Handlings- og økonomiplan 2015-2018

Rådmannens forslag

STAVANGER KOMMUNE

1 Innledning: Tilpasninger for framtidens velferdstjenester

Stavanger kommune skal levere gode tjenester – også i framtiden. Det er avgjørende for videre økonomisk bærekraft at kommunen tilpasser sitt aktivitetsnivå til de økonomiske rammebetingelsene. Det må skapes handlingsrom gjennom omprioriteringer og innsparinger, og innsatsen må konsentreres mot utførelsen av kjernetjenestene. Alle tjenesteområder vil merke strammere økonomiske rammer og brukere vil kunne oppleve lavere kvalitet på noen tjenester. Kommuneorganisasjonen må være handlekraftig og vise evne til omstilling i samspill med innbyggerne.

Handlings- og økonomiplan 2015–2018 inneholder forslag til tiltak for å nå de langsiktige målene i kommuneplanen. Samarbeid på tvers av kommunegrenser, med næringsliv og utdanning og forskning er avgjørende for utviklingen av en bærekraftig region.

Lavere økonomisk vekst

Rogaland har de siste årene hatt sterk vekst som følge av stadig økende etterspørsel fra norsk olje- og gassindustri. Økt aktivitetsnivå i oljerelaterte bedrifter har medført økning i sysselsetting og investeringer, og det har gitt økt etterspørsel etter varer og tjenester også fra andre næringer. Det ser ut til at Rogaland, som resten av landet, vil oppleve svakere vekstimpulser fra petroleumsnæringen framover, og det forventes at den økonomiske veksten blir lavere enn tidligere. Dette har konsekvenser for de økonomiske rammebetingelsene for kommunen.

Lavere økonomisk handlingsrom krever tydelige prioriteringer innenfor utfordrings- og innsatsområdene i handlingsplanperioden. Det må legges til rette for aktiv næringsutvikling og tilrettelegging for nye arbeidsplasser og boliger slik at byen blir attraktiv for innbyggere i alle livsfaser. Det er av stor betydning at aktiviteter som bidrar til forebygging, egenmestring og god folkehelse videreføres.

I planperioden er det videreført prioriteringer for å møte de fem utfordrings- og innsatsområdene:

- God tilrettelegging for en økende befolkning
- Livskvalitet, velferd og folkehelse
- En klimarobust by
- Verdibevaring
- En handlekraftig organisasjon

Befolkningsvekst på 1,5 prosent

Befolkningsframskrivingen for Stavanger er basert på prognoser for sysselsettingsutviklingen framover. Målet om en boligproduksjon på minst 1 250 ferdigstilte boliger per år ligger fast. Det er lagt til grunn en gjennomsnittlig befolkningsvekst på 1,5 prosent i perioden. Økt boligutbygging og befolkningsvekst

medfører behov for blant annet nye skoler, barnehager, sykehjem og omsorgsboliger. En må være særlig oppmerksom på at antall eldre vil stige betydelig etter 2020.

Et funksjonelt byområde

Stavanger kommune påvirker bosettingsmønsteret ved å tilrettelegge for boliger og arbeidsplasser. Dette påvirker også befolkningssammensetningen og transportmønsteret i kommunen. Håndtering av befolkningsveksten, boligpolitikk, transportplanlegging og tilrettelegging for næringslivet er oppgaver som kommunene på Nord-Jæren samarbeider om. Det vil være avgjørende for verdiskaping og utvikling av arbeidsplasser at en fortsatt arbeider aktivt og godt med tilrettelegging for næringslivsutvikling i byen og regionen. Kommunene definerer samarbeidsoppgaver i sine kommunale planstrategier, og i 2015 starter arbeidet med å revidere strategiene. Kommunene må drøfte utfordringene som storbyområdet står ovenfor og hvilke store plan- og utredningsoppgaver som skal prioriteres. Arbeidet med kommunereformen må skje i samarbeid med de omkringliggende kommuner.

Forebygging og tidlig innsats

Aktiviteter som bidrar til forebygging, tidlig innsats, egenmestring og god folkehelse skal videreføres. Tidlig innsats vil i større grad prege både tenking, prioritering og innsats for alle aldersgrupper. En av de mest omfattende omstillingene skjer nå innenfor eldreomsorgen, med innføring av hverdagsrehabilitering som et delprosjekt i satsingen *Leve HELE LIVET*. Her vil også ny bruk av velferdsteknologi spille en vesentlig rolle. Barn og unges hjelpebehov er økende, noe som er både faglig og økonomisk utfordrende. Tidlig og riktig hjelp i barnehage og skole er til barnets beste – samtidig som det er god samfunnsøkonomi. Den økonomiske situasjonen utfordrer imidlertid satsingen innenfor de ulike områdene i handlingsplanperioden og en større del av tjenesteproduksjonen vil få redusert økonomisk handlingsrom.

En klimarobust by

Gjennom langsiktig planlegging og en klar byutviklingsstrategi settes retningen for utviklingen av byen. Vi skal ha særlig oppmerksomhet på tiltak som reduserer klimautslipp gjennom arealbruk, transportplanlegging og energiøkonomisering i drift av bygg. Transportbehovet skal begrenses gjennom hensiktsmessig lokalisering av arbeidsplasser, tjenester og handel. Sykkelsatsingen videreføres.

Verdibevaring

Samtidig som vedlikeholdsstrategien skal legges til grunn for arbeidet med verdibevaring, må utgiftene tilpasses det økonomiske handlingsrommet. Det foreslås forskyvninger av vedlikehold til slutten av planperioden, og finansiering av verdibevaring for hele bygningsmassen må skje over flere perioder.

Fortsatt høyt investeringsnivå

Samlet utgjør investeringene kr 4,0 mrd. i planperioden. Videreføring og ferdigstillelse av vedtatte prosjekter preger de første årene av planen. Satsingen gjelder utbygging og rehabilitering av skoler, barnehager, bofellesskap og idrettsanlegg. Driftskonsekvenser av nye investeringer utgjør totalt kr 46 mill. i 2015 og stiger til kr 225 mill. i 2018.

Samlet netto driftsresultat på 2,1 prosent for perioden

Forslaget innebærer et netto driftsresultat i 2015 på 1,0 prosent. Samlet for fireårsperioden 2015-2018 er netto driftsresultat på 2,1 prosent. Et bærekraftig langsiktig mål tilsier fortsatt at netto driftsresultat bør være 3,0 prosent. For å sikre en god tilpasning i tjenestene er det rådmannens anbefaling at styrket netto driftsresultat sees i et lengre tidsperspektiv.

Andelen egenfinansiering av investering varierer betydelig, fra 49 prosent i 2015 til 67 prosent i 2018.

Gjeldsgrad ekskl. Startlån blir i gjennomsnitt 64 prosent i perioden. Målsettingene for egenfinansiering av investeringene oppnås, mens målet om netto driftsresultat ikke nås i denne perioden. Gjelden øker betydelig og gjeldsgraden er noe over måltallet. Dette skyldes i hovedsak at avdragstiden for nye lån foreslås økt fra 25 til 30 år i planperioden.

Reduksjon i driftsutgifter på kr 277 mill. i 2015

Rådmannen foreslår en samlet netto reduksjon i driftsbudsjettet på kr 277 mill., herav utgjør reduksjonen for tjenesteområdene kr 168 mill.

Stavanger kommune leverer gode tjenester til innbyggerne. Det er imidlertid nødvendig at forventningene til økte tjenestestandarder dempes. Utgiftsveksten de senere årene har vært høyere enn inntektsveksten og dette er ikke bærekraftig på lang sikt. Kommunen må prioritere konsolidering rundt kjernetjenestene. Disse må omstilles i samsvar med endrede behov og utvikling i fagkunnskap om hvordan behovene kan dekkes på mest mulig fornuftig måte.

Rådmannen har i forslaget til handlings og økonomiplanen arbeidet for å optimalisere og målrette ressursene for mest mulig å skjerme basistilbudet. Det er foretatt vurdering av lovpålagt og ikke-lovpålagt tjenestetilbud, sammenlignet tjenesteproduksjon og ressursbruksnivået med ASSS-kommunene og vurdert muligheter til økt effektivisering av tjenesteproduksjonen.

Det ligger en mulig inntektskilde i å øke eiendomsskatten. Rådmannen finner imidlertid ikke grunn til nå å foreslå ytterligere tiltak enn omtaksering fra 2016. Det er videre viktig at arbeidet med kostnadsreduserende tiltak, forbedringer og forenklinger videreføres. Behovet for tiltak og tjenester innen eldreomsorgen vil øke markant og i takt med økningen i antall eldre i årene etter 2020. Det er viktig at inntektskildene ikke uttømmes slik at vi har en beredskap for fremtiden.

Handlekraftig organisasjon

Det må legges til rette for at kommunen fortsatt er en handlekraftig organisasjon. En effektiv organisasjon som utvikler og tar i bruk innovative og digitale løsninger.

Det skal gjennomføres tilpasninger til reduserte budsjettrammer og effektivisering av tjenestetilbudet i kommunens virksomheter på alle nivå. Dette vil kreve betydelig ledelseskraft, medvirkning fra ansatte, samarbeid med tillitsvalgte og aktiv støtte fra stabene i gjennomføringen. Situasjonen hvor kommunen må tilpasse ressursbruk til lavere budsjettrammer forsterker også behovet for en gjennomgang av mål og retning for organisasjonen, hovedprinsipper for organisering og den administrative hovedorganisering. Dette arbeidet vil måtte sees i sammenheng med utredningen av politisk styringsmodell og utviklingen i arbeidet mot ny kommunestruktur.

Ansatte vil bli berørt

Tilpasningene vil berøre mange ansatte. Selv om reduksjon i antall årsverk kan håndteres gjennom naturlig avgang og uten oppsigelser, vil mange kunne få endring i arbeidssituasjonen. Rådmannen vil legge til rette for så gode løsninger som mulig for de som berøres.

Det er avgjørende for videre økonomisk bærekraft at det skapes handlingsrom gjennom omprioriteringer og innsparinger. Innsatsen må konsentreres rundt kjernetjenestene. Omprioriteringene bør skje innenfor eksisterende rammer og med effektiv drift innenfor alle kommunens aktivitetsområder.

En bærekraftig økonomi består i å kunne opprettholde økonomisk handlefrihet og dermed sikre framtidens velferdstjenester.

Stavanger 31. oktober 2014

Inger Østensjø
rådmann

Kristine C. Hernes
direktør økonomi

2 Utfordrings- og innsatsområder

2.1 God tilrettelegging for en økende befolkning
2.2 Livskvalitet, velferd og folkehelse
2.3 En klimarobust by
2.4 Verdibevaring
2.5 En handlekraftig organisasjon

Stavanger skal være en god by å bo i for alle. Forebygging og tidlig innsats preger utvikling av tjenester for alle aldersgrupper. Det skal tilrettelegges for nye arbeidsplasser og høy boligproduksjon slik at byen blir mer attraktiv for innbyggere i alle livsfaser. Gjennom langsiktig planlegging og en klar byutviklingsstrategi settes retningen for en klimarobust by. Kommuneorganisasjonen må – i samspill med innbyggerne – vise handlekraft og evne til endring i en krevende økonomisk situasjon.

Den økonomiske situasjonen utfordrer satsingen innenfor utfordrings- og innsatsområdene i handlingsplanperioden. Aktiviteter som bidrar til forebygging, egenmestring og god folkehelse skal imidlertid videreføres. Det skal også legges til rette for utvikling av nye arbeidsplasser og boliger slik at byen blir attraktiv for innbyggere i alle livsfaser. Arbeidet med å redusere vedlikeholdsetterslepet skyves ut i tid, med påfølgende konsekvenser.

De fem utfordrings- og innsatsområdene er:

- God tilrettelegging for en økende befolkning
- Livskvalitet, velferd og folkehelse
- En klimarobust by
- Verdibevaring
- En handlekraftig organisasjon

Utfordrings- og innsatsområdene er noe justert siden i fjor. Til hver overskrift er det et utfordringsbilde med mål og strategier som beskriver retningsvalg og prioriteringer. Styringsindikatorer skal vise om de prioriterte innsatsområdene følger definert retning.

Regjeringen har som uttalt mål at kommunene skal slås sammen til større og mer robuste enheter. Endringer i kommunestruktur kan påvirke kommunens utfordringsbilde og innsatsområder. For mer om kommunestruktur se kapittel 7.6.

Handlings- og økonomiplanen er kommuneplanens handlingsdel

Kommuneplanen, med en tidshorisont på 16 år og rullering hvert fjerde år, gir sammen med ulike temaplaner overordnede føringer for handlings- og økonomiplanen. Handlings- og økonomiplanen har en tidshorisont på fire år og rulleres årlig med årsbudsjettet.

Mål og strategier for å møte utfordringene i perioden 2015-2018 bygger på gjeldende planer og planprosesser. Kommunal planstrategi ble vedtatt i bystyret i oktober 2012. Planstrategien har et vedlegg med oversikt over gjeldende overordnede og strategiske planer, samt forestående planarbeid. For å knytte kommuneplan og temaplaner tettere sammen med handlings- og økonomiplanen har rådmannen valgt å oppdatere planoversikten og ta denne inn som et eget vedlegg i kapittel 9.3.

2.1 God tilrettelegging for en økende befolkning

2.1.1 Befolkningsutvikling

Byutviklingen og kommunens tjenestetilbud preges av at befolkningen øker, blir eldre og får en mer flerkulturell sammensetning. Håndtering av befolkningsutviklingen er også hovedtema i den kommunale planstrategien og kommuneplanarbeidet.

Befolkningsframskrivinger behandles årlig av bystyret og legges til grunn for arbeidet med kommunens inntektsprognoser og planleggingen av samfunnsutvikling og det kommunale tjenestetilbudet.

Flyttestrømmene følger tilgang på arbeidsplasser og boliger. Endringer i befolkningssammensetningen har betydning for boligetterspørsel, transportbehov, kommunale inntekter og tjenester.

Utfordringene og mulighetene som følger av befolkningsutviklingen berører hele regionen, og krever samarbeid og felles oppgaveløsning på tvers av tjenesteområdene i kommunen og mellom kommunene i regionen. Arbeid med interkommunal kommunedelplan for Forus er startet og vil fortsette i planperioden. Bypakke Nord-Jæren er et annet eksempel på interkommunalt samarbeid.

Ved formannskapets behandling av befolkningsframskrivinger 2. oktober 2014 ble tre alternativer drøftet, henholdsvis framskrivning basert på et boligmål (1250 boliger per år), sysselsettingsutviklingen og SSB sin framskrivning.

Alternativene for framtidig folkevekst er vist i figur 2.1

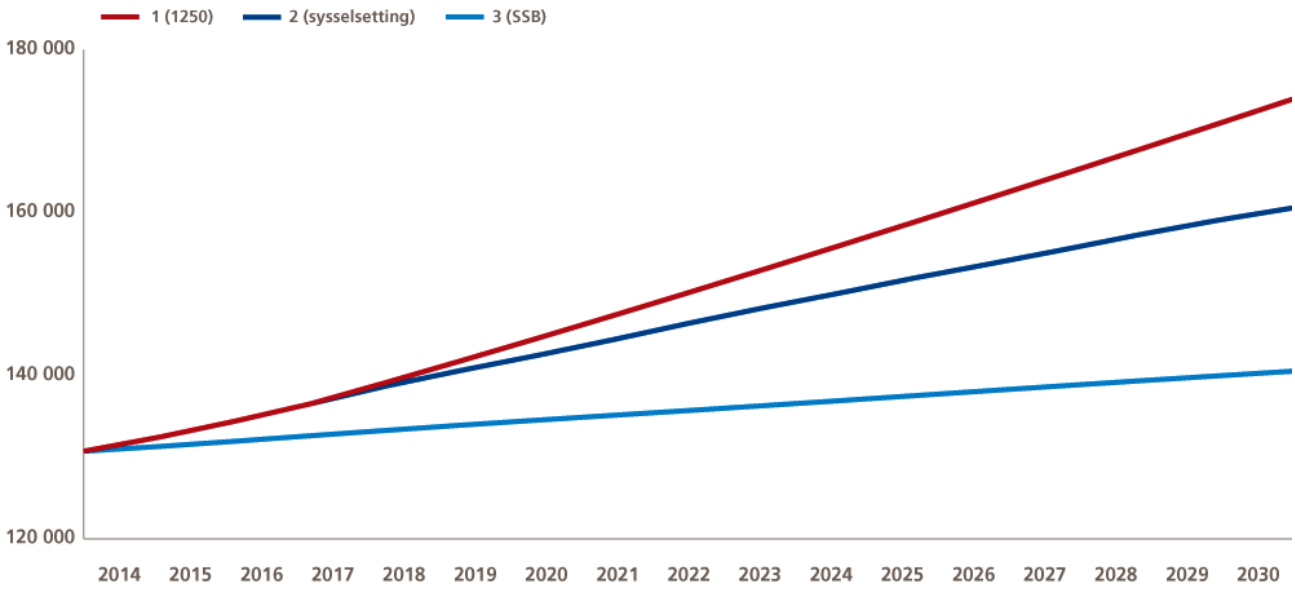

Figur 2.1 Alternativer for framtidig folkevekst

Formannskapet vedtok at framskriving av folkemengden for 2014–2030, skal ta utgangspunkt i sysselsettingsutviklingen slik den er forutsatt i rapport skrevet for Greater Stavanger av Samfunnsøkonomisk analyse: *Boligbehov og potensialet for boligbygging i Stavangerregionen.*

Tabell 2.1a og 2.1b viser befolkningsframskriving for planperioden 2015–2018:

Alder	2014	2015	2016	2017	2018	2019
0–5	10 451	10 442	10 538	10 611	10 796	11 038
6–15	15 605	15 710	15 810	16 091	16 317	16 511
16–66	90 692	91 881	93 254	94 605	95 863	96 948
67–70	9 444	9 928	10 359	10 789	11 318	11 676
80–89	3 593	3 585	3 539	3 537	3 555	3 608
90+	969	934	937	937	904	899
Sum	**130 754**	**132 481**	**134 438**	**136 570**	**138 752**	**140 679**

Tabell 2.1a Befolkningsframskriving for planperioden 2015-2018: Folkemengde per 1. januar

Alder	2014	2015	2016	2017	2018
0–5	-0,1 %	0,9 %	0,7 %	1,7 %	2,2 %
6–15	0,7 %	0,6 %	1,8 %	1,4 %	1,2 %
16–66	1,3 %	1,5 %	1,4 %	1,3 %	1,1 %
67–70	5,1 %	4,3 %	4,1 %	4,9 %	3,2 %
80–89	-0,2 %	-1,3 %	-0,1 %	0,5 %	1,5 %
90+	-3,6 %	0,3 %	-0,1 %	-3,6 %	-0,5 %
Sum	**1,3 %**	**1,5 %**	**1,6 %**	**1,6 %**	**1,4 %**

Tabell 2.1b Befolkningsframskriving for planperioden 2015-2018: Folkevekst

Stavanger hadde stort innenlandsk flyttetap også i 2013. Det var i stor grad barnefamilier som flyttet ut. Innvandringen var samtidig høy slik at nettoinnflyttingen var betydelig.

Fruktbarheten i Stavanger var noe lavere enn landsnivået i 2012 og 2013. Andel 0-åringer i disse to årene er den laveste som er registrert i Stavanger. Det er for tidlig å si om utviklingen i disse årene var starten på en periode med lav fruktbarhet. Denne usikkerheten er spesielt utfordrende for barnehageplanleggingen og tilpasning av barnehagekapasiteten til bydeler/nærområdene. Fruktbarheten forutsettes imidlertid å øke. Alle aldersgrupper bortsett fra de aller eldste har betydelig vekst. Aldersgruppa 67–79 år øker mest.

En voksende, eldre og mer mangfoldig befolkning trenger godt tilpassede kommunale tjenester. De viktigste målgruppene for kommunale tjenester er barn og unge i alderen 1 til 18 år og innbyggere over 67 år. Befolkningsveksten vil i planperioden medføre behov for både nye skoler og barnehager. Utbyggingsbehovet, særlig for å imøtekomme tjenestebehovet til eldre mennesker, men også for skoler og barnehager forsterkes i de påfølgende 4-årsperiodene. Forebygging vil bli enda mer viktig, slik at aldersgruppen med de yngste eldre kan klare seg uten behov for kommunale tjenester.

2.1.2 Mål og strategier

En balansert befolkningssammensetning – uten demografisk, sosioøkonomisk eller etnisk segregering – er et viktig mål når kommunen skal tilrettelegge for befolkningsvekst og økt boligbygging. Tilbudet og prisnivået på boliger må være slik at også barnefamiliene finner det attraktivt å etablere seg og bli i Stavanger. Kommunen må sikre at ulike områder i byen har en hensiktsmessig sammensetning av boligtyper og -størrelser.

For å oppnå målene om en god by å bo i, vil kommunen sørge for at boligfortetningen gjøres planmessig og samordnet – med gode transportløsninger og tilstrekkelige grøntområder. Utvikling i levekårsforskjeller følges og levekårsundersøkelsen gjennomføres hvert annet år.

Kommunen skal legge til rette for boligbygging gjennom effektiv planlegging, ved å være en forutsigbar samarbeids- og avtalepart og ved tilrettelegging for teknisk, grønn og sosial infrastruktur.

I perioden vil en stor del av boligutbyggingen skje som byomforming innenfor den allerede utbygde byen. En sammensatt eiendomsstruktur, eksisterende virksomheter og omfattende rekkefølgekrav kan ofte gjøre det utfordrende å komme i gang med utbygging i slike områder.

Særlig aktuelle planer

- Gjeldende, Kommuneplan 2010–2025
- Nytt planforslag på høring 2014, Kommuneplan 2014–2029
- Felles befolkningsframskrivinger for storbyområdet, under arbeid
- Felles boligstrategi for storbyområdet, vedtatt
- Utbyggingsplan (2011-2015)
- Boligbyggeprogram (2013) og befolkningsframskriving årlig
- Strategisk næringsplan for Stavangerregionen 2013–2025
- Kommunedelplan sentrum, planforslag på høring 2014
- Kommunedelplan for Paradis og Hillevåg: Aktuelt å revidere rekkefølgebestemmelser
- Ny interkommunal kommunedelplan for Forus igangsettes i 2014
- Områdeplan for Jåttå nord og Nore Sunde er vedtatt i 2014. Atlanteren skal vedtas. Forus øst, Madla-Revheim, UiS og Dusavik forberedes for høring

2.1.3 Prioriterte innsatsområder

Økt boligbygging og utstrakt samarbeid

Målet for gjennomsnittlig boligproduksjon er minst 1250 boliger i året fra 2014. Dette er en økning på 400 boliger sammenlignet med nivået som er vedtatt i gjeldende kommuneplan.

Stavanger kommune samarbeider også med de andre kommunene i storbyområdet, blant annet gjennom samordnede planstrategier i kommuneplanarbeidet. Kommunene i regionen samarbeider tett om utvikling av en felles boligpolitikk og god veksthåndtering, både gjennom tilrettelegging for boligbygging, næringsområder og infrastruktur.

Det gjennomføres felles befolkningsframskrivinger og det er laget et grunnlag for en felles boligstrategi. Som et resultat av dette er det innarbeidet felles boligpolitiske mål og virkemidler i de nye kommuneplanene som nå er på høring i Stavanger, Sandnes og etter hvert i Sola og Randaberg.

Det er en viktig kommunal oppgave å bidra til å utløse boligbygging innenfor de mer kompliserte områdene, selv om arbeidet er ressurskrevende med mye oppfølging. Arbeidet omfatter blant annet koordinering av private utbyggere samt statlige og fylkeskommunale myndigheter. Kommunen påtar seg

også en økonomisk risiko med ansvar for gjennomføring av rekkefølgetiltak, som eksempelvis nye veianlegg, gang- sykkelveier, parker og lekeområder.

Rådmannen vil legge til rette for et godt samarbeid med private utbyggere i utbyggingsområdene, og arbeider nå med avtale- og samarbeidsmodeller som skal bidra til økt boligutbygging. Avtalene kan dreie seg om å sikre areal til offentlige formål, ansvar- og kostnadsfordeling, eventuelle selskapsdannelser (utbyggingsselskap, infrastrukturselskap mv.) og opparbeidelse av infrastruktur.

Økt arealtilgang for offentlige formål

Kommunen arbeider med å få hånd om tilstrekkelige arealer i form av teknisk, grønn og sosial infrastruktur til alle kommunale utbyggingsbehov. Formannskapet vedtok 2. oktober 2014 å legge til grunn en gjennomsnittlig årlig befolkningsvekst på 1,3 prosent for framskrivingsperioden fra 2014 til 2029. Dette vil medføre en økning i behovet for blant annet nye skoler, barnehager, sykehjem, idrettsanlegg, lekeområder, parker, rekreasjons- og møteplasser mv. samt boliger i kommunal regi. Behovet for koordinering og profesjonalisering av bestillingene må følges opp både organisatorisk og finansielt.

Stavanger kommune er i forhandlinger med private utbyggere i flere av de nye hovedutbyggingsområdene for å skaffe nødvendige arealer til kommunale utbygginger. I den utbygde byen omfatter dette oppkjøp av eiendomsobjekter med og uten bygg.

Flere av salgsobjektene er ikke reguleringsmessig avklart. Før salg må det utredes hva det koster å gjøre områdene byggeklare.

Viktige offentlig formål – som universitetet og sykehuset – skal få avklart nye utviklingsrammer i den kommende perioden. Områdeplan for universitetsområdet er igangsatt, og SUS arbeider med lokaliseringsalternativer. I meldingen om universitetsbyen, behandlet i bystyret i januar 2014, ble det vedtatt en målsetting om 1500 nye studentboliger på Ullandhaug innen 2020. Dette er økt ytterligere til 4000 studentboliger som langsiktig mål frem mot 2040, etter vedtak av planprogram for områdeplan for universitetsområdet.

2.1.4 Styringsindikatorer

Befolkningsutvikling		
Mål / strategier	**Indikator**	**Retning**
Dekke boligbehovet – antall og størrelse Tilrettelegge for flere boliger	Antall ferdigstilte boliger Boliger i godkjente, men ikke realiserte planer.	Minst 1250 pr år Overvåke boligreserve
Balansert befolkningssammensetning i ulike byområder	Indikatorer fra levekårsundersøkelsene Befolkningsstatistikk for bydelene	Overvåkning
Attraktivt botilbud til barnefamiliene	Flyttebalansen i regionen Boligmarkedsindikatorer	Overvåkning

Tabell 2.2 Styringsindikatorer, befolkningsutvikling

2.2 Livskvalitet, velferd og folkehelse

2.2.1 Større bredde i brukerbehov og tjenester

Det er høye forventninger til kommunale tjenester – både med hensyn til kvalitet, volum og individuell tilpasning. Antall unge og voksne med behov for rehabilitering øker. Barn med alvorlig sykdom og innvandrere med traumer utgjør stor del av denne økningen.

Behovet for personer med yrkesfaglige utdanninger og profesjonsutdanninger på universitet/høgskolenivå vil øke i årene som kommer. En sunn utvikling i næringsliv og offentlig sektor og fortsatt god innovasjonsevne vil avhenge av en oppvekst- og utdanningssektor som leverer kompetent og kreativ arbeidskraft[1]. Gjennom god kvalitet i barnehage, skole og oppvekstmiljø skal kommunen bidra til å utvikle kompetansen den enkelte og samfunnet vil ha behov for i framtiden.

Stavanger er en by med høy sysselsetting, også blant foreldre med små barn. Det er ytterst viktig at barna får god omsorg de første leveårene. Kommunen har de siste årene hatt en storstilt utbygging av barnehageplasser. Utfordringen nå er å sikre at tilbudet holder høy nok kvalitet.

Barn og unge er hovedmålgruppen i folkehelsearbeidet. Utdanningsnivå er identifisert som en av de viktigste bakenforliggende faktorene for helseatferd. Barnehager og skoler er derfor sentrale arenaer for utvikling av holdninger og sosial utjevning av levevaner og helse.

Tiltagende livsstilssykdommer sammen med en aldrende befolkning øker antallet innbyggere med kroniske og sammensatte lidelser. Kommunens levekårsundersøkelser viser at levekårene i Stavanger i hovedsak er gode, men at spennet mellom levekårssonene med de største og de minste utfordringene har økt. Sammen med større inntektsulikheter enn landet for øvrig, peker dette i retning av større sosiale ulikheter i levekår og helse.

Stavanger møter disse utfordringene både gjennom planlegging av nye tiltak og områdeløft i eksisterende bomiljø. Nye tiltak og ny bebyggelse i områder med levekårsutfordringer, bør ha kvaliteter og egenskaper som forbedrer områdene.

Et fremtidsrettet folkehelsearbeid er ikke bare en investering i innbyggernes helse og livskvalitet. Høy sykelighet medfører påkjenninger for den enkelte og høye utgifter til helse- og velferdstjenester. Folkehelsearbeidet er derfor en god investering i fortsatt vekst og bærekraftig utvikling for byen.

De kommunale helse- og omsorgstjenestene er særlig konsentrert om yngre brukere med svært sammensatte behov og de eldste eldre med behov for heldøgntjenester. De første årene vil antall eldre over 80 år gå noe ned, for så å øke vesentlig etter 2021 med de store etterkrigskullene. Tiden fram til 2020 må derfor nyttes til tiltak som setter kommunen i stand til å møte veksten i antall eldre på en god måte. Kommunedelplan for universell utforming peker på tiltak som kan bidra til at flere kan klare seg selv lengre.

Samhandlingsreformen vil også framover øke behovet for nye kommunale tjenester siden oppgaver flyttes fra spesialisthelsetjenesten til primærhelsetjenesten.

Det er en stor utfordring å skaffe utleieboliger til ulike målgrupper som økonomisk vanskeligstilte, psykisk utviklingshemmede, rusmisbrukere, psykisk syke, unge funksjonshemmede og flyktninger. Det er også et stort behov for omsorgsboliger i bofellesskap for psykisk syke og psykisk utviklingshemmede. Antall på ventelistene til flere av boligkategoriene er vedvarende høye. Bruken av midlertidige botilbud er i 2014 redusert. Det stramme boligmarkedet forsterker disse utfordringene.

Omstilling i retning av helsefremmende arbeid og tidligere innsats i hele livsløpet er svært utfordrende, både innen levekårstjenestene og for kommunen samlet.

Særlig aktuelle planer

- God, bedre, best. Kvalitetsplan for skole 2011-2015
- Stadig bedre. Kvalitetsplan for barnehage 2011-2015
- Fritid på skolen. Kvalitetsplan for SFO 2011-2015
- Plan for Stavanger kulturskole 2012-2022
- Plan for fysisk aktivitet i barnehage, barneskole/SFO og ungdomsskole
- Strategi for å bedre kompetanse om kost og ernæring for barn og unge
- Tiltaksplan mot barnefattigdom
- Boligsosial handlingsplan 2010-2015
- En god by å bo i – Utbyggingsplan 2011-2015
- Strategiplan for folkehelsearbeidet 2013-2029, vedtatt 2014
- Strategi for implementering av velferdsteknologi 2014-2017
- Plan for helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemning i Stavanger kommune 2015-2018 (behandles høst 2014)
- Omsorg 2025
- Plan for psykisk helsearbeid i Stavanger kommune 2011-2015
- Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet og naturopplevelser 2010-2022
- Kommunedelplan for universell utforming 2014–2029
- Kulturbyen Stavanger. Kommunedelplan for kunst og kultur 2010-2017

1 Forskningsinstituttet IRIS: Arbeidsnotat – 2012/088 Scenarier 2029 – Regioners innovasjonsevne

2.2.2 Mål og strategier

Mål og strategier for å møte utfordringene framgår dels av gjeldende planer, men er også under utvikling gjennom flere enkeltprosjekter og planprosesser. Overordnede mål er:

- Ruste og utdanne barn og unge til å bli aktive og skapende deltakere i samfunns- og arbeidsliv
- Mestring og god helse gjennom hele livet
- Utjevning av sosiale ulikheter i helse
- God bolig i et godt bomiljø for alle
- Gode tjenester til personer med behov for bistand og oppfølging

Tidlig innsats er en gjennomgående strategi for å sikre mestring og god helse gjennom hele livsløpet. Strategien er utfordrende både faglig (fordi det det er nødvendig å sette inn de rette tiltakene mot de rette risikofaktorene) og økonomisk (fordi resultatene først blir synliggjort over tid). Det er derfor viktig at omstillingene følges opp med forskningsbaserte evalueringer, og at tiltak baseres både på kunnskap om forebyggende effekt og velferdsgevinst for målgruppene.

2.2.3 Prioriterte innsatsområder

Tidlig innsats i barnehage og skole

Samfunnsgevinsten av tidlig innsats i skole og barnehage er stor. Førskoletiltak er særlig virkningsfulle fordi de sikrer barnet et større læringsutbytte i første klasse. Stavanger kommune vil derfor investere i kvalitet og tidlig læring i barnehagene.

I skolen skal det legges vekt på god kartlegging fra første dag og tidlig innsats av styrkingstiltak for elever som måtte ha behov for det. Spesialundervisning og andre støttetiltak skal settes inn tidlig og være intensive slik at barn kommer raskt videre i sin læring og utvikling.

Målet er at alle barn skal få vokse opp i et miljø med gode relasjoner, trygghet og omsorg. Gjennom språkstimulering i barnehagen og ekstra støttefunksjoner for vanskeligstilte barn og unge skal alle sikres grunnlag for god oppvekst og videre læring i skole, utdanning og arbeidsliv.

Bredt samarbeid for bedret folkehelse

Folkehelsearbeidet i Stavanger kommune skal bidra til å utjevne sosiale helseforskjeller og fremme innbyggernes helse. *Strategiplan for folkehelsearbeidet 2013-2029* er kommunens styringsverktøy i folkehelsearbeidet. Gjennom mål, utvalgte satsingsområder og strategier trekker den opp kursen for kommunens langsiktige arbeid med å utvikle en mer helsefremmende by. Arbeidet med å konkretisere strategiplanen i en egen handlingsplan er påbegynt.

I revisjonen av Kommuneplanen 2014-2029 har folkehelsearbeidet fått en sentral plass. Gjennom en helhetlig tilnærming til folkehelse legger planen til rette for at tjenestetilbudet tilpasses, effektiviseres og samordnes hensiktsmessig og til beste for innbyggerne og kommunens ansatte. Folkehelsesatsingen er avhengig av innsats på tvers av alle sektorer, og må også involvere frivillig sektor og organisasjoner utenfor kommunen. Det viktigste arbeidet skjer utenfor helsesektoren.

Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet og naturopplevelser er fulgt opp med mange viktige tiltak for å styrke aktivitet og god helse gjennom hele livet, eksempelvis idretts- og svømmehaller. Samtidig er sykkelsatsingen både et tiltak for redusert privatbilisme og et bidrag til bedre folkehelse.

Det er under planlegging et levekårsløft for utvalgte levekårssoner og arbeidet vil være tverrfaglig sammensatt.

Forbyggende innsats og rehabilitering

Helsehuset Stavanger samler aktiviteter som støtter innbyggerne i å bedre egen helse gjennom hele livet.

Hensikten er å etablere forebyggingstjenester rettet mot risikogrupper. Nye tilbud som Frisklivssentral og Sykepleieklinikk er samlokalisert med eksisterende tilbud: Alkoholrådgiver, Psykologtjeneste for ungdom og for voksne, prosjektledelse for Leve HELE LIVET og forebyggende hjemmebesøk.

Tidlig innsats er en strategi for at brukerne skal oppleve å *Leve HELE LIVET.* Gjennom forebygging, rehabilitering, velferdsteknologi og sosiale nettverk skal den enkelte i større grad få leve sitt eget liv og klare seg selv framfor å bli passiv mottaker av hjelp og pleie.

Rådmannen vil satse på *Helsehuset Stavanger* som et kraftsenter for innovasjon innen helse- og omsorgstjenester. Dette innebærer videre satsing på kunnskapsbasert utprøving og evaluering av tjenester og arbeidsformer. Den kunnskapsbaserte tilnærmingen skal styrkes gjennom knytning til gode forskningsmiljøer. Satsing på forskningsrådets ordning med offentlig sektor Ph.d (doktorgradsstillinger) inngår i dette, og det vil bli etablert en Ph.d-stilling innen levekårsområdet. Kommunen vil inngå en samarbeidsavtale med Universitetet i Stavanger (UiS) om ordningen og dette vil være et viktig tiltak for å videreutvikle et allerede godt samarbeid med UiS.

Styrket boligsatsing for vanskeligstilte og personer med særlige behov

Boligsosial handlingsplan har som visjon at alle skal kunne disponere en god bolig i et godt bomiljø. Utbyggingsprogram og kommunens kjøp og salg av boliger skal både bidra til bedre boligdekning og til utjevning av forskjellene mellom levekårssonene i byen. Kommunen deltar i Husbankens boligsosiale velferdsprogram og konsentrerer satsingen rundt selve boligen, dvs. å skaffe bolig, beholde bolig og oppfølging i bolig.

Flere skal gis anledning til å eie sin egen bolig eller leie en privat bolig. Rådmannen foreslår å kjøpe og bygge kommunale boliger i perioden for å bidra til bedre dekning av behovet for kommunale utleieboliger. Økt sirkulasjon av brukere i kommunale boliger vil være et bidrag til bedre boligdekning og boligutnyttelse. Tiltak for å øke sirkulasjon i den kommunale boligmassen skal derfor prioriteres. For å oppnå gode bomiljø i områder med mange kommunale boliger vil rådmannen utrede, planlegge og iverksette konkret bomiljøtiltak i Storhaug bydel.

Det er planlagt bygging og driftsstart av nye boliger for brukere som har behov for heldøgnstilbud. Etablering av flere arbeids- og aktivitetstilbud på dagtid er en viktig oppgave i planperioden.

2.2.4 Styringsindikatorer

Livskvalitet, velferd og folkehelse		
Mål / strategi	**Indikator**	**Retning**
Utsette funksjonssvikt og behov for helse- og omsorgstjenester Tidlig innsats Rehabilitering	Snittalder innskriving til sykehjem langtidsopphold Andel uten hjemmetjenester og institusjonstjenester etter alder Antall/andel rehabilitert	Øke snitt alder ved innskrivning
Sikre mestring og god helse tidlig i livsløpet Tidlig innsats i barnehage og skole	Utvikling i spesialtiltak etter alder Andel elever etter klassetrinn som er over kritisk grense/mestringsnivå	Snu trend
Sikre bo og dagtilbud for særlig vanskeligstilte Skaffe bolig, beholde bolig og følge opp i bolig Opprette tilstrekkelig kapasitet for bofellesskap og dagaktivitetstilbud	Netto tilgang på kommunale boliger for vanskeligstilte Venteliste kommunale boliger for vanskeligstilte Venteliste bofellesskap PU og dagaktivitet PU	Flere boliger Reduserte ventelister

Tabell 2.3 Styringsindikatorer livskvalitet, velferd og folkehelse

2.3 En klimarobust by

2.3.1 Miljø, klima, byutvikling og transport

(http://hop.stavanger.kommune.no/wp-content/uploads/sites/2/2014/10/•-En_klimarobust_by.jpg)Klimaendringer vurderes som en av vår tids største trusler. Areal og transportplanlegging og forvaltning av kommunens bygg og anlegg må derfor ta høyde for endrede klimaforhold. Dette omfatter blant annet løsninger for håndtering av overvann, sikring av flomveier m.m. Se kapittel 7.3 (http://arsrapport.stavanger.kommune.no/hop2015/7-fellesomrader/7-3-samfunnssikkerhet/) for mer om samfunnssikkerhet og klimatilpasninger.

Byutvikling gjennom omforming av eksisterende byområder er nødvendig for å spare matjord og grønne områder, men også for å kunne tilrettelegge for miljøvennlig transport. Når byen fortettes må kvalitetene som kjennetegner en attraktiv by ivaretas. Stavanger har et spesielt ansvar for å ta vare på naturmangfoldet, kulturmiljøene og de grønne områdene og et godt bomiljø. Byen har en stor utfordring med klima- og miljøskadelige utslipp. CO2-utslippene øker og kollektivandelen ligger på et lavt nivå sammenlignet med andre større byer. I tillegg medfører den økende biltrafikken mer kø, støy og dårlig luftkvalitet.

Gjennom belønningsavtalen har kommunene på Nord-Jæren sluttet seg til et mål om 0 % vekst i biltrafikken de kommende fire årene. Dette innebærer flere syklende, fotgjengere og kollektivreisende, økt framkommelighet for næringstransporten, reduserte klimagassutslipp og mindre støybelastning.

I nasjonal transportplan er det skissert bymiljøavtaler, som skal erstatte belønningsordningen. Bymiljøavtaler vil være avtaler mellom staten og det enkelte storbyområdet om gjennomføring og finansiering av strategisk viktige kollektiv- og sykkeltiltak. Se kapittel 5.5.2 for mer om belønningsavtalen.

Ambisjonene er høye, og kommunen vil særlig ha oppmerksomhet på tiltak som reduserer klimautslipp gjennom arealbruk, transportplanlegging og energi i bygg.

2.3.2 Mål og strategier

Høyt utbyggingsnivå for boliger og raskere befolkningsvekst skal forenes med målet om 0-vekst i biltrafikk og andre mål om å ivareta miljøet.

Samordnet areal- og transportplanlegging og styrket innsats i byomformingsområder er avgjørende i denne sammenhengen. De viktigste arealressursene utløses ved byomforming. Vellykket byomforming er tidkrevende og forutsetter høy kompetanse og kapasitet. Skal kommunen lykkes i å nå de overordnede målene for transportsektoren, vil styrking av Stavanger sentrum med arbeidsplasser, handel og boliger være en vesentlig faktor. Kommunedelplan for sentrum som kommer på høring i 2014, vil legge til rette for dette.

Transportbehovet skal begrenses gjennom hensiktsmessig lokalisering av arbeidsplasser, tjenester og handel. Flere skal kunne gå eller ta i bruk sykkelen til hverdagstransport – elever til skolen og voksne til sin arbeidsplass. Barnehageplassene skal i størst mulig grad være i nærmiljøet.

Det skal gjennomføres tunge investeringer i transportinfrastruktur finansiert gjennom Bypakke Nord Jæren, blant annet bussvei 2020. Arealstrategien i kommuneplanen bygger opp om dette.

Stavanger kommune skal bidra til å redusere CO2-utslippene og gjennomføre klimavennlig utbygging i henhold til ordføreravtalen og målene i Framtidens byer (FB), som er vedtatt i kommunedelplan for klima

og miljø i 2010. FB avsluttes som prosjekt ved utgangen av 2014. Igangsatte prosjekter i FB videreføres, og søkes finansiert innenfor eksisterende budsjettrammer.

Stavanger kommune vil tilrettelegge for overordnet grønnstruktur og sammenhengende turveger. I denne perioden skal kommunen sørge for gjennomføring av planer for friområder, blant annet turstien langs Gauselvågen og offentlige parkområder i Urban Sjøfront.

I tillegg skal kommunen sørge for teknisk infrastruktur. De store boligutbyggingene i perioden vil særlig skje innenfor Urban Sjøfront og Tastarustå, der det foreløpig ikke er planlagt egne kollektivfelt/- eller traséer. Her skal kommunen bidra til å få satt i gang bygging av gang- og sykkelveier. Deretter starter utbyggingen i Jåttå Nord, Hundvåg og Madla Revheim.

Kommunen skal gjennomføre systematisk og strategisk kjøp og salg av tomter for utbygging, for å dekke arealbehovet til bolig-, nærings-, idretts- og kulturpolitiske formål. Videre skal det gjennomføres energieffektivisering. Fornybar energi skal tas i bruk i samsvar med en samordnet strategi for regionen.

Særlig aktuelle planer

- Kommuneplan 2010-2025, under revisjon
- Kommunedelplan for klima og miljø 2010–2025
- Kommunedelplan for universell utforming 2014-2029
- Sykkelstrategi for Stavanger med handlingsplan 2011-2015
- Handlingsplan for reduksjon av støy
- Trafikksikkerhetsplan for Stavanger 2010–2013, revideres 2014
- Hovedplan for vannforsyning, vannmiljø og avløp, 2011-2022
- Handlingsprogram for Framtidens byer (FB) 2012–2014
- Utbyggingsplanen 2011-2015
- Friområdeprosjektet
- Reguleringsplaner for bussvei 2020 langs rv 509 og fv 44
- Reguleringsplan for sykkelstamveien (to planer)
- Reguleringsplan for transportkorridor vest
- Reguleringsplan for E39 Smiene Harestad
- Strategi for energi- og varmeløsninger for Stavanger, Sandnes, Sola, Randaberg, Rennesøy og bybåndet sør
- Kommunedelplan for Stavanger sentrum planforslag på høring 2014

2.3.3 Prioriterte innsatsområder

Utvidet sykkelsatsing – Stavanger på sykkel

Sykkelstrategien for Stavanger, med handlingsplan for perioden 2011–2015, ble vedtatt av bystyret i 2012. For å gjennomføre denne satsingen avsatte bystyret kr 50,0 mill. i perioden 2013–2015, slik at fysiske tiltak som er skissert i strategidokumentet kan realiseres. For å videreføre denne satsingen og skape handlekraft forutsettes det at midler fra Bypakke Nord-Jæren overføres til sykkelsatsingen.

Økt bruk av sykkel og sykkelens rolle i transportsystemet, prioriteres fysisk ved å tilrettelegge for syklister, drift og vedlikehold av sykkeltraseer. Videre er det viktig med informasjons- og kampanjetiltak i regionen. Kommunen skal legge til rette for nye sykkeltraseer og forsterke innsatsen med å utbedre eksisterende traseer til en høyere standard.

Handlingsdelen av sykkelstrategien i Stavanger kommune revideres i disse dager og vil bli lagt fram for politisk behandling innen utgangen av 2014. Deretter vil handlingsdelen revideres årlig. Sykkelstrategien med handlingsdelen vil gjelde fra og med 2015 til 2025.

Kommunen skal legge til rette for nye gang- og sykkelveier og forsterke innsatsen med å utbedre eksisterende gang- og sykkelveier til en høyere standard. Det skal også legges til rette for bysykler. Videreutvikling av sykkelparkeringstilbudet inngår også i sykkelsatsingen.

Endrede parkeringsbestemmelser og begrenset bilbruk

Kommunens arealstrategi innebærer virkemidler som lokaliseringsstyring, fortetting og parkeringsbestemmelser. Rådmannen vil knytte revidering av parkeringsbestemmelser til utvikling av kollektivsystemet og gang- og sykkelveiforbindelser.

Parkering skal primært løses med fellesanlegg blant annet for å gjøre det mer attraktivt å gå og sykle i bilfrie områder. For å likestille transportformene skal gangavstand til bestemmelsesstedet (bolig/arbeidsplass) være lik eller kortere fra holdeplass for kollektivtransport enn fra felles parkeringsanlegg.

Felles infrastruktur for vannbåren varme

Det skal bygges ut felles infrastruktur for vannbåren varme i nye utbyggingsområder. I den grad det er hensiktsmessig skal kommunale bygg knyttes til fellessystemer. I hovedkollektivaksen Stavanger – Forus – Sandnes, skal varmen fra avfallsforbrenningsanlegget på Forus utnyttes i kombinasjon med lokale energiløsninger. I øvrige områder avklares energikilder gjennom egne energiutredninger.

2.3.4 Styringsindikatorer

Miljø, klima, byutvikling og transport		
Mål / strategi	**Indikator**	**Retning**
Redusere støy og utslipp til luft 0-vekst i personbiltransport Sykkelsatsing	Sykkelbruk ved tellepunkter Bilbruk ved tellepunkter Kollektivandel kollektivreisende «Klimameteret» Vei/transport og bygg	Øke ønsket atferd og redusere uønsket
Redusere energibruk Energieffektive bygg Energistyring	Energibruk i kommunale bygg per kvm	Redusere energibruk
Redusere transportbehovet Samordnet areal- og transportplanlegging	Andel boliger og arbeidsplasser lokalisert langs hovedkollektivaksene	Øke andelen

Tabell 2.4 Styringsindikatorer miljø, klima, byutvikling og transport

2.4 Verdibevaring

2.4.1 Vedlikeholdsetterslepet

Vedlikeholdsstrategi for kommunens bygningsmasse og aktuelle uteområder ble vedtatt av bystyret i september 2013. Strategien bygger på en omfattende registrering og analyse av den tekniske tilstanden til kommunens bygningsmasse og uteområder i tilknytning til skoler, barnehager og sykehjem. Ut i fra registreringen og analysene er det estimert et samlet etterslep for bygg, og dette er korrigert for bygg der det allerede er satt i gang tiltak for å komme opp på brukbar eller bra standard. Videre er det redegjort for de økonomiske ressurser som kreves for å stoppe og redusere forfallet.

Kategorisering av standard for forvaltning, drift og vedlikehold av kommunens bygningsmasse (FDV) tar utgangspunkt i Holte-modellen. Holte-modellen har tre satser[1] for løpende FDV.

Nåværende FDV-budsjett er på 89 % av Holte-modellen lav sats. Dette betyr at forfallet på den kommunale bygningsmassen øker hvert år.

1 Lav sats som kun innebærer forefallende vedlikehold, og gradvis vil redusere standarden på de kommunale byggene. Middels sats som medfører verdibevarende vedlikehold, og høy sats som gir mulighet for utvikling av byggene basert på standardheving og forskriftskrav.

2.4.2 Mål og strategier

Kommunens langsiktige mål er, i henhold til den vedtatte vedlikeholdsstrategien, å bringe bygningsmassen opp til god teknisk standard. Strategier for å nå målet er:

- Foreta en overgang fra et kortsiktig investeringsfokus til et langsiktig forvaltningsfokus. Vedlikehold må gjennomføres på et verdibevarende nivå.
- Etablere krav ved nybygg og nye uteområder som bidrar til å redusere vedlikeholdsbehovet mest mulig
- Vurdere avhending eller rivning av de dårligste byggene
- Dokumentasjon av tilstand og nøye oppfølging av byggene og aktuelle uteområder gjennom vedlikeholdsbefaringer, -rapportering og en komplett tilstandsvurdering hvert fjerde år
- Øke kapasitet og kompetanse for å ivareta det økte ambisjonsnivå

Gjennomføringstempo og finansiering besluttes i handlings- og økonomiplanene.

2.4.3 Prioriterte innsatsområder

Den krevende økonomiske situasjonen fører til at vedlikehold i stor grad må forskyves til slutten av planperioden. Samtidig som vedlikeholdsstrategien skal legges til grunn for arbeidet med verdibevaring og tilrettelegging for langvarig bruk av bygningsmassen, må kostnadene tilpasses gjeldende økonomiske rammer. Middels Holthe-sats ble lagt til grunn for kommunens nye bygg fra og med HØP 2014-2017. Middels Holthe-sats bør etter hvert legges til grunn for alle bygg.

Vedlikeholdet skal innrettes slik at omfanget på strakstiltak minimaliseres. Formålsbygg må være funksjonelle, fleksible og fremtidsrettede med program for funksjons- og kapasitetsendring. Fremtidig arealbehov må kartlegges og ses i sammenheng med resultatene av kartleggingen av

vedlikeholdsetterslepet. Bygg kan eksempelvis brukes på nytt til andre formål. Bygg som skal rehabiliteres kan få nye bruksområder der dette er hensiktsmessig og effektivt.

Deler av kommunens investeringer går til rehabilitering/oppgradering av slitte bygg. Noen av disse tiltakene vil bidra til å redusere vedlikeholdsetterslepet og kommer i tillegg til den foreslåtte økningen av vedlikeholdsbudsjettet. Samtidig vil den foreslåtte økte satsingen på boligkjøp gjøre det mulig å erstatte en del gamle boliger med dårlig teknisk tilstand med nye boliger, i tillegg til økningen av antall kommunale boliger.

Kommunen har også betydelige anleggsmidler ut over bygningsmassen som er prioritert i vedlikeholdsstrategien. På et tidspunkt må også disse inkluderes i vedlikeholdsplanene.

Rådmannen skal som oppfølging av vedlikeholdsstrategien, påse at det gjennomføres årlige vedlikeholdsbefaringer og en detaljert tilstandsvurdering av alle bygg hvert fjerde år. Videre skal kommunalstyret for bymiljø og utbygging få faste rapporter som redegjør for planlagte vedlikeholdstiltak og faste driftsutgifter per bygningsgruppe.

Finansiering av verdibevarende vedlikehold for hele bygningsmassen må skje over flere perioder.

Særlig aktuelle planer

- Vedlikeholdsstrategi for kommunens bygningsmasse og aktuelle uteområder 2013
- Utbyggingsplanen 2011–2015
- Områdeløftet innen levekår og kommunale boliger
- Plan for skolestruktur 2012
- Barnehagebruksplan 2013

2.4.4 Styringsindikatorer

Verdibevaring		
Mål / strategi	**Indikator**	**Retning**
Stanse verdiforringelse og ta inn vedlikeholdsetterslepet	Utvikling i registrert tilstand: · Kommunale formålsbygg · Kommunale boliger · Utearealer	Forbedring på sikt
Fornye ledningsnettet (VAR)	Fornyelsestakt vann- og avløpsnett Vannlekkasjer	1 % per år Maks 20 % innen 2022

Tabell 2.5 Styringsindikatorer, verdibevaring

2.5 En handlekraftig organisasjon

2.5.1 Omstilling, fornying og forbedring

En handlekraftig organisasjon fanger opp og responderer hurtig på behovsendringer, styrer etter fellesskapets beste løsninger og er god på intern og ekstern samhandling (Arbeidsgiverstrategi 2013–2025)

Samfunnsutviklingen preges av raske teknologiske og sosiale endringer, blant annet som følge av utviklingen av informasjonssamfunnet. Kommunen står overfor økende befolkningsvekst og innbyggere med mer sammensatte behov. Samtidig er kommunens økonomisk situasjon mer krevende enn tidligere. Dette fordrer omstilling, innsparinger og økt kostnadskontroll – både i daglig drift og langsiktig satsing. I en slik situasjon er det ekstra viktig å ha tydelige, langsiktige strategier for hvordan kommuneorganisasjonen skal forbli handlekraftig og omstilles til å møte utfordringer og behov etter 2021.

Effektiv drift krever kompetanse og god gjennomføringsevne. Klare mål, tydelig retning og effektive beslutningsprosesser bidrar til dette. Tverrfaglig samhandling i interne arbeidsprosesser er nødvendig for å sikre effektiv og faglig forsvarlig drift når det skal gis tjenester til flere. God samhandling mellom ansatte – og mellom kommunen og frivillig sektor – er viktig i arbeidet med å tilrettelegge for gode tjenester.

Kunnskap om sentrale utviklingstrekk i samfunnet og effektene av dagens tjenester styrker organisasjonens evne til å se nye løsninger. Kunnskap om de viktigste kostnadsdriverne og effekter av gjennomførte tiltak er også viktig for å komme videre i omstillings- og forbedringsarbeidet.

I konkurransen om kvalifisert arbeidskraft har det stor betydning at Stavanger kommune er en attraktiv arbeidsgiver. I en periode med redusert økonomisk handlingsrom – hvor det samtidig skal gjennomføres bemanningsmessige tilpasninger – vil det være spesielt krevende parallelt å arbeide aktivt med rekruttering og utvikling av nødvendig kompetanse.

Deltakelse i internasjonale prosjekt kan i tillegg til å omfatte faglig kompetanseutvikling være et viktig personalpolitisk virkemiddel. Det ligger en motivasjonsfaktor i at internasjonalt samarbeid kan brukes i rekrutteringssammenheng og for å få ansatte med høy kompetanse til å bli værende i organisasjonen.

2.5.2 Mål og strategier

Ny teknologi og digitale løsninger skal tas i bruk, og løpende styringsinformasjon skal forbedres for å gjøre organisasjonen mer handlekraftig.

Stavanger kommune skal vedta en ny digitaliseringsstrategi. Digitaliseringsstrategien skal være Stavanger kommunes overordnede styringsdokument i det digitale utviklingsarbeidet. Hovedmålene er effektivisering og kvalitetsforbedring. De digitale løsningene skal bidra til økt åpenhet, tilgjengelighet, engasjement, innsyn og brukervennlige selvbetjeningsløsninger. Samtidig skal personvern, taushetsplikt og informasjonssikkerhet ivaretas. Ny revidert IKT-strategi skal bidra til å operasjonalisere målene i digitaliseringsstrategien. Begge strategiene skal være styrende og ligge til grunn for alt IKT-arbeid i kommunen. Se kapittel 7.4 for mer om digital kommune.

Stavanger kommune er i ferd med å utarbeide en ny digital strategi. Den skal være et fundament samtidig som den skal være retningsgivende for den videre satsingen på digitale løsninger. Hovedmålene er effektivisering og kvalitetsforbedring. Samtidig utvikles en ny helhetlig IKT-strategi som sikrer løsninger som gjør den digitale satsingen mulig. Se kapittel 7.4 for mer om digital kommune.

Etikk og varsling

Plan for etikk og forebygging av korrupsjon og misligheter er vedtatt i bystyret i april 2014, parallelt med ny etisk standard for ansatte og folkevalgte. Planen følges opp med en rekke tiltak som skal bidra til en åpen og robust organisasjon med høy etisk standard. Retningslinjene for varsling av kritikkverdige forhold er vedtatt av administrasjonsutvalget i september 2014, og følges opp gjennom nye rutiner og kompetansehevende tiltak. Målet er å skape et godt ytringsklima på arbeidsplassen.

Mangfold og likestilling

Stavanger kommune skal være en by preget av åpenhet, inkludering og mangfold – hvor innbyggerne og ansatte føler trygghet for fravær av diskriminering på grunnlag av etnisitet, livssyn, kjønn, funksjonsevne, alder eller seksuell orientering. Handlingsplan for likestilling og mangfold er vedtatt i bystyret våren 2014. Denne gir retning for kommunens rolle som samfunnsutvikler, tjenesteyter og arbeidsgiver på dette området.

Nasjonale og internasjonale prosjekt

Rådmannen legger også vekt på at kommunen utnytter mulighetene for samarbeid og kompetanseutvikling som ligger i Norges tilknytning til nasjonale og internasjonale prosjekter og kompetansemiljøer.

Særlig aktuelle planer

- Handlings- og økonomiplan 2014–2017
- Arbeidsgiverstrategi for 2013–2025
- Strategi for likestilling og mangfold 2013–2020
- IKT-strategi 2010, under revisjon
- Digitaliseringsstrategi, under arbeid
- Strategisk kompetansestyring 2014-2026

2.5.3 Prioriterte innsatsområder

I kommende planperiode, som har mindre økonomisk handlingsrom, er det spesielt viktig å prioritere innsatsen omkring framtidig effektiv drift.

Omstilling og organisasjonsutvikling

I handlings- og økonomiplanperioden skal det gjennomføres tilpasninger til nye budsjettrammer, reduksjoner og effektivisering av tjenestetilbudet innen kommunens samlede virksomhet på alle nivå. Dette vil kreve betydelig ledelseskraft, medvirkning fra ansatte, samarbeid med tillitsvalgte og aktiv støtte og oppfølging fra stabene i gjennomføringen. Systematiske gjennomganger av oppgaver og arbeidsprosesser skal avdekke muligheter for forenklinger, kvalitetsforbedringer og besparelser. Tiltak som har et høyt potensiale i form av reduserte kostnader eller som frigjør ressurser til kjerneoppgaver i tjenestetilbudet vil bli prioritert. Bedre og økt brukt av teknologi vil bli brukt for å optimalisere arbeidsflyt og service. Arbeidsprosessgjennomgangene kan avdekke organisatoriske utfordringer/barrierer som dobbeltfunksjoner og uklare grenseganger i ansvars- og arbeidsdelingen. Rådmannen vil løpende vurdere behovet for å iverksette organisatoriske tilpasninger som bidrar til mer effektive arbeidsprosesser og tjenesteproduksjon innen og mellom organisatoriske enheter. Et eksempel kan være grep innen stab/støttefunksjonen for å frigjøre ressurser til direkte brukerrettede tjenester. Behov for større endringer i organisering vil vurderes tatt inn i gjennomgang av hovedstruktur.

Stavanger kommune har siden 2001 hatt samme hovedstruktur og lagt til grunn de samme organisatoriske prinsipper. Det har vært en betydelig utvikling i samfunnsutviklerrollen, i tjenesteleveransen og i krav til tjenestene i løpet av disse årene. Tilsvarende har det vært en betydelige endringer i arbeids- og samhandlingsformer, blant annet i form av økt bruk av teknologi, i syn på ledelse og medarbeidernes rolle og et økt behov for både spesialisering og samhandling i oppgaveløsningen. Det er fortløpende gjennomført organisatoriske tilpasninger for å optimalisere driften innen de ulike delene av organisasjonen. På denne bakgrunn ser rådmannen behov for særlig gjennomgang av mål for organisasjonen, hovedprinsipper for organisering og den administrative hovedorganisering. Situasjonen hvor kommunen må tilpasse ressursbruk til inntekter forsterker behovet for denne gjennomgangen. Dette arbeidet vil måtte sees i sammenheng med utredningen av politisk styringsmodell og utviklingen i arbeidet mot ny kommunestruktur.

Medarbeiderutvikling, rekruttering og ledelse

Det har lenge vært utfordrende å rekruttere tilstrekkelig kvalifiserte medarbeidere til enkelte yrkesgrupper. I juni 2014 ble det innført stillingsstopp for stillinger som ikke er direkte brukerrettede. I kommende periode må kommunens tjenestetilbud tilpasses nye reduserte rammer og på noen områder reduseres kvalitet og volum. Det er samtidig foreslått en reduksjon i kommunens rekrutteringsmidler, stipendordninger, velferdsordninger og seniortiltak. Ordningene må evalueres, og det må utredes nærmere hvordan reduksjonene skal gjennomføres. Alt dette medfører at arbeidet med å beholde og rekruttere medarbeidere blir mer krevende.

Selv om det nå er færre ledige stillinger i regionen, vil det fremdeles være rekrutteringsutfordringer innen enkelte fagområder i kommunen. Lønn er kommunens største driftsutgift, og når driftsbudsjettet reduseres er det spesielt viktig at kommunen har rett kompetanse på rett sted. Samtidig skal det legges til rette for kompetanseheving og langsiktig satsinger som gjør at kommunen beholder medarbeidere med rett kompetanse, som er engasjert og har høy gjennomføringsevne. Arbeidet med å utvikle og ta i bruk gode verktøy og systemer for å kartlegge dagens kompetansebeholdning og planlegge framtidens kompetansebehov fortsetter. Innsatsen for å beholde medarbeidere må ses i sammenheng med de omstillingsprosesser som må gjennomføres i forbindelse med redusert økonomisk handlingsrom. Omstillingsprosessene må gjennomføres slik at forutsigbarhet og trygghet ivaretas for alle ansatte. Arbeidet krever god ledelse og godt samarbeid med tillitsvalgte.

I årene fremover vil omstillingsbehovet berøre flere ansatte enn tidligere. Rådmannen går inn for å videreføre ansettelsesgarantien for å sikre trygghet i omstillingene for fast ansatte. Den normale avgangen kommunen har, vil sikre overtallige nye muligheter i kommunen. Dersom omstillingsbehovet og en eventuell overtallighet blir større enn normal avgang, vil ansettelsesgarantien måtte tas opp til ny vurdering. Retningslinjene for omstillingsprosesser vil bli gjennomgått, revidert og lagt fram for administrasjonsutvalget.

I denne situasjonen er det spesielt viktig at Stavanger kommune fortsetter sitt arbeid med å utløse den arbeidskraftreserven som finnes i egen region og blant kommunens egne ansatte. For å utløse arbeidskraftreserven (heltid) må arbeidet med arbeidstidsplanlegging, turnus og arbeidstidsbestemmelser styrkes. Norskopplæring for ansatte med fremmedspråklig bakgrunn er startet og videreføres i kommende periode. I 2015 vurderes oppstart av arbeidet med å kvalifisere utenlandske sykepleiere.

Kommunens ledere har stor betydning for organisasjonens attraktivitet og gjennomføringsevne. Arbeidet med helhetlig og tydelig lederskap videreføres og styrkes ved å justere stabs og støttefunksjoner og gjennom opplæring- og utviklingstiltak.

Tjenesteutvikling, styringsinformasjon og internkontroll

For å styrke organisasjonens evne til både å effektivisere og se nye muligheter, er det viktig at god styringsinformasjon er lett tilgjengelig og tilpasset den enkelte beslutningstakers behov. Nyere databehandlingsteknologi åpner muligheter for rask sammensetning av relevant styringsinformasjon for nærmere analyser, og bedre beslutningsgrunnlag i styring og ledelse av organisasjonen.

God gjennomføringsevne fordrer kompetente medarbeidere og gode ledere, og en organisasjon med effektive stabs- og støttemiljøer. Stabs- og støttemiljøene skal styrke sitt bidrag i strategisk styring og tjenesteutvikling og dette krever at det legges bedre til rette for gode og tilgjengelige styringsdata og at analyseverktøy videreutvikles. Samtidig skal personaladministrasjonen effektiviseres ved at ledere gis praktisk støtte og samtidig tar i bruk gode verktøy.

Bruker- og medarbeiderundersøkelser gir også viktige styringsdata. Hvert år gjennomføres det medarbeiderundersøkelse. Medarbeiderundersøkelsen gir viktig informasjon om engasjement og gjennomføringsevne, og det må vurderes om medarbeiderundersøkelsen skal tilpasses slik at resultatene også gir informasjon om kommunens omstillingsevne. Brukerundersøkelser gjennomføres i alle de store tjenesteområdene. Innen skole- og barnehageområdet gjennomføres undersøkelsene årlig. Innen øvrige tjenesteområder gjennomføres de fleste hvert tredje år.

Det er avgjørende for god styring og handlekraft at kommunen har systemer og rutiner som sikrer rådmannen betryggende kontroll over den samlede virksomheten. Rådmannen vil videreutvikle kommunens internkontroll med særlig vekt på den sektorovergripende internkontrollen. Den sektorovergripende internkontrollen skal gi rådmannen vesentlig styringsinformasjon og bidra til egenkontroll. Styringssystemene skal videreutvikles, slik at beslutninger blir basert på et best mulig grunnlag. Tilrettelegging for gjennomføring av bystyrets vedtak i form av tematabell til oppfølging av status for handlingspunktene i budsjettvedtaket, inngår også i kommunens egenkontroll.

Bedre sammenhengen mellom mål og organisering

For å sikre endringskraft vurderer rådmannen løpende behovet for tilpasninger i organisatorisk struktur, rapporteringslinjer og beslutningsprosesser.

Styrke tilstedeværelse i nasjonale og internasjonale kompetansemiljøer og internasjonalt engasjement

Tilknytning til nasjonale og internasjonale nettverk og kompetansemiljøer kan styrke kommunens egenkompetanse og evne til innovasjon og omstilling.

Stavangers internasjonale engasjement er nært knyttet til næringsutviklingen i regionen, og utføres langt på vei gjennom samarbeidet med Greater Stavanger. Selskapet har en sentral posisjon når det gjelder regionale, næringspolitiske satsingsområder. Videre er Stavangerregionens Europakontor et viktig brohode for kontakt og samarbeid innen Europa på ulike samfunnsområder hvor Stavanger spiller en aktiv rolle.

Kommunen har et betydelig internasjonalt engasjement i egen organisasjon. Det er bredt forankret i kommunens planverk, og ivaretas gjennom deltakelse i internasjonale avtaler, nettverk, forsknings- og utviklingsprosjekter, vennskapsbysamarbeid mm.

Det er mange muligheter for å delta i internasjonale prosjekt og nettverk samtidig som det er ressurskrevende. Prioritering av satsingsområder må foretas i lys av ressursene kommunen kan stille til rådighet.

Stavanger kommune er for eksempel involvert i EU sitt nye program for forskning og innovasjon *Horisont 2020*. Gjennom *Horisont 2020* er kommunen med i *Smarter Cities & Communities, ENIGMA* og nettverket *European Partnerships on Active and Healthy Aging*. Stavanger kommune har også vedtatt å slutte seg til

Europarådets nettverk for interkulturelle byer (Intercultural Cities). Nettverket har søkelys på innvandrere og minoriteter som en ressurs for lokal økonomi, sosial og kulturell utvikling.

Stavanger har sammen med Manchester og Eindhoven blitt tildelt EU-prosjektet *Triangulum*. Dette strekker seg over en periode på fem år, og innebærer at Stavanger som Smarter Cities fyrtårnby skal teste nye smarte løsninger innen mobilitet, energi og IKT som så skal oppskaleres og spres til resten av Europa.

2.5.4 Styringsindikatorer

Handlekraftig organisasjon		
Mål / strategi	**Indikator**	**Retning**
Økonomisk bærekraft	• Netto driftsresultat • Egenfinansiering investeringer • Gjeldsgrad	3% > 50% < 60%
Digitalisering	Kanalvalg for innbyggernes kommunikasjon med kommunen • Andel feilmeldinger gjennom VOF • Andel som benytter Byggsøk • Ansattes bruk av relevante digitale verktøy, indeks i medarbeiderundersøkelsen • Indikatorer for nettbruk	Økt bruk Første måling i 2014 Økes over tid Må avklares
Stolte medarbeidere	• Medarbeidernes opplevelse av kommunens gjennomføringsevne, indeks i medarbeiderundersøkelsen • Internbrukernes tilfredshet	Første måling i 2014 Heve snittskår over tid, særlig de med lavest skår
Fornøyde innbyggere og brukere	• Brukertilfredshet målt i brukerundersøkelser	Overvåke og forbedre
Effektiv saksbehandling med god informasjonstilgjengelighet	• Saksbehandlingstider og fristbrudd • Tilfredshet med styringsinformasjon	Overvåke og forbedre
Tilstrekkelig tilgang på nødvendig kompetanse Attraktiv arbeidsgiver	• Ansattes engasjement, indeks i medarbeiderundersøkelsen	Første måling i 2014. Øke snittskår over tid.
	• Turnover	Overvåkingsindikator
	• Andel med godkjent utdanning – lærere og barnehagelærere • Innleie av eksterne, overtid, vikarbruk	100% Overvåke og sammenlikne
Arbeidskraftutnyttelse • Aktivt nærværsarbeid • Tilby ansatte	• Sykefravær • Andel heltidsansatte (80 % stilling eller mer)	> 6%

Handlekraftig organisasjon
hele stillinger

Tabell 2.6 Styringsindikatorer handlekraftig organisasjon

3 Økonomiske rammebetingelser og prioriteringer

3.1 Innledning
3.2 Makrobildet
3.3 Lønns-, pris og renteforutsetninger
3.4 Frie inntekter
3.5 Andre inntekter
3.6 Netto driftsresultat
3.7 Forslag til investeringsbudsjett 2015–2018
3.8 Forslag til driftsbudsjett 2015–2018

Her presenteres de økonomiske prioriteringene rådmannen foreslår for kommende planperiode. Konjunkturendringer i samfunnet påvirker kommunens økonomiske rammebetingelser og det forventes at veksten vil bli lavere enn tidligere. Kommunens ressursbruk må planlegges og forvaltes for å opprettholde tilstrekkelig handlefrihet på langt sikt. Aktivitetsveksten har over flere år vært høyere enn inntektsveksten. Det er avgjørende for videre økonomisk bærekraft at kommunen tilpasser sitt aktivitetsnivå til de økonomiske rammebetingelsene og dette medfører reduserte rammer for tjenesteområdene.

3.1 Innledning

Samlet utgjør investeringene kr 4,0 mrd. i planperioden. Videreføring og ferdigstillelse av igangsatte prosjekter preger de første årene av planen. Hovedtyngden av investeringene gjelder utbygging og rehabilitering av skoler, barnehager, bofellesskap og idrettsanlegg.

Rådmannen foreslår en samlet netto reduksjon i driftsbudsjettet på kr 277 mill., herav utgjør reduksjonen for tjenesteområdene kr 168 mill. [1] I løpet av planperioden stiger brutto driftsutgifter fra kr 9,654 mrd. til kr 10,118 mrd.

De foreslåtte investeringsprosjektene og de særlig prioriterte driftstiltakene vil bidra til å møte utfordringene som er presentert i kapittel 2. Rådmannen har blant annet prioritert tiltak som legger til rette for boligbygging og befolkningsvekst, botilbud og tjenester for innbyggere innenfor alle aldersgrupper som har omfattende hjelpebehov. Aktiviteter som bidrar til forebygging, tidlig innsats, egenmestring og god folkehelse skal videreføres. Den økonomiske situasjonen utfordrer imidlertid satsingen innenfor de ulike områdene i handlingsplanperioden. En større del av tjenesteproduksjonen vil få redusert økonomisk handlingsrom.

Sammenligninger med andre kommuner viser at Stavanger kommune leverer gode tjenester til innbyggerne innenfor de aller fleste tjenesteområdene. Det er imidlertid nødvendig at forventningene til økte tjenestestandarder dempes. Kommunen må prioritere konsolidering rundt kjernetjenestene. Disse må omstilles i samsvar med endrede behov og utvikling i fagkunnskap om hvordan behovene kan dekkes på best mulig måte.

Tilpasningene i driften er marginale sammenlignet med de totale driftsrammene kommunen forvalter. For å imøtekomme utfordringene må vi disponere bruken av de totale driftsrammene inn mot hovedutfordringene. Detaljer om nye investerings- og driftstiltak finnes i kapittel 3.7 og 3.8. I tillegg beskrives prioriteringer innenfor de enkelte tjenesteområdene i kapittel 4,5 og 6.

Stavanger kommunes finansielle strategi inneholder tre hovedmålsettinger. Målsettingene skal være førende for de økonomiske prioriteringene som grunnlag for å opprettholde en bærekraftig økonomi på lang sikt, ivareta handlefrihet og unngå at det over tid avsettes et for lavt beløp til formuesbevaring. Rådmannen har lagt disse strategiske parameterne for økonomisk styring til grunn i budsjettarbeidet. Målene er:

- Netto driftsresultat bør over tid være om lag 3 % av driftsinntektene
- Investeringer bør være om lag 50 % egenfinansiert
- Gjeldsgraden ekskl. startlån skal over tid ikke ligge høyere enn 60 %.

Netto driftsresultat beskriver kommunens økonomiske handlefrihet, og viser hva kommunen har til disposisjon til egenfinansiering av investeringer og avsetning fra årets drift til senere disposisjon.

Målsettingene for egenfinansiering av investeringene oppnås i perioden, mens tilstrekkelig netto driftsresultat er utfordrende ved årets rullering av handlings- og økonomiplanen. Gjelden øker betydelig og gjeldsgraden er noe over måltallet. Dette skyldes at rådmannen har foreslått å øke avdragstiden for nye lån fra 25 til 30 år i planperioden.

Økonomiske mål	2015	2016	2017	2018	Snitt 2015-2018	Mål
Netto driftsresultat i prosent av driftsinntektene	1,0 %	2,0 %	2,2 %	3,2 %	2,1 %	3,0 %
Investeringer, andel egenfinansiering	49 %	39 %	83 %	67 %	60 %	>50 %
Gjeldsgrad, brutto lånegjeld (ekskl. Startlån) i prosent av driftsinntektene	63 %	67 %	64 %	62 %	64 %	<60 %

Tabell 3.1 Økonomiske måltall

Utviklingen i de økonomiske måltallene er nærmere beskrevet i avsnitt 3.6 og 3.7.

Rådmannens forslag bygger på forventninger om utviklingen framover for landet og spesielt regionen. Rogaland har de siste årene hatt sterk vekst som følge av stadig økende etterspørsel fra norsk olje- og gassindustri. Økt aktivitetsnivå i oljerelaterte bedrifter har medført økning i sysselsetting og investeringer, og det har gitt økt etterspørselen etter varer og tjenester også fra andre næringer. Det ser ut til at Rogaland, som resten av landet, vil oppleve svakere vekstimpulser fra petroleumsnæringen framover, og det forventes at den økonomiske veksten blir lavere enn tidligere. Dette har konsekvenser for de økonomiske rammebetingelsene for kommunen og skatteanslaget er tilpasset de dempede økonomiske forventningene.

Totalt utgjør disposisjonsfondet kr 84 mill.[1] per 31.10.2014, jf. forslag til vedtak i sak om *Tertialrapport per 31.08.2014,* som behandles i bystyret den 27. oktober. Dette utgjør kun 1,0 % av budsjetterte driftsinntekter i 2014 og innebærer at kommunen har begrensede reserver til å tåle svingninger i de økonomiske rammebetingelsene. Det er avgjørende for videre økonomisk bærekraft å skape handlingsrom innenfor eksisterende rammer.

Ved utarbeidelse av forslag til handlings- og økonomiplan 2015-2018 har rådmannen lagt til grunn forslag til *Statsbudsjett 2015,* (St.prp. nr.1 S (2014-2015)). I tillegg har rådmannen lagt til grunn tidligere politiske vedtak og vedtatte planer.

1 Herav utgjør kursreguleringsfond kr 60 mill. Reelt udisponert er dermed kr 24 mill. (0,3 %).

[1] Medfinansiering av spesialisttjenester (samhandlingsreformen) kr 109.. mill.

3.2 Makrobildet

Verdensøkonomien

Utviklingen i verdensøkonomien de siste årene illustrer at det kan ta lang tid å komme tilbake i normal gjenge etter en finanskrise. Særlig i euroområdet er det fortsatt land som sliter med å rette opp ubalanser som bygget seg opp før og under krisen.

Veksten i internasjonal økonomi ventes å ta seg noe opp framover. For Norges handelspartnere anslås veksten i brutto nasjonalprodukt til 2 prosent i 2014 og 2,5 prosent i 2015. Anslaget for neste år er på linje med gjennomsnittet for de siste tjue årene. Til tross for bedre utsikter til vekst, er situasjonen fortsatt usikker.

I mange land er situasjonen i arbeidsmarkedet fremdeles vanskelig. I de tradisjonelle industrilandene har veksten i sysselsettingen bare tatt seg forsiktig opp. Sysselsettingen i euroområdet har så vidt begynt å stige, men arbeidsledigheten er fortsatt svært høy og forskjellen mellom landene er betydelig.

Norsk økonomi

Norge, Rogaland og Stavanger er i stor grad avhengig av utviklingen i oljeprisen, og det knytter seg stor spenning til hvordan denne prisutviklingen blir i tiden fremover.

Svak utvikling i petroleumsinvesteringene er ventet å trekke veksten i den norske fastlandsøkonomien ned i år og til neste år. Nivået anslås likevel høyere enn i 2012 og kan øke litt igjen de kommende årene. Oljeinvesteringene fluktuerer erfaringsmessig mye, og er en av størrelsene det er vanskelig å anslå utviklingen i.

Framover ventes etterspørselen fra petroleumsnæringen å variere noe fra år til år, men langs en nedadgående bane. Lavere priser på olje og gass kan forsterke nedgangen. Det er usikkert hvor store ringvirkninger dette vil få.

Samlet anslås veksten i brutto nasjonalprodukt for norsk fastlandsøkonomi til rundt 2 prosent både i år og til neste år. Det er på linje med resultatet for fjoråret, men litt lavere enn gjennomsnittet for de siste fire tiårene.

Framover viser utsiktene en litt svakere vekst i norsk økonomi. Aldringen av befolkningen og en noe svakere utvikling i produktiviteten ventes å trekke veksten ned.

I september 2014 var den registrerte arbeidsløsheten i landet 2,7 prosent. Arbeidsledigheten er lav både historisk og sammenlignet med situasjonen i andre land. Det er imidlertid stor usikkerhet knyttet til det framtidige nivået på arbeidsinnvandringen.

Rogaland

Rogaland har de siste årene hatt sterk vekst som følge av stadig økende etterspørsel fra norsk olje- og gassindustri. Økt aktivitetsnivå i oljerelaterte bedrifter har medført økning i sysselsetting og investeringer, og det har gitt økt etterspørselen etter varer og tjenester også fra andre næringer.

I 2014 har det kommet klart fram at olje- og gassvirksomheten vil redusere sitt investeringsnivå noe de neste årene og samtidig gjøre betydelige grep for å skape en enda mer kostnadseffektiv drift. Underleverandører merker konsekvensene ved at innleie av konsulenter og kjøp av arbeidskraft reduseres, ansatte sies opp eller permitteres, når kontrakter endres eller utsettes. Imidlertid er det segmenter innen olje- og gassnæringen som opplever vekst i samme periode. Hvordan andre næringer i Stavangerregionen vil kunne absorbere fristilt arbeidskraft fra olje- og gassnæringen, er usikkert.

Det ser ut til at Rogaland, som resten av landet, vil oppleve svakere vekstimpulser fra petroleumsnæringen framover, og det forventes at den økonomiske veksten blir lavere enn tidligere.

Sammenlignet med september i fjor øker arbeidsledigheten mest i Rogaland. I september 2014 utgjorde arbeidsledigheten i fylket 2,3 prosent av arbeidsstyrken. I Stavanger var 1499 personer registrert som arbeidsløse i september 2014, det utgjorde 2 prosent av arbeidsstyrken.

3.3 Lønns-, pris og renteforutsetninger

Lønnsvekst

Rådmannen har innarbeidet full kompensasjon for helårseffekt av lønnsoppgjøret 2014. Dette utgjør kr 211,35 mill. I forslaget til statsbudsjett er det lagt til grunn en lønnsvekst i 2015 på 3,3 % med et overheng på 0,7 %. Dette legges til grunn ved beregning av lønnsreserven for 2015, kr 95 mill. med virkning fra mai 2015.

Prisvekst

Rådmannens forslag til handlings- og økonomiplan 2015-2018 er laget i faste 2015-kroner. Dette innebærer et underliggende omstillingsbehov som utgjør kr 18 mill. basert på forventet prisvekst lik 2,4 %. Fravær av priskompensasjon medfører at dersom alt annet er likt, vil handlingsrom og kjøpekraft reduseres. Prioriteringer og behovsvurderinger må gjøres innenfor strammere rammer. Generell priskompensasjon er for øvrig ikke gitt siden 2008.

Renteforutsetninger

Norges Bank har holdt styringsrenten uendret på 1,5 % siden mars 2012. Rentebanen i Norges Banks pengepolitiske rapport fra september 2014 (3/14) tilsier at det ventes at styringsrenten vil bli holdt uendret ut 2015, for deretter å bli økt gradvis til 2 % ved utgangen av 2017. Norges Bank venter videre at risikopåslaget i norsk tremåneders pengemarkedsrente (3 mnd. NIBOR) vil holde seg rundt 0,25 prosentenheter framover. På bakgrunn av prognoser fra Norges Bank legger rådmannen til grunn at tremåneders pengemarkedsrente vil ligge på 1,75 % i 2015, 2,0 % i 2016, 2,25 % i 2017 og 2,5 % i 2018.

Låneopptak i form av sertifikat- og obligasjonslån har bidratt til gode rentebetingelser i 2014. I andre tertial 2014 var all netto rentebærende gjeld og om lag halvparten av all bruttogjeld, sikret med fastrente i form av rentebytteavtaler. Rådmannen vil i 2015 foreta en løpende vurdering av fordelingen mellom fast og flytende rente basert på markedssituasjonen. Gjennomsnittlig rente på alle lån i 2015 forventes å bli på 2,2 %. Det legges videre til grunn at gjennomsnittlig rentenivå vil øke årlig med 0,25 prosentenheter i kommende planperiode. Det er beregnet helårseffekt på renter- og avdrag i det året låneopptaket gjennomføres. På grunn av den stramme økonomiske situasjonen foreslår rådmannen at avdragstiden på nye lån økes til inntil 30 år. Rådmannen vil presisere at det er betydelig usikkerhet knyttet til rentenivået i planperioden.

3.4 Frie inntekter

Frie inntekter er avgjørende både for økonomisk handlefrihet og for det tjenestetilbudet kommunen kan gi. Kommunenes frie inntekter består av skatteinntekter og rammetilskudd og utgjør om lag 75 % av Stavanger kommunes driftsinntekter i planperioden (på landsbasis utgjorde de om lag 68 % i 2013). Inntektene disponeres fritt uten andre føringer fra staten enn gjeldende lover. Gjennom inntektssystemet fordeles de frie inntektene til kommunene. Skatteandelen utgjør på nasjonalt nivå om lag 40 %. Stavanger kommunes skatteinntekter er på om lag 76 % av de frie inntektene. Inntektssystemet for kommunene inneholder en mekanisme for utjevning av de løpende skatteinntektene. Dermed vil endringer i skatteinntekter, både lokalt og nasjonalt, raskt påvirke nivået på rammetilskuddet gjennom inntektsutjevningen. Rammetilskuddet består i hovedsak av et innbyggertilskudd, utgiftsutjevning og andre mindre tilskuddsordninger.

3.4.1 Nasjonale forutsetninger

I statsbudsjettet for 2015 legger regjeringen opp til endringer for kommunesektoren både for 2014 og for 2015.

Anslag for kommunesektorens skatteinntekter for 2014 er nedjustert med kr 0,9 mrd., herav kr 0,75 mrd. for kommunene. Dette gir en forventet skattevekst på 2,4 % for kommunene samlet i 2014, en reduksjon fra tidligere vekstanslag på 3,0 % gitt i revidert nasjonalbudsjett 2014. Deflator (pris- og lønnsvekst) er fortsatt 3,0 %.

For 2015 legger regjeringen opp til en nominell vekst i kommunenes frie inntekter på 4,7 % i forhold til justert anslag på regnskap 2014.

Anslått lønns- og prisvekst (kommunal deflator) er 3,0 % også i 2015, inkludert en antatt lønnsvekst på 3,3 %.

Realveksten i kommunesektorens frie inntekter er beregnet til 1,4 % i forhold til revidert nasjonalbudsjett 2014, noe som utgjør kr 4,4 mrd. og er i all hovedsak som varslet i kommuneproposisjonen for 2015. Veksten i frie inntekter foreslås fordelt med kr 3,9 mrd. til kommunene og kr 0,5 mrd. til fylkeskommunene. Denne veksten må sees i sammenheng med kommunesektorens anslåtte merutgifter knyttet til befolkningsutviklingen med kr 2,1 mrd. (av samlede merutgifter på kr 2,5 mrd.) og økte pensjonskostnader som grovt er beregnet til kr 0,5 mrd. Dette er i henhold til nye befolkningsframskrivinger i juni 2014 (SSB).

Inntektsveksten til kommunesektoren skal i tillegg dekke videreføringer av tidligere satsinger innen skole og barnehage samt dekke nye pålagte oppgaver og tiltak særlig innenfor helsestasjons- og skolehelsetjenesten og arbeid med rus og psykisk helse.

Forslag til statsbudsjett legger til grunn et skatteanslag for 2015 på kr 135,5 mrd. i skatt på inntekt og formue for kommunene på landsbasis, hvilket gir en vekst på 4,7 % basert på nytt skatteanslag for 2014 til 2015. Anslaget på kommunesektoren skatteinntekter i 2015 bygger blant annet på om lag 0,8 % sysselsettingsvekst i norsk økonomi og 3,3 % lønnsvekst fra 2014. Veksten tar hensyn til regjeringens forslag til at uføretrygd skattlegges fra 2015 og redusert kommunalt skattøre. Regjeringen foreslår ytterligere reduksjon fra 11,4 % i 2014 til 11,25 % i 2015 i den kommunale skattøren for personlige skattytere. Forslaget til skattøre er tilpasset forutsetningen om en skatteandel på 40 % også i 2015.

Regjeringen legger opp til at en helhetlig gjennomgang av inntektssystemet for kommunene legges fram i kommuneproposisjonen for 2017, våren 2016. Alle elementene i inntektssystemet vil bli vurdert og må bli sett i sammenheng med kommunereformen. Regjeringen vil vurdere ulike modeller for tilbakeføring av deler av selskapsskatten til kommunene fram mot kommuneproposisjonen for 2016.

3.4.2 Lokale forutsetninger

Skatteinntekter

Det er budsjettert med en skatteinngang fra formues- og inntektsskatten til Stavanger i 2015 på kr 4,99 mrd. Det er da tatt utgangspunkt i at skatteveksten i 2014 blir på 0,4 %, noe som gir en skatteinngang på kr 4,77 mrd. i 2014. Dette utgjør en forventet skatteinngang i 2014 på 144,1 % av landsgjennomsnittet. Dette anslaget er utarbeidet på bakgrunn av skatteinngangen per september 2014 og vurderinger framlagt i forbindelse med 2. tertialrapport 2014.

Effekter av korrigerte fordelingstall 2013 er ukjent på det tidspunktet rådmannen har foretatt sin vurdering.

I tillegg kom nye anslag for skatteinngangen for kommunene i 2014 ved framleggingen av forslag til nasjonalbudsjettet for 2015 (per 8. oktober 2014). Anslaget reduserte veksten betydelig ned fra 3 % i revidert nasjonalbudsjett 2014 til 2,4 % for 2014. Kommunene ligger samlet på 2 % skattevekst akkumulert per september i år, hvilket betyr at det må komme markant høyere vekst de neste månedene for å nå anslaget.

Nylig oppdaterte lokale befolkningsprognoser basert på sysselsetting, tilsier fortsatt noe innbyggervekst over landsgjennomsnittet utover i planperioden (henholdsvis 1,5-1,6 % mot 1,1 %).

Rådmannen legger til grunn en noe lavere skatteinntekt per innbygger i årene framover. Justert for noe sysselsettingsvekst og innbyggervekst, er vekstanslaget satt til 4,5 % fra justert nivå 2014 mot en anslått nominell vekst på 4,7 % på landsbasis. Dette gir en skatteinntekt i Stavanger på 143,5 % av landsgjennomsnittet i 2015.

I perioden fra 2016 til 2018 er det forutsatt en jevn volumvekst på 1,4-1,5 % per år for å ta høyde for innbyggervekst. Stavanger kommune vil da ligge på 143,5 % av landsgjennomsnittet i 2018, hvilket betyr at nivået for 2015 er videreført. Utviklingen vises i figur 3.1

Rådmannen vil presisere at det alltid er usikkerhet knyttet til skatteanslaget.

Skatt i prosent av landsgjennomsnittet

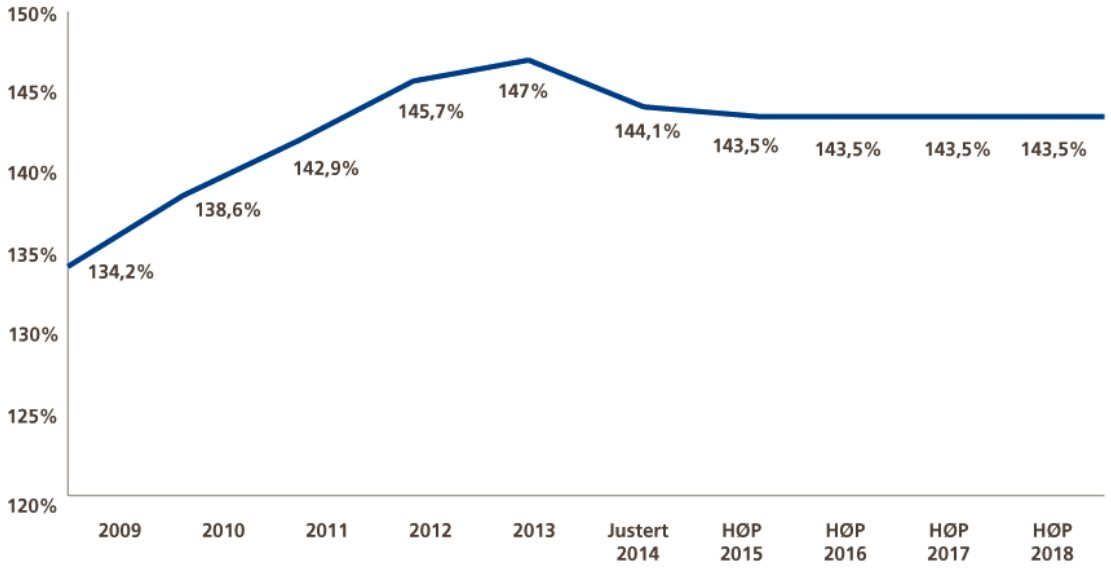

Figur 3.1 Skatteinntekt per innbygger i Stavanger i prosent av landsgjennomsnittet. Utvikling over tid

Rammetilskuddet

Ved beregningen av rammetilskuddet har rådmannen benyttet KS' beregningsmodell hvor endringene i

inntektssystemet og statsbudsjettet er innarbeidet.

Det ordinære rammetilskuddet tar utgangspunkt i et innbyggertilskudd som fordeles med et likt beløp per innbygger. Innbyggertilskuddet korrigeres videre for utgiftsutjevning, beregnet etter objektive kriterier som kalles kostnadsnøkkel. Når en kommune har en lavere kostnadsindeks enn 1, får den en reduksjon i tilskuddet. Omfordeling skjer til de kommunene som har kostnadsindeks over 1. Stavanger er objektivt sett en «lett-drevet» kommune og har en beregnet kostnadsindeks på 0,923. Dette innebærer en utgiftutjevning i 2015 på kr 461,0 mill. og en tilsvarende reduksjon i innbyggertilskuddet. I planperioden øker utgiftsutjevningen med bakgrunn i høyere befolkningsvekst lokalt enn nasjonalt, og med lavere andel av «de eldste eldre». Prognoser for øvrige kriterier er vanskelig å sette for både lokale og nasjonale forhold, og dermed hefter en del usikkerhet med framtidig utjevning.

Saker med særskilt fordeling består av midler til å styrke helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Dette utgjør kr 9,975 mill. for Stavanger i planperioden.

Tapskompensasjon som følge av tap ved endringer i inntektssystemet (i 2011) utgjør kr 27,4 mill. og vil stå fast i planperioden og inntil inntektssystemet blir revidert på nytt.

Inntektsgarantitilskudd (INGAR) vil for 2015 ha en isolert effekt på kr -8,3 mill. for Stavanger. Dette er Stavanger sitt bidrag knyttet til finansiering av ordningen som utgjør kr 63 per innbygger. Inntektsgarantiordningen skal sikre at ingen kommuner har en beregnet vekst i rammetilskuddet fra et år til et annet som er lavere enn kr 300 per innbygger. Stavanger har ingen kompensasjon i 2015 siden kommunen har vekst i rammetilskuddet som er over vekstgrensen. Det er ikke lagt inn beregninger fra INGAR i perioden fra 2016 og videre. INGAR beregnes på nytt hvert år som følge av eventuelle endringer i rammetilskuddet, og i statsbudsjettet er det kun gjort beregninger for 2015.

Storbytilskudd for Stavanger kommune i 2013 utgjør kr 47,2 mill. Økningen er på 4,4 % og er justert for lønns- og prisjustering.

Stavanger kommune mottar ikke veksttilskudd eller ordinære skjønnsmidler.

Innbyggertilskudd korrigeres også for inntektsutjevningen, som har direkte sammenheng med prognoser om skatteanslaget både nasjonalt og lokalt. Siden Stavanger kommune ligger godt over landsgjennomsnittet, blir kommunen trukket for 60 % av det overskytende. Forventet inntektsutjevning for Stavanger i 2015 er i størrelsesorden kr 0,95 mrd. og øker til ca. 1,0 mrd. i slutten av planperioden.

Til sammen reduseres rammetilskudd med et totalbeløp på kr 1,42 mrd. i utgiftutjevning, INGAR og inntektsutjevning.

Frie inntekter per innbygger

Tabell 3.2 viser en oversikt over prognosen for samlede frie inntekter i 2015 og videre i planperioden.

Skatt og rammetilskudd	2014	2014	2014	2015	2016	2017	2018
	opprinnelig vedtatt	justert budsjett per 2. tertial	revidert anslag	nominelle tall	2015 priser	2015 priser	2015 priser
Formue- og inntektsskatt	–5 147 900	–4 772 073	–4 772 073	–4 986 900	–5 053 000	–5 126 100	–5 201 900
Innbyggertilskudd	–2 960 293	–2 960 293	–2 960 293	–2 945 740	–2 994 492	–3 034 234	–3 074 229
Utgiftsutjevning, INGAR og skjønn	429 319	436 492	436 492	431 942	434 419	444 766	455 131
Storbytilskudd	–45 217	–45 217	–45 217	–47 202	–47 827	–48 532	–49 302
Inntektsutjevning	1 105 200	909 200	921 200	954 700	967 400	981 300	995 900
Sum frie inntekter	**–6 618 891**	**–6 431 891**	**–6 419 891**	**–6 593 200**	**–6 693 500**	**–6 782 800**	**–6 874 400**
Sum endring i %				**2,5%**	**1,5%**	**1,3%**	**1,4%**

Tabell 3.2 Sum frie inntekter for Stavanger kommune i perioden 2014-2018

Som vist i tabellen er det forutsatt en vekst i de frie inntektene på 2,5 % fra revidert budsjett 2014. Vekst øvrige år er i hovedsak basert på befolkningsvekst. Prisveksten er holdt fast i 2015-nivå, jf. kriterium for driftskostnadene.

Regjeringen legger opp til at en helhetlig gjennomgang av inntektssystemet for kommunene legges fram våren 2016 i forbindelse med kommuneproposisjonen for 2017. Alle elementene i inntektssystemet vil bli vurdert og samtidig ses i sammenheng med kommunereformen. Regjeringen vil vurdere ulike modeller for tilbakeføring av deler av selskapsskatten til kommunene fram mot kommuneproposisjonen for 2016. For Stavanger kommune er det viktig at verdiskapningen lokalt og herunder selskapsskatt beholdes i størst mulig grad.

Frie inntekter per innbygger – sammenligning med ASSS

Rådmannen har sammenlignet utviklingen i frie inntekter per innbygger fra 2010 til 2013 i Stavanger med tilsvarende tall for ASSS-kommunene og resten av landet. Figur 3.2 viser at Stavanger i 2013 var en av tre ASSS kommuner med høyest frie inntekter per innbygger.

Stavanger hadde allikevel lavere frie inntekter per innbygger enn snittet av landet for 2013. Frie inntekter per innbygger var på kr 47 788 i Stavanger i 2013. Gjennomsnittlige frie inntekter for ASSS-kommunene eksklusiv Oslo var på kr 45 274. Tilsvarende tall for landet var kr 48 205, og for Oslo kr 53 761 i 2013.

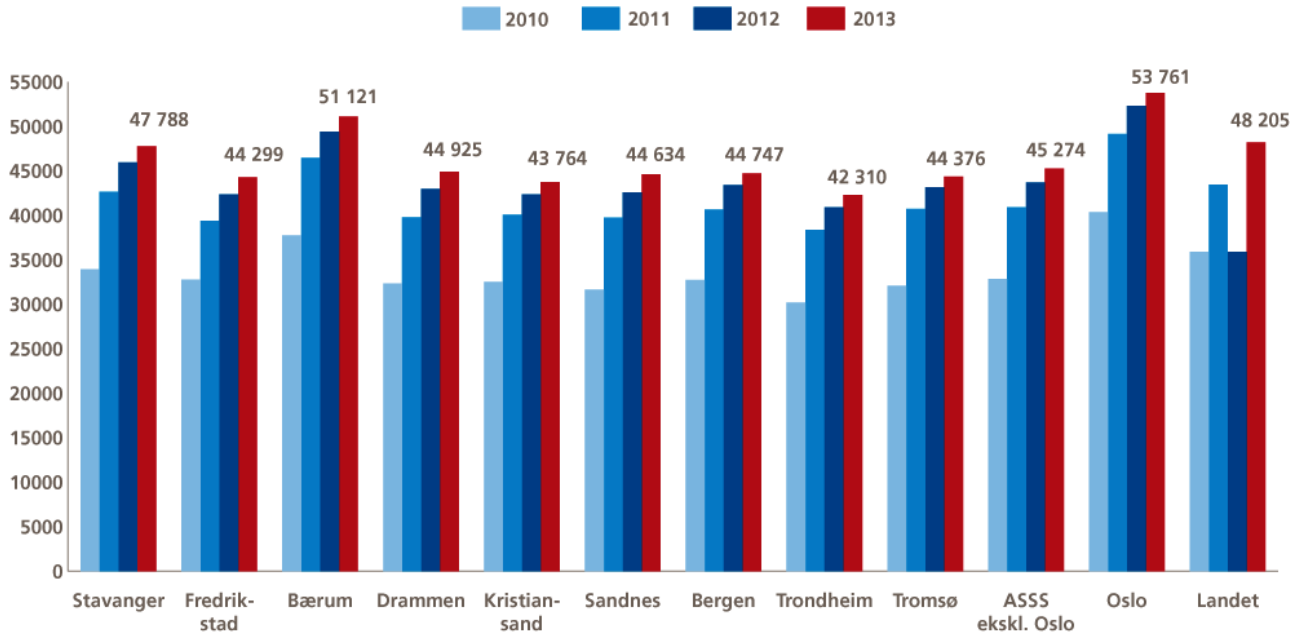

Figur 3.2 Frie inntekter per innbygger i ASSS-kommunene og gjennomsnitt for landet

3.5 Andre inntekter

3.5.1 Avkastning og overføringer fra selskaper

Stavanger kommune har eierinteresser i 36 foretak, selskap og samarbeid, og har indirekte eierinteresser i overkant av 30 underliggende selskap. Kommunen yter driftstilskudd til flere av selskapene. Kommunen mottar også overføringer fra enkelte selskap i form av utbytte og inntekter fra ansvarlig lån. Selskapenes virksomhet, mål med eierskapet, særlover/forskrifter, bestemmelser i styringsdokumenter mv. er av betydning for eiernes forventning til avkastning og utdelinger fra selskapene.

Overføringer fra Lyse Energi AS

Stavanger kommune har en eierandel i Lyse Energi AS på 43,68 %. Kommunen mottar inntekter fra Lyse i form av renter og avdrag på et ansvarlig lån på kr 3 mrd. Avdragstiden på lånet er 30 år fra 2009. Renten skal i henhold til avtale om ansvarlig lån fastsettes med utgangspunkt i 3 mnd. NIBOR med et påslag på 2 prosentenheter. Basert på prognosen for 3 mnd. NIBOR omtalt under punkt 3.3, vil renten på det ansvarlige lånet være på 3,75 % i 2015, 4,0 % i 2016, 4,25 % i 2017 og 4,50 % i 2018. Renteinntektene fra det ansvarlige lånet skal budsjetteres og regnskapsførers i driften. Avdragene skal føres i investeringsregnskapet.

Stavanger kommune mottar også inntekter fra Lyse i form av utbytte. I 2014 ble det utdelt et samlet utbytte på kr 382 mill., hvorav Stavanger kommunes andel utgjorde kr 166,8 mill. I *Styrets melding til eierne 2013* blir det redegjort for Lyses *Strategi 2020.* Lyses mål for perioden fram til 2020 omfatter blant annet oppnåelse av et årsresultat etter skatt på kr 1 mrd. Lyse påpeker at en slik resultatutvikling tilsier betydelige (nær doblede) utbytter til aksjonærene i forhold til 2012-nivået.

Basert på blant annet Lyses mål for resultatutvikling er det forutsatt et samlet utbytte til aksjonærene på kr 410 mill. i 2015, kr 435 mill. i 2016, kr 460 mill. i 2017 og kr 485 mill. i 2018. Tabellen under viser Stavanger kommunes andel av beregnede inntekter fra Lyse.

Prognose - overføringer fra Lyse (tall i 1000 kr)	SK´s andel 43,68 %	2015	2016	2017	2018
Opprinnelig lån på kr 3 mrd.	1 310 280	1 048 220	1 004 550	960 870	917 200
Avdrag til føring i investering		43 676	43 676	43 676	43 676
Rente til føring i drift		39 300	40 200	40 800	41 300
Utbytte til føring i drift		179 000	190 000	201 000	212 000
Sum		**218 300**	**230 200**	**241 800**	**253 300**

Tabell 3.3 Overføringer fra Lyse Energi AS

Utbytte fra SF Kino Stavanger/Sandnes AS

Stavanger kommune har en eierandel på 33,15 % i SF Kino Stavanger/Sandnes AS. Selskapet har de siste årene utdelt et samlet årlig utbytte på kr 6 mill., hvorav Stavanger kommunes andel er på ca. kr 2 mill. Dette er i tråd med utbytteforventningen lagt til grunn i kommunens handlings- og økonomiplan. I 2014 utdelte selskapet et samlet utbytte på kr 26 mill., bestående av kr 6 mill. i ordinært utbytte og kr 20 mill. i ekstraordinært utbytte. Stavanger kommune mottok et samlet utbytte på kr 8,6 mill. i 2014. Det foreslås å videreføre utbytteforventningen med et årlig utbytte på kr 2 mill. i planperioden 2015-2018.

Utbytte fra Renovasjonen IKS

Stavanger kommune har en eierandel på 50 % i Renovasjonen IKS, som er morselskapet i et konsern bestående av datterselskapene Renovasjonen Egenregi AS og Renovasjonen Næring AS. I 2014 utdelte Renovasjonen IKS et samlet utbytte på kr 2 mill., hvorav Stavanger kommune mottok kr 1 mill. Det foreslås at dette nivået legges til grunn som kommunens utbytteforventning i planperioden.

3.5.2 Inntekter fra tilskudd og kompensasjonsordninger

Staten gir tilskudd til å dekke renter og avdrag i forbindelse med *Eldre- og psykiatriplanen* og *Reform-97* (6-årsreformen). Det gis også tilskudd som dekker rentekostnader i forbindelse med rehabilitering av skole- og kirkebygg. Disse kompensasjonsordningene forvaltes av Husbanken og tilskuddene beregnes ut ifra flytende rente i Husbanken. Det er lagt til grunn et gjennomsnittlig rentenivå på 2,38 % i 2015, med en videre årlig økning på 0,25 prosentenheter i planperioden. Lånesaldo knyttet til disse investeringene framkommer i tabell 3.10 i avsnitt 3.7.4. Kompensasjonsinntekter i 2015 er beregnet til kr 34,95 mill. Satser for investeringstilskudd omtales nærmere under avsnitt 3.7.6 (Forslag til finansiering av investeringer).

3.5.3 Egenbetalinger

Rådmannen anbefaler å øke de generelle egenbetalingene i tråd med gjeldende regler og forskrifter. Det er i hovedsak egenbetalinger innen pleie- og omsorg som er forskriftsregulert.

I denne planperioden foreslår rådmannen å øke kontingenten i kulturskolen med 3,6 %, SFO-betalingene foreslås økt med 4 %, mens Fiks Ferrige Ferie økes med 6, 3 %. Betaling for barn i barnehage foreslås økt med kr 175 fra kr 2 405 til kr 2 580 per måned, i tillegg foreslås endringer i moderasjonsordningen på økonomisk grunnlag. Pris for vann foreslås økt med 5 % og avløpsgebyret foreslås økt med 7,1 %. Billettprisene i svømmehallene foreslås økt med 11 %.

En fullstendig oversikt over endringene i avgifter, gebyrer og egenbetaling fremkommer i kapittel 12.

3.5.4 Eiendomsskatt

Eiendomsskatt videreføres på dagens nivå med en skattesats på 2 promille og et bunnfradrag på kr 360 000 av takstverdi for boligdelen av eiendommer som ikke benyttes til næringsvirksomhet. Fritak videreføres som vedtatt i bystyresak 11/05 og 63/07. Eiendomsskatt utgjør netto kr 135 mill. i 2015. Rådmannen har lagt inn en kontormessig oppjustering av takstene med virkning fra 2016, jf. 10 år siden forrige alminnelige taksering, og deretter årlig oppjustering. Dette er i henhold til *Handlings- og økonomiplan 2014-2017*. Inntektene antas å øke til netto kr 148 mill. i 2016 og med årlig økning i påfølgende år. Nivå i 2018 avventes inntil de endelige omtakseringene foreligger. Arbeidet med omtaksering vil pågå i 2015 og det er avsatt kr 0,5 mill. til dette.

Rådmannen er av den oppfatning at økt eiendomsskatt må vurderes som et av elementene for å sikre en økonomisk bærekraftig handlefrihet i kommende perioder. Det er fra rådmannens side ikke lagt inn ytterligere tiltak enn omtaksering fra 2016.

Omsetningsverdi på eiendommer

Eiendomsskattetaksten skal ifølge lovverket ta utgangspunkt i omsetningsverdien av eiendommen. Siden

forrige omtaksering av eiendommene i Stavanger i 2005, har boligprisene på en gjennomsnittsbolig i Stavanger økt med over 114 prosent, ifølge statistikk fra eiendomsmeglerbransjen. Eiendomsskattesatsen er ikke økt i denne perioden og bunnfradraget har stått urørt. Dette innebærer en negativ realvekst i inntektene fra eiendomsskatt siden de nye takstene ble innført i 2006.

Promillesats og bunnfradrag for boligeiendommer kan endres årlig

Uavhengig av en omtaksering er det også mulig å justere bunnfradrag og/ eller promillesatsen hvert år. Promillesatsen kan endres bare for bolig- og fritidseiendommer, bare for næringseiendommer, verker og bruk eller for begge grupper samtidig. En økning av satsen med 1 promille (fra 2 til 3 promille) på alle grupper, gir økt inntekt fra eiendomsskatt på ca. kr 67 mill. Maks lovlige økning er 2 promille per år. En økning til 4 promille på begge grupper vil gi kr 135 mill. i økte inntekter. Det er også mulig å endre bunnfradraget enten alene eller sammen med en promilleendring. Dersom bunnfradraget økes til kr 500 000 per boenhet og skattesatsen øker til 4 promille på boliger, gir det en merinntekt på kr 100 mill. En skisse på ulike alternativer vises i tabell 3.4.

En eventuell endring av promillesatsen eller bunnfradrag må vedtas som en del av budsjettvedtaket.

Eiendomsskatt Stavanger		Sum inntekter			Merinntekt	
		Promillesats				
Bunnfradrag	Hovedgruppe	2 ‰	3 ‰	4 ‰	Samlet effekt endringbunnfradrag og 2 ‰ til 3 ‰	Samlet effekt endring bunnfradrag og 2 ‰ til 4 ‰
(hele kroner)		(hele millioner kroner)				
360 000	Bolig	89	133	178	44	89
	Næring	46	69	92	23	46
	Sum	**135**	**202**	**270**	**67**	**135**
400 000	Bolig	83	125	166	36	77
	Næring	46	69	92	23	46
	Sum	**129**	**194**	**258**	**59**	**123**
500 000	Bolig	72	108	143	19	54
	Næring	46	69	92	23	46
	Sum	**118**	**177**	**235**	**42**	**100**

Tabell 3.4 Skisse på ulike alternative kombinasjoner av endringer i promillesats og bunnfradrag for eiendomsskatt i Stavanger kommune (basert på grunnlag i 2014).

Effekten på hva eiendomsskatten blir for en bolig følger av tabell 3.5:

Eiendomsskatt per standardbolig (1000 kvm tomt, 120 kvm bolig)			
Bunnfradrag	**2 ‰**	**3 ‰**	**4 ‰**
(hele kroner)			
360 000	2 000	3 000	4 000
400 000	1 920	2 880	3 840
500 000	1 720	2 580	3 440

Tabell 3.5 Skisse på hva eiendomsskatten blir per standard bolig (i henhold til KOSTRA) for ulike alternative kombinasjoner av endringer i promillesats og bunnfradrag for eiendomsskatt i Stavanger kommune.

Eiendomsskatt i ASSS-kommunene

Av de 10 kommunene i ASSS-samarbeidet har 6 kommuner eiendomsskatt og 4 har ikke for 2014. Bergen er den eneste som i 2014 kun hadde eiendomsskatt på næringseiendommer. I budsjettforslaget til Bergen for 2015 foreslås eiendomsskatt innført igjen på boliger. Stavanger kommune ligger betydelig under de andre kommunene når det gjelder eiendomsskatt per standard bolig med kr 2000 sammenlignet med den høyeste på kr 5850 (Kristiansand kommune). Rådmannen viser til egen oversikt i kapittel 9.1.

3.6 Netto driftsresultat

Netto driftsresultat beskriver kommunens økonomiske handlefrihet, og viser hvor mye kommunen har til disposisjon til egenfinansiering av investeringer og avsetning fra årets drift til senere disposisjon.

Stavanger kommune har i sin finansielle strategi innarbeidet at netto driftsresultat over tid bør ligge på om lag 3 % av driftsinntektene og at investeringene bør være om lag 50 % egenfinansiert. Hensikten er å opprettholde en bærekraftig økonomi på lang sikt.

Rådmannen foreslår for 2015 et budsjett med forventet netto driftsresultat i prosent av driftsinntektene på 1,0 %. Dette er lavere enn anbefalt målsetting, men rådmannen anbefaler at oppbygning må skje over tid på grunn av en fornuftig gjennomførbar tilpasning av tjenestene. Videre i planperioden budsjetteres det med et netto driftsresultat på 2,0 % i 2016, 2,2 % i 2017 og 3,2 % i 2018. Dette tilsvarer 2,1 % i snitt i perioden. Rådmannen presiserer at usikkerheten er større jo lenger ut i planperioden man kommer.

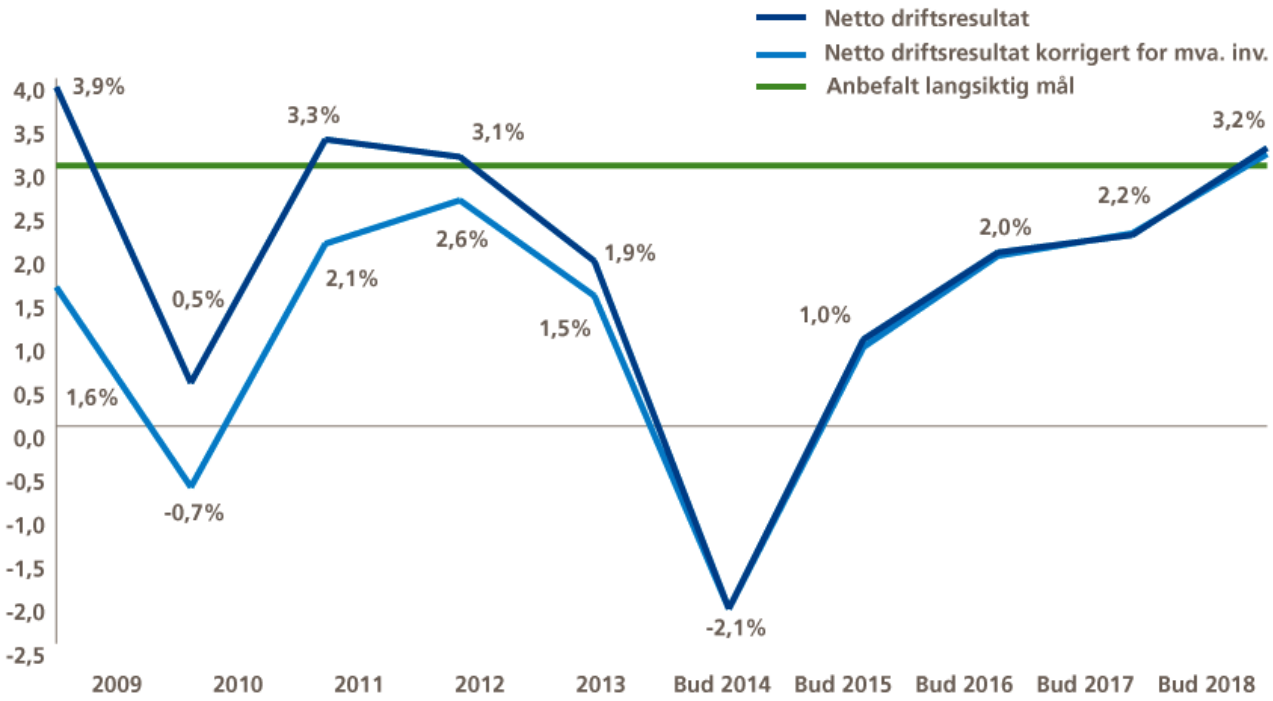

Figur 3.3 Netto driftsresultat ordinært og korrigert for investeringsmoms 2009-2014, samt rådmannens forslag 2015-2018

Anbefalinger av mål for netto driftsresultat

Et netto driftsresultat på minst 3 % over tid har vært et anbefalt mål i kommunesektoren i en årrekke. Ulike tilnærminger til hva et netto driftsresultat bør dekke har vært vurdert. Formuesbevaring står sentralt. Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) foretar i høst nye vurderinger med bakgrunn i at kompensasjonen for merverdiavgift på investeringer føres i investeringsregnskapet fra og med 2014 og dermed ikke lengre inngår som en driftsinntekt med effekt på netto driftsresultat. Økt formue i forhold til inntektene stiller økte krav til å frigjøre midler til å dekke kapitalslit og gjenanskaffelse og dermed også krav til økt netto driftsresultat. TBU har ikke presentert noen ny anbefaling ennå.

Rådmannen har tidligere beregnet kommunens netto driftsresultat til nærmere 4 % basert på prinsippet om formuesbevaring og nødvendig egenfinansiering av investeringene over tid. Nye foreløpige beregninger for Stavanger kommune tilsier et nivå på om lag 3 % når kompensasjon for merverdiavgift på investeringsutgiftene utgår fra driften. Rådmannen vil anbefale at målet om 3 % netto driftsresultat opprettholdes inntil videre. Det vil gjøres en ny vurdering når TBU gir en endelig anbefaling. Rådmannen vil framholde at tjenesteproduksjonen må være effektiv og bærekraftig slik at mest mulig midler frigjøres til framtidige forpliktelser uten store svingninger på drift og egenfinansiering.

Netto driftsresultat i ASSS-kommunekonsernene

Netto driftsresultat var høyere i ASSS-kommunene enn gjennomsnittet for landet de siste tre årene. I 2013 hadde Stavanger et netto driftsresultat på 2,6 % (konsern) og 1,9 % (bykassen). Netto driftsresultat i ASSS-kommunene eksklusiv Oslo var på 3,1 % av driftsinntektene. I Oslo var det på 3,4 % og gjennomsnittet for landet var netto driftsresultat på 2,8 % i 2013.

Figur 3.4 viser netto driftsresultat i prosent av driftsinntekter i Stavanger og de andre ASSS- kommunene fra 2010 til 2013. For å ta hensyn til ulike organisatoriske løsninger viser figuren konserntall. Konserntall omfatter bykassen og særbedriftene, det vil si kommunale foretak og kommunens eierandeler i IKS-er som inngår i konsernregnskapsstatistikken til SSB.

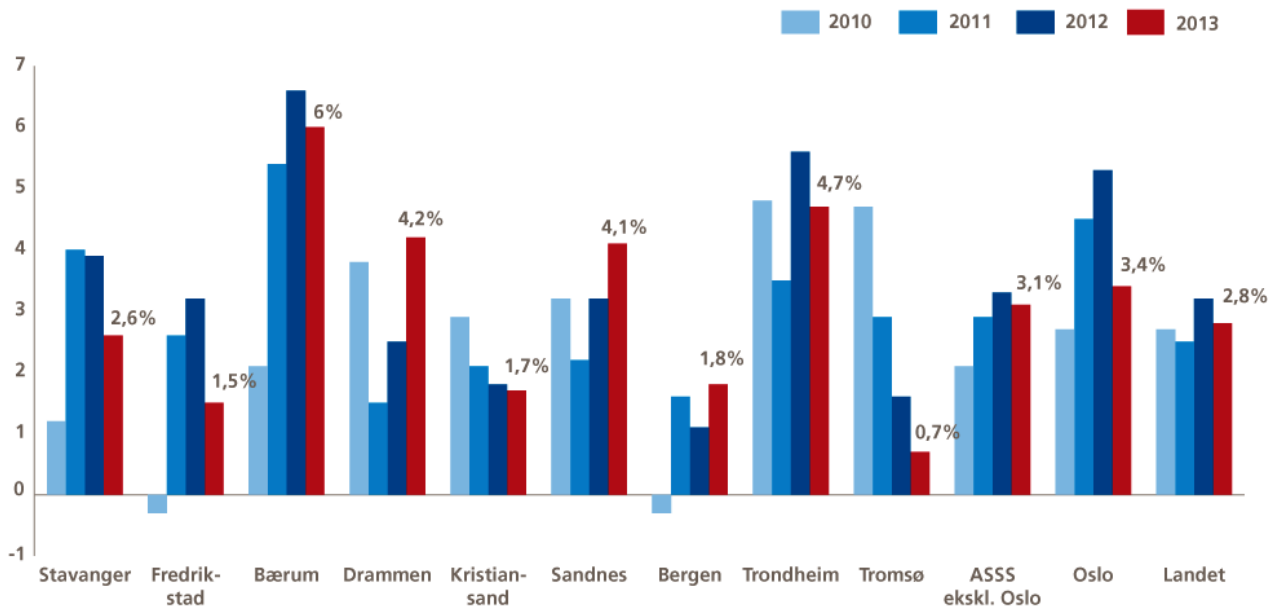

Figur 3.4 Netto driftsresultat i prosent av driftsinntekt for ASSS-kommunekonsernene og gjennomsnitt for landet i perioden 2010-2013

3.7 Forslag til investeringsbudsjett 2015–2018

3.7.1 Innledning

Det samlede forslaget til investeringer i planperioden utgjør totalt kr 4,0 mrd. En stor del av investeringsbudsjettet går til videreføring og ferdigstillelse av prosjekter som er vedtatt igangsatt. I tråd med politiske vedtak og innmeldte behov foreslås en del nye investeringer.

Den stramme økonomiske situasjonen har medført at en del investeringer i gjeldende handlings- og økonomiplan 2014-2017 er foreslått forskjøvet. Dette er mulig fordi nye befolkningsprognoser viser at veksten blir lavere enn tidligere anslått. Fra 2021 forventes det at veksten i de eldste aldersgruppene vil stige markant. Investeringer knyttet til denne aldersgruppen er ressurskrevende. Dagens investeringsnivå må tilpasses og skape økonomisk handlingsrom for investeringer i sykehjem og bofellesskap mot 2020. Det er derfor helt avgjørende om vi skal møte utviklingen med flere eldre at vi etablerer et investeringsprogram i denne handlingsplanperioden som er bærekraftig på lang sikt og legger grunnlag for investeringsbehovet etter 2020.

3.7.2 Hovedprioriteringer investeringer

Hovedprioriteringene i investeringsbudsjettet er bygging og rehabilitering av skoler, barnehager, sykehjem/bofellesskap samt park og idrettsanlegg. Av en totalramme på kr 4,0 mrd. utgjør nybygg og rehabilitering av skoler og barnehager nær kr 1 mrd. i perioden.

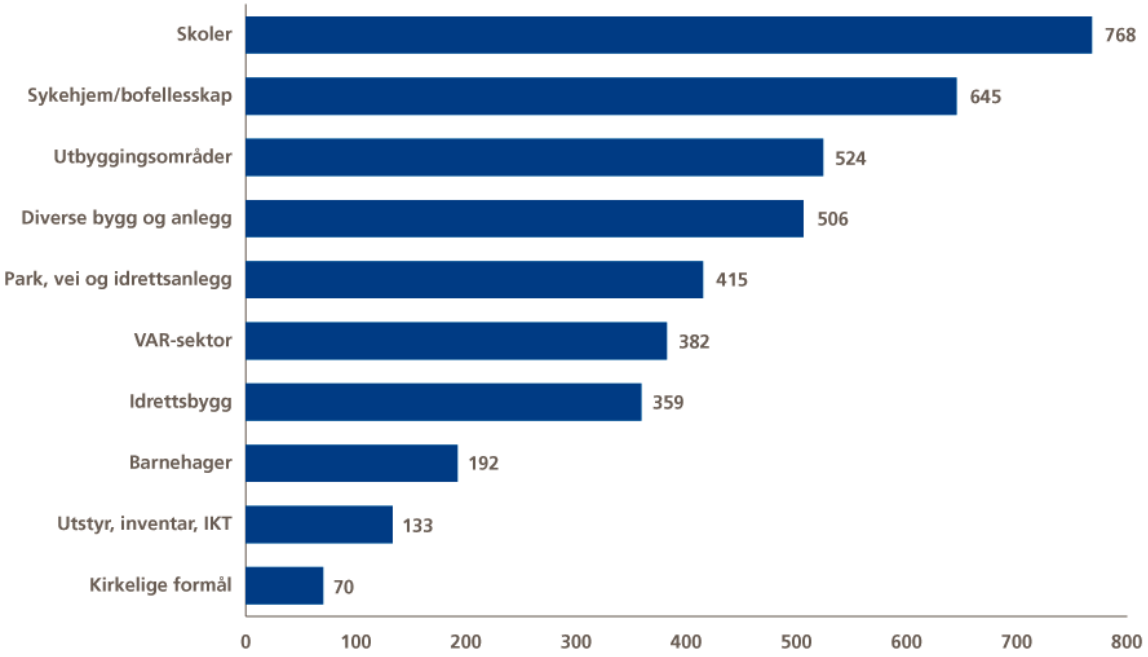

Figur 3.5 Brutto investeringer fordelt etter formålsbygg

Flere av de planlagte byggeprosjektene strekker seg utover handlingsplanperioden 2015-2018. Dersom man viderefører samme nivå på de øvrige investeringene (kjøp av boliger, eiendommer, VAR, parker, veier samt sekkeposter og utstyr som i foreslått planperiode 2015–2018), vil investeringsnivået i neste periode 2019–2022 utgjøre kr 2,8 mrd. Rådmannen anbefaler at årlig investeringsnivå holdes på om lag kr 1 mrd., og dette gir begrenset handlingsrom til nye prosjekter og rehabilitering av eksisterende bygningsmasse i perioden 2015–2022.

Rådmannen vil av den grunn fraråde at investeringsnivået økes ytterligere i handlingsplanperioden 2015–2018. Økning av gjeld og kapitalutgifter, og ikke minst økning i driftsutgiftene på grunn av utvidet tjenestetilbud, vil redusere det økonomiske handlingsrommet i årene framover. En økning i

investeringsnivået vil også måtte vurderes ut fra kapasitetsmessige hensyn. Et høyere samlet investeringsnivå enn foreliggende forslag vil bety redusert økonomisk bærekraft.

Tabellen under viser hvordan de samlede investeringene fordeler seg per år i perioden, både beløpsmessig og etter formål. Det påpekes at investeringene er eksklusiv investeringer i interkommunale selskaper, der selskapene selv tar opp lån (Stavanger konserthus IKS, Sørmarka flerbrukshall IKS, Multihallen og Storhallen IKS mv.) Stavanger kommune yter tilskudd til finansiering av låneopptak i IKS-ene via driftsbudsjettet, jf. omtale i pkt 3.8.4 Driftstiltak – tabell og tiltaksbeskrivelser, tiltak 29-31.

Formål	2015	2016	2017	2018	Sum
Skoler	153 500	187 700	124 500	302 300	768 000
Sykehjem/bofellesskap	237 400	218 900	176 500	12 000	644 800
Utbyggingsområder	199 600	164 500	80 000	80 000	524 100
Diverse bygg og anlegg	174 549	198 100	88 000	45 000	505 649
Park, vei og idrett	131 700	117 900	82 700	82 700	415 000
VAR-sektor	101 300	102 400	92 900	85 400	382 000
Idrettsbygg	131 600	75 900	34 500	116 500	358 500
Barnehager	96 300	66 000	17 000	13 000	192 300
Utstyr,inventar, felles systemer	39 600	30 100	31 100	32 100	132 900
Kirkelige formål	14 800	8 500	29 100	17 800	70 200
SUM (hele kr 1000)	**1 280 349**	**1 170 000**	**756 300**	**786 800**	**3 993 449**

Tabell 3.6 Investeringer 2015–2018 etter hovedformål

Rådmannen presiserer at kostnadene ved rehabiliteringsprosjekter bygger på prognoser basert på dagens kostnads- og detaljeringsnivå. Mer sikre tall vil først fremkomme når forprosjekt er utarbeidet. Finansiering tilpasses antatt fremdrift. Kostnader for nybygg er basert på de siste oppdaterte kostnadsanslagene.

De største investeringene innenfor skoleområde er knyttet til utbygging av Eiganes skole, ny skole på Storhaug og Jåtten ny skole. Det er til sammen foreslått avsatt om lag kr 469 mill. til disse prosjektene. Det største enkeltprosjektet innenfor sykehjem er Lervik med foreslått fullfinansiering i planperioden på kr 483 mill. Dette følger av tidligere vedtak.

Fagplan for Idrett 2014-2029 ble vedtatt i bystyret 27.10.2014. Foreslåtte tiltak følger den vedtatte prioritering i planen. Dette gjøres ved at det foreslås avsatt planleggingsmidler til realisering av folkebadet, i tillegg foreslås Hetlandshallen, dobbelthall og to svømmehaller ferdigstilt i planperioden. Resterende investeringer i idrettsanlegg vil bli forsøkt tatt inn i kommende handlings- og økonomiplaner.

Bystyrets målsetting om å utvikle Stavanger Forum-området til et fremtidsrettet konferanse-, utstillings- og idrettsområde er videreført. De store investeringene i Stavanger Forum-området ferdigstilles i planperioden.

Rådmannen påpeker at det i løpet av denne økonomiplanperioden startes opp en rekke større investeringsprosjekter med betydelige driftskonsekvenser, også utover denne planperioden. Dette gjelder særlig bofellesskap og sykehjem. Det vises til hovedtabellen for driftsbudsjettet hvor driftskonsekvensene

fremgår konkret. Det må tas hensyn til disse forholdene når driftsnivået i denne planperioden fastsettes, dette for å sikre økonomisk handlingsrom som grunnlag for fortsatt utvikling og opprettholdelse av et godt og tilpasset tjenestetilbud.

Av tabell 3.7 fremgår hvilke nye investeringsprosjekter som er foreslått startet opp/ferdigstilt i perioden 2015–2018 utover vedtak i *Handlings- og økonomiplan 2014–2017.* Oversikten inneholder prosjekter som er vedtatt i løpet av 2014 og nye prosjekter som foreslås for kommende periode.

Nye investeringer 2015-2018	Prosjekt kostnad	Kostnader innarbeidet i 2015-2018	Bevilget i 2014	Gjenstår å bevilge etter 2018
Energitiltak i kommunale bygg, sak 95/14 i formannskapet (ferdigstilles i 2017)	55 000	55 000		
Haugåsveien, 20 kommunale boliger og 3 tjenesteboliger (ferdigstilles i 2017)	55 000	55 000		
Oddahagen, 9 boliger, sak 94/14 i bystyret (ferdigstilles i 2016)	25 000	24 000	1 000	
Kari Trestakkv. 3, 10 boliger, sak 94/14 i bystyret (ferdigstilles i 2016)	25 000	23 000	2 000	
Prestebolig Hafrsfjord menighet, sak 121/14 i kommunalstyret for miljø og utbygging (ferdigstilles i 2015)	5 300	1 800	3 500	
Bydelsmusikkskoler, Kvernevik, Hundvåg og Jåtten skole, sak 136/12 i bystyret (ferdigstilles i 2019/2020)	42 000	-		42 000
Dansesaler Bjergsted, sak 16/14 i formannskapet (ferdigstilles i 2015)	26 000	20 000	6 000	
Gatelysarmatur som inneholder kvikksølv, utskifting, sak 36/14 i kommunalstyret for miljø og utbygging (ferdigstilles i 2018)	40 000	40 000		
Domkirken 2025, sak 94/14 i bystyret (ferdigstilles innen 2025)	305 000	20 000	2 500	282 500
Kongsgata 47/49, rehabilitering (ferdigstilles i 2016)	10 000	10 000		
Olav Kyrresgate 23, taktekking (ferdigstilles i 2016)	5 000	5 000		
Vaulen skole, ombygging (ferdigstillelse i 2021)	150 000	2 000		148 000
Kvaleberg skole, utbygging (ferdig 2020)	57 000	2 000		55 000
Kannik skole, modulbygg (ferdig 2015)	16 000	16 000		
Selveide boliger i bofellesskap for personer med utviklingshemming (ferdigstillelse i 2020)	30 000	2 000		28 000
Omsorgsboliger i bofellesskap til personer med utviklingshemming, 2x8 boliger (ferdigstilles i 2020)	80 000	2 000		78 000
Dagtilbud for personer med utviklingshemming (ferdigstilles i 2017)	3 000	3 000		
Alarmer/mottakssentraler tekniske hjemmetjenester, utskifting (ferdigstilles i 2016)	4 500	4 500		
Flytting av datasentre (ferdigstilles i 2015)	6 500	6 500		
Kirkeparker/gravlunder, oppgradering (ferdigstilles i 2020)	7 000	4 000		3 000

Nye investeringer 2015-2018	Prosjekt kostnad	Kostnader innarbeidet i 2015-2018	Bevilget i 2014	Gjenstår å bevilge etter 2018
Gravlunder, utredning av trykk- og avløpsledninger (ferdigstilles i 2018)	1 100	1 100		
Tasta gravlund, prosjektering		800		
Sum nye prosjekter i 2015-2018	**948 400**	**297 700**	**15 000**	**636 500**

Tabell 3.7 Nye investeringsprosjekter foreslått i perioden 2015–2018 (tall i 1000 kr) utover vedtak i handlings- og økonomiplanen for 2014–2017

Tabell 3.8 viser hvilke prosjekter som er foreslått utsatt/framskjøvet i forhold til forutsetningene i *Handlings- og økonomiplan 2014–2017.*

Prosjekt	Utsettelse	Framskyving	Hovedårsak til utsettelse/framskyving
Diverse bygg og anlegg			
Vålandstårnet, rehabilitering (ferdigstilles i 2015)		ca. 1 år	Det er hensiktsmessig å realisere prosjektet parallelt med prosjektet Vålandsbassengene
Skoler			
Madlamark skole, nybygg (ferdigstilles i 2019)	ca. 1 år		Ferdigstillelse av skolen er tilpasset forventet elevvekst i området
Skeie skole, utvidelse (ferdigstilles i 2022)	ca. 3 år		Ferdigstillelse av skolen er tilpasset forventet elevvekst i området
Storhaug bydel, ny barneskole (ferdigstilles i 2019)	ca. 1 år		Ferdigstillelse av skolen er tilpasset forventet elevvekst i området
Tastaveden skole, rehabilitering (ferdigstilles i 2019)	ca. 1 år		Budsjettmessige årsaker/prioriteringer
Kvernevik skole, rehabilitering (ferdigstilles i 2019/2020)	ca. 1 år		Budsjettmessige årsaker/prioriteringer
Hundvåg skole, rehabilitering (ferdigstilles i 2019)	ca. 1 år		Budsjettmessige årsaker/prioriteringer
Gautesete skole, rehabilitering/funksjonsendring (ferdigstilles i 2018)	ca. 1år		Budsjettmessige årsaker/prioriteringer
Barnehager			
Emmaus barnehage (ferdigstilles i 2016)	ca. 1 år		Budsjett tilpasses til prosjektets framdrift
Kløvereng barnehage (ferdigstilles i 2015)	ca. 1 år		Budsjett tilpasses til prosjektets framdrift
Atlanteren, ny barnehage (ferdigstilles i 2019/2020)	ca. 1 år		Ferdigstillelse av barnehagen er tilpasset utbyggingen av området Atlanteren
Tasta barnehage			Budsjettmessige årsaker/prioriteringer. Ny vurdering vil bli foretatt i forbindelse med barnehagebruksplan i 1. halvår 2015.
Sykehjem og bofellesskap			
Bjørn Farmandsgt. 25, 4 plasser i barnebolig (ferdigstilles i 2016)	ca. 1 år		Budsjett tilpasses til prosjektets framdrift
Lervig sykehjem (ferdigstilles i 2017)	ca. 1 år		Budsjett tilpasses til prosjektets framdrift
St. Petri aldershjem (ferdigstilles i 2020)	ca. 1 år		Utsettes som følge av utsettelse på Lervig
Vålandstunet sykehjem, riving, nytt bofellesskap (ferdigstilles i 2020)	ca. 1 år		Utsettes som følge av utsettelse på Lervig
Øyane sykehjem			Budsjettmessige årsaker/prioriteringer
Park-/ idrettsbygg			

Prosjekt	Utsettelse	Framskyving	Hovedårsak til utsettelse/framskyving
Hetlandshallen, dobbelhall	ca. 2 år		Budsjettmessige årsaker/prioriteringer
Stavanger svømmehall, rehabilitering (ferdigstilles i 2018/2019)	ca. 1 år		Budsjettmessige årsaker/prioriteringer
Gang/sykkelvei Austre Åmøy (ferdigstilles i 2016/2017)	ca. 2 år		Prosjektet kan ikke realiseres før ny reguleringsplan er godkjent. Budsjett tilpasses til prosjektets framdrift.
Park og vei			
Tasta skatepark (ferdigstilles i 2016)		ca. 1 år	Budsjett tilpasses til prosjektets framdrift
Kirkelig fellesråd			
Bekkefaret kirke	ca. 1 år		Budsjettmessige årsaker/prioriteringer
Nye Gamlingen	ca. 1 år		Budsjett tilpasses til prosjektets framdrift

Tabell 3.8 Utsatte investeringsprosjekter i forhold til vedtatt HØP 2014–2017

De samlede innmeldte behovene for investeringer er betydelig høyere enn det rådmannens forslag legger til grunn. Dette gjelder først og fremst et meget stort behov for ytterligere rehabilitering av bestående bygningsmasse og infrastruktur, men også behov for nye investeringer.

Av investeringer som ikke er inkludert i rådmannens forslag, nevnes her enkelte større prosjekt:

Nytt bydelshus i Kvernevik

Formannskapet vedtok i sak 132/14 at det skal bygges et kombinert bydels- og helsehus innenfor områdeplan 2017. I henholdt til vedtaket skal bygget realiseres som offentlig privat samarbeid (OPS) og det skal legges fram en politisk sak i løpet av 2014 som redegjør hvilke helserelaterte funksjoner som bør inngå i prosjektet og hvordan disse skal finansieres. I samme sak ble rådmannen delegert fullmakt til å gjennomføre konkurranse av OPS- prosjektet, når overnevnte elementer er avklart.

Tasta barnehage

Som følge av budsjettmessige årsaker har rådmannen ikke innarbeidet utbygging av barnehagen i handlings- og økonomiplan for 2015-2018. På området til Byfjord skole er det satt opp et modulbygg som en midlertidig løsning og kan brukes i flere år framover. Kommunen har full barnehagedekning for barn med lovfestet rett og rådmannen har i sitt budsjettforslag videreført full barnehagedekning i planperioden. Realisering av ny Tasta barnehage vil bli vurdert i forbindelse med barnehagebruksplan som skal utarbeides i 1. halvår 2015.

Kiellandsenter og litteraturhus i Stavanger

Formannskapet vedtok i sak 43/14 driftsmodell og videre framdrift for Kiellandsenter og litteraturhus i Stavanger. I tillegg vedtok formannskapet at arbeidet med forprosjekt for rehabilitering av Kulturbanken igangsettes, der gjennomføringen vurderes i handlings- og økonomiplanen. Som følge av budsjettmessige årsaker er rehabiliteringsmidler ikke innarbeidet i denne planperioden.

Øyane sykehjem

Ved behandling av handlings- og økonomiplan 2014-2017 ble det vedtatt at Øyane sykehjem skal bygges ut innen 2018. Dekningsgraden for heldøgnsomsorg til eldre utgjør gjennomsnittlig 24 % i perioden

2015-2022 uten realisering av Øyane. Rådmannen har derfor foreslått å skyve bygging av Øyane ut av denne handlingsperioden.

Ny brannstasjonsstruktur

Stavanger bystyre godkjente den 8. september 2014 (sak 121/14) forslag til ny brannstasjonsstruktur i ansvarsområdet til Brannvesenet Sør-Rogaland IKS. Forslaget omfatter blant annet nye stasjoner i Stavanger, Sandnes, Time/Klepp og Gjesdal kommune. I saken ble det lagt til grunn at ny hovedbrannstasjon på Stangeland i Sandnes kommune skal oppføres først, med tentativ ferdigstillelse høsten 2016. Det legges videre til grunn at det skal oppføres to nye brannstasjoner i Stavanger kommune. Kommunen har startet opp planleggingen av de to stasjonene i Stavanger, som vil oppføres etter at hovedbrannstasjonen er ferdigstilt. Dette arbeidet vil danne grunnlaget for en innarbeiding av de nye stasjonene ved neste rullering av handlings- og økonomiplanen.

3.7.3 Finansiering av investeringene

Tabell 3.9 viser hvordan finansieringen av kommunens investeringer i perioden 2015-2018 er fordelt på egenfinansiering og låneopptak. Låneopptaket som framkommer i tabellen under er eksklusiv startlån og lån til kommunale foretak.

Finansiering av investeringer	2015	2016	2017	2018	Gjennomsnitt i 2015-2018	Målsetning over tid
Andel egenfinansiering	49 %	39 %	83 %	67 %	59,5 %	> 50 %
Andel lånefinansiering	51 %	61 %	17 %	33 %	40 %	

Tabell 3.9 Investeringer – fordeling av finansieringskilder og andeler

Egenfinansieringen bør på sikt ligge på 50 % for å bevare en bærekraftig økonomi. Andelen egenfinansiering varierer betydelig mellom årene i planperioden, men ligger i gjennomsnitt på 60 %. Høyest egenfinansieringsandel av investeringer er i 2017 på 83 %. Dette er relatert til forventet oppstartstilskudd fra staten i forbindelse med 123 nye plasser i Lervig sykehjem (kr 230 mill.). For planperioden samlet er andelen egenfinansiering således i tråd med anbefalt målsetting.

3.7.4 Utvikling av lånegjeld

Det er budsjettert med et låneopptak for bykassen (ekskl. startlån og lån til foretakene) på kr 646,7 mill. i 2015, kr 708,1 mill. i 2016, kr 125,9 mill. i 2017 og kr 262 mill. i 2018. Beregnet brutto lånegjeld (ekskl. startlån) per 31.12.2018 er da på kr 5,67 mrd. En oversikt over utviklingen i ordinære lån i planperioden framkommer av kolonne 3 i tabell 3.10

Startlån har de siste årene vært et viktig virkemiddel i boligpolitikken. Rådmannen foreslår en låneramme for startlån på kr 350 mill. per år i perioden 2015-2018. Rådmannen har i tråd med vedtatt budsjett søkt om utbetaling av kr 350 mill. i startlån i 2014. Husbanken har per oktober 2014 utbetalt kr 231 mill. Innvilget lån sammen med ubrukte lånemidler vil dekke etterspørselen etter startlån i inneværende år. Avdrag og renter på startlån betjenes av de respektive låntakerne og påvirker ikke kommunens resultat. Det er imidlertid alltid en risiko knyttet til mislighold. En oversikt over startlån framkommer i kolonne 2 i tabell 3.10

Staten gir tilskudd til å dekke renter og avdrag i forbindelse med *Eldre- og psykiatriplanen* og *Reform-97* (6-årsreformen), samt tilskudd til å dekke renter i forbindelse med rehabilitering av skole- og kirkebygg. Lån med rente- og avdragskompensasjon framkommer i kolonne 5 i tabell 3.10 Kolonne 6 gir en oversikt over lån som betjenes av gebyrinntektene i VAR-sektoren. Kolonne 7 viser ordinære lån fratrukket lån med

tilskuddsordninger og lån knyttet til VAR-sektoren (kolonne 3 minus kolonne 5 og 6).

Tall i mill. kroner	Startlån/ formidlingslån	Ordinære lån	Sum lån	Lån med tilskudds-ordninger fra Husbanken	Lån VAR-sektor	Ordinære lån minus lån med tilskudds-ordninger og VAR-sektor
1	2	3	4	5	6	7
Beregnet lånegjeld 31.12.14	**1 640,6**	**5 200,3**	**6 840,9**	**736,8**	**1 497,3**	**2 966,2**
+ Låneopptak 2015	350,0	646,7	996,7	0,0	101,3	545,4
- Avdrag 2015	–139,4	–276,6	–416,1	–53,4	–59,0	–164,2
Beregnet lånegjeld 31.12.15	**1 851,2**	**5 570,4**	**7 421,5**	**683,4**	**1 539,5**	**3 347,5**
+ Låneopptak 2016	350,0	708,1	1 058,1	0,0	102,4	605,7
- Avdrag 2016	–150,7	–298,5	–449,2	–51,9	–62,2	–184,4
Beregnet lånegjeld 31.12.16	**2 050,4**	**5 980,0**	**8 030,4**	**631,5**	**1 579,7**	**3 768,8**
+ Låneopptak 2017	350,0	125,9	475,9	0,0	92,9	33,0
- Avdrag 2017	–117,7	–345,0	–462,7	–50,3	–64,8	–229,9
Beregnet lånegjeld 31.12.17	**2 282,7**	**5 760,9**	**8 043,6**	**581,1**	**1 607,9**	**3 571,9**
+ Låneopptak 2018	350,0	262,0	612,0	0,0	85,4	176,6
- Avdrag 2018	–131,7	–352,0	–483,7	–50,3	–67,3	–234,4
Beregnet lånegjeld 31.12.18	**2 501,0**	**5 670,9**	**8 171,9**	**530,9**	**1 625,9**	**3 514,0**

Tabell 3.10 Oversikt over lånetyper med avdragsplan og renter

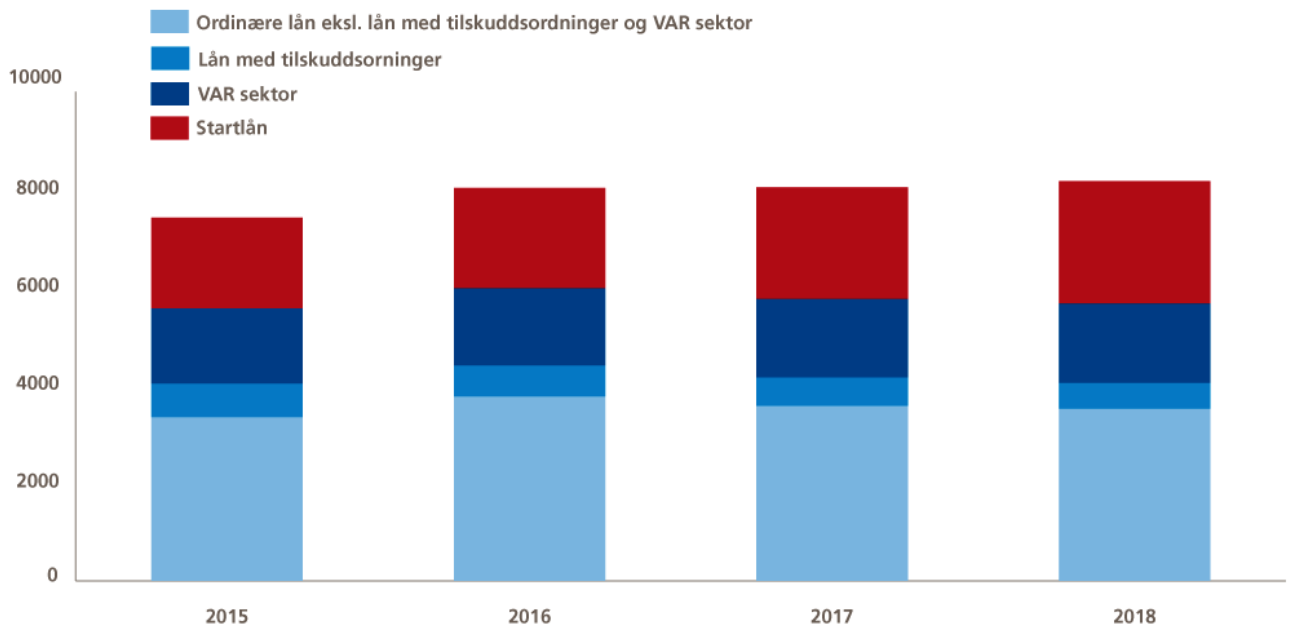

Figur 3.6 Utvikling for ulike typer lånegjeld

Lån som kommunale selskap tar opp selv er ikke inkludert i tallene, da disse kapitalutgiftene budsjetteres som overføringer til selskapene. Dette gjelder blant annet Sørmarka flerbrukshall IKS, Multihallen og Storhallen IKS og Stavanger konserthus IKS som per 2015 vil ha gjennomført et samlet låneopptak på kr 1,04 mrd. (korrigert for mellomfinansiering). For 2015 er det budsjettert med et samlet tilskudd på kr 54,6 mill. som skal dekke Stavanger kommunes andel av kapitalkostnadene til de tre selskapene. Lån tatt opp av kommunale selskap er ikke inkludert i bykassens brutto lånegjeld.

Interkommunale selskaper, lån og tilskuddsgrunnlag	Opprinnelig lånesaldo	Tilleggslån	Sum lån	Tilskudd kapital-kostnader 2015	Tilskudd drift 2015	Sum tilskudd 2015
Stavanger konserthus IKS (100 %)	500 000	140 000	640 000	37 200	8 000	45 200
Multihallen og Storhallen IKS (62,4%)	160 000		160 000	7 800	3 400	11 200
Sørmarka flerbrukshall IKS (64,02%)	200 000	37 875	237 875	9 600	3 700	13 300
Sum	**860 000**	**177 875**	**1 037 875**	**54 600**	**15 100**	**69 700**

Tabell 3.11 Interkommunale selskaper, lån og tilskuddsgrunnlag

Figur 3.7 viser utviklingen i brutto lånegjeld for Stavanger kommune med og uten startlån i perioden fra 2009-2018. Andelen av brutto lånegjeld som har flytende rente er på om lag 50 %. Rådmannen foretar løpende en vurdering av fordelingen mellom fast og flytende rente basert på markedssituasjonen. Dette for å sikre forutsigbarhet gjennom å gjøre kommunen mindre sårbar for renteendringer.

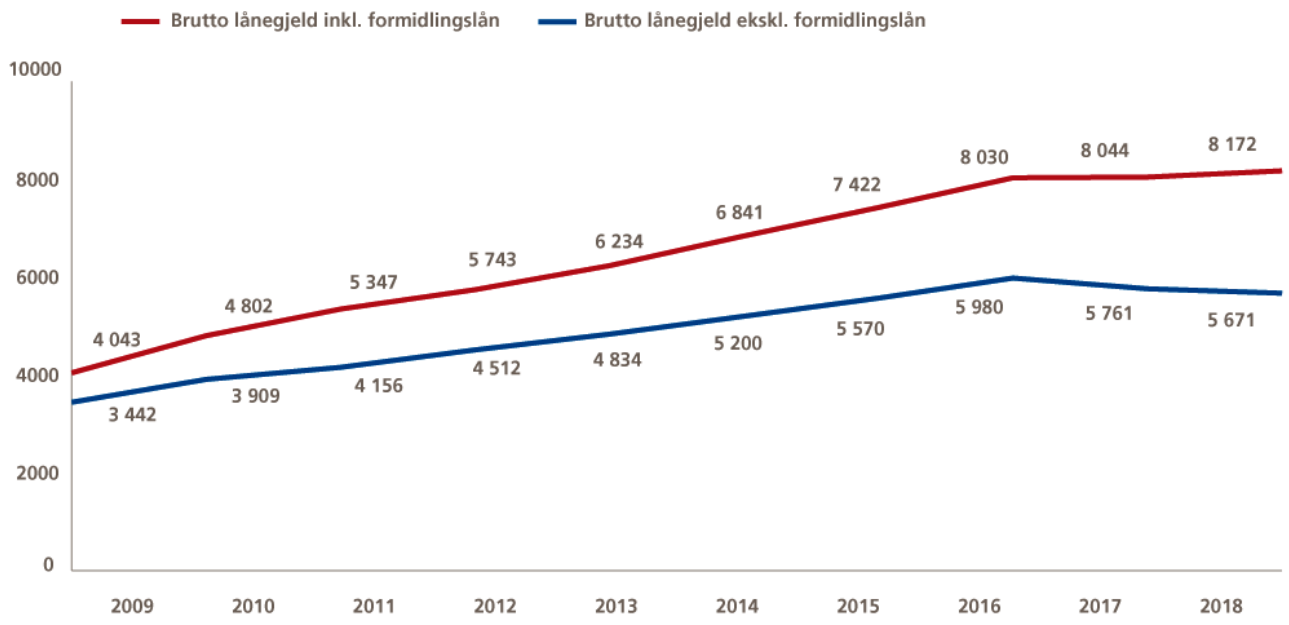

Figur 3.7 Utvikling av brutto lånegjeld 2009–2018

Det er lagt til grunn en gjennomsnittsrente for alle lån på 2,2 % i 2015, jf. renteprognosen beskrevet under punkt 3.3. Det er budsjettert med kr 471,2 mill. i netto kapitalutgifter i 2015, med en videre økning til kr 514,1 mill. i 2018. Det gis en detaljert oversikt over utviklingen i kapitalutgiftene i avsnitt 3.8.

Når kommunens lånegjeld sammenlignes med andre ASSS-kommuner benyttes blant annet begrepet netto lånegjeld. Netto lånegjeld defineres som langsiktig lånegjeld (ekskl. pensjonsforpliktelser) fratrukket totale utlån (startlån og Lyse-lån) og ubrukte lånemidler. Figur 3.8 viser netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter for ASSS-kommunene i perioden 2012–2013 (konserntall). Stavanger kommune har de siste årene hatt en økning i netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter, men nivået ligger likevel fortsatt under gjennomsnittet (utenom Oslo) for ASSS kommunene og resten av landet.

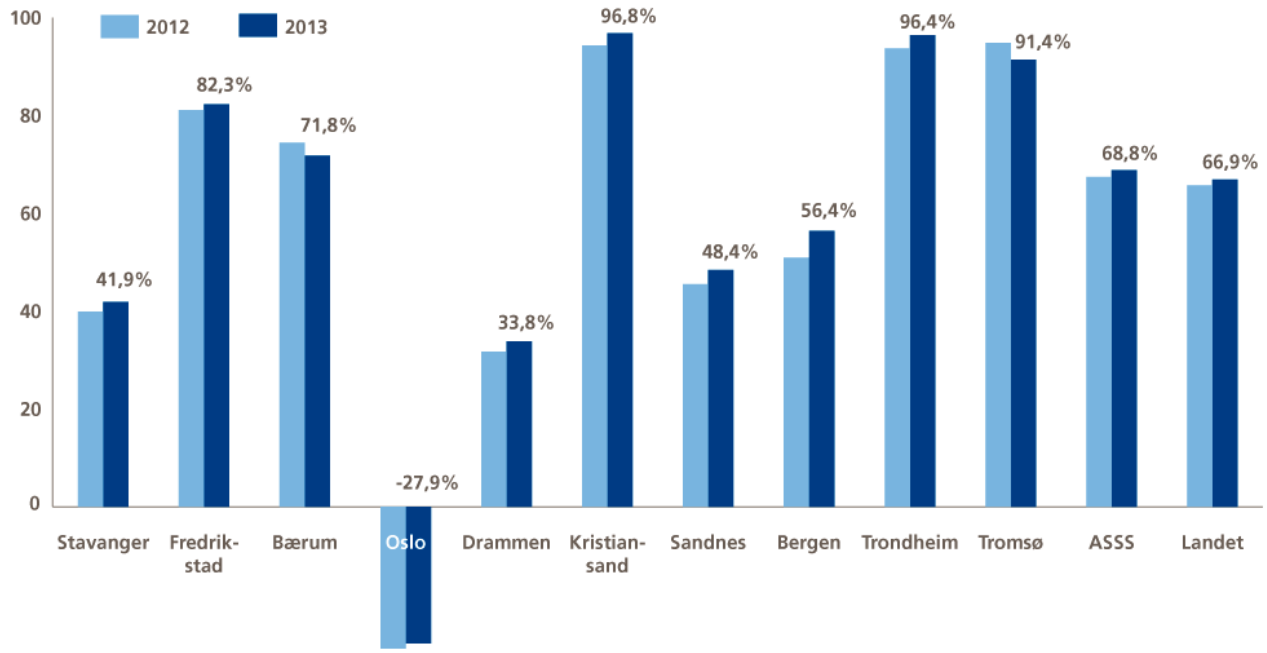

Figur 3.8 Netto lånegjeld i prosent av driftsinntekter

3.7.5 Gjeldsgrad

Gjeldsgraden er et viktig nøkkeltall i Stavanger kommunes finansielle strategi. Gjeldsgraden viser forholdet mellom brutto lånegjeld og driftsinntekter (ekskl. finansinntekter), og gir en indikasjon på kommunens

økonomiske handlingsrom. En høy gjeldsgrad medfører at en betydelig andel av driftsbudsjettet må avsettes til betaling av renter og avdrag, noe som reduserer det økonomiske handlingsrommet både på kort og lang sikt. Stavanger kommune har som målsetting at gjeldsgraden (ekskl. startlån) over tid ikke skal ligge høyere enn 60 %.

Gjeldsgraden (ekskl. startlån) var i gjennomsnitt på 49 % i perioden 2000-2013. Gjeldsgraden i 2014 ligger betydelig over dette gjennomsnittet blant annet som følge av et høyt låneopptak i 2014. I forslag til handling- og økonomiplan 2015-2018 legger rådmannen til grunn at gjeldsgraden blir på 63 % i 2015, 67 % i 2016, 64 % i 2017 og 62 % i 2018. Det legges videre til grunn et årlig opptak av startlån på kr 350 mill. Gjeldsgraden inkludert startlån vil være på 84 % i 2015, 90 % i 2016, 89 % i 2017 og 89 % i 2018.

Kommuneloven § 50 nr. 7. regulerer hvordan kommuners lånegjeld skal avdras. Rådmannen foreslår å utvide avdragstiden til inntil 30 år på enkelte lån med flytende rente. Forslaget vil gi kommunen tid til å implementere formålstjenlige og langsiktige tiltak som vil bidra til at aktivitetsnivået tilpasses forventet inntektsvekst. Endringer i avdragstiden vil redusere avdragsutgiftene i 2015 med om lag kr 56 mill., og er således en medvirkende faktor til økningen i gjeldsgraden. Fra et langsiktig bærekraftig synspunkt er dette ikke å anbefale, men rådmannen har brukt denne muligheten for å saldere budsjettet og skape handlingsrom for en fornuftig tilpasning av tjenestenivået over tid.

Figur 3.9 viser utviklingen i gjeldsgraden med og uten startlån fra 2009 til og med rådmannens budsjettforslag for planperioden 2015–2018.

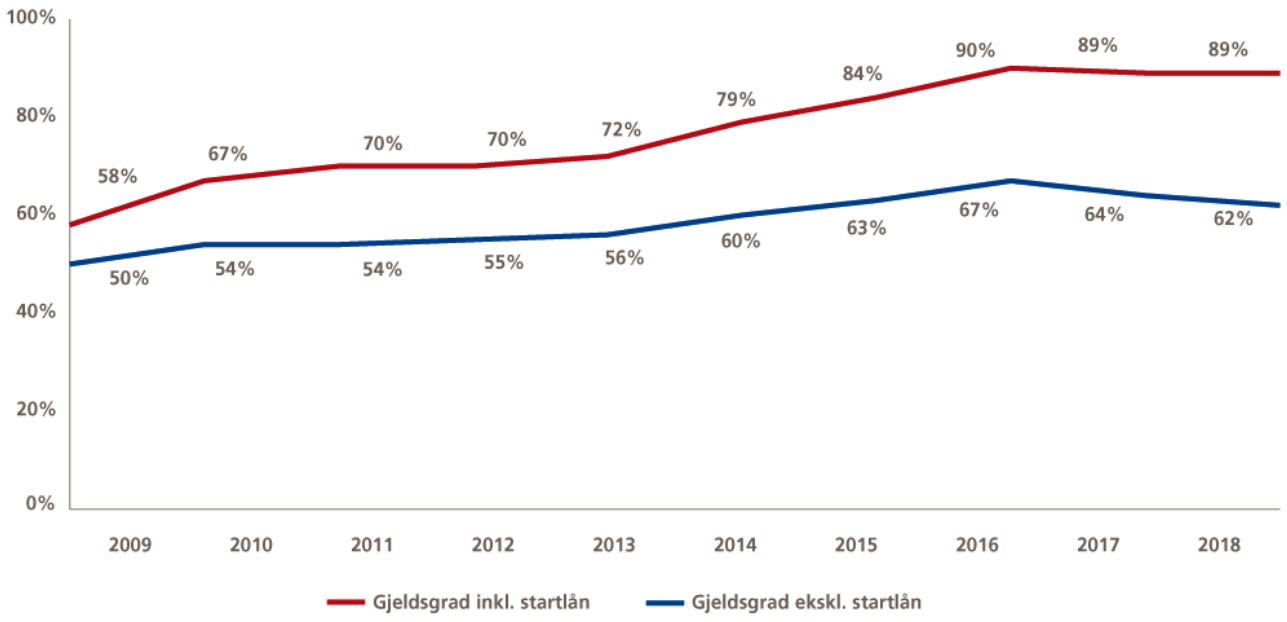

Figur 3.9 Utvikling i gjeldsgrad over tid 2009-2018

3.7.6 Investeringsprosjektene – tabell og prosjektbeskrivelser

	Investeringstabell 2015-2018	Total prosjekt-kostnad	Budsjett til og med 2014	2015	2016	2017	2018
	DIVERSE BYGG OG ANLEGG						
1	Nye Tou, 1. byggetrinn (ferdig 2016)	84 100	72 600	14 000	10 800		
2	Holmeegenes, rehabilitering (ferdig 2015)	22 000	11 000	1 200			
3	Kulvert over motorvei, inkl.prosjektering (ferdig 2016)	141 000	8 600	63 200	77 300		
4	Administrasjonsbygg, utbedring			3 000	3 000	3 000	3 000
5	Energitiltak i kommunale bygg	55 000		17 000	19 000	19 000	
6	Olav Kyrres gate 19, varmesentral (ferdig 2016)	15 000		2 000	13 000		
7	Olav Kyrres gate 19, rehabilitering (ferdig 2017/2018)	40 000			2 000	30 000	8 000
8	Vålandstårnet, rehabilitering (ferdig 2015)	7 000		7 000			
9	Kongsgata 47/49, rehabilitering	10 000			10 000		
10	Olav Kyrresgate 23, taktekking	5 000			5 000		
11	Legionellaforebygging (ferdig 2015)	32 000	27 270	4 349			
12	Boliger til flyktninger og vanskeligstilte, bygging og kjøp			10 000	10 000	15 000	30 000
13	Haugåsveien, 20 kommunale bolger og 3 tjenesteboliger	55 000		20 000	20 000	15 000	
14	Prestebolig Hafrsfjord menighet	5 300	3 500	1 800			
15	Oddahagen, 9 boliger	25 000	1 000	12 000	12 000		
16	Kari Trestakkv. 3, 10 boliger	25 000	2 000	13 000	10 000		
17	Brannsikring i sentrum			1 500	1 500	1 500	1 500
18	Eldre boliger, rehabilitering			2 500	2 500	2 500	2 500
	Sum diverse bygg	**521 400**	**125 970**	**172 549**	**196 100**	**86 000**	**45 000**
	SKOLEBYGG						
	Nybygg/utvidelse/ombygging						
19	Madlavoll skole - utvidelse/ombygging (ferdig 2015)	52 000	54 000	8 700			

	Investeringstabell 2015-2018	Total prosjekt-kostnad	Budsjett til og med 2014	2015	2016	2017	2018
20	Lenden skole og ressurssenter - (ombygging Johannes skole) (ferdig mai 2015)	55 000	47 000	14 000			
21	Storhaug skole, SFO bygg til skoleformål (ferdig 2015)	10 000	1 000	9 000			
22	Kristianslyst skole - nybygg 6 klasserekker (ferdig 2014)	195 000	176 000	27 800			
23	Madlamark skole, nybygg (ferdig 2019)	150 000				5 000	70 000
24	Johannes voksenopplæring, utstyr (2015)	4 000	100	3 900			
25	Eiganes skole. Utbygging av 27 rom inkl. fransk skole (ferdig 2016)	280 000	16 800	60 000	168 200	35 000	
26	Vaulen skole, ombygging	150 000					2 000
27	Kvaleberg skole, utbygging (ferdig 2020)	57 000					2 000
28	Kannik skole, modulbygg (ferdig 2015)	16 000		16 000			
29	Skeie skole m/14 rom, utvidelse (ferdig 2022)	182 000					2 000
30	Storhaug bydel ny barneskole 14 rom (ferdig 2019)	182 000	200	1 000	2 000	20 000	80 000
31	Jåtten skole, nybygg 14 rom (ferdig 2019)	196 000			3 000	30 000	70 000
32	Tastarustå skole, innvendig ombygging	19 600	19 000	600			
	Rehabilitering						
33	Tastaveden skole, rehabilitering (ferdig 2019)	146 000				2 000	50 000
34	Kvernevik skole, rehabilitering (inkl. Kunnskapsløftet) (ferdig 2019/2020)	64 000					2 000
35	Hundvåg skole - rehabilitering (ferdig 2019)	40 500					3 000
36	Gautesete skole - Kunnskapsløftet - rehabilitering - funksjonsendring (ferdig 2018)	30 800			2 000	20 000	8 800
37	Skoler, inventar og utstyr			6 000	6 000	6 000	6 000
38	Skoler, løpende rehabilitering			6 500	6 500	6 500	6 500
	Sum skolebygg	**1 829 900**	**314 100**	**153 500**	**187 700**	**124 500**	**302 300**
	BARNEHAGEBYGG						

	Investeringstabell 2015-2018	Total prosjekt-kostnad	Budsjett til og med 2014	2015	2016	2017	2018
	Nybygg						
39	Emmaus barnehage, trinn 4 (ferdig mars 2016)	48 200	21 000	12 800	22 000		
40	Stokkatunet barnehage, 2 avdelinger samt spesialavd. multihandicap.(ferdig 2015)	50 700	14 000	36 500			
41	Roaldsøy barnehage (riving/nybygg 4 avd) (ferdig 2016)	36 000	5 000	10 000	23 000		
42	Fransk barnehage (modulbygg) (ferdig 2015)	29 000	3 000	26 000			
43	Kløvereng barnehage Storhaug - nytt garderobebygg (ferdig 2015)	7 300	6 700	3 000			
44	Nore Sunde ny barnehage 6 avd.(ferdig 2019)	54 000					5 000
	Rehabilitering						
45	Ytre Tasta barnehage, rehabilitering avd. Eskeland (ferdig 2016/2017)	20 000		2 000	15 000	3 000	
46	Ytre Tasta barnehage, avd. Vardenes (ferdig 2017/2018)	10 000				8 000	2 000
47	Barnehager, løpende rehabilitering			5 000	5 000	5 000	5 000
48	Barnehager, inventar og utstyr			1 000	1 000	1 000	1 000
	Sum barnehagebygg	**255 200**	**49 700**	**96 300**	**66 000**	**17 000**	**13 000**
	SYKEHJEM, BOFELLESSKAP OG DAGTILBUD						
49	Krosshaug - 8 stk nye omsorgsboliger i bofellesskap (ferdig nov. 2015)	48 500	19 000	34 500			
50	Haugåsveien 26/28, riving og nybygg -7 nye omsorgsboliger i bofellesskap (ferdig 2016)	35 000	8 400	10 000	11 900	10 000	
51	Bjørn Farmandsgt 25, 4 plasser i barnebolig (inkl.parkering). Ferdig 2016	35 000	1 000	12 000	22 000		
52	Kalhammaren avlastningsbolig, utbedring (ferdig 2014/2015)	3 000	2 000	1 000			
53	Fredrikke Quams Gate, utbedring.Ferdig 2016	5 000			5 000		
54	Helsehuset Stavanger-(prosjekteringsmidler)		500	1 000			

	Investeringstabell 2015-2018	Total prosjekt-kostnad	Budsjett til og med 2014	2015	2016	2017	2018
55	Lassahagen ombygging boliger (ferdig 2015)	20 000	4 000	17 000			
56	Lervig, nytt sykehjem-123 plasser(inkl.tomt og prod.kjøkken) (ferdig 2017)	490 000	11 000	153 900	170 000	159 000	
57	St.Petri aldershjem,riving, nytt bofellesskap (ferdig 2020)	80 000					2 000
58	Selveide boliger i bofellesskap for personer med utviklingshemming	30 000					2 000
59	Omsorgsboliger i bofellesskap til personer med utviklingshemming (2x8 boliger)	80 000					2 000
60	Dagtilbud for personer med utviklingshemming	3 000			1 500	1 500	
61	Alarmer/mottakssentraler tekniske hjemmetjenester, utskifting	4 500		2 000	2 500		
62	Institusjoner og bofellesskap, løpende rehabilitering			6 000	6 000	6 000	6 000
	Sum sykehjem, bofellesskap og dagtilbud	**834 000**	**45 900**	**237 400**	**218 900**	**176 500**	**12 000**
	PARK- OG IDRETTSBYGG						
63	Idrettsbygg, rehabilitering			1 500	1 500	1 500	1 500
64	Hundvåg svømmehall (ferdig mars 2015)	135 800	97 100	31 700			
65	Kvernevik svømmehall (ferdig 2015)	132 300	63 100	60 400	10 000		
66	Hetlandshallen,utvendig tak(ferdig 2015)	13 000	6 000	7 000			
67	Hetlandshallen, dobbelhall	40 000				10 000	30 000
68	Stavanger idrettshall, garderober / fasade (ferdig 2019)	40 000				2 000	25 000
69	Folkebad - Planleggingsutgifter	10 000	6 700	2 000	3 400		
70	Nye Gamlingen, inkl. rekkefølgekrav (ferdig 2017)	120 000	11 000	29 000	61 000	19 000	
71	Stavanger svømmehall, rehabilitering (ferdig 2018/2019)	70 000				2 000	60 000
	Sum park og idrettsbygg	**561 100**	**183 900**	**131 600**	**75 900**	**34 500**	**116 500**
	Sum bygg	**4 001 600**	**719 570**	**791 349**	**744 600**	**438 500**	**488 800**

	Investeringstabell 2015-2018	Total prosjekt-kostnad	Budsjett til og med 2014	2015	2016	2017	2018
	UTBYGGINGSOMRÅDER						
72	Kjøp av areal i hovedutbyggingsområder			35 000	35 000	35 000	35 000
73	Byggemodning av hovedutbyggingsområder			20 000	20 000	20 000	20 000
74	Kjøp og utvikling av andre eiendommer			25 000	25 000	25 000	25 000
	Jåttåvågen						
75	Jåttåvågen områdeutvikling (ferdig 2016)	150 000		80 000	70 000		
	Anlegg Stavanger Forumområdet						
76	Stavanger Forum-ny utstillingshall, inkl.tomt/rekkefølgekrav	255 200	255 200	500			
77	Stavanger Forum - områdeutvikling, inkludert grunnerverv	200 000	200 000	17 500	14 000		
78	Stavanger Forum, ny energisentral	26 100	26 100	1 600	500		
	Storhaug						
79	Områdeløft Storhaug	8 000	2 000	2 000	2 000	2 000	
	Bjergsted						
80	Dansesaler Bjergsted	26 000	6 000	20 000			
	Sum utbyggingsområder	665 300	489 300	201 600	166 500	82 000	80 000
	VANNVERKET						
	Oppfølging hovedplaner						
81	Vannmålere/off. ledninger			1 000	1 100	600	600
82	Ringledninger/forsterkninger.			2 000	2 400	2 400	2 400
83	Fornyelse/renovering			23 000	22 000	22 000	22 000
84	Vannledninger/utbyggingsområder			4 000	5 000	5 000	5 000
	Andre prosjekter						
85	Byomforming			2 000	2 000	2 000	2 000
86	Lekkasjereduksjon			1 000			
87	Vålandsbassengene (ferdig 2016/2017)	10 000	1 000	3 000	4 000	2 000	
88	Strakstiltak			2 000	2 000	2 000	2 000

	Investeringstabell 2015-2018	Total prosjekt-kostnad	Budsjett til og med 2014	2015	2016	2017	2018
	Kjøretøy						
89	Desinfeksjon etc.				500		
90	Reparasjonslag				500		
	AVLØPSVERKET						
	Hovedplanrelaterte						
91	Kloakkrammeplanen			3 000	3 000		
92	Separering			11 500	11 000	11 000	7 500
93	Fornyelse og renovering			32 000	33 000	33 000	33 000
	Andre prosjekter						
94	Nedbørsmålere			300	300		
95	Vålandsbassengene (ferdig 2016/2017)	10 000	1 000	3 000	4 000	2 000	
96	Stasjonsoppgradering inkl. brutt vannforsyning			300			
97	Byomforming			4 000	5 000	5 000	5 000
98	Strakstiltak			2 500	2 500	2 500	2 500
99	Kirkelig fellesråd, refusjon			(1 000)	(1 000)	(1 000)	(1 000)
	Kjøretøy						
100	Spylebil			3 300			
101	Bil produksjonsleder				500		
	RENOVASJON						
102	Kjøp av nye søppelspann			2 200	2 300	2 300	2 300
103	Nedgravde containere			2 000	2 100	2 100	2 100
104	Miljøstasjoner			200	200		
	Sum vann, avløp og renovasjon			**101 300**	**102 400**	**92 900**	**85 400**
	PARK OG VEI						
	Framkommelighet						
105	Asfaltering			5 000	5 000	5 000	5 000
106	Flaskehalsutbedring (ferdig 2015)	25 000	1 000	24 000			
107	Rehabilitering			1 500	1 500	1 500	1 500

	Investeringstabell 2015-2018	Total prosjekt-kostnad	Budsjett til og med 2014	2015	2016	2017	2018
108	Nye veianlegg			2 100	2 100	2 100	2 100
109	Gatelys			10 000	10 000	10 000	10 000
110	Gatelysarmatur som inneholder kvikksølv, utskifting	40 000		10 000	10 000	10 000	10 000
	Miljø og trafikksikkerhet						
111	Sykkelveinettet, sykkelparkering og servicefunksjoner			2 500	2 500	2 500	2 500
112	Sykkelstrategi (ferdig 2016)	50 000	18 000	16 000	18 200		
113	Austre Åmøy, gang/sykkelvei (20146/2017)	5 000			5 000		
114	Trafikksikkerhet			10 300	10 300	10 300	10 300
115	Miljø og gatetun			3 500	3 500	3 500	3 500
	Sentrum						
116	Sentrum			6 000	6 000	6 000	6 000
	Park og nærmiljø						
117	Løkker,baner,skatebaner og nærmiljøanlegg			6 100	6 100	6 100	6 100
118	Tasta skatepark	22 000	1 000	9 000	12 000		
119	Kunst i offentlig rom (lekeplasser)			1 000	1 000	1 000	1 000
120	Prosjekt friområde			10 000	10 000	10 000	10 000
121	Parkanlegg/friområder, rehabilitering			700	700	700	700
	Utendørs idrettsanlegg						
122	Idrettsanlegg, rehabilitering			6 000	6 000	6 000	6 000
	Uteområder kommunale bygg						
123	Utearealer skoler			8 000	8 000	8 000	8 000
	Sum park og vei	**142 000**	**20 000**	**131 700**	**117 900**	**82 700**	**82 700**
	FELLES						
124	Flytting av datasentre			6 500			
125	Nytt sak/arkiv-system (anskaffelse og implementering) (ferdig 2015)	8 000	4 000	4 000			
126	Egenkapitalinnskudd KLP			15 100	16 100	17 100	18 100

	Investeringstabell 2015-2018	Total prosjekt-kostnad	Budsjett til og med 2014	2015	2016	2017	2018
	Sum felles	**8 000**	**4 000**	**25 600**	**16 100**	**17 100**	**18 100**
	OPPVEKST						
127	IT i undervisning / utskifting (inkludert elektroniske tavler)			6 000	6 000	6 000	6 000
128	IT i barnehager			1 000	1 000	1 000	1 000
	Sum oppvekst			7 000	7 000	7 000	7 000
	LEVEKÅR						
129	Utstyr, gjelder hele levekår			4 000	4 000	4 000	4 000
130	Inventar sykehjem			1 500	1 500	1 500	1 500
131	Biler			1 500	1 500	1 500	1 500
	Sum levekår			**7 000**	**7 000**	**7 000**	**7 000**
	KIRKELIG FELLESRÅD						
132	Maskiner gravlundene			500	500	500	500
133	Tjensvoll gravlund,avløpsledning (refusjon VA-verk fra 2015)	5 000		1 000	1 000	1 000	1 000
134	Domkirken, restaurering av vestfasade (ferdig 2014/2015)	12 500	10 000	2 500			
135	Domkirken, reparasjon orgel (ferdig 2015)	6 500	5 200	3 100			
136	Domkirken 2025	305 000	2 500	5 000	5 000	5 000	5 000
137	Krematoriet, skifte tak (2015)	2 700		2 700			
138	Bekkefaret kirke,rehabilitering (ferdig 2018)	30 000			2 000	20 000	8 000
139	Kirkeparker og gravlunder, oppgradering	7 000				2 000	2 000
140	Gravlunder, utredning av trykk- og avløpsledninger	1 100				400	700
141	Tasta gravlund, prosjektering					200	600
	Sum kirkelig fellesråd	**369 800**	**17 700**	**14 800**	**8 500**	**29 100**	**17 800**
	Sum investeringer i planperioden	**5 186 700**	**1 728 670**	**1 280 349**	**1 170 000**	**756 300**	**786 800**
	FINANSIERING AV INVESTERINGER						
142	Overføring fra driften			104 400	190 000	209 000	294 900

	Investeringstabell 2015-2018	Total prosjekt-kostnad	Budsjett til og med 2014	2015	2016	2017	2018
143	Momsrefusjon investeringer			153 600	140 400	90 700	94 400
144	Lyse Energi AS, avdrag ansvarlig lån			43 600	43 600	43 600	43 600
145	Tilskudd kjøp/bygging boliger (maks 20%)			6 000	6 000	6 000	6 000
146	Tilskudd rehabilitering boliger (maks 20%)			600	600	600	600
147	Salg eiendommer (utbyggingsområder)			63 100	2 500	2 800	30 000
148	Salg øvrige eiendommer			172 000	7 000	-	25 000
149	Ekstraordinære eiendomssalg			42 000	43 000	-	4 000
150	Salg av kommunale boliger			6 500			
151	Oppstartstilskudd nye sykehjemsplasser Lervig				-	230 000	
152	Oppstartstilskudd nye omsorgsboliger og bofellesskap			11 800	16 800		
153	Spillemidler ordinære idrettsanlegg			8 300	8 300	8 300	8 300
154	Spillemidler nærmiljøanlegg			800	800	800	800
155	Spillemidler 2 svømmehaller (Hundvåg/Kvernevik)					36 600	
156	Tilskudd fra Enova				2 000	2 000	2 200
157	Spillemidler rehabilitering av Tasta svømmehall			10 900			
158	Spillemidler, Nye Gamlingen						10 000
159	Spillemidler, Hetlandshallen dobbelhall						5 000
160	Bruk av disposisjonsfond			10 050	900		
161	Låneopptak			646 699	708 100	125 900	262 000
	Sum finansiering av investeringer			**1 280 349**	**1 170 000**	**756 300**	**786 800**
	Andel egenfinansiering			**49**	**39**	**83**	**67**
	Andel lånefinansiering			**51**	**61**	**17**	**33**

Tabell 3.12 Investeringstabell (tusen kr). *Kravet til realistisk budsjettering gjelder for hvert budsjettår. Dersom det ikke er foretatt konsistente budsjettjusteringer mellom årene, vil ikke summen av årenes årsbudsjett være lik kostnadsrammene for prosjektene.

DIVERSE BYGG OG ANLEGG

1. Nye Tou, 1. byggetrinn

Rådmannen foreslår en etappevis utbygging av anlegget. Ny kostnadsramme utgjør kr 84,1 mill.

Kostnadsøkningen på kr 5 mill. er i all hovedsak relatert til ferdigstillelse av 2. etasje. Rådmannen viderefører prosjektets bevilgning i planperioden og foreslår en økning på kr 5 mill. som følge av overnevnt årsak. Forventet ferdigstillelse av første etappe/byggetrinn 1 er i 2016. Første etappe omfatter i hovedsak Atelierhuset med innredning av atelierer i 3. etasje, rehabilitering av fasader og papptak, innredning av 2. etasje med økning av kapasitet på ventilasjonsanlegget og nye vinduer. Videre inngår utbedring av skifertak over 4. etg. i Atelierhuset. Revidert mulighetsstudie for videreutvikling av Nye Tou ble behandlet i sak 236/14 i formannskapet, der flere mulige alternativer til utvikling ble lagt fram. Finansieringen av videreutviklingen av Nye Tou vil bli vurdert ved rullering av handlings- og økonomiplaner, når modellen for videreutvikling av bygget er valgt.

2. Holmeegenes, rehabilitering

Revidert prosjektkostnad knyttet til rehabilitering av Holmeeganes utgjør kr 22 mill. Prosjektet foreslås fullfinansiert i 2015.

3. Kulvert over motorvei

Statens vegvesen skal i henhold til inngått avtale med Stavanger kommune bygge miljøkulvert over motorveien ved Mosvatnet i forbindelse med Ryfastutbyggingen. Kulverten skal eies av kommunen. Revidert prosjektkostnad på kr 141 mill. inkl. mva., er i henhold til estimater. Endelig pris vil fremkomme etter innhentet tilbud. Det vises til bystyrets vedtak i sak 85/13 hvor avtale mellom Statens vegvesen og Stavanger kommune ble behandlet. Arbeidene forventes utført i 2015 og 2016.

4. Administrasjonsbygg, utbedring

Det er fortløpende behov for utbedring/ombygging /tilpassing av samtlige kommunale kontor- og administrasjonsbygg. Rådmannen foreslår å videreføre en årlig bevilgning på kr 3 mill. i planperioden.

5. Energitiltak i kommunale bygg

Formannskapet vedtok i sak 95/14 å gjennomføre energitiltak i kommunale bygg med sikte på å redusere energiforbruket. Prosjektet har en vedtatt kostnadsramme på kr 55 mill. som foreslås innarbeidet i handlings- og økonomiplan for 2015-2018. Beregnet støtte fra Enova utgjør kr 6,2 mill. og forutsetter at prosjektet ferdigstilles innen 2017. Det er beregnet en ENØK-effektivisering i driftsbudsjettet på kr 2 mill. i 2015, kr 4 mill. i 2016 og 2017 og deretter kr 6 mill. årlig, basert på framdriften i dette investeringsprosjektet, jf. kommentarer til driftstiltak linje 60.

6. Olav Kyrres gate 19, varmesentral

Varmesentralen dekker administrasjonsbyggene i Olav Kyrres gate 19, Olav Kyrres gate 23 og rådhuset. Prosjektet har en kostnad på kr 15 mill. og omfatter utskifting av teknisk utstyr, samt kobling av styring til driftssentral. Rådmannen foreslår å videreføre bevilgningen på kr 2 mill. i 2015 og kr 13 mill. i 2016. Forventet ferdigstillelse er i 2016.

7. Olav Kyrres gate 19, rehabilitering

Bygningen er mer enn 40 år gammel, og har behov for oppgradering. Prosjektkostnad utgjør kr 40 mill. Rådmannen foreslår å videreføre prosjektets bevilgning i planperioden med sikte på ferdigstillelse i 2017/2018.

8. Vålandstårnet, rehabilitering

Vålandstårnet rehabilitering og det sikres ytterligere forfall. Tanken er å bruke det i tilknytting til Vålandsbasseingene der vann- og avløpsverket skal stå for enkle utstillinger med fokus på va-verkets historie (historie, utfordringer fremover). Rådmannen foreslår å videreføre bevilgningen på kr 7 mill, med sikte på ferdigstillelse i 2015. Ferdigstillelsen er forsert ett år i forhold til handlings- og økonomiplan for 2014-2017. I sak 210/13 vedtok kommunalstyret for miljø og utbygging en forsering av prosjektet for at Vålandstårnets venner kunne få utbetalt et innredningstilskudd på kr 3 mill. fra DNB stiftelse.

9. Kongsgata 47/49, rehabilitering
Kostnader knyttet til rehabilitering av utvendig fasade, skifting av ventilasjon og installasjon av brannvarsling er estimert til kr 10 mill. Rådmannen foreslår å avsette kr 10 mill. i 2016 til formålet.

10. Olav Kyrres gate 23, taktekking
Rehabilitering av taket, samt karboniseringsskader på betongkonstruksjonen er estimert til å utgjøre kr 5 mill. Rådmannen foreslår å innarbeide kr 5 mill. til formålet i 2016.

11. Legionellaforebygging
Det særskilte programmet for oppgraderinger av varmtvannsanlegg i kommunale bygg nærmer seg slutten. Gjenstående arbeider for kr 4,3 mill. videreføres i 2015.

12. Boliger til flyktninger og vanskeligstilte, bygging og kjøp
I vedtatt handlings- og økonomiplan for 2014–2017 er det bevilget kr 30 mill. årlig til formålet. Bevilgningene er økt betydelig fra budsjettåret 2014 i forhold til tidligere år. En årlig økning på kr 27,5 mill. er ment å finansiere utbygging av store boligprosjekter, og erstatning av tungdrevne boliger/leiligheter som avhendes. Formannskapet vedtok i sak 112/14 at det skal bygges 23 leiligheter i Haugåsveien, som rådmannen foreslår finansiert ved omdisponering av midler fra bygging og kjøp av boliger. Det vises til kommentarer i linjetekst nedenfor.

13. Haugåsveien, 20 boliger og 3 tjenesteboliger
Formannskapet vedtok i sak 112/14 at det skal bygges 23 ordinære leiligheter for salg, utleie og rekrutteringsboliger. Utbyggingen bør skje parallelt med utbygging av omsorgsboliger i Haugåsveien. Estimert kostnad utgjør kr 55 mill. og rådmannen viderefører bevilgning til prosjektet i planperioden. Tiltaket foreslås finansiert ved omdisponering av midler til bygging og kjøp av boliger til flyktninger og vanskeligstilte, jf. kommentarene omtalt i linjetekst over.

14. Prestebolig Hafrsfjord menighet
Bystyret vedtok ved behandling av tertialrapportering per 31.8.2014 å bevilge kr 5,3 mill. til oppføring av ny prestebolig i Hafrsfjord menighet. Prosjektets bevilgning videreføres med sikte på ferdigstillelse i 2015.

15. Oddahagen, 9 boliger
Ved behandling av tertialrapportering per 30.04.14 vedtok bystyret i sak 94/14 bygging av ni boliger i Oddahagen for flyktninger og vanskeligstilte med en prosjektkostnad på kr 25 mill. Rådmannen foreslår å videreføre bevilgningen til prosjektet. Forventet ferdigstillelse i 2016.

16. Kari Trestakkv. 3, 10 boliger
Prosjektkostnad utgjør kr 25 mill. og omfatter bygging av ti boliger for flyktninger og vanskeligstilte. Rådmannen foreslår å videreføre bevilgningen i planperioden med sikte på ferdigstillelse i 2016, jf. vedtak i bystyret i sak 94/14.

17. Brannsikring i sentrum
Rådmannen foreslår å videreføre en årlig bevilgning på kr 1,5 mill. i planperioden for tiltak relatert til brannsikring av trehus-bebyggelsen i sentrum og Gamle Stavanger.

18. Eldre boliger, rehabilitering
Det foreslås å videreføre en årlig bevilgning på kr 2,5 mill. til formålet.

SKOLEBYGG

Grunnskolen vil få elevtallsøkning i handlings og økonomiplanperioden. For å utnytte kapasiteten ved eksisterende skoler er det vedtatt inntaksforskrift for noen skoler.Det foreslås oppstart av bygging av to nye barneskoler, samt utvidelser og ombygging av eksisterende skolebygg. Videre foreslår rådmannen å

videreføre bevilgningene til rehabilitering av fire skoler i perioden.

Nybygg/utvidelse/ombygging skolebygg

19. Madlavoll skole, utvidelse/ombygging

Prosjektkostnad utgjør kr 52 mill. og omfatter utbygging med integrert modell for ATO[2]-elever på ca.1000 m2. Ombygging av nåværende ATO-lokaler til møterom, garderober og arbeidsrom for lærere. Rådmannen foreslår å videreføre bevilgning til fullfinansiering av prosjektet i 2015 med ferdigstillelse samme år.

20. Lenden skole og ressurssenter (ombygging av Johannes skole)

Prosjektkostnad utgjør kr 55 mill. Prosjektet ferdigstilles i 2015 og det videreføres fullfinansiering samme år.

21. Storhaug skole, SFO-bygg til skoleformål

Prosjektet har en kostnad på kr 10 mill. Rådmannen foreslår å videreføre bevilgning på kr 9 mill. i 2015 med sikte på ferdigstillelse samme år.

22. Kristianslyst skole, nybygg

Det oppføres nytt skolebygg med 6 klasserekker. Bygget får passivhus-standard. Justert prosjektkostnad utgjør kr 195 mill. Fullfinansiering av prosjektet videreføres i 2015.

23. Madlamark skole, nybygg

Eksisterende paviljonger og brakker rives. Det skal bygges 8 nye klasserom inkl. garderober, grupperom samt ombygging av ATO-avdelingen. Prosjektkostnad er estimert til kr 150 mill. Anslaget er basert på nybygg over eksisterende P-plass med P-hus for 40 biler. Rådmannen foreslår å videreføre bevilgning i planperioden. Ferdigstillelsen av skolen er tilpasset forventet elevvekst og er utsatt ett år i forhold til vedtatt handlings- og økonomiplan for 2014-2017.

24. Johannes voksenopplæring, utstyr

Rådmannen foreslår å videreføre udisponert bevilgning på kr 3,9 mill. fra 2014 til møblering av nybygg.

25. Eiganes skole, utbygging

Utbygging omfatter 27 klasserom inkl. fransk skole. Prosjektkostnad utgjør kr 280 mill. Rådmannen foreslår å videreføre bevilgningen i planperioden med sikte på ferdigstillelse i 2016.

26. Vaulen skole, ombygging

Det planlegges en ombygging og funksjonsendringer av skolen som følge av tilpasning til nye læreplaner. I tillegg vil ombyggingen medføre en mindre kapasitetsøkning som muliggjør at eksisterende paviljongene fjernes. Estimert prosjektkostnad utgjør kr 150 mill. Rådmannen foreslår å innarbeide kr 2 mill. til prosjektering i 2018.

27. Kvaleberg skole, utbygging

Estimert prosjektkostnad til utbygging av skolen utgjør kr 57 mill. Rådmannen foreslår å innarbeide kr 2 mill. til prosjektering i 2018. Skolen forventes ferdigstilt i 2020.

28. Kannik skole, modulbygg

Rådmannen foreslår å bevilge kr 16 mill. til midlertidige moduler. Disse forventes å være i bruk til 2019.

29. Skeie skole, utvidelse

Prosjektet omfatter en utvidelse av skolen med 14 klasserom. Prosjektkostnad utgjør kr 182 mill. Rådmannen foreslår å videreføre bevilgningen i planperioden. Ferdigstillelsen av skolen er tilpasset forventet elevvekst og er utsatt tre år i forhold til vedtatt handlings- og økonomiplan for 2014-2017. Skolen forventes ferdigstilt i 2022.

30. Storhaug bydel ny barneskole

Det skal bygges ny skole med 14 klasserom. Prosjektkostnad utgjør kr 182 mill. Rådmannen viderefører bevilgning i planperioden. Ferdigstillelsen av skolen er tilpasset forventet elevvekst og er utsatt ett år i forhold til vedtatt handlings- og økonomiplan for 2014-2017. Skolen forventes ferdigstilt i 2019.

31. Jåtten skole, nybygg

Det skal oppføres nybygg med 14 klasserom i tiknytning til Jåtten skole. Revidert prosjektkostnad utgjør kr 196 mill. og inkluderer bydelsmusikkskole, jf. bystyrets vedtak ved behandling av handlings- og økonomiplan 2013-2016. Rådmannen viderefører bevilgning i planperioden og foreslår en økning på kr 14 mill. relatert til bydelsmusikkskole. Prosjektet forventes ferdigstilt i 2019.

32. Tastarustå skole, innvendig ombygging

Skolen ombygges til ren ungdomsskole. Prosjektkostnad etter anbud utgjør kr 19,6 mill. Rådmannen foreslår å videreføre bevilgningen til fullfinansiering av prosjektet i 2015.

Rehabilitering av skolebygg

33. Tastaveden skole, rehabilitering

Skolen er slitt og har behov for oppgradering. Prosjektkostnad kr 146 mill. inkludert *Kunnskapsløftet*[3]. Rådmannen viderefører bevilgning i planperioden med sikte på ferdigstillelse i 2019. Ferdigstillelsen av skolen er utsatt ett år i forhold til vedtatt handlings- og økonomiplan for 2014-2017 som følge av budsjettmessige årsaker. Det kan bli aktuelt med riving/nybygg i stedet for rehabilitering.

34. Kvernevik skole, rehabilitering

Skolen er slitt og har behov for oppgradering. Revidert prosjektkostnad er kr 64 mill. inkludert samt bydelsmusikkskole, jf. bystyrets vedtak ved behandling av handlings- og økonomiplan 2013-2016. Rådmannen foreslår å videreføre bevilgningen i planperioden samt en økning på kr 14 mill. relatert til bydelsmusikkskole, med sikte på ferdigstillelse i 2019/2020. Ferdigstillelsen av skolen er utsatt ett år i forhold til vedtatt handlings- og økonomiplan for 2014-2017 som følge av budsjettmessige årsaker.

35. Hundvåg skole, rehabilitering

Skolen skal oppgraderes. Revidert prosjektkostnad er kr 40,5 mill. og inkluderer bydelsmusikkskole jf. bystyrets vedtak ved behandling av handlings- og økonomiplan 2013–2016. Rådmannen viderefører bevilgning i planperioden og foreslår en økning på kr 14 mill. relatert til bydelsmusikkskole, med sikte på ferdigstillelse i 2019. Ferdigstillelsen av skolen er utsatt ett år i forhold til vedtatt handlings- og økonomiplan for 2014-2017 som følge av budsjettmessige årsaker.

36. Gautesete skole rehabilitering/funksjonsendring

Skolen skal rehabiliteres i henhold til føringer i *Kunnskapsløftet*. Prosjektkostnad utgjør kr 30,8 mill. Rådmannen foreslår å videreføre bevilgningen i planperioden med sikte på ferdigstillelse i 2018. Ferdigstillelsen av skolen er utsatt ett år i forhold til vedtatt handlings- og økonomiplan for 2014-2017 som følge av budsjettmessige årsaker.

37. Skoler, inventar og utstyr

Rådmannen foreslår å videreføre årlig bevilgning på kr 6 mill. i planperioden.

38. Skoler, løpende rehabilitering

Rådmannen foreslår å videreføre årlig avsetning på kr 6,5 mill. i planperioden. Midlene fordeles på mindre prosjekter. Mange av disse har sammenheng med økte krav som følge av *Kunnskapsløftet*.

BARNEHAGEBYGG

Kommunen har full barnehagedekning for barn med lovfestet rett til plass. Full barnehagedekning gjelder kommunen sett under ett. Det er ikke full barnehagedekning i den enkelte bydel.

Behov for utbyggingen av nye barnehageplasser beregnes årlig gjennom rullering av barnehagebruksplanen for å fange opp endringer i befolkningsveksten. I årene fremover vil en på grunn av arealsituasjonen måtte tenke nytt med hensyn til plassering av barnehager, eksempelvis kan de bygges sammen med sykehjem og plasseres i 1. etasje i boligblokker.

Kommunen har fortsatt en utfordring hva angår eldre barnehager i dårlig teknisk forfatning.

Nybygg

39. Emmaus barnehage sør, nybygg (trinn 4)

Det bygges ny barnehage med 5 avdelinger. Prosjektkostnad utgjør kr 48,2 mill. Rådmannen foreslår å videreføre bevilgningen i planperioden med sikte på ferdigstillelse i 2016. Ferdigstillelsen av barnehagen er utsatt ett år i forhold til vedtatt handlings- og økonomiplan for 2014-2017 som følge av prosjektets framdrift.

40. Stokkatunet barnehage, utvidelse

Tilbygg/nybygg med 2 nye avdelinger samt spesialavdeling for multihandikappede barn. Prosjektkostnad utgjør kr 50,7 mill. Rådmannen foreslår å videreføre fullfinansiering av prosjektet i 2015 med sikte på ferdigstillelse samme år.

41. Roaldsøy barnehage, riving og nybygg

Riving/nybygg av 4 avdelinger. Prosjektkostnad utgjør kr 36 mill. Rådmannen forelsår å videreføre bevilgningen i planperioden med sikte på ferdigstillelse i 2016.

42. Fransk barnehage (modulbygg)

Ved behandling av handlings- og økonomiplan for 2014-2017 ble det bevilget en prosjektkostnad på kr 16 mill. til oppføring av barnehage som modulbygg i tilknytning til ny Eiganes skole. I løpet av 2014 har det blitt gjennomført en mulighetsstudie for å utrede om prosjektet kunne gjennomføres som forutsatt. Mulighetsstudien viste at tiltenkt tomt til barnehagen var for liten. Revidert prosjektkostnad utgjør kr 29 mill. og er basert på gjeldende arealnorm inkl. rekkefølge- og tomtekostnader for barnehagen. Rådmannen foreslår å videreføre bevilgningen til fullfinansiering av prosjektet i 2015 samt en økning på kr 13 mill. som følge av overnevnte årsaker. Barnehagen forventes ferdigstilt i 2015.

43. Kløvereng barnehage

Barnehagen har en justert prosjektkostnad på kr 7,3 mill. Rådmannen foreslår å videreförere bevilgningen i planperioden med sikte på ferdigstillelse i 2015. Ferdigstillelsen av barnehagen er utsatt ett år i forhold til vedtatt handlings- og økonomiplan for 2014-2017 som følge av framdriftsmessige årsaker.

44. Nore Sunde, ny barnehage

Ny barnehage med 6 avdelinger. Prosjektkostnad utgjør kr 54 mill. Rådmannen forelsår å videreförere bevilgningen i planperioden med sikte på ferdigstillelse i 2019.

Rehabilitering av barnehager

I det følgende foreslås bevilgninger til oppgradering av slitte barnehager, uten at dette medfører flere barnehageplasser.

45. Ytre Tasta barnehage, rehabilitering, avd. Eskeland

Rehabilitering av barnehage med 4 avdelinger. Prosjektkostnad utgjør kr 20 mill. Rådmannen foreslår å

videreføre bevilgningen i planperioden med sikte på ferdigstillelse i 2016/2017.

46. Ytre Tasta barnehage, rehabilitering, avd. Vardenes
Prosjektkostnad utgjør kr 10 mill. Rådmannen foreslår å videreførere bevilgningen i planperioden med sikte på ferdigstillelse i 2017/2018.

47. Barnehager, løpende rehabilitering
Rådmannen foreslår å videreføre årlig avsetning på kr 5 mill. i planperioden. Midlene brukes til standardheving samt større nødvendige utskiftinger av vinduer, tak osv.

48. Barnehager, inventar og utstyr
Rådmannen foreslår å videreføre årlig avsetning på kr 1 mill. i planperioden. Summen er ment å dekke utskifting av møbler, hvitevarer mm.

SYKEHJEM, BOFELLESSKAP OG DAGTILBUD

Stavanger kommune har startet et omstillingsarbeid innenfor levekårsområdet med *Leve HELE LIVET* og utrullingen av *Hverdagsrehabilitering.* Omstillingsarbeidet krever omprioritering av ressursbruken fra institusjonstjenester til hjemmebaserte tjenester, og fra hjelpetjenester til rehabilitering og selvhjelp.

Flere nye bofellesskap til personer med utviklingshemming er åpnet de siste to årene, men utbyggingen har likevel vært mindre enn økningen i behovet. Pr 31.08.2014 står det 138 på venteliste, og det vil komme nye søkere hvert år som vil ha behov for bofellesskap. *Plan for helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming 2015-2018* er lagt til grunn for planleggingen av nye bofellesskap, så langt det er mulig innenfor de økonomiske rammene.

Utbyggingen av bofellesskap for personer med psykiske lidelser følger *Plan for psykisk helsearbeid i Stavanger 2011-2015*. Det må utarbeides en ny plan for utbygging av bofellesskap til denne målgruppen etter 2015, basert på hvor mange som venter på bolig i dag.

49. Krosshaug, omsorgsboliger i bofellesskap
Rådmannen foreslår å videreføre fullfinansiering av prosjektet i 2015 til ferdigstillelse av oppføring av 8 omsorgsboliger for personer innenfor autismespekteret. Prosjektet forventes ferdigstilt i november 2015.

50. Haugåsveien 26/28, riving og nybygg
Prosjektet omfatter riving av to hus og oppføring av 7 nye omsorgsboliger i bofellesskap til personer med psykiske lidelser, jf. bystyrets vedtak i sak 112/14. Prosjektet har en kostnad på kr 35 mill. Rådmannen foreslår å videreføre bevilgningen i planperioden med sikte på ferdigstillelse i 2016.

51. Bjørn Farmannsgt. 25, barnebolig
En ny barnebolig med 4 plasser er under planlegging. Denne boligen vil bli tilpasset barn og unge med utfordringer knyttet til atferd. Kostnader knyttet til boligdelen og personalfunksjoner utgjør kr 18 mill. I tillegg inkluderer prosjektet skolestue til kr 7,8 mill. til brukere med særskilte behov for skjerming, og kr 9,2 mill. til parkering for beboere og ansatte knyttet til virksomheten Dagsenter og avlastning. Totale prosjektkostnader er kr 35 mill. Rådmannen foreslår å videreføre bevilgningen i planperioden med sikte på ferdigstillelse i 2016. Som følge av endrede forutsetninger i prosjektets framdrift er ferdigstillelsen utsatt ett år i forhold til vedtatt handlings- og økonomiplan for 2014–2017.

52. Kalhammaren avlastningsbolig, utbedring
Kalhammaren avlastningsbolig har vært bruk siden 1995. Det er behov for generell innvendig oppussing. Kostnadene er estimert til kr 3 mill. Det videreføres avsatt restbevilgning på kr 1 mill. i 2015 til brannsikring av bygget.

53. Fredrikke Quams Gate (tidligere Hinnabo), utbedring

Brukergruppen har endret seg og antall ansatte har økt. Det medfører behov for oppgradering av personellfasilitetene (garderober, toalett og møterom) og lager. Prosjektkostnad utgjør kr 5 mill. og videreføres i 2016. Ferdigstilles samme år.

54. Helsehuset Stavanger, prosjekteringsmidler

Lokaliseringen av Helsehuset Stavanger er ikke klarlagt. Det videreføres bevilgning på kr 1 mill. til prosjekteringsmidler i 2015.

55. Lassahagen bofellesskap

Bygget ble overtatt av kommunen i 2014, og det er vedtatt ombygging/oppgradering av inntil 20 omsorgsboliger i bofellesskap for psykisk helse. Prosjektkostnaden er beregnet til kr 20 mill. Rådmannen foreslår å videreføre bevilgningen i planperioden med sikte på ferdigstillelse mot slutten av 2015.

56. Lervig nytt sykehjem

Nytt sykehjem i Lervig er planlagt med 123 plasser samt dagsenter, legesenter for 4 leger og eget hovedkjøkken. Prosjektkostnadene utgjør kr 490 mill. inkl. kjøkkenet og kjøp av tomt. Rådmannen foreslår å videreføre bevilgningen i planperioden med sikte på ferdigstillelse i 2017. Ferdigstillelsen er utsatt ett år i forhold til vedtatt handlings- og økonomiplan for 2014-2017 som følge av framdriftsmessige årsaker.

57. St. Petri aldershjem

Det legges til grunn at aldershjemmet rives og erstattes med nybygg med 23 omsorgsboliger fordelt på flere bofellesskap for eldre når nytt sykehjem i Lervig står ferdig. Prosjektkostnad utgjør kr 80 mill. Rådmannen foreslår å videreføre bevilgningen i planperioden med sikte på ferdigstillelse i 2020. Ferdigstillelsen er utsatt ett år i forhold til vedtatt handlings- og økonomiplan for 2014-2017 som følge av endret framdrift på Lervig sykehjem.

58. Selveide boliger i bofellesskap for personer med utviklingshemming

Det planlegges et botilbud i bofellesskap med personalbase der brukerne eier sin egen bolig. Målgruppen er personer med utviklingshemming med behov for heldøgnstjenester. Rådmannen foreslår å avsette planleggingsmidler i 2018.

59. Omsorgsboliger i bofellesskap til personer med utviklingshemming

Det planlegges 2 x 8 omsorgsboliger i bofellesskap til personer med utviklingshemming med en prosjektkostnad på kr 80 mill. Tomt er foreløpig uavklart. Det foreslås å avsette kr 2 mill. til prosjektering i 2018 med sikte på ferdigstillelse i 2020.

60. Dagtilbud for personer med utviklingshemming

Rehabilitering/oppgradering av ledige, kommunale lokaler til dagsenter. Rådmannen foreslår å bevilge kr 3 mill. til prosjektkostnader med lik fordeling i 2016 og 2017. Prosjektet forventes ferdigstilt i 2017.

61. Alarmer/mottakssentraler tekniske hjemmetjenester, utskifting

Det analoge telefonnettet skal fases ut i hele landet ved utgangen av 2017, og trygghetsalarmene og mottakssentralen må skiftes ut. Det er foreslås innarbeidet kr 4,5 mill. til utskiftingen fordelt med kr 2 mill. i 2015 og kr 2,5 mill. i 2016.

62. Institusjoner – og bofellesskap, løpende rehabilitering

Rådmannen foreslår å videreføre årlig bevilgning på kr 6 mill. i planperioden. Midlene brukes til større vedlikeholdstiltak /opprustinger.

PARK- OG IDRETTSBYGG

63. Idrettsbygg, rehabilitering

Rådmannen foreslår å videreføre årlig bevilgning på kr 1,5 mill. i planperioden til mindre

rehabiliteringsprosjekter.

64. Hundvåg svømmehall

Det skal bygges et svømmeanlegg med 25 m basseng. Anlegget vil ha sine primærbrukere fra grunnskolen og fra publikum i bydelen. Prosjektkostnad utgjør kr 135,8 mill. Fullfinansiering av svømmehallen videreføres i 2015. Prosjektet ferdigstilles samme år.

65. Kvernevik svømmehall

Prosjektet er tilnærmet likt svømmehallen som bygges på Hundvåg. Prosjektkostnad kr 132,3 mill. Rådmannen foreslår å videreføre bevilgningen i planperioden med sikte på ferdigstillelse mot slutten av 2015.

66. Hetlandshallen, utvendig tak

Det er behov for nytt utvendig tak. Prosjektkostnad utgjør kr 13 mill. Rådmannen foreslår å videreføre fullfinansiering av prosjektet i 2015. Prosjektet ferdigstilles samme år.

67. Hetlandshallen, dobbelhall

Bystyret vedtok i budsjettbehandlingen for 2014 å bevilge kr 20 mill. til formålet, i tillegg til forventet realisering av spillemidler i størrelsesorden kr 8 mill. – kr 10 mill.

Foreløpig kostnadsanslag tilsier en kostnad på kr 40 mill. Rådmannen foreslår å videreføre bevilgningen i planperioden samt en økning på kr 10 mill. basert på kostnadskalkylen. Prosjektet forventes ferdigstilt i 2018. Prosjektet er utsatt to år i forhold til gjeldende handlings- og økonomiplan for 2014-2017 som følge av budsjettmessige årsaker.

68. Stavanger idrettshall, garderober/fasade

I garderobene er det behov for omfattende bygningsmessig oppgradering, inkludert VVS og elektro. Utendørsfasaden er sterkt korrodert og må fornyes. Prosjektkostnad utgjør kr 40 mill. Rådmannen forslår å videreføre bevilgningen i planperioden med sikte på ferdigstillelse i 2019.

69. Folkebad, planleggingsutgifter

Bystyret har vedtatt at Folkebadet skal vurderes som et OPS-prosjekt (offentlig-privat samarbeid). Kruse Smith/Hinna Park var eneste aktør i konkurransen. Nylig har aktøren meddelt Stavanger kommune at de ikke lenger ønsker å arbeide videre med det offentlige-private samarbeidet om folkebad i Jåttåvågen, slik markedet og de økonomiske forutsetningene er nå. Rådmannen vil legge fram en sak for politisk behandling status og mulige veivalg for videre arbeid med prosjektet.

70. Nye Gamlingen

Anlegget skal erstatte eksisterende Gamlingen som rives i 2015. Prosjektkostnad utgjør kr 120 mill. Rådmannen foreslår å videreføre bevilgningen i planperioden. Prosjektet forventes ferdigstilt i 2017. Ferdigstillelsen er utsatt i forhold til handlings- og økonomiplan 2014-2017 på grunn av at reguleringsplan enda ikke er godkjent.

71. Stavanger svømmehall, rehabilitering

Svømmeanlegget er ca. 40 år gammelt og bærer preg av stor slitasje. Det foreslås omfattende rehabilitering med blant annet fornyelse av VVS- og elektroanlegg samt rehabilitering av betongkonstruksjonene inkludert stupetårnet. Prosjektkostnad er kr 70 mill. Rådmannen foreslår å videreføre bevilgningen til prosjektet i planperioden med sikte på ferdigstillelse i 2018/2019. Ferdigstillelsen er utsatt ett år i forhold til vedtatt handlings- og økonomiplan for 2014-2017 som følge av budsjettmessige årsaker.

UTBYGGINGSOMRÅDER

72. Kjøp av arealer i hovedutbyggingsområder

I de områdene bystyret har definert som hovedutbyggingsområder utvikles arealer i kommunal regi til offentlige behov, friområder, bolig og næring. Hvert område forutsettes å gå i økonomisk balanse over tid. Eventuelle merinntekter utover kommunens selvkost vil for nye områder kunne håndteres i henhold til vedtatt modell for økonomisk etteroppgjør til grunneiere.

I henhold til vedtak i *Utbyggingsplan 2011–2015* vil kommunen søke samarbeid med private aktører i hovedutbyggingsområdene. Kommunen vil imidlertid fortsette sin aktive utbyggingspolitikk med eiendomserverv og byggemodning av teknisk og grønn infrastruktur, men med mulighet for ulike former for offentlig-privat samarbeid. Samarbeidene kan være i form av felles eierskap, tradisjonelle utbyggingsavtaler eller en kombinasjon av disse.

Med kjøp menes grunnerverv og relaterte utgifter, herunder egne timer, planlegging, arkeologiske arbeider etc. Det er viktig å opprettholde de årlige bevilgningene i perioden som følge av behovet for å sikre arealer særlig til offentlige formål (omsorg, oppvekst, idrett, kirkelige formål, grønt mv.). Grunnerverv, planlegging og eventuelle arkeologiske arbeider vil kunne skje i områdene Jåttåvågen 2, Jåtten Nord, Nore – og Søre Sunde, Madla-Revheim, Husabøryggen Sør og Atlanteren. Dette forutsetter at de nødvendige reguleringsplanene blir ferdigstilt i perioden, og at kommunen erverver areal og inngår avtaler med private grunneiere og utbyggere i disse områdene. Det påpekes at det er stor usikkerhet knyttet til grunnervervskostnader fordi disse ofte blir fastsatt av skjønnsretten. Rådmannen foreslår å avsette kr 35 mill. årlig i perioden 2015–2018. Som følge av budsjettmessige årsaker foreslår rådmannen ikke en årlig økning på kr 5 mill. som vedtatt i handlings- og økonomiplan for 2014–2017. Innarbeidet bevilgning på kr 35 mill. er på samme nivå som i budsjettåret 2014.

73. Byggemodning av hovedutbyggingsområder

Det er grunn til å tro at investeringene i overordnet infrastruktur vil holde seg relativt stabil. De kommunaltekniske anleggene i Husabøryggen Sør vil bli ferdigstilt i 2015. I Jåttåvågen II vil arbeidet med de kommunaltekniske anleggene starte i 2015. I disse områdene har kommunen er ansvar for overordnet infrastruktur og byggemodning. Kommunen må i tillegg bidra med sin andel av byggemodning, dvs. tilrettelegging av teknisk og grønn infrastruktur i de andre hovedutbyggingsområdene. Det foreslås bevilget kr 20 mill. årlig i planperioden. Som følge av budsjettmessige årsaker er foreslått bevilgning nedjustert med kr 5 mill. årlig i forhold til gjeldende handlings- og økonomiplan, samt bevilgning i 2014.

74. Kjøp og utvikling av andre eiendommer

Rådmannen foreslår å bevilge kr 25 mill. årlig i planperioden. Omlag 80 % av boligbyggingen vil skje innenfor den utbygde by. Her må kommunen bidra med tilrettelegging av sosial infrastruktur, bl.a kjøp av skoletomter. I tillegg er det en forventning om at kommunen også skal bidra i tilretteleggingen av grønn- og teknisk infrastruktur særlig i byomformingsområdene Urban Sjøfront og Paradis – Hillevåg.

Som følge av budsjettmessige årsaker er foreslått bevilgning nedjustert med kr 5 mill. årlig i forhold til gjeldende handlings- og økonomiplan, samt bevilgning i 2014.

75. Jåttåvågen, områdeutvikling

Justert prosjektkostnad utgjør kr 150 mill. Prosjektet omfatter utfylling i dokkene med masser fra Eiganestunnelen. Det vises til avtale med vegvesenet som er godkjent av bystyret 17. juni 2013. Utfyllingen benyttes til å vinne nytt land knyttet til utbygging av Jåttåvågens nordlige del, Jåttåvågen 2. Arealene skal delvis benyttes til grøntareal, delvis til nytt byggeland som skal selges. Prosjektet ferdigstilles i 2016.

Anlegg Stavanger Forumområdet

76. Stavanger Forum, ny utstillingshall

Det foreslås bevilget kr 0,5 mill. i 2015 til å dekke sluttfakturaer som vil komme i 2015.

77. Stavanger Forum, områdeutvikling, inkludert grunnerverv

Rådmannen foreslår å bevilge kr 17,5 mill. i 2015 og kr 14 mill. i 2016 for å ferdigstille uteområdet. Kr 10 mill. av foreslått bevilgning i 2016 er avhengig av at planlagt hotell langs fasaden av Stavanger idrettshall blir ferdigstilt til ONS 2016.

78. Stavanger Forum, ny energisentral

Det foreslås avsatt til sammen kr 2,1 mill. i 2015 og 2016 som er kostnader knyttet til legging av fjernvarme- og kjølerør over Forumtorget slik at det er mulig å knytte Stavanger idrettshall til energisentralen i Forum.

Storhaug

79. Områdeløft Storhaug

Bystyret vedtok i budsjettbehandlingen for 2014 å bevilge kr 8 mill. til formålet. Rådmannen foreslår å videreføre årlig bevilgning på kr 2 mill. i årene 2015–2017.

Bjergsted

80. Dansesaler Bjergsted

Formannskapet vedtok i sak 16/14 at ombygging av den gamle kulturskolen gjennomføres som et kommunalt byggeprosjekt. Kostnadsrammen for nybygget er kr 26 mill., hvorav kr 6 mill. er innarbeidet i budsjett 2014 ved behandling av tertialrapporteringer. Rådmannen foreslår å videreføre prosjektets bevilgning med fullfinansiering i 2015.

VANNVERKET

Oppfølging av hovedplaner

81. Vannmålere

Rådmannen forslår å videreføre en samlet bevilgning på kr 3,3 mill. for hele perioden. Bevilgningen benyttes til kjøp av målere i forbindelse med lekkasjesøking på ledningsnettet (inkl. plankostnader). Dette er viktige hjelpemidler for å nå hovedplanens mål om reduksjon i vanntap på privat og offentlig nett.

82. Ringledninger og forsterkninger

Rådmannen foreslår å videreføre en samlet bevilgning på kr 9,2 mill. i planperioden (inkl. plankostnader). Tiltakene skal øke leveringssikkerheten i forsyningen.

83. Fornyelse og renovering

En samlet bevilgning på kr 89 mill. (inkl.plankostnader) i planperioden videreføres til formålet. Målsetningen er å holde en årlig fornyelsestakt på minimum 1 %, tilsvarende «grønt» i Norsk Vanns benchmarkingsprosjekt. De seneste årene har fornyelsen ligget noe under målsetningen.

84. Vannledninger i utbyggingsområder

Rådmannen foreslår å videreføre en samlet bevilgning på kr 19 mill. i planperioden (inkl.plankostnader) til formålet. Midlene benyttes til etablering av offentlige ledninger i utbyggingsområder.

Andre prosjekter

85. Byomforming

Andel utgifter for vannverket er beregnet til kr 8 mill. i planperioden. De årlige beløpene på kr 2 mill. videreføres. Beløpene er anslagsvise og omfatter uforutsette prosjekter knyttet til byutviklingsprosjekter.

86. Lekkasjereduksjon
Det videreføres kr 1 mill. i 2015 til spesifikke tiltak i forbindelse med reduksjon av vannlekkasjer, blant annet investering i måleutstyr og alternative løsninger for fornyelse.

87. Vålandsbassengene
I forbindelse med VA-verkets 150 års jubileum er det vedtatt å etablere et omvisning/opplevelsessenter i de gamle vannbassengene ved Vålandstårnet. Prosjektet er særlig rettet mot barn i skolealder med tanke på å øke rekrutteringen. Prosjektet er samlet for VA-verket foreløpig kalkulert til kr 20 mill. fordelt med kr 10 mill. på vannverket og kr 10 mill. på avløpsverket. Bevilgningene videreføres og prosjektet forventes ferdigstilt i 2017.

88. Strakstiltak
Rådmannen viderefører en årlig satsing på kr 2,0 mill. i planperioden til formålet. Bevilgningen går til akutte og uforutsette prosjekter.

Kjøretøy vannverket
Utskifting av kjøretøy bestemmes av tilstand, herunder alder, driftstid og funksjonalitet. Det planlegges utskiftninger i 2016, og det videreføres en samlet bevilgning på kr 1 mill. til formålet i henhold til anførslene under.

89. Desinfeksjon
Det videreføres bevilgning på kr 0,5 mill. til nye kjøretøy i 2016.

90. Reparasjonslag
Rådmannen foreslår å videreføre bevilgningen på kr 0,5 mill. til nytt kjøretøy i 2016.

AVLØPSVERKET

Oppfølging av hovedplanene

91. Kloakkrammeplanen
Til sammen foreslås bevilget totalt kr 6 mill. i 2015 og 2016 (inkl. plankostnader). Kloakkrammeplanen beskriver tiltak for å rydde opp i offentlige avløpsutslipp til sjø. Dette er myndighetsdefinerte oppgaver som skulle vært avsluttet i 2010 / 2011, men har blitt forskjøvet i tid av ulike årsaker. Sanering av utslippene langs Dusavikveien og ved Kalhammeren vil bli samordnet med forestående byomformingsprosjekter i området.

92. Separering
Rådmannen foreslår å videreføre tiltaket samt å bevilge totalt kr 41,0 mill. i planperioden. Arbeid pågår for å fullføre separering av sone F20 (bla Stokka/Eiganes). Det gjenstår også prosjekter i andre soner for å få fullført separeringen. I tillegg vil det være aktuelt å separere delsoner som ligger nær sjø eller vann.

93. Fornyelse og renovering
De årlige bevilgninger på totalt kr 131 mill. i perioden (inkl. plankostnader) videreføres. Bevilgningene skal sikre tilstrekkelig høy standard på avløpsnettet, bl. a. ved en gjennomsnittlig fornyelse på 1 % årlig.

Andre prosjekter

94. Nedbørsmålere
Nedbørsmålere benyttes til å dokumentere nedbørsomfang i forbindelse med erstatningssaker og for å gi bedre dimensjoneringsgrunnlag for avløpssystemet, noe som er viktig med tanke på forventet klimautvikling. Rådmannen foreslår å videreføre bevilgningen på kr 0,6 mill. i planperioden.

95. Vålandsbassengene

I forbindelse med VA-verkets 150 års jubileum er det foreslått å etablere et omvisning/ opplevelsessenter i de gamle vannbassengene ved Vålandstårnet. Prosjektet er særlig rettet mot barn i skolealder med hensyn på å øke rekrutteringen. Prosjektet er samlet for VA-verket foreløpig kalkulert til kr 20 mill., fordelt med kr 10 mill. på vannverket og kr 10 mill. på avløpsverket. Bevilgningene videreføres og prosjektet forventes ferdigstilt i 2017.

96. Stasjonsoppgradering

Rådmannen foreslår å videreføre tiltaket samt innarbeide kr 0,3 mill. i 2015 for å rehabilitere og oppgradere avløpspumpestasjoner. Avløpsverket har et stort antall stasjoner som ble bygget på 80- og 90-tallet som har behov for fornyelse.

97. Byomforming

Rådmannen foreslår å videreføre en samlet bevilgning på kr 19 mill. i planperioden. De årlige beløpene er anslagsvise og omfatter uforutsette prosjekter knyttet til byutviklingsprosjekter. I 2015–2018 økes investeringene pga. forventet utbygging av store pumpestasjoner i Lervig og Jåttåvågen (avhenger av framdrift til eksterne aktører).

98. Strakstiltak

Rådmannen foreslår å videreføre en årlig bevilgning på kr 2,5 mill. i planperioden, jf. kommentarene til strakstiltak ved vannverket.

99. Kirkelig fellesråd, refusjon

I 2011 ble avløpsledning gjennom Tjensvoll gravlund lagt om/flyttet for å sikre gravlunden. Det er avtalt at kostnadene, kr 5 mill., forskotteres av Vann- og avløpsverket med tilbakebetaling f.o.m. 2015 (kr 1,0 mill. årlig).

Kjøretøy avløpsverket

Det er behov for utskifting av to nye biler til produksjonsledere og en ny spylebil. Bevilgninger videreføres og det foreslås avsatt tilsammen kr 3,8 mill. i perioden til formålet, i henhold til anførslene under.

100. Spylebil

Rådmannen foreslår å videreføre bevilgningen samt å avsette kr 3,3 mill. til ny spylebil i 2015.

101. Bil produksjonsleder

Rådmannen foreslår å videreføre kr 0,5 mill. i 2016 til nytt kjøretøy.

RENOVASJON

102. Kjøp av nye søppelspann

Tiltaket gjelder fortløpende innkjøp av avfallsbeholdere til erstatning av ødelagte spann, samt til nye abonnenter. Til sammen foreslår rådmannen å videreføre en bevilgning på kr 9,1 mill. i planperioden.

103. Nedgravde containere

De fleste nedgravde containere kjøpes inn for videresalg til private utbyggere og borettslag/sameier. I enkelte tilfeller (trafikkforhold, brannsikring, kulturminnevern, estetikk mm.) investerer imidlertid kommunen selv i etablering. Rådmannen foreslår å videreføre avsetningen på til sammen kr 8,3 mill. i planperioden.

104. Miljøstasjoner

I tråd med vedtak i Kommunalstyret for miljø og utbygging fortettes nettverket av miljøstasjoner fortløpende. I tillegg må stasjoner på eksisterende lokaliteter erstattes på grunn av slitasje. Rådmannen foreslår å videreføre bevilgningen på kr 0,2 mill. i 2015 og 2016. Fra og med 2017 vil imidlertid miljøstasjonene bli avviklet pga. sorteringsanlegget som er under prosjektering.

PARK OG VEI

Framkommelighet

105. Asfaltering

I en vurdering av Stavanger kommune sitt veinett er det synliggjort et betydelig etterslep innen rehabilitering og utbedring. Rådmannen forslår å videreføre en samlet bevilgning på kr 20 mill. i planperioden

106. Flaskehalsutbedring

Manglende veikapasitet er en av regionens største utfordringer. Bystyret vedtok ved budsjett-behandlingen for 2013 å sette av kr 25 mill. til strakstiltak for å øke kapasiteten i dagens veisystem. Midlene tenkes brukt som forskottering eller bidrag i spleiselag med private, fylke eller stat til investeringer for å bedre trafikkflyten. I 2013 ble prosjektet forsinket og utsatt til gjennomføring i 2014 og 2015. Rådmannen vil imidlertid ha stor oppmerksomhet på tiltaket framover for å sikre en raskest mulig framdrift. Udisponert bevilgning på kr 24 mill. videreføres i 2015 til formålet.

107. Rehabilitering

I forbindelse med etablering av bredbånd og gass i veier, eller grunnet vann- og avløpsanlegg hvor det ikke er planer for øvrige tiltak, kan det være behov for å yte et tilskudd til generell oppgradering av fortau, kantstein og sluk. Denne måten å samordne anleggene på er ressurssparende. Det vil være store besparelser på vedlikehold og investeringer ved å kunne gjøre oppgraderinger samtidig, og det er viktig å sette av nok midler for å samordne tiltakene. En årlig bevilgning på kr 1,5 mill. videreføres i planperioden.

108. Nye veianlegg

Bygging og utbedring av kommunale snuplasser for renovasjonsbiler er fortsatt et prioritert tiltak. Det samme er bygging av nye snuplasser for buss for bedre koordinering av rutetilbudet. Rådmannen foreslår å videreføre en årlig bevilgning på kr 2,1 mill. i planperioden.

109. Gatelys

I forbindelse med rehabilitering av veinettet og økt graving i gatene, blir det samtidig utført en betydelig oppgradering av gatelysene og ledningsnettet. Det er stor oppmerksomhet på utskifting av gamle og nedslitte gatelysanlegg i henhold til vedtatt norm. Rådmannen foreslår å videreføre en samlet bevilgning på kr 40 mill. i planperioden.

110. Gatelysarmatur som inneholder kvikksølv, utskifting

Kommunalstyret for miljø og utbygging vedtok i sak 36/14 utskifting av gatelysarmatur som inneholder kvikksølv. Kostnader utgjør kr 40 mill. og det foreslås innarbeidet kr 10 mill. årlig i planperioden.

Miljø og trafikksikkerhet

111. Sykkelveinettet, sykkelparkering og servicefunksjoner

For å få folk til å bruke sykkelveinettet, må dette til enhver tid ha høy standard. Arbeidet med å heve standarden og bygge nye tilrettelagte traseer vil bli prioritert de kommende årene.

Det vil også være viktig å bygge og tilrettelegge for mer sykkelparkering og servicefunksjoner for sykkel. Målsettingen med å satse på sykkel er økt fremkommeligheten og sikkerhet, med det som resultat at flere velger å sykle. For å nå dette målet er det viktig at denne satsingen videreføres. Rådmannen foreslår å videreføre bevilgningen på til sammen kr 10 mill. i planperioden. Det vises også til kommunens satsing på bedre folkehelse, samt klima- og miljøtiltak.

112. Sykkelstrategi

Bystyret vedtok ved budsjettbehandlingen for 2013 å bevilge kr 50 mill. for å gjennomføre en lang rekke av

de fysiske tiltakene som er skissert i strategidokumentet for sykkel. Rådmannen foreslår å videreføre bevilgningen med sikte på ferdigstillelse i 2016.

113. Austre Åmøy, gang/sykkelvei

Prosjektet har en kostnadsramme på kr 5 mill. Kommunalstyret for miljø og utbygging vedtok 20.5.2014 å be om utarbeidelse av ny reguleringsplan fra kryss ved skolen til snuplass for buss i sørenden av Åmøyveien. Prosjektet kan ikke realiseres før ny reguleringsplan er godkjent, og sannsynligvis ikke før tidligst i 2016/17. Rådmannen foreslår å videreføre bevilgningen i 2016.

114. Trafikksikkerhet

Prosjektene som er prioritert gjennomført er valgt med utgangspunkt i *Trafikksikkerhetsplanen for Stavanger* samt *Handlingsplan for opparbeiding av gatetun og miljøgater.* Prosjektene er viktige tiltak for å øke tryggheten for myke trafikanter, spesielt barn på skolevei. Rådmannen foreslår å videreføre en årlig bevilgning på kr 10,3 mill. i planperioden til dette formålet.

115. Miljø og gatetun

Handlingsplan for planlegging og opparbeiding av gatetun og miljøgater ligger til grunn for prioriteringen av prosjektene innenfor fagfeltet miljø og gatetun. Opparbeidelsen av en gate gir signaler om verdi og bruk, og visuelt forfall vitner om et område med lav status og lite ressurser. Ved å heve standarden øker verdien på gaterommet, og ved bevisst valg av møblering og beplantning kan gaten gis en identitet og bli en estetisk opplevelse for brukerne og beboerne. I tillegg vil fysiske virkemidler styre trafikantenes adferd, gi lavere kjørehastighet og økt trivsel for fotgjengere og syklister. Gatetun og miljøgater utformes etter prinsipp for universell utforming, og gir dermed økt tilgjengelighet for alle. En årlig bevilgning på kr 3,5 mill. videreføres i planperioden.

Sentrum

116. Sentrum

Det er gjennom flere år investert store summer i oppgradering av sentrum. I kommende planperiode foreslås det å planlegge en omlegging og oppgradering av Arneageren og torget i Klubbgata. Arbeidet med å gjøre Tusenårsstedet/torget mer brukervennlig delfinansieres også under denne budsjettposten. En samlet bevilgning på kr 24 mill. i planperioden videreføres.

Park og nærmiljø

117. Løkker/baner/skatebaner/nærmiljøanlegg

Bevilgning i gjeldende handlings- og økonomiplan videreføres i planperioden til bygging av nærmiljøanlegg, balløkker, baner og turveier. Midlene disponeres i årsprogrammet til Park og vei og brukes til å imøtekomme behovet for nye anlegg samt rehabilitering av eksisterende nærmiljøanlegg. En årlig bevilgning på kr 6,1 mill. videreføres i planperioden.

118. Tasta skatepark

Bystyret vedtok i budsjettbehandlingen for 2014 å bevilge kr 22 mill. til formålet. Bevilgningen ble fordelt med kr 4 mill i 2014 og kr 6 mill. årlig i perioden 2015-2017. Kommunalstyret for miljø og utbygging vedtok i sak 163/14 å opprettholde framdriftsplan. For å ivareta dette og få en naturlig framdrift på prosjektet foreslår rådmannen å videreføre prosjektets bevilgning i planperioden med sikte på ferdigstillelse i 2016.

119. Kunst i offentlig rom (lekeplasser)

For å legge til rette for kombinering av lekeplasser og kunstverk, foreslår rådmannen å videreføre en årlig avsetning på kr 1 mill. i planperioden.

120. Prosjekt friområde

I tråd med bystyrets budsjettvedtak de senere år foreslår rådmannen å videreføre en årlig bevilgning på kr 10 mill. i planperioden. Midlene disponeres til innløsing av arealer, samt planlegging og opparbeiding av regulerte friområder.

121. Parkanlegg/friområder, rehabilitering

Rådmannen foreslår å videreføre en årlig avsetning på kr 0,7 mill. i planperioden. Midlene skal brukes til rehabilitering av eldre, prioriterte parkanlegg, samt utvikling av aktivitetstilbudet i eksisterende parker og friområder. Midlene disponeres i årsprogrammet til Park og vei.

Utendørs idrettsanlegg

122. Idrettsanlegg, rehabilitering

Rehabiliteringsbehovet er stort. Rådmannen forslår å videreføre årlig avsetning på kr 6 mill. i planperioden til opprusting av utendørs idrettsanlegg. Midlene disponeres i årsprogrammene til Park og vei samt Idrett.

Uteområder kommunale bygg

123. Utearealer skoler

Gode skolegårder er viktig for barna i skoletiden, men skolene er også viktige møteplasser og aktivitetsområder om ettermiddagen og kveldstid. Utvikling av skolegårdene med vektlegging på kvalitet, aktivitet og sosialt samvær anses som viktig og nødvendig.

Rådmannen foreslår å videreføre en årlig bevilgning på kr 8 mill., tilsammen kr 32 mill. i planperioden. Bevilgningene medgår til nødvendig opprusting av skolens utearealer (utstyr, asfaltering, beplanting, samt mindre omlegginger).

FELLES

124. Flytting av datasentre

Kommunens to datasentre foreslås flyttet til sikker lokasjon, og primærdrift ved nåværende lokasjoner avvikles. Risiko- og sårbarhetsanalyse påviser alvorlige risikomomenter i forbindelse med dagens plassering av datasenter i bykjernen. Sentrene er driftsmessig kostbare, sårbare og utilstrekkelig katstrofesikret, og spesielt hovedlokasjonen er bygningsmessig utdatert og lite hensiktsmessig utformet. Ved flytting til ny lokasjon vil alle sikkerhetsmessige forhold knyttet til drift av et moderne datasenter bli ivaretatt. Dette gjelder både ren katastrofesikring sett i forhold til naturkatastrofer og krig, datatapssikring og oppetidssikring. Rådmannen foreslår å innarbeide kr 6,5 mill. til tiltaket.

125. Nytt sak/arkivsystem (anskaffelse og implementering)

Rådmannen foreslår å videreføre bevilgningen til formålet.

126. Egenkapitalinnskudd KLP

De årlige egenkapitalinnskuddene i KLP skal budsjetteres og regnskapsføres som investeringer. For sykepleierordningen beregnes egenkapitalinnskuddet av pensjonsgrunnlaget per 01.01 i budsjettåret. For fellesordningen beregnes tilskuddet av kommunens forsikringsfond den 01.01 i budsjettåret. Det er lagt til grunn en årlig vekst i forsikringsfondet på 10 %. Beregningen av tilskuddet er i samråd med KLP.

OPPVEKST

127. IT i undervisning / utskifting

Rådmannen foreslår å videreføre en årlig avsetning på kr 6 mill. til formålet.

128. IT i barnehager

Investeringene videreføres på samme nivå som hittil, kr 1 mill. årlig.

LEVEKÅR

129. Utstyr, gjelder hele levekår
Rådmannen foreslår å videreføre årlig bevilgning på kr 4 mill. i planperioden til anskaffelse av utstyr.

130. Inventar sykehjem
Investeringene foreslås videreført på samme nivå som hittil, kr 1,5 mill. årlig.

131. Biler
Rådmannen foreslår å videreføre årlig avsetning på kr 1,5 mill. til utskifting av biler.

KIRKELIG FELLESRÅD

132. Maskiner til gravlundene
Rådmannen foreslår å videreføre årlig avsetning på kr 0,5 mill. i planperioden.

133. Tjensvoll gravlund, avløpsledning
I 2011 ble avløpsledning gjennom Tjensvoll gravlund lagt om/flyttet for å sikre gravlunden. Det er avtalt at kostnadene, kr 5 mill., forskotteres av Vann- og avløpsverket med tilbakebetaling f.o.m. 2015 (kr 1,0 mill. årlig).

134. Domkirken, restaurering av vestfasade
Rådmannen foreslår å videreføre bevilgning til ferdigstillelse av restaurering av vestfasade.

135. Domkirken, reparasjon orgel
Prosjektkostnad utgjør kr 6,5 mill. inkludert mva. Reparasjonen forutsettes ferdigstilt i 2015 i følge kontraktsforslag. Det vises til egen sak i formannskapet 6.10.2011. Resterende bevilgning, kr 3,1 mill., videreføres i 2015.

136. Domkirken 2025
Ved behandling av handlings- og økonomiplan for 2014-2017 ble det vedtatt at det skal utarbeides en plan for restaurering, vedlikehold og et servicesenter for Stavanger Domkirke. Planen skal legges fram til politisk behandling i 2014. Estimerte kostnader knyttet til restaurering av Domkirken utgjør kr 305 mill. Rådmannen foreslår å innarbeide kr 5 mill. årlig i planperioden og forutsetter statlig medfinansiering av restaureringsarbeidene.

137. Krematoriet, skifte tak
Det er stort behov for utbedring av taket. Prosjektkostnad utgjør kr 2,7 mill., og bevilgningen videreføres i 2015.

138. Bekkefaret kirke, rehabilitering
Kirken er i meget dårlig stand. Prosjektkostnad utgjør kr 30 mill. Rådmannen foreslår å videreføre bevilgningen til kirken med sikte på ferdigstillelse i 2018. Ferdigstillelsen er utsatt i ett år som følge av budsjettmessige årsaker/prioriteringer.

139. Kirkeparker og gravlunder, oppgradering
Det foreslås avsatt kr 4 mill. i planperioden for oppgradering av kirkeparker og gravlunder.

140. Gravlunder, utredning av trykk- og avløpsledninger
Ved de gamle gravlundene er det varierende kvalitet på trykkvanns- og avløpsledningene. Rådmannen foreslår å avsette kr 1,1 mill. i planperioden for å kartlegge tilstand på trykkvanns- og avløpsledningene.

141. Tasta gravlund, prosjektering
Rådmannen foreslår å avsette kr 0,8 mill. i planperioden til prosjektering av Tasta gravlund.

FORSLAG TIL FINANSIERING AV INVESTERINGER

142. Overføring fra driften

Deler av driftsinntekter benyttes som egenfinansiering av investeringene, dette for å sikre handlefrihet i form av begrenset gjeldsvekst også i kommende planperioder. For 2015 utgjør dette kr 104,4 mill.

143. Momsrefusjon investeringer

Forventet momsrefusjon knyttet til investeringsprosjekter utgjør kr 153,6 mill. i 2015.

144. Lyse Energi A/S, avdrag ansvarlig lån

Avdragene på de ansvarlige lånene til Lyse skal etter gjeldende regnskapsregler føres direkte i investeringsregnskapet. Avdragstiden på det ansvarlige lånet er 30 år, og er nedbetalt i 2038. Størrelsen på lånet fremgår av egen tabell i dokumentet. Det budsjetteres med kr 43,6 mill. i årlige avdrag.

145. Tilskudd boliger (maks. 20 %)

Tilskudd fra Husbanken til å dekke utgifter til kjøp av boliger er maksimalt 20 % av boligens verdi. Det budsjetteres med et årlig tilskudd på kr 6 mill.

146. Tilskudd rehabilitering boliger (maks. 20 %)

Tilskudd fra Husbanken til å dekke utgifter til rehabilitering av boliger er maksimalt 20 % av boligens verdi. Det budsjetteres med et årlig tilskudd på kr 0,6 mill.

147. Salg av eiendommer (utbyggingsområder)

Rådmannen foreslår å selge eiendommer for kr 98,4 mill. i planperioden. De største inntektene i 2015 er knyttet til forventet salg av Lervig sykehjem og hotelltomt i Bjergsted. Rådmannen gjør oppmerksom på at det er stor usikkerhet relatert til beløpets størrelse.

148. Salg øvrige eiendommer

Rådmannen legger til grunn et salg av øvrige eiendommer med kr 204 mill. i planperioden, hvorav brorparten i 2015 er relatert til forventet salg av Hermetikken, Jåttåvågen 2, Forum Pluss og parkeringsanlegg i Olav Kyrresgate 23. Det er stor usikkerhet relatert til beløpets størrelse.

149. Ekstraordinære eiendomssalg

I tråd med bystyresak 72/04 foretas det ekstraordinært salg av eiendommer og bygninger. Her inngår forventet salg av Siriskjær – opsjonstomt, Eiganesveien 32, Tjensvollstorget og Bybergstykket. Rådmannen foreslår å selge eiendommer med kr 89 mill. i planperioden.

150. Salg av kommunale boliger

Forventet salg av kommunale boliger i 2015 utgjør kr 6,5 mill. Boligene vil bli erstattet med nye boliger enten via kjøp eller utbygging.

151. Oppstartstilskudd nye sykehjemsplasser Lervig

Det er lagt til grunn kr 1,87 mill. i oppstartstilskudd per sykehjemsplass. Det budsjetteres med et statstilskudd på kr 230 mill. til det nye sykehjemmet i Lervig i 2017, basert på 123 plasser.

152. Oppstartstilskudd nye omsorgsboliger og bofellesskap

Det budsjetteres med statstilskudd til 3 bofellesskap/omsorgsboliger i perioden, til sammen kr 28,6 mill. Søknad om investeringstilskudd til Krosshaug omsorgsboliger er sendt til Husbanken og det er lagt til grunn kr 1,48 mill. i oppstartstilskudd per plass basert på satser for 2014. Forventet oppstartstilskudd i 2016 utgjør kr 16,8 mill. og er basert på satser for 2015, kr 1,53 mill. per plass i omsorgsbolig/bofellesskap.

153. Spillemidler ordinære idrettsanlegg

Rådmannen legger til grunn ordinære spillemidler på totalt kr 33,2 mill. i planperioden. Tidspunktet for når

tilskuddene kommer kan bli forskjøvet, avhengig av realisering av det enkelte prosjektet.

154. Spillemidler nærmiljøanlegg

Rådmannen legger til grunn samlet tilskudd på kr 3,2 mill. i planperioden.

155. Spillemidler 2 svømmehaller (Hundvåg/Kvernevik)

Det budsjetters med kr 36,6 mill. i spillemidler til de to svømmehallene. Forventet utbetaling i 2017.

156. Tilskudd fra Enova

Rådmannen legger til grunn kr 6 mill. i tilskudd fra Enova knyttet til realisering av prosjektet energitiltak i kommunale bygg.

157. Spillemidler, rehabilitering av Tasta svømmehall

Det budsjetteres med kr 10,9 mill. i spillemidler i forbindelse med rehabiliteringen av Tasta svømmehall. Forventet utbetaling i 2015.

158. Spillemidler Nye Gamlingen

Det budsjetters med kr 10 mill. i spillemidler knyttet til Nye Gamlingen. Forventet utbetaling i 2018.

159. Spillemidler, Hetlandshallen dobbelhall

Det legges til grunn kr 10 mill. i spillemidler knyttet til oppføring av dobbelhall ved Hetlandshallen, hvorav kr 5 mill. forventes utbetalt i 2018 og 2019.

160. Bruk av disposisjonsfond

Bruk av disposisjonsfond budsjetteres i samsvar med bystyrets vedtak ved behandlingen av *Handlings- og økonomiplanen 2013–2016* og er knyttet til restdisponering av engangsutbytte fra Stavanger Parkeringsselskap FK.

161. Låneopptak

Investeringer som ikke finansieres av inntekter gjengitt over, må lånefinansieres. Sum lån knyttet til gjennomføring av kommunens investeringsprosjekter i 2015 blir kr 646,70 mill., mens sum lån i perioden 2016-2018 blir ca. kr 1,74 mrd. Dette betyr at ca. 40 % av de samlede investeringsutgiftene finansieres ved lån i planperioden, mens ca. 60 % egenfinansieres. Det vises til egen tabell som viser utviklingen i lånegjelden i planperioden. Det er en overordnet målsetting i Stavanger kommune at minst 50 % av finansieringene skal egenfinansieres over tid.

---

2 ATO – avdeling for særskilt tilrettelagt opplæringstilbud

3 Kunnskapsløftet trådte i kraft i august 2006. Reformen førte til endringer av skolens innhold, organisasjon og struktur. Jamfør Kunnskapsløftet skal elever være aktive i læringsprosessen, noe som gir føringer hvordan skolebyggene skal utformes. Det senere årskrav til arbeidsareal for ansatte og nye regler om universell utforming av offentlige bygg legger ytterligere føringer for tilpassing / ombygging av skolebygg og bidrar til økt investeringsbehov.

3.8 Forslag til driftsbudsjett 2015–2018

3.8.1 Innledning

Befolkningsvekst og et mangfold av tjenestebehov vil kreve gode og smarte løsninger fremover samtidig som de økonomiske rammene vil bli strammere. Fortsatt må det legges til rette for at kommunen er en handlekraftig organisasjon, utvikler og tar i bruk innovative løsninger, og aktivt tar i bruk digitale løsninger. Økt tjenestebehov framover må i stor grad finansieres innenfor eksisterende rammer. Tydelige prioriteringer blir nødvendig og avgjørende fremover, slik at handlingsrommet ikke svekkes ytterligere. Rådmannen har i forslaget til handlings- og økonomiplanen arbeidet for å optimalisere og målrette ressursene for mest mulig å skjerme basistilbudet. Det er foretatt vurdering av lovpålagt og ikke-lovpålagt tjenestetilbud, sammenlignet tjenesteproduksjon og ressursbruksnivået med ASSS-kommunene og vurdert muligheten til økt effektivisering av tjenesteproduksjonen.

3.8.2 Tjenestetilbudet i Stavanger sammenlignet med andre kommuner

I dette avsnittet gis det en beskrivelse av ressursbruken i Stavanger for perioden 2011-2013 sammenholdt med landsgjennomsnittet og ressursbruken til de ni andre ASSS-kommunene. Mer detaljert informasjon finnes i ASSS-Kommunerapport for Stavanger og ASSS Hovedrapport som er lagt fram for politisk behandling i oktober/november 2014.

Figuren under viser samlet beregnet utgiftsbehov per innbygger i Stavanger basert på kostnadsnøkkelen i inntektssystemet i perioden 2011-2013 fordelt på sektorer. Figuren viser på hvilke sektorer Stavanger har høyt/lavt utgiftsbehov per innbygger. Figuren viser videre utviklingen i Stavangers utgiftsbehov per innbygger sammenliknet med landsgjennomsnittet over tid. Stavangers utgiftsbehov er angitt som en indeksverdi sammenliknet med landsgjennomsnittet som er lik 1,00. Nedgang i indeksverdien for beregnet utgiftsbehov per innbygger fra et år til et annet betyr ikke uten videre at volumet på utgiftsbehovet har gått ned. Hvis kommunen har hatt vekst i folketallet vil en slik vekst isolert sett gi økt utgiftsbehov. I følge beregnet utgiftsbehov er det kun innen barnehage at befolkningssammensetning, sosiale forhold og andre kostnadsforhold gjør Stavanger dyrere å drive enn gjennomsnittskommunen.

Av figuren ser man at Stavanger hadde et beregnet utgiftsbehov på 92,6 prosent av landsgjennomsnittet i 2013. Det betyr at Stavanger i 2013 hadde et utgiftsbehov per innbygger som var 7,4 prosent lavere enn landsgjennomsnittet.

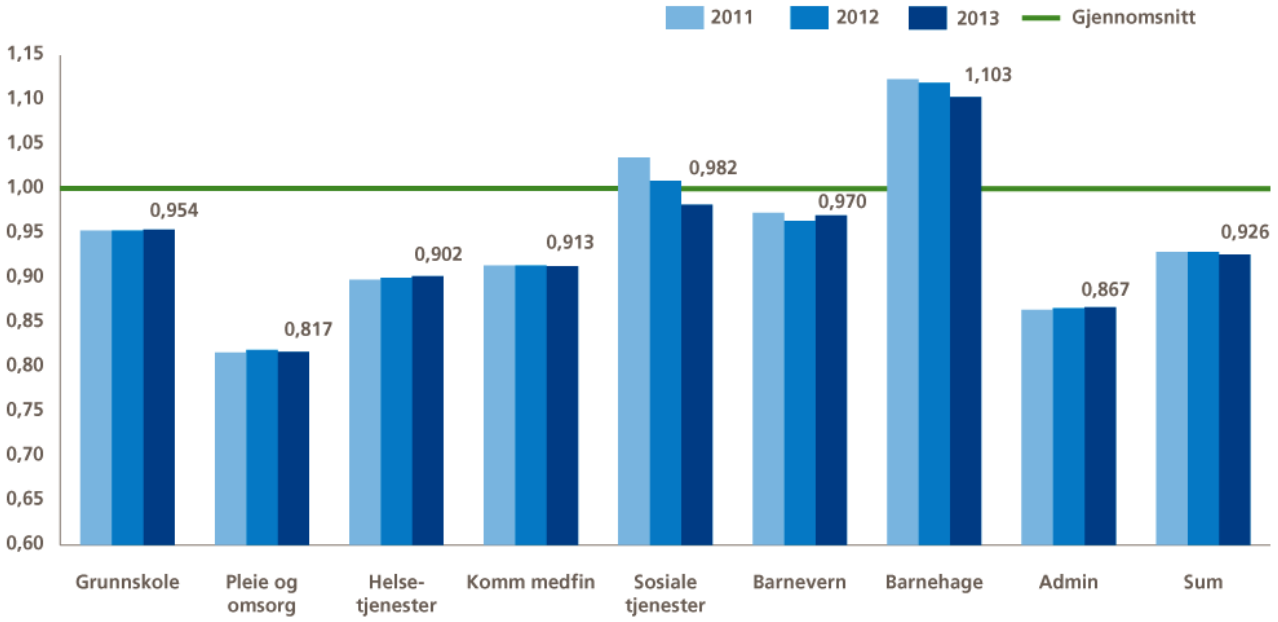

Figur 3.10 Beregnet utgiftsbehov per innbygger i Stavanger kommune fordelt på sektor

Det er beregnet at utgiftsbehovet til sektorene innenfor inntektssystemet inkludert administrasjon og barnehager utgjorde om lag kr 39 360 per innbygger i 2013. Stavanger kommunes netto driftsutgifter til de samme sektorene var om lag kr 2 369 høyere per innbygger enn dette. Stavanger hadde dermed en merutgift i forhold til utgiftsbehovet på om lag kr 310 mill.

I den neste figuren blir kommunens faktiske ressursbruk på disse sektorene sett i forhold til beregnet utgiftsbehov ifølge kostnadsnøklene i inntektssystemet. Verdien null betyr da at kommunen bruker like mye (netto) som utgiftsbehovet angitt av kostnadsnøklene tilsier.

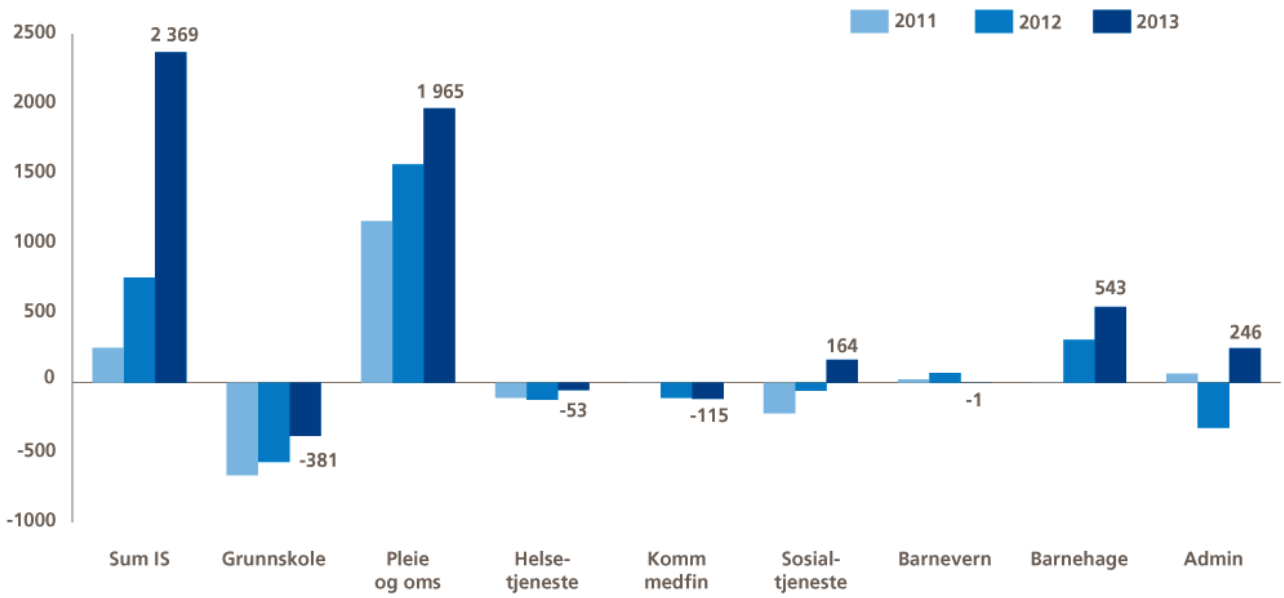

Figur 3.11 Avvik fra beregnet utgiftsbehov korrigert for forskjeller

Beløpsmessig hadde Stavanger høyest netto driftsutgifter i forhold til beregnet utgiftsbehov innenfor pleie og omsorg. Det er beregnet at utgiftsbehovet til pleie og omsorg i Stavanger utgjorde om lag kr 11 870 per innbygger i 2013. Stavanger hadde en merutgift i forhold til dette på kr 1 965 per innbygger, noe som i alt tilsvarte om lag kr 250 mill.

I Stavanger utgjorde utgiftsbehovet til barnehager om lag kr 7 700 per innbygger i 2013. Stavanger hadde

en merutgift i forhold til dette på kr 543 per innbygger, noe som tilsvarte om lag kr 70 mill.

Fra 2012 til 2013 gikk Stavangers netto driftsutgifter til sektorene innenfor inntektssystemet inkludert administrasjon opp med om lag kr 1 620 per innbygger i forhold til beregnet utgiftsbehov.

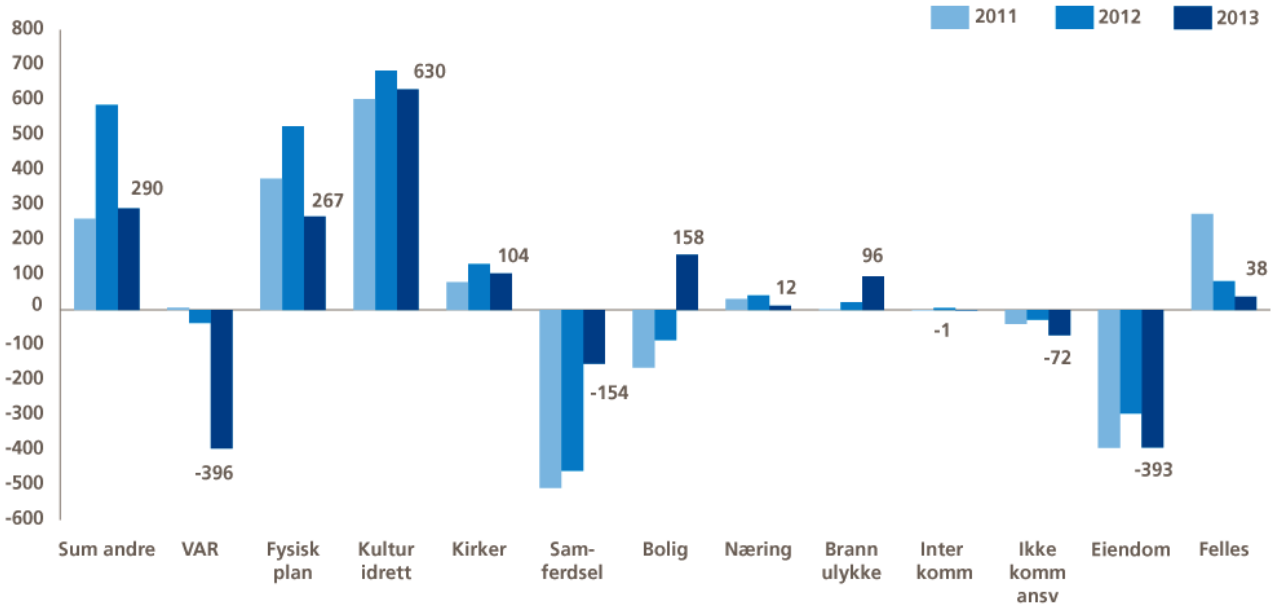

Figur 3.12 Netto driftsutgifter per innbygger for sektorene utenfor inntektssystemet

For landet under ett var netto driftsutgifter i sektorene utenfor inntektssystemet på om lag kr 5 270 per innbygger i 2013. Stavangers netto driftsutgifter var om lag kr 290 høyere per innbygger enn dette, noe som tilsvarte en merutgift på om lag kr 40 mill. eller om lag 5,5 prosent.

Sammenlignet med landsgjennomsnittet hadde Stavanger en nedgang i netto driftsutgifter i sektorene utenfor inntektssystemet fra 2012 til 2013 på om lag kr 300 per innbygger. Det var beløpsmessig størst nedgang innenfor VAR med om lag kr 360 per innbygger. Motsatt var det størst økning innenfor samferdsel med om lag kr 310 per innbygger.

Rådmannen vil framholde at tallene for 2013 viser at Stavanger hadde høye inntekter. Innenfor den relativt høye inntektsrammen har Stavanger prioritert ressursene til de store tjenesteområdene pleie og omsorg, skole og barnehage.

3.8.3 Hovedprioriteringer drift

Stavangerregionen har vært preget av høy økonomisk vekst de siste årene og dette har også preget økonomien i Stavanger kommune. Driftsutgiftene har økt med 20 % fra 2011 til 2014 (justert budsjett), jf. figur 3.13. Utgiftsveksten gjelder hovedsakelig skoler, barnehager og levekårstjenestene.

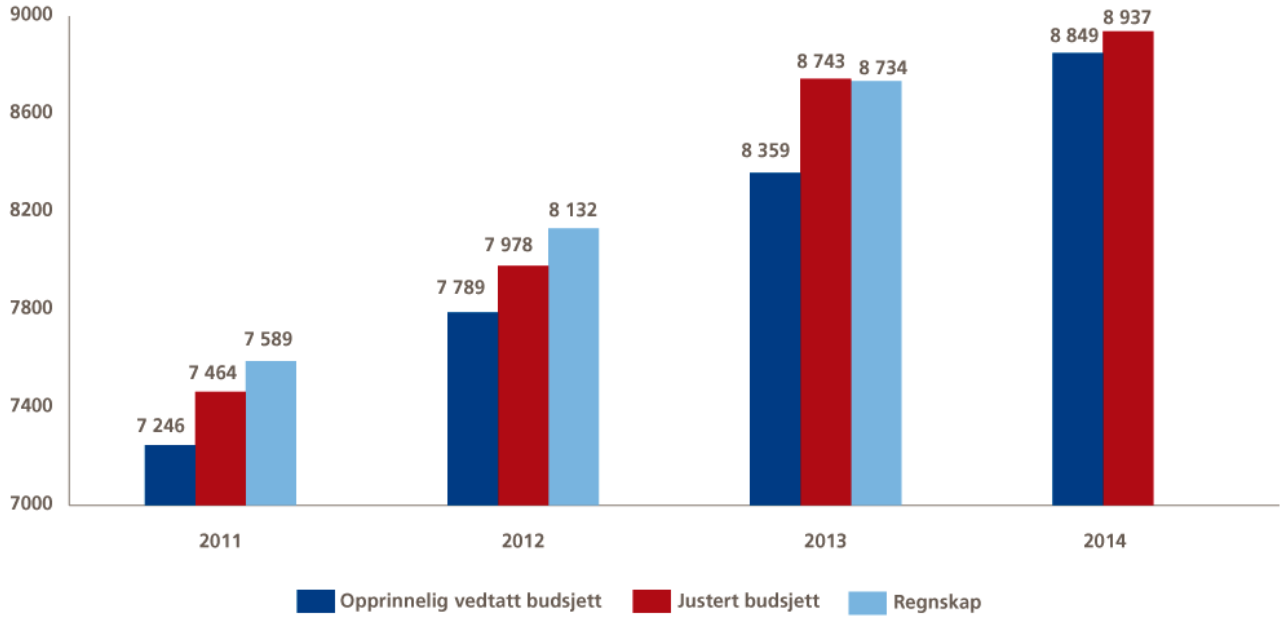

Figur 3.13 Utvikling i brutto driftsutgifter 2011–2014

Utgiftsveksten har imidlertid de siste årene med unntak av 2011 vært høyere enn inntektsveksten, jf. figur 3.14. Dette er ikke bærekraftig på lang sikt.

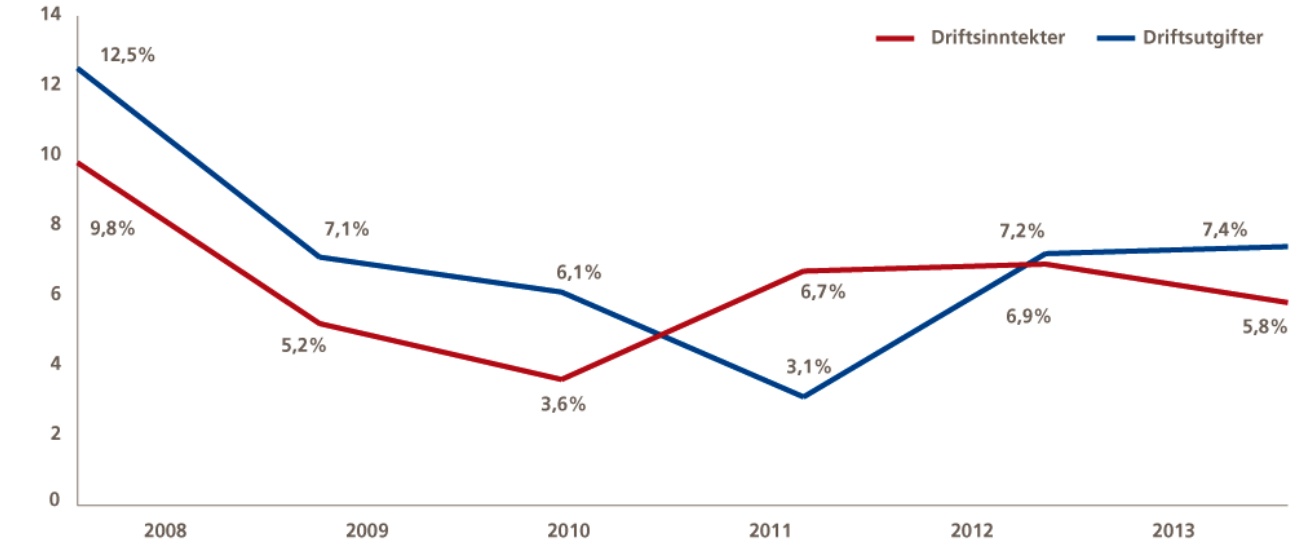

Figur 3.14 Prosentvis endring i brutto driftsinntekter og utgifter 2008–2013

I denne planperioden vil styring og tydelig prioritering av tjenesteproduksjonen kreve stor oppmerksomhet, og stille krav til gjennomføring av tiltakene for å tilpasse aktiviteten til lavere rammer. Rådmannen foreslår å gjennomføre effektivisering, innsparing og avvikling av tiltak, samt øke gebyrer og egenbetalinger med totalt kr 311 mill. i 2015, økende til kr 369 mill. i 2018.

Samtidig foreslår rådmannen å øke rammene på tjenesteområdene som følge av særlige satsinger deriblant som følge av at investeringer blir ferdigstilt i planperioden og ny økt tjenesteproduksjon igangsettes. Rammene øker med kr 143 mill. fra 2015 og opp til kr 344 mill. i 2018.

Det er avgjørende for videre økonomisk handlefrihet at ressursene utnyttes effektivt. Rådmannen har lagt til grunn at det er rom for å redusere budsjettet generelt med 0,5 % innenfor alle virksomheter i oppvekst og levekår og 3 % innenfor de resterende tjenesteområdene. Effektiviseringskravet legger til grunn at man skal produsere tjenestene med uendret kvalitet rimeligere. Organisasjonen må aktivt søke nye og

forbedrede løsninger i den daglige drift.

Effektiviseringskrav	Beløp
Oppvekst og levekår	–20 400
Stab	–1 800
Barnehage	–3 450
Skole	–6 350
Barn og unge	–800
Levekår	–7 800
Samfunnsmedisin	–200
Bymiljø og utbygging	–2 350
Kultur og byutvikling	–2 700
Stab- og støttefunksjoner	–5 200
SUM	**–30 650**

Tabell 3.13 Effektiviseringskrav

Det er i tillegg til effktiviseringskravet også foreslått tiltak som direkte vil få konsekvenser for kvalitet og dermed også brukeropplevelsen. Mesteparten av ressursinnsatsen i den kommunale tjenesteproduksjonen er ansatte. Dersom en omgjør tiltakene til årsverk, vil nettoeffekten være en reduksjon på omlag 180 årsverk i 2015 med en ytterligere reduksjon på 24 årsverk i 2016. Fra 2017 øker behovet igjen for årsverk som følge av drift av Lervig sykehjem.

Tabell 3.14 viser utviklingen i brutto og netto driftsrammer i planperioden. I 2015 er bruttodriftsramme kr 9,65 mrd., inkludert VAR-sektoren som utgjør kr 435,7 mill. Økningen i brutto driftsrammer tilsvarer kr 75 mill. og samlet reduseres netto driftsrammer med kr 277,3 mill. fra 2014 til 2015. Til sammenligning viste fjorårets budsjettforslag at brutto driftsrammer økte med kr 374,8 mill., og nettodriftsrammer økte med kr 238,9 mill. fra 2013 til 2014.

Netto driftsrammer 2014-2018		Opprinnelig vedtatt budsjett 2014	Budsjettforslag 2015	Budsjettforslag 2016	Budsjettforslag 2017	Budsjettforslag 2018
Bymiljø og utbygging	Utgifter	1 020 321	1 043 649	1 100 618	1 169 206	1 214 794
	Inntekter	–1 037 603	–1 083 367	–1 106 800	–1 128 938	–1 154 576
	Netto	–17 282	–39 718	–6 182	40 268	60 218
Kultur og byutvikling	Utgifter	240 084	241 514	248 514	250 864	240 964
	Inntekter	–47 514	–47 514	–47 514	–47 514	–47 514
	Netto	192 570	194 000	201 000	203 350	193 450
Oppvekst og levekår totalt	Utgifter	6 473 991	6 263 329	6 256 729	6 313 029	6 312 529
	Inntekter	–1 034 775	–1 065 525	–1 070 225	–1 070 225	–1 070 225
	Netto	5 439 216	5 197 804	5 186 504	5 242 804	5 242 304
Barnehage	Utgifter	1 282 732	1 276 765	1 270 365	1 264 365	1 260 365
	Inntekter	–177 764	–190 764	–190 764	–190 764	–190 764
	Netto	1 104 968	1 086 001	1 079 601	1 073 601	1 069 601
Skole	Utgifter	1 816 000	1 742 975	1 721 325	1 721 025	1 721 025
	Inntekter	–300 649	–311 499	–316 199	–316 199	–316 199
	Netto	1 515 351	1 431 476	1 405 126	1 404 826	1 404 826
Barn og unge	Utgifter	427 225	428 825	429 325	428 825	428 825
	Inntekter	–87 907	–87 907	–87 907	–87 907	–87 907
	Netto	339 318	340 918	341 418	340 918	340 918
Legetjeneste, legevakt	Utgifter	127 654	128 204	129 204	130 204	130 204
	Inntekter	–33 458	–36 358	–36 358	–36 358	–36 358
	Netto	94 196	91 846	92 846	93 846	93 846
Levekår	Utgifter	2 748 309	2 615 289	2 635 239	2 697 339	2 700 839
	Inntekter	–429 822	–433 822	–433 822	–433 822	–433 822
	Netto	2 318 487	2 181 467	2 201 417	2 263 517	2 267 017
Stab Oppvekst og levekår	Utgifter	72 071	71 271	71 271	71 271	71 271

Netto driftsrammer 2014-2018		Opprinnelig vedtatt budsjett 2014	Budsjettforslag 2015	Budsjettforslag 2016	Budsjettforslag 2017	Budsjettforslag 2018
	Inntekter	–5 175	–5 175	–5 175	–5 175	–5 175
	Netto	66 896	66 096	66 096	66 096	66 096
Rådmann, stab og støttefunksjon	Utgifter	388 164	377 364	374 964	374 964	374 964
	Inntekter	–70 614	–74 914	–74 914	–74 914	–74 914
	Netto	317 550	302 450	300 050	300 050	300 050
Sum netto driftsrammer		**5 932 054**	**5 654 536**	**5 681 372**	**5 786 472**	**5 796 022**
Sum felles inntekter og utgifter	Utgifter	1 456 145	1 728 059	1 855 985	1 856 250	1 974 654
	Inntekter	–7 388 199	–7 382 595	–7 537 357	–7 642 722	–7 770 676
	Netto	–5 932 054	–5 654 536	–5 681 372	–5 786 472	–5 796 022
Sum balanserte netto driftsrammer		**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Herav sum brutto driftsrammer		**9 578 705**	**9 653 915**	**9 836 810**	**9 964 313**	**10 117 905**

Tabell 3.14 Utvikling i brutto og netto driftsrammer. Tall i 1000 kr

Tabell 3.15 under viser endringene i driftsbudsjettet fordelt på driftskonsekvenser av investeringer, videreførte tiltak fra fjorårets handlings- og økonomiplan og nye tiltak, inntektsøkninger samt innsparinger (herav utgjør effektiviseringskrav ca kr 30 mill.).

Endringer i driftsbudsjettet, totalt	2015	2016	2017	2018
Driftskonsekvenser av investeringer	46 000	115 900	210 750	225 000
HØP 2014-2017	23 850	32 950	36 100	25 150
Nye tiltak	73 010	72 760	87 460	93 660
Inntektsøkninger	-51 036	-54 250	-54 950	-54 250
Innsparinger	-259 750	-309 950	-313 400	-314 900
Sum	**-167 926**	**-142 590**	**-34 040**	**-25 340**
Budsjett-tekniske endringer	-109 400	-109 400	-109 400	-109 400
Sum endringer totalt	**-277 326**	**-251 990**	**-143 440**	**-134 740**

Tabell 3.15 Endringer i driftsbudsjettet

Netto endringer i tjenesteområdene	2015	2016	2017	2018
Oppvekst og levekår	-132 600	-143 900	-87 600	-88 100
Barnehage	-19 500	-25 900	-31 900	-35 900
Skole	-83 900	-110 250	-110 550	-110 550
Barn og unge	1 600	2 100	1 600	1 600
Legetjeneste, legevakt	-2 600	-1 600	-600	-600
Levekår	-27 650	-7 700	54 400	57 900
Stab oppvekst og levekår	-550	-550	-550	-550
Kultur og byutvikling	1 560	8 560	10 910	1 010
Bymiljø og utbygging	-22 436	11 100	57 550	77 500
Rådmann, stab og støttefunksjoner	-15 100	-17 500	-17 500	-17 500
Fellesinntekter/utgifter	650	-850	2 600	1 750
Sum netto endringer i driftsbudsjettet	**-167 926**	**-142 590**	**-34 040**	**-25 340**

Tabell 3.16 Endringer i driftsbudsjettet i tjenesteområdene.

I figur 3.15 under vises andel av bruttobudsjettet til de ulike tjenesteområdene for 2015. Oppvekst og levekår er delt opp i følgende hovedområder; barn og unge, barnehage, skole, levekår, samt legetjeneste, legevakt og stab.

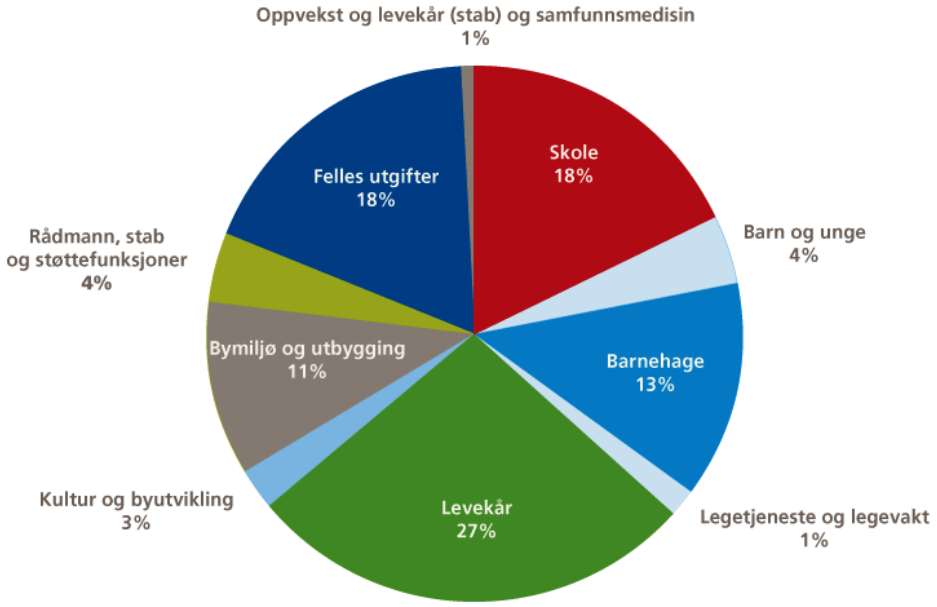

Figur 3.15 Bruttobudsjett 2015 fordelt på tjenesteområdene

Rådmannen har i forslaget til handlings og økonomiplanen arbeidet for å optimalisere og målrette ressursene for mest mulig å skjerme kjernetjenestene, og det er foretatt vurdering av lovpålagt og ikke-lovpålagt tjenestetilbud, sammenlignet tjenesteproduksjon og ressursbruksnivået med ASSS-kommunene og vurdert muligheten til økt effektivisering av tjenesteproduksjonen.

Figur 3.16 viser hvordan budsjettrammen endrer seg fra 2014 til 2018 der alle endringstiltakene er sortert i ulike kategorier.

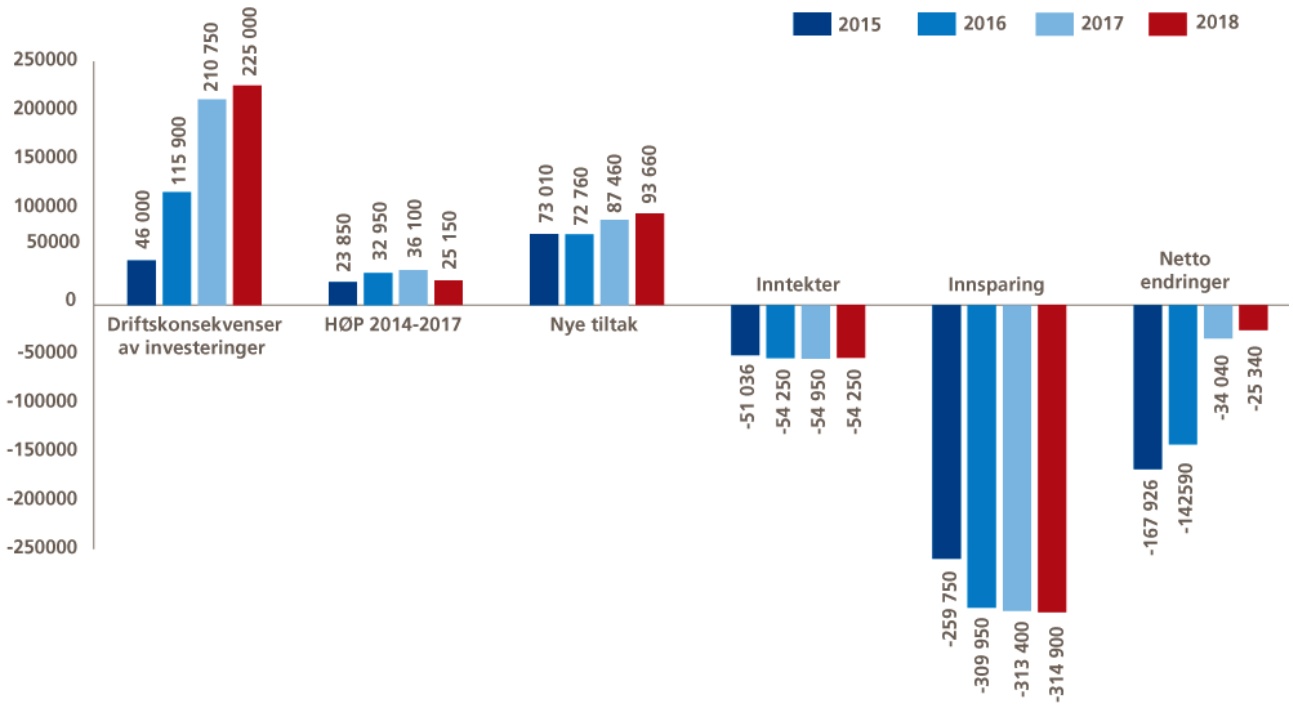

Figur 3.16 Tiltak i handlings- og økonomiplan 2015–2018

Figuren viser at flere av investeringsprosjektene krever betydelige driftsmidler. Dette gjelder i all hovedsak bofellesskap, sykehjem samt vedlikeholds-, renholds- og strømutgifter til nye bygg.

Tiltak som ble vedtatt i handlings- og økonomiplan 2014-2017 og som gjelder 2015 og fremover er i stor grad videreført.

Rådmannen foreslår også økte rammer på enkelte områder. Dette gjelder blant annet midler til sosialhjelp, fosterhjem, kommunale egenandeler til barnevernsinstitusjoner, introduksjonsstønad og elevtallsvekst.

Inntektsbudsjettet foreslås økt med kr 50,6 mill. fra 2015, herunder økte egenbetalingssatser i SFO, barnehage og svømmehaller. Detaljer om egenbetalingssatser finnes i kapittel 12.

Rådmannen foreslår innsparingstiltak tilsvarende kr 259,8 mill. fra 2015. Tiltakene vil få helårseffekt i 2016 og innsparingstiltakene øker da til kr 310 mill. Budsjettrammene til vedlikehold av kommunale bygg styrkes i slutten av planperioden. Detaljer om de konkrete innsparingstiltakene finnes i avsnitt 3.8.4.

OPPVEKST OG LEVEKÅR

Barnehage

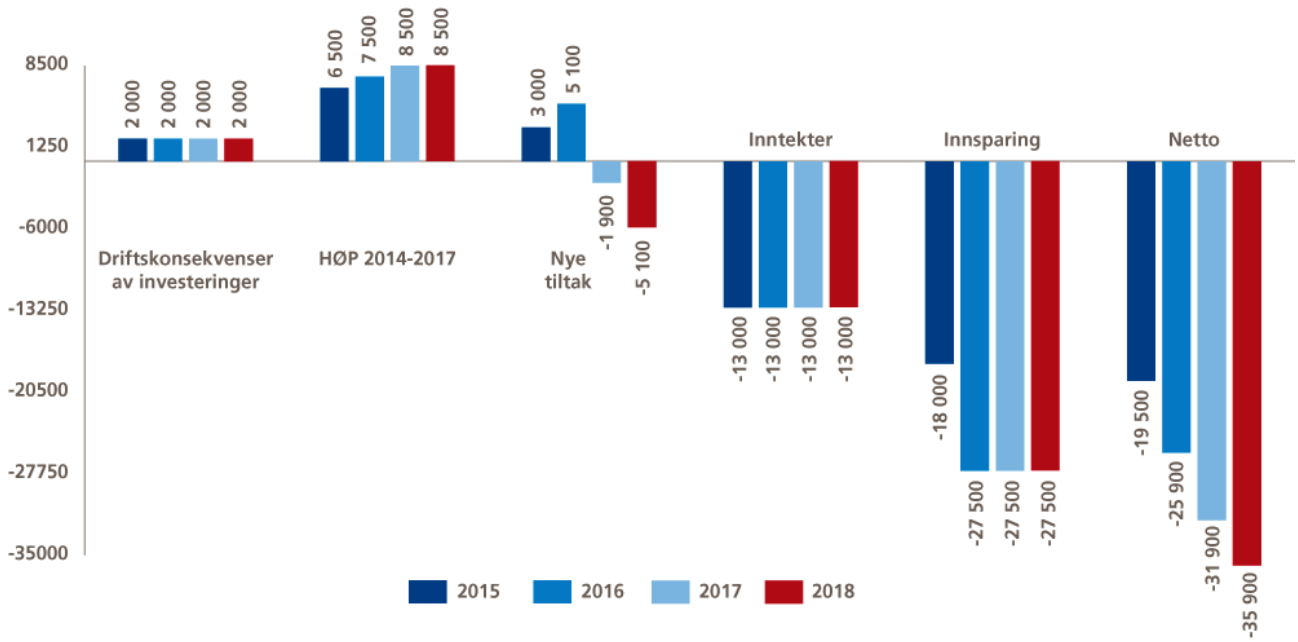

Figur 3.17 Tiltak i handlings- og økonomiplan 2015-2018 for barnehager

Rådmannen legger fortsatt til grunn at det som hovedprinsipp kun tilbys barnehageplass til barn med lovfestet rett. De ikke-kommunale barnehagene har anledning til å gi plass til barn uten lovfestet rett gjennom egne vedtekter. Prognosene på barnetall tilsier at kommunen har tilstrekkelig antall plasser, og med utvidet kapasitet i nybygg som skal stå ferdige i løpet av perioden, vil kommunen kunne avvikle tilbud i flere leide bygg med lav bygningsteknisk standard, kommunale familiebarnehager og barnepark.

Kvalitet og tilstrekkelig barnehagefaglig kompetanse henger sammen. Rådmannen vil derfor videreutvikle kvaliteten på det samlede barnehagetilbudet ved å prioritere kompetanseheving, og styrker rammen med kr 0,5 mill. i 2015 og ytterligere med kr 1 mill. i 2016 og 2017. Tilpasning til barnehagelovens krav om pedagogisk bemanning videreføres også som planlagt, noe som vil heve kvaliteten ytterligere.

Nivået på grunnbemanningen blir opprettholdt, men i forslaget fra rådmannen ligger det inne en rammereduksjon på kr 10 mill. i 2015 med ytterligere reduksjon i 2016 på kr 5 mill. Dette omfatter i hovedsak ledelsesstruktur, administrasjonsressurs og kjøkkenassistentressurs.

Tiltakene omstilling av området «Styrket barnehagetilbud» og opprettholdelse av aktivitetsnivå er rettet mot tidlig innsats. Ressurser overføres fra den enkelte barnehage og til Ressurssenteret for å oppnå mer effektiv tjenesteproduksjon. Det legges tilrette for at aktivitetsnivået fra 2014 kan videreføres.

Fra 2015 foreslår rådmannen flere endringer i foreldrebetalingen. Moderasjonsordningene endres og

makssatsen ble i forslag til statsbudsjett økt opp til kr 2 580. Detaljene finnes i kapittel 12.

Endring i barnehageforskriften gjør at tilskuddet til private barnehager fra 1. januar 2015 skal beregnes ut ifra kommunale barnehagers regnskapstall fra to år tilbake. Tilskuddet skal økes med kommunal deflator for 2014 og 2015 samt økning i foreldrebetaling. Beregningene tilsier at det ikke er behov for å styrke barnehagerammen ytterligere før i 2016. Fra 2017 slår innsparingstiltakene i de kommunale barnehagene inn i beregningsgrunnlaget og tilskuddet justeres deretter.

Skole

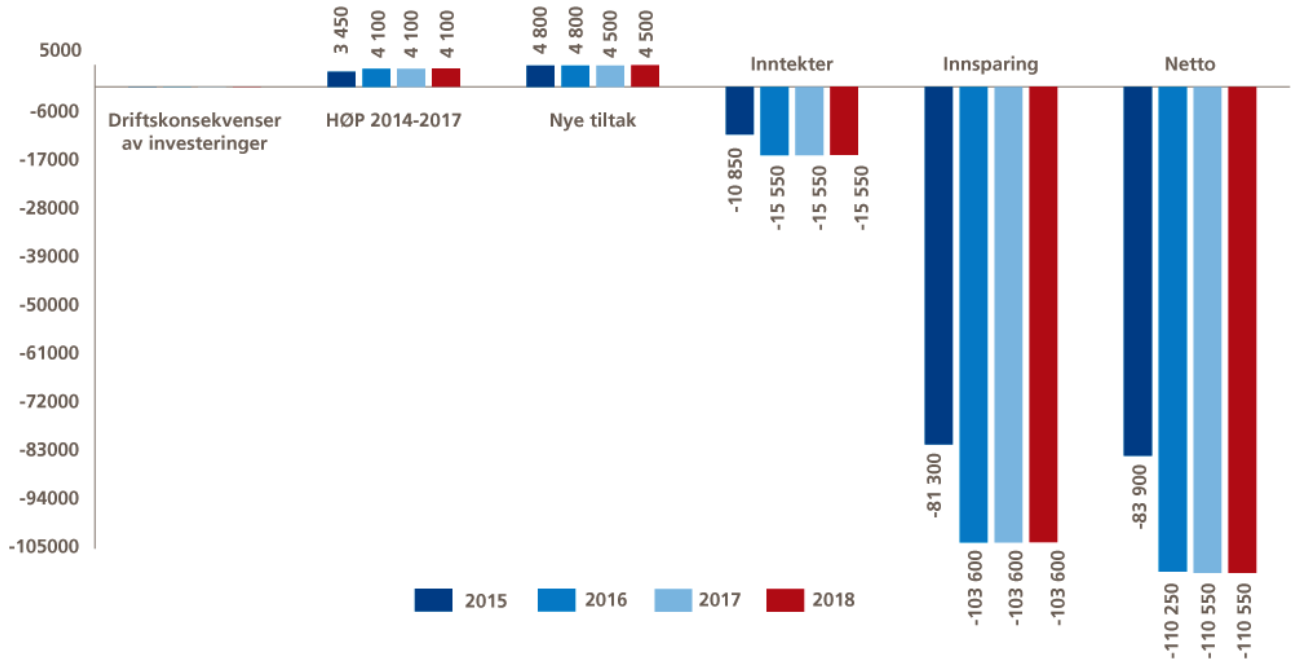

Figur 3.18 Tiltak i handlings- og økonomiplan 2015–2018 for skoler

Flere tiltak som ikke har direkte sammenheng med det ordinære undervisningstilbudet er foreslått redusert eller avviklet fra og med 2015.

Rådmannen foreslår å redusere den generelle skolerammen med kr 47,1 mill. i 2015 og ytterligere kr 20 mill. i 2016. Reduksjonen vil bli fordelt på skolene etter vedtatt finansieringsmodell. Reduksjonen vil innebære et betydelig omstillingsarbeid for den enkelte skole. Endringene vil være krevende og det vil være viktig med god støtte og oppfølgingsarbeid. Rådmannen tror likefullt at viktige strategier for utvikling av Stavangerskolen, som tidlig innsats, tilpasset opplæring og inkludering, vil kunne opprettholdes på et forsvarlig nivå. Styrkingstiltak skal fortsatt settes tidlig inn, slik at barn kommer raskt videre i sin utvikling og læring. IKT-satsingene på ungdomstrinnet videreføres på 2014-nivå i rådmannens forslag. Lenden skole foreslås redusert med kr 3 mill.

Den økonomiske rammen til ordinært SFO-tilbud vil på samme måte som tidligere år justeres i tråd med økning i antall brukere. Økte driftsutgifter grunnet volumvekst finansieres ved økning i foreldrebetaling. Egenbetaling for alle brukerne økte høsten 2014 og ny økning foreslås fra og med 01.08.2015.

I budsjettbehandlingen i 2013 og 2014 vedtok Bystyret økte rammer til oppvekstområdet hvor kommunalstyret selv skulle disponere midlene. I tertialrapporteringen per 30.04.2014 ble disse midlene reversert som følge av kommunens økonomiske situasjon. Midlene foreslås ikke videreført i neste planperiode.

Barn og unge

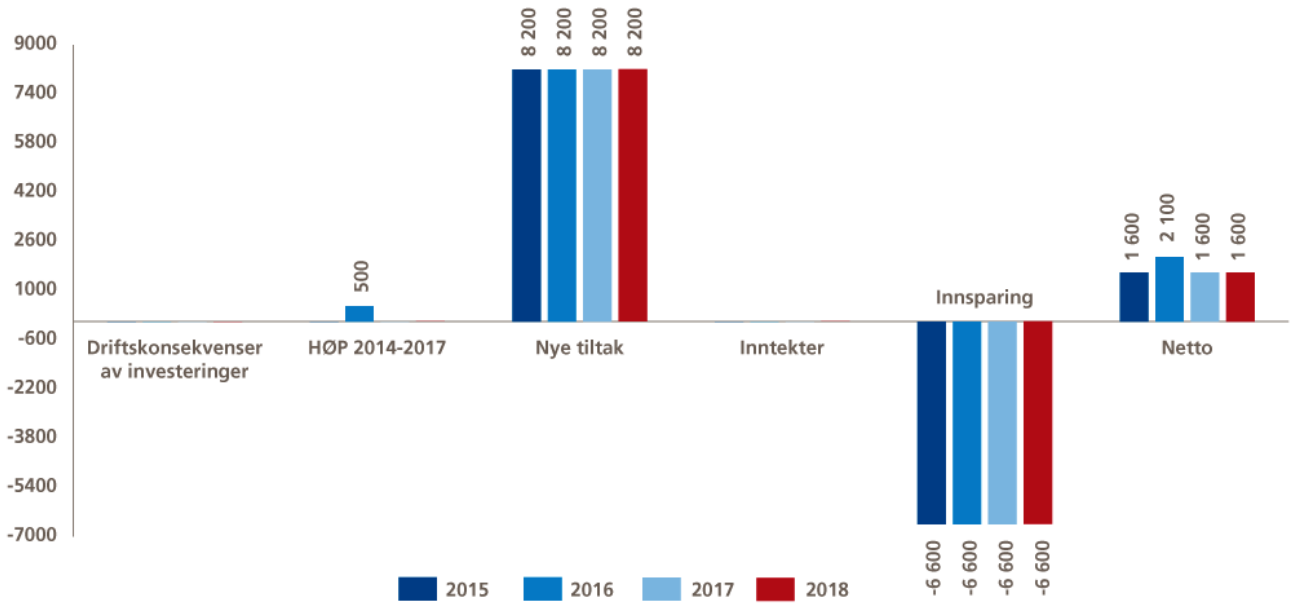

Figur 3.19 Tiltak i handlings- og økonomiplan 2015-2018 for barn og unge

Innenfor området barn og unge foreslår rådmannen ingen nye tiltak som innebærer en reell volumvekst på tjenestetilbudet. Nye tiltak tilsvarende kr 8,2 mill. er knyttet opp mot økte fosterhjemsutgifter og økt kommunal egenandel på kjøp av statlige institusjonsplasser. I dette forslaget er det et underliggende omstillingskrav på kr 5 mill., da veksten i 2014 er høyere enn det rådmannen foreslår som økning. Ungdomsundersøkelsen foreslås gjennomført i planperioden.

Rådmannen foreslår innsparinger på området tilsvarende kr 6,6 mill. Dette gjelder blant annet redusert aktivitet ved uteseksjonen, fritidsklubber/bydelshus, avvikling av helsestasjonstjenester ved HERO mottakssenter for flyktninger samt og rammereduksjon innenfor barnevern (stab).

Legetjenester, legevakt

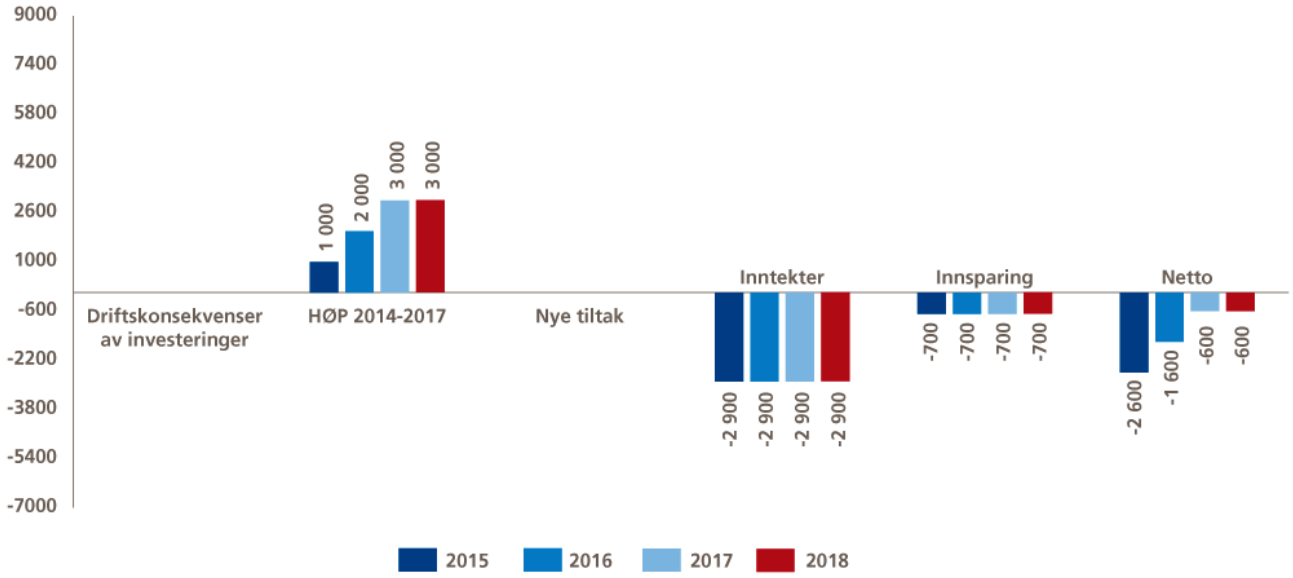

Figur 3.20 Tiltak i handlings- og økonomiplan 2015-2018 for legetjenester, legevakt

Som følge av økt befolkningsvekst økes driftsrammene til fastlegetjenesten. Rådmannen foreslår å redusere aktiviteten til sykehjemslegevakt og utviklingsarbeidet rettet mot fastlegetjenesten. Det er etablert nye samarbeidsavtaler om felles legevakt med Sola og Randaberg kommuner som øker inntektene på

Legevakten. Rådmannen vil initiere et mulig samarbeid med omliggende kommuner om drift av smittevernkontoret som vil kunne gi en inntekt.

Levekår

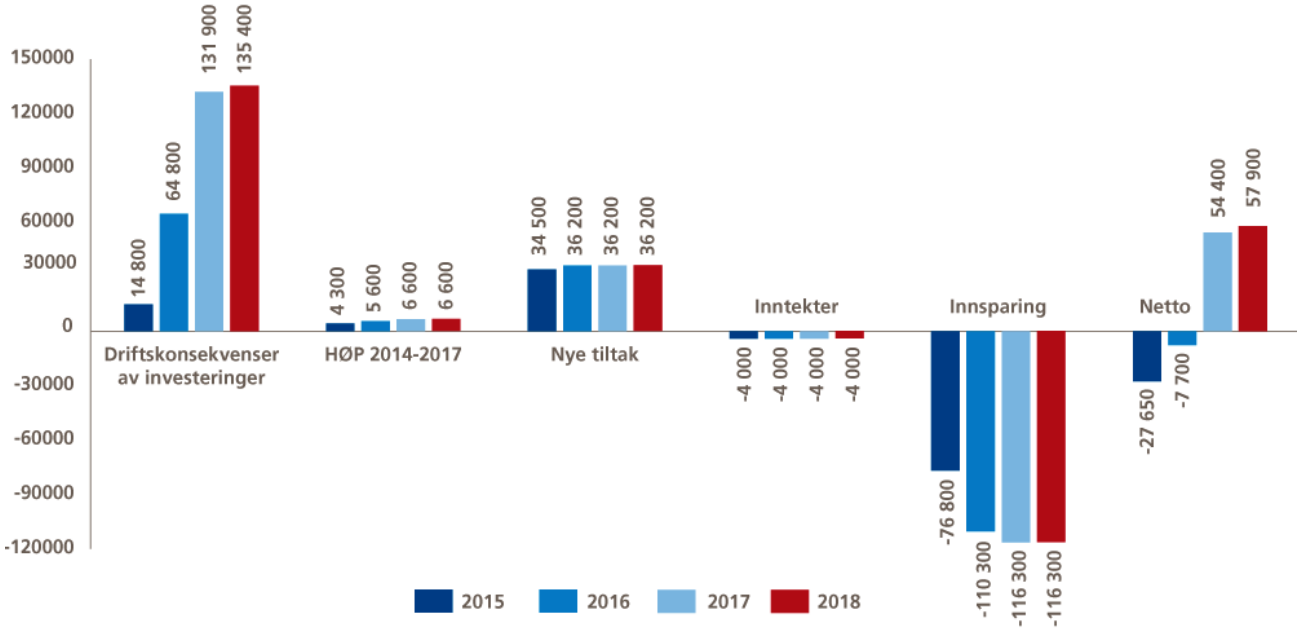

Figur 3.21 Tiltak i handlings- og økonomiplan 2015–2018 for levekår

Rådmannen viderefører prioritering av nye botilbud i planperioden. Mange personer med psykisk utviklingshemming og psykiske lidelser venter på plass i bofellesskap. Utbyggingsplanene gjennomføres for å redusere køen. Søra Bråde bofellesskap med 16 plasser startet opp i 2014 og får full drift fra og med 2015. Krosshaugveien med 8 plasser for autister og Lassahagen med 4-6 plasser var opprinnelig planlagt med oppstart høsten 2015 men er nå forskjøvet ut til januar 2016. Fra 2016 vil det være full drift av Bjørn Farmannsgate bofellesskap med 4 plasser og Haugåsveien bofellesskap med 7 plasser. Samtidig foreslår rådmannen å avvikle St. Svithun bofellesskap fra 2016. Brukerne får da tilbud om plass i de nye bofellesskapene.

Stavanger kommune prioriterer nå et omfattende og krevende omstillingsarbeid gjennom Leve HELE LIVET, Helsehuset i Stavanger, Hverdagsrehabilitering, velferdsteknologi og Frisklivssentral. Det kreves ny kompetanse, endring av arbeidsprosesser og holdningsendring hos ansatte og innbyggere. Stavanger kommune har ventelister, men høy dekningsgrad for heldøgnstilbud til eldre sammenlignet med de andre storbyene.

Som en del av omstillingsarbeidet finner rådmannen det forsvarlig å redusere dekningsgraden i en overgangsfase før Lervig sykehjem står ferdig. Innenfor sykehjemsområdet planlegges full drift av Lervig sykehjem i 2017. Rådmannen foreslår å avvikleVålandstunet og Mosheim sykehjem fra 2015. Totalt utgjør dette 72 plasser. Dekningsgraden for heldøgns pleie- og omsorgsplasser vil reduseres til 23 % inntil Lervig sykehjem tas i bruk. I tillegg foreslås det også avvikling av Trygghetsavdelingen i 2015 samt avvikling av rehabiliteringsplassene i Spania fra og med 2016. Rådmannen har prioritert å skjerme driftsrammene til det enkelte sykehjem så langt det har vært mulig.

I 2014 ble 10 nye dagsenterplasser for demente tatt i bruk på Sunde sykehjem. Rådmannens vurdering er at dekningsgraden er bra og foreslår derfor å reversere planlagt utvidelse av dagsenterplasser ved Boganes sykehjem.

Regnskapsanalysene for 2014 viser at ABI-inntektene er høyere enn faktisk bruk innenfor PUH-boligene og tradisjonelle hjemmetjenester. Rådmannen foreslår å redusere prisene i tråd med dagens aktivitetsnivå.

Dette vil ikke føre til vesentlige endringer for dagens brukere. En effekt av færre sykehjemsplasser og effekt av brukerstyrt personlig assistent (BPA) kan gi økt etterspørsel etter tjenester og endrede tjenestetilbud for enkelte av brukerne. Flere av virksomhetene flytter inn i bedre og mer egnede lokaler. Det innføres ordninger med arbeidstøy for de ansatte.

Ved helse- og sosialkontorene foreslår rådmannen å redusere hvert av de fire bestillerkontorene med en 50 % stilling, samt at det også her legges til grunn et effektiviseringskrav som gir en samlet reduksjon på kr 3 mill. Rådmannen foreslår også å øke driftsrammene som følge av flere brukere med omfattende behov for tjenester.

Antall avlastningsplasser foreslås redusert med seks inkludert en kriseplass. Ferieturer for funksjonshemmede er ikke en lovpålagt tjeneste, og rådmannen foreslår å avvikle denne ordningen. Brukere vil motta avlstningen innenfor ordiær avlstningstjeneste.

I forslag til statsbudsjett øker kommunenes innslagpunkt i refusjonsordningen for ressurskrevende tjenester. Denne endringen får også regnskapseffekt i 2014. Rådmannen har foretatt et anslag av effekten av endringer i brukerbehov og antall brukere og foreslår å øke inntektsbudsjettet med kr 4 mill. Ved gjeldende innslagspunkt ville kommunen kunne mottatt ytterligere kr 9 mill. i refusjonsinntekter.

Rådmannen foreslår å øke sosialhjelpsbudsjettet med kr 20 mill. sammenlignet med opprinnelig vedtatt budsjett for 2014. Dette innebærer en forventning om at dagens utgiftsnivå må reduseres med ca. kr 5 mill. Rådmannen foreslår å avsette midler i 2015 som skal benyttes til helseavklaring av langtids sosialhjelpsmottakere, for å sikre nødvendig helsehjelp og avklare ev. rettigheter etter folketrygdloven. Dette vil kunne gi en alternativ inntektsforsikring, og på sikt redusere sosialhjelpsutbetalingene.

Bemanningsressursene i rusbotiltak foreslås redusert med kr 1 mill. Helse Stavanger har overtatt ansvaret for medisinutlevering (LAR) og oppgaven bortfaller som følge av dette.

I budsjettbehandlingen i 2013 og 2014 vedtok Bystyret økte rammer til levekårsområdet hvor kommunalstyret selv skulle disponere midlene. I tertialrapporteringen per 30.04.2014 ble disse midlene reversert som følge av kommunens økonomiske situasjon. Midlene foreslås ikke videreført i neste planperiode.

Tilskudd til lag og organisasjoner innen levekårsfeltet reduseres samlet med kr 0,7 mill. Detaljene fremkommer i kapittel 11.

Kultur og byutvikling

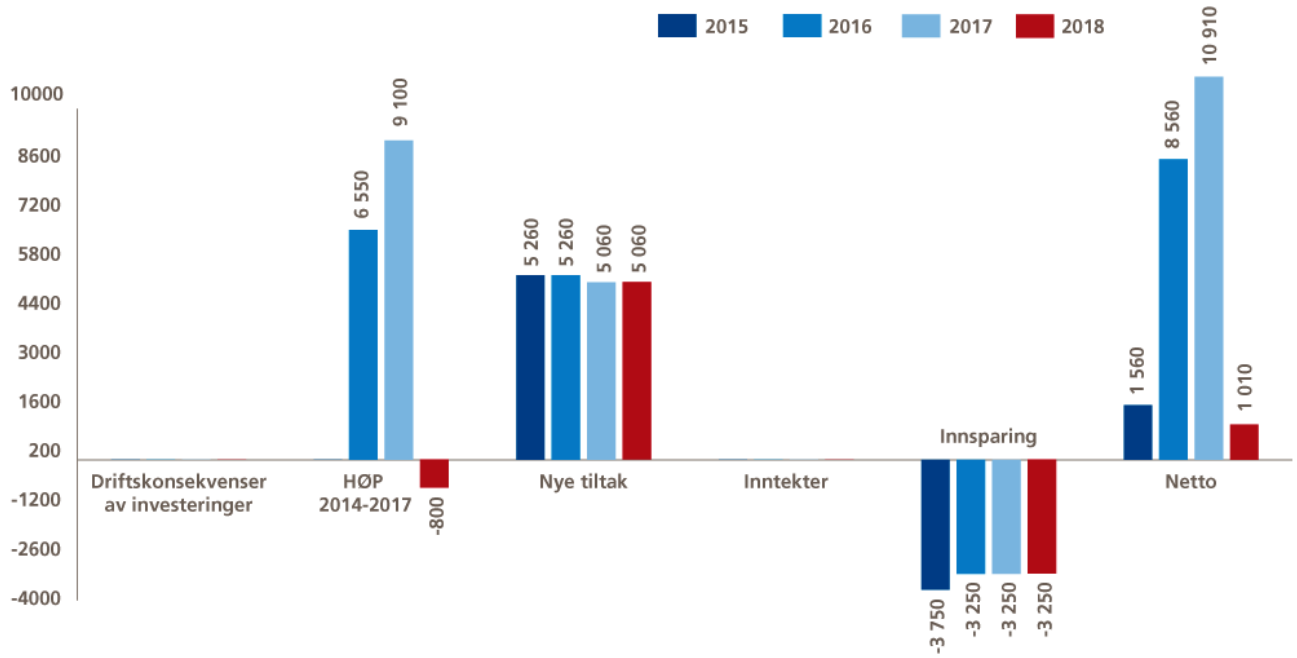

Figur 3.22 Tiltak i handlings- og økonomiplan 2015-2018 innenfor kultur og byutvikling

Størrelsen på tilskuddene til institusjonene som er delfinansiert av staten foreslås økt i tråd med føringene i forslag til statsbudsjett. Dette omfatter Stavanger symfoniorkester, Rogaland teater og Museum Stavanger.

Arbeidet med å planlegge og digitalisere byggesaksarkivene fortsetter. Utgiftene vil dekkes ved å disponere midler fra selvkostfondet fullt ut det første året. Fra og med 2016 foreslår rådmannen å øke budsjettrammene med kr 7,5 mill. og ytterligere økning med 2,5 mill. i 2017 til dette formålet. Over tid vil gebyrinntekter dekke prosjektkostnader.

Generelt for planavdelinger legger rådmannen til grunn et effektiviseringskrav på kr 2,1 mill. fra 2015.

Bymiljø og utbygging

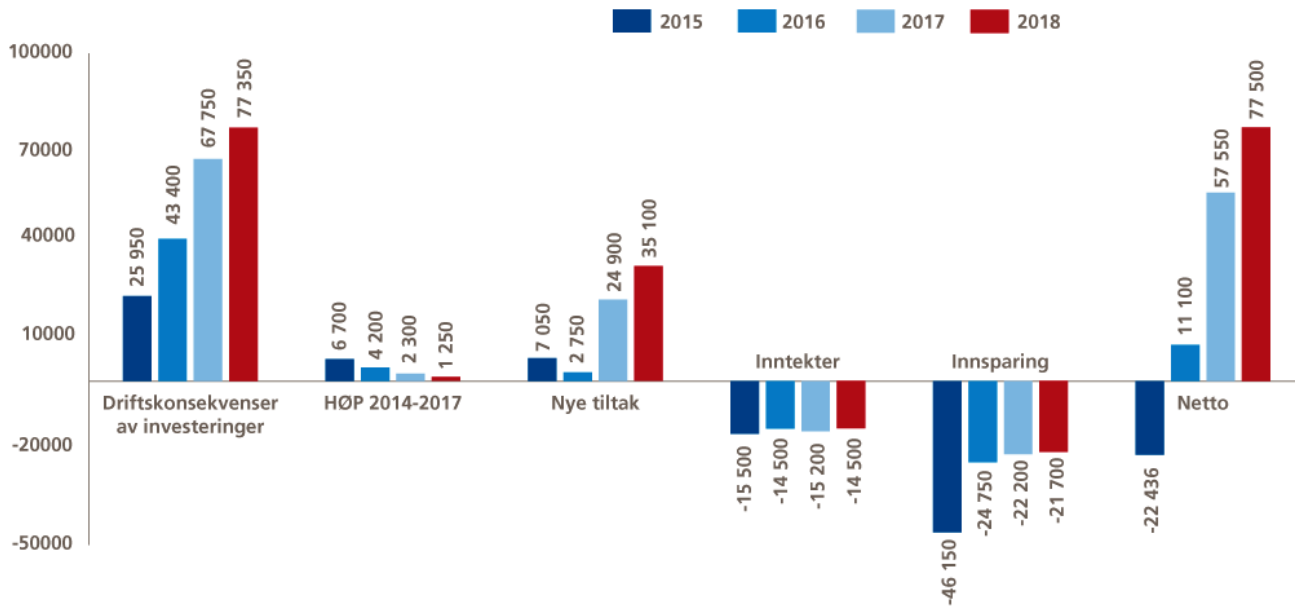

Figur 3.23 Tiltak i handlings- og økonomiplan 2015–2018 innenfor bymiljø og utbygging

Det er fortsatt ønskelig å kunne opprettholde god standard på kommunes bygg.

Nye kommunale bygg som ferdigstilles i planperioden budsjetteres derfor med middels Holte-sats slik

forutsetningene var i gjeldende handlings- og økonomiplan.

Vedlikeholdsbudsjettet til eksisterende bygg-portefølje reduseres kun i 2015 for deretter å være oppe på 2014- nivå fra 2016. Fra og med 2017 og 2018 vil vedlikeholdsbudsjettet øke med henholdsvis kr 22 mill. og 32 mill. utover 2014-nivå. Dette medfører likevel at det vil ta lenger tid å ta igjen vedlikeholdsetterslepet enn tidligere forutsatt, samt at nytt etterslep kan oppstå.

Arbeid med vedlikehold av veier, uteanlegg og friområder for å bevare verdiene blir mer utfordrende enn det har vært. Rådmannen foreslår reduksjon i rammene til vedlikehold som omfatter gater og veier, sentrum, parker, friområder og utendørs idrettslag.

Innen idrettsområdet prioriterer rådmannen økt hallareal. Billettprisene i svømmehallene foreslås økt med 11 %. Også innenfor idrett foreslås det reduksjoner, og de omfatter blant annet redusert renhold i garderober, materialkjøp, morgentrening, sommerstengning og utgjør til sammen kr 3,6 mill. fra 2015. Tilskuddsnivået foreslås redusert og omfatter Idrettsrådet, større idrettsarrangement, anleggstilskudd og driftstilskudd til idrettslag. I 2015 foreslår rådmannen at vanngebyrene økes med 5 % mens avløpsgebyrene foreslås økt med 7,1 %. Renovasjonsgebyrene foreslås videreført på samme nivå som i 2014. Rådmannen viser til kapittel 12 for mer detaljer.

---

1 Kunnskapsløftet trådte i kraft i august 2006. Reformen førte til endringer av skolens innhold, organisasjon og struktur. Jamfør Kunnskapsløftet skal elever være aktive i læringsprosessen, noe som gir føringer hvordan skolebyggene skal utformes. Det senere årskrav til arbeidsareal for ansatte og nye regler om universell utforming av offentlige bygg legger ytterligere føringer for tilpassing / ombygging av skolebygg og bidrar til økt investeringsbehov.

3.8.4 Driftstiltak og tiltaksbeskrivelser

	Driftsrammetabell 2015 til 2018	Opprinnelig budsjett 2014	2015	2016	2017	2018
1	Formue-/inntektsskatt	-5 147 900	-4 986 900	-5 053 000	-5 126 100	-5 201 900
2	Innbyggertilskudd inkl. utgiftsutjevning	-2 576 191	-2 561 000	-2 607 900	-2 638 000	-2 668 400
3	Inntektsutjevning	1 105 200	954 700	967 400	981 300	995 900
	Sum frie inntekter	**-6 618 891**	**-6 593 200**	**-6 693 500**	**-6 782 800**	**-6 874 400**
	Sentrale inntekter					
4	Eiendomsskatt (netto)	-134 000	-135 000	-148 000	-162 800	-162 800
5	Statlige overføringer, flyktninger og innvandrere	-85 000	-83 600	-83 600	-83 600	-83 600
6	Kompensasjonsordninger fra Husbanken	-35 200	-34 950	-33 900	-32 000	-32 000
	Sum sentrale inntekter	**-254 200**	**-253 550**	**-265 500**	**-278 400**	**-278 400**
	Finans					
7	Lyse Energi AS, utbytte	-175 000	-179 000	-190 000	-201 000	-212 000
8	SF Kino Stavanger/Sandnes AS, utbytte	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
9	Renovasjonen IKS, utbytte	-500	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
10	Motpost avskrivinger inkl. renter restkapital, VAR sektor	-93 132	-100 879	-103 800	-106 665	-109 478
11	Lyse Energi AS, renteinntekter - ansvarlig lån	-43 000	-39 300	-40 200	-40 800	-41 300
12	Renteinntekter bank og finansforvaltning	-39 850	-33 450	-40 200	-41 950	-43 700
13	Rentekostnader gjeldslån, renteswap og startlån	166 211	178 722	192 307	196 772	205 835
14	Avdragsutgifter (investeringslån)	365 199	325 900	347 800	345 000	352 000
	Sum finans	**177 928**	**148 993**	**162 907**	**148 357**	**148 357**
	Overføring til investering					
15	Egenfinansiering av investeringer	72 898	104 400	190 000	209 000	294 900
	Sum overføring til investering	**72 898**	**104 400**	**190 000**	**209 000**	**294 900**
	Sentrale utgifter					
16	Helårseffekt lønnsoppgjør 2014	105 000	211 350	211 850	211 850	211 850
17	Lønnsoppgjør 2015	-	95 000	95 000	95 000	95 000
18	Pensjon	174 000	190 000	195 000	195 000	195 000

	Driftsrammetabell 2015 til 2018	Opprinnelig budsjett 2014	2015	2016	2017	2018
19	Ordinær reservekonto og næring/kulturfondet	7 200	7 200	7 200	7 200	7 200
20	Folkevalgte	47 000	49 500	49 500	49 500	49 500
21	Hovedtillitsvalgte	9 200	10 750	10 750	10 750	10 750
22	Kirkelig fellesråd	76 400	79 550	79 550	79 550	79 550
23	Tilskudd livssynssamfunn	10 300	12 000	12 000	12 000	12 000
24	Revisjon og kontrollutvalg	5 200	5 300	5 300	5 300	5 300
25	Felleskostnader	63 242	66 400	66 400	66 400	66 400
26	Valg	-	6 000	-	6 000	-
	Sum sentrale utgifter	**497 542**	**733 050**	**732 550**	**738 550**	**732 550**
	Sum netto utgifter	**748 368**	**986 443**	**1 085 457**	**1 095 907**	**1 175 807**
	Tilskudd regionale prosjekter					
27	Brannvesenet Sør-Rogaland IKS	106 140	109 250	112 500	115 850	119 300
28	Greater Stavanger	7 775	7 850	7 850	7 850	7 850
29	Stavanger konserthus IKS (kapitalkostnader og drift)	32 900	45 200	45 950	46 550	47 050
30	Sørmarka flerbrukshall IKS	15 000	13 300	13 300	12 700	11 900
31	Multihallen og Storhallen IKS	12 575	11 200	11 100	10 950	10 800
32	Ryfast, planleggingsutgifter	35 000	35 000	20 000	-	-
33	Rogaland teater, prosjektmidler sceneskifte	500	1 000	-	-	-
	Sum tilskudd regionale prosjekter	**209 890**	**222 800**	**210 700**	**193 900**	**196 900**
	Beregnet netto driftsramme til disposisjon	**-5 914 833**	**-5 637 507**	**-5 662 843**	**-5 771 393**	**-5 780 093**
	Disponibelt utover 2014-nivå	**-**	**277 326**	**251 990**	**143 440**	**134 740**
	Driftskonsekvenser av investeringer i oppvekst og levekår					
34	Lervig sykehjem	-	-	3 000	65 000	65 000
35	Haugåsveien 26/28, bofellesskap psykisk helse, 7 plasser	-	-	4 300	5 200	5 200
36	Krosshaugveien, bofellesskap for autister, 8 plasser	-	-	22 800	22 800	22 800
37	Bjørn Farmannsgate 25, barn med autisme og PUH, 4 plasser	-	-	11 000	11 000	11 000

	Driftsrammetabell 2015 til 2018	Opprinnelig budsjett 2014	2015	2016	2017	2018
38	Lassahagen bofellesskap, psykisk helse, 4+6 plasser	-	3 600	12 500	13 200	13 200
39	Søra Bråde bofellesskap PUH, 16 plasser	-	11 200	11 200	11 200	11 200
40	Dagsenterplasser, PUH, 15 brukere	-	-	-	3 500	7 000
41	Barnehageprosjekter ferdigstillt 2014, helårseffekter	-	2 000	2 000	2 000	2 000
	Sum driftskons. av invest. i oppvekst og levekår	**-**	**16 800**	**66 800**	**133 900**	**137 400**
	Driftskonsekvenser av investeringer til kirkelige formål					
42	Tjensvoll gravlund, utbygging av driftsbygning, drift og vedlikehold	-	100	100	100	100
43	Hundvåg gravlund, arealutvidelse	-	200	200	200	200
	Sum driftskonsekvenser av investeringer til kirkelige formål	**-**	**300**	**300**	**300**	**300**
	Driftskonsekvenser av investeringer på park og vei					
44	Framkommelighet	-	400	800	1 200	1 600
45	Trafikksikkerhet og miljø	-	300	600	900	1 200
46	Etterslep vedlikehold park, friområder og aktivitetsanlegg	-	200	400	600	800
47	Nye anlegg	-	600	1 200	1 800	2 400
48	Plasser, vei og torg ved Stavanger konserthus IKS	-	200	400	600	800
	Sum driftskonsekvenser av investeringer på park og vei	**-**	**1 700**	**3 400**	**5 100**	**6 800**
	Driftskonsekvenser av investering på idrett					
49	Kvernevik svømmehall	-	700	4 250	4 250	4 250
50	Hundvåg svømmehall	-	2 850	4 250	4 250	4 250
51	Utstillingshall, drift og vedlikeholdsutgifter	-	400	400	400	400
52	Hetlandshallen, dobbel idrettshall	-	-	-	-	600
53	Nye Gamlingen	-	-	-	1 500	1 500
	Sum driftskonsekvenser av investering på idrett	**-**	**3 950**	**8 900**	**10 400**	**11 000**

	Driftsrammetabell 2015 til 2018	Opprinnelig budsjett 2014	2015	2016	2017	2018
	Driftskonsekvenser av investeringer i Stavanger eiendom					
54	Vedlikehold- og renholdsutgifter til nye bygg	-	20 300	31 100	52 250	59 550
55	Energiutgifter til nye bygg	-	2 950	5 400	8 800	9 950
	Sum Driftskonsekvenser av investeringer i Stavanger eiendom	**-**	**23 250**	**36 500**	**61 050**	**69 500**
	Sum netto driftskonsekvenser av investeringer	**-**	**46 000**	**115 900**	**210 750**	**225 000**
	SENTRALE OMRÅDER					
	Felles tiltak sentrale områder					
56	Innovasjons- og utviklingsmidler	-	2 500	2 500	2 500	2 500
57	Eksterne husleiekontrakter	-	3 800	3 850	3 900	3 900
58	Reduksjon i pris og forbruk av energi	-	-3 400	-3 400	-3 400	-3 400
59	Gjenopptakelse av oppreisningsordninger	-	3 000	3 000	3 000	3 000
60	ENØK-innsparinger	-	-2 000	-4 000	-4 000	-6 000
61	Gevinster ved bruk av IKT-løsninger	-	-2 000	-4 000	-4 000	-4 000
62	Rammeavtaler, økonomiske effekt	-	-4 500	-4 500	-4 500	-4 500
	Sum felles tiltak sentrale områder	**-**	**-2 600**	**-6 550**	**-6 500**	**-8 500**
	Personal og organisasjon					
63	Implementering av arbeidsgiverstrategi	-	1 800	2 400	2 400	2 400
64	Digital arkivdanning	-	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
65	Prosjekt eSak	-	3 000	3 000	3 000	3 000
66	Offentlige PhD	-	500	500	500	500
67	Regulering av torgavgift, gratis kopiering mv	-	-500	-500	-500	-500
68	Bemanningsreduksjon	-	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
69	Lærlingeordningen, verdiskapning	-	-3 000	-4 000	-4 000	-4 000
70	Redusere diverse ordninger som rekruttering, stipend mv	-	-2 500	-3 000	-3 000	-3 000
71	Gjennomgang av velferdsordninger, seniorpolitikk, boligtilskuddsordningen, kantinedrift mv.	-	-3 250	-4 500	-4 500	-4 500
72	Effektiviseringskrav	-	-1 900	-1 900	-1 900	-1 900

	Driftsrammetabell 2015 til 2018	Opprinnelig budsjett 2014	2015	2016	2017	2018
	Sum personal og organisasjon	**-**	**-8 850**	**-11 000**	**-11 000**	**-11 000**
	Kommunikasjon					
73	Digital innbyggerdialog og sosiale medier	-	500	500	500	500
74	Klarspråk - tilrettelagt informasjon	-	300	300	300	300
75	Effektiviseringskrav	-	-100	-100	-100	-100
	Sum kommunikasjon	**-**	**700**	**700**	**700**	**700**
	Økonomi					
76	Salg av økonomitjenester til andre kommuner og selskap	-	-3 800	-3 800	-3 800	-3 800
77	SK-regnskap, intern omorganisering	-	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
78	Effektiviseringskrav	-	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
	Sum økonomi	**-**	**-7 800**	**-7 800**	**-7 800**	**-7 800**
	Kommuneadvokaten					
79	Merkantil ressurs og kjøp av advokattjenester	-	300	300	300	300
	Sum kommuneadvokaten	**-**	**300**	**300**	**300**	**300**
	Næring					
80	Justert driftsramme inkludert BID-ordning	-	750	500	500	500
	Sum næring	**-**	**750**	**500**	**500**	**500**
	Politisk sekreteriat					
81	Effektiviseringskrav	-	-200	-200	-200	-200
	Sum politisk sekreteriat	**-**	**-200**	**-200**	**-200**	**-200**
	SUM SENTRALE OMRÅDER	**-**	**-17 700**	**-24 050**	**-24 000**	**-26 000**
	OPPVEKST OG LEVEKÅR					
82	Nye lokaler til Oppvekst og levekårsservice	-	1 500	1 500	1 500	1 500
83	SLT, reduksjon	-	-500	-500	-500	-500
84	Effektiviseringskrav	-	-1 800	-1 800	-1 800	-1 800
	Sum stab		**-800**	**-800**	**-800**	**-800**
	Budsjettekniske endringer					
85	Medfinansiering samhandlingsreform	-	-109 400	-109 400	-109 400	-109 400

	Driftsrammetabell 2015 til 2018	Opprinnelig budsjett 2014	2015	2016	2017	2018
	Sum stab		**-109 400**	**-109 400**	**-109 400**	**-109 400**
	Felles tiltak levekår					
86	Ressurskrevende tjenester, refusjonsinntekt	-	-4 000	-4 000	-4 000	-4 000
87	Samhandlingsstillinger i hjemmebaserte tjenester, reduksjon	-	-3 900	-3 900	-3 900	-3 900
88	Kommunalstyret levekår, økt ramme reversert	-	-6 700	-6 700	-6 700	-6 700
89	Tilskudd til lag og organisasjoner, reduksjon	-	-700	-700	-700	-700
90	Prosjekt "Ville veier", avsluttes	-	-250	-250	-250	-250
	Sum felles tiltak levekår	**-**	**-15 550**	**-15 550**	**-15 550**	**-15 550**
	Barnehage					
91	Pedagogisk bemanning,tilpassing til barnehagelovens krav	-	6 000	6 000	6 000	6 000
92	Kompetanseheving	-	500	1 500	2 500	2 500
93	Tilskudd ikke-kommunale barnehager, effekt av ny beregningsmetode	-	-	5 000	-2 000	-6 000
94	Økt foreldrebetaling, endring i satser	-	-13 000	-13 000	-13 000	-13 000
95	Omstilling av området "styrket barnehagetilbud"	-	-4 000	-6 900	-6 900	-6 900
96	Barnepark, familiebhg. og åpne bhg. samt drift av kommunale bhg. i leide bygg, avvikling	-	-3 000	-5 400	-5 400	-5 400
97	Ledelsesstruktur, administrasjonsressurs, kjøkkenassistentressurs mv, rammereduskjon	-	-10 000	-15 000	-15 000	-15 000
98	Tilskudd til SBF-ordningen, barnehage, reduksjon	-	-100	-100	-100	-100
99	Tospråklige assistenter, språktiltak, helsetjenester for flerspråkilge mv	-	-1 100	-2 800	-2 800	-2 800
100	Effektiviseringskrav	-	-3 200	-3 200	-3 200	-3 200
	Sum barnehage	**-**	**-27 900**	**-33 900**	**-39 900**	**-43 900**
	Ressurssenteret for styrket barnehagetilbud					
101	Omstilling av området "styrket barnehagetilbud"	-	4 000	6 900	6 900	6 900
102	Opprettholdelse av aktivitetsnivå i 2014	-	3 000	100	100	100

	Driftsrammetabell 2015 til 2018	Opprinnelig budsjett 2014	2015	2016	2017	2018
103	Psykisk helsestilling, avvikling	-	-350	-750	-750	-750
104	Effektiviseringskrav	-	-250	-250	-250	-250
	Sum Ressurssenteret for styrket barnehagetilbud	**-**	**6 400**	**6 000**	**6 000**	**6 000**
	Skole og SFO					
105	Elevtallsvekst grunnskole	-	3 600	3 600	3 600	3 600
106	Lenden skole, avslutte leieforhold	-	-850	-1 500	-1 500	-1 500
107	Åmøy skole, inklusive SFO, avvikling	-	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
108	Skoleplasser for elever fra Åmøy	-	700	700	700	700
109	Stavanger-prosjektet, delfinansiere stilling Universitetet i Stavanger	-	300	300	-	-
110	Skolefritidsordningen, øke prisene	-	-10 400	-15 100	-15 100	-15 100
111	Tastarustå og Teinå skoler, omstillingsmidler trekkes tilbake	-	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
112	Den kulturelle skolesekken, redusert aktivitet og busspenger	-	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
113	Rammereduksjon - skole	-	-47 100	-67 100	-67 100	-67 100
114	Redusert reserve – spesialundervisning og minoritetsspråklig undervisning	-	-3 800	-3 800	-3 800	-3 800
115	Kurs, kompetanseutvikling, reisestipend mv, redusert tilbud	-	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
116	«Grønt flagg»-ordning, internasjonalt skolesamarbeid, realfagssatsing på Oljemuseet	-	-600	-1 400	-1 400	-1 400
117	Driftsstyreordningen, reduksjon	-	-300	-300	-300	-300
118	Kommunalt foreldreutvalg, reduksjon i tilskudd	-	-250	-250	-250	-250
119	Kommunalstyret oppvekst, reversere økt ramme	-	-9 250	-10 750	-10 750	-10 750
120	Brukerundersøkelser, reduksjon	-	-200	-200	-200	-200
121	Lenden, rammereduksjon	-	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
122	Effektiviseringskrav	-	-5 500	-5 500	-5 500	-5 500
	Sum skole og sfo	**-**	**-84 850**	**-112 500**	**-112 800**	**-112 800**
	Johannes læringssenter					

	Driftsrammetabell 2015 til 2018	Opprinnelig budsjett 2014	2015	2016	2017	2018
123	Husleie nye lokaler Haugesundsg 27 og 30	-	4 800	6 100	6 100	6 100
124	Introduksjonsstønad, aktivitet på 2014-nivå	-	4 500	4 500	4 500	4 500
125	Johannes læringssenter, rammereduksjon	-	-2 500	-2 500	-2 500	-2 500
126	Effektiviseringskrav	-	-500	-500	-500	-500
	Sum Johannes læringssenter	**-**	**6 300**	**7 600**	**7 600**	**7 600**
	Kulturskolen					
127	Kulturskoletimen i SFO/skole, avvikling	-	-1 800	-1 800	-1 800	-1 800
128	Kontingentøkning	-	-450	-450	-450	-450
129	Kulturskolen, rammereduksjon	-	-350	-350	-350	-350
130	Effektiviseringskrav	-	-200	-200	-200	-200
	Sum Kulturskolen	**-**	**-2 800**	**-2 800**	**-2 800**	**-2 800**
	PPT					
131	PPT, rammereduksjon	-	-2 400	-2 400	-2 400	-2 400
132	Effektiviseringskrav	-	-150	-150	-150	-150
	Sum PPT	**-**	**-2 550**	**-2 550**	**-2 550**	**-2 550**
	Ungdom og fritid					
133	Ungdomsundersøkelsen	-	-	500	-	-
134	Uteseksjonen, redusert drift	-	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
135	Fritidsklubb/bydelhus, redusert drift	-	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
136	Barn og ungdomssekretærer, redusert tilskuddnivå	-	-500	-500	-500	-500
137	Effektiviseringskrav	-	-200	-200	-200	-200
	Sum Ungdom og fritid	**-**	**-2 700**	**-2 200**	**-2 700**	**-2 700**
	Helsestasjon og Skolehelsetjeneste					
138	Legetjeneste, reduksjon	-	-500	-500	-500	-500
139	HERO, avvikling	-	-1 100	-1 100	-1 100	-1 100
140	Effektiviseringskrav	-	-250	-250	-250	-250
	Sum Helsestasjon og Skolehelsetjeneste	**-**	**-1 850**	**-1 850**	**-1 850**	**-1 850**
	Barnevern					

	Driftsrammetabell 2015 til 2018	Opprinnelig budsjett 2014	2015	2016	2017	2018
141	Fosterhjemsutgifter, økte satser og økt volum	-	4 000	4 000	4 000	4 000
142	Økt kommunal egenandel, barnevernsinstitusjon	-	4 200	4 200	4 200	4 200
143	Rammereduksjon barnevern (stab)	-	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
144	Effektiviseringskrav	-	-350	-350	-350	-350
	Sum barnevern	**-**	**6 350**	**6 350**	**6 350**	**6 350**
	Embo					
145	Redusert bemanning	-	-200	-200	-200	-200
	Sum Embo	**-**	**-200**	**-200**	**-200**	**-200**
	Helse- og sosialkontor					
146	Omfattende pleiebehov	-	3 000	3 000	3 000	3 000
147	TAFU, prosjektmidler utgår	-	-550	-550	-550	-550
148	Redusert bemanning og effektiviseringskrav	-	-3 050	-3 050	-3 050	-3 050
	Sum helse- og sosialkontor	**-**	**-600**	**-600**	**-600**	**-600**
	NAV-kontorene					
149	Sosialhjelp	-	20 000	20 000	20 000	20 000
150	Redusere bemanningen	-	-	-1 400	-1 400	-1 400
151	Effektiviseringskrav	-	-200	-200	-200	-200
	Sum NAV-kontorene	**-**	**19 800**	**18 400**	**18 400**	**18 400**
	Hjemmebaserte tjenester					
152	Økt eksternhusleie og innføring av arbeidstøy HBT	-	2 750	4 250	4 250	4 250
153	Samlokalisering av Madla og Tjensvoll hjemmebaserte tjenester	-	250	750	750	750
154	Rammereduksjon - hjemmebaserte tjenester	-	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
155	St Svithun bofellesskap, avvikling	-	-	-4 200	-4 200	-4 200
156	HERO, avvikling	-	-300	-300	-300	-300
157	Prosjekt "miljøterapeut rus", avvikling av kommunal finansiering	-	-1 400	-1 400	-1 400	-1 400
158	Effektiviseringskrav	-	-3 200	-3 200	-3 200	-3 200
	Sum hjemmebaserte tjenester	**-**	**-11 900**	**-14 100**	**-14 100**	**-14 100**

	Driftsrammetabell 2015 til 2018	Opprinnelig budsjett 2014	2015	2016	2017	2018
	Alders- og sykehjem					
159	Husleieavtale, private ideelle sykehjem	-	300	600	600	600
160	Alders Hvile, driftsavtale	-	1 500	1 500	1 500	1 500
161	Boganes sykehjem, prisjustering	-	3 200	3 350	3 350	3 350
162	Tilskudd til studie av alternativ til sykehjemsdrift - Domkirken	-	50	50	50	50
163	Trygghetsavdeling, Vålandstunet sykehjem, avvikling	-	-1 800	-2 700	-2 700	-2 700
164	Mosheim sykehjem, avvikling	-	-13 000	-26 000	-26 000	-26 000
165	Boganes sykehjem, reversere planlagte dagsenterplasser	-	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
166	Øke antall øyeblikkelig hjelpssenger og redusere overgangsplasser, jf Tertial 30.04.2014	-	-4 500	-4 500	-4 500	-4 500
167	Rehabiliteringsplasser i Spania, avvikling	-	-	-	-6 000	-6 000
168	Vålandstunet sykehjem, avvikling	-	-10 000	-21 000	-21 000	-21 000
169	Effektiviseringskrav	-	-3 050	-3 050	-3 050	-3 050
	Sum alders- og sykehjem	**-**	**-28 800**	**-53 250**	**-59 250**	**-59 250**
	Rehabiliteringsseksjonen					
170	Redusere ressurser i botiltak	-	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
171	LAR, medisinutlevering, helsestasjon, reduksjon	-	-3 100	-3 100	-3 100	-3 100
172	Effektiviseringskrav	-	-200	-200	-200	-200
	Sum Rehabiliteringsseksjonen	**-**	**-4 300**	**-4 300**	**-4 300**	**-4 300**
	Dagsenter og avlastningsseksjonen					
173	PU-brukere dagsenter, 15 plasser	-	3 500	3 500	3 500	3 500
174	Ressurskrevende brukere avlastning	-	3 000	3 000	3 000	3 000
175	Avvikle ferieturer for funksjonshemmede	-	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
176	Redusere antall plasser i avlastningsboligene	-	-4 500	-7 500	-7 500	-7 500
177	Effektiviseringskrav	-	-600	-600	-600	-600
	Sum dagsenter og avlastningsseksjonen	**-**	**400**	**-2 600**	**-2 600**	**-2 600**
	Krisesenteret					

	Driftsrammetabell 2015 til 2018	Opprinnelig budsjett 2014	2015	2016	2017	2018
178	Økt tilskudd i tråd med samarbeidsavtalen mellom kommunene	-	300	300	300	300
	Sum Krisesenteret	**-**	**300**	**300**	**300**	**300**
	Fysio- og ergoterapitjenesten					
179	Redusere aktiviteten ved Fysio- og ergoterapitjenesten	-	-1 400	-1 400	-1 400	-1 400
180	Effektiviseringskrav	-	-200	-200	-200	-200
	Sum fysio- og ergoterapitjenesten	**-**	**-1 600**	**-1 600**	**-1 600**	**-1 600**
	Arbeidstreningsseksjonen					
181	Redusere aktiviteten	-	-450	-450	-450	-450
	Sum arbeidstreningsseksjonen	**-**	**-450**	**-450**	**-450**	**-450**
	Helsehuset i Stavanger					
182	Stavanger lokalmedisinske senter	-	-500	-500	-500	-500
183	Leve HELE LIVET	-	1 000	2 000	3 000	3 000
	Sum Helsehuset i Stavanger	**-**	**500**	**1 500**	**2 500**	**2 500**
	Stavanger legevakt					
184	Initiativ til interkommunalt samarbeid ved smittevernkontoret	-	-500	-500	-500	-500
185	Samarbeidsavtale Sola og Randaberg, merinntekt	-	-2 400	-2 400	-2 400	-2 400
186	Effektiviseringskrav	-	-200	-200	-200	-200
	Sum Stavanger legevakt	**-**	**-3 100**	**-3 100**	**-3 100**	**-3 100**
	Samfunnsmedisin					
187	Tilskudd fastleger som følge av befolkningsvekst, økning	-	1 000	2 000	3 000	3 000
188	Sykehjemslegevakt, reduksjon	-	–250	–250	–250	–250
189	Utviklingsarbeid fastlegetjenesten, reduksjon	-	–250	–250	–250	–250
	Sum samfunnsmedisin	**-**	**500**	**1 500**	**2 500**	**2 500**
	SUM OPPVEKST OG LEVEKÅR	**-**	**-258 800**	**-320 100**	**-330 900**	**-334 900**
	KULTUR OG BYUTVIKLING					
	Kultur					
190	Opera Rogaland IKS, driftstilskudd	-	-	-	50	150

	Driftsrammetabell 2015 til 2018	Opprinnelig budsjett 2014	2015	2016	2017	2018
191	MUST prosjektleder utv. Prosjekter, egnethetsanalyse, redusert driftstilskudd	-	–500	–950	–950	–950
192	Ny driftsavtale med Tou Scene	-	600	600	600	600
193	Økt tilskudd til kulturinstitusjoner, statlig del-finansiert	-	2 150	2 150	2 150	2 150
194	Kunstforeningen, tilbakeføring av tilskudd	-	860	860	860	860
195	Sølvberget KF, økt tilskudd	-	1 650	1 650	1 450	1 450
196	Redusere tilskudd til kulturformål	-	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
197	Effektiviseringskrav	-	–600	–150	–150	–150
	Sum kultur	**-**	**3 160**	**3 160**	**3 010**	**3 110**
	Byggesak					
198	Digitalisering av byggesaksarkiv - endret fremdrift	-	-	7 500	10 000	-
	Sum byggesak	**-**	**-**	**7 500**	**10 000**	**-**
	Geodata					
199	Eiendomsskatt, omtaksering	-	500	-	-	-
	Sum Geodata	**-**	**500**	**-**	**-**	**-**
	Planavdelinger					
200	Effektiviseringskrav	-	-2 100	-2 100	-2 100	-2 100
	Sum planavdelinger	**-**	**-2 100**	**-2 100**	**-2 100**	**-2 100**
	SUM KULTUR OG BYUTVIKLING	**-**	**1 560**	**8 560**	**10 910**	**1 010**
	BYMILJØ OG UTBYGGING					
	Felles tiltak bymiljø og utbygging					
201	Effektiviseringskrav stab BMU	-	–100	–100	–100	–100
	Sum felles tiltak bymiljø og utbygging	**-**	**–100**	**–100**	**–100**	**–100**
	Miljø					
202	Forurenset Sjøbunn	-	500	500	500	500
203	Justering av prosjektene "Endring av reisevaner" og "Miljøsøndag"	-	–400	–400	–400	–400
204	Effektiviseringskrav	-	–100	–100	–100	–100
	Sum miljø	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

	Driftsrammetabell 2015 til 2018	Opprinnelig budsjett 2014	2015	2016	2017	2018
	Utbygging					
205	Lysefjorden utvikling Urban sjøfront	-	850	850	850	850
206	Leieinntekter, utbyggingsavdelingen	-	-7 800	-7 500	-7 500	-7 500
207	Effektiviseringskrav	-	–100	–100	–100	–100
	Sum utbygging	**-**	**-7 050**	**-6 750**	**-6 750**	**-6 750**
	Park og vei					
208	Biologisk mangfold	-	250	500	750	1 000
209	Ny drifts- og vedlikeholdsavtale med Lyse	-	100	200	300	400
210	Vedlikeholdsetterslep uteområder, kommunale bygg	-	250	250	250	250
211	Økt tilskudd til friluftsområdene, Attende, Arboreet	-	350	450	600	750
212	Uteservering, økt avgift	-	–500	–500	–500	–500
213	Småbåthavner, økte leieinntekter	-	–500	–500	–500	–500
214	Rammereduksjon park og vei	-	–400	–400	–400	–400
215	Vedlikehold gater og veier, økt rensing av gatesluk, reduksjon	-	-2 050	-2 050	-2 050	-2 050
216	Drift og vedlikehold sentrum, reduksjon	-	-1 800	-1 800	-1 800	-1 800
217	Vedlikehold parker, friområder og utendørs idrettsanlegg, reduksjon	-	-4 250	-4 250	-4 250	-4 250
218	Sommerblomster, julebelysning, reduksjon	-	–350	–350	–350	–350
219	Bidrag fra vertskommune under festival, reduksjon	-	-1 200	–700	-1 200	–700
220	Tilskuddet til private lekeplasser, avvikling	-	–450	–450	–450	–450
221	Effektiviseringskrav	-	–950	–950	–950	–950
	Sum park og vei	**-**	**-11 500**	**-10 550**	**-10 550**	**-9 550**
	Idrett					
222	Leie og driftsutgifter for bruk av areal i idrettshaller/utstillingshaller	-	8 300	10 800	10 800	10 800
223	Leieinntekter ONS, utgår i 2015 og 2017	-	1 050	-	1 050	-
224	Billettpriser Kvernevik og Hundvåg svømmehall, volumøkning,	-	-1 200	-1 500	-1 500	-1 500
225	Billettpriser i svømmehallene, økning	-	–500	-1 000	-1 500	-2 000

	Driftsrammetabell 2015 til 2018	Opprinnelig budsjett 2014	2015	2016	2017	2018
226	Beach volleyball World Tour Stavanger 2014-2016	-	-	-	-2 500	-2 500
227	Leieinntekter, OTD	-	–700	-	–700	-
228	Gamlingen, stenges fom september 2015	-	–750	–750	–750	–750
229	Redusert forbruk på andre driftsutgifter	-	-1 650	-1 650	-1 650	-1 650
230	Renhold garderober, materiellkjøp, morgentrening, sommerstenging m.v. (NIS), reduksjon	-	-1 950	-1 950	-1 950	-1 950
231	Reduserte utbetalinger på større idrettsarrangement	-	–700	–700	–700	–700
232	Tilskudd til idretten (drift av Idrettsrådet), reduksjon	-	–350	–350	–350	–350
233	Anleggstilskudd, reduksjon	-	–350	–350	–350	–350
234	Driftstilskudd til idrettslag, reduksjon	-	–900	–900	–900	–900
235	Effektiviseringskrav	-	–150	–150	–150	–150
	Sum idrett	**-**	**150**	**1 500**	**-1 150**	**-2 000**
	Stavanger eiendom					
236	Forsikring bygg	-	1 200	1 400	1 600	1 800
237	Volumøkning, bofellesskap og omsorgsboliger, husleieøkning	-	-1 900	-5 500	-5 950	-5 950
238	Strøm nødaggregat, private ideelle sykehjem	-	4 500	-	-	-
239	Kommunale boliger, effekt av tidligere års regulering av husleie	-	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
240	Tilskudd til presteboliger	-	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
241	Vedlikehold for administrasjons- og formålsbygg, reduksjon	-	-23 950	-3 050	21 950	31 950
242	Forsvarsbygg, bortfall av leieutgifter	-	-1 300	-1 300	-1 300	-1 300
243	Teknisk drift Forus, generell reduksjon	-	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
244	Effektiviseringskrav	-	–950	–950	–950	–950
	Sum Stavanger eiendom	**-**	**-29 400**	**-16 400**	**8 350**	**18 550**
	Vannverket					
245	Fastledd, IVAR	-	1 222	3 460	8 696	15 547
246	Mengdevariabelt ledd, IVAR	-	2 044	3 962	10 192	18 109

	Driftsrammetabell 2015 til 2018	Opprinnelig budsjett 2014	2015	2016	2017	2018
247	Bemanningsøkning iht. hovedplan	-	350	700	1 050	1 400
248	Driftsutgifter/generell prisstigning	-	2 907	3 582	4 271	4 973
249	Avskrivninger	-	950	2 013	2 913	3 813
250	Renter restkapital	-	1 923	2 484	2 926	3 344
251	Bruk/avsetning til selvkostfond	-	-4 666	-2 403	5 597	5 597
252	Gebyrer/gebyrøkning	-	-4 730	-13 798	-35 645	-52 783
	Sum Vannverket	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
	Avløpsverket					
253	Fastledd, IVAR	-	1 403	3 841	4 562	5 731
254	Mengdevariabelt ledd, IVAR	-	1 740	5 510	5 800	6 670
255	Bemanningsøkning iht. hovedplan	-	350	700	1 050	1 400
256	Driftsutgifter/generell prisstigning	-	4 127	4 874	5 635	6 412
257	Avskrivninger	-	1 665	3 110	4 448	5 786
258	Renter restkapital	-	3 092	3 124	3 501	3 843
259	Gebyrer/gebyrøkning	-	-12 863	-21 159	-24 996	-29 842
	Sum Avløpsverket	**-**	**–486**	**-**	**-**	**-**
	Renovasjon					
260	Økt leveringsgebyr og mengde til IVAR	-	1 905	3 267	4 663	6 095
261	Renovasjonen IKS og Norsk gjenvinning, volumøkning	-	2 410	4 308	6 280	8 278
262	Kalkulerte finanskostnader	-	117	–63	–255	–440
263	Generell prisstigning innkjøpte varer og tjenester	-	1 023	1 825	2 503	2 062
264	Gebyrer/generell gebyrøkning	-	-3 572	-8 005	-11 480	-14 605
265	Bruk av bundet fond	-	-1 883	-1 332	-1 711	-1 390
	Sum renovasjon	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
	SUM BYMILJØ OG UTBYGGING	**-**	**-48 386**	**-32 300**	**-10 200**	**150**
	Sum endringer på sektorene	**-**	**-323 326**	**-367 890**	**-354 190**	**-359 740**
	Sum netto driftskonsekvenser og endringer på sektorene	**-**	**-277 326**	**-251 990**	**-143 440**	**-134 740**

Driftsrammetabell 2015 til 2018	Opprinnelig budsjett 2014	2015	2016	2017	2018
BUDSJETTBALANSE	-	-	-	-	-

Tabell 3.17 Driftsrammetabell 2015–2018

Merknader drift

Frie inntekter

1 Formue/inntektsskatt

2 Innbyggertilskudd inkl. utgiftsutjevning

3. Inntektsutjevning

Frie inntekter omhandler formue-/inntektsskatt, innbyggertilskudd, inklusiv utgiftsutjevning og inntektsutjevning, og er nærmere omtalt i kapittel 3.4. Skatteinntektene er basert på 4,5 % vekst fra anslått nivå for 2014 for Stavanger kommune. Skatt i prosent av landsgjennomsnittet blir da 143,5 %. Frie inntekter budsjetteres samlet med kr 6 593,2 mill. i 2015 og stiger på grunn av innbyggerveksten jevnt til kr 6 874,4 mill. i 2018.

Sentrale inntekter

4. Eiendomsskatt (netto)

Eiendomsskatt foreslås kun justert med årlig volumøkning i 2015. Omtaksering med kontormessig oppjustering av takstene er planlagt med virkning fra 2016, jf. 10 år siden forrige alminnelige taksering. Inntektene antas å øke til netto kr 148 mill. i 2016 og med årlig økning i påfølgende år. Nivå i 2018 avventes inntil de endelige omtakseringene foreligger. Arbeidet med omtaksering vil pågå i 2015 og vises i egen drift-linje i driftsrammetabellen (199). Ytterligere kommentarer vedrørende eiendomsskatten står i avsnitt 3.5.4.

5. Flyktninger og innvandrere – statlige overføringer

Statlige tilskudd til bosetting av flykninger og tiltak for innvandrere omfatter; Integreringstilskudd, tilskudd ved bosetting av personer over 60 år, ekstratilskudd til personer med alvorlige funksjonshemninger, bosetting av mindreårige flyktninger og barnehage tilskudd.

Stavanger kommune har mottatt et vertskommunetilskudd som har gitt kompensasjon for utgifter i forbindelse med HERO mottakssenter for flyktninger. HERO er nedlagt i 2014 som innebærer at Stavanger kommune mister vertskommunetilskuddet tilsvarende kr 1,4 mill. samtidig som rammene til helsestasjon- og skolehelsetjenesten og hjemmebaserte tjenester reduseres tilsvarende da oppgavene nå er bortfalt.

Samlet er overføringen beregnet og budsjettert med kr 83,6 mill.

6. Kompensasjonsordninger fra Husbanken

Staten gir tilskudd til å dekke renter og avdrag i forbindelse med Eldre- og psykiatriplanen og Reform-97 (6-årsreformen). Det gis også tilskudd som dekker rentekostnader i forbindelse med rehabilitering av skole- og kirkebygg. Lånesaldo knyttet til disse investeringene framkommer i tabell 3.10. Kompensasjonsinntekter i 2015 er beregnet til kr 34,95 mill. Satser for investeringstilskudd omtales nærmere under punkt 3.7.6.

Finans

7. Lyse Energi AS, utbytte

11. Lyse Energi AS, renteinntekter – ansvarlig lån

Utbytte og renteinntekter fra ansvarlig lån i Lyse Energi AS er beregnet til totalt kr 218,3 mill. i 2015. Det vises til avsnitt 3.5.1 for en nærmere redegjørelse for overføringene fra Lyse Energi AS.

8. SF Kino Stavanger/Sandnes AS, utbytte

I 2014 utdelte SF Kino Stavanger/Sandnes AS et samlet utbytte på kr 26 mill., hvorav kr 6 mill. i ordinært utbytte og kr 20 mill. i ekstraordinært utbytte. Stavanger kommune mottok et samlet utbytte på kr 8,6 mill. i 2014. Det foreslås å videreføre utbytteforventningen på kr 2 mill. som ble lagt til grunn i Handlings- og økonomiplan 2014-2017.

9. Renovasjonen IKS, utbytte

I 2014 utdelte Renovasjonen IKS et samlet utbytte på kr 2 mill., hvorav Stavanger kommune mottok kr 1 mill. Det foreslås at dette nivået legges til grunn som kommunens utbytteforventning i planperioden.

10. Motpost avskrivinger inkl. renter restkapital, VAR-sektor

Motpost avskrivninger og rente på restkapital på investeringer i VAR-sektoren er beregnet til kr 100,9 mill. i 2015. Kostnadene belastes VAR-sektoren og inngår i gebyrgrunnlaget.

Netto kapitalutgifter

12. Renteinntekter bank og finansforvaltning

13. Rentekostnader gjeldslån, renteswap og startlån

14. Avdragsutgifter (investeringslån)

Det er budsjettert med netto kapitalutgifter på kr 471,15 mill. i 2015. Netto kapitalutgifter omfatter avdragsutgifter på kr 325,9 mill. og rentekostnader knyttet til investeringslån, rentebytteavtaler (renteswap) og startlån på kr 178,7 mill., fratrukket renteinntekter fra bankinnskudd og finansforvaltning på kr 33,45 mill. Det legges opp til en utvidelse av avdragstiden i 2015 til inntil 30 år på enkelte lån med flytende rente. En avdragstid på inntil 30 år vil gi bedre samsvar mellom avdragstiden og den veide levetiden på kommunens anleggsmidler, jf. kommuneloven § 50, nr. 7. Dette resulterer i en betydelig reduksjon i avdragsutgiftene, men gir samtidig en økning i årlige rentekostnader. Det vises til avsnitt 3.3 for en nærmere redegjørelse for renteforutsetningene.

Renteutgifter (1000 kr)	Låneopptak ekskl. startlån	Beregnede renter			
		2015	2016	2017	2018
Renteutg. på lån tom. 2014		110 537	116 604	121 536	124 164
=+ renteutg. lån 2015	646 699	14 486	15 012	16 013	16 909
=+ renteutg. lån 2016	708 100		15 384	18 112	19 106
=+ renteutg. lån 2017	125 900			2 958	3 511
=+ renteutg. lån 2018	262 000				7 598
Sum renteutgifter		125 023	147 000	158 619	171 288
-Beregnende renteinntekter bankinnskudd inkl. avkastning finansforvaltning og rentebytteavtaler		20 250	5 107	–3 798	–9 154
Netto renteutgifter		**145 273**	**152 107**	**154 821**	**162 134**

Tabell 3.18 Oversikt over renteutgifter i planperioden

Avdragsutgifter (1000 kr)	Låneopptak ekskl. startlån	Beregnede avdrag			
		2 015	2 016	2 017	2 018
Avdrag på lån t.om. 2014		304 691	301 961	294 322	291 532
=+ Avdrag lån 2015	646 699	21 209	21 209	21 209	21 209
=+ Avdrag lån 2016	708 100		24 630	24 630	24 630
=+ Avdrag lån 2017	125 900			4 840	4 842
=+ Avdrag lån 2018	262 000				9 786
Sum avdrag ordinære lån		325 900	347 800	345 000	352 000
Sum netto renteutgifter + avdrag		**471 172**	**499 907**	**499 822**	**514 135**

Tabell 3.19 Oversikt over avdragsutgifter i planperioden

Overføring til investering

15. Egenfinansiering av investeringer

Overføring av midler til egenfinansiering av investeringer er kr 104,4 mill. i 2015, kr 190 mill. i 2016, kr 209 mill. i 2017 og kr 294,9 mill. i 2018. Dette tilsvarer netto driftsresultat, justert for bruk og avsetning til bundne driftsfond. Det er ikke planlagt avsetning til eller bruk av disposisjonsfond i planperioden.

Sentrale utgifter

16. Helårseffekt lønnsoppgjør 2014

Rådmannen foreslår å innarbeide full kompensasjon for helårseffekt av lønnsoppgjøret 2014. Dette er beregnet til kr 211,35 mill.

17. Lønnsoppgjør 2015

I forslag til statsbudsjett er lønnsveksten i 2015 anslått til 3,3 % med et overheng på 0,7 %. Rådmannen har brukt den samme lønnsvekstprosenten i beregningene av kommunens kostnader ved forventet lønnsoppgjør 2015 som tilsvarer kr 95 mill. i 2015.

18. Pensjon

Rådmannen viser til kommentarene vedrørende pensjon i kapittel 7.1. Sentral pensjon gjelder reguleringspremie, AFP-premier, rentegaranti, bruk av premiefond, samt føring av kommunens nye premieavvik for året og amortisering (tilbakeføring) av tidligere års premieavvik. Reguleringspremien forventes kr 43,2 mill. lavere i 2015 og er beregnet til kr 219,3 mill. Premieavviket for 2015 anslås til kr 109,6 mill., hvilket er høyt tross for at det er kr 47,6 mill. lavere inntekt enn i 2014. Tilbakeføring av tidligere års premieavvik utgjør kr 61,5 mill. i kostnad. AFP 62-64 er justert ned til kr 16 mill. for å gjenspeile det reelle nivået hittil i 2014. I tillegg påløper arbeidsgiveravgift på postene.

For 2015 budsjetteres det med tilsammen kr 190 mill. i reguleringspremie, premieavvik, amortisering av premieavvik og avtalefestet pensjon. Anslag for reguleringspremien for kirkevergen og Sølvberget er inkludert i disse tallene. Dette betyr en økning på kr 16 mill. i forhold til opprinnelig vedtatt budsjett for 2014.

I tillegg kommer pensjon av løpende lønn og disse satsene har steget litt fra 2014. Denne pensjonskostnaden inngår i driftsbudsjettene til de enkelte virksomhetene.

Folkevalgtordningen (i KLP) opphørte fra 31.12.2013 og ble erstattet av en pensjonsordning med 30 års opptjeningstid, tilsvarende for kommunalt ansatte.

Økninger i de samlede pensjonsinnbetalingene og pensjonskostnader fra 2014 til 2015 skyldes følgende:

- Finanstilsynet har besluttet at grunnlagsrenten for ny opptjening av pensjonsrettigheter skal settes ned fra 2,5 % til 2,0 % fra 2015. Dette medfører økning i pensjonspremien fra 2015.
- Stortinget har vedtatt at ny uføretrygd skal innføres fra 2015 og til dels erstatte dagens uførepensjon. En større del av ytelsene til uføre vil komme fra folketrygden i framtiden og dermed mindre fra tjenestepensjonsordningene. Dette bidrar til å redusere den delen av premiene som er relatert til uførepensjon fra 2015.
- Reguleringspremien er budsjettert lavere for 2015 enn for 2014. Dette er en følge av forventet lønnsvekst og økning i folketrygdens grunnbeløp i et år med mellomoppgjør med relativt store overheng fra 2014 til 2015. Nivålønnsvekst (lønn og G-regulering) som er lagt til grunn er 3,5 %.
- Uttaket av AFP 62-64 viser en fallende trend for ansatte i Stavanger kommune. Dermed går budsjetterte utbetalinger noe ned da kommunen er selvassurandør.

Rådmannen presiserer at det knytter seg usikkerhet rundt anslaget på premier og kostnadsnivå.

19. Ordinær reservekonto og næring/kulturfondet

Formannskapets reservekonto og næring/kulturfondet er på henholdsvis kr 7,9 mill. og 1 mill.

Gjennom vedtak fattet i formannskapet er det allerede bundet opp midler til enkelte arrangementer o.l. som står oppført i tabellen under. Det gjenstår kr 3,2 mill. til fri disposisjon i 2015 og kr 6,2 mill. hvert år fra 2016.

Ordinær reservekonto (tall i mill.)	2015	2016	2017	2018
Opprinnelig ordinær reservekonto, inkl. næring/kultur	8,9	8,9	8,9	8,9
Totalt eksl. næring/kultur	**7,9**	**8**	**8**	**8**
Omdisponere til kommunalstyret for kultur og idrett	–2	–2	–2	–2
Spelemannsdagene 2015, jfr. FSK vedtak 21.08.14	–1			
Norway Chess - jfr. FSK vedtak 02.10.14	–1			
Tour des Fjords - jfr. FSK vedtak 02.10.14	–2			
Skape - jfr. partnerskap/handlingsplan 2012-2015	–0,5			
Sum tiltak	**–4,7**			
Til fri disposisjon	**3,2**	**6**	**6**	**6**

Tabell 3.20 Oversikt over reservekonto og næring og kulturfond

20. Folkevalgte

Budsjettet til folkevalgte på kr 48,8 mill. dekker lønnsutgifter til folkevalgte. Partistøtte, møte- og reiseutgifter, arrangementer og representasjon samt diverse andre driftsutgifter. Rådmannen foreslår videre å innarbeide økte utgifter til innkjøp av iPader til folkevalgte kr 0,7 mill.

21. Hovedtillitsvalgte

Det budsjetteres med kr 9,2 mill. til hovedtillitsvalgte. Dette er en videreføring av nivået for 2014, og vil bli justert for helårsvirkning av lønnsoppgjør 2014 når dette er kjent.

22. Kirkelig fellesråd

Rammen til Kirkelig fellesråd videreføres fra 2014 og justeres for helårsvirkning av lønnsoppgjør 2014. Dette utgjør kr 79,5 mill. Kirkelig fellesråd flytter til nye lokaler i november 2014. Dette innebærer en kostnadsøkning på kr 350 000 per år. Rådmannen har ikke innarbeidet denne kostnadsøkningen i tilskuddsrammen med en forutsetning om at dette dekkes innenfor tildelt ramme. I tillegg foreslår rådmannen å øke driftsutgiftene til Tjensvoll og Hundvåg gravlund i tråd med vedtatt Handlings- og økonomiplan 2014-2017, kr 0,3 mill.

23. Tilskudd livssynssamfunn

Tilskudd til livssynssamfunn budsjetteres med kr 12 mill. i 2015. Tilskuddet er basert på bevilgninger til kirkelige formål i 2015 samt erfaringstall fra medlemsregistre til andre livssynsamfunn.

24. Revisjon og kontrollutvalg

Utgiftene til revisjon og kontrollutvalg budsjetteres med kr 5,3 mill. per år i planperioden. Dette er en økning på 2 %, tilsvarende kr 0,1 mill. fra 2014. Økning skyldes først og fremst økte pensjonskostnader.

25. Felleskostnader

Det budsjetteres med kr 66,4 mill. for 2015. Dette dekker utgifter til diverse tilskudd til lag og organisasjoner, konsulenthonorarer, godtgjørelse, velferdstiltak, forsikringer og andre sentrale utgifter.

26. Valg

Det budsjetteres med kr 6 mill. for å dekke utgifter til gjennomføring av kommunestyrevalg og fylkestingsvalg i 2015 og stortingsvalg i 2017.

Tilskudd regionale prosjekter

27. Brannvesenet Sør-Rogaland IKS

Selskapet har oversendt budsjettforslag for 2015 til eierne. Forslaget innebærer en økning på kr 18,4 mill. (8,8 %) til drift av brannvesenet, Miljørettet helsevern og skjenkekontrollen. Forslaget omfatter også investeringer i kjøretøy og utstyr på kr 15 mill. i 2015, som forutsettes finansiert gjennom låneopptak. Det foreslås i tillegg kr 3 mill. knyttet til innfasingen av nytt nødnett i 2015.

Rådmennene i de største eierkommunene har i samarbeid utarbeidet forslag til tilskuddsnivå basert på selskapets budsjettforslag. I rådmennenes forslag er det innarbeidet en økning på kr 6,5 mill. i 2015 (3 % – kommunal deflator) som kompensasjon for pris- og lønnsvekst. Rådmennenes budsjettforslag reflekterer eierkommunenes økonomiske handlingsrom i kommende planperiode. I forslaget er det likevel tatt sikte på å legge til rette for en tilfredsstillende beredskap i regionen. Det tilligger imidlertid de styrende organ i selskapet å foreta nødvendige prioriteringer innenfor den økte driftsrammen for å sikre en forsvarlig drift og beredskap.

Tilskuddet fra Stavanger kommune vil med dette utgjøre kr 109,2 mill. i 2015. I det samlede tilskuddet til selskapet inngår også et årlig tilskudd på kr 0,75 mill. som skal anvendes til bemanning, drift og vedlikehold av luftmålestasjonene i Kannik og på Våland. Miljørettet helsevern har inngått avtale med Stavanger kommune om å ivareta denne oppgaven.

28. Greater Stavanger

Stavanger kommune skal i henhold til partnerskapsavtalen årlig kjøpe næringsutviklingstjenester fra Greater Stavanger tilsvarende kr 60 per innbygger. Rådmannen foreslår å videreføre nivået i Handlings- og økonomiplan 2014–2017 med en justering for folketallet per 01.01.14. Gjeldende partnerskapsavtale utløper den 31.12.15, og vil følgelig reforhandles i løpet av 2015.

29. Stavanger konserthus IKS (kapitalkostnader og drift)

Stavanger kommune yter tilskudd til Stavanger konserthus IKS som skal dekke kapitalutgifter for lån på kr 500 mill. knyttet til oppføringen av nytt konserthus. Det budsjetteres med kr 28,6 mill. til dette formålet i 2015. Selskapet har i oktober 2014 avlagt endelig byggeregnskap som viser et bevilgningsbehov på kr 100,9 mill. for å fullfinansiere bygget. Skatt vest har sak vedrørende avgiftssituasjonen for konserthuset til behandling, der en foreløpig avklaring er ventet vinteren 2014/2015. Rådmannen vil fremme en egen sak knyttet til byggeregnskapet med forslag til inndekning av finansieringsbehovet. I saken vil det også redegjøres for status knyttet til avgiftssituasjonen for konserthuset. Rådmannen foreslår å foreløpig avsette kr 8,6 mill. i 2015 som tilskudd til å dekke kapitalkostnader for et nytt lån på inntil kr 140 mill. som vil kunne dekke finansieringsbehovet på kr 100,9 mill. i byggeregnskapet og en eventuell andel av total merverdiavgift på kr 249 mill. som selskapet ikke får kompensert/fradragsført.

Det ble i Handlings- og økonomiplan 2014-2017 avsatt kr 10 mill. i årlig driftstilskudd til selskapet. Siden åpningen av konserthuset i 2012 har selskapet arbeidet kontinuerlig med tiltak som vil bidra til å redusere tilskuddsbehovet. I selskapets budsjettforslag for perioden 2015-2018 er det lagt opp til en reduksjon i det årlige driftstilskuddet fra Stavanger kommune på kr 1 mill. Selskapet forestår i dag eiendomsforvaltning av

flere bygg i Bjergsted. Rådmannen vil sammen med selskapet se på mulighetene for å frigjøre ressurser gjennom en effektivisering av eiendomsforvaltningen. Basert på dette arbeidet foreslår rådmannen å redusere det årlige driftstilskuddet til kr 8 mill. i kommende planperiode. Reduksjonen vil kreve ytterligere omstilling for selskapet.

30. Sørmarka flerbrukshall IKS

31. Multihallen og Storhallen IKS

Stavanger kommune dekker 64,02 % av kapital- og driftskostnadene for Sørmarka flerbrukshall IKS (Sørmarka Arena). Kommunen dekker videre 62,4 % av kapital- og driftskostnadene for Multihallen og Storhallen IKS (Sandneshallen og Randaberg Arena). Representantskapene godkjente den 24.09.14 de respektive økonomiplanene for perioden 2015-2018.

I økonomiplanen for Sørmarka flerbrukshall IKS inngår det et samlet tilskudd fra eierne på kr 21,2 mill. og en investeringsramme på kr 7 mill. i 2015. Selskapet legger opp til en gradvis nedtrapping i tilskuddet slik at samlet tilskuddsnivå vil være kr 2,2 mill. lavere i 2018 enn i 2015. I økonomiplanen for Multihallen og Storhallen IKS inngår det et samlet tilskudd fra eierne på kr 18,3 mill. og en investeringsramme kr 3,3 mill. i 2015. Selskapet legger opp til en gradvis reduksjon i årlig tilskudd på kr 0,7 mill. fra 2015 til 2018.

Det er i samråd med rådmennene i de øvrige eierkommunene utarbeidet forslag til tilskuddsnivå for kommende planperiode. Det legges opp til en raskere reduksjon i tilskuddsnivået basert på det samlede økonomiske handlingsrommet til eierkommunene. Det er innarbeidet en reduksjon på 2 % i tilskuddsnivået sammenlignet med selskapenes budsjettforslag. Det tilligger de styrende organ å foreta prioriteringer mellom tiltak for å tilpasse aktivitetsnivået til driftsrammene, herunder effektivisering av driftstjenester, styring av finansforvaltning, generere inntekter mv. Stavanger kommunes andel av tilskuddet til Sørmarka flerbrukshall IKS og Multihallen og Storhallen IKS vil med dette utgjøre henholdsvis kr 13,3 mill. og 11,2 mill. i 2015.

32. Ryfast, planleggingsutgifter

Stavanger kommunes investeringstilskudd til Ryfast videreføres i samsvar med Handlings- og økonomiplan 2014-2017. Dette innebærer et tilskudd på kr 35 mill. i 2015 og kr 20 mill. i 2016.

33. Rogaland teater, prosjektmidler sceneskifte

Bystyret vedtok i Handlings- og økonomiplanen for 2014–17 å bevilge prosjektmidler til Sceneskifte ved Rogaland teater med kr 0,5 mill. i 2014 og kr 1 mill. i 2015.

Driftskonsekvenser av investeringer i oppvekst og levekår

34. Lervig sykehjem

Lervig sykehjem ferdigstilles i 2017. Sykehjemmet har 123 boenheter, i tillegg til andre funksjoner som legesenter, kafe, fysioterapiavdeling og dagsenter. Rådmannen foreslår å budsjettere med kr 3 mill. i oppstartsmidler i 2016 for å legge til rette for at sykehjemmet kan ta alle plassene i bruk allerede fra januar 2017.

35. Haugåsveien 26/28, bofellesskap psykisk helse, 7 plasser

Haugåsveien 26-28 bygges med 7 leiligheter for personer med psykiske lidelser. Oppstart i april 2016. Det foreslås budsjettert med kr 4,3 mill. i 2016 og kr 5,2 mill. i helårseffekt fra og med 2017 til lønn og drift.

36. Krosshaugveien, bofellesskap for autister, 8 plasser

Krosshaugveien bofellesskap er planlagt med oppstart i januar 2016. Bofellesskapet vil ha 8 leiligheter for personer med autisme. Det foreslås budsjettert med kr 22,8 mill. i 2016 til lønn og drift.

37. Bjørn Farmannsgate 25, barn med autisme og PUH, 4 plasser

Planlagt oppstart av bofellesskapet med 4 plasser for barn med autisme og psykisk utviklingshemming i 2016. Rådmannen foreslår at det budsjetteres med kr 11 mill. til lønn og drift fra og med 2016.

38. Lassahagen bofellesskap, psykisk helse, 4–6 plasser

Det er foreløpig planlagt oppstart av totalt 10 av 20 leiligheter for personer med psykiske lidelser i Lassahagen bofellesskap. Det foreslås budsjettert med kr 3,6 mill. til oppstart av 4–6 plasser i august 2015. Fra 2016 foreslås budsjettet økt til kr 12,5 mill. som følge av utbygging av resterende plasser. Helårseffekten av de totalt 10 plassene utgjør kr 13,2 mill. fra og med 2017.

39. Søra Bråde bofellesskap PUH, 16 plasser

Søra Bråde bofellesskap, et bofellesskap med 16 plasser for personer med psykisk utviklingshemming, sto klar i 2014. Bofellesskapet vil ha en samlet budsjettramme på kr 26,7 mill., hvorav kr 15,5 mill. ble bevilget i 2014. Det foreslås derfor å budsjettere med resterende sum, kr 11,2 mill., fra og med 2015.

40. Dagsenterplasser, PUH, 15 brukere

Det foreslås å etablere et nytt dagtilbud for 15 brukere med utviklingshemming for å kunne gi dagtilbud til flere personer med utviklingshemming som går ut av videregående skole. Kostnadene er beregnet til kr 7 mill. i årlige driftsutgifter. I 2017 påregnes halvårseffekten av de totale driftsutgiftene på grunn av sent oppstartstidspunkt.

41. Barnehageprosjekter ferdigstilt i 2014, helårseffekter

For prosjekter ferdigstilt i løpet av 2014 foreslår rådmannen å innarbeide kr 2 mill. i økte driftsmidler. Hertervigtunet barnehage er omstilt fra spesielt tilrettelagt barnehage til ordinær barnehage (kr 1 mill.) samt rivning og nybygg i Skeiehagen barnehage og nybygg i Stokkatunet barnehage (kr 1 mill.).

Driftskonsekvenser av investeringer til kirkelige formål

42. Tjensvoll gravlund, utbygging av driftsbygning, drift og vedlikehold

43. Hundvåg gravlund, arealutvidelse

Rådmannen foreslår å øke driftsutgiftene til Tjensvoll og Hundvåg gravlund i tråd med vedtatt Handlings- og økonomiplan 2014-2017, kr 0,3 mill.

Driftskonsekvenser av investeringer på park og vei

44. Framkommelighet

Rådmannen foreslår å innarbeide kr 0,38 mill. i 2015, med en trinnvis økning til kr 1,58 mill. i år 2018 som følge av økt volum fra nye utbyggingsområder og nye veianlegg.

45. Trafikksikkerhet og miljø

Rådmannen foreslår å innarbeide kr 0,28 mill. i år 2015 med en trinnvis økning til kr 1,18 mill. i 2018 som følge av nye investeringer i satsingsområdene sykkel, trafikksikkerhet, miljø og gatetun.

46. Etterslep vedlikehold park, friområder og aktivitetsanlegg

Park og vei har fått tilført nye områder, mens ressursene til vedlikehold ikke har økt tilsvarende. Rådmannen foreslår å avsette kr 0,2 mill. i 2015 til vedlikehold, samt en årlig økning på kr 0,2 mill. i planperioden.

47. Nye anlegg

Det er bygd – og bygges – mange nye store anlegg som Park og vei overtar drift og vedlikeholdsansvaret for. I løpet av de neste årene skal det overtas spesielt store, kostnadskrevende anlegg som Forumområdet, Jåttåvågen, Tastarustå, nye kunstgressbaner og natur/kulturlandskapsområder. Dette medfører behov for ressursøkning til drift og vedlikehold. Rådmannen foreslår å avsette kr 0,6 mill. i 2015 til dette formålet, samt en årlig økning på kr 0,6 mill. i resten av planperioden.

48. Plasser, vei og torg ved Stavanger konserthus IKS

Park og vei overtok ansvaret for drift og vedlikehold av plasser, veier og torg ved nytt konserthus i 2012. Rådmannen foreslår å innarbeide kr 0,2 mill. i 2014 samt en årlig økning på kr 0,2 mill. i resten av planperioden.

Driftskonsekvenser av investering på idrett

49. Kvernevik svømmehall

Det bygges et svømmeanlegg med 25 meters basseng med drift fra november 2015. Anlegget vil ha sine primærbrukere fra grunnskolen og publikum i bydelen. Rådmannen foreslår å innarbeide kr 0,7 mill. i driftsutgifter i år 2015, og kr 4,25 mill. i resten av planperioden.

50. Hundvåg svømmehall

Det bygges et svømmeanlegg med 25 meters basseng (drift fra april 2015) som vil ha sine primærbrukere fra grunnskolen og publikum i bydelen. Rådmannen foreslår å innarbeide kr 2,84 mill. i driftsutgifter i år 2015, og kr 4,25 mill. i resten av planperioden.

51. Utstillingshall, drifts- og vedlikeholdsutgifter

Det er planlagt at utstillingshallen skal brukes til blant annet idrett gjennom hele året, når det ikke er messer. Det foreslås å innarbeide kr. 0,4 mill. i årlige driftsutgifter i hele planperioden.

52. Hetlandshallen, dobbel idrettshall

Idrettshallen vil bli benyttet til innendørsaktivitet av både publikum og den organiserte idretten, og det er planlagt drift fra juli 2018. Rådmannen foreslår å avsette kr 0,6 mill. til driftsutgifter i 2018.

53. Nye Gamlingen

Det er planlagt drift av nye gamlingen fra 2017. Rådmannen foreslår å avsette kr 1,5 mill. til årlige driftsutgifter i 2017 og 2018.

Driftskonsekvenser av investeringer i Stavanger eiendom

54. Vedlikehold- og renholds utgifter til nye bygg

Rådmannen foreslår å avsette kr 20,3 mill. i 2015 til forvaltning, drift og vedlikehold som følge av nye bygg som tas i bruk i planperioden, med en gradvis økning til kr 59,5 mill. i år 2018. Beregningsmetoden er fra 2015 basert på middels sats etter Holte FDV nøkkelkalkyle. Middels sats innebærer verdibevaring av bygningsmassen og forebygging av vedlikeholdsetterslep.

55. Energiutgifter til nye bygg

Rådmannen foreslår å styrke strømbudsjettet i planperioden som følge av nye bygg som tas i bruk. I år 2014 vil det utgjøre 2,9 mill., med en gradvis økning til kr 10 mill. i år 2018.

SENTRALE OMRÅDER

Felles tiltak sentrale områder

56. Innovasjons- og utviklingsmidler

Bystyret vedtok i handlings- og økonomiplan 2014 – 2017 å bevilge kr 2,5 mill. til innovasjon og utviklingsprosjekter, med en opptrapping til kr 5 mill. i 2015 og resten av planperioden. Rådmannen foreslår i videreføre dette tiltaket for å stimulere til innovasjon, omstilling og fornying. Retningsdrift-linjer for tildeling av innovasjons- og utviklingsmidlene er utarbeidet, og administrasjonsutvalget foretar den formelle tildelingen av midlene.

57. Eksterne husleiekontrakter

Rådmannen foreslår å avsette kr 3,8 mill. for å ta høyde for indeksregulering av eksterne husleiekontrakter, inkludert økning av husleien i Arne Rettedalsgate.

58. Reduksjon i pris og forbruk av energi

Som følge av lavere kraftpriser i kraftmarkedet reduseres driftskostnader til energi i planperioden. Kraftprisene ser ut til å holde seg på dette nivået fremover, og det er derfor lagt inn en reduksjon i driftskostnadene med kr 3,4 mill. årlig i planperioden.

59. Gjenopptakelse av oppreisningsordninger

Rådmannen foreslår å gjenoppta oppreisningsordninger for tidligere barnehjemsbarn. Rådmannen foreslår å bevilge kr 3 mill. per år innledningsvis. Beløpets størrelse vil avhenge av antall nye søknader som mottas og innvilges i forbindelse med ordningen.

60. ENØK-innsparinger

Formannskapet vedtok i sak 95/14 å gjennomføre energitiltak i kommunale bygg med sikte på å redusere energiforbruket. Prosjektet forventes ferdigstilt 2017. Rådmannen foreslår å innarbeide tiltaket med kr 2 mill. i 2015, med en opptrapping frem til 2018, hvor tiltaket forventes å gi full effekt med totale årlige besparelser på kr 6 mill.

61. Gevinster ved bruk av IKT-løsninger

I de senere årene har kommunen anskaffet nye systemer deriblant nytt lønns- og personalsystem samt at arbeidet med å anskaffe nytt sak- og arkiv system pågår. Disse nye teknologiske løsningene vil bidra til nye

og mer effektive arbeidsprosesser for alle ledd i organisasjonen. Rådmannen legger til grunn en effektivseringsgevinst og foreslår å redusere budsjettrammene med kr 2 mill. fordelt ut på hele organisasjonen fra 2015 med en økning opp til kr 4 mill. fra 2016.

62. Rammeavtaler, økonomisk effekt

Det er inngått ulike rammeavtaler knyttet til innkjøp og drift som gir en økonomisk effekt for store deler av Stavanger kommunes virksomhet og vil bli fordelt mellom de virksomhetsområdene som anskaffer disse varene og tjenestene. Dette er avtaler som gjelder medisinsk teknisk forbruksmateriell, kontorrekvisita, mobiltelefoner og innleie av helsevikarer. Rådmannen forventer økonomisk effekt i planperioden i størrelsesorden kr 4,5 mill.

Personal og organisasjon

63. Implementering av arbeidsgiverstrategi

Rådmannen foreslår å styrke budsjettrammen med kr 1,8 mill. i 2015 økende til kr 2,4 mill. fra 2016 for å utvikle arbeidsgiverrollen og den strategiske og operative HR-ledelsen både hos ledere generelt og i støttefunksjoner. Satsingen på nødvendig kompetanse, tydelig retning og verdiskapende samhandling vil være avgjørende i perioden. Styrkingen skal også brukes for å gjennomføre tiltak for å redusere tidsbruken på personaladministrative oppgaver for ledere og ansatte, blant annet ved videreutvikling i bruk av teknologi.

64. Digital arkivdanning

Bystyret vedtok i Handlings- og økonomiplanen 2014 -2017 å innarbeide midler til implementering av nytt sakarkivsystem i 2014. Prosjektet er forsinket, men rådmannen har likevel valgt å redusere prosjektmidlene som planlagt og legger til grunn å gjennomføre prosjektet innenfor gjeldende ramme.

65. Prosjekt eSak

Bystyret vedtok i Handlings- og økonomiplanen for 2014 -2017 å innarbeide midler til sentralisering av arkivfunksjonen for 2015 og ut planperioden tilsvarende kr 3 mill. Dette innebærer økte ressurser til bemanning og utstyr. Sentraliseringen vil frigjør ressurser i virksomhetene og saksbehandlingen.

66. Offentlige PhD

Formannskapet vedtok 4.9.14 etablering av en doktorgradsstilling i Stavanger kommune. Rådmannen har innarbeidet finansiering på kr 0,5 mill. i oppfølgingen av dette. Ordningens overordnede målsetninger er økt langsiktig og relevant kompetansebygging og forskningsstatus, økt forskerrekruttering og økt samspill mellom akademia og kommunen.

67. Regulering av torgavgift, gratis kopiering etc.

Rådmannen foreslår å øke betalingssatsene på torgavgift og kopiering ved Servicetorget. Dette vil gi en merinntekt på kr 0,5 mill.

68. Bemanningsreduksjon

Rådmannen foreslår å redusere bemanningen i Personal og organisasjon tilsvarende kr 1 mill., som tilsvarer ca. 1,5 årsverk.

69. Lærlingeordningen, verdiskaping

Rådmannen foreslår å redusere lærlingeordningen med kr 3 mill. i 2015 med en opptrapping til kr 4 mill. i planperioden. Det legges til grunn at 2. års lærlinger er del av verdiskapning og inngår delvis i virksomhetens bemanning.

70. Redusere diverse ordninger som rekruttering, stipend mv.

Rådmannen foreslår å redusere diverse ordninger, som stipend, rekrutteringstiltak, messer osv. med kr 2,5 mill. med en ytterligere reduksjon til kr 3 mill. i planperioden.

71. Generell gjennomgang av velferdsordninger, seniorpolitikk, boligtilskudd

Rådmannen foreslår å revidere velferdsordninger, seniorpolitikk, boligtilskuddsordninger og kantinedrift med en budsjettmessig reduksjon på kr 3,25 mill. i 2015 med opptrapping til kr 4,5 mill. i planperioden.

72. Effektiviseringskrav

Rådmannen legger til grunn at organisasjonen aktivt søker nye og forbedrede løsninger i sin daglige drift. Samtidig vil det i perioder være naturlig turnover og stillinger vil kunne holdes ledig samt at rekrutteringsprosessene naturligvis også tar tid. Rådmannen foreslår å redusere budsjettrammen med kr 1,9 mill. fra 2015.

Kommunikasjon

73. Digital innbyggerdialog og sosiale medier

Rådmannen foreslår å styrke kommunens dialog og samhandling med innbyggere i sosiale medier – særlig i medvirkningsprosesser, samt en videreutvikling av nettsidene i tråd med forskrift for universell utforming. Rådmannen foreslår å øke driftsrammen til disse formålene med kr 0,5 mill. fra og med 2015.

74. Klarspråk – tilrettelagt informasjon

Klarspråkprosjektet foreslås videreført med særlig vekt på tilrettelagt informasjon for en sammensatt befolkning. Rådmannen foreslår å øke driftsrammen med kr 0,3 mill. fra og med 2015 til dette formål.

75. Effektiviseringskrav

Rådmannen legger til grunn at organisasjonen aktivt søker nye og forbedrede løsninger i sin daglige drift. Samtidig vil det i perioder være naturlig turnover og stillinger vil kunne holdes ledig samt at rekrutteringsprosessene naturligvis også tar tid. Rådmannen foreslår å redusere budsjettrammen med kr 0,1 mill. fra 2015.

Økonomi

76. Salg av økonomitjenester til andre kommuner

Stavanger kemnerkontor ivaretar gjennom vertskommunesamarbeid skatteoppkreverfunksjonen for kommunene Randaberg, Rennesøy, Finnøy og Kvitsøy. I tillegg har Stavanger kemnerkontor ansvaret for drift av Sør- og midt-Rogaland arbeidsgiverkontroll som er interkommunalt samarbeid der Stavanger som vertskommune skal ivareta ansvaret for stedlig kontroll av arbeidsgiverne i kommunene Hjelmeland, Finnøy, Rennesøy, Forsand, Eigersund, Sokndal og Bjerkreim. Salg av disse tjenestene til andre kommuner utgjør kr 1,5 mill. i inntekter per år. SK regnskap har avtaler med selskaper om salg av lønns- og regnskapstjenester.

Rådmannen vil gjennomgå prisingen av oppdrag for andre for å sikre at honorarene dekker de faktiske kostnader med oppdragene. Dette vil gi økte inntekter på kr 1 mill. fra 2015. IT avdelingen har inngått driftsavtale med Rennesøy, Finnøy og Forsand kommune, som vil betale Stavanger for leveransen av tjenestene og inntektsbudsjettet justeres med kr 1,3 mill. Rådmannen foreslår å øke inntektsbudsjettet fra 2015 med kr 3,8 mill.

77. Intern omorganisering, SK-regnskap

SK-regnskap omorganiserer driften ved å slå sammen to seksjoner og dette vil frigjøre lønnsmidler tilsvarende kr 1 mill. per år.

78. Effektiviseringskrav

Rådmannen legger til grunn at organisasjonen aktivt søker nye og forbedrede løsninger i sin daglige drift. Samtidig vil det i perioder være naturlig turnover og stillinger vil kunne holdes ledig samt at rekrutteringsprosessene naturligvis også tar tid. Rådmannen foreslår å redusere budsjettrammen med kr 3 mill. fra 2015.

Kommuneadvokaten

79. Merkantil ressurs og kjøp av advokattjenester

På bakgrunn av økt oppdragsmengde ved kommuneadvokatens kontor foreslår rådmannen å utvide merkantil stilling fra 80 til 100 %. Kommuneadvokatens forpliktelser i barnevernssakene, som viser en økende tendens, fører til behov for kjøp av eksterne advokattjenester. I tillegg har kontoret fått en økende arbeidsbelastning grunnet krav om erstatting. På dette grunnlag foreslår rådmannen å øke budsjettrammen med kr 0,3 mill. fra 2015.

Næring

80. Justert driftsramme inkludert BID-ordning

Budsjettrammen foreslås styrket med kr 0,75 mill. i 2015 og videre fra 2016 kr 0,5 mill. årlig for å dekke ordinære driftsutgifter og midler til BID-ordningen.

Politisk sekretariat

81. Effektiviseringskrav

Rådmannen legger til grunn at organisasjonen aktivt søker nye og forbedrede løsninger i sin daglige drift. Samtidig vil det i perioder være naturlig turnover og stillinger vil kunne holdes ledig samt at rekrutteringsprosessene naturligvis også tar tid. Rådmannen foreslår å redusere budsjettrammen med kr 0,2 mill. fra 2015.

OPPVEKST OG LEVEKÅR

82. Nye lokaler til Oppvekst og levekårservice

Oppvekst og levekårservice flytter til nye lokaler og får styrket sin ramme med kr 1,5 mill. for å dekke

økning i husleie.

83. SLT (Samordning av lokale kriminalitetsforebyggende tiltak), reduksjon

Rådmannen foreslår å redusere den økonomiske rammen til SLT arbeid fra kr 1 mill. til 0,5 mill. Dette vil redusere muligheter til å iverksette akutte tiltak rettet mot negative ungdomsmiljøer preget av rus og kriminalitet i like stor grad som tidligere.

84. Effektiviseringskrav

Rådmannen legger til grunn at organisasjonen aktivt søker nye og forbedrede løsninger i sin daglige drift. Samtidig vil det i perioder være naturlig turnover og stillinger vil kunne holdes ledig samt at rekrutteringsprosessene naturligvis også tar tid. Rådmannen foreslår å redusere budsjettrammen til oppvekst og levekårsstab med kr 1,8 mill. fra 2015.

Budsjettekniske endringer

85. Medfinansiering samhandlingsreform

Regjeringen har i forslag til statsbudsjett foreslått å avvikle ordningen med kommunenes medfinansiering av spesialisthelsetjenesten. Denne ble innført i 2012 som et av flere elementer i samhandlingsreformen. Stavanger kommune hadde budsjettert med kr 109 mill. til dette formål.

Felles tiltak levekår

86. Ressurskrevende tjenester, refusjonsinntekt

Kommunen mottar refusjon fra staten i forbindelse med ressurskrevende tjenester. Ved reberegninger av forventet refusjon med regelverk fra statsbudsjett 2014 kunne inntektene ha blitt økt med kr 13 mill. Regjeringen har imidlertid i sitt forslag til statsbudsjett 2015 foreslått å endre innslagspunktet opp til kr 1 080 000. For Stavanger innebærer dette at merinntektene for 2015 kun blir kr 4 mill. Endringene vil også få effekt allerede i 2014.

87. Samhandlingsstillinger i hjemmebaserte tjenester, reduksjon

Alle de syv virksomhetene i hjemmebaserte tjenester, inkl. Stavanger hjemmehjelp, ble hver styrket med kr 560 000 knyttet til oppstarten av samhandlingsreformen. Rådmannen legger nå til grunn at arbeidsoppgavene inngår som en naturlig del av den ordinære driften. Rådmannen foreslår å redusere rammene med kr 3,92 mill. i 2015.

88. Kommunalstyret levekår, økt ramme reversert

Bystyret vedtok i budsjettbehandlingen for 2013 å avsette kr 6 mill. til levekårsformål. Deler av dette ble disponert i handlings- og økonomiplan 2014 -2017. Det resterende kr 1,85 mill. ble saldert i forbindelse med tertialrapportering per 30.04.2014. Bystyret vedtok i budsjettbehandlingen for 2014 å avsette kr 5 mill. til levekårsformål. Kr 0,15 mill. er disponert til helsestasjon ved universitetet. Det resterende beløp kr 4,85 mill. ble saldert i tertialrapporteringen per 30.04. Rådmannen foreslår nå å redusere tidligere bevilget avsetning til levekårsformål med til sammen kr 6,7 mill.

89. Tilskudd lag og organisasjoner, reduksjon

Rådmannen foreslår å redusere tilskudd til lag, organisasjoner og institusjoner innenfor levekårsområdet

med om lag 5 %. Samlet utgjør dette en reduksjon årlig på kr 0,7 mill. Se kap. 11 for detaljer.

90. Prosjekt «Ville veier», avsluttes

Ville veier er et «arbeid med bistand» tiltak som skal bidra til mestring, personlig utvikling og ny læring hos deltakerne. Kommunens økonomiske bidrag har vært brukt til gjennomføring av teaterproduksjon. Den statlige finansieringen på kr 0,25 mill. er bortfalt, og rådmannen har ikke prioritert videreføring av prosjektet.

Barnehage

91. Pedagogisk bemanning, tilpasning til barnehagelovens krav

For å imøtekomme kravet om pedagogisk bemanning med hjemmel i barnehageloven har Stavanger kommune i 2014 neddimensjonert standard barnegruppestørrelse fra 19 til 18 barn. Som et resultat har kommunen vært nødt til å øke bemanningsnormen noe for å opprettholde samme antall fagarbeidere og assistenter, samt styrerressurs i barnegruppene (henholdsvis 2 og 0,25 per 18 store/9 små barn). Tilpasningen er kostnadsberegnet til kr 11 mill. per år. Kr 5 mill. ble bevilget i 2014, de resterende kr 6 mill. foreslår rådmannen å øke rammene med fra 2015.

92. Kompetanseheving

Stavangerbarnehagen skal ha høy faglig kompetanse bestående av pedagoger og fagarbeidere. Assistenter i barnehagene gis i dag mulighet til å ta fagbrev i barne- og ungdomsarbeid. Antall assistenter som ønsker denne utdannelsen er høyere enn det kommunen tilbyr, og rådmannen foreslår derfor å utvide kapasiteten (kr 300 000). For å styrke kvaliteten foreslår rådmannen å sette av midler til veiledning til styrere (kr 200 000). Rådmannen foreslår i tillegg å øke kompetansemidlene med kr 1 mill. fra 2016 og ytterligere kr 1 mill. fra 2017.

93. Tilskudd til ikke-kommunale barnehager, effekt av ny beregningsmetode

Endringer i barnehageforskriften gjør at tilskuddet til private fra 1. januar 2015 skal beregnes på kommunale barnehagers regnskapstall fra to år tilbake i stedet for budsjett for inneværende år. Tilskuddet skal justeres for kommunal deflator for 2014 og 2015 (3 % per år), samt økning i foreldrebetaling. Dette gjør at konsekvensene av endringer gjort i kommunale barnehagers økonomi først vil ha en effekt etter to år i de private barnehagene. Ettersom foreldrebetaling og moderasjonsordninger foreslås justert i 2015 vil det derimot ikke være behov å styrke barnehagerammen ytterligere før i 2016.

94. Økt foreldrebetaling, endring i satser

Stavanger har, sammenlignet med øvrige ASSS-kommuner, en moderasjonsordning som favner foresatte med en relativ høy inntekt. Rådmannen foreslår en endring av inntektsgrense og prosentandel for moderasjon. I tillegg foreslås at friplasser bortfaller. Rådmannens forslag til å endre moderasjonssatsene vil fortsatt innebære lavere satser enn hva regjeringens signaler er i forslag til statsbudsjett og lavere sammenlignet med nabokommuner. Endringene i moderasjonssatsene tilsvarer en økt inntekt på kr 4 mill. i 2015. Detaljene finnes i kap 12 om egenbetalingssatser.

Som følge av regjeringens forslag om økning av foreldrebetaling i barnehage fra kr 2 405 til kr 2 580, foreslår rådmannen å øke inntektsbudsjettet med kr 9 mill. i 2015. Samlet gir dette en merinntekt på kr 13 mill. fra 2015.

95. Omstilling av området «styrket barnehagetilbud»

Mer effektiv tjenesteproduksjon i framtiden er avhengig av muligheten for å være fleksibel i løsningene av

oppgaver. Rådmannen foreslår å vurdere hvordan en ytterligere kan effektivisere arbeidet innenfor styrket barnehagetilbud. Oppmerksomheten vil bli rettet mot mer effektiv arbeidsflyt og -fordeling i og mellom barnehagene, inkludert framtidig organisering av spesielt tilrettelagte avdelinger, fagstab barnehage, ressurssenteret og PPT.

Sees i sammenheng med drift-linje 101 og 102.

96. Barneparker, familiebarnehager, åpne barnehager samt drift av kommunale barnehager i leide bygg, avvikling og rammereduksjon

Smiodden barnepark er et ikke-lovpålagt utendørs leketilbud med 20 plasser for barn i alderen to til fem år, fire timer per dag. Stavanger kommune kan tilby barn som benytter dette tilbudet plass i ordinære barnehager, og det foreslås derfor å legge ned Smiodden barnepark. Effekt kr 0,75 mill. i 2015.

Rådmannen foreslår videre å redusere antall ansatte i familiegruppen i Kvalaberg barnehage fra fem til tre ansatte. Familiegruppen er et ledd i «Tidlig innsats» og et forbyggende tiltak rettet mot foreldre som trenger støtte i foreldrerollen. Gruppen veileder også åpne barnehager ut fra tiltaket Rett hjelp tidlig. Barnevern og helsestasjon anbefaler plass i familiegruppen. En reduksjon i tilbudet vil redusere kapasitet overfor foreldre som har behov for støtte i foreldrerollen. Kapasitet til å veilede åpne barnehager blir også redusert. Effekt kr 0,5 mill. i 2015.

Kommunens to åpne barnehager kommer i tillegg til fem ikke-kommunale barnehager. Antallet åpne barnehager ser ut til å være overdimensjonert i forhold til etterspørselen, og rådmannen foreslår å legge ned tilbudet ved to kommunale barnehager. Effekt kr 0,75 mill. fra 1. august 2015.

I barnehagebruksplanen er det vedtatt en utfasing av de kommunale familiebarnehagene. På grunn av overkapasitet, foreslår rådmannen å fremskynde avvikling av den siste kommunale familiebarnehagen som er en del av Bekketunet barnehage. Barna vil få tilbud om plass ved andre barnehager. Effekt kr 0,5 mill. fra 1. august 2015.

Ut fra kartlagt behov for barnehageplasser i barnehagebruksplanen, avvikles drift i enkelte leide bygg. Byggene har lav bygningsteknisk standard og relativt høye leieutgifter. Barn får tilbud om plass i andre barnehager. For brukerne kan det bety lengre avstand mellom hjem og barnehage. Effekt kr 0,5 mill. fra 1. august 2015.

Samlet foreslår rådmannen å reduserer budsjettet med kr 3 mill. i 2015.

97. Ledelsesstruktur, administrasjonsressurs, kjøkkenassistentressurs mv, rammereduksjoner

Rådmannen foreslår å redusere delvis tiltaket Styrket ledelse på barnehageområdet, som ble vedtatt i KO sak 18/14 og administrasjonsutvalgets sak 23/14 på bakgrunn av et evalueringsprosjekt. Dette reduserer mulighet til å styrke ledelsen i fagstab og administrasjonsressurs i barnehagene. På bakgrunn av avdekkede behov er det viktig at deler av tiltaket videreføres. Det er nødvendig med gjennomgang og inkluderende prosesser for å sikre at fordelingen av beløpet treffer i henhold til de konklusjoner som foreligger i saken. Effekt kr 2 mill.

Videre foreslår rådmannen en ny fordelingsmodell av ekstra styrerressurs mellom barnehagene, der store barnehager får mindre og små får mer, i tillegg til å oppfordre til økt spesialisering på tvers av virksomhetene. Effekt kr 2,5 mill. fra 1. august 2015.

Barnehager har kunnet søke om midler til å dekke tapt refusjon på feriepenger for ansatte i foreldrepermisjon. Rådmannen foreslår å avvikle ordningen. Effekt kr 1 mill.

Videre foreslår rådmannen å delvis reversere tiltaket «Volum og kvalitetsøkning» fra handlings- og

økonomiplanen i 2013-2016, der halvparten (kr 6 mill.) av disse midlene er fordelt ut til barnehage for å dekke ansettelse av kjøkkenassistenter eller andre kvalitetstiltak. Effekt kr 4,5 mill. i 2015, og kr 6 mill. fra 2016 og videre.

98. Tilskudd til SBF-ordningen, reduksjon

Stavanger kommune gir tilskudd til Stavanger barnehagenes foreldreforening. Tiltaket innebærer halvering av dette tilskuddet og vil fra 2015 utgjøre kr 0,1 mill.

99. Tospråklige assistenter, språktiltak, helsetjenester for flerspråklige mv

Rådmannen foreslår å redusere budsjettet med kr 1,1 mill. fra 2015. Dette omfatter to-språklige assistenter, språktiltak og helsetjenester for flerspråklige barn. Endringene er i hovedsak et effektiviseringstiltak der det foreslås endringer i organisering av tilbudet og brukerne vil i liten eller ingen grad bli berørt.

Språktiltaket ble etablert i 2012, og er et tiltak for å styrke språkforståelsen for minoritetsspråklige barn. Tiltaket er godt i gang, og behovet for administrasjon mindre. Rådmannen mener at tiltaket vil kunne videreføres selv om administrasjonsressursen reduseres. Effekt kr 0,16 mill. i 2015.

Rådmannen foreslår videre å avvikle stilling som helsesøster for flerspråklige (60 %). Helsesøster har drevet oppsøkende arbeid for å øke antall flerspråklige barn i barnehagen. Andelen minoritetsspråklige barn i Stavanger som går i barnehage i forhold til alle barn i barnehagene er ca. 16 %, – (andelen innvandrere av befolkningen i Stavanger ligger på ca. 20 %). Rekrutteringsarbeidet søkes videreført av helsestasjonstjenesten, innføringsbarnehagen ved Johannes læringssenter, åpne barnehager og barnevernet. Effekt kr 0,2 mill. i 2015.

100. Effektiviseringskrav

Rådmannen legger til grunn at organisasjonen aktivt søker nye og forbedrede løsninger i sin daglige drift. Samtidig vil det i perioder være naturlig turnover og stillinger vil kunne holdes ledig samt at rekrutteringsprosessene naturligvis også tar tid. Rådmannen foreslår å redusere budsjettrammen med kr 3,2 mill. fra 2015.

Ressurssenteret for styrket barnehagetilbud

101. Omstilling av området «styrket barnehagetilbud»

Mer effektiv tjenesteproduksjon i framtiden er avhengig av muligheten for å være fleksibel i løsningene av oppgaver. Rådmannen foreslår å vurdere hvordan en ytterligere kan effektivisere arbeidet innenfor styrket barnehagetilbud. Oppmerksomheten vil bli rettet mot mer effektiv arbeidsflyt og -fordeling i og mellom barnehagene, inkludert framtidig organisering av spesielt tilrettelagte avdelinger, fagstab barnehage, ressurssenteret og PPT. Tiltaket sees i sammenheng med drift-linje 95 og 102.

102. Opprettholdelse av aktivitetsnivå i 2014

Ressurssenteret for styrket barnehagetilbud har gjennom 2014 hatt en økende aktivitet. Det er først og fremst omfanget av hjelp til enkeltbarn som har økt. I første tertial 2014 ble det tilleggsbevilget kr 7 mill. til formålet. For å opprettholde aktivitetsnivået fra 2014 er det gjennomført tiltak i inneværende år for å effektivisere driften ved å organisere flere tiltak som gruppetiltak og gruppeveiledning. På den måten har ressursene blitt utnyttet mer effektivt. Rådmannen foreslår å gjennomføre en prosess med mål om ytterligere effektivisering av ressursene i styrket barnehagetilbud. Her vil en se på mer effektiv arbeidsflyt og -fordeling i og mellom barnehagene, inkludert framtidig organisering av spesielt tilrettelagte avdelinger,

fagstab barnehage, ressurssenteret og PPT. Utover dette har rådmannen lagt inn ytterligere 3 mill. i rammen for å opprettholde aktivitetsnivået.

103. Psykisk helsestilling, avvikling

Stillingen ble opprettet som et tiltak i «Plan for psykisk helse i Stavanger kommune 2007-10» og ble overført til ordinær drift i 2010. For tiden organisert under Ressurssenteret. Stillingen ble disponert til oppfølging av barn med psykiske vansker i barnehagen. I 2010 ble tiltaket «Rett hjelp tidlig» etablert og skal nå ut til alle barnehager i løpet av en fem-årsperiode. Målet med dette tiltaket er å avdekke behov og sette inn tiltak så tidlig som mulig. Begge tiltakene har et forebyggende perspektiv og er ledd i «tidlig innsats». Da tiltakene delvis overlapper hverandre når det gjelder kompetanseheving, veiledning og tidlig indentifisering av barn med behov for hjelp, er det grunnlag for å foreslå å avvikle psykisk helsestilling.

104. Effektiviseringskrav

Rådmannen legger til grunn at organisasjonen aktivt søker nye og forbedrede løsninger i sin daglige drift. Samtidig vil det i perioder være naturlig turnover og stillinger vil kunne holdes ledig samt at rekrutteringsprosessene naturligvis også tar tid. Rådmannen foreslår å redusere budsjettrammen med kr 0,25 mill. fra 2015.

Skole og SFO

105. Elevtallsvekst grunnskole

Rådmannen foreslår å øke budsjettrammen til grunnskolen med kr 3,6 mill. som følge av forventet elevtallsvekst fra 2014 til 2015.

106. Lenden skole, avslutte leieforhold

Lenden skole flytter høsten 2015 inn i nye kommunale lokaler. Utgiftene til ekstern leie reduseres som følge av dette. Rådmannen foreslår å redusere rammen med kr 0,85 mill. i 2015 og kr 1,5 mill. i resten av planperioden.

107. Åmøy skole, inklusive SFO, avvikling

Åmøy skole er avviklet fra høsten 2014. Utgiftene til skoledrift reduseres som følge av dette. Den årlige innsparingen er på kr 3 mill.

108. Skoleplasser for elever fra Åmøy

Det kjøpes skoleplasser for elever fra Åmøy. Plassene kjøpes fra Rennesøy kommune og beløper seg til kr 0,7 mill. hvert år.

109. Stavanger-prosjektet, delfinansiere stilling Universitetet i Stavanger

Rådmannen foreslår å bevilge kr 0,3 mill. for å finansiere en halv stilling knyttet til Stavanger-prosjektet «Det lærende barnet». Dette er et prosjekt ved Universitetet i Stavanger.

110. Skolefritidsordningen, øke prisene

Rådmannen foreslår å øke satsene for foreldrebetaling i skolefritidsordningen fra høsten 2015. Prisene vil etter dette bli kr 2 930 for en 100 % plass og kr 2 010 for en 60 % plass. Forslaget innebærer en prisøkning på 11 % fra høsten 2014. En slik økning vil gi kommunen kr 15,1 mill. i økte inntekter per år fra 2016. I 2015 vil inntektene gå opp med kr 10,4 mill. som følge av økte priser fra høsten 2014 og den

foreslåtte nye økningen fra høsten 2015. Detaljene fremkommer i kap. 12.

111. Tastarustå og Teinå skoler, omstillingsmidler trekkes tilbake

Fra høsten 2014 er Teinå skole omgjort til ren barneskole og Tastarustå til ren ungdomsskole. Omstillingsmidler som var lagt inn i skolenes budsjettrammer kan nå trekkes tilbake. Rådmannen foreslår å redusere rammene med til sammen kr 1 mill.

112. Den kulturelle skolesekken, redusert aktivitet og busspenger

Rådmannen foreslår å redusere tilbudet til elevene innenfor rammen av Den kulturelle skolesekken. Det foreslås samtidig å redusere tilskuddet til busstransport til forestillinger og konserter. Den samlede innsparingen er på kr 1,2 mill. fra 2015 og ut planperioden.

113. Rammereduksjon – skole

Linjeforklaring, rammereduksjon - skole	2015	2016	2017	2018
Valgfag ungdomstrinnet	1 800	1 800	1 800	1 800
Ordningen med gratis frukt og grønt på ungdomsskoletrinnet er avviklet	–2700	–2 700	–2 700	–2 700
Rammereduksjon skolene	–46 200	–66 200	–66 200	–66 200
Sum	**–47 100**	**–67 100**	**–67 100**	**–67 100**

Tabell 3.21 Rammereduksjon – skole, drift-linjeforklaring

Fra skoleåret 2014–2015 tilbys det valgfag for alle elever på ungdomstrinnet. Rådmannen foreslår å øke skolebudsjettet med kr 1,8 mill. for å finansiere helårseffekten av innføring av valgfag på 10. trinn fra høsten 2014.

Ved behandlingen av statsbudsjettet for 2014, vedtok Stortinget å avvikle finansiering av gratis frukt og grønt til elever på ungdomstrinnet, via reduksjon i rammetilskuddet til kommunen i 2014. Rådmannen foreslår at skolenes budsjettrammer justeres ned tilsvarende med kr 2,7 mill.

Bystyrets vedtak i forbindelse med tertialrapport per 30.04.2014 foreslås videreført. Helårseffekten av tiltaket utgjør kr 28,8 mill. Rådmannen foreslår ytterligere reduksjon i den generelle budsjettrammen til skolene med kr 17,4 mill., totalt kr 46,2 mill. i 2015 og kr 66,2 mill. i resten av planperioden. Reduksjonen vil bli fordelt på skolene etter ressursfordelingsmodellen. Sett opp mot opprinnelig budsjett 2014 så vil budsjettrammen til skolene bli redusert med henholdsvis 3,4 % i 2015 og 4,9 % i resten av planperioden.

114. Redusert reserve – spesialundervisning og minoritetsspråklig undervisning

Rådmannen foreslår å trekke tilbake kr 3,8 mill. fra en sentral reserve for grunnskolene. Midlene var satt av for å kunne regulere tildelingen til enkeltskoler når behovet for spesialundervisning og språkopplæringen viste seg å være større enn forutsatt i budsjettildelingen.

115. Kurs, kompetanseutvikling, reisestipend mv, redusert tilbud

Rådmannen foreslår å redusere bevilgningen til kurs og kompetanseutvikling for lærere. Reisestipendordningen for lærere foreslås også avviklet. Samlet gir dette en innsparing på kr 3 mill. Av det totale budsjettet på kr 6,4 mill. utgjør dette 47 %.

116. «Grønt flagg» -ordning, internasjonalt skolesamarbeid, realfagssatsing på Oljemuseet

Rådmannen foreslår å gjøre miljøsertifiseringsordningen Grønt flagg frivillig for skolene, avvikle tilskudd til samarbeid med skoler utenfor Europa og avslutte realfagssamarbeidet med Oljemuseet. Tiltakene vil samlet gi en innsparing på kr 0,6 mill. i 2015 og kr 1,4 mill. de påfølgende årene.

117. Driftsstyreordningen, reduksjon

Rådmannen foreslår å redusere utgiftene til driftsstyreordningen. Reduksjonen gjør at møtefrekvensen til driftsstyrene vil måtte reduseres. Tiltaket vil gi en årlig innsparing på kr 0,3 mill.

118. Kommunalt foreldreutvalg, reduksjon i tilskudd

Rådmannen foreslår å halvere tilskuddet til Kommunalt foreldreutvalg. Foreldreutvalg vil da måtte redusere sekretariatsfunksjonen. Tiltaket vil gi en årlig innsparing på kr 0,25 mill.

119. Kommunalstyret oppvekst, reversere økt ramme

Bystyret vedtok i budsjettbehandlingen 2013 å sette av kr 7 mill. og kr 8 mill. i budsjettbehandlingen for 2014, til disposisjon for kommunalstyret for oppvekst. Rådmannen foreslår å reversere det udisponerte fra 2013 og det totale beløpet for 2014 totalt kr 9,25 mill. for 2015 og kr 10,75 mill. for resten av planperioden.

120. Brukerundersøkelser, reduksjon

Rådmannen foreslår å redusere utgiftene til gjennomføring av ikke-lovbestemte brukerundersøkelser. Ved å slutte å gjennomføre brukerundersøkelse i skolefritidsordningen, samt benytte Utdanningsdirektoratet sin foreldreundersøkelse for skole, oppnås en årlig innsparing på kr 0,2 mill.

121. Lenden, rammereduksjon

Rådmannen foreslår å redusere budsjettrammen til Lenden skole- og ressurssenter med kr 3 mill. Som en følge av dette vil skolen måtte redusere antallet skoleplasser og tilbudet om veiledning til de øvrige skolene.

122. Effektiviseringskrav

Rådmannen legger til grunn at organisasjonen aktivt søker nye og forbedrede løsninger i sin daglige drift. Samtidig vil det i perioder være naturlig turnover og stillinger vil kunne holdes ledig samt at rekrutteringsprosessene naturligvis også tar tid. Rådmannen foreslår å redusere budsjettrammen med kr 5,5 mill. fra 2015.

Johannes læringssenter

123. Husleie nye lokaler Haugesundsg. 27 og 30

I forbindelse med at innføringstilbudet på ungdomstrinnet skal overføres til Johannes læringssenter, samt at barnehagetilbudet på senteret skal utvides med to avdelinger, har det vært nødvendig å bygge om lokalene i Haugesundsgate 27. Ombyggingen vil medføre en årlig økning i husleie på anslagsvis kr 1,6 mill. Ombygde lokaler vil kunne tas i bruk fra og med høsten 2015, og dette vil medføre en økning i husleien på kr 0,8 mill. i 2015. For å få plass til økt aktivitet er det inngått avtale om å leie nybygg i Haugesundsgate 30 til norskopplæring og introduksjonsprogram. Den årlige leiekostnaden til nytt bygg er anslått å komme på kr 5,95 mill. Johannes læringssenter har avtale med utbygger om å overta nytt bygg 10. april 2015, og leiekostnaden for 2015 blir dermed på kr 4 mill. Rådmannen foreslår å styrke budsjettrammen med kr 4,8 mill. til dette formålet.

124. Introduksjonsstønad, aktivitet på 2014-nivå

Antall deltakere på introduksjonsprogrammet har direkte sammenheng med kommunens mottak av flyktninger. Antall deltakere var både i 2013 og videre i 2014 flere enn forutsatt. For enkelte brukere fattes det vedtak om forlengelser ut over det toårige programmet, og da er dette vurdert som særs nødvendig for den aktuelle deltaker. Rådmannen vurderer det slik at antall deltakere på introduksjonsprogrammet vil holde seg på dagens nivå inn i 2015, og foreslår å styrke budsjettrammen med kr 4,5 mill. til dette formålet.

125. Johannes læringssenter, rammereduksjon

Rådmannen foreslår en generell reduksjon på rammen til Johannes læringssenter på 2,5 mill. Budsjettet er i inneværende år nedjustert med kr 5 mill. som følge av lavere inntekter enn forutsatt. Årsaken til dette er i hovedsak nedgang i antall personer som utløser persontilskudd for norskopplæring (per capita), uten at antallet personer med rett til norskopplæring har gått tilsvarende ned. I tillegg får senteret ikke lenger resultattilskudd for beståtte norskprøver fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi). Dette har medført betydelige endringer i tjenesteproduksjonen. Senteret har flere ansatte som går av med pensjon i løpet av 2014, og disse stillingene vil holdes vakante. Vikariater som utgår blir ikke erstattet. Senteret vil etter planen ha en nedgang på 12,7 årsverk ved utgangen av 2014. I tillegg til årsverkreduksjon er også gruppestørrelsene økt, samt det er innført ventelister til norskkurs.

126. Effektiviseringskrav

Rådmannen legger til grunn at organisasjonen aktivt søker nye og forbedrede løsninger i sin daglige drift. Samtidig vil det i perioder være naturlig turnover og stillinger vil kunne holdes ledig samt at rekrutteringsprosessene naturligvis også tar tid. Rådmannen foreslår å redusere budsjettrammen med kr 0,5 mill. fra 2015.

Kulturskolen

127. Kulturskoletimen i SFO/skole, avvikle

Ved behandlingen av statsbudsjettet for 2014 vedtok Stortinget at ordningen med eget tilskudd til «kulturskoletimen» skulle opphøre. Som en konsekvens av Stortingets vedtak, er kulturskoletimen avviklet og rådmannen foreslår at kulturskolens budsjettrammer justeres ned tilsvarende, dvs. med kr. 1,8 mill.

128. Kontingent økning

Rådmannen foreslår å øke kontingentsatsene i Kulturskolen med gjennomsnittlig 3,5 prosent i 2015. Det framkommer i kap. 12 hva prisene for de ulike tilbudene vil bli. Den foreslåtte økningen vil gi kommunen kr 0,45 mill. i økte inntekter per år.

129. Kulturskolen, rammereduksjon

Rådmannen foreslår en reduksjon i rammen til kulturskolen på kr 0,35 mill. og legger til grunn at virksomheten gjennomfører kostnadsreduserende tiltak på ordinære driftsutgifter.

130. Effektiviseringskrav

Rådmannen legger til grunn at organisasjonen aktivt søker nye og forbedrede løsninger i sin daglige drift. Samtidig vil det i perioder være naturlig turnover og stillinger vil kunne holdes ledig samt at rekrutteringsprosessene naturligvis også tar tid. Rådmannen foreslår å redusere budsjettrammen med kr 0,2

mill. fra 2015.

PPT

131. PPT, rammereduksjon

Rådmannen foreslår å redusere tildelingen til pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) med kr 2,4 mill. Reduksjonen vil kunne gi noe lenger saksbehandlingstid i PP-tjenesten, og redusert tilbud om veiledning til skoler og barnehager.

132. Effektiviseringskrav

Rådmannen legger til grunn at organisasjonen aktivt søker nye og forbedrede løsninger i sin daglige drift. Samtidig vil det i perioder være naturlig turnover og stillinger vil kunne holdes ledig samt at rekrutteringsprosessene naturligvis også tar tid. Rådmannen foreslår å redusere budsjettrammen med kr 0,15 mill. fra 2015.

Ungdom og fritid

133. Ungdomsundersøkelsen

Stavanger kommune gjennomfører ungdomsundersøkelsen hvert tredje år. Det er et samarbeid med nabokommuner om å gjennomføre undersøkelsene parallelt for å kunne sammenligne resultater. Barne-, likestillings og inkluderingsdepartementer og Justis og beredskapsdepartementet gir økonomisk støtte til dette tiltaket fra og med 2014. Derfor foreslår rådmannen å redusere den kommunale finansieringen fra kr 0,7 mill. til kr 0,5 mill. i 2016.

134. Uteseksjonen, redusert drift

Rådmannen foreslår å redusere driften i uteseksjonen tilsvarende kr 1 mill. Dette tilsvarer 13 prosent av driftsrammen og vil utgjøre ca. 2 av totalt 14 årsverk. Denne reduksjonen vil føre til reduksjon av det forebyggende arbeidet rettet mot utsatte ungdommer i sentrum.

135. Fritidsklubb/bydelshus, redusert drift

Rådmannen foreslår å redusere budsjettrammen til bydelshus og fritidsklubber med til sammen kr 1 mill. Det vil bli fortatt en gjennomgang av ressursbruken på området for å finne mulige driftsformer på tvers av bydelene og klubbene slik at det totale tilbudet til ungdommene ikke blir betydelig redusert. Det vil tilstrebes et tilbud som er mest mulig målrettet i forhold til aktuelle utfordringsområder.

136. Barn og ungdomssekretærer, redusert tilskuddsnivå

Det bevilges årlig kr 5,4 mill. i tilskuddsmidler til idrettsforeninger til å kunne lønne sekretærer til administrativt arbeid og driftstilskudd til barne- og ungdomsorganisasjoner. Rådmannen foreslår å redusere med kr 0,5 mill. som utgjør i underkant av 10 %.

137. Effektiviseringskrav

Rådmannen legger til grunn at organisasjonen aktivt søker nye og forbedrede løsninger i sin daglige drift. Samtidig vil det i perioder være naturlig turnover og stillinger vil kunne holdes ledig samt at rekrutteringsprosessene naturligvis også tar tid. Rådmannen foreslår å redusere budsjettrammen med kr 0,2 mill. fra 2015.

Helsestasjon og skolehelsetjeneste

138. Legetjeneste, reduksjon

Bystyret vedtok i handlings- og økonomiplan 2013 – 2016 å bevilge kr 1 mill. til skolelegetjenesten. Frem til nå har denne stillingen stått ubesatt som følge av rekrutteringsutfordringer. Rådmannen foreslår nå videre å ansette kun i 50 % stilling. Rådmannen foreslår å redusere budsjettet med kr 0,5 mill. fra 2015.

139. HERO, avvikling

HERO mottakssenter for flyktninger nedlegges i 2014. Helsestasjon- og skolehelsetjenesten har hatt en sykepleier og en lege som har arbeidet i forhold til mottaket. På denne bakgrunn foreslår rådmannen å redusere budsjettmidlene på helsestasjon- og skolehelsetjenesten tilsvarende kr 1,1 mill. som følge av bortfall av arbeidsoppgaver.

140. Effektiviseringskrav

Rådmannen legger til grunn at organisasjonen aktivt søker nye og forbedrede løsninger i sin daglige drift. Samtidig vil det i perioder være naturlig turnover og stillinger vil kunne holdes ledig samt at rekrutteringsprosessene naturligvis også tar tid. Rådmannen foreslår å redusere budsjettrammen med kr 0,25 mill. fra 2015.

Barnevern

141. Fosterhjemsutgifter, økte satser og økt volum

Fosterhjemsutgiftene har vist en økning de siste årene, og det er foretatt betydelige budsjettjusteringer for å kompensere for økningen. Det ble i tertialrapportering per 30.04 bevilget kr 5 mill. for å kompensere for forventet økning i 2014. I tertialrapportering per 31.08 ble det redegjort for at det forventes en ytterligere økning for 2014 på kr 3,5 mill.

Det arbeides nå aktivt med å redusere disse utgiftene. Rådmannen foreslår å styrke budsjettrammen med kr 4 mill. i 2015. I dette forslaget ligger det en underliggende forventning om at det igangsatte prosjektet skal bidra med en reduksjon på fosterhjemsutgifter tilsvarende om lag kr 4,5 mill. Rådmannen vil redegjøre for dette i egen sak første kvartal i 2015.

142. Økt kommunal egenandel, barnevernsinstitusjon

Stortinget vedtok i statsbudsjett 2014 å øke den kommunale egenandelen med 1/3 fra 01.01.14. Regjeringen foreslår i statsbudsjettet for 2015 å øke den kommunale egenandelen med ytterligere 30 prosent. Med et nivå på kjøp av statlige institusjonsplasser tilsvarende 2013 og 2014 vil dette innebære en kostnadsvekst på kr 4,2 mill. Rådmannen foreslår å øke budsjettrammen med kr 4,2 mill.

143. Rammereduksjon barnevern (stab)

Rådmannen foreslår en reduksjon på rammen til staben i barnevernstjenesten tilsvarende kr 1,5 mill. som utgjør ca. 2 årsverk. Dette vil gi mindre ressurser til administrativt arbeid og stille større krav til effektiv ledelse.

144. Effektiviseringskrav

Rådmannen legger til grunn at organisasjonen aktivt søker nye og forbedrede løsninger i sin daglige drift. Samtidig vil det i perioder være naturlig turnover og stillinger vil kunne holdes ledig samt at rekrutteringsprosessene naturligvis også tar tid. Rådmannen foreslår å redusere budsjettrammen med kr 0,35 mill. fra 2015.

EMBO

145. Redusert bemanning

Stavanger kommune drifter seks institusjoner for enslige mindreårige flyktninger. 20 % av denne driften finansieres av Stavanger kommune. Driftsformen på disse institusjonene er under evaluering og det forventes en reduksjon av kostnadene ved ny driftsform. Den foreslåtte reduksjonen på kr 0,2 mill. innebærer derfor en reell reduksjon i aktivitet på kr 1 mill. årlig.

Helse- og sosialkontor

146. Omfattende pleiebehov

Kommunen mottar refusjon fra staten i forbindelse med ressurskrevende brukere. Kommunens andel av totalkostnaden som utløses av helt nye ressurskrevende brukere anslås å kunne utgjøre kr 3 mill. i 2015.

147. TAFU (Tilbakeføring gjennom arbeid, fritid og utdanning.), prosjektmidler utgår

Prosjekt TAFU er et samarbeid mellom Rogaland Fylkeskommune, Kriminalomsorgen, NAV Rogaland og Sandnes kommune. Stavanger kommune har bidratt med lønnsmidler til en stilling, men legger nå ikke inn lønnsmidler for å sikre videre drift. Dette skyldes bortfall av statlige rus-midler. Oppgavene kan i noen grad ivaretas av helse- og sosialkontorene og NAV-kontorene. Reduksjonen er kr 0,55 mill.

148. Redusert bemanning og effektiviseringskrav

Rådmannen foreslår å redusere bemanningen ved hvert helse- og sosialkontor med et halvt årsverk og legger til grunn at organisasjonen aktivt søker nye og forbedrede løsninger i sin daglige drift. Samtidig vil det i perioder være naturlig turnover og stillinger vil kunne holdes ledig samt at rekrutteringsprosessene naturligvis også tar tid. Rådmannen foreslår å redusere budsjettrammen med kr 3 mill. fra 2015.

Nav-kontorene

149. Sosialhjelp

Sosialhjelpsutgiftene i 2013 og prognosen for 2014 viser at utgiftsnivået ligger rundt 140 mill. Rådmannens forslag om å øke rammene med kr 20 mill. vil bety at sosialhjelpbudsjettet vil være på kr 136,5 mill. fra 2015. Sosialhjelputviklingen er vanskelig å anslå med sikkerhet, men gitt 2014-utgiftsnivå tilsier dette et underliggende behov for reduksjoner på rundt kr 5 mill.

150. Redusere bemanningen

Rådmannen foreslår å redusere rammen til lønn og drift av NAV kontorene med kr 1,4 mill. per år. Tiltaket iverksettes først i 2016. Lønnsmidler tilsvarende kr 1,4 mill. skal i 2015 benyttes til helseavklaring av langtids sosialhjelpsmottakere, for å sikre brukerne nødvendig helsehjelp og avklare ev. rettigheter etter folketrygdloven. Dette vil kunne gi en alternativ inntektssikring, og på sikt redusere

sosialhjelpsutbetalingene.

151. Effektiviseringskrav

Rådmannen legger til grunn at organisasjonen aktivt søker nye og forbedrede løsninger i sin daglige drift. Samtidig vil det i perioder være naturlig turnover og stillinger vil kunne holdes ledig samt at rekrutteringsprosessene naturligvis også tar tid. Rådmannen foreslår å redusere budsjettrammen med kr 0,2 mill. fra 2015.

Hjemmebaserte tjenester

152. Økt eksternhusleie og innføring av arbeidstøy HBT

I tråd med Arbeidstilsynets retningsdrift-linjer foreslår rådmannen å innføre bruk av arbeidsuniformer og ordning for vask av arbeidstøy for ansatte i hjemmesykepleien. Det foreslås å bevilge kr 1,2 mill. i halvårseffekt 2015 og kr 2,5 mill. i helårseffekt fra 2016. Innføringen av arbeidstøy medfører også økte husleiekostnader som følge av tilpasning til ordnede garderobeforhold ute hos virksomhetene. Hundvåg og Storhaug flytter i tillegg inn i nye lokaler i Kvitsøygata 19 våren 2015. De økte husleiekostnadene er estimert til å utgjøre kr 1,55 mill. i halvårseffekt 2015 og kr 1,75 mill. i helårseffekt resten av planperioden. Totalt foreslår derfor rådmannen å bevilge kr 2,75 mill. i 2015 og kr 4,25 mill. fra 2016 til dette tiltaket.

153. Samlokalisering av Madla og Tjensvoll hjemmebaserte tjenester

Madla/Tjensvoll ble slått sammen organisatorisk til en virksomhet vinteren 2013. Det tas sikte på å fremskaffe nye lokaler innen høsten 2015. Rådmannen foreslår å avsette kr 0,25 mill. i 2015 til dette formålet, med helårseffekt på kr 0,75 mill. fra 2016.

154. Rammereduksjon – hjemmebaserte tjenester

Samlet foreslår rådmannen å reduserer budsjettrammen med kr 10 mill. fra 2015. I all hovedsak er denne reduksjonen en tilpasning av rammene til dagens aktivitetsnivå.

PU-boliger: Tjenesten bofellesskap for psykisk utviklingshemmede (PU-boliger) inngår i kommunens ABI-finansiering (aktivitetsbaserte inntekter). Regnskapstall for 2014 viser at bofellesskapene har hatt et inntektsnivå (ABI-inntekter) som har vært en del høyere enn det utgiftsnivået (ABI-utgifter) boligene har i dag. Budsjettjusteringer i ABI-finansierte virksomheter gjennomføres med endring i timeprisen. Basert på regnskapstall for 2014 innenfor denne tjenesten, forventer rådmannen at bofellesskapene skal klare å håndtere reduserte inntekter uten at dagens tjenestetilbud påvirkes. Rådmannen foreslår derfor en reduksjon i timeprisen på totalt kr 5 mill. i 2015 for å tilpasse inntektene til driftsnivået.

Tradisjonelle hjemmebaserte tjenester: Reduksjon i ABI-rammen til tradisjonelle hjemmebaserte tjenester er også en tilpasning av rammen til gjeldende driftsnivå. Gjennom 2014 har driftsnivået for hjemmebaserte tjenester vært redusert i forhold til et vesentlig høyere driftsnivå i 2013. Basert på prognoser i 2014 kan en reduksjon av ABI-pris tilsvarende kr 5 mill. håndteres uten at brukerne får vesentlige reduserte tjenester.

155. St Svithun bofellesskap, avvikling

Rådmannen foreslår en avvikling av driften ved St Svithun bofellesskap i 2016. Bofellesskapet har kun to plasser, noe som gjør det utfordrende å drive effektivt. De to nåværende brukerne – med tilhørende bemanning – flyttes til Krosshaugveien bofellesskap som starter opp i 2016. Dagens driftsnivå i bofellesskapet utgjør kr 4,2 mill.

156. HERO, avvikling

Hjemmebaserte tjenester på Tasta har mottatt budsjettmidler til en 50 % stilling knyttet til HERO mottakssenter for flyktninger. Mottaket nedlegges i 2014. Som følge av dette forslår rådmannen å redusere budsjettmidlene knyttet til denne stillingen, tilsvarende kr 0,3 mill.

157. Prosjekt «miljøterapeut rus», avvikling av kommunal finansiering

Stavanger kommune har avsatt kr 1,4 mill. til prosjektet «miljøterapeut rus», et prosjekt knyttet til styrket kompetanse innen rusfeltet på de fire Miljøterapeutiske enhetene innenfor hjemmebaserte tjenester. I tillegg har prosjektet mottatt statlig finansiering. Rådmannen foreslår å avvikle den kommunale finansieringen til dette prosjektet fra og med 2015. Prosjektet blir dermed avsluttet høsten 2015 når statlig finansiering bortfaller.

158. Effektiviseringskrav

Rådmannen legger til grunn at organisasjonen aktivt søker nye og forbedrede løsninger i sin daglige drift. Samtidig vil det i perioder være naturlig turnover og stillinger vil kunne holdes ledig samt at rekrutteringsprosessene naturligvis også tar tid. Rådmannen foreslår å redusere budsjettrammen med kr 3,2 mill. fra 2015.

Alders- og sykehjem

159. Husleieavtale, private ideelle sykehjem

Husleieavtalen er en del av driftsavtalen mellom Stavanger kommunen og private ideelle sykehjem. Leieavtalen reguleres hvert år i samsvar med økning i Holte-modellen og SSB sin konsumprisindeks. Rådmannen foreslår å øke budsjettet med kr 0,3 mill. fra 2015.

160. Alders Hvile, driftsavtale

Alders Hvile er et aldershjem som har 44 langtidsplasser og drives av Haandværkerstiftelsen med tilskudd fra Stavanger kommune. I 2014 forhandlet stiftelsen med Stavanger kommune om en leieavtale for disposisjon av deres eiendom til aldershjemsformål. Avtalen bygger på de samme avtalene som er inngått mellom kommune og de private ideelle sykehjemmene. Rådmannen foreslår å øke budsjettet med kr 1,5 mill. fra 2015.

161. Boganes sykehjem, prisjustering

Boganes sykehjem er et konkurranseutsatt sykehjem og drives av Aleris Omsorg. I henhold til den inngåtte driftsavtalen skal det foretas en årlig prisjustering. Prisjusteringen er basert på lønn og prisvekst, hvor lønnsvekst kompenseres 100 % mens prisvekst kompenseres med 85 % av utviklingen i KPI. Rådmannen forslår å øke budsjettet med 3,18 mill. fra 2015.

162. Tilskudd til studie av alternativ til sykehjemsdrift – Domkirken

Domkirken sykehjem søker om kr 50 000 til et pre-prosjekt-arbeid. Sykehjemmet er i samarbeid med kommunen i en prosess med planlegging av nybygg på eksisterende tomt. Nybygget innebærer en vesentlig omdanning av dagens sykehjem. Skissemessige vil nybygget kunne romme 32 plasser i bofellesskap. Omgjøringen innebærer endringer i det faglige innholdet i driften av dagens sykehjem og forprosjektet vil være positivt for den fremtidige driften. Midlene skal delfinansiere innhenting av impulser fra og reiser til institusjoner som allerede har gjennomført endringer innenfor eldreomsorg.

163. Trygghetsavdeling, Vålandstunet sykehjem, avvikling

Trygghetsavdelingen er et lavterskeltilbud. Brukerne skriver seg selv inn, og det er relativt få personer som benytter seg av dette tilbudet. Beleggsprosenten er omkring 61% i 2014. Det er lite etterspørsel etter tjenestetilbudet og dermed også små konsekvenser av å legge ned trygghetsavdelingen. Det kan eventuelt bli en liten økning i søknader til korttidsplass eller tjenester i hjemmet. Rådmannen foreslår å redusere budsjettet med kr 1,8 mill. fra 2015. Helårseffekten av reduksjonen vil bli 2,7 mill.

164. Mosheim sykehjem, avvikling

Forslag om avvikling fremskyndes blant annet som følge av den økonomiske situasjonen. Planene har vært at eldre sykehjem skulle avvikles når nye Lervig sykehjem tas i bruk. Lervig foreslås tatt i bruk i 2017. Avvikling av Mosheim sykehjem innebærer 40 færre korttidsplasser. For å opprettholde målsetningen om 20 % korttidsplasser, jf. «Omsorgsplan 2025», bør det omgjøres totalt 70 langtidsplasser til korttidsplasser når Mosheim og Vålandstunet avvikles. Det vurderes derfor å omgjøre en del langtidsplasser til korttidsplasser allerede i 2015. Avvikling medfører at terskelen for å få plass på sykehjem heves, og innsatsen i hjemmebaserte tjenester må økes. Brukere som får vedtak om langtidsplass må også i større grad vente hjemme. Flere må få tilbud om hverdagsrehabilitering direkte etter oppholdet på sykehuset, uten å gå veien om en overgangsplass/korttidsplass slik at dette kan bidra til god sirkulasjon av korttidsplassene. Rådmannen vil bruke første halvår av 2015 til å avvikle tjenesten. Det foreslås å redusere budsjettet med kr 13 mill. i 2015 og kr 26 mill. fra 2016 (helårseffekt).

165. Boganes sykehjem, reversere planlagte dagsenterplasser

Bystyret vedtok reversering av de planlagte dagsenterplassene på Boganes sykehjem, jf. tertialrapport per 30.04.2014, sak 94/14. Rådmannen vurderer at det er tilstrekkelig kapasitet i eksisterende dagtilbud. De siste 10 nye dagsenterplasser (Sunde aktivitetssenter) ble etablert i september 2014.

166. Øke antall øyeblikkelig hjelpssenger og redusere overgangsplasser

Det planlegges en opptrapping av Ø-hjelpssenger samtidig som antall overgangsplasser reduseres. Overgangsplasser ble i juni 2014 flyttet fra Vålandstunet sykehjem til Stokka sykehjem etter avviklingen av intermediæravdeling på Stokka sykehjem, jf. arkivsak 13/11992. Opptrappingen vil foregå i løpet av 2015 og totale antall Ø-hjelpsenger vil være 16 ved inngangen av 2016. Dette antallet inkluderer 3 senger som tilhører Randaberg og Sola kommune. Omstruktureringen medfører ikke endring i dekningsgraden for heldøgnsopphold for de eldre over 80 år. Ø-hjelp er en statlig finansiert tjeneste, etter hvert som antall Ø-hjelpsenger øker reduseres budsjettet for overgangsplasser. Rådmannen foreslår en reduksjon på 4,5 mill. i 2015.

167. Rehabiliteringsplasser i Spania, avvikling

Rehabiliteringsplasser i Spania foreslås avviklet. Ved avvikling av rehabiliteringstilbudet i Spania, vil de aktuelle brukerne få tilbud om rehabilitering i Stavanger, enten som hverdagsrehabilitering eller på en rehabiliteringsavdeling (Bergåstjern eller Øyane). Avtalen med Bærum kommune har 12 måneder oppsigelsestid. Tilbudet kan avvikles tidligst fra januar 2016, rådmannen forslår derfor å redusere budsjettet med kr 6 mill. fra 2016.

168. Vålandstunet sykehjem, avvikling

Forslag om avvikling fremskyndes blant annet som følge av den økonomiske situasjonen. Planene har vært at eldre sykehjem skulle avvikles når nye Lervig sykehjem tas i bruk. Lervig foreslås tatt i bruk i 2017. Avvikling av Vålandstunet sykehjem innebærer 32 færre korttidsplasser. For å opprettholde målsetningen om 20 % korttidsplasser, jf. «Omsorgsplan 2025», bør det omgjøres totalt 70 langtidsplasser til korttidsplasser når Mosheim og Vålandstunet avvikles. Det vurderes derfor å omgjøre en del langtidsplasser

til korttidsplasser allerede i 2015. Avvikling medfører at terskelen for å få plass på sykehjem vil gå opp, og innsatsen i hjemmebaserte tjenester må økes. Brukere som får vedtak om langtidsplass må også i større grad vente hjemme. Flere må få tilbud om hverdagsrehabilitering direkte etter oppholdet på sykehuset, uten å gå veien om en overgangsplass/korttidsplass slik at dette kan bidra til god sirkulasjon av korttidsplassene. Rådmannen vil bruke første halvår av 2015 til å sluttføre avviklingen. Det foreslås å redusere budsjettet med kr 11 mill. i 2015 og kr 21 mill. fra 2016 (helårseffekt).

169. Effektiviseringskrav

Rådmannen legger til grunn at organisasjonen aktivt søker nye og forbedrede løsninger i sin daglige drift. Samtidig vil det i perioder være naturlig turnover og stillinger vil kunne holdes ledig samt at rekrutteringsprosessene naturligvis også tar tid. Rådmannen foreslår å redusere budsjettrammen med kr 3 mill. fra 2015.

Rehabiliteringsseksjonen

170. Redusere ressurser i botiltak

Drift ved botiltak til personer med rusproblemer foreslås redusert, med kr 1 mill. i 2015 og videre i planperioden. Tiltaket vil føre til lavere bemanning ved botiltakene men trygghetsnivået for beboere og ansatte, spesielt om natten, vil fortsatt være forsvarlig.

171. LAR, medisinutlevering, helsestasjon, reduksjon

Det ble i Statsbudsjett 2014 (Prop 1S 2013-2014 fra HOD for budsjettåret 2014, kap 732 Regionale Helseforetak) vedtatt å overføre ansvaret for utdeling av medisiner til rusmiddelavhengige til Helse Stavanger. Stavanger kommune har fortsatt å utføre tjenesten inn i 2014, men planlegger nå å avvikle tjenesteproduksjonen på området i løpet av 2014. Avvikling av tjenesten ved Rehabiliterings- seksjonen frigjør lønnsmidler tilsvarende kr 2,5 mill. per år. I tillegg foreslås en reduksjon av budsjettrammen til helsestasjonsdrift tilsvarende kr 0,6 mill. men som kommunen har mulighet til å søke eksterne tilskuddsmidler til. Samlet reduksjon blir kr 3,1 mill. fra 2015.

172. Effektiviseringskrav

Rådmannen legger til grunn at organisasjonen aktivt søker nye og forbedrede løsninger i sin daglige drift. Samtidig vil det i perioder være naturlig turnover og stillinger vil kunne holdes ledig samt at rekrutteringsprosessene naturligvis også tar tid. Rådmannen foreslår å redusere budsjettrammen med kr 0,2 mill. fra 2015.

Dagsenter og avlastningsseksjonen

173. PU-brukere dagsenter, 15 plasser

Høsten 2014 ble 15 nye plasser etablert i Hjalmar Johansens gate og på Tjensvoll. Helårseffekten av tiltaket utgjør kr 7 mill. Rådmannen foreslår å øke rammen med kr 3,5 mill. i 2015.

174. Ressurskrevende brukere avlastning

Endret behov hos 3 ressurskrevende brukere krever økt bemanning.

175. Avvikle ferieturer for funksjonshemmede

Dette er et ikke-lovpålagt tilbud om turer i gruppe (m/ledsager) for funksjonshemmede barn. Tilbudet går ut på seks helgeturer i året og en uke om sommeren. Denne formen for avlastning er mer arbeids- og kostnadskrevende enn andre former for avlastning. De barna som har rett på avlastning vil få tilbudet i bolig. Rådmannen foreslår å redusere budsjettet med kr 1 mill. fra 2015.

176. Redusere antall plasser i avlastningsboligene

Alle som fyller vilkårene for døgnavlastning vil fortsatt få tilbud, men avlastningstilbudet blir mindre fleksibelt. Avviklingen vil medføre færre avlastningsdøgn til fordeling og redusert nivå for nye brukere. Fordelingen av døgn iht. vedtak vil i større grad måtte styres av ledig kapasitet på ukedagene. Målsettingene er å effektuere tiltaket i løpet av første halvår 2015.

177. Effektiviseringskrav

Rådmannen legger til grunn at organisasjonen aktivt søker nye og forbedrede løsninger i sin daglige drift. Samtidig vil det i perioder være naturlig turnover og stillinger vil kunne holdes ledig samt at rekrutteringsprosessene naturligvis også tar tid. Rådmannen foreslår å redusere budsjettrammen med kr 0,6 mill. fra 2015.

Krisesenteret

178. Økt tilskudd i tråd med samarbeidsavtalen mellom kommunene

I Avtale om administrativt vertskommunesamarbeid mellom Stavanger kommune og deltaker kommune forplikter Stavanger kommune å øke vertskommunes del av finansiering tilsvarende kommunal deflator inn i hvert budsjettår. Det er budsjettert med en økning på kr 0,3 mill. i 2015 og videre i planperioden.

Fysio- og ergoterapitjenesten

179. Redusere aktiviteten ved Fysio- og ergoterapitjenesten

Rådmannen foreslår å redusere kapasiteten på fysio- og ergoterapitjenesten tilsvarende kr 1,4 mill. Dette utgjør 2,4 % av driftsrammen til tjenesten og ca. 2 årsverk. Dette vil føre til et større press på tjenesten, og det må forventes økte ventelister på tjenestetilbudet.

180. Effektiviseringskrav

Rådmannen legger til grunn at organisasjonen aktivt søker nye og forbedrede løsninger i sin daglige drift. Samtidig vil det i perioder være naturlig turnover og stillinger vil kunne holdes ledig samt at rekrutteringsprosessene naturligvis også tar tid. Rådmannen foreslår å redusere budsjettrammen med kr 0,2 mill. fra 2015.

Arbeidstreningsseksjonen

181. Redusere aktiviteten

Økonomisk ramme til lønn og drift ved Arbeidstreningsseksjonene foreslås redusert med kr 0,45 mill. i 2015 og videre i planperioden. Tiltaket vil føre til noe redusert aktivitet i forhold til arbeidsrettede tiltak i kommunal regi, og arbeidstrening for ungdom.

Helsehuset i Stavanger

182. Stavanger lokalmedisinske senter

Bystyret vedtok i Handlings- og økonomiplanen 2014-17 å bevilge kr 3,75 mill. til oppstart av Stavanger lokalmedisinske senter, midler til prosjektleder for oppstart av prosjektet ble inkludert for året 2014. Stavanger lokalmedisinske senter er per utgangen av 2014 en del av Helsehuset i Stavanger. Videre drift av det opprinnelige tiltaket Stavanger lokalmedisinske senter er budsjettert med kr 3,25 mill. i 2015, dette frigjør en ressurs på kr 0,5 mill.

183. Leve HELE LIVET

Bystyret vedtok i Handlings- og økonomiplan 2014 – 2017 en videre satsing på prosjektet Leve HELE LIVET. Delprosjektene Hverdagsrehabilitering og Velferdsteknologi fikk bevilget henholdsvis kr 4 mill. per år, og kr 2 mill. i 2014 med en årlig opptrapping på kr 1 mill. i planperioden. Rådmannen foreslår å styrke budsjettet til Hverdagsrehabilitering med kr 1 mill. per år, og samtidig utsette opptrapping av prosjektet Velferdsteknologi til 2016. Forslaget budsjetteres med kr 1 mill. i 2015, kr 2 mill. i 2016 og kr 3 mill. i 2017 og 2018.

Stavanger legevakt

184. Initiativ til interkommunalt samarbeid ved smittevernkontoret

Rådmannen vil ta initiativ til å etablere et interkommunalt samarbeid i forbindelse med smittevernsarbeidet. Dette vil kunne gi grunnlag for en medfinansiering fra andre kommuner tilsvarende kr 0,5 mill. Rådmannen foreslår å øke inntektsbudsjettet med kr 0,5 mill.

185. Samarbeidsavtale Sola og Randaberg, merinntekt

Det er undertegnet en ny samarbeidsavtale med kommunene Sola og Randaberg om legevakttjenesten som har tydeligere økonomiske føringer enn de foregående delavtalene. Dette vil gi en merinntekt på kr 2,4 mill. fra 2015. Rådmannen foreslår å øke inntektsbudsjettet med kr 2,4 mill.

186. Effektiviseringskrav

Rådmannen legger til grunn at organisasjonen aktivt søker nye og forbedrede løsninger i sin daglige drift. Samtidig vil det i perioder være naturlig turnover og stillinger vil kunne holdes ledig samt at rekrutteringsprosessene naturligvis også tar tid. Rådmannen foreslår å redusere budsjettrammen med kr 0,2 mill. fra 2015.

Samfunnsmedisin

187. Tilskudd fastleger som følge av befolkningsvekst, økning

Basistilskuddet til privatpraktiserende leger øker i tråd med befolkningsveksten. Rådmannen har lagt til grunn en befolkningsvekst på 1,5 %. Rådmannen foreslår å øke tilskuddet med kr 1 mill.

188. Sykehjemslegevakt, reduksjon

Bystyret vedtok i budsjettbehandlingen i 2009, med en opptrapping i budsjettbehandlingen 2010, å

etablere sykehjemslegevakt. Bystyret vedtok en ytterligere opptrapping av tilbudet i budsjettbehandlingen for 2013 med kr 1 mill. Rådmannen foreslår å redusere budsjettrammen til sykehjemslegevakten tilsvarende kr 0,25 mill. Det er realistisk å opprettholde det samme tilbudet som nå innenfor denne budsjettrammen.

189. Utviklingsarbeid fastlegetjenesten, reduksjon

Bystyret vedtok i forbindelse med budsjettbehandlingen 2013 å bevilge kr 2 mill. til kvalitetsutvikling av fastlegetjenesten. Rådmannen foreslår nå å reversere dette med kr 0,25 mill. Dette innebærer noe mindre midler til kompetanse- og rekrutteringstiltak for fastleger i Stavanger.

KULTUR OG BYUTVIKLING

Kultur

190. Opera Rogaland IKS, driftstilskudd

Opera Rogaland ble i Stavanger formannskap sak 50/14 godkjent som et interkommunalt selskap. Stavanger kommune gav i 2014 et tilskudd på kr 0,4 mill. til Opera Rogaland. Dette tilskuddet blir videreført, med en økning i 2017 og 2018.

191. MUST prosjektleder utv. prosjekter, egnethetsanalyse, redusert driftstilskudd

Dette er siste tilskuddsår av omsøkt toårig driftstilskudd til utviklingsprosjekt/masterplan for museumsanleggene i Muségaten. Driftstilskuddet fra Stavanger kommune er på kr 0,45 mill. I 2014 ble det bevilget kr 0,5 mill. til en ettårig egnethetsanalyse. Dette tilskuddet trekkes ut i 2015 og fremkommer i tabellen som en reduksjon.

192. Ny driftsavtale med Tou Scene

Formannskapet vedtok i sak 175/14 driftsavtale med Tou Scene AS om forvaltning og drift av hele Tou-anlegget. I følge avtalen skal kommunen øke tilskuddet med kr 0,6 mill. fra 2015.

193. Økt tilskudd til kulturinstitusjoner, statlig del-finansiert

I forslag til statsbudsjett 2015 øker staten sine tilskudd til kulturinstitusjoner. Kommunens bidrag følger, i henhold til inngåtte avtaler, statens bevilgninger. Totalt foreslås rådmannen å budsjettere med en økning på kr 2,15 mill. Følgende institusjoner inngår: Stavanger symfoniorkester, Rogaland teater og Museum Stavanger (MUST). Oversikt over tilskudd til, organisasjoner og private institusjoner, finnes i kap. 11.

194. Kunstforeningen, tilbakeføring av tilskudd

Stavanger kunsthall fikk i 2013 utbetalt sitt tilskudd for 2014 på grunn av sin daværende økonomiske situasjon. Det vil si at i 2013 fikk Stavanger kunsthall utbetalt dobbelt driftstilskudd. I 2014 ble det ikke utbetalt driftstilskudd til kunsthallen, og tilskuddet ble trukket ut av rammen av budsjett-tekniske årsaker. I 2015 skal Stavanger kunsthall motta driftstilskuddet på ordinær måte, og tilskuddet må dermed tilbakeføres til kulturavdelingens ramme.

195. Sølvberget KF, økt tilskudd

Tilskuddet til Sølvberget KF i 2015 foreslås fastsatt til kr 59,778 mill. I tillegg dekkes merutgifter som følge av lønnsoppgjør. I tilskuddsnivået for 2015 er det innarbeidet kompensasjon for økte kapitalutgifter på kr 1,45 mill. og kr 0,2 mill. til planlegging av Obstfelder jubileet i 2016. Dette tilsvarer en økning i overføringene til foretaket på kr 1,65 mill., jf. rådmannens budsjettforslag for Sølvberget KF, se egen sak.

196. Redusere tilskudd til kulturformål

Samlet foreslår rådmannen å redusere utgiftene med kr 1 mill. fra 2015. Kr 0,5 mill. reduseres fra tilskudd til produksjon og formidling av kunst og kultur, arrangement og festivaler, inkl. internasjonal kulturformidling og vennskapsbysamarbeid. Videre så foreslås det å redusere kr 0,4 mill. fra kommunalstyrets disposisjonskonto/diverse kunst- og kulturprosjekter, samt kr 0,1 mill. fra tilskudd visuell kunst.

197. Effektiviseringskrav

Rådmannen legger til grunn at organisasjonen aktivt søker nye og forbedrede løsninger i sin daglige drift. Samtidig vil det i perioder være naturlig turnover og stillinger vil kunne holdes ledig samt at rekrutteringsprosessene naturligvis også tar tid. Rådmannen foreslår å redusere budsjettrammen med kr 0,6 mill. fra 2015.

Byggesak

198. Digitalisering av byggesaksarkiv – endret fremdrift

Stavanger kommune har som mål å etablere digitale kommunikasjonskanaler både internt og for kommunens innbyggere. I planperioden 2015-2018 avgrenses prosjektet til digitalisering av bygge- og delesaker, målebrev og plansaker. Basert på erfaring fra andre kommuner, anslår prosjektgruppen at de totale kostnadene vil legge mellom kr 15–20 mill. Det ble i 2014 opprettet et digitaliseringsprosjekt, og prosjektgruppen anslår å ha anbudspapirer klar til utsending i løpet av februar 2015. En beslutning vil bli tatt medio juni 2015, og arbeidet vil starte opp i september 2015. Dette arbeidet forventes å pågå ut 2017. Forarbeidene i 2015 vil i sin helhet finansieres av byggesaksfondet. Rådmannen foreslår deretter å øke rammen for dette tiltaket med kr 7,5 mill. i 2016 og kr 10 mill. i 2017.

Geodata

199. Eiendomsskatt, omtaksering

Det vises til kommentarene i avsnitt 3.5.4. Kostnadene til omtaksering i 2015 anslås til kr 0,5 mill.

Planavdelinger

200. Effektiviseringskrav

Rådmannen foreslår å redusere rammen med kr 2,1 mill. og legger til grunn mindre konsulentkjøp og en effektivisering av tjenesteproduksjonen tilsvarende ett årsverk. Rådmannen legger også her til grunn at organisasjonen aktivt søker nye og forbedrede løsninger i sin daglige drift. Samtidig vil det i perioder være naturlig turnover og stillinger vil kunne holdes ledig samt at rekrutteringsprosessene naturligvis også tar tid.

BYMILJØ OG UTBYGGING

Felles tiltak bymiljø og utbygging

201. Effektiviseringskrav stab BMU

Rådmannen legger til grunn at organisasjonen aktivt søker nye og forbedrede løsninger i sin daglige drift. Samtidig vil det i perioder være naturlig turnover og stillinger vil kunne holdes ledig samt at rekrutteringsprosessene naturligvis også tar tid. Rådmannen foreslår å redusere budsjettrammen med kr 0,1 mill. fra 2015.

Miljø

202. Forurenset Sjøbunn

Prosjektet Forurensede sedimenter på sjøbunn er i god fremdrift. Staten yter 75 % dekning av utgiftene, og det vil være viktig å holde det i fortsatt god fremdrift de nærmeste tre – fire år. Det er mye som tyder på at kommunene kan få avtaler med masseleverandør for å fylle på eventuelle forurensede masser. Det er viktig å legge til rette for dette nå. Rådmannen foreslår å avsette kr 0,5 mill. til formålet.

203. Justering av prosjektene «Endring av reisevaner» og «Miljøsøndag»

Denne budsjettreduksjonen betyr et redusert omfang på arbeidet rettet mot bedrifter for å endre reisevaner i mer miljørettet retning. «Endring av reisevaner» er et pågående kontinuerlig prosjekt, mens «Miljøsøndag» er et større arrangement som fokuserer på miljøvennlig transport. Satsingen er under oppstart, og det får ikke konsekvenser utover at det svekker innsatsen for oppnåelse av klimamål på transport. Rådmannen foreslår å redusere budsjettet med kr 0,4 mill. fra 2015.

204. Effektiviseringskrav

Rådmannen legger til grunn at organisasjonen aktivt søker nye og forbedrede løsninger i sin daglige drift. Samtidig vil det i perioder være naturlig turnover og stillinger vil kunne holdes ledig samt at rekrutteringsprosessene naturligvis også tar tid. Rådmannen foreslår å redusere budsjettrammen med kr 0,1 mill. fra 2015.

Utbygging

205. Lysefjorden utvikling og Urban sjøfront

Det foretas en teknisk korrigering fra investering til drift, og tilskuddet til Lysefjorden Utvikling og Urban Sjøfront innarbeides med kr 0,85 mill. årlig i planperioden. Tilskuddet indeksreguleres i henhold til avtale mellom Stavanger kommune og Lysefjorden Utvikling AS samt Urban Sjøfront AS.

206. Leieinntekter, utbyggingsavdelingen

Det foretas midlertidig utleie av arealer som kommunen eier i bl.a. Jåttåvågen, og leieinntektene er stipulert til kr 7,8 mill. i år 2015, og kr 7,5 mill. i resten av planperioden.

207. Effektiviseringskrav

Rådmannen legger til grunn at organisasjonen aktivt søker nye og forbedrede løsninger i sin daglige drift. Samtidig vil det i perioder være naturlig turnover og stillinger vil kunne holdes ledig samt at rekrutteringsprosessene naturligvis også tar tid. Rådmannen foreslår å redusere budsjettrammen med kr 0,1 mill. fra 2015.

Park og vei

208. Biologisk mangfold

I Handlings- og økonomiplanen for 2013-2016 bevilget bystyret kr 0,25 mill. for 2013, med en årlig økning på kr 0,25 mill. i planperioden. Rådmannen foreslår å videreføre denne bevilgningen.

209. Ny drifts- og vedlikeholdsavtale med Lyse

Avtalen med Lyse om drift, vedlikehold og investering av gatebelysning gjelder i 3 år fra 01.01.2012, med opsjon på 1 + 1 år. Rådmannen foreslår en økning på kr 0,1 mill. hvert år i planperioden for å dekke indeksreguleringen av avtalen.

210. Vedlikeholdsetterslep uteområder, kommunale bygg

Kartlegging av uteområdene ved kommunale barnehager, skoler og sykehjem viser et stort vedlikeholdsetterslep. Rådmannen foreslår en økning på kr 0,24 mill. i planperioden for redusere noe av vedlikeholdsetterslepet på uteområdene.

211. Økt tilskudd til friluftsområdene, Attende, Arboret

Avtalene med Rogaland Arboret, Attende og friluftsområdene forutsetter en årlig indeksregulering av avtalene. Rådmannen foreslår en økning på kr 0,325 mill. i 2015, med en videre opptrapping på kr 0,14 mill. hvert år i resten av planperioden.

212. Uteservering, økt avgift

Rådmannen foreslår en økning i leieprisen av offentlig grunn til uteservering med 23 %, som utgjør en inntektsøkning på kr 0,5 mill.

213. Småbåthavner, økte leieinntekter

En gjennomgang av antall båtplasser i de kommunale båthavnene i forbindelse med utarbeiding av nye avtaler med båtforeningene, gir en økning i samlede leieinntekter på kr 0,5 mill. fra 2015.

214. Rammereduksjon park og vei

Rådmannen foreslår å redusere budsjettrammen til Park og vei med kr 0,4 mill., som løses ved at Park og vei normalt har ubenyttede lønnsmidler som følge av ansatte i permisjoner. Dersom dette ikke er tilstrekkelig, dekkes det resterende ved mindre reduksjoner på andre utgiftsposter i budsjettet.

215. Vedlikehold gater og veier, økt rensing av gatesluk, reduksjon

Det generelle vedlikeholdet av gater og veier foreslås redusert med kr 3,5 mill., og vil i all hovedsak være reduserte utgifter til reasfaltering.

Kommunalstyret for miljø og utbygging behandlet i møte 11.03.2014 spørsmålet om en økt innsats for rensing av gatesluk med følgende vedtak: Økonomiske konsekvenser som følge av økt innsats på drift og vedlikehold av gatesluk vurderes i kommende Handlings- og økonomiplan 2015 – 2018. Rådmannen foreslår i den forbindelse å øke budsjettet for rensing av gatesluk med kr 1,5 mill.

Effekten av disse to tiltakene utgjør en netto budsjettreduksjon på kr 2 mill. Rådmannen foreslår å redusere vedlikeholdet av gater og veier med kr 2 mill. hvert år i planperioden.

216. Drift og vedlikehold sentrum, reduksjon

Det foreslås å redusere renholdet i sentrum, Bjergsted og Konserthuset. Det forutsettes likevel et tilfredsstillende renhold også i 2015, men med et noe redusert omfang. Rådmannen foreslår å redusere budsjettet til dette med kr 1,8 mill. hvert år i planperioden.

217. Vedlikehold parker, friområder og utendørs idrettsanlegg, reduksjon

Tiltaket inkluderer reduksjon i drift, vedlikehold og mindre rehabiliteringsoppgaver i byens parker, friområder og utendørsidrettsanlegg. Tiltaket vil gradvis føre til mindre brukervennlige friområder. Rådmannen foreslår å redusere budsjettet til drift og vedlikehold i sentrum med kr 1,8 mill. i hele planperioden.

218. Sommerblomster, julebelysning, reduksjon

Det foreslås en redusert ramme til sommerblomster og fornying av julebelysning. Rådmannen foreslår å redusere budsjettet med kr 0,35 mill. fra 2015.

219. Bidrag fra vertskommune under festival, reduksjon

I Handlings- og økonomiplanen for 2014–2017 bevilget bystyret midler til å ivareta et større vertskommuneansvar ved prioriterte festivaler. I årene uten ONS (2015 og 2017) kan utgiftene reduseres med kr 0,5 mill. Rådmannen foreslår i tillegg å redusere det årlige bidraget med ytterligere 0,7 mill. hele i planperioden. Samlet foreslår rådmannen å redusere budsjettrammen med kr 1,2 mill. i 2015.

220. Tilskudd til private lekeplasser, avvikling

I 2014 ble det gitt tilskudd på kr 5 000 og på kr 14 000 til vedlikehold av 40 private lekeplasser. Rådmannen foreslår å avvikle denne tilskuddsordningen og budsjettreduksjonen blir kr 0,45 mill. fra 2015.

221. Effektiviseringskrav

Rådmannen legger til grunn at organisasjonen aktivt søker nye og forbedrede løsninger i sin daglige drift. Samtidig vil det i perioder være naturlig turnover og stillinger vil kunne holdes ledig samt at rekrutteringsprosessene naturligvis også tar tid. Rådmannen foreslår å redusere budsjettrammen med kr 0,95 mill. fra 2015.

Idrett

222. Leie og driftsutgifter for bruk av areal i idrettshaller/utstillingshaller

Tilskudd til leie av nye areal for idrettsaktivitet i Siddishallen. Det foreslås å bygge om og benytte ledig areal på 1000 kvadratmeter i Siddishallen til idrettsaktivitet; primært kampsport og vektløfting. Det er allerede avsatt kr 2,5 mill. i handlings- og økonomiplan 2013-2016, og ytterligere kr 1,0 mill. i handlings- og økonomiplan 2014-2017. Det foreslås å innarbeide en økning på kr 1,3 mill. til dette tiltaket i planperioden.

Vikinghallen AS og kommunen har inngått en langsiktig avtale for å sikre økt tilgang til idrettslokaler til breddeidretten. Leieforholdet startet 01.09.14 og det ble i fjorårets Handlings- og økonomiplan avsatt kr 1,3 mill. i 2014 til formålet, med en planlagt økning på kr 2,7 mill. i resten av planperioden. Det foreslås å innarbeide kr 2,7 mill. til dette tiltaket i hele planperioden.

I tillegg foreslås det innarbeidet leie av bedriftsidrettsarena fra og med 2016 på kr 2,5 mill. og leie av hallareal fra «Hjertelaget» på kr 0,6 mill. for hele planperioden.

Leie og driftsavtale Siddishallen samt driftsutgifter i forbindelse med idrettens bruk av utstillingshall (Forum Expo) foreslås innarbeidet i hele planperioden med henholdsvis kr 3,2 mill. og kr 0,5 mill.

Samlet foreslår rådmannen å øke budsjettrammen med kr 8,3 mill. i 2015 og kr 10,8 mill. årlig fra 2016.

223. Leieinntekter ONS, utgår i 2015 og 2017

Stavanger kommune får ekstraordinære leieinntekter hvert annet år fra ONS. Beløpet er innarbeidet i gjeldende handlings- og økonomiplan.

224. Billettpriser Kvernevik og Hundvåg svømmehall, volumøkning

Både Kvernevik og Hundvåg svømmehall tas i bruk fra og med 2015. Rådmannen foreslår å innarbeide økte inntekter med kr 1,2 mill. i 2015, og kr 1,5 mill. i resten av planperioden.

225. Billettpriser i svømmehallene, økning

Formannskapet vedtok i sak 174/13 at publikumsprisene i Stavanger kommunes svømmehaller skulle økes gradvis til et nivå tilsvarende det Oslo og Bergen har innen 2018. Det foreslås å innarbeide en årlig økning på kr 0,5 mill. i planperioden.

226. Beach volleyball World Tour Stavanger 2014-2016

I formannskapet (sak 132/13) ble det bevilget kr 2,5 mill. i tilskudd til sandvolleyball World Tour Stavanger hvert år i perioden 2014-2016. Tilskuddet utgår fra og med 2017.

227. Leieinntekter OTD

Arrangementet Offshore Technology Days leier Stavanger Idrettshall under arrangementet i 2015 og 2017. Leieinntekten er satt til kr 0,688 mill. Rådmannen foreslår å innarbeide husleieinntekter tilsvarende kr 0,7 mill. i 2015 og 2017.

228. Gamlingen, stenges f.o.m september 2015

I forbindelse med stengningen av Gamlingen, foreslår rådmannen å flytte personell til andre kommunale svømmeanlegg. Dette vil gi en utgiftsreduksjon på kr 0,75 mill. i 2015.

229. Redusert forbruk på andre driftsutgifter

Rådmannen foreslår å redusere drifts- og administrasjonsutgifter for idrettsavdelingen med kr 1,65 mill. årlig i planperioden.

230. Renhold garderober, materiellkjøp, morgentrening, sommerstengning, reduksjon

Rådmannen foreslår å redusere utgifter forbundet med lettere vedlikehold, variable materialkjøp og utvidede åpningstider for kommunale idrettsanlegg. Konsekvensene vil blant annet bli lavere frekvens renhold av garderober. Rådmannen foreslår å redusere budsjettrammen med kr 1,95 mill. fra 2015.

231. Reduserte utbetalinger til større idrettsarrangement

Rådmannen foreslår å redusere utbetalinger til større idrettsarrangement med kr 0,7 mill. årlig i planperioden. Dette betyr at færre arrangementer får tilsagn om støtte, og at støttebeløp per arrangement vil bli redusert.

232. Tilskuddet til idretten (drift av Idrettsrådet), reduksjon

Rådmannen foreslår å redusere driftstilskuddet til Idrettsrådet med kr 0,35 mill. årlig i planperioden. Det betyr mindre midler til administrasjon av idrettsrådet.

233. Anleggstilskudd, reduksjon

Stavanger kommune utbetaler tilskudd til idrettslag med egne anlegg, eller som leier anlegg. Rådmannen foreslår å redusere anleggstilskuddet med kr 0,35 mill. årlig i planperioden.

234. Driftstilskudd til idrettslag, reduksjon

Rådmannen foreslår å redusere driftstilskuddet som Idrettsrådet utbetaler til idrettslag med kr 0,9 mill. årlig i planperioden.

235. Effektiviseringskrav

Rådmannen legger til grunn at organisasjonen aktivt søker nye og forbedrede løsninger i sin daglige drift. Samtidig vil det i perioder være naturlig turnover og stillinger vil kunne holdes ledig samt at rekrutteringsprosessene naturligvis også tar tid. Rådmannen foreslår å redusere budsjettrammen med kr 0,15 mill. fra 2015.

Stavanger eiendom

236. Forsikring bygg

Forsikringspremien for bygg ble redusert i 2012 fra ca. kr 7 mill. til kr 4,5 mill. i forbindelse med nytt anbud. Budsjettet for forsikring ble i den anledning redusert tilsvarende. Forsikringspremien i 2014 har nå økt, og dette utgjør ca. 1 mill. i underdekning i forhold til budsjett. Forsikringspremien antas også å øke i årene fremover, også i forhold til volumøkning av bygningsmassen. Rådmannen foreslår å øke budsjettet til forsikring på bygningsmassen med kr 1,2 mill. i 2014, med en opptrapping på kr 0,2 mill. hvert år i planperioden.

237. Volumøkning, bofellesskap og omsorgsboliger, husleieøkning

Som følge av nye bofellesskap og omsorgsboliger som ferdigstilles og tas i bruk i planperioden, foreslår rådmannen å øke inntektsbudsjettet med kr 1,9 mill. i henhold til ferdigstillelse.

238. Strøm nødaggregat, private ideelle sykehjem

Stavanger kommune får ekstraordinære kostnader grunnet installasjon av nødstrømsaggregat på de tre største private sykehjemmene, Tasta, Blidensol og Øyane. Rådmannen foreslår å innarbeide kr 4,5 mill. i 2015.

239. Kommunale boliger, effekt av tidligere års regulering av husleie

Husleie vil bli justert i tråd med tidligere vedtak (gjengsleie/KPI). Til sammen gir dette økte inntekter på kr 5 mill. fra 2015.

240. Tilskudd til presteboliger

Stavanger kommune får utgiftsdekning fra staten for presteboliger. Tilskuddet ble første gang innarbeidet i budsjettet ved tertialbehandlingen i Stavanger bystyret den 16.06.14. Rådmannen forslår å innarbeide

tilskuddet på kr 1 mill. i hele planperioden. Beløpet kan bli redusert på sikt som følge av at prestenes boplikt er opphevet.

241. Vedlikehold for administrasjons- og formålsbygg, reduksjon

Rådmannen foreslår å redusere vedlikeholdskostnader knyttet til administrasjons- og formålsbygg med kr 23,9 mill. i 2015, for deretter å redusere dette i 2016 til kr 3 mill. For årene 2017 og 2018 foreslår rådmannen å øke vedlikeholdsbudsjettet med henholdsvis kr 21,9 mill. og kr 31,9 mill. sett i forhold til nivået i 2014. Det totale vedlikeholdsetterslepet estimeres til å passere kr 2 mrd. i løpet av planperioden.

242. Forsvarsbygg, bortfall av leieutgifter

Stavanger kommune har kjøpt opp området på Ulsnes for videre utvikling. Husleieutgifter kommunen hadde på disse boligene fra Forsvarsbygg faller dermed bort. Rådmannen foreslår å redusere leieutgifter til Forsvarsbygg med kr 1,3 mill. i planperioden.

243. Teknisk drift Forus, generell reduksjon

Rådmannen foreslår å redusere budsjettet til teknisk drift Forus med kr 1 mill. i planperioden, da vedlikeholdet trappes ned grunnet planlagt avvikling av sentrallageret.

244. Effektiviseringskrav

Rådmannen legger til grunn at organisasjonen aktivt søker nye og forbedrede løsninger i sin daglige drift. Samtidig vil det i perioder være naturlig turnover og stillinger vil kunne holdes ledig samt at rekrutteringsprosessene naturligvis også tar tid. Rådmannen foreslår å redusere budsjettrammen med kr 0,95 mill. fra 2015.

Vannverket

245. Fastledd, IVAR

IVAR planlegger store investeringer i vannforsyningssystemet i planperioden. I IVARs langtidsbudsjett (2015-2018) økes m3 – pris i fra kr 1,32 til kr 2,41, folketallsleddet (fastleddet) økes fra kr 123/ innbygger til kr 224/innbygger.

246. Mengdevariabelt ledd, IVAR

De endelige prisene til kommunene blir vanligvis ikke ferdigstilt før utarbeidelse av kommunens budsjetter. Som følge av dette er beregningsgrunnlaget for basisåret noe lavere enn det som ble vedtatt i IVARs endelige budsjett. Overføringene til IVAR økes derfor med kr 2 mill. i 2015. Hovedplanens målsetning er at kommunen skal redusere vannkjøpet fra 19,1 mill. m3 i 2014 til 17 mill. m3 innen 2022. IVARs planlagte økning av enhetspriser i 2015-2018 og forventet økning i befolkning innebærer en betydelig økning i kostnadene i slutten av perioden – til tross for planlagt nedgang i vannforbruk. I sum økes overføringene til IVAR med kr 63,2 mill. i perioden.

247. Bemanningsøkning iht. hovedplan

Hovedplanen signaliserer behov for styrking av bemanningen med 5 – 10 årsverk for å kunne oppnå de målsetningene som planen legger opp til. Det legges opp til ett årsverk pr år i perioden.

248. Driftsutgifter/generell prisstigning

Det er lagt til en kostnadsøkning på 2 % hvert år i planperioden for å dekke generell prisstigning på kjøp

av varer og tjenester (HP 11 og 12) og lønnsøkning. I tillegg er det justert for at lønnsbudsjett 2015 skal samsvare med forventet regnskap 2015.

249. Avskrivninger

Det foreslås innarbeidet kr 17,9 mill. i 2015 og kr 59,5 mill. for resten av planperioden.

250. Renter restkapital

Rådmannen foreslår å innarbeide kr 13,8 mill. i år 2015 og kr 44,3 mill. for resten av planperioden.

251. Bruk/avsetning til selvkostfond

Vannverket har pr 31.12.13 kr 23,9 mill. avsatt på bundne fond. For 2015 foreslås det disponert kr 10,3 mill. av disse midlene.

252. Gebyrer/gebyrøkning

Rådmannen foreslår å øke gebyrene med 5 % i år 2015.

Avløpsverket

253. Fastledd, IVAR

254. Mengdevariabelt ledd, IVAR

IVAR legger opp til store investeringer i avløpssystemet i planperioden. I IVARs langtidsbudsjett (2015-2018) økes m3 – pris fra kr 1,83 til kr 2,03 og folketallsleddet (fastleddet) økes fra kr 205/innbygger til kr 227/innbygger. I sum innebærer dette at overføringene til IVAR økes med kr 35,3 mill. i planperioden. De endelige prisene til kommunene blir vanligvis ikke ferdigstilt før utarbeidelse av våre budsjetter. Som følge av dette er beregningsgrunnlaget for basisåret noe lavere enn det som ble vedtatt i IVARs endelige budsjett. Overføringene til IVAR økes derfor med kr 3,1 mill. i 2015. Med bakgrunn i erfaringene fra de seneste årene er de årlige avløpsmengdene som tilføres IVAR vurdert til 29 mill. m3. På sikt vil tiltakene i hovedplanen om reduksjon av kunne medføre en nedgang i levert mengde, men dette er også svært avhengig av nedbør.

255. Bemanningsøkning iht. hovedplan

Hovedplanen signaliserer behov for styrking av bemanningen med 5 – 10 årsverk for å kunne oppnå de målsetningene som planen legger opp til. Det legges opp til ett årsverk pr år i perioden.

256. Driftsutgifter/generell prisstigning

Det er lagt til en kostnadsøkning på 2% hvert år i planperioden for å dekke generell prisstigning på kjøp av varer og tjenester (HP 11 og 12) og lønnsøkning. I tillegg er det justert for at lønnsbudsjett 2015 skal samsvare med forventet regnskap 2015.

257. Avskrivninger

Rådmannen foreslår å innarbeide kr 37,2 mill. i år 2015 og kr 119,9 mill. i resten av perioden.

258. Renter restkapital

Det foreslås innarbeidet kr 27,2 mill. i 2015 og kr 82,8 mill. for resten av planperioden. Renteutviklingen vil avgjøre det faktiske resultatet på årsbasis.

259. Gebyrer/gebyrøkning

Rådmannen foreslår å øke gebyrene med 7,1 % i år 2015.

Renovasjon

260. Økt leveringsgebyr og -mengde til IVAR

Det er lagt inn 2 % økning i årlige avfallsmengder, samt en prisstigning på 2,5 % på enhetsprisene. Iht. selvkostprinsippet må behandlingsutgiftene bygges inn i de kommunale renovasjonsbudsjettene.

261. Renovasjonen IKS og Norsk gjenvinning, volumøkning

Som følge av økt antall innbyggere, lønnsøkninger og stigning i drivstoffutgifter foreslår rådmannen å øke budsjettet med kr 2,4 mill. i år 2015, kr 4,3 mill. i 2016, kr 6,3 mill. i 2017 og kr 8,3 mill. i 2018.

262. Kalkulerte finanskostnader

Nyinnkjøpte søppelspann, nedgravde containere og nye miljøstasjoner avskrives innenfor renovasjonens selvkostområde.

263. Generell prisstigning innkjøpte varer og tjenester

Rådmannen foreslår å innarbeide kr 1 mill. i 2015 for å ta høyde for generelle pris- og lønnsøkninger.

264. Gebyrer

Rådmannen foreslår å videreføre gebyrsatsene på samme nivå som 2014. Økte inntekter forklares med økt volum.

265. Bruk av bundet fond

Renovasjonen har pr 31.12.13 kr 8,9 mill. på bundne fond, og det foreslås å disponere kr 1,9 mill. av disse i år 2015.

4 Oppvekst og levekår

4.1 Innledning
4.2 Barnehage
4.3 Ressurssenteret for styrket barnehagetilbud
4.4 Skole og SFO (skolefritidsordning)
4.5 Kulturskolen
4.6 Johannes læringssenter
4.7 PPT (pedagogisk-psykologisk tjeneste)
4.8 Helsestasjons- og skolehelsetjenesten
4.9 Ungdom og fritid
4.10 Barneverntjenester
4.11 EMbo Stavanger (boligtilbud for enslige mindreårige flyktninger)
4.12 Helse- og sosialkontor
4.13 Helsehuset Stavanger
4.14 Alders- og sykehjem
4.15 Hjemmebaserte tjenester
4.16 Stavanger hjemmehjelp
4.17 Fysio- og ergoterapitjenesten
4.18 Tekniske hjemmetjenester
4.19 Rehabiliteringsseksjonen
4.20 Dagsenter og avlastning
4.21 Nav-kontorene
4.22 Arbeidstreningsseksjonen
4.23 Flyktningeseksjonen
4.24 Krisesenteret
4.25 Stavanger legevakt

Aktivitetsnivået innen Oppvekst og levekår må tilpasses reduserte økonomiske rammer. Det er nødvendig å redusere nivået på flere tjenestetilbud. Det er lagt vekt på å skjerme grunntjenester og brukere mest mulig. Igangsatte omstillingsaktiviteter med sikte på forebygging og egenmestring videreføres. Det er viktig å ivareta folkehelseperspektivet. Tidlig innsats (http://www.stavanger.kommune.no/no/Tilbud-tjenester-og-skjema/Skole-og-utdanning/Pedagogisk-psykologisk-tjeneste/Tidlig-innsats/)*, Rett hjelp tidlig* (http://www.stavanger.kommune.no/no/Tilbud-tjenester-og-skjema/Barn-og-familie/barnehage/Barn-med-spesielle-behov/Tidlig-innsats-i-barnehagen/) *og Leve HELE LIVET* (http://stavanger.kommune.no/levehelelivet) *er fremdeles viktige satsingsområder.*

4.1 Innledning

Tilpasning, konsolidering og utvikling

Store deler av tjenesteproduksjonen vil få redusert økonomisk handlingsrom. Det legges likevel vekt på at tiltak og aktiviteter skal ivareta bærende strategier innenfor oppvekst og levekår, og da med oppmerksomhet på tidlig innsats og *Leve HELE LIVET*.

Tilpasningene til en lavere økonomisk ramme vil berøre mange ansatte, og mange ansatte vil kunne få endring i arbeidssituasjonen. Det vil bli lagt vekt på at disse tilpasningene blir mest mulig smidige for de berørte.

Stavanger kommune leverer gode velferdstjenester til sine innbyggere. Det er imidlertid nødvendig nå å dempe forventningene til økte tjenestestandarder. Det er ikke mulig å innfri de stadig høyere forventningene om kvalitet og mangfold i tjenestetilbudet. Kommunen må nå særlig prioritere de grunnleggende tjenestene. Disse må omstilles i samsvar med endrede behov og oppdatert fagkunnskap om hvordan behov kan dekkes på en fornuftig måte. Demografiske endringer får rask effekt innen barnehage- og skoleområdet. Helse- og omsorgstjenestene til de eldre bør de nærmeste årene tilpasses mindre årskull av de eldste eldre.

Et viktig perspektiv blir å konsentrere utviklingstiltakene innen oppvekst- og levekårsfeltet til tiltak som er begrunnet med forebygging, rehabilitering eller effektivisering. Det er viktig at folkehelseperspektivet ivaretas og at vi bygger videre på tidlig innsats som prinsipp, både overfor de yngste og de eldste. Gode grunntjenester innen barnehage og skole er et viktig ledd i forebygging og tidlig innsats. De samlede aktivitetene under paraplyen *Leve HELE LIVET* er i kjernen av omstillingsarbeidet mot framtidens helse- og omsorgstjenester.

Barnehage

Stavanger kommune har full barnehagedekning etter barnehagelovens definisjon. Rådmannen arbeider kontinuerlig med å finne balansen mellom nok plasser og antall barn med rett til plass. Barn uten lovfestet rett får ikke tilbud om plass ved ledig kapasitet.

Barnehageutbygging, kapasitet og behov må ses i et lenger tidsperspektiv enn planperioden. For å kunne dimensjonere antall barnehageplasser riktig i forhold til behovet, blir barnehagebruksplanen rullert jevnlig.

I planperioden foreslår rådmannen at det prioriteres å opprettholde og videreutvikle kvaliteten på det ordinære barnehagetilbudet og styrket barnehagetilbud. Nivået på grunnbemanningen blir opprettholdt for å ivareta det allmennpedagogiske tilbudet. Lovfestet rett til barnehageplass og retten til spesialpedagogisk hjelp blir også ivaretatt.

For å oppnå dette innen de økonomiske rammene må det foretas omstillinger av driften. Enkelte tiltak som ikke inngår i det ordinære barnehagetilbudet, som barneparker, familiebarnehager og åpne barnehager, blir avviklet eller redusert. Videre foreslår rådmannen en endring i søskenmoderasjonen i egenbetalingsordningen.

Kvalitet i barnehagen henger nøye sammen med tilstrekkelig antall pedagogiske ledere med godkjent utdanning. Å rekruttere og beholde pedagogiske ledere er fortsatt et prioritert område.

For å opprettholde og videreutvikle kvaliteten vil kompetanseutvikling fortsatt være et prioritert område for alle grupper ansatte. Rammene til kompetanseutviklingstiltak opprettholdes på dagens nivå. Tiltakene er knyttet til satsingsområdene i Stavangerbarnehagen. Kvalitetsplanen *Stadig bedre* (http://www.stavanger.kommune.no/PageFiles/5249/Kvalitetsplan%202011-2015ny.pdf), språktiltaket og støtte til assistenter

som tar fagarbeiderutdanning blir prioritert.

Det tverrfaglige samarbeidet med *Rett hjelp tidlig* fortsetter. Et veiledningskorps etableres for å gi flerspråklige barn et best mulig tilbud i barnehagen.

En reduksjon i driftsrammen til kommunale barnehager medfører en reduksjon i driftsrammen til de private barnehagene, med full budsjetteffekt fra 2017.

Skole

Grunnskolen skal gi alle barn gode grunnleggende ferdigheter, tro på sine egne evner og håp for framtiden. Dette skal være grunnlaget for videre liv, læring og virke. Også innenfor knappere økonomiske rammer må skolen gi elevene den kompetansen den enkelte og samfunnet vil trenge i framtiden.

For å tilpasse driften til de økonomiske rammene, foreslås det relativt store reduksjoner i det samlede budsjett til skole og SFO. Det ordinære opplæringstilbudet er søkt skjermet i størst mulig grad, og det er lagt vekt på å avvikle eller redusere enkelte ikke-lovpålagte tiltak. Stavangerskolen vil fortsatt være en god skole, men reduksjonen vil likevel innebære et betydelig omstillingsarbeid for den enkelte skole. Endringene vil være krevende, og det vil være viktig med god støtte og oppfølgingsarbeid.

Viktige strategier for utvikling av Stavangerskolen er tidlig innsats, tilpasset opplæring og inkludering. I skolen legges det vekt på systematisk og god kartlegging fra første dag. Videre prioriteres analyse og oppfølging av det enkelte barns læringsresultater. Styrkingstiltak skal settes inn tidlig og være intensive, slik at barn kommer raskt videre i sin læring og utvikling.

Et kjennetegn ved læring er at den skjer i et fellesskap, og et viktig mål for læringen er å kunne fungere i dette fellesskapet. Individuell tilpasning og tilrettelegging skal forenes med inkludering i opplæringen. Å mestre dette krever høy fagkompetanse hos de ansatte, gode holdninger og vilje til å inkludere. Kompetanseutvikling for lærere og skoleledere vil fortsatt være viktig for å kunne møte de utfordringene skolene står overfor.

I løpet av 2015 vil det bli lagt fram en egen sak om skolestrukturen i kommunen med sikte på best mulig tilpasning til befolkningsutviklingen og hensiktsmessig driftsøkonomi.

Barn og unge

I strategiplan for folkehelsearbeid i Stavanger legger føringer for at barn og unge som lever i familier med vedvarende lav inntekt, skal gis muligheter til å utvikle ferdigheter i tråd med sitt evnenivå. Helhetlige tiltak som bidrar til at barn og unge i nevnte gruppe går i barnehage og når læringsmålene på skolen, vil være avgjørende for at de skal være i stand til å forsørge seg selv som voksne. Inkluderende tiltak i barnehage og skole vil være viktig. I tillegg vil et godt utbygd støtteapparat som helsestasjons- og skolehelsetjeneste, PPT, fritid, barnevern og Nav være viktig for barn og unge med hjelpebehov.

Ungdomsundersøkelsen *Hør på meg* (http://www.hioa.no/Om-HiOA/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjonar/Rapporter/2014/Hoer-paa-meg) i Stavanger i 2013 viste at de fleste ungdommene i Stavanger har det bra, har et godt forhold til foreldrene og tar gode valg. Undersøkelsen viste imidlertid også at en del ungdommer sliter med psykiske vansker, spesielt en del jenter og en mindre andel gutter. Fastlegene, Skolehelsetjenesten, Helsestasjon for ungdom, Familiesenteret, Uteseksjonen og Psykologtjenesten har en viktig oppgave i å se og tilby ungdommene og deres foreldre råd og veiledning, som kan bidra til å bedre ungdommenes psykiske helse.

For å lykkes i dette arbeidet blir det viktig å opprettholde og utvikle gode og helhetlige tiltak basert på kunnskap og forskning om barn og unges utvikling, behov og interesser. Samarbeid mellom kommunale virksomheter og frivillige lag og organisasjoner vil også være av stor betydning. Det arbeides nå med en

helhetlig samhandlingsstrategi for kommunens samarbeid med frivillige lag og organisasjoner.

Frivillighetssentralene er evaluert og evalueringen avdekker behov for frivillighetssentral i alle bydeler. Bystyret støtter at det etableres en ny frivillighetssentral, og at den fortrinnsvis legges i Madla. Rådmannen vurderer kommunens økonomiske handlingsrom slik at det ikke er mulig å etablere ny frivillighetssentral i denne handlings- og økonomiplanperioden.

Levekår

Hovedutfordringen innen levekårsområdet er å bringe tjeneste- og kostnadsnivå i samsvar med kommunens økonomiske handlingsrom, samtidig som kommunen skal ivareta nye og økte behov innenfor disponibel ramme:

- Utgiftene til økonomisk sosialhjelp øker og kan øke ytterligere dersom arbeidsmarkedssituasjonen i regionen forverres.
- Mange venter på plass i bofellesskap, særlig bofellesskap for personer med psykisk utviklingshemming og med psykiske lidelser. Det er viktig at utbyggingsplanene for bofellesskap for disse gruppene gjennomføres.
- Antall vanskeligstilte boligsøkere er fortsatt høyt. En trygg bosituasjon er et viktig fundament for både voksne og barn. Barnefamiliene prioriteres i boligtildelingen.
- Samhandlingsreformen har ført til økt press på de kommunale helse- og omsorgstjenestene.

Stavanger kommune har høyere ressursbruk innen de samlede helse- og omsorgstjenestene enn snittet for de andre storbyene. Til tross for at mange står på venteliste for sykehjemsplass, har Stavanger kommune høy dekningsgrad for heldøgnstilbud til eldre sammenlignet med de andre storbyene i ASSS-nettverket. Sammenligninger med de andre storbyene indikerer høyere dekningsgrad og ressursbruk. Dette er problemstillinger som rådmannen vil analysere videre som grunnlag for forslag om ytterligere tilpasninger.

Det er også viktig at kommunen aktivt forbereder innrettingen av tjenestene for å møte veksten i antall eldre som kommer etter 2020. Med velstandsøkningen har de eldre stadig bedre helse. Som følge av bedre personlig økonomi og tilgang til hjelpemidler, er mulighetene for å klare seg selv i egen bolig blitt vesentlig større. Det er viktig at kommunens tjenester understøtter viljen og evnen til egenmestring og egenomsorg. Dette skjer best utenfor institusjon.

Rådmannen vil satse mye på å gjennomføre ideene i *Leve HELE LIVET*, omstillingsarbeidet som er i gang innen hjemmebaserte tjenester og den fagutviklingen som skjer gjennom etableringen av *Helsehuset Stavanger* (http://www.stavanger.kommune.no/helsehuset). Utrulling av *Hverdagsrehabilitering* (http://www.stavanger.kommune.no/no/Tilbud-tjenester-og-skjema/Helse/Helsehuset-Stavanger/Leve-HELE-LIVET1/Hverdagsrehabilitering-pa-Madla/) i alle bydeler er én prioritert satsing. Frisklivssentral og velferdsteknologi er eksempler på andre satsinger.

Omstillingsarbeidet er krevende og må pågå over lenger tid. Omstillingen krever ny kompetanse, endring av arbeidsprosesser og holdningsendring hos ansatte og innbyggere. Erfaringene så langt i Stavanger viser imidlertid at det gir effekt. Omstillingsarbeidet krever omprioritering av ressursbruken innen helse- og omsorgstjenestene, fra institusjonstjenester til hjemmebaserte tjenester, og fra hjelpetjenester til rehabilitering og selvhjelp. Som en del av dette omstillingsarbeidet finner rådmannen det forsvarlig å justere dekningsgrad for heldøgnstilbud til eldre over 80 år. Rådmannen foreslår å avvikle Mosheim sykehjem og Vålandstunet sykehjem, med til sammen 72 plasser, fra 2015. Dekningsgraden blir da 23 %. Den vil imidlertid stige til 25 % igjen når det nye sykehjemmet i Lervig står ferdig.

Legetjenester, legevakt

Stavanger kommune har et sørge-for-ansvar for nødvendige helsetjenester for alle som bor eller midlertidig

oppholder seg i Stavanger kommune. Dette ansvaret innebærer blant annet dimensjonering og kvalitetssikring av legetjenesten. Stavanger kommune jobber kontinuerlig med å sikre at det er tilstrekkelig kapasitet hos fastlegene, slik at kommunen kan ivareta innbyggernes behov for legetjenester. Samtidig videreføres arbeidet knyttet til kvalitetsutvikling av tjenesten.

Sykehjemslegevakten bidrar til å holde antall unødvendige innleggelser i sykehus nede, og sikrer en tryggere overføring av brukerne mellom hjem og institusjon, og mellom sykehus og sykehjem. Sykehjemslegevakten er også sentral i å sikre god kvalitet og forutsigbarhet for øyeblikkelig hjelp-tilbudet. Fram til 2016 er det planlagt å øke øyeblikkelig hjelp-tilbudet ved Stokka sykehjem til totalt 16 plasser. Tre av disse plassene disponeres av Sola og Randaberg. Pasienter med behov for tilbud har ofte et mer akutt og komplekst sykdomsbilde. En videre økning vil derfor kunne gi nye utfordringer og dimensjoneringsbehov for sykehjemslegevakten.

I løpet av 2015 skal Stavanger legevakt ta i bruk det nye nødnettet, som skal bidra til bedre tilgjengelighet, styrket samhandling og bedret sikkerhet. God opplæring er nødvendig for å sikre tilgjengelige, kompetente og trygge ansatte. I tillegg til opplæringskostnader vil kommunen også få ansvaret for driftskostnadene.

Gjennom samhandlingsreformen og folkehelseloven har kommunen fått et større ansvar for å legge til rette for et fremtidsrettet folkehelsearbeid, i tillegg til mer forebyggende arbeid innenfor helse- og omsorgstjenestene. Stavanger kommune synliggjør dette ansvaret i *Strategiplan for folkehelsearbeidet 2013-2029* (http://www.stavanger.kommune.no/PageFiles/3248/Strategiplan%20folkehelse%202013-2029.pdf). Folkehelsearbeidet har også fått en sentral rolle i forslaget til ny kommuneplan for perioden 2014-2029. Denne forankringen på overordnet nivå bidrar til å synliggjøre viktigheten av prinsippet om «helse i alt vi gjør.» Stavanger kommune jobber aktivt med å realisere de høye ambisjonene for folkehelsearbeidet.

4.2 Barnehage

4.2.1 Tjenestebeskrivelse

Barnehagene gir et pedagogisk tilbud til barn i alderen 1–5 år. Kommunen har plikt til å tilby alle barn med lovfestet rett en barnehageplass, jf. barnehageloven § 12a. Per september 2014 har 7697 barn plass i barnehage, i hovedsak ordinære heldagsplasser. I tillegg har kommunen per i dag tilrettelagte avdelinger for barn med store funksjonsvansker (STA-avdelinger), familiegruppe for foreldre som trenger støtte i foreldrerollen, innføringsbarnehage for nyankomne flyktninger, tospråklige assistenter, åpne barnehager og familiebarnehager. Alle tilbudene er et ledd i tidlig innsats og har et forebyggende perspektiv.

Kommunen har full barnehagedekning etter departementets definisjon. Barnehagebruksplanen, som blant annet viser kommunens samlede kapasitet på barnehageområdet sett opp mot framtidig behov for plasser, er styrende for videre utbygging, rehabilitering og eventuell sanering av uegnede bygg.

	Økonomi for Barnehage 2015-2018	2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	1 050 358	1 050 358	1 050 358	1 050 358
	Driftskonsekvenser av investeringer:				
41	Helårseffekter av barnehageprosjekter ferdigstillt 2014	2 000	2 000	2 000	2 000
	Endringer:				
91	Pedagogisk bemanning, tilpasning til barnehagelovens krav	6 000	6 000	6 000	6 000
92	Kompetanseheving	500	1 500	2 500	2 500
93	Effekt av ny beregningsmetode, tilskudd ikke-kommunale barnehager	0	5 000	-2 000	-6 000
94	Økt foreldrebetaling, endring i satser	-13 000	-13 000	-13 000	-13 000
95	Omstilling av området "styrket barnehagetilbud"	-4 000	-6 900	-6 900	-6 900
96	Barnepark, familiebhg. og åpne bhg. samt drift av kommunale bhg. i leide bygg, avvikling	-3 000	-5 400	-5 400	-5 400
97	Barnepark, familiebhg. og åpne bhg. samt drift av kommunale bhg. i leide bygg, avvikling	-10 000	-15 000	-15 000	-15 000
98	Redusere tilskuddet til SBF-ordningen, barnehage, med 50 %	–100	–100	–100	–100
99	Tospråklige assistenter, språktiltak, helsetjenester for flerspråklige, reduksjon	-1 100	-2 800	-2 800	-2 800
100	Effektiviseringskrav	-3 200	-3 200	-3 200	-3 200
	Interne budsjettkorrigeringer	533	533	533	533
	Korrigert netto budsjettrammer 2015-2018	**1 024 991**	**1 018 991**	**1 012 991**	**1 008 991**

Tabell 4.1 Økonomi for Barnehage 2015–2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.2.2 Prioriterte oppgaver

Dimensjonering

Barnehagetilbudet skal dimensjoneres for å sikre tilbud til alle med rett på plass. Videre må organisatoriske tilpasninger gjennomføres for å tilpasse driften til de økonomiske rammene.

Opprettholde og videreutvikle kvaliteten

Rådmannen foreslår å prioritere å opprettholde og videreutvikle kvaliteten på det ordinære barnehagetilbudet, styrket barnehagetilbud til barn med rett til spesialpedagogisk hjelp og tiltak rettet mot flerspråklige barn. Det er fremdeles fokus på tidlig innsats, og *Rett hjelp tidlig* blir videreført. Tverrfaglige kompetansehevingstiltak samt system for å oppdage barn som trenger hjelp så tidlig som mulig prioriteres.

Stavangerbarnehagen – en felles plattform for kvalitet

Stavangerbarnehagen skal videreutvikles med fokus på kvalitet. Personalets pedagogiske kompetanse skal fremmes som den viktigste kvalitetsfaktoren for barnehagen. Stavanger-barnehagen skal være en felles kvalitetsstandard til barns beste, der omsorg, trygge relasjoner, læring og utvikling står sentralt. Kvalitetsstandarden skal være kjent for alle som jobber i barnehagesektoren, og for foreldrene. Den skal bidra til å sikre en hensiktsmessig, systematisk og målrettet organisering, for å gi et helhetlig og sammenhengende barnehagetilbud.

Stavangerbarnehagen skal ha en felles plattform som består av fire *kvalitetsfronter*: språkkompetanse, relasjonskompetanse, interkulturell kompetanse og kompetanse på tidlig innsats. Satsingsområdene for personalets pedagogiske kompetanse er valgt fordi de er grunnleggende, og fordi de fremmer utviklingen av barnets danning og læring. Kvalitetsfrontene er forankret i nasjonale og lokale føringer. Stavangerbarnehagens felles kvalitetsplattform er et viktig løft som vil bidra til å redusere kvalitetsvariasjon mellom barnehager.

Barn med behov for særskilte hjelp og støtte

Styrket barnehagetilbud består av Ressurssenteret som utfører spesialpedagogisk hjelp til kommunale barnehager, private barnehager, spesielt tilrettelagte avdelinger og barnehageavdeling for hørselshemmede. For å møte utfordringene innen styrket barnehagetilbud er ulike tiltak satt i system, blant annet forebygging og tidlig innsats i forhold til enkeltbarn og barnehagen. Tiltakene hever kompetansen til de ansatte i barnehagen slik at de skal kunne imøtekomme enkeltbarns og barnegruppers ulike behov. Kommunen arbeider målrettet for å opprettholde og videreutvikle kvaliteten, slik at tiltakene som iverksettes gir effekt til barnas beste.

Barn med store funksjonsvansker kan, etter anbefaling fra pedagogisk psykologisk tjeneste, få et individuelt tilrettelagt tilbud organisert i en ordinær barnehage. Disse barna har sitt tilbud ved en spesielt tilrettelagt avdeling og inkluderes i barnehagen ut fra egne forutsetninger. Behovet for dette tilbudet har endret seg de siste årene, og rådmannen foreslår å vurdere videre hvordan en kan tilrettelegge for en ytterligere effektivisering av ressursene i styrket barnehagetilbud.

Tiltak rettet mot flerspråklige barn

Stavanger kommune har en stor andel flerspråklige barn i barnehage. Av alle barn med barnehageplass per 2013 var 16,5 % flerspråklige (KOSTRA). Det har vært en jevn økning i andelen siden 2009, hvor andelen var på 9,8 %. Utfordringen er å gi disse barna et likeverdig barnehagetilbud, uavhengig av den enkelte barnehages kompetanse om gruppens behov.

Økningen i antall barnehager som gir tilbud til flerspråklige barn og arbeidsinnvandrere har ført til et stort behov for kompetanseheving og veiledning til barnehagene. Spesielt til barnehager som tidligere ikke har erfaringer med denne barnegruppen/foreldregruppen. Ressursene er omfordelt for bedre å kunne etablere et system for målrettet fordeling av kompetanse. Et veiledningskorps med ansvar for å kartlegge behov og

bistå barnehager som selv ikke har tilstrekkelig kunnskap er opprettet ved Innføringsbarnehagen ved Johannes læringssenter. Dette er et omstillingstiltak for å utnytte ressursene knyttet til flerspråklig arbeid i barnehage bedre.

Rekruttere og beholde barnehagelærere

Å ha tilstrekkelig antall pedagogiske ledere med godkjent utdanning ut fra krav i barnehageloven har lenge vært en utfordring i Stavanger. Andelen pedagogiske ledere økte fra 81,2 % i 2009 til 85,6 % i 2013. Likevel er det et stykke igjen før målet på 100 % er nådd. Finansiering av barnehagelovens krav om pedagogisk bemanning videreføres og tilpasningen gjennomføres. Kommunen prioriterer fortsatt tiltak for å rekruttere og beholde pedagogiske ledere og stimulere ansatte til å ta barnehagelærerutdanning. Som et ledd i å beholde styrere og gi økt trygghet i styrerrollen foreslås en økning i rammene på kr 200 000 slik at det er mulig å tilby veiledning til styrere som har behov for dette i en avgrenset periode.

Kompetanseutvikling

Barnehagetilbudet er nært knyttet til det samlede personalets kompetanse, både i form av formell utdanning og videreutvikling gjennom ulike etter- og videreutdanningstiltak. Rådmannen prioriterer tiltakene i tråd med i *Stavangerbarnehagen* og satsingsområdene i kvalitetsplanen *Stadig bedre*. Tiltakene omfatter alle grupper ansatte. For å styrke den faglige kvaliteten i barnehagene prioriterer rådmannen en liten økning i rammene for å gi flere assistenter mulighet til å ta fagarbeiderutdanning. Utover dette foreslås å opprettholde rammen for kompetansehevingstiltak innen barnehageområdet.

Tilpasning av aktivitetsnivå til reduserte rammer

Administrasjonsressurser

I 2014 ble det i *sak 14/1050 Styrket ledelse på barnehageområdet* gjort vedtak om å øke rammene med kr 4,5 mill. De økte rammene er vedtatt brukt til å øke administrasjonsressursen til barnehagene, og styrke barnehagesjefens arbeid med strategisk ledelse og styring. For å tilpasse driften til rammene, foreslår rådmannen å redusere disse rammene med kr 2 mill. Administrasjonsressursen til barnehagene blir omfordelt og redusert slik at de minste barnehagene får økning i administrative ressurser, mens de største får en reduksjon. De minste får en økning i tråd med behovene som er omtalt i saken om styrket ledelse på barnehageområdet. Rammene til å styrke barnehagesjefens lederoppgaver blir også redusert.

Kjøkkenassistentressurs

Rådmannen foreslår å trekke tilbake kjøkkenassistentressursen som kommer i tillegg til barnehagens grunnbemanning.

Reduksjon i driften

Hafrsfjord og Bamsefaret åpne barnehager, Bekketunet familiebarnehage og Smiodden barnepark foreslår rådmannen avviklet fra høsten 2015. Videre foreslås også en reduksjon i driften av familiegruppa ved Kvaleberg barnehage fra høsten 2015.

Moderasjon/friplass på økonomisk grunnlag

Foreldrebetalingen skal ikke settes høyere enn en maksimalgrense (§ 1 Forskrift om foreldrebetaling i barnehage). Maksimalgrensa fastsettes hvert år i statsbudsjettet. I 2014 er maksimalgrensa for foreldrebetaling på kr 2405 per måned. Ifølge forskriftene skal kommunen sørge for moderasjonsordninger og tilby barnefamilier med lavest betalingsevne en reduksjon i, eller fritak for, foreldrebetaling.

I Stavanger kan familier med inntekt under kr 706 960 = 8G (G = folketrygdens grunnbeløp) søke om betalingsmoderasjon eller friplass på økonomisk grunnlag. Prisreduksjonen beregnes ut fra familiens samlede inntekt. Beløpet på 8G er høyt sammenlignet med andre kommuner. Rådmannen foreslår å senke inntektsgrensa, noe som betyr økte inntekter.

4.3 Ressurssenteret for styrket barnehagetilbud

4.3.1 Tjenestebeskrivelse

Ressurssenteret for styrket barnehagetilbud gir tilbud til barn med nedsatt funksjonsevne. Senteret gir spesialpedagogisk hjelp til private og kommunale barnehager i Stavanger ut fra enkeltvedtak etter opplæringsloven § 5-7 og § 2-6. Barn som ikke er begynt i barnehagen eller som i perioder er borte fra barnehagen kan motta spesialpedagogisk hjelp i hjemmet, eller i gruppe på Ressurssenteret.

Ressurssenteret har også ansatte som følger opp den spesialpedagogiske hjelpen i kommunale barnehager ut fra vedtak etter opplæringsloven § 5-7, og barnehageloven § 13 – såkalte oppfølgingstimer.

Per i dag får de private barnehagene tildelt økonomiske midler til oppfølgingstimer. I løpet av planperioden foreslås dette endret slik at oppfølgingstimene i private barnehager også blir gitt av ansatte fra ressurssenteret.

Antallet barn i barnehagene som får et styrket barnehagetilbud økte fra 481 barn i 2012 til 522 i 2013. I 2013 hadde 6,9 % av barna i kommunale barnehager et styrket tilbud, mens andelen var 5,3 % i private. Per september 2014 er det 409 barn som får et slikt tilbud, og det antas å øke med 50–100 barn ved utgangen av barnehageåret 2014/15.

	Økonomi for Ressurssenteret for styrket barnehagetilbud 2015-2018	2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	54 610	54 610	54 610	54 610
	Endringer:				
101	Omstilling av området "styrket barnehagetilbud"	4 000	6 900	6 900	6 900
102	Opprettholdelse av aktivitetsnivå i 2014	3 000	100	100	100
103	Psykisk helsestilling, avvikling	–350	–750	–750	–750
104	Effektiviseringskrav	–250	–250	–250	–250
	Korrigert netto budsjettrammer 2015-2018	**61 010**	**60 610**	**60 610**	**60 610**

Tabell 4.2 Økonomi for Ressurssenteret for styrket barnehagetilbud 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.3.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Effektiv utnyttelse av ressursene

Rådmannen har som mål å opprettholde og videreutvikle primærtjenesten, som er å gi spesialpedagogisk hjelp til de barna som etter sakkyndig vurdering og enkeltvedtak har rett på det. For å nå målet med reduserte budsjettrammer viderefører senteret arbeidet med organisatoriske tilpasninger og effektivisering av driften. Rådmannen foreslår å vurdere hvordan en ytterligere kan effektivisere arbeidet innenfor styrket barnehagetilbud. Rådmannen foreslår videre at stilling til psykisk helsearbeid ved senteret avvikles fra høsten 2015.

Faglighet som forutsetning for effektivitet

Ressurssenteret vil i planperioden ha et særlig fokus på utvikling av tjenestene. Det er sammenheng mellom effektivitet, høy faglig kompetanse og endringskraft. God nok kompetanse er en forutsetning for at tiltak

har effekt. Et robust faglig miljø ligger til grunn for å få til endring og utvikling.

En stor organisasjon gir rom for fleksibel bruk av kompetanse og ressurser, og styrker det faglige miljøet gjennom kompetansedeling, internopplæring og veiledning. Ansatte ved Ressurssenteret tilbys faglige utfordringer og utvikling innenfor rammen av et robust fagmiljø i samsvar med kommunens arbeidsgiverstrategi. Ressurssenteret har på bakgrunn av dette så langt hatt god rekrutteringsevne.

4.4 Skole og SFO (skolefritidsordning)

4.4.1 Tjenestebeskrivelse

Grunnskolen i Stavanger gir opplæringstilbud til alle barn og unge som er bosatt i kommunen. Opplæringen tilpasses evner og forutsetninger hos den enkelte, og skolen samarbeider med foreldrene om elevenes læring. Elever som ikke har, eller kan få, tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplæringstilbudet, har rett på spesialundervisning. Nyankomne elever med minoritetsbakgrunn har rett på særskilt språkopplæring. Skolefritidsordningen (SFO) er et fritidstilbud før og etter skoletid for elever på 1–4. trinn og for funksjonshemmede elever opp til 16 år.

	Økonomi for Skole og SFO 2015-2018	2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	1 340 542	1 340 542	1 340 542	1 340 542
	Endringer:				
105	Elevtallsvekst grunnskole	3 600	3 600	3 600	3 600
106	Lenden skole, avslutte leieforhold	-850	-1 500	-1 500	-1 500
107	Avvikle Åmøy skole, inklusive SFO	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
108	Skoleplasser for elever fra Åmøy	700	700	700	700
109	Stavanger-prosjektet, delfinansiere stilling Universitetet i Stavanger	300	300	0	0
110	Øke prisene i skolefritidsordningen	-10 400	-15 100	-15 100	-15 100
111	Tastarustå og Teinå skoler, omstillingsmidler trekkes tilbake	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
112	Den kulturelle skolesekken, redusert aktivitet og busspenger	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
113	Rammereduksjon - skole	-47 100	-67 100	-67 100	-67 100
114	Redusert reserve – spesialundervisning og minoritetsspråklig undervisning	-3 800	-3 800	-3 800	-3 800
115	Redusert tilbud av kurs, kompetanseutvikling, reisestipend mv.	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
116	«Grønt flagg»-ordning, internasjonalt skolesamarbeid, realfagssatsing på Oljemuseet	-600	-1 400	-1 400	-1 400
117	Driftsstyreordningen, reduksjon	-300	-300	-300	-300
118	Kommunalt foreldreutvalg, reduksjon i tilskudd	-250	-250	-250	-250
119	Kommunalstyret oppvekst, reversere økt ramme	-9 250	-10 750	-10 750	-10 750
120	Redusere utgifter til brukerundersøkelser	-200	-200	-200	-200
121	Rammereduksjon Lenden	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
122	Effektiviseringskrav	-5 500	-5 500	-5 500	-5 500
	Interne budsjettkorrigeringer	25	25	25	25
	Korrigert netto budsjettrammer 2015-2018	**1 255 717**	**1 228 067**	**1 227 767**	**1 227 767**

Tabell 4.3 Økonomi for Skole og SFO 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.4.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Tilpasning til redusert ramme

Rådmannen foreslår å redusere det samlede skolebudsjettet med kr 84,9 mill. i 2015. Dette vil få konsekvenser for skolenes generelle aktivitetsnivå, både i ordinær opplæring, spesialundervisning og skolefritidsordning. I den grad det har vært mulig, søker forslaget å skjerme det ordinære

opplæringstilbudet mot reduksjonene. Elevenes læring skal fortsatt stå i sentrum. Rådmannen foreslår derfor reduksjoner i en del tilbud og tjenester som ikke er direkte rettet mot undervisningen. Samtidig vil skolene møte strengere krav til effektiv organisering av opplæringen. Rådmannen foreslår også å øke foreldrebetalingen i SFO.

Stavanger har en ordning med driftsstyrer ved skolene. Av budsjettmessige hensyn foreslår rådmannen å redusere kostnadene til driftsstyreordningen. Dette må gjøres ved å redusere møtefrekvensen. Rådmannen foreslår også å halvere tilskuddet til Kommunalt foreldreutvalg, og å avvikle reisestipendordningen for lærere. Den planlagte IKT-satsingen på ungdomstrinnet blir foreslått utsatt på ubestemt tid. Bevilgningen til den kulturelle skolesekken foreslås noe redusert.

Inkludering, tidlig innsats og tilpasset opplæring

Tiltak for å styrke skolenes mulighet til å tilpasse opplæringen til ulike elevgrupper vil fortsatt ha prioritet. Det er utviklet nye prosedyrer for saksgang ved bekymring for en elevs faglige og sosiale utvikling. Prosedyrene skal sikre at eleven raskt får hjelp ved faglige eller sosiale vansker. Skolen skal sette inn hjelpetiltak og få veiledning fra PPT før et mer tidkrevende arbeid med å utarbeide sakkyndig vurdering settes i gang.

Det har lenge vært et mål å redusere spesialundervisningen. Skolene prøver derfor nå ut ulike modeller for i større grad å inkludere denne opplæringen innenfor ordinær undervisning. På samme måte legges det vekt på å veilede skolene i å tilpasse opplæringen, slik at den gir tilfredsstillende utbytte også for elever med annet morsmål enn norsk. Veilederkorpset på Johannes læringssenter bidrar med råd og kompetanseheving på direkte forespørsel fra skolene. Særlig talentfulle elever må få faglige utfordringer tilpasset sitt nivå som motiverer og stimulerer til videre læring og utvikling. Det er et behov for kompetanse på skolene i å tidlig identifisere og tilrettelegge for elever med et særlig høyt potensial.

Elevenes skolemiljø – tiltak for å forebygge og håndtere mobbing

Rådmannen vil fortsette å følge opp skolene i arbeidet med å utvikle et godt skolemiljø for alle elever. Skolene må arbeide systematisk for å forebygge, avdekke og håndtere mobbing og annen trakassering. Det vil bli organisert en kursrekke som både skal heve kompetansen i å observere og forstå sosiale samspill mellom elever, og styrke den rent forvaltningsmessige kunnskapen om hvordan saker som omhandler elevers psykososiale skolemiljø bør håndteres. Gjennom slik systematisk opplæring og oppfølging vil rådmannen bidra til kontinuerlig forbedring av praksis på dette feltet.

Rekruttere og beholde gode lærere og skoleledere

Tiltak for å rekruttere og beholde gode lærere i Stavanger-skolen vil fortsatt være viktig. Et eget veiledningsprogram for nyutdannede lærere er etablert og skal gjennomføres årlig. Målet er å gi lærerne en god start på yrkeskarrieren og lyst til å bli i yrket. Lærerne får en egen veileder på skolen der de arbeider, og får delta på felles samlinger for nyutdannede i kommunen. Fra august 2015 er det tariffestet redusert undervisningstid første yrkesår.

Stavanger kommune er partnerskapskommune for lærerutdanningen ved Universitetet i Stavanger. Tolv av kommunens skoler tilbyr nå praksisopplæring for lærerstudenter.

Kompetanseutvikling vil fortsatt være et viktig virkemiddel for å rekruttere, beholde og utvikle gode lærere i Stavangerskolen. Gjennom satsingen *Kompetanse for kvalitet* får skolene anledning til å bygge opp kompetanse, og lærere mulighet til å videreutdanne seg i fag innen nasjonale og lokale satsingsområder. Av hensyn til det samlede budsjettopplegget foreslår rådmannen likevel å redusere bevilgningen til kompetanseutvikling for lærere noe i denne planperioden.

Sterk og kompetent skoleledelse er nøkkelen til god skoleutvikling og økt læring for elevene. I Stavanger

kommune er det tatt to hovedgrep for å styrke ledelsen ved skolene: lederoppgavene er blitt distribuert på flere personer, og det gjennomføres systematiske kompetansehevingstiltak for skoleledergruppen. Disse tiltakene vil bli videreført i planperioden.

Ungdomstrinn i utvikling

Fra høsten 2015 vil alle ungdomsskolene i Stavanger være med i den nasjonale satsingen *Ungdomstrinn i utvikling*. Målet med satsingen er å utvikle skolenes praksis på områdene klasseledelse, regning, lesing og skriving, slik at undervisningen skal bli mer praktisk, variert og motiverende. Universitetet i Stavanger og Høgskolen Stord-Haugesund ivaretar den faglige tilretteleggingen. Et sentralt virkemiddel i satsingen er skolebasert kompetanseutvikling, som innebærer at skolen, med ledelsen og alle ansatte, deltar i en utviklingsprosess på egen arbeidsplass. Hensikten er god praksisendring over tid og å videreutvikle skolen som lærende organisasjon, slik at alle ledere og ansatte kan samarbeide godt om å forbedre elevenes læring.

4.5 Kulturskolen

4.5.1 Tjenestebeskrivelse

Stavanger kulturskole gir undervisnings- og opplevelsestilbud til barn, unge og voksne uavhengig av evner og forutsetninger. Skolen er et faglig og pedagogisk ressurssenter og samarbeidspartner for andre institusjoner og organisasjoner innen skole-, kultur-, fritids- og helse- og sosialsektoren. I tillegg til ordinær undervisning driver kulturskolen utstrakt produksjonsvirksomhet som en del av *Den kulturelle skolesekken* (http://www.stavanger.kommune.no/Tilbud-tjenester-og-skjema/Skole-og-utdanning/Kulturell-skolesekk/). Skolen har et nært samarbeid med de andre aktørene i Bjergstedparken (samarbeidsutvalget for Bjergsted), blant annet når det gjelder bruk av lokaler og talentutvikling.

	Økonomi for Kulturskolen 2015-2018	2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	35 010	35 010	35 010	35 010
	Endringer:				
127	Kulturskoletimen i SFO/skole, avvikling	-1 800	-1 800	-1 800	-1 800
128	Kontingentøkning	-450	-450	-450	-450
129	Rammereduksjon Kulturskolen	-350	-350	-350	-350
130	Effektiviseringskrav	-200	-200	-200	-200
	Korrigert netto budsjettrammer 2015-2018	**32 210**	**32 210**	**32 210**	**32 210**

Tabell 4.4 Økonomi for Kulturskolen 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.5.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Tilpasning til redusert ramme

Kulturskolen har de siste to årene hatt ansvar for gjennomføring av *kulturskoletimen*, en statlig støttet ordning der elever har fått et kulturskoletilbud etter skoletid. Den statlige støtten til *kulturskoletimen* er ikke videreført i statsbudsjettet for 2014, og ordningen blir derfor avviklet fra og med skoleåret 2014–2015.

Siden 2012 har Kulturskolen årlig produsert en stor, flerkulturell forestilling under tittelen *Fargespill*. Tilbudet vil ikke bli videreført i sin nåværende form i kommende planperiode.

Ny kvalitetsplan

Å bestemme innhold og omfang av tilbudet i den enkelte kulturskole ligger innenfor kommunens handlefrihet. Bystyret har vedtatt plan for Stavanger kulturskole. Med utgangspunkt i denne er det nå utarbeidet en egen kvalitetsplan for kulturskolen. Kvalitetsplanen sier noe om hvilket innhold og hvilken kvalitet elevene kan forvente at tilbudet skal ha. Planen skal tas i bruk fra 2015.

Økning i antall elever og utvikling av kulturskoletilbudet i bydelene

I følge planen for Stavanger kulturskole skal antallet elevplasser ved skolen trappes opp til 4600 i 2022. Da vil 30 prosent av grunnskoleelevene ha et tilbud om opplæring i kulturskolen.

For å kunne øke antall elevplasser, må kulturskolen gi en større del av undervisningen i bydelene. Det vil arbeides for at kulturskolen får tilgang til egnede lokaler i bydelene. I forbindelse med rehabilitering og nybygg innenfor skoleområdet skal det avklares hvilke behov kulturskolen har i bydelen.

Kortkurs

Kulturskolen har utviklet et opplegg med kurs av kortere varighet for å kunne gi tilbud til elever på venteliste. Tilbudet vil bli utvidet i kommende periode.

4.6 Johannes læringssenter

4.6.1 Tjenestebeskrivelse

Johannes læringssenter gir opplæring til nyankomne flyktninger og innvandrere (barn og voksne), og til voksne som har behov for en fornyet grunnskoleopplæring eller opplæring etter sykdom eller skader. Det er også et ressurssenter for personer over 18 år som har betydelig redusert syn eller hørsel. Hovedoppgaven er å gi opplæring i språk og andre grunnskolefag, informere om det norske samfunnet og stimulere til aktiv deltakelse i arbeids- og samfunnsliv. Senteret gir også et pedagogisk tilbud til personer med særskilte behov, og samarbeider tett med barnehager, skoler, kulturinstitusjoner og næringsliv for å realisere senteret sine mål.

	Økonomi for Johannes læringssenter 2015-2018	2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	100 326	100 326	100 326	100 326
	Endringer:				
123	Husleie nye lokaler Haugesundsgate 27 og 30	4 800	6 100	6 100	6 100
124	Introduksjonsstønad, aktivitet på 2014-nivå	4 500	4 500	4 500	4 500
125	Rammereduksjon Johannes læringssenter	-2 500	-2 500	-2 500	-2 500
126	Effektiviseringskrav	-500	-500	-500	-500
	Korrigert netto budsjettrammer 2015-2018	**106 626**	**107 926**	**107 926**	**107 926**

Tabell 4.5 Økonomi for Johannes Læringssenter 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.6.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Omstilling og tilpasning til redusert ramme

Johannes læringssenter har i løpet av 2014 tilpasset aktiviteten til reduserte inntekter. Disse omstillingene skal være tilstrekkelige for å tilpasse senterets aktivitet til reduserte rammer i kommende planperiode.

Utvidelse, nybygg og ombygging

Tilbudene innen norskopplæring, introduksjonsprogram og synspedagogikk vil flytte inn i nytt bygg sommeren 2015. Samtidig skal barnehagen på Johannes læringssenter utvides, og innføringstilbudet for ungdomstrinnet flyttes til Johannes læringssenter fra St. Svithun skole. I denne forbindelse må uteområdet og lokalene i Haugesundsgata 27 rehabiliteres og bygges om. Det arbeides grundig med forberedelse og planlegging av flytteprosessen for å sikre god framtidig bruk og utnyttelse av bygninger og uteområde.

Veiledningskorpsene for barnehage og grunnskole

Antall barn i kommunen med annet morsmål enn norsk øker. Tiltak som styrker barnehagenes og skolenes mulighet til å legge til rette for et større språklig og kulturelt mangfold vil bli prioritert. Det er opprettet et lavterskel veiledningstilbud med base på Johannes læringssenter, som tilbyr barnehager og skoler råd, kurs og opplæring i hvordan de kan styrke barnas norskkompetanse, og tilpasse opplæringen til elever med

annet morsmål enn norsk. Å skape gode overganger for barna fra barnehage til skole vektlegges. Tiltaket med et eget veilederkorps på feltet skal evalueres i løpet av 2015.

Norskkurs for ansatte i kommunen

Norsk er arbeidsspråk i Stavanger kommune, og norskferdighetene skal være tilstrekkelige til at ansatte kan utføre oppgavene knyttet til stillingen selvstendig. Norskferdigheter er en viktig kompetanse på lik linje med annen fagkunnskap. Ved rekruttering til stillinger i Stavanger kommune stilles det fra mai 2014 grunnleggende krav til norskferdigheter. For å heve norskkompetansen i kommunens virksomheter innenfor levekårsområdet, skal Johannes læringssenter i 2015 tilby kurs til ansatte med annet morsmål enn norsk. Målet er at allerede ansatte skal innfri samme språkkrav som nyansatte.

4.7 PPT (pedagogisk-psykologisk tjeneste)

4.7.1 Tjenestebeskrivelse

Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) har ansvar for å utrede og ta standpunkt til om barn, unge og voksne har behov for spesialpedagogisk hjelp eller spesialundervisning. I tillegg til å gi sakkyndige råd og veiledning i enkeltsaker, bistår tjenesten barnehager og skoler med kompetanse- og organisasjonsutvikling, og tilbyr kurs, veiledning og nettverkssamarbeid. PPT har også ansvar for å gi logopedisk behandling til barn og unge i alderen 0–16 år. En tverrfaglig tjeneste skal sikre at barn og unge blir ivaretatt ut fra et helhetlig perspektiv.

	Økonomi for PPT 2015-2018	2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	39 473	39 473	39 473	39 473
	Endringer:				
131	Rammereduksjon PPT	-2 400	-2 400	-2 400	-2 400
132	Effektiviseringskrav	-150	-150	-150	-150
	Korrigert netto budsjettrammer 2015-2018	**36 923**	**36 923**	**36 923**	**36 923**

Tabell 4.6 Økonomi for PPT 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.7.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Tilpasning til redusert ramme

Rådmannen foreslår å redusere budsjettrammen til PPT i planperioden. Reduksjonen kan føre til lenger saksbehandlingstid i PP-tjenesten, og redusert tilbud om veiledning til skoler og barnehager.

Tidlig innsats

PPT har de senere årene arbeidet systematisk for å styrke barnehagenes arbeid med barns språkutvikling. Tidlig innsats på dette området gir store gevinster både for det enkelte barn og for samfunnet. Rådmannen vil derfor fortsette å prioritere dette forebyggende arbeidet.

Det er utarbeidet ny saksgang ved bekymring for en elevs faglige og sosiale utvikling. Intensjonen er at elevene skal få raskere hjelp. PP-tjenesten skal veilede skolene om ulike måter å tilpasse opplæringen på, slik at skolene kan prøve disse ut innen et sakkyndig utredningsarbeid blir igangsatt. Hensikten er å sørge for at færre elever vil trenge spesialundervisning, og samtidig gi PPT mer tid til systemarbeid og veiledning ute på skolene.

Voksnes rett til sakkyndig vurdering og spesialundervisning

Voksne som ikke har, eller ikke kan få, tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplæringstilbudet for voksne, har etter opplæringsloven rett til spesialundervisning. Rettighetene skal fastsettes på bakgrunn av en sakkyndig vurdering. Rådmannen vil i planperioden prioritere ressurser til arbeidet med utredning av voksnes behov for spesialundervisning, slik at kommunen oppfyller lovens krav på området.

Skoleringstiltak

PPT har de senere årene tilbudt skolene en rekke kurs- og kompetansehevingstiltak for å sette dem bedre i stand til å håndtere ulike lære- og atferdsvansker hos barn. Dette arbeidet gir nå resultater. Antallet henvisninger har gått ned det siste året. Det er særlig henvisninger for elever med lese- og skrivevansker og skolevegringsproblematikk som er redusert. Rådmannen vil prioritere å videreføre de vellykkede skoleringstiltakene i regi av PPT, slik at flere elever får rett hjelp tidlig og blir ivaretatt innen ordinær opplæring. I kommende periode skal det også gis tilbud til ansatte som jobber med barn og unge med reguleringsvansker.

Økt behov for logopedtjenester

Flere barn henvises for språkvansker. PPT har i inneværende planperiode fått styrket sitt budsjett for å rekruttere flere logopeder. Det må vurderes, om det innenfor de reduserte budsjettrammene som foreslås for kommende planperiode, er rom for å opprettholde antallet logopedstillinger.

4.8 Helsestasjons- og skolehelsetjenesten

4.8.1 Tjenestebeskrivelse

Helsestasjons- og skolehelsetjenesten arbeider etter helsefremmende og forebyggende strategier og har en viktig rolle i arbeidet med å gjennomføre strategiplan for folkehelsearbeidet 2013-2029. Basistilbudet gis til gravide og hele barnebefolkningen 0-16 år og deres foreldre. Dette utføres i jordmortjenesten og gjennom tilbudet i helsestasjonene og skolehelsetjenesten. I tillegg gir Helsestasjonens familiesenter og psykologtjenesten et utvidet oppfølgingstilbud. Målet med tilbudene er å bedre forutsetningene for god helse og fremme trivsel, samt mulighetene til å mestre de utfordringer og belastninger mennesker utsettes for i dagliglivet.

	Økonomi for Helsestasjon- og skolehelsetjeneste 2015-2018	2015	2015	2016	2017
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	64 048	64 048	64 048	64 048
	Endringer:				
138	Legetjeneste, reduksjon	-500	-500	-500	-500
139	Hero, avvikling	-1 100	-1 100	-1 100	-1 100
140	Effektiviseringskrav	-250	-250	-250	-250
	Korrigert netto budsjettrammer 2015-2018	**62 198**	**62 198**	**62 198**	**62 198**

Tabell 4.7 Økonomi for Helsestasjons- og skolehelsetjenesten 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.8.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Tidlig innsats

Nye faglige retningslinjer for barselomsorgen pålegger kommunehelsetjenesten et økt ansvar, og flere oppgaver, når det gjelder oppfølging av barselkvinner og det nyfødte barn. Blant annet skal kvinnen tilbys hjembesøk av jordmor dagen etter utreise fra barselavdelingen, og hjembesøk av helsesøster innen 10. dag. Under forutsetning av statlige midler vil det bli startet et prøveprosjekt ved en av helsestasjonene med tilbud om tidlig hjembesøk av jordmor. Konsultasjoner uten timeavtale for barselkvinner med nyfødte barn vil bli opprettholdt. Tilbud om hjembesøk i forbindelse med fødsel vil bli styrket. Målet er at 85 prosent av barselkvinnene skal få besøk hjemme etter fødsel.

Psykologtjenesten har registrert en økning av henvisninger av gravide og barselkvinner med psykiske vansker. For å hjelpe disse kvinnene vil rådmannen vurdere å opprette et gruppetilbud.

Tilbudet til gravide og småbarnsforeldre med rusrelaterte problemer vil bli forsterket med en 50 % statlig finansiert prosjektstilling øremerket foreldreveiledning *På hjemmebane*.

Foreldreveiledning som gruppetilbud blir videreført med:

- De utrolige årene, Senk stresset i familien, ICDP foreldreveiledning til familier fra andre kulturer og Fortsatt foreldre

- Barn som pårørende
- Sorggrupper for barn
- Nettverksgruppe for foreldre med for tidlig fødte barn

Virksomheten er også en del av samarbeidsprosjektet *Rett hjelp tidlig*.

Kosthold og ernæring

Strategiplan *Sunn mat i Stavanger* blir lagt til grunn for arbeidet med systematisk kostholdsveiledning. Forskning viser at sosioøkonomiske forhold har stor innvirkning på kostholdsvaner. For å nå alle grupper blir ulike virkemidler brukt:

- Nye informasjonsbrosjyrer om kosthold og ernæring på internett
- MI (motiverende samtaler)
- SOMAH (Samtaler om Mat på Helsestasjonen) i samtaler med foreldre som ikke snakker norsk, under forutsetning av tilstrekkelig midler til innkjøp av Ipad'er til ansatte

Videre styrking av skolehelsetjenesten

Rådmannen vil foreslå at styrkingen av skolehelsetjenesten blir videreført under forutsetning av at kommunen får tilført statlige midler. Skolene som har fått økte ressurser har hatt positive erfaringer med ulike tiltak for å styrke elevenes mestringskompetanse. Tilbud som blir videreført er psykologisk førstehjelp, stressmestring, jentegruppe og grupper for barn med to adresser.

Når det gjelder skolefravær, har økt tilstedeværelse av helsesøster bidratt til bedre individuell oppfølging.

Samarbeid med fastlegene

Tiltak for å styrke samarbeidet med fastlegene, blant annet gjennom nye rutiner for å informere fastlegen når barn og unge blir henvist til psykologtjenesten, vil fortsette. Rutiner for samarbeid og oppgavefordeling mellom helsestasjonslegen og fastlegen vil bli ferdigstilt i løpet av 2015.

4.9 Ungdom og fritid

4.9.1 Tjenestebeskrivelse

Ungdom og fritid består av sju avdelinger: Fritid Vest og Øst, Metropolis, Helsestasjon for ungdom, Uteseksjonen, K46 og Ungbo. Tjenestetilbudet i Ungdom og fritid dekker et bredt spekter fra fritidstilbud til alle ungdommer, forebyggende helse og sosiale tjenester til start på behandling av ungdommer med rusproblemer. Tilbudene skal være lett tilgjengelig.

	Økonomi for Ungdom og fritid 2015-2018	2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	70 602	70 602	70 602	70 602
	Endringer:				
133	Ungdomsundersøkelsen	0	500	0	0
134	Uteseksjonen, redusert drift	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
135	Fritidsklubb/bydelshus, redusert drift	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
136	Tilskuddsnivå barn- og ungdomssekretær, redusert nivå	-500	-500	-500	-500
137	Effektiviseringskrav	-200	-200	-200	-200
	Korrigert netto budsjettrammer 2015-2018	**67 902**	**68 402**	**67 902**	**67 902**

Tabell 4.8 Økonomi forUngdom og fritid 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.9.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Lokalene til Ungdom og fritid på Nytorget 1 vil bli overtatt av det nye tinghuset som er planlagt bygd på Nytorget. Framdriften for nytt tinghus er fortsatt usikkert. Arbeidet med å finne nye lokaler må starte tidlig for å sikre en god flytteprosess.

Fritid i bydelene

Bydelshusene skal fortsatt være attraktive og tilgjengelige møteplasser for byens befolkning. Nytt bydelshus i Kvernevik skal stå ferdig i 2017. Andre tiltak som prioriteres er:

- Videreføre arbeidet med bydelsdager i bydelene.
- Gjennomføre rusfrie helgetilbud for ungdom i alle bydeler, med åpne arrangementer for alle kulturer.
- Videreføre ungdomstilbudet innenfor tilrettelagt fritid/fritid psykisk helse.
- Samarbeide med skole gjennom blant annet tilrettelagt musikkundervisning for elever med behov for sosial trening.
- Samarbeide med skoler i alle bydeler.
- Videreføre *Fiks Ferigge Ferie* i tett samarbeid med skole og internasjonale organisasjoner, med vekt på inkludering av barn som trenger støtte for å delta i ferieaktiviteter.

Metropolis – ungdomstilbud i sentrum

Grunntanken i aktivitetene er at ungdommene selv skal ta initiativ til å involvere seg i det meste som skjer på huset. Kontinuerlig arbeid med å få enda flere rusfrie arrangementer og aktiviteter generelt vil bli prioritert. Spesielt gjelder dette det statlig finansierte prosjektet *Kult* for ungdom som er berørt av fattigdomsproblemer. Rådmannen vil i perioden også vurdere om det er mulig å få *HÆ? – Ung Info* etablert som en fast del av tilbudet på Nytorget innenfor vedtatt budsjett.

Helsestasjon for ungdom og helsetjenesten for videregående skoler

Helsestasjon for ungdom og helsetjenesten for videregående skoler har hatt økt innsats når det gjelder tidlig intervensjon. Følgende tiltak foreslås prioritert: Alle 10.- klassinger skal få tilbud om å besøke Helsestasjon for ungdom og Metropolis med introduksjon om tilbudet, omvisning og undervisning om ungdoms helse. Vakttelefonen direkte til helsesøster alle hverdager på dagtid skal videreutvikles. Helsestasjonen skal fortsette med økt kontortid for helsesøster i de videregående skolene. Det er fortsatt store utfordringer forbundet med å ha et likeverdig tilbud til elevene i de videregående skolene.

Uteseksjonen

Uteseksjonens overordnede målsetting er tidlig identifisering og intervensjon for å forebygge negativ utvikling hos ungdom. I tillegg til det ordinære oppsøkende arbeidet i sentrum og i bydelene foreslår rådmannen å prioritere oppsøkende arbeid på alle ungdomsskolene og på Johannes læringssenter. Prioritert er også å veilede og drive støttegruppe for mødre med minoritetsbakgrunn, samt å følge opp unge som bruker cannabis etter metoden Hasjavvenningsprogram (HAP). Uteseksjonen skal også inngå i ulike samarbeid med andre om å skape gode oppvekstmiljøer for ungdom. Fritidsklubbene, Metropolis og Sølvberget er sentrale samarbeidspartnere i arbeidet med å tilby aktiviteter og møtesteder for ungdom.

Ungbo

Ungbo har utvidet kapasiteten til 50 ungdommer. Et prioritert tiltak fra rådmannens side er å utvikle og ha oppmerksomhet på ettervertilbud til gruppen enslige mindreårige flyktninger.

K46:

For K 46 er tilgjengelighet og fleksibilitet overordnede målsettinger. Rådmannen vil at dette fortsatt skal ha høy prioritet, slik at prinsippet om «åpen dør» uten ventetid for døgnopphold kan bli opprettholdt. Kommende år vil det bli lagt særlig vekt på å nå yngre ungdom, fra 16 år og oppover. Samarbeid med andre avdelinger i Ungdom og Fritid, videregående skoler, barnevernet og andre vil være viktig i dette arbeidet. Veiledningstelefonen mot anabole steroider skal utvikles. Rådmannen vil vurdere mulighetene for å ha åpent døgntilbudet hele sommeren 2015 dersom det er mulig innenfor eksisterende ramme. I oppfølgingsarbeidet vil pårørende bli spesielt vektlagt med både samtale- og gruppetilbud. Samarbeidet med spesialisthelsetjenesten om utforming av gode behandlingsforløp foreslås videreutviklet, samt at K46 deltar i forskningsprosjekter med KORFOR (Regionalt helseforetak innen rusmiddelforskning i Helse Vest)

Frivilligsentralene:

Rådmannen foreslår at frivilligsentralene videreforer arbeidet med:

- Å samordne og styrke den frivillige innsatsen som privatpersoner og frivillige organisasjoner i kommunen utfører.
- Å være kontaktsentre for alle som ønsker å delta i frivillig virksomhet uansett alder, kjønn, økonomisk status og etnisk tilhørighet.
- Bidra i arbeidet med å etablere en ny frivilligsentral lokalisert i tilknytning til eksisterende bygg og aktiviteter.

Det er aktuelt å vurdere en mer sentral lokalisering av Frivilligsentralen Storhaug i løpet av planperioden.

4.10 Barneverntjenester

4.10.1 Tjenestebeskrivelse

Barneverntjenesten skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse eller utvikling får rett hjelp til rett tid, og bidra til at barn får en trygg oppvekst. Barnevernets visjon er å verne om barnet og gi støtte til familien.

Barneverntjenesten gir råd og veiledning, undersøker meldinger, og iverksetter og evaluerer individuelle hjelpetiltak i henhold til lov om barneverntjenester. Tjenesten består av administrasjon, mottaksavdeling, familieavdeling, omsorgsavdeling og tiltaksavdeling.

	Økonomi for Barnevern 2015-2018	2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	194 868	194 868	194 868	194 868
	Endringer:				
141	Fosterhjemsutgifter, økte satser og økt volum	4 000	4 000	4 000	4 000
142	Økt kommunal egenandel, barnevernsinstitusjon	4 200	4 200	4 200	4 200
143	Rammereduksjon barnevern (stab)	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
144	Effektiviseringskrav	-350	-350	-350	-350
	Korrigert netto budsjettrammer 2015-2018	**201 218**	**201 218**	**201 218**	**201 218**

Tabell 4.9 Økonomi for Barnevern 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.10.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Arbeidet med å redusere fosterhjemsutgiftene vil ha høy prioritet i perioden.

Kvalitet

Rådmannen vil i 2015 ha særlig oppmerksomhet på å:

- Sikre at barnevernlovens kvalitetskrav overholdes i forhold til undersøkelser, iverksetting og evaluering av hjelpetiltak.
- Utrede hvordan forsvarlig veiledning av kommunale fosterhjem kan videreføres innenfor strammere økonomiske forutsetninger.
- Utrede og iverksette mulige tiltak for å begrense de siste årenes kraftige kostnadsvekst til fosterhjem.

Internrevisjon og arbeidet med å etablere gode rutiner for systemkontroll, samt mer pålitelige produksjonstall vil også bli prioritert i kommende periode.

Medvirkning

Barneverntjenesten har ansvar for å sikre at barn og unge får innflytelse og blir aktive samarbeidspartnere i sin egen sak. Tiltak i dette arbeidet er å videreføre deltakelse i det nasjonale *Mitt Liv-prosjektet*. Ved avslutning av prosjektet i 2015 vil rådmannen lage en plan for videreføring og opprettholdelse av en aktiv dialog med «egne» barn og unge. Gjennom *Praxis Sydvest* (kommuner på Nord-Jæren og UIS) videreføre tilbudet med at erfaringskonsulenter, som er foreldre og unge voksne som tidligere har mottatt tiltak fra

barnevernet, gir råd til tjenesten. Gruppetilbudet til foreldre som har barn under barnevernets omsorg skal videreføres.

Organisasjon

Arbeidsdeling og grensesnitt i organisasjonsplanen fra 2011 er under revidering. Det er behov for å stabilisere og tydeliggjøre ledelse i flere avdelinger, herunder å tydeliggjøre fagkonsulentenes rolle.

Å arbeide i barneverntjenesten er krevende, og det stilles store krav til kompetanse. Barneverntjenesten har over tid hatt store utfordringer både med hensyn til rekruttering og ikke minst med å beholde kvalifiserte medarbeidere. Tjenesten vil sammen med personalavdelingen se på behov for tiltak for å rekruttere og beholde arbeidskraft.

Samarbeidet mellom kommunene på Nord-Jæren om å bygge opp og utvikle kompetanse samt å videreutvikle tiltaksapparatet videreføres.

4.11 EMbo Stavanger (boligtilbud for enslige mindreårige flyktninger)

4.11.1 Beskrivelse av tjenestetilbudet

Barneverninstitusjonen EMbo har plass til 29 enslige mindreårige flyktninger i alderen 14–18 (20) år som er bosatt i Stavanger. Ungdommene er under omsorg av barneverntjenesten.

Institusjonen består av seks avdelinger med plass til inntil seks ungdommer. Avdelingene skal være mest mulig lik et hjem og er plassert i vanlige boligfelt i Stavanger.

	Økonomi for EMbo 2015-2018	2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	9 800	9 800	9 800	9 800
	Endringer:				
145	Redusert bemanning	-200	-200	-200	-200
	Korrigert netto budsjettrammer 2015-2018	**9 600**	**9 600**	**9 600**	**9 600**

Tabell 4.10 Økonomi for EMbo 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.11.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

I 2015 og 2016 skal kommunen bosette 20 enslige mindreårige flyktninger hvert år. Det er nødvendig å utvide antall plasser ved EMbo for å ta imot disse. For å kunne følge opp et økt antall ungdommer innenfor gjeldende kostnadsramme utvider EMbo i løpet av planperioden, med ca. 10 nye plasser. Muligheten for å opprette et miljøarbeiderteam innenfor gjeldende budsjett skal vurderes. Teamet skal følge opp ungdommer i ulike tiltak, blant annet ungdommer som bor i egen bolig. EMbo skal overta to nye hus ved årsskiftet 2014/2015, i tillegg første etasje i et hus der EMbo også disponerer andre og tredje etasje. Avdeling Eiganes skal flyttes til ett av husene, både fordi nåværende leiekontrakt utløper og fordi standarden er dårlig.

I løpet av 2015 vil det bli vurdert om EMbo og Flyktningeseksjonen kan bli samlokalisert med Johannes læringssenter i nytt bygg for i større grad å samle fagkompetansen om mottak og integrering av innvandrere og flyktninger på samme sted.

4.12 Helse- og sosialkontor

4.12.1 Tjenestebeskrivelse

Helse- og sosialkontorene forvalter hovedtyngden av kommunens helse-, sosial- og omsorgstjenester, og er koordinerende enhet for habilitering og rehabilitering for brukere med langvarige og sammensatte behov. Kontorene skal gi råd og veiledning, sørge for forsvarlig utredning av søknader og tildele tjenester. Brukere med rett på individuell plan skal få tilbud om dette. Helse- og sosialkontorene har tverrfaglig kompetanse og fatter vedtak om tildeling av hjemmesykepleie, hjemmehjelp, omsorgsbolig og plass i alders- og sykehjem. Videre tildeles avlastningstjenester, praktisk bistand og opplæring i bolig, (re) habilitering, omsorgsboliger i bofellesskap, boliger til vanskeligstilte og andre tjenester til brukere med psykiske lidelser, ruslidelser, utviklingshemming, fysisk funksjonsnedsettelse og sosialt vanskeligstilte.

	Økonomi for Helse- og sosialkontor 2015-2018	2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	1 561 814	1 561 814	1 561 814	1 561 814
	Driftskonsekvenser av investeringer:				
39	Søra Bråde Bofellesskap PUH, 16 plasser	11 200	11 200	11 200	11 200
	Endringer:				
146	Omfattende pleiebehov	3 000	3 000	3 000	3 000
147	TAFU, prosjektmidler utgår	-550	-550	-550	-550
148	Redusert bemanning og effektiviseringskrav	-3 050	-3 050	-3 050	-3 050
154	Rammereduksjon - hjemmebaserte tjenester, til bestiller	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
155	St Svithun bofellesskap, avvikling	0	-4 200	-4 200	-4 200
161	Boganes sykehjem, prisjustering	3 200	3 350	3 350	3 350
164	Mosheim sykehjem, avvikling	-11 200	-22 400	-22 400	-22 400
165	Reversere planlagte dagsenterplasser,Boganes Sykehjem, jf. Tertial 30.04	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
168	Vålandstunet sykehjem, avvikle	-8 550	-18 100	-18 100	-18 100
176	Redusere antall plasser i avlastningsboligene	-4 500	-7 500	-7 500	-7 500
	Interne budsjettkorrigeringer	-1 025	-1 075	-1 125	-1 175
	Korrigert netto budsjettrammer 2015-2018	**1 538 839**	**1 510 989**	**1 510 939**	**1 510 889**

Tabell 4.11 Økonomi for Helse- og sosialkontorene 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.12.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Tilpasse tjenesteproduksjonen til de økonomiske rammene

Helse- og sosialkontorene har egne bestiller-budsjett og overfører budsjettmidler til de virksomhetene som

utfører tjenestene det fattes vedtak om. Den økonomiske situasjonen krever at utgiftene reduseres på de fleste tjenesteområder. Et klart mål for planperioden er at nivået for bestilte tjenester tilpasses de økonomiske rammene. Dette krever en ytterligere koordinering av vurderinger og praksis for tildeling av tjenester. I planperioden vil rådmannen ha økt oppmerksomhet på de ulike tjenesteområdene og foreta en jevnlig gjennomgang for å sikre at tildelingene er i tråd med de økonomiske forutsetningene for tjenestene. Det vil også bli lagt til rette for at helse- og sosialkontorene skal kunne avstemme egen tildelingspraksis mot de øvrige kontorene.

Stavanger kommune har høy sykehjemsdekning og god dekning av hjemmebaserte tjenester. Rådmannens forslag om å legge ned Mosheim og Vålandstunet sykehjem i 2015 innebærer at terskelen for godkjenning av søknader trolig må heves. Flere brukere må benytte hjemmebaserte tjenester i kombinasjon med tilbud om plass i dagsenter. Brukere som er godkjent for langtidsplass i sykehjem må som hovedregel få nødvendig helsehjelp i hjemmet mens de venter på ledig plass. Det må påregnes at denne omleggingen vil føre til økt etterspørsel etter hjemmebaserte tjenester.

Styrke koordinerende enhet for habilitering og rehabilitering

Helse- og sosialkontorene skal som koordinerende enhet tilby utredning og oppfølging, samordne kommunale tjenester og samarbeide med andre interne og eksterne instanser for å sikre helhet og sammenheng i tilbudet. Den tverrfaglige kompetansen ved kontorene ble i 2014 styrket, ved at alle ble tilført fysio- og ergoterapeutstillinger. Sentrale oppgaver i planperioden er hverdagsrehabilitering og koordinering av rehabiliteringstjenester. I plan for tjenester til utviklingshemmede er styrking av koordineringsfunksjonen og samarbeidet med spesialisthelsetjenesten viktige tiltak. En prioritert oppgave er også å etablere gode behandlingsforløp, og utvikle samarbeidsarenaer mellom habiliteringstjenesten og kommunens koordinerende enheter.

Hverdagsrehabilitering

Målgruppen for hverdagsrehabilitering er nye brukere over 65 år som søker om tjenester for første gang, samt brukere over 65 år som har lite hjelp og søker om økte/nye tjenester. Systematisk tverrfaglig kartlegging vil avdekke behov for innsats og gi brukerne hverdagsrehabilitering tidlig i forløpet. Dette bidrar til at brukerne opprettholder funksjon, er selvstendige og kan leve det livet de selv ønsker. I løpet av planperioden vil hverdagsrehabilitering implementeres på alle helse- og sosialkontorene. Rehabiliteringstankegangen skal i større grad prege alle tjenestene.

Brukere med alvorlige sammensatte lidelser

Helse- og sosialkontorene har en mindre gruppe brukere med alvorlige og sammensatte psykiske lidelser i kombinasjon med lettere utviklingshemming og/eller ruslidelser. Flere av disse representerer en sikkerhetsrisiko for ansatte, andre brukere og befolkningen. Det kan være nødvendig å etablere nye tjenestetilbud på kort varsel. Brukergruppen krever som hovedregel døgnbemanning i enetiltak eller små enheter. For å gi et forsvarlig tjenestetilbud til disse brukerne kreves fleksibilitet og økonomisk beredskap i planperioden. Helse- og sosialkontorene må i noen saker kjøpe tjenesten fra privat leverandør, fordi det ikke finnes tilgjengelige kommunale tilbud. Rådmannen forslår å videreføre styrking av helse- og sosialkontorenes budsjettramme for kjøp av tjenester til denne gruppen.

Kjøp av tjenester fra private leverandører med rammeavtale

Nye rammeavtaler for kjøp av avlastningstjenester og heldøgns boligtjenester er inngått. Som følge av dette har flere brukere med omfattende tjenestebehov skiftet leverandør. Helse- og sosialkontorene må i planperioden følge opp at tjenestetilbudet til den enkelte bruker er faglig forsvarlig og i samsvar med rammeavtalens krav.

Tjenester til personer med utviklingshemning

Ny plan for personer med utviklingshemning vil bety et tydeligere ansvar for koordinering og samarbeid med helseforetaket om habilitering. Helse- og sosialkontorene vil også få ansvar for en mer systematisk registrering av tjenestebehovet til gruppen, som grunnlag for bedre prognoser.

Fordeling av midler fra bestillerbudsjettene til bofellesskapene for utviklingshemmede er ressurskrevende og gir ikke tilstrekkelig økonomisk styring. En ny finansieringsmodell for bofellesskapene vil bli utarbeidet for å sikre den enkelte tilstrekkelige tjenester innenfor den økonomiske rammen.

Behovet for avlastningstjenester til utviklingshemmede er redusert som følge av at tre nye bofellesskap åpnet i 2013/2014 og dagsentertilbudet ble utvidet i 2014. Rådmannen foreslår derfor å redusere kapasiteten i avlastningstjenesten noe. Ordningen med fritt brukervalg i avlastningstjenesten, som i prinsippet ikke setter noen kapasitetsbegrensning, krever sterk styring av praksis for tildeling av slike tjenester. Helse- og sosialkontorene må påse at tildeling av avlastningstjenester er i samsvar med gjeldende økonomiske rammer.

Sikre boliger og stabile bosituasjoner

Stavanger har et av landets mest pressede boligmarkeder. Stadig flere innbyggere er avhengig av offentlig bistand for å få et tilfredsstillende botilbud. Utfordringsbildet er preget av lange ventelister til kommunale boliger for vanskeligstilte og til omsorgsboliger i bofellesskap for personer med funksjonsnedsettelse.

Helse- og sosialkontorene skal medvirke til å sikre stabile boforhold til brukere som står uten fast bolig. Å sørge for at barn i fattige familier får en stabil bosituasjon er særlig prioritert. Dårlige boliger og en uforutsigbar boligsituasjon med mange flyttinger og bytte av barnehage, skole og nærmiljø forsterker utfordringene for fattige barn. De boligsosiale tiltakene i planperioden skal derfor rettes spesielt mot fattige barnefamilier.

Stavanger kommune har bygd mange bofellesskap de siste årene. Likevel venter mange personer med psykiske lidelser, utviklingshemning, rusproblematikk eller funksjonsnedsettelse på å etablere seg i egen bolig. Uten en jevn utbygging vil ikke kapasiteten i omsorgsboliger og bofellesskap være tilstrekkelig. Det vil være behov for nye bofellesskap både for personer med utviklingshemning og for mennesker med psykiske lidelser i planperioden. I tillegg arbeides det med planer for å utnytte eksisterende boliger til funksjonshemmede som ikke har behov for døgnbemanning.

Kommunal bostøtte

Kommunalstyret for levekår behandlet i februar 2014, (sak 16/14) saken om kommunal bostøtte og vedtok i den forbindelse at det skulle utredes en ny kommunal bostøtteordning, som i større grad ivaretar barnefamilier og minstepensjonister.

Omfanget av den kommunale bostøtteordning har blitt betydelig redusert de senere år, bl.a. som følge av endringer i Husbankens bostøtteordning. Ved utgangen av 2. tertial 2014 mottok 329 husstander kommunal bostøtte. De fleste av disse besto av 1 person. I 2014 er budsjettet for kommunal bostøtte på om lag kr 5 mill. Det vil være krevende å innrette bostøtteordningen mot nye grupper slik kommunalstyrets vedtak forutsetter, uten samtidig å øke budsjettrammen for ordningen. Situasjonen er også slik at det nå benyttes forholdsvis mye ressurser på å administrerer en behovsprøvd stønadsordning som omfatter relativt få personer.

Rådmannen anbefaler at den kommunale bostøtteordningen opprettholdes, men kun for beboere i kommunale bofellesskap der husleien ligger over gjengs leie, og derfor kan bli forholdsvis høy. Med en slik endring vil en del av de som i dag mottar kommunal bostøtte falle ut av ordningen. Noen av disse vil etter nærmere vurdering kunne ha rett på supplerende sosialhjelp til boutgifter. Det vil likevel kreve mindre ressurser å administrere dette enn dagens bostøtteordning.

Nye virkemidler innenfor rus og psykisk helse

Stavanger kommune har overtatt og skal bygge om Lassahagen som botilbud til personer med psykiske lidelser. Forpliktende samarbeid med «nye» Stavanger distriktspsykiatriske senter (DPS), som ligger like ved, er en del av konseptet. Oppstart av det nye tiltaket foreslås forskjøvet noe på grunn av den økonomiske situasjonen. Rådmannen foreslår at de fire, eventuelt seks, første plassene etableres høsten 2015, og de neste seks, eventuelt fire, i 2016.

For noen brukere med alvorlige psykiske lidelser i kombinasjon med ruslidelser er bofellesskap uegnet som boform. Et toårig pilotprosjekt etter Housing First-modellen skal gjennomføres for denne brukergruppen. Oppstart skjer høsten 2014 forutsatt statlig finansiering. Helse- og sosialkontorene skal velge ut brukere til prosjektet i samarbeid med aktuelle utførerenheter.

4.13 Helsehuset Stavanger

4.13.1 Tjenestebeskrivelse

Helsehuset Stavanger inneholder et forebyggingssenter, et rehabiliteringssenter og et kunnskapssenter. Helsehuset Stavanger samler aktiviteter som støtter innbyggerne til å øke kontrollen over egen helse for å kunne delta aktivt i samfunnet. Frisklivssentralen og sykepleieklinikken er samlokalisert med eksisterende tilbud: alkoholrådgiver, psykologtjeneste, prosjektledelse for *Leve HELE LIVET* og forebyggende hjemmebesøk. Samlokalisering i et helsehus skal bidra til å gi brukerne helhetlige tjenester, ved å legge til rette for samhandling mellom fagområder og på tvers av behandlingsnivåer.

	Økonomi for Helsehuset i Stavanger 2015-2018	2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	11 814	11 814	11 814	11 814
	Endringer:				
182	Stavanger lokalmedisinske senter	-500	-500	-500	-500
183	Leve HELE LIVET	1 000	2 000	3 000	3 000
	Korrigert netto budsjettrammer 2015-2018	**12 314**	**13 314**	**14 314**	**14 314**

Tabell 4.12 Økonomi for Helsehuset Stavanger 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.13.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Etablering i nye lokaler

Helsehuset leier midlertidige lokaler i Gamle Stavanger sykehus frem til 14. oktober 2015. I planperioden blir det viktig å finne sentrumsnære og hensiktsmessige lokaler.

Frisklivssentral

Frisklivssentralen er en helsefremmende og forebyggende helse- og omsorgstjeneste med tilbud om hjelp til å endre levevaner, primært innenfor områdene fysisk aktivitet, kosthold og tobakk. Frisklivssentralen har hatt stor pågang i det første driftsåret. Det er viktig at brukerne får tilbud når de er motivert for endring i stedet for å bli satt på venteliste. I planperioden vil tiltaket bli evaluert med anbefalinger om dimensjonering i forhold til behovene i befolkningen.

Alkoholrådgiver

Prosjekt «Litt for mye, litt for ofte» gir lavterskel rådgiving til personer med usunne alkoholvaner. Prosjektet finansieres av Helsedirektoratet. Hensikten er å utvikle og utprøve samhandlingsmodeller på rusfeltet. Prosjektet skal evalueres i planperioden, for å undersøke om det er hensiktsmessig å gi lavterskel alkoholrådgiving ved Helsehuset.

Psykologtjenesten

Psykologtjenesten i Helsehuset gir tilbud om korttidsbehandling til unge-voksne i alderen 20 til 40 år og veiledning til kommunale virksomheter. Tjenesten vil i planperioden bli lagt om i den hensikt å forebygge mer for å behandle mindre. Dette innebærer blant annet etablering av gruppetilbud, eksempelvis søvnmestringskurs, selvhevdelsesgrupper og kurs i mestring av helseangst.

Psykologtjeneste for ungdom i alderen 16-20 år ble etablert høsten 2014 for å gi tidlig hjelp. Blant annet er

frafall i videregående skole en viktig problemstilling. I planperioden vil behov hos ungdom/unge voksne bli kartlagt i samarbeid med samarbeidspartnere. På bakgrunn av dette vil lavterskeltilbud bli utviklet.

Leve HELE LIVET

Leve HELE LIVET er Stavanger kommunes strategi for aktiv aldring. *Leve HELE LIVET* er sammensatt av 1) helsefremmende arbeid, 2) hverdagsrehabilitering, 3) velferdsteknologi og 4) helhetlige pasientforløp. Hensikten er å stimulere brukerne til aktiv deltakelse i samfunnet i stedet for at de mottar passiviserende omsorg. God informasjon er en forutsetning for å etablere et felles målbilde for innbyggere, brukere, pårørende, ansatte og samarbeidspartnere. Ulike kommunikasjonskanaler er tatt i bruk for å bygge opp en forståelse både internt og eksternt av hva hverdagsrehabilitering er. I løpet av planperioden vil det blant annet bli gjennomført opplæring for eldre i å drive selvhjelpsgrupper, for frivillig sektor i å drive treningsgrupper og for ansatte i rehabilitering.

Sykepleieklinikk

Sykepleieklinikken startet som prosjekt i februar 2014 og gir sykepleie til brukere som selv klarer å komme seg til klinikken. Rådmannen vil legge frem en evalueringsrapport med anbefalinger for videreføring av prosjektet i første tertial 2015.

Rehabilitering

Rehabiliteringssenteret skal være et samhandlings- og kompetansesenter for alle virksomhetene i Stavanger kommune som yter rehabiliteringstjenester. Kommunene i Helse Stavangers nedslagsfelt har vist interesse for samarbeid omkring rehabilitering, først og fremst knyttet til sjeldne diagnoser og kompliserte problemstillinger i aldersgruppen 18 – 67 år. Styringsgruppen for Helsehuset Stavanger har etablert en interkommunal plangruppe for samarbeid med kommunene Sandnes, Klepp og Sola og Stavanger Universitetssykehus omkring rehabilitering i Helsehuset. Våren 2015 vil det bli lagt frem en rapport fra dette arbeidet.

Velferdsteknologi

Stavanger kommune har som mål at velferdsteknologi skal være en del av tjenestetilbudet, og arbeider etter vedtatt *strategi for implementering av velferdsteknologi for perioden 2014-2017* (http://www.stavanger.kommune.no/no/Tilbud-tjenester-og-skjema/Helse/Helsehuset-Stavanger/Velferdsteknologi/Strategi-for-implementering/). Aktuelle innsatsområder er kartlegging, informasjon, opplæring, drift og arbeidsoppgaver, organisering og forskning i tillegg til utprøving av teknologi. Stavanger kommune deltar i et nasjonalt program for utvikling og implementering av velferdsteknologi. Hovedmålet for programmet er at velferdsteknologi skal være en integrert del av kommunenes tjenestetilbud innen 2020. I regi av programmet har kommunen fått tildelt midler til utprøving av trygghetspakker for inntil 200 hjemmeboende. Kartlegging, installering og utprøving av trygghetspakker med fallalarm, brannalarm og snortrekkalarm er påbegynt og vil pågå i hele planperioden.

Kunnskapssenter

Helsehuset er en arena for læring, forskning og utvikling. Det innebærer en satsing på kunnskapsbasert utprøving og evaluering av tjenester og arbeidsformer. Praksisrettet forskning skal bidra til å utvikle kvalitet, metoder, og best mulig organisering av tjenenestene med tanke på brukernes behov. I tillegg er forskning en viktig bidragsyter til innovasjon i tjenestene. En doktorgradstipendiatstilling skal knyttes til Helsehuset i 2015, og forskningen vil pågå i hele planperioden.

4.14 Alders- og sykehjem

4.14.1 Tjenestebeskrivelse

Alders- og sykehjemmene skal gi helhetlig pleie, medisinsk behandling og rehabilitering på et forsvarlig etisk og faglig nivå i tråd med brukerens behov. Aldershjemmene tilbyr langtidsopphold. Sykehjemmene tilbyr langtids-, korttids- og vekselsopphold. Sykehjemmene har spesialplasser i forsterket skjermet enhet for demente, for yngre personer med demens, lindrende omsorg, eldre rusmisbrukere, rehabilitering, korttidsplass i intermediær avdeling og øyeblikkelig hjelp.

	Økonomi for Alders- og sykehjem 2015-2018	2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	97 986	97 986	97 986	97 986
	Driftskonsekvenser av investeringer:				
34	Lervig sykehjem, drift fra 2017	0	3 000	65 000	65 000
	Endringer:				
159	Husleieavtale, private ideelle sykehjem	300	600	600	600
160	Alders Hvile, driftsavtale	1 500	1 500	1 500	1 500
161	Boganes sykehjem, prisjustering	3 200	3 350	3 350	3 350
161	Boganes sykehjem, prisjustering, til bestiller	-3 200	-3 350	-3 350	-3 350
162	Tilskudd til studie av alternativ til sykehjemsdrift - Domkirken	50	50	50	50
163	Vålandstunet sykehjem, avvikle trygghetsavdeling	-1 800	-2 700	-2 700	-2 700
164	Mosheim sykehjem, avvikling	-13 000	-26 000	-26 000	-26 000
164	Mosheim sykehjem til bestiller, avvikling	11 200	22 400	22 400	22 400
165	Boganes sykehjem, reversere planlagte dagsenterplasser	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
165	Boganes sykehjem, reversere planlagte dagsenterplasser	1 500	1 500	1 500	1 500
166	Øke antall øyeblikkelig hjelpssenger og redusere overgangsplasser, jf Tertial 30.04	-4 500	-4 500	-4 500	-4 500
167	Rehabiliteringsplassene i Spania, avvikling	0	0	-6 000	-6 000
168	Vålandstunet sykehjem, avvikling	-10 000	-21 000	-21 000	-21 000
168	Vålandstunet sykehjem til bestiller, avvikling	8 550	18 100	18 100	18 100
169	Effektiviseringskrav	-3 050	-3 050	-3 050	-3 050
	Interne budsjettkorrigeringer	-10 000	-9950	-9950	-9950
	Korrigert netto budsjettrammer 2015-2018	**77 236**	**76 436**	**132 436**	**132 436**

Tabell 4.13 Økonomi for Alders- og sykehjem 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.14.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Tilpasning til reduserte rammer

Som en del av tilpasningen til reduserte rammer vil rådmannen prioritere å redusere antall plasser i sykehjem, framfor å redusere kvaliteten i sykehjemstilbudet. En reduksjon i antall sykehjemsplasser vil også underbygge Stavanger kommunes ønske om å forebygge mer og behandle mindre gjennom satsingen på *Leve HELE LIVET*. Rådmannen foreslår å legge ned Mosheim sykehjem og Vålandstunet sykehjem i 2015. Dekningsgraden for heldøgnsomsorg til de over 80 år vil da bli 23 prosent, og vil stige til 25 prosent igjen når nytt sykehjem i Lervig står ferdig. Reduksjonen i antall sykehjemsplasser kan føre til at betalingen for utskrivningsklare pasienter i sykehuset vil øke, og at nye brukere som får vedtak om langtidsplass må vente betydelig lenger.

Trygghetsavdelingen ved Vålandstunet sykehjem, som er et lavterskeltilbud der brukerne selv skriver seg inn, blir benyttet av relativt få personer. Rådmannen forventer at avvikling av trygghetsavdelingen vil medføre små konsekvenser. Det kan imidlertid føre til en liten økning i antall søknader om korttidsplass eller tjenester i hjemmet.

Rådmannen foreslår også å avslutte kjøp av rehabiliteringsplasser i Altea, Spania. Brukere med behov for rehabilitering kan få tilbud om rehabilitering i Stavanger, enten som hverdagsrehabilitering, eller i en av rehabiliteringsavdelingene på Bergåstjern eller Øyane sykehjem.

Bruk av plassene i sykehjem

En avvikling av Mosheim og Vålandstunet sykehjem vil innebære 72 færre korttidsplasser. Det vil være hensiktsmessig samtidig vurdere å omgjøre noen langtidsplasser til korttidsplasser for å nå målet om at flere brukere kan bo hjemme lenger. Målrettet opptrening, og tidlig innsats fra fysio- og ergoterapitjenesten, vil fortsatt være en prioritert oppgave for å øke sirkulasjonen i korttidsplassene.

Terskelen for å få plass på sykehjem vil heves, og innsatsen i hjemmebaserte tjenester må økes. Brukere som får vedtak om langtidsplass må i større grad regne med å vente hjemme. Flere brukere vil måtte få tilbud om hverdagsrehabilitering direkte etter oppholdet på sykehuset, uten å gå veien om en overgangsplass/korttidsplass.

Plasser til øyeblikkelig hjelp døgnopphold

Fra 2016 vil kommunene ha plikt til å tilby døgnopphold til pasienter og brukere med behov for øyeblikkelig hjelp. Stavanger kommune har i dag seks øyeblikkelig hjelp-plasser, to på legevakten og fire på Stokka sykehjem. Antallet øyeblikkelig hjelp-plasser ved Stokka sykehjem skal gradvis utvides i takt med økningen i belegget. I tillegg er Stavanger kommune vertskommune for Sola og Randaberg kommuner, som disponerer ytterligere tre plasser.

Ny ABI-modell i sykehjem

Ny og forenklet ABI-modell (aktivitetsbaserte inntekter) behandles i kommunalstyret for levekår i oktober 2014 og trer i kraft 1. januar 2015 både for kommunale og private ideelle sykehjem. Konsekvenser av endringene i modellen vil bli fulgt tett i 2015, og ytterligere tilpasninger vil bli gjort ved behov.

Aktivisering

Rådmannen vil i planperioden videreføre arbeidet med å implementere aktivitetsdosetten ved alle alders- og sykehjemmene. Aktivitetsdosetten er en modell som gir beboerne et systematisk tilbud om aktiviteter med bakgrunn i individuelle interesser og behov.

4.15 Hjemmebaserte tjenester

4.15.1 Tjenestebeskrivelse

Hjemmebaserte tjenester skal innenfor rammen av tilgjengelige ressurser utføre bestilte tjenester i hjemmet til avtalt kvalitet, og slik at brukerne mestrer sin hverdag. Hovedmålet er å gi rett hjelp på rett plass til rett tid av rett person. Hjemmebaserte tjenester omfatter bistand i private hjem, i omsorgsboliger og bofellesskap, aktivitetssentre for mennesker med psykiske lidelser og dagsentre for personer med fysisk funksjonshemming.

	Økonomi for Hjemmebaserte tjenester, inkl Stavanger hjemmehjelp 2015-2018	2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	143 362	143 362	143 362	143 362
	Driftskonsekvenser av investeringer:				
35	Haugåsveien 26/28, bofellesskap psykisk helse, 7 plasser	0	4 300	5 200	5 200
38	Lassahagen bofellesskap, psykisk helse, 4+6 plasser fra august	3 600	12 500	13 200	13 200
39	Søra Bråde bofellesskap PUH, 16 plasser	11 200	11 200	11 200	11 200
39	Søra Bråde Bofelleskap PUH 16 plasser til bestiller	-11 200	-11 200	-11 200	-11 200
40	Dagsenterplasser, PUK, 15 brukere			3500	7000
	Endringer:				
152	Økt eksternhusleie og innføring av arbeidstøy HBT	2 750	4 250	4 250	4 250
153	Samlokalisering av Madla og Tjensvoll hjemmebaserte tjenester	250	750	750	750
154	Rammereduksjon - hjemmebaserte tjenester	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
154	Rammereduksjon - hjemmebaserte tjenester, til bestiller	10 000	10 000	10 000	10 000
155	Avvikle St Svithun bofellesskap	0	-4 200	-4 200	-4 200
155	Avvikle St Svithun bofellesskap, til bestiller	0	4 200	4 200	4 200
156	Hero, avvikling	-300	-300	-300	-300
157	Prosjekt "miljøterapeut rus", avvikling av kommunal finansiering	-1 400	-1 400	-1 400	-1 400
158	Effektiviseringskrav	-3 200	-3 200	-3 200	-3 200
	Interne budsjettkorrigeringer	5 610	5 610	5 610	5 610
	Korrigert netto budsjettrammer 2015-2018	**150 672**	**165 872**	**170 972**	**174 472**

Tabell 4.14 Økonomi for Hjemmebaserte tjenester, inkl Stavanger hjemmehjelp 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.15.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Tilpasning til redusert ramme

Hjemmebaserte tjenester har i kommende planperiode en stor oppgave med å tilpasse driften til reduserte rammer. Dette vil medføre endringer både i tjenestetilbudet og nivået på bestillingen av tjenestene, og vil gjelde for budsjettfinansierte tjenester og ABI-finansierte tjenester (aktivitetsbaserte inntekter). Rådmannen vil også vurdere organisatoriske endringer innenfor hjemmebaserte tjenester for å effektivisere driften. Reduksjon i antall sykehjemsplasser vil føre til økt press på hjemmebaserte tjenester ved at flere brukere med omfattende behov for tjenester blir boende hjemme. Dette vil kreve økt effektivitet og samhandling med samarbeidspartnere.

Rådmannen vil tidlig i planperioden justere og forenkle nåværende finansieringsmodell av bofellesskap for personer med utviklingshemming. Den nye modellen skal sikre en bedre styring og utnyttelse av de tilgjengelige ressursene. Et viktig mål er å redusere tiden som brukes til å administrere finansieringen av bofellesskapene.

Tjenestetilbud til personer med funksjonsnedsettelse

Stavanger kommune har åpnet flere nye bofellesskap for personer med utviklingshemming de siste to årene. Selv om dette har ført til en styrking av tjenestetilbudet, har ikke alle på ventelistene fått plass. Nye søkere med behov for plass i bofellesskap vil også komme til hvert år. Rådmannen vil fortsette planleggingen av nye bofellesskap.

Brukergruppen med behov for bofellesskap har endret seg de senere årene. Mange som flytter inn i nye bofellesskap for utviklingshemmede har omfattende hjelpebehov, og en atferd som utløser vedtak om bruk av tvang og makt. Det viktigste tiltaket for å møte denne utviklingen er å satse på økt kompetanse. Utvikling av ansattes kompetanse og ferdigheter er derfor et viktig satsingsområde i perioden.

Stavanger kommune vil fortsette arbeidet med å etablere et botilbud der brukerne eier sin egen bolig i samarbeid med brukere og pårørende. Målgruppen er personer med utviklingshemming som kvalifiserer for et tilbud med tilknyttet heldøgnstjenester.

Også brukergruppen med behov for bofellesskap for psykisk syke har endret seg. Antall brukere med ulike typer tilleggsproblematikk som rus, somatiske lidelser, lettere psykisk utviklingshemming og/eller utagerende atferd øker. Stavanger kommune skal i samarbeid med Helse Stavanger etablere tre bofellesskap for psykisk syke ved Lassahagen. Som en konsekvens av kommunens reduserte økonomiske handlingsrom utsettes oppstarten av første fase i prosjektet til høsten 2015. Det foreslås å prioritere oppstart av et bofellesskap for fire personer med alvorlige psykiske lidelser med ulik tilleggsproblematikk.

Rekruttering

Rekrutteringsutfordringen er fremdeles stor, spesielt for helgebemanningen. For å stimulere til at ansatte frivillig påtar seg flere helgevakter mot kompensasjon, har Stavanger kommune inngått avtale om utvidet helgearbeid for fagutdannet personell for perioden 1.8.2014 til 31.12.2015. Forutsetningen er at virksomhetene holder seg innenfor de til enhver tid gjeldende økonomiske rammer. Rådmannen vil evaluere effekten av ordningen innen avtaleperiodens utløp.

Hverdagsrehabilitering

Hverdagsrehabilitering har i løpet av 2014 blitt en bydekkende tjeneste. Erfaringene viser at hverdagsrehabilitering styrker brukerne, slik at de klarer seg uten eller med mindre hjelp enn med tradisjonelle pleie- og omsorgstjenester. En større andel av oppgavene til hjemmebaserte tjenester vil i kommende planperiode være knyttet til rehabilitering.

Innføring av arbeidstøy i hjemmesykepleien

I tråd med Arbeidstilsynets retningslinjer vil kommunen innføre bruk av arbeidsuniformer og ordning for vask av arbeidstøy for ansatte i hjemmesykepleien i planperioden. Det vil kreve tilrettelegging av garderober i virksomhetene.

Nytt aktivitetssenter for demente

Høsten 2014 åpnet et nytt aktivitetssenter med ti plasser for personer med demens. Senteret er etablert i eksisterende lokaler ved Sunde sykehjem, men driftes av Madla hjemmebaserte tjenester. Stavanger kommune vil prøve ut nye måter å organisere tjenesten på, både med tanke på nye arbeidsprosesser, aktivitetstilbud, transport og åpningstid.

4.16 Stavanger hjemmehjelp

4.16.1 Tjenestebeskrivelse

Stavanger hjemmehjelp skal levere praktisk bistand til nødvendig renhold, vask av tøy, sengetøyskift og hjelp til å bestille husholdningsvarer. Praktisk bistand tildeles med hjelp til selvhjelp som utgangspunkt, og mål om at alle skal ha mulighet til å bo så lenge som mulig i eget hjem. Virksomheten tilbyr også kjøp av tilleggstjenester. Stavanger kommune har fritt brukervalg. Stavanger hjemmehjelp er kommunal utfører for om lag 86 % av brukermassen. Kommunen har for tiden avtale med en privat leverandør av hjemmehjelpstjenester.

Driften av Tante Emmas Hus og Bergeland bydelssenter er lagt til Stavanger hjemmehjelp.

4.16.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Endringer i brukerbehov

Det er fortsatt en nedgang i søknaden til hjemmehjelpstjenester. Antall brukere som mottar praktisk bistand er redusert med 8,25 % det siste året. Selv om antall hjemmehjelpsbrukere er synkende, øker antall brukere med behov for omfattende tjenester. Det stiller økte krav til ansattes kompetanse, observasjonsevne og samarbeid med andre tjenesteytere.

Gode kunnskaper om tidlig oppsporing av sykdom/funksjonssvikt og tidlige tegn på demens er viktig. I tillegg må alle ansatte i Stavanger hjemmehjelp jobbe mot en felles målsetting om å støtte brukerne i å være aktive deltakere i eget liv, i stedet for passive tjenestemottakere. Dette innebærer at Stavanger hjemmehjelp må gjøre nødvendige omstillinger i organiseringen av arbeidet, sikre nødvendig kompetanse og utvikle nye arbeidsmetoder.

4.17 Fysio- og ergoterapitjenesten

4.17.1 Tjenestebeskrivelse

Fysio- og ergoterapitjenesten skal utrede, behandle og veilede i hjem, helsestasjon, barnehage, skole og sykehjem. Tidlig innsats og rehabilitering er et satsingsområde i Stavanger kommune, og fysioterapi og ergoterapi inngår i dette arbeidet i samarbeid med andre virksomheter. Tjenesten skal også drive helsefremmende og sykdomsforebyggende arbeid. Det leveres tiltak i grupper og individuelt.

	Økonomi for Fysio- og ergoterapitjenesten 2015-2018	2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	57 106	57 106	57 106	57 106
	Endringer:				
179	Redusere aktiviteten ved fysio- og ergoterapitjenesten	-1 400	-1 400	-1 400	-1 400
180	Effektiviseringskrav	-200	-200	-200	-200
	Interne budsjettkorrigeringer	-780	-780	-780	-780
	Korrigert netto budsjettrammer 2015-2018	**54 726**	**54 726**	**54 726**	**54 726**

Tabell 4.15 Økonomi for Fysio- og ergoterapitjenesten 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.17.2 Prioriterte oppgaver i planarbeidet

Aktiv skole

Fysio- og ergoterapitjenesten har gjennomført pilotprosjektet *Aktiv skole* (http://www.stavanger.kommune.no/aktivskole) i samarbeid med Tasta skole, skolehelsetjenesten og Universitetet i Stavanger. Pilotprosjektet er evaluert og viser gode resultater. Aktiv skole vil nå bli implementert på 5. trinn ved ni barneskoler i Stavanger kommune frem mot sommeren 2016. Målet er å redusere inaktivitet og fedme i barneskolen ved å implementere daglig lærerstyrt fysisk aktivitet i skolehverdagen.

Helsefremmende og forebyggende arbeid

I planperioden skal det videreutvikles treningstilbud til målgruppen 65 år +, som er en del av *Leve HELE LIVET*. Det er også viktig å bidra med kompetanseutvikling innen helsefremmende og forebyggende arbeid.

Det er viktig at brukeren får et målrettet tilbud av høy kvalitet gjennom hele pasientforløpet. Til hjelp i dette arbeidet er det innført felles kartleggingsverktøy som skal benyttes av alle som jobber med brukeren. Fysio- og ergoterapitjenesten er pådriver for at kartleggingsverktøyene blir brukt i alle aktuelle virksomheter.

Tverrfaglig vurdering

I løpet av 2014 er både fysioterapeut og ergoterapeut ansatt på alle fire helse- og sosialkontorer for å styrke det tverrfaglige arbeidet. Hensikten er at brukeren med behov for ergoterapi og fysioterapi skal få tverrfaglig vurdering tidlig i forløpet. I planperioden skal det utarbeides samarbeidsrutiner mellom helse- og sosialkontorene og fysio- og ergoterapitjenesten, for å sikre rett hjelp til rett tid.

4.18 Tekniske hjemmetjenester

4.18.1 Tjenestebeskrivelse

Tekniske hjemmetjenester tilbyr tekniske hjelpemidler og løsninger for trygghet og mestring i dagliglivet i samarbeid med helse- og sosialkontorene, hjemmebaserte tjenester og fysio- og ergoterapitjenesten. Hjelpemidlene skal også bidra til bedre arbeidsforhold i brukers hjem for hjemmebaserte tjenester. Virksomheten leverer og henter hjelpemidler tilhørende Nav Hjelpemiddelsentral Rogaland, i tillegg til å foreta vedlikehold og enkle reparasjoner. Tekniske tjenester har også ansvar for kommunens nøkkelbokser og trygghetsalarmsystem.

4.18.1 Økonomi for Tekniske hjemmetjenester 2015-2018	2015	2016	2017	2018
Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	1 312	1 312	1 312	1 312
Korrigert netto budsjettrammer 2015-2018	**1 312**	**1 312**	**1 312**	**1 312**

Tabell 4.16 Økonomi for Tekniske hjemmetjenester 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.18.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Velferdsteknologi

Velferdsteknologi er et satsingsområde i årene framover. Dette vil få konsekvenser på flere områder for Tekniske hjemmetjenester. Hjelpemidlene vil bli mer kompliserte og kreve kompetanseheving hos de ansatte. Det blir behov for personell med mer spisset kompetanse mot velferdsteknologi og trygghetsalarmløsninger.

Overgang til digital trygghetsalarm og sentral

Dagens trygghetsalarmsentral er mer enn 12 år gammel og har kun mulighet for å håndtere analoge oppkallinger. Det analoge telefonnettet skal fases ut i hele landet ved utgangen av 2017. Innen den tid må en ny løsning være på plass. En utskiftning av både mottakssentralen og trygghetsalarmene er derfor påkrevd. Midler er satt av i handlings- og økonomiplanen og utskiftning bør skje i løpet av 2015 og 2016.

Bemanning

Tekniske hjemmetjenester har over flere år hatt den samme bemanningen selv om arbeidsmengden har økt. En større del av hjelpemidlene som nå leveres ut er komplekse, og montering og reparasjoner tar mer tid. Dette har resultert i at virksomheten ikke har vært i stand til å opprettholde vedtatte responstider på arbeidsoppdrag. Aktiviteten knyttet til tekniske hjelpemidler vil øke i tiden som kommer, blant annet som følge av satsingen på velferdsteknologi. En mindre styrking er tilført virksomheten fra statlige prosjektmidler til velferdsteknologi. Tekniske hjemmetjenester inngår som et viktig ledd i kommunens satsing på velferdsteknologi, og rådmannen vil følge kapasitetsutviklingen.

4.19 Rehabiliteringsseksjonen

4.19.1 Tjenestebeskrivelse

Rehabiliteringsseksjonen skal bidra med tiltak som kan hjelpe den enkelte til å komme bort fra, eller redusere misbruket av rusmidler, og få en mest mulig stabil livssituasjon. Virksomheten tilbyr praktisk bistand og oppfølging i ulike typer botilbud, herunder midlertidig bolig, boliger med miljøarbeidertjenester, hybelhus for ungdom med alvorlig rusproblematikk, overgangsbolig for brukere som har gjennomført medikamentfri behandling og botiltak for brukere som ønsker endring i sin rusatferd. Andre tjenester er lavterskel helsetjenester for rusmiddelmisbrukere, vernet sysselsetting og aktivitetstilbudet HUSET for brukere som har lagt rusmisbruk bak seg ved hjelp av LAR (legemiddelassistert rehabilitering) eller annen behandling. Virksomheten har også ansvar for individuell oppfølging og koordinering av tjenester for brukere som mottar LAR-behandling. Arbeidet utføres på oppdrag fra helse- og sosialkontorene. I tillegg har virksomheten hittil hatt ansvar for utdeling av medikamenter til brukere i LAR, på oppdrag fra LAR Helse Stavanger.

	Økonomi for Rehabiliteringsseksjonen 2015-2018	2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	44 577	44 577	44 577	44 577
	Endringer:				
170	Redusere ressurser i botiltak	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
171	LAR, medisinutlevering, helsestasjon, reduksjon	-3 100	-3 100	-3 100	-3 100
172	Effektiviseringskrav	-200	-200	-200	-200
	Korrigert netto budsjettrammer 2015-2018	**40 277**	**40 277**	**40 277**	**40 277**

Tabell 4.17 Økonomi for Rehabiliteringsseksjonen 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.19.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Utdeling av medisiner til LAR-brukere

Det er fra 1.1.2014 vedtatt at helseforetakene skal overta det økonomiske ansvaret for utdeling av LAR-medikamenter. I påvente av avklaring fra helseforetaket har Rehabiliteringsseksjonen videreført sin utdelingsordning i avdeling LARIS i 2014. Det forventes at helseforetaket overtar arbeidet med utdeling fra 2015. Dette vil medføre at avdeling LARIS avvikles i sin nåværende form, og at funksjoner som ikke er direkte knyttet til medisinutdeling innarbeides i helsestasjonen for rusmisbrukere. Rehabiliteringsseksjonens budsjettramme reduseres som følge av denne endringen.

Tilpasning til redusert ramme

Endringshuset No1 har vært i drift siden årsskiftet 2012/2013. Driftssituasjonen er stabilisert, og stasjonær nattevakt på huset anses ikke lenger for å være påkrevd. Som et ledd i tilpasningen til kommunens reduserte økonomiske rammer avvikles nattevaktordningen fra 2015. Personell fra L47 vil ved behov utføre ambulerende tilsyn med boligen på natten.

Tilskuddsfinansierte tiltak

Tilskuddsordningen for kommunalt rusarbeid ble gjeninnført i 2014. Stavanger kommune fikk tildelt midler til et nytt prosjekt som skal utrede og styrke det vernede sysselsettingstilbudet som drives på LØA.

Prosjektet sluttføres i 2015.

Prosjekt *Miljøterapeut-rus* er en bo-oppfølgingstjeneste som hadde oppstart i 2013. Målsettingen er å hjelpe personer med mindre omfattende rusproblematikk til å mestre sitt boforhold og forebygge utkastelser. Prosjektet drives for statlige tilskuddsmidler og er fra høsten 2014 organisert under Rehabiliteringsseksjonen, slik at det kan dra nytte av den kompetansen virksomheten har i forhold til boligsosialt arbeid. Hvis mulig vil det bli søkt om statlige tilskuddsmidler til videreføring av prosjektet.

Handlingsplan for forebygging av overdoser og overdosedødsfall

Stavanger kommune har mottatt tilskuddsmidler til et prosjekt i forbindelse med den nasjonale overdosestrategien. Dette prosjektet skal kartlegge situasjonen i Stavanger kommune når det gjelder overdoser og overdosedødsfall. I planperioden skal en handlingsplan for forebygging av overdoser og overdosedødsfall utarbeides. Arbeidet vil foregå i nært samarbeid med helsestasjonen for rusmiddelmisbrukere.

4.20 Dagsenter og avlastning

4.20.1 Tjenestebeskrivelse

Dagsenter og avlastning tilbyr en rekke ulike tjenester, herunder avlastning til familier med særlig tyngende omsorgsoppgaver for barn og unge med funksjonsnedsettelser, dagsenter og boliger med heldøgns omsorg for mennesker med ulike funksjonsnedsettelser, barne- og ungdomsbolig, skolefriavlastning for elever i videregående skole og foresatt-styrt personlig assistanse for barn.

Stavanger kommune har fritt brukervalg for avlastningstjenesten. Det innebærer at brukere kan velge å få tjenesten levert fra Dagsenter og avlastning, som er en kommunal virksomhet, eller fra en privat leverandør.

	Økonomi for Dagsenter og avlastningsseksjonen 2015-2018	2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	94 488	94 488	94 488	94 488
	Driftskonsekvenser av investeringer:				
36	Krosshaugveien, bofellesskap for autister, 8 plasser		22 800	22 800	22 800
37	Bjørn Farmannsgate 25, barn med autisme og PUH, 4 plasser	0	11 000	11 000	11 000
	Endringer:				
173	PU-brukere dagsenter, 15 plasser	3 500	3 500	3 500	3 500
174	Ressurskrevende brukere avlastning	3 000	3 000	3 000	3 000
175	Avvikle ferieturer for funksjonshemmede	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
176	Redusere antall plasser i avlastningsboligene	-4 500	-7 500	-7 500	-7 500
176	Redusere antall plasser i avlastningsboligene til bestiller	4 500	7 500	7 500	7 500
177	Effektiviseringskrav	-600	-600	-600	-600
	Interne budsjettkorrigeringer	10 025	10 025	10 025	10 025
	Korrigert netto budsjettrammer 2015-2018	**109 413**	**143 213**	**143 213**	**143 213**

Tabell 4.18 Økonomi for Dagsenter og avlastningsseksjonen 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.20.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Kapasitet avlastningstjenester

Kapasiteten i den kommunale avlastningstjenesten har vært presset i en periode, men er nå bedre som følge av at mange brukere har fått leilighet i nye bofellesskap. Som en følge av den økonomiske situasjonen foreslår rådmannen å avvikle fem plasser for døgnavlastning samt en kriseplass ved virksomheten. Alle som fyller vilkårene for døgnavlastning vil fortsatt få tilbud, men avlastningstilbudet blir mindre fleksibelt. Avviklingen vil medføre færre avlastningsdøgn til fordeling, og mindre avlastning for nye brukere. Fordelingen av døgn i henhold til vedtak vil i større grad måtte styres av ledig kapasitet på ukedagene. Fritt brukervalg vil kunne få betydning for den samlede kapasiteten, avhengig av hvor mange

som velger privat leverandør.

Samtidig med at kapasiteten for døgnavlastning reduseres må kommunen planlegge ulike permanente botilbud og avlastningstiltak, for å møte den forventede økningen i denne brukergruppen i årene som kommer. Hvis familiene må vente lenge på at bruker får egen bolig, øker behovet for avlastning og akutte kriseløsninger.

Barnebolig

En ny barnebolig er under planlegging for ferdigstillelse i løpet av 2016. Denne boligen vil bli tilpasset beboere med utfordringer knyttet til atferd. Muligheten for å etablere skjermede omgivelser med få brukere og et begrenset antall ansatte, er avgjørende for å kunne gi et forsvarlig tilbud. Når den nye barneboligen åpnes, vil kapasiteten i barneboligen samlet øke med seks plasser.

Dagtilbud

I plan for tjenestetilbudet til personer med utviklingshemning er det en målsetting at alle skal ha mulighet til et meningsfylt arbeids– og aktivitetstilbud utenfor hjemmet.

Prognosen for behov for dag- og aktivitetstilbud tilsier at det bør etableres et nytt dagsenter med 15 plasser i planperioden. Dette vil kunne gi alle nye brukere som er ferdig med videregående skole og bor hjemme hos foreldrene en dagsenterplass, og flere av beboerne i bofellesskap et aktivitetstilbud utenfor boligen.

Kompetansebehov

Flere barn med utfordrende atferd har vedtak om bruk av tvang og makt etter § 9 i helse- og omsorgstjenesteloven. Bydekkende veiledningsteam skal veilede ansatte som arbeider med brukere med utviklingshemning som har særlig utfordrende atferd. Veiledningsteamet gir kompetanseheving i blant annet profesjonelt miljøarbeid, terapeutisk mestring av aggresjon (TMA) og bruk av tvang og makt. Teamet har en viktig rolle i arbeidet med å opprettholde og utvikle veiledning og kompetanse. En egen kompetanseplan for dette tjenesteområdet vil bli utarbeidet.

4.21 Nav-kontorene

4.21.1 Tjenestebeskrivelse

Stavanger har fire Nav-kontorer som drives i partnerskap mellom stat og kommune. Kontorenes viktigste oppgave er å bidra til at flest mulig kommer i arbeid eller aktivitet. På vegne av kommunen forvalter Nav-kontorene økonomisk sosialhjelp, kvalifiseringsprogram, midlertidig husvære, generell rådgivning og veiledning, økonomisk rådgiving og individuell plan med hovedfokus på arbeid og aktivitet. I tillegg forvalter kontorene hele den statlige tjeneste- og ytelsesporteføljen som er lagt til Arbeids- og velferdsetaten. Brukere som har behov for økonomisk eller sosialfaglig bistand fra stat og kommune, skal få samordnet hjelp på Nav-kontorene.

	Økonomi for NAV-kontorene 2015-2018	2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	196 929	196 929	196 929	196 929
	Endringer:				
149	Sosialhjelp	20 000	20 000	20 000	20 000
150	Redusere bemanningen	0	-1 400	-1 400	-1 400
151	Effektiviseringskrav	-200	-200	-200	-200
	Interne budsjettkorrigeringer	1 000	1 000	1 000	1 000
	Korrigert netto budsjettrammer 2015-2018	**217 729**	**216 329**	**216 329**	**216 329**

Tabell 4.19 Økonomi for NAV-kontorene 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.21.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Redusere kostnadsveksten

Utbetalingene til økonomisk sosialhjelp har økt betydelig de siste to årene, og økningen i utbetaling har vært høyere enn økningen i antall mottakere. Stavanger har gjennom det siste tiåret hatt en betydelig befolkningsvekst, men har ikke hatt en tilsvarende vekst i antall sosialhjelps-mottakere. I 2003 var 3,4 prosent av befolkningen sosialhjelpsmottakere, mens tilsvarende tall for 2013 var 2,5 prosent. I årene fremover må det forventes at antall innbyggere som har behov for sosialhjelp, vil stige i takt med en økende befolkning. Vedvarende høye boligpriser bidrar også til at noen lavinntektsgrupper over tid har behov for supplerende sosialhjelp ved siden av annen inntekt for å dekke sine boutgifter. For å redusere kostnadsveksten må Nav-kontorene prioritere å få personer med sosialhjelp som viktigste kilde til livsopphold ut i arbeid, eller over på andre permanente stønadsordninger. Nav-kontorene må utarbeide tiltaksplaner som konkretiserer hvilke tiltak som videreføres og/eller iverksettes for å oppnå resultatmålene. Rådmannen vil også i 2015 (som i 2014) utarbeide et oppdragsbrev til Nav-kontorene med konkrete utfordringsområder med tilhørende resultatmål.

Helseavklaring for langtidsmottakere av sosialhjelp

Mange langtidsmottakere har sammensatte somatiske, psykiske og/eller rusrelaterte utfordringer. Nav-kontorene må identifisere aktuelle brukere og foreta helseavklaring i samarbeid med bruker, kommune- og spesialisthelsetjenesten. Helseavklaring vil kunne avklare eventuelle rettigheter etter folketrygdloven og gi en alternativ inntektssikring, i tillegg til nødvendig helsehjelp.

Redusert bruk av midlertidig bolig

Et økende antall bostedsløse har de siste årene ført til økt bruk av midlertidig bolig. Denne trenden er snudd i 2014. Nav-kontorene må også i 2015 tilby tett oppfølging til de som er bostedsløse, i samarbeid med helse- og sosialkontorene. Arbeid med familier i midlertidig bolig skal prioriteres. De som fyller vilkårene for kommunal bolig skal prioriteres ved tildeling av ledige familieboliger.

Kvalifiseringsprogrammet

Nav-kontorene må arbeide kontinuerlig med å vurdere hvem som fyller kriteriene for å delta i kvalifiseringsprogrammet og motivere disse for deltakelse. Kvalifiseringsprogrammet er et arbeidsrettet tiltak med tett oppfølging for langtidsmottakere av sosialhjelp. Målet er at antall deltakere økes ytterligere. Noen brukere kommer ikke i arbeid etter gjennomført kvalifiseringsprogram og har heller ikke rett på statlige ytelser. For å unngå «tilbakeføring» til økonomisk sosialhjelp må Nav-kontorene vurdere alternative løsninger for den enkelte etter avsluttet kvalifiseringsprogram.

Aktivitetsplikt

Arbeids- og sosialdepartementet har foreslått en lovendring i sosialtjenestelovens § 20 som innebærer at kommunen får plikt til å sette vilkår om arbeidsrettet aktivitet for sosialhjelps-mottakere, med mindre tungtveiende grunner taler mot det. Lovendringen er foreslått iverksatt fra 1.1.2015. Dersom forslaget vedtas, må det etableres kommunale aktivitetstilbud med tilstrekkelig kapasitet, tilsvarende tiltaket *START* i Arbeidstreningsseksjonen, slik at aktuelle brukere kommer i gang med egnede aktiviteter innen rimelig tid.

Barn i vanskeligstilte familier

Barn og unge skal sikres en trygg oppvekst og skal kunne delta i alminnelige skole- og fritidsaktiviteter uavhengig av foreldrenes økonomi. Alle barn mellom 6 og 18 år fra økonomisk vanskeligstilte familier skal få økonomisk støtte for å delta i minst en fritidsaktivitet. Nav-kontorene må foreta en systematisk kartlegging og dokumentasjon av barnas situasjon. Der det er behov for særskilt oppfølging må Nav-kontorene sørge for at dette iverksettes.

Stavanger kommune fikk i 2014 tilskudd fra de statlige fattigdomsmidlene til 1,5 årsverk fordelt på to Nav-kontorer for å delta i prosjektet *Eg vil Lære*. Målsettingen er at barn som lever i familier med lav inntekt skal oppnå resultater i skolen i tråd med sitt evnenivå. Foreldre og barn skal få tilbud om systematisk tverrfaglig oppfølging i hjem og skole. Prosjektet videreføres i 2015 under forutsetning av videre statlig finansiering.

Forsterket innsats rettet mot ungdom mellom 18–25 år

Stavanger kommune og Nav Rogaland viderefører ungdomssatsning *Alarmen går!* som ble iverksatt i 2012. Målsettingen er at arbeidsledig ungdom som kontakter Nav-kontoret skal være i arbeid, opplæring eller annen aktivitet, eventuelt avklart mot andre relevante tiltak, i løpet av maksimum tre måneder. De følges tett opp, og det stilles vilkår om deltakelse i jobbklubb/jobbverksted, aktiv jobbsøking eller andre relevante tiltak for å motta sosialhjelp.

Ny GIV utviklingsprosjekt

Stavanger kommune fikk i 2013 og 2014 tilskudd fra Arbeids- og velferdsdirektoratet til to årsverk knyttet til et utviklingsforsøk med Nav-veiledere i videregående skole. Målet er å redusere frafall i videregående skole ved å styrke den sosialfaglige veiledningen til elevene. Prosjektet drives i samarbeid med Nav Rogaland, Rogaland fylkeskommune og Godalen videregående skole. To sosialfaglige veiledere tilbyr tilrettelagte sosiale tjenester på Godalen videregående i samarbeid med Nav-kontorene og det øvrige kommunale hjelpeapparatet. Utviklingsarbeidet videreføres i 2015 under forutsetning av videre statlig finansiering.

4.22 Arbeidstreningsseksjonen

4.22.1 Tjenestebeskrivelse

Arbeidstreningsseksjonen tilbyr kommunale tiltaksplasser til personer med behov for tett oppfølging, kvalifisering og/eller ytterligere avklaring for å komme i arbeid. Deltakerne mottar økonomiske ytelser fra Nav-kontorene. Virksomheten har tilbud om jobbsøkerkurs for unge sosialhjelpssøkere, tiltak i oppstartfasen til kvalifiseringsprogrammet og avklaringstiltak for sosialhjelpsmottakere. Det tilbys arbeidstrening i grupper for ungdom, minoritetsspråklige og langtidsmottakere av sosialhjelp med behov for spesiell tilrettelegging. I tillegg gis det tilbud om tett individuell oppfølging av deltakere som er utplassert i kommunale/private tiltaksplasser, på oppdrag fra Nav-kontorene. Hovedtyngden av brukerne er deltakere i kvalifiseringsprogrammet. Det gis også tilbud til brukere som mottar sosialhjelp eller statlige ytelser. Arbeidstreningsseksjonen drifter i tillegg *Praksisplasser for funksjonshemmede*, et arbeidsrettet tiltak der målgruppen er uføretrygdet med en fysisk eller psykisk funksjonshemming.

	Økonomi for Arbeidstreningsseksjonen 2015-2018	2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	12 269	12 269	12 269	12 269
	Endringer:				
181	Redusere aktiviteten	-450	-450	-450	-450
	Korrigert netto budsjettrammer 2015-2018	**11 819**	**11 819**	**11 819**	**11 819**

Tabell 4.20 Økonomi for Arbeidstreningsseksjonen 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.22.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Individuell tilpasning av tiltakene

Antall deltakere i Arbeidstreningsseksjonen har økt kraftig de siste årene. I planperioden skal det arbeides med å videreutvikle innhold og struktur i tiltakene slik at disse tilpasses brukergruppens behov, samtidig som kapasiteten i tiltakene utnyttes maksimalt. Noen brukere har så store utfordringer at de etter å ha gjennomført kvalifiseringsprogram i Arbeidstreningsseksjonen fortsatt står uten arbeid. De har heller ikke rett på uføretrygd eller andre statlige ytelser. Arbeidstreningsseksjonen og Nav-kontorene må samarbeide tett i hvert enkelt tilfelle for å finne løsninger for den enkelte etter avsluttet kvalifiseringsprogram.

START

START er et lavterskel arbeidstreningstiltak for brukere som er i oppstartfasen av kvalifiseringsprogrammet. Det benyttes også som avklaringstiltak for sosialhjelpsmottakere, når det er uklart hva slags bistand de har behov for. Oppmøte i *START* stilles da som vilkår for å motta sosialhjelp. Plassene i *START* fordeles mellom deltakerne, slik at kapasiteten utnyttes maksimalt. Dersom forslaget om aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere vedtas av Stortinget vil det være behov for en betydelig kapasitetsøkning i *START*.

Jobbverksted

Jobbverksted er et fire ukers kurs med ulike jobbsøkeraktiviteter for unge sosialhjelpsmottakere. I 2014 ble tilbudet utvidet for deltakere som ikke har nådd målsetting om jobb etter første kursperiode, slik at de kan fortsette i Arbeidstreningsseksjonen til de er i gang med arbeid, skole eller andre arbeidsmarkedstiltak. Ordningen videreføres i 2015.

Samarbeid med Nav-kontorene

Samarbeidet mellom Arbeidstreningsseksjonen og Nav-kontorene er avgjørende for at virksomheten skal kunne bidra med å få deltakerne i arbeid. Virksomheten vil i planperioden ha oppmerksomhet på å opprettholde og videreutvikle gode samarbeidsrutiner med Nav.

Praksisplasser for funksjonshemmede (PFF)

I planperioden skal det arbeides for å få flere av deltakere i PFF-ordningen over på stønadsordningen «Varig Tilrettelagt Arbeid i Ordinær Virksomhet» (VTAO) fra Nav. Gjennom dette frigjøres plasser i PFF-ordningen for nye deltakere.

4.23 Flyktningeseksjonen

4.23.1 Tjenestebeskrivelse

Flyktningeseksjonen har ansvar for bosetting og oppfølging av nyankomne flyktninger i to til tre år etter ankomst til kommunen, avhengig av lengden på innvilget introduksjonsprogram. Ansvaret omfatter praktisk bistand, veiledning og koordinering av tiltak når det gjelder økonomi, bolig, familieliv og deltagelse i arbeids- og samfunnsliv. Flyktningeseksjonens tjenester omfatter også forvaltning av søknader om introduksjonsprogram, kartlegging, individuelle kvalifiseringsplaner og annen oppfølging i introduksjonsordningen (jf. introduksjonsloven). Flyktningeseksjonen samarbeider tett med Johannes læringssenter som har ansvar for hovedtyngden av den opplæringen som gis i introduksjonsprogrammet.

Økonomi for Flyktningseksjonen 2015-2018	2015	2016	2017	2018
Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	8 509	8 509	8 509	8 509
Korrigert netto budsjettrammer 2015-2018	**8 509**	**8 509**	**8 509**	**8 509**

Tabell 4.21 Økonomi for Flyktningeseksjonen 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.23.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Bosetting av flyktninger

Formannskapet har fattet vedtak om å bosette 330 flyktninger i perioden 2014-2016 inkludert 50 enslige mindreårige. I 2015 skal kommunen bosette og integrere 120 flyktninger (inkludert 20 enslige mindreårige). I tillegg kommer familiegjenforente til flyktningene.

For å oppnå større gjennomstrømning i kommunale boliger er det satt i verk informasjonsmøter om kjøp av bolig, låneordninger etc. for tidligere flyktninger som bor i kommunale boliger. Det er også iverksatt styrket opplæring om boligmarkedet i introduksjonsprogrammet, og tettere samarbeid mellom Oppvekst og levekårservice, helse- og sosialkontorene og Flyktningeseksjonen. Ordningen med informasjonsmøter vedrørende kjøp av egen bolig innføres i løpet av planperioden som en fast ordning.

Introduksjonsprogram og samarbeid med Johannes læringssenter og Nav

En prioritert oppgave for Flyktningeseksjonen er å bidra til at flyktninger som gjennomfører introduksjonsprogrammet kommer i arbeid, arbeidsrettede tiltak eller utdanning.

Samarbeidet mellom Flyktningeseksjonen, Johannes læringssenter og Nav-kontorene er avgjørende for å oppnå gode resultater på dette området. For å øke andelen som går til arbeid eller utdanning etter fullført program vil nye samarbeidsformer mellom Flyktningeseksjonen og Nav-kontorene bli implementert i 2015. Dette innebærer tettere og mer kontinuerlig samarbeid rundt enkeltdeltakere mellom Flyktningeseksjonens veiledere og faste kontaktpersoner ved de fire Nav-kontorene. Det er også igangsatt et arbeid for å gjennomgå oppgave- og ansvarsfordeling mellom Flyktningeseksjonen og Johannes læringssenter. Hensikten er å optimalisere samarbeidet rundt deltakerne i introduksjonsprogrammet.

Flyktningeseksjonen flytter i 2015 inn i nye lokaler og vil da bli samlokalisert med Johannes læringssenter. Dette forventes å bidra til et tettere samarbeid mellom virksomhetene. Målet er at andelen som går til arbeid eller utdanning etter fullført introduksjonsprogram skal øke gjennom en mer helhetlig tilnærming til nyankomne flyktninger.

Psykisk helse

Stavanger kommune bosetter flyktninger fra asylmottak i Norge, og overføringsflyktninger direkte fra utland. Mange har behov for oppfølging relatert til psykisk helse. I planperioden vil arbeidet med å få på plass gode samarbeidsrutiner med kommunens tjenester for mennesker med psykiske lidelser og spesialisthelsetjenesten innen psykisk helse bli prioritert.

4.24 Krisesenteret

4.24.1 Tjenestebeskrivelse

Krisesenteret er et tilbud til kvinner, menn og deres barn som er utsatt for vold eller trusler om vold i nære relasjoner. Virksomheten gir også tilbud til mennesker som er utsatt for tvangsekteskap eller menneskehandel. Stavanger kommune er vertskommune for senteret som driftes i samarbeid med 17 andre kommuner i Sør-Rogaland. Tilbudet omfatter råd og veiledning gjennom individuelle samtaler og/eller gruppesamtaler, et trygt midlertidig bosted når dette er nødvendig, bistand til å ordne praktiske utfordringer som økonomi og nytt bosted, foreldreveiledning og formidling av kontakt med andre deler av hjelpeapparatet. Krisesenteret er et gratis lavterskeltilbud som er åpent hele døgnet.

	Økonomi for Krisesenteret i Stavanger 2015-2018	2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	10 892	10 892	10 892	10 892
	Endringer:				
178	Økt tilskudd i tråd med samarbeidsavtalen mellom kommunene	300	300	300	300
	Korrigert netto budsjettrammer 2015-2018	**11 192**	**11 192**	**11 192**	**11 192**

Tabell 4.22 Økonomi for Krisesenteret i Stavanger 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.24.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Nye lokaler

Krisesenteret flyttet inn i nye lokaler i august 2014. Standarden og utformingen av bygget innebærer en kvalitetsmessig heving av tilbudet til beboerne. Etter innflytting er kun tilbudet til menn lokalisert utenfor hovedbygget. Det forventes at samlokalisering av tjenestetilbudet til kvinner og barn vil øke kapasiteten, gi større fleksibilitet og en bedre utnyttelse av personalresurssene i virksomheten. Stabilisering av ny driftssituasjon vil være en prioritert oppgave inn i 2015.

Økt pågang til Krisesenteret

Pågangen til Krisesenteret har økt betydelig siden kommunen overtok driftsansvaret i 2010. Senteret er forpliktet til å ta imot alle som henvender seg, såfremt de er i målgruppen. Håndtering av den økte pågangen er en kontinuerlig utfordring for Krisesenteret og har gjort at det har vært nødvendig å redusere maksimal oppholdstid fra tre måneder, som var normen i 2010, til seks uker fra 2014. Endringen er gjort i forståelse med samarbeidskommunene.

Sikkerhet for beboere og personale

Sikkerhet for beboere og personale prioriteres høyt. Nye lokaler gjør det nødvendig med nye rutiner for å ivareta sikkerheten til personalet ved senteret. I planperioden vil det bli arbeidet med å utvikle verktøy for kartlegging og kategorisering av risiko knyttet til den enkelte beboer. Krisesenteret har et tett samarbeid med politiet, som vil bistå med råd og veiledning innenfor dette arbeidet.

Brukere med rusproblematikk

Krisesenteret skal utarbeide nye rutiner som sikrer at brukere med rusproblematikk får nødvendig beskyttelse, samtidig som øvrige beboere og deres barn skjermes mot ruspåvirkede personer. Det nye bygget er tilrettelagt for å kunne gi brukere med rusproblematikk et forsvarlig tilbud.

Oppfølging av barn og unge

Arbeidet for å bedre tilbudet til barn og unge tilpasses i nye lokaler og videreføres i planperioden. En fireårig handlingsplan ble iverksatt i 2012. Aktuelle tiltak er aktivitetsgrupper, oppfølging av samvær med foreldre, foreldreveiledning og kulturaktiviteter for barn.

Kompetanseutvikling for personalet

Det skal i planperioden arbeides med kompetanseheving i personalgruppen. Flere ansatte er i gang med videreutdanning innen voldsatferd og traumebevissthet.

4.25 Stavanger legevakt

4.25.1 Tjenestebeskrivelse

Stavanger legevakt skal sørge for nødvendig helsehjelp når hjelpen ikke kan vente til en får time hos fastlegen, og ikke er av en slik art at den skal gis på sykehus.

Legevakten er kommunens fremste øyeblikkelig hjelp- og beredskapsvirksomhet. Det er en virksomhet med varierende grad av aktivitet gjennom året og gjennom døgnet. Dette krever en robust bemanning og organisering, og samtidig en smidighet til å håndtere endringer.

Stavanger legevakt er et interkommunalt samarbeid med Sola og Randaberg kommune. På Stavanger legevakt finner man også tjenestene voldtektsmottak, kriseteam og psykiatrisk sykepleier. Disse er i ulik grad interkommunale samarbeid mellom kommuner i Sør-Rogaland.

	Økonomi for Stavanger legevakt 2015-2018	2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	33 125	33 125	33 125	33 125
	Endringer:				
184	Initiativ til interkommunalt samarbeid ved smittevernkontoret	-500	-500	-500	-500
185	Samarbeidsavtale Sola og Randaberg, merinntekt	-2 400	-2 400	-2 400	-2 400
186	Effektiviseringskrav	-200	-200	-200	-200
	Korrigert netto budsjettrammer 2015-2018	**30 025**	**30 025**	**30 025**	**30 025**

Tabell 4.23 Økonomi for Stavanger legevakt 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.25.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Nasjonalt nødnett

Nødnett er et nytt digitalt samband for politi, brannvesen, helsetjenesten og andre viktige samfunnsfunksjoner. Det nye nødnettet er i ferd med å erstatte helseradionettet, og alle kommuner er pålagt å knytte seg til dette. Nødnettet skal bygges ut i hele landet og skal ferdigstilles i løpet av 2015. Bruk av nødnett vil bidra til styrket beredskap og mer effektiv krisehåndtering.

Stavanger kommune ved legevakten skal installere og ta systemet i bruk i løpet av 2015. Installasjonen vil kreve noe ombygging ved legevakten, både til det tekniske utstyret og arbeidsstasjoner for operatørene. Utstyr og installasjon finansieres av statlige midler, men opplæring av personell og drift vil medføre økte kostnader for kommunen.

Legevakten er også i ferd med å utarbeide nødnettsamarbeid med omkringliggende kommuner, og Stavanger vil her fungere som vertskommune.

Ny akuttmedisinforskrift

Helse- og omsorgsdepartementet sendte våren 2014 ut forslag til ny forskrift om krav til akuttmedisinske tjenester utenfor sykehus. Forskriften skal bidra til at befolkningen mottar forsvarlige og koordinerte akuttmedisinske tjenester utenfor sykehus. Dette innebærer blant annet regulering av kompetansekrav for legevaktpersonell, samt svartid for legevaktsentraler.

Stavanger kommune har allerede iverksatt fast opplæring av nyansatte, og etablert et tilbud om samhandlingstrening med ambulansetjenesten. En endring i dagens krav kan likevel medføre økt behov for opplæring og bemanning og vil dermed ha økonomiske konsekvenser.

5 Kultur og byutvikling

5.1 Innledning
5.2 Kultur
5.3 Kommuneplan
5.4 Byplan
5.5 Transportplan
5.6 Byggesak
5.7 Geodata

Stavanger er og skal fortsatt være en levende, bo-vennlig og konkurransedyktig by. Gjennom langsiktig planlegging og en klar byutviklingsstrategi settes retningen for utviklingen av byen. Byutvikling er et komplekst oppdrag som involverer svært mange aktører og interesser, og som krever god kompetanse og samhandling. Som regionhovedstad har Stavanger også et særskilt ansvar for å bidra til gode regionale funksjoner, og skal blant annet legge til rette for framtidens universitetsfunksjon og et bredt kulturtilbud.

5.1 Innledning

Befolkningsutviklingen påvirker, og blir påvirket, av byutviklingen. Folkeveksten i kommunen var på 1,2 % i 2013. Denne veksten er på samme nivå som de to foregående årene samt perioden 2002-2004, og lavere enn i perioden 2006–2010. Også i 2013 hadde Stavanger et høyt innenlands flyttetap. Det var i stor grad barnefamilier som flyttet ut. Innvandringen var samtidig høy slik at nettoinnflyttingen var betydelig. Stavanger kommune påvirker bosettingsmønsteret ved å tilrettelegge for boliger og arbeidsplasser. Dette påvirker også befolkningssammensetningen og transportmønsteret i kommunen.

Håndtering av befolkningsveksten, boligpolitikk, transportplanlegging og tilrettelegging for næringslivet er oppgaver som kommunene på Nord-Jæren samarbeider om. Kommunene definerer samarbeidsoppgaver i sine kommunale planstrategier, og i 2015 starter arbeidet med å revidere strategiene. Kommunene må drøfte utfordringene som storbyområdet står ovenfor og hvilke store plan- og utredningsoppgaver vi skal prioritere.

Planoppgavene er ressurskrevende, enten de løses av private, av kommunen eller i regionalt fellesskap på Nord-Jæren. Arbeidet med disse oppgavene har som kjennetegn at de har betydelige dokumentasjons- og prosesskrav, kompliserte eierstrukturer og mange interessenter. I et tettbygd byområde må verdien i enkeltprosjekter veies opp mot hensynet til omgivelsene og større sammenhenger i byområdet. Stavanger kommune må ha tilstrekkelig kapasitet og kompetanse til å behandle søknader og private planforslag, å utarbeide egne planer og analyser, og å delta i interkommunale, regionale og nasjonale planarbeider.

I 2014 fikk Kultur og byutvikling ekstra ressurser for å styrke plankapasiteten. Ressursene gikk til bemanning, verktøy og innkjøp av enkelte konsulenttjenester. Innsparings- og omstillingskrav i kommende perioden fører til at disse ressursene blir redusert. Produksjonsmålene for 2015 må stå i forhold til ressursene og oppgavene må prioriteres innenfor stramme økonomiske rammer.

Kommuneplan og andre store utredninger

Stavanger kommune samarbeider med nabokommuner om felles befolkningsframskrivinger og felles boligstrategi. Boligstrategien er allerede innarbeidet i den nye kommuneplanen for Stavanger kommune.

Flere store planer er under arbeid og blir vedtatt i perioden. Dette er blant annet ny kommuneplan for 2014-2029 og ny kommunedelplan for sentrum. Også områdeplaner for Madla-Revheim, Forus Øst og Dusavik blir sluttbehandlet i perioden.

Stavanger, Sandnes og Sola skal utarbeide en interkommunal kommunedelplan for Forus. Planarbeidet varer i tre år.

Samtidig pågår arbeidet med å klargjøre Bypakke Nord-Jæren for fullt. Stortinget behandler bypakken i 2016.

På kulturområdet prioriteres arbeidslokaler i form av produksjons- og øvingslokaler i perioden, i samsvar med vedtatte strategier. Gjennom arbeidet med ny kommunedelplan for Stavanger sentrum utreder rådmannen mulige lokaliseringsalternativ for et nytt teaterbygg.

5.2 Kultur

5.2.1 Tjenestebeskrivelse

Kulturavdelingen skal legge til rette for gode rammebetingelser for etablerte kulturinstitusjoner og stimulere til nyskapende kunst- og kulturvirksomhet.

Stavanger er vertskommune for de store profesjonelle kulturinstitusjonene Stavanger Symfoniorkester, Rogaland Teater og MUST – Museum Stavanger. Kommunen bidrar økonomisk til driften av disse basert på fordelingsnøkler i inngåtte avtaler med staten og fylkeskommunen.

	Økonomi for Kultur og byutvikling 2015-2018	2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	192 570	192 570	192 570	192 570
	Endringer:				
190	Opera Rogaland IKS, driftstilskudd	0	0	50	150
191	MUST prosjektleder utv. Prosjekter, egnethetsanalyse, redusert driftstilskudd	-500	-950	-950	-950
192	Ny driftsavtale med Tou Scene	600	600	600	600
193	Økt tilskudd til kulturinstitusjoner, statlig del-finansiert	2 150	2 150	2 150	2 150
194	Tilbakeføring av tilskudd til Kunstforeningen	860	860	860	860
195	Sølvberget KF, økt tilskudd	1 650	1 650	1 450	1 450
196	Redusere tilskudd til kulturformål	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
197	Effektiviseringskrav kultur	-600	-150	-150	-150
	Interne budsjettkorrigeringer kultur	-130	-130	-130	-130
198	Digitalisering av byggesaksarkiv - endret fremdrift	0	7 500	10 000	0
199	Eiendomsskatt, omtaksering	500	0	0	0
200	Effektiviseringskrav Planavdelinger	-2 100	-2 100	-2 100	-2 100
	Korrigert netto budsjettrammer 2015-2018	**194 000**	**201 000**	**203 350**	**193 450**

Tabell 5.1 Økonomi for Kultur og byutvikling 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

5.2.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Bjergstedvisjonen

To år etter at de nye kulturbyggene ble ferdigstilt, viser publikumstall og tilbakemeldinger fra artister og kulturlivet for øvrig at visjonen om Bjergsted, som et nasjonalt kraftsenter for musikk og dans, langt på vei er oppfylt.

To viktige tiltak i perioden er knyttet til Kuppelhallen og kulturskolen. Stavanger kommune skal rehabilitere og sikre Kuppelhallen. Den gamle kulturskolen vil få nye dansesaler for universitetet og nye øvingslokaler for amatørmusikere. Rådmannen prioriterer å videreføre utviklingsmidler og driftstilskudd til Stavanger

konserthus IKS fram til 2017.

Tou-visjonen – Nye Tou

Rehabiliteringen av gamle Tou bryggeri til moderne scene og kunstfabrikk er godt i gang. Ved årsskiftet 2014/2015 blir tredje etasje i atelierhuset ferdig med 21 atelier og tre prosjektrom. Nye Tou-prosjektet går da over til driftsfasen, og Tou scene AS overtar driftsansvaret etter at formannskapet godkjenner forslaget til driftsavtale.

Parallelt pågår arbeidet med den reviderte mulighetsstudien. Dette arbeidet styres av en politisk arbeidsgruppe under ledelse av ordføreren. Høsten 2014 fremmet rådmannen en sak til politisk behandling om revidert mulighetsstudie for Nye Tou.

En attraktiv by for kunstnere

I planperioden vil rådmannen prioritere etablering av arbeidslokaler. Utvikling av gode stipend- og tilskuddsordninger, og internasjonalt kunst- og kultursamarbeid blir også vektlagt. Kunstnerstyrt visning og formidling av kunst vil bli stimulert økonomisk så langt det er mulig.

Oppfølging av kulturarenaplanen – produksjonsløftet

Stavanger kommune sin kulturarenaplan for perioden 2013–2025 ble vedtatt av bystyret høsten 2012. Planen dokumenterer et behov for å tilrettelegge egnede produksjonslokaler for kunstnere.

Universitets- og studentbyen

Et av målene i kommunedelplanen for kunst og kultur, *Kulturbyen Stavanger 2010–2017*, er at Stavanger kommune i samarbeid med universitetet, høyskoler og studentorganisasjoner skal bidra til å skape en attraktiv universitets- og studentby. I planperioden vil kommunen arbeide med å følge opp *Universitetsmeldingen* og satsing på studenttrivsel.

5.3 Kommuneplan

5.3.1 Tjenestebeskrivelse

Kommuneplanavdelingen har ansvar for arbeidet med kommuneplanen og overordnede planer på kommunedelplannivå, utredninger og analyser. Avdelingen vedlikeholder og videreutvikler statistikk, framskrivinger og levekårsundersøkelsen. Dette inngår i beslutningsgrunnlaget for sentralt plan- og utredningsarbeid i kommunen.

Videre medvirker avdelingen i regionale og nasjonale oppgaver, samt er en aktiv part i interkommunale planer, og deltar i faglig nettverksarbeid.

5.3.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Kommunal planstrategi for 2012-2015 prioriterer overordnede planoppgaver fram til 2015. Loven stiller krav om rullering av kommunal planstrategi innen første år av hver valgperiode. Dette arbeidet starter i 2015.

Interkommunale plan- og utredningsoppgaver

Boliger og vekstutfordringer i storbyområdet

Felles boligstrategi for Nord-Jæren ble behandlet i de fire kommunestyrene i 2014, og oppfølgingen av boligstrategien fortsetter i 2015. Stavanger kommune samarbeider med nabokommuner om felles befolkningsframskrivinger og felles boligstrategi. Boligstrategien er allerede innarbeidet i den nye kommuneplanen for Stavanger kommune.

Videreutvikling av strategier for regionale næringsområder

I planperioden skal Greater Stavanger oppdatere næringsarealstrategien. Strategien bidrar til å tilrettelegge for en videre utvikling av regionens viktigste næringsområder.

Prioriterte overordnede, kommunale planoppgaver:

Kommuneplan 2014–2029

Forslag til ny kommuneplan er på høring høsten 2014, og rådmannen forventer at den vil bli vedtatt 1. kvartal i 2015.

Kommunedelplan for Stavanger sentrum sendes på høring høsten 2014. I 2015 vil rådmannen påse at fullføring av høringsprosessen og bearbeiding av planen prioriterers.

Oppgaver som ikke er prioritert i kommunal planstrategi

Interkommunal kommunedelplan for Forus

I forbindelse med behandling av regional planstrategi vedtok fylkestinget å imøtekomme kommunene Sandnes, Sola og Stavanger sin uttalelse om ikke å utarbeide en egen regionalplan for Forusområdet, men heller la dette bli en kommunal planoppgave. Kommunestyrene i de tre kommunene vedtok i 2014 å igangsette arbeidet som en felles interkommunal kommunedelplan. Dette er en omfattende planoppgave som vil kreve betydelige ressurser fra kultur- og byutvikling.

5.4 Byplan

5.4.1 Tjenestebeskrivelse

Byplanavdelingen tilrettelegger for vern og utbygging i kommunen i samsvar med lokale og sentrale mål og vedtak. Avdelingen er faginstans for arkitektonisk, estetisk og miljømessig utvikling, og samordner byens infra- og bebyggelsesstruktur. Avdelingen har i tillegg ansvaret for offentlige og private reguleringsplaner, områderegulering og detaljregulering, og konsekvensutredninger som følger disse planene. Tjenestene reguleres i plan- og bygningsloven, forvaltningsloven og offentlighetsloven.

5.4.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

En stor andel av planleggingen vil skje i egen regi i tråd med intensjonene i den nye plan- og bygningsloven. Det betyr at kommunen må være i forkant med fysisk planlegging og utarbeide områdeplaner som grunnlag for tilrettelegging og utbygging, for å nå kommunens mål. Områdeplanene vil også kunne gi mer forutsigbar behandling av private detaljplaner. Hovedutfordringen de neste årene vil være planer for boligbygging, både i utbyggingsområdene, byomformingsområdene og enkeltprosjekter i den utbygde byen. Planer for å sikre offentlig tjenesteyting, tilgjengelighet til rekreasjonsområder, friområder og nærservice er også en del av tilrettelegging for økt boligutbygging. I tillegg må kommunen oppdatere eldre planer, og utarbeide nye planer. Planene skal samsvare med vedtatte befolkningsprognose, vern, kultur og næringsutvikling og ivareta søknader om utbygging.

Kvalitet i uterom og møteplasser, og høy miljømessig og estetisk kvalitet i bebyggelse og omgivelser, er en utfordring når byen skal fortettes og bygges *innover*.

Stavanger kommune illustrerer prinsipper og prosjekter for byutvikling, som f.eks. områdeprogram for Hillevåg. Rådmannen lager mulighetsstudier og prinsipper for områdeplaner og behandling av private planer for Marieroområdet, Paradisområdet, Storhaug øst, Stavanger stasjon, Nytorget og områdene langs Lagårdsveien.

Områdeplaner

Arbeidet med områdeplaner for nye utbyggingsområder og byomformingsområder vil ha høyest prioritet i perioden. I tillegg vil planer for utvikling av sentrum og studentboliger ha høy prioritet. Eksempler på områdeplaner som prioriteres gjennomført er: Madla-Revheim, Atlanteren, Dusavik 1 og 2, Forus øst, UiS, Stavanger stasjon, Nytorget – tinghus og Studentboliger.

Oppdatering av planer

Oppdatering av eldre planer er svært viktig for å gi forutsigbarhet i søknader om deling og byggetillatelser. I tillegg er det behov for planer i uregulerte områder og byfornyelsesområder, samt vurdering av områder til vern. Eksempler på oppdateringsplaner er: Vestre Platå, Misjonsmarka, Nådlandsberget, deler av Hinna, Bruvikveien og Solåsveien/Auglendsdalen.

Planer uten utnyttingsgrad

Fylkesmannen har gjort Stavanger kommune oppmerksomme på at i reguleringsplaner hvor det ikke er angitt utnyttingsgrad, er reguleringsplanen ugyldig. Dersom kommunen skal gi tillatelse til tiltak, må planen først bli endret og få en utnyttelsesgrad. Denne endringen må skje som en full reguleringsprosess. Det vil være mulig å søke om dispensasjon fra kravene i kommuneplanen om regulering hvis forholdene blir velbegrunnet.

Private planer

Mange planer skal behandles i perioden. Blant annet kommer planer for bolig- og næringsbygging i Hillevåg, Storhaug Øst, Mariero, Kvernevik, Kalhammeren, Paradis, Jåttåvågen og Forusområdet. I tillegg kommer det flere planer i sentrum for hotell, kontor, bolig og forretning.

Rådmannen er opptatt av saksbehandlingstid for private planer og vil etterstrebe behandling av alle planer innenfor lovens krav om tidsfrister. Kommunen gjør dette med vekt på å gi kvalitetsmessig grundig og forutsigbar behandling av private forslag og for søknader om deling.

Andre oppgaver

Arbeidet med en arkitekturpolitikk for Stavanger er i gang, herunder også utredning av lokaliseringsalternativer for større private og offentlige bygg.

5.5 Transportplan

5.5.1 Tjenestebeskrivelse

Transportplanavdelingen har ansvar for transportfaglige spørsmål i overordnede planer og reguleringsplaner. Avdelingen deltar i transportplansamarbeidet på Jæren sammen med nabokommunene, Statens vegvesen og fylkeskommunen.

Transportplanavdelingen er med i interne planprosesser og har et særlig ansvar for å tilrettelegge for miljøvennlig transport.

5.5.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Stavanger og storbyområdet har forpliktet seg til å bidra til at veksten i transport kommer i de mest miljøvennlige transportformene: Kollektivtransport, sykling og gange. Byutviklingsstrategien, hvor den høyeste arealutnyttelsen skal komme i de beste kollektivaksene, er et viktig virkemiddel for å få dette til. Regionen har over lang tid hatt en sterk økonomisk og befolkningsmessig vekst. Trafikkbelastningen på veinettet er i ferd med å overstige kapasitetsgrensen på stadig flere steder og i lengre perioder av døgnet. Undersøkelser (http://www.sintef.no/upload/Teknologi_samfunn/6060/Rapporter%202013/A24228_RVU_Stavangerregionen_2012.pdf) viser at reisevaner er stabile over tid. I 2012 ble 63 % av alle reiser (i ukedager) i Stavangerregionen (10 kommuner) gjennomført med bil. I Stavanger er bilandelen på 56 %. Dette er en god indikasjon på at arealbruken i byområdet bidrar til urbanitet og tilrettelegger for økte kollektiv-, sykkel-, og gangandeler.

Når befolkningstallene øker, blir det flere personbiler. Da blir framkommeligheten og effektiviteten for nærings- og kollektivtransport redusert, spesielt på strekninger hvor disse ikke blir særskilt prioritert. Høy belastning på veinettet bidrar også til å redusere kvaliteten for fotgjengere og syklister. Belastningen bidrar også til støy og luftforurensing i byområdet.

Belønningsordningen, ny bypakke og bymiljøavtaler

En bærekraftig byutvikling omfatter blant annet prioritering av miljøvennlig transport i planer og prosjekter. Kommunen har gjennom belønningsordningen forpliktet seg til 0 % vekst i personbiltrafikken. Sammen med Rogaland fylkeskommune og nabokommunene har Stavanger kommune fått tildelt midler fra belønningsordningen. I 2015 vil midlene blant annet bli brukt til å finansiere kollektivfelt fra Mariero til Vaulen, forbedre gangadkomst til utvalgte bussholdeplasser og øke frekvensen på noen bussruter.

Forslaget til *Bypakke Nord-Jæren* har vært på høring i kommunene høsten 2014. Fylkestinget avgjør om de skal sende forslaget videre til Samferdselsdepartementet for å forberede pakken til stortingsbehandling. Kommunen forutsetter at Bypakke Nord-Jæren avløser Jærenpakke 1 fra 1.1.2017.

Arbeidet med bymiljøavtaler har startet opp. Regjeringen sier at et viktig mål med avtalene er å få en bedre samordning av areal- og transportplanlegging på en måte som legger til rette for mer kollektivtransport og fornuftig veiutbygging. Belønningsordningen som er i dag for kollektivtransport og bypakker skal inngå i bymiljøavtalene.

Kollektivplanlegging – Bussvei 2020

Regjeringen har lansert en handlingsplan for å finansiere kollektivutbygging i de fire største byene i Norge. Det statlige tilskuddet til fylkeskommunal utbygging av infrastruktur for bussveien vil dekke 50 % av investeringskostnadene.

Bussvei 2020 er et prosjekt ledet av fylkeskommunen. Målet er å åpne bussveien mellom Stavanger og Sandnes, og fra Stavanger sentrum til Hafrsfjord bru, innen juni 2021. Kollektivfeltene vil bli tatt i bruk etter

hvert som de blir bygget.

Det pågår to reguleringsplaner for kollektivfelt og oppgradering av sykkeltilbudet langs rv. 509. Reguleringsplan fra Hafrsfjord bru fram til Søra Bråde avventer arkeologiske registreringer, og det er fortsatt usikkert når den blir fremmet til sluttbehandling. Det pågår planarbeid for det neste strekket fram til Ragbakken vest. Etter framdriftsplanen skal planen være klar til førstegangsbehandling i 2015. Det pågår to reguleringsplaner for kollektivfelt og oppgradert sykkeltilbud på fv. 44.

Planarbeidet for kollektivfelt gjennom Jåttåvågen startet opp høsten 2014. For strekket fra Mariero til Vaulen pågår det grunnerverv og prosjektering.

I den nye kommunedelplanen for sentrum blir det vurdert hvordan kollektivtransporten og gang- og sykkeltransporten kan bli prioritert i sentrum og gjennom Kannik når Hundvågtunnelen åpner.

Det pågår arbeid med en ny områdeplan for Stavanger stasjon i samarbeid med Jernbaneverket. Også bussveien inngår i knutepunkt Stavanger. De pågående plan- og utredningsoppgavene krever et tett samarbeid mellom fylkeskommunen, Statens vegvesen, Jernbaneverket og kommunen. Målet er at Stavanger sentrum skal ha en best mulig tilgjengelighet med miljøvennlig transport, og at kollektivknutepunktet i sentrum fungerer godt. Her vil det bl.a. være aktuelt å utrede et forslag om å omgjøre to av bilfeltene i Kannik til kollektivfelt.

Sykkelplanlegging

Målet i sykkelstrategien for Stavanger er å øke hverdagsreiser med sykkel fra 12 % til 16 %. Strategiene er fysisk tilrettelegging, drift og vedlikehold, skilting og informasjon. For oppfølging av sykkelstrategien (http://www.stavanger.kommune.no/Global/Bilder/BMU%20bilder/Park%20og%20vei/vei%20trafikk/Sykkelstrategi.pdf) er sykkelprosjektet (http://www.stavanger.kommune.no/Tilbud-tjenester-og-skjema/Vei-og-trafikk/stavanger-pa-sykkel/) etablert.

For å heve standarden på sykkelveiene gjennomgår Transportplanavdelingen hovedrutene for sykkel, for å avklare om det er behov for ny regulering.

Planen for sykkelstamveien fra Sørmarka til kommunegrensen i Sandnes har vært på høring, og ble fremmet til sluttbehandling i 2014. Strekningen fra Schancheholen til Sørmarka har startet opp og blir fremmet til behandling i 2015. Arbeid med reguleringsplan for den valgte traseen av hovedsykkelruten mellom Litle Stokkavatnet og Tasta har startet opp og pågår i 2015.

Andre prioriterte oppgaver

Trafikksikkerhet er et viktig tema i alle planer, og visjonen er null drepte og alvorlig skadde i trafikken. Forslag til ny trafikksikkerhetsplan har i sterkere grad vektlagt holdningsskapende arbeid. Planen er nå på høring og vil bli vedtatt av bystyret på nyåret i 2015.

Overordnet veinett i regionen

Stavanger og regionen forøvrig har per i dag ikke et godt overordnet veinett. Dette er en utfordring for næringstransporten. Målet er en ferjefri kyststamvei langs E39 på Vestlandet.

Anleggsarbeidet for Ryfast og Eiganestunnelen har startet opp og pågår i hele planperioden. Størrelsen og kompleksiteten i disse prosjektene medfører en del oppfølgingsoppgaver. Arbeidet med reguleringsplan 2551 E39 Smiene–Harestad vil pågå i 2015. Planarbeidet for Transportkorridor vest pågår.

5.6 Byggesak

5.6.1 Tjenestebeskrivelse

Byggesaksavdelingen ivaretar samfunnets interesser og krav til byggverk slik disse er nedfelt i plan- og bygningslovens bestemmelser med forskrifter. Tiltakshaver, nabo og lokalmiljø skal få sine interesser vurdert, og søknader blir behandlet i tråd med god forvaltningsskikk og i samsvar med regelverket og gjeldende kommunale vedtak.

5.6.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Stavanger kommune skal:

- Holde sin egen pålagte saksbehandlingstid på fire uker
- Foreta tilsyn i minst 20 % av sakene
- Se spesielt på byggesaker innenfor trehusbyen og ulovlig bruk av bygningene

Saksbehandlingstid

Kort saksbehandlingstid og effektive arbeidsrutiner er fortsatt høyt prioritert. Stortinget har vedtatt skjerpede krav til saksbehandlingstid for byggesaker med dispensasjon i 2015. Dette tilsier økt innsats på saksbehandlingstid for ikke å tape gebyrinntekter. I saker som krever politisk behandling kan dette bli en utfordring.

Det ligger også forslag ute til høring om en forskriftsendring som fjerner søknadsplikten for mindre bygg og tilbygg.

Tilsyn

Kommunal- og regionaldepartementet har lagt opp til en hyppigere endring av lov og forskrifter, blant annet innenfor krav til tilsyn, energi og universell utforming. Dette medfører mer tidsbruk til opplæring og arbeid med kvalitetssystemet.

Fra 1.1.2015 er det ikke lenger krav til godkjenning av ansvarlige foretak. Departementet har i den forbindelse pålagt kommunen et utvidet krav om tilsyn av kompetansen til ansvarlige foretak. Det er et generelt krav om at kommunen skal føre tilsyn med kompetansen, og et spesielt krav om at kommunen i to år fra 1.1.2015 må prioritere sjekk av ansvarlige foretak. Rapport om disse tilsynene skal leveres Direktorat for byggkvalitet etter toårsperioden.

Ulovlig bruk av bygninger

Prosjekt ikke-godkjente leiligheter var planlagt ferdig i løpet av 2014. På grunn av utsettelser i forbindelse med avklaring av lovverket osv. blir prosjektet forlenget inn i 2015. Det er viktig å få avklart forholdene rundt sikkerhet og helse i disse sakene.

Økonomi

Byggesaksavdelingen er i dag 100 % gebyrfinansiert etter selvkostprinsippet. Lovendringen med virkning fra 1.1.2015 som innebærer at kommunen ikke lenger skal godkjenne ansvarlige foretak vil medføre et gebyrtap på ca. kr 1 mill. i året. For å bøte på bortfallet av godkjenning har departementet bedt kommunene om å føre mer tilsyn med kompetansen til foretakene. Kommunen vil derfor ikke få mindre arbeid med foretakene selv om selve godkjenningen utgår. Utgiftene til dette kan kommunen ta inn som overheadkostnader ved beregning av byggesaksgebyrene. Det betyr at gebyrene må øke med ca. 4 % for å kompensere for bortfallet av disse inntektene.

Den samme problemstillingen gjelder også lovendringen som medfører at søknadsplikten for garasjer, uthus og mindre tilbygg faller bort fra 1.1.2015. I dag utgjør disse sakene ca. kr 3 mill. i året i gebyrinntekter. I praksis betyr dette forslaget færre saker til behandling, men innebærer at kommunen får et økt krav om tilsyn og ulovlighetsoppfølging i slike saker, samt økt veiledning til tiltakshavere som vil utføre slike tiltak. Kommunen vil fortsatt måtte registrere tegninger og bygningsopplysninger i matrikkelen for disse sakene. Totalt sett vil det derfor ikke bli noen særlig reduksjon i arbeidet med slike saker selv om godkjenningsdelen blir tatt bort. Per i dag er det vanskelig å anslå omfanget av denne endringen. Også her kan arbeidet dekkes inn gjennom overheadkostnader på byggesaksgebyrene. Rådmannen foreslår en økning på totalt 7 % for 2015, og en eventuell ny justering i 2016 på bakgrunn av erfaringer med nytt regelverk.

5.7 Geodata

5.7.1 Tjenestebeskrivelse

Geodataavdelingen sine oppgaver er todelt. Avdelingen skal:

- Sikre at politikere, administrasjon, byens innbyggere og næringslivet har tilgang til pålitelig og fullstendig informasjon om bygninger, eiendommer, planinformasjon, topografi og andre tema. Denne oppgaven forvalter fagavdelingen via et geografisk informasjonssystem hvor digitale kart- og matrikkeldata er de viktigste elementene.
- Levere tjenester til politikere, administrasjon, byens innbyggere og næringsliv knyttet til eiendomsutvikling og drift, beredskap og miljø- og landbruksforvaltning. Her inngår oppmålingsforretninger, seksjoneringer, salg av digitale og analoge kartprodukter og salg av meglermapper.

5.7.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Stavanger kommune skal:

- Holde lav saksbehandlingstid på lovpålagte oppgaver
- Sørge for at fakturagrunnlaget for eiendomsskatt er mest mulig feilfritt
- Sørge for at kart og matrikkel til enhver tid er så oppdatert som mulig

Kartløsning

Geodataavdelingen tilbyr hjelp til de virksomhetene i kommunen som trenger temakart for å vise geografiske plasseringer på sine hjemmesider, for eksempel plassering av alle barnehager eller lignende.

Veinett

I planperioden vil Geodataavdelingen, i samarbeid med Park og vei og Transportplan, jobbe for at Norsk Vegdatabank (NVDB) skal være mest mulig ajour med både restriksjonsdata og veigeometri. Dette vil sikre at både utrykningskjøretøy og andre finner fram på en enklere måte. Vi vil unngå at store trailere kjører seg fast i smågater, og at taxier ikke finner rett veiadresse.

Gatenavnskilt med undertekst

Gatenavnutvalget har vedtatt at alle gatenavn som er oppkalt etter personer skal ha undertekster som sier noe om hvem denne personen var. Kommunen vil starte arbeidet med å bytte ut gatenavnskilt i sentrum, da vi antar at det er sentrum som har flest besøkende. Det vil bli byttet ut ca. 360 skilt over en fem-årsperiode med oppstart i 2015.

Kartlegging

Det digitale grunnkartet holdes a jour gjennom årlige oppdateringer. Samtidig får også kommunen nye fotografier som blir sydd sammen til et kart (ortofoto) som gjengir situasjonen på fotograferingsdato. Disse oppdaterte dataene er til stor nytte for saksbehandlere og andre. I tillegg leverer kommunen dataene mot betaling til Norge Digitalt slik at de blir tilgjengelige for offentlige brukere over hele landet.

6 Bymiljø og utbygging

6 Bymiljø og utbygging
6.1 Innledning
6.2 Utbygging og juridisk
6.3 Miljø
6.4 Stavanger eiendom
6.5 Park og vei
6.6 Idrett
6.7 Vann og avløp
6.8 Renovasjon
6.9 Plan og anlegg

6 Bymiljø og utbygging

Bymiljø og utbygging prioriterer fortsatt det langsiktige arbeidet mot et mer bærekraftig Stavanger, en grønnere by. Det skal tilrettelegges for å nå utfordrende mål for boligbyggingen. Samtidig utfordrer befolkningsveksten og strammere økonomiske tider at målene for vedlikehold av kommunens bygningsmasse og uteområder knyttes til skoler, barnehager og sykehjem.

6.1 Innledning

Den grønne byen

Bymiljø og utbygging har ansvar for å tilrettelegge for en stor del av kommunens klima- og miljøinnsats. Økende lokale utslipp av klimagasser, spesielt fra transport, gjør det stadig vanskeligere å nå målene i klima- og miljøpolitikken. Stavanger kommune, nabokommuner, nasjonale myndigheter og samfunnet for øvrig må iverksette tiltak som drar i samme retning.

Klima- og miljøinnsatsen er i all hovedsak knyttet til følgende tiltak:

- Kompetansen og erfaringene fra *Framtidens byer* skal videreføres gjennom tverrfaglig samhandling og langsiktig planlegging.
- Det nye femårige EU-prosjektet *Triangulum*, et fyrtårn-prosjekt for Smarter Cities and Communities, tar til i 2015. Stavanger kommune bidrar med lokal prosjektledelse og et innovativt delprosjekt på energistyring i bygg.
- Prosjektet med energitiltak i kommunale bygg skal utvikles videre og det vil bli foreslått flere energitiltaksprosjekter i årene som kommer.
- Stor sykkelsatsing gjennom flere prosjekter støtter opp om sykkelløftet og viser retning.
- Et prøveprosjekt med giftfri bekjempelse av ugras utvides til alle områder i kommunen.
- Kartlegging og analysering av bunnen i havneområdene fortsetter etter oppdrag fra statlige myndigheter.
- IVAR IKS er i gang med å planlegge det nye helautomatiske sorteringsanlegget for avfall. Med det forventes at kildesorteringsgraden, som allerede er høy i Stavanger, øker ytterligere.

Kompetanse om konsekvenser av klimaendringene benyttes i arbeidet vårt. Løsninger for å håndtere store nedbørsmengder på kort tid må inn i arealplanleggingen, og byggeprosjektene må holde høy kvalitet. Klimamessige belastninger og ødeleggelser på bygg og uteområder krever mer og bedre vedlikehold og er utfordrende med tanke på Stavanger sin økonomiske situasjon.

Kommunens klima- og miljøinnsats rapporteres jevnlig. Rapporten baseres på en rekke kvalitetssikrede parametere.

Utbygging og investeringsprosjekter

Arbeidet med å nå målet om 1250 nye boliger årlig er ambisiøst og krevende. Aktivitetsnivå innenfor tilrettelegging for utbygging og kjøp av arealer til offentlige formål tilpasses trangere økonomiske rammer og må derfor underlegges en enda tydeligere prioritering. Kommunen må i større grad enn tidligere prioritere å sikre arealer til offentlige formål når større områder reguleres til bolig.

Prioriterte satsingsområder i planperioden er relatert til utbygging av Stavanger Forum-området, Urban Sjøfront, Bjergstedvisjonen, utviklingen i Jåttåvågen, Nytorget og Friområdeprosjektet. I tillegg fortsetter de pågående forhandlinger om grunn og utbygging i alle hovedutbyggingsområdene som er regulert eller under regulering. Dette gjelder Nore Sunde (http://www.stavanger.kommune.no/no/Tilbud-tjenester-og-skjema/Bolig-bygg-og-eiendom/Utbyggingsprosjekter/Nore-Sunde/), Madla-Revheim (http://www.stavanger.kommune.no/no/Tilbud-tjenester-og-skjema/Bolig-bygg-og-eiendom/Utbyggingsprosjekter/Madla---Revheim/), Jåttå Nord (http://www.stavanger.kommune.no/no/Tilbud-tjenester-og-skjema/Bolig-bygg-og-eiendom/Utbyggingsprosjekter/Jatta-nord/) og Atlanteren (http://www.stavanger.kommune.no/no/Tilbud-tjenester-og-skjema/Bolig-bygg-og-eiendom/Utbyggingsprosjekter/Atlanteren/).

Drift og vedlikehold

Bymiljø og utbygging har ansvar for alle tekniske tjenester som vann, avløp, renovasjon, alle kommunale

gater og uterom, parker, idretts- og naturområder og alle kommunale bygg og eiendommer. En viktig del av arbeidsoppgavene er å ivareta verdien av alle bygg, eiendommer, tekniske anlegg og uteområder.

Vedlikeholdsstrategi for kommunens bygningsmasse og uteområder i tilknytting til skoler, barnehager og sykehjem ble vedtatt i bystyret i september 2013. Den omfatter registrering og analyse av den tekniske tilstanden til byggene og uteområdene. Ut i fra registreringen og analysene er det estimert et samlet vedlikeholdsetterslep på kr 2,38 mrd.

Aktivitetsnivået innenfor vedlikehold tilpasses trangere økonomiske rammer. Dette medfører at det vil ta lenger tid å ta igjen vedlikeholdsetterslepet enn tidligere forutsatt, samt at nytt etterslep kan oppstå.

Renholdstjenester og grønt vedlikehold i Tasta bydel konkurranseutsettes med en systematisk benchmarking mellom interne og eksterne utførere. Det skal utvikles gode metoder for benchmarking, med sikte på å utvikle mer effektive tjenester på området.

Beholde og rekruttere

Høyere lønnsnivå i privat sektor gjør det mer krevende for teknisk sektor å beholde og rekruttere kompetent arbeidskraft. For å sikre både kompetanse og handlekraft må evnen til å formidle at Stavanger kommune tilbyr utviklende og givende arbeidsoppgaver, og med det framstår som en attraktiv arbeidsplass, styrkes.

6.2 Utbygging og juridisk

6.2.1 Tjenestebeskrivelse

Utbygging og juridisk følger opp utbyggingspolitikken gjennom koordinering av kommunens utbyggingsoppgaver og tilrettelegging for nybygging. De to stabene har ansvar for kommunens ubebygde eiendommer og andre eiendommer som skal utvikles.

Utbygging og juridisk sikrer arealer og tomter til ulike kommunale utbyggingsbehov. Eksempler på dette er teknisk-, grønn- og sosial infrastruktur som veier, parker, skoler, sykehjem, kommunale boliger og idrettsanlegg.

I tillegg til gjennomføringen av prioriterte utbyggingsprosjekter som Bjergstedvisjonen, Stavanger Forum og Nytorget ivaretar avdelingen prosjektledelsen for Framtidens byer (http://www.stavanger.kommune.no/no/Tilbud-tjenester-og-skjema/Natur-og-miljo/Internasjonalt-engasjement/Nasjonalt-samarbeid/Framtidens-Byer/) i Stavanger.

Juridisk stab arbeider i hovedsak med kjøp, salg og avtaleinngåelser knyttet til eiendom, samt forvaltning av skjenkepolitikk.

	Økonomi for Utbygging og juridisk 2015-2018	2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	4 169	4 169	4 169	4 169
	Endringer:				
205	Lysefjorden utvikling Urban sjøfront	850	850	850	850
206	Leieinntekter, utbyggingsavdelingen	-7 800	-7 500	-7 500	-7 500
207	Effektiviseringskrav	-100	-100	-100	-100
	Korrigert netto budsjettrammer 2015-2018	**-2 881**	**-2 581**	**-2 581**	**-2 581**

Tabell 6.1 Økonomi for Utbygging og juridisk 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

6.2.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Legge til rette for utbygging

Aktivitetsnivå innenfor tilrettelegging for utbygging og kjøp av arealer til offentlige formål, som skole, barnehage, idrett, kommunale boliger, park og friområder tilpasses trangere økonomiske rammer.

Rådmannen vil arbeide for å finne løsninger for å bruke arealer mer effektivt. Også sambruk og gjenbruk av bygg er aktuelle virkemidler.

Bystyret har vedtatt et mål om å bygge 1250 boliger årlig i Stavanger. Å legge til rette for utbygging av teknisk infrastruktur som veier, kollektivfelt, gang- og sykkelveier, parker, idrettsanlegg, skoler og barnehager er imidlertid ressurskrevende.

En andel av boligene som bygges skal være en del av en sosial boligbygging i kommunal regi, herunder bofellesskap, omsorgsboliger, kommunale utleieboliger og etablererboliger.

I forbindelse med behandlingen av *Handlings- og økonomiplan 2014–2017* vedtok bystyret å vurdere å opprette et utbyggings- og tomteselskap. Rådmannen følger opp dette vedtaket blant annet ved å utrede

ulike modeller, utfordringsbilder, målsettinger og hva kommunens rolle kan og bør være i arbeidet med å sikre boligproduksjonen i Stavanger.

Nye steg i byomformingsområdene

Av de tidligere industri-, anleggs- og trafikkområdene, har kommunen til nå hatt en aktiv rolle i Urban Sjøfront og Jåttåvågen. I Urban Sjøfront (http://www.stavanger.kommune.no/no/Tilbud-tjenester-og-skjema/Bolig-bygg-og-eiendom/Utbyggingsprosjekter/Urban-sjofront/) skal det i kommende fireårsperiode bygges over 1000 boliger. I Jåttåvågen 2 (http://www.stavanger.kommune.no/no/Tilbud-tjenester-og-skjema/Bolig-bygg-og-eiendom/Utbyggingsprosjekter/Jattavagen-2/) vil den sørlige delen bli klargjort for utbygging. I første omgang vil dette dreie seg om å selge delfelt K3 til bolig og kontor og sikre areal til regulert skoletomt og grøntområde.

Realisering av folkebadet vil også ha stor betydning for utviklingen av området. Her skal konkurransen avsluttes i 2015 med påfølgende regulering for feltene K1 og K2.

I forbindelse med revisjon av *En god by å bo i – Utbyggingsplan 2011–2015* ble både Paradis–Hillevåg (http://www.stavanger.kommune.no/no/Tilbud-tjenester-og-skjema/Bolig-bygg-og-eiendom/Utbyggingsprosjekter/Paradis---Hillevag/) og Forus Øst (http://www.stavanger.kommune.no/no/Tilbud-tjenester-og-skjema/Bolig-bygg-og-eiendom/Utbyggingsprosjekter/forus-ost/) prioritert, i tillegg til Urban Sjøfront og Jåttåvågen 2. Rådmannen vil i perioden prioritere de områdene der kommunen allerede har tatt en rolle som tilrettelegger av den overordnede infrastrukturen, det vil si i Urban Sjøfront og Jåttåvågen 2.

I de øvrige områdene må kommunen prioritere planarbeidet, og sikre at planene er teknisk og økonomisk gjennomførbare, samt at de ivaretar kommunens behov for arealer til offentlige tjenestetilbud.

Arealer til offentlige formål i hovedutbyggingsområdene

De pågående forhandlingene fortsetter om grunn og utbygging i alle hovedutbyggingsområdene som er regulert eller under regulering. Dette gjelder Nore Sunde (http://www.stavanger.kommune.no/no/Tilbud-tjenester-og-skjema/Bolig-bygg-og-eiendom/Utbyggingsprosjekter/Nore-Sunde/), Madla-Revheim (http://www.stavanger.kommune.no/no/Tilbud-tjenester-og-skjema/Bolig-bygg-og-eiendom/Utbyggingsprosjekter/Madla---Revheim/), Jåttå Nord (http://www.stavanger.kommune.no/no/Tilbud-tjenester-og-skjema/Bolig-bygg-og-eiendom/Utbyggingsprosjekter/Jatta-nord/) og Atlanteren (http://www.stavanger.kommune.no/no/Tilbud-tjenester-og-skjema/Bolig-bygg-og-eiendom/Utbyggingsprosjekter/Atlanteren/).

Etter hvert som reguleringsplaner blir vedtatt, er det utfordrende å sikre arealer til kommunale utbyggingsbehov. Det vil komme utstrakte krav fra private grunneiere og utbyggere om å få kjøpe arealer som er regulert til idrett, park, sykehjem, skoler og andre offentlige formål.

Strategiske oppkjøp av uregulerte arealer til offentlige formål på lengre sikt blir vanskelig å prioritere i perioden.

Arbeid etter Framtidens Byer

Prosjektet Framtidens byer (http://www.stavanger.kommune.no/no/Tilbud-tjenester-og-skjema/Natur-og-miljo/Internasjonalt-engasjement/Nasjonalt-samarbeid/Framtidens-Byer/) (FB) avsluttes i 2014. Kommunen vil bruke noe ressurser i 2015 på å implementere essensen av arbeidet i kommunens organisasjon, og i kommuneplanen for 2014-2029. Å arbeide langsiktig og på tvers av sektorene er mer bærekraftig, og det betyr at satsingen på økt samhandling, tverrfaglig prosjektarbeid og bedre, mer helhetlige beslutningsgrunnlag (saksfremlegg) fortsetter.

Stavanger er, sammen med Eindhoven og Manchester, tildelt et femårig fyrtårn-prosjekt i EUs program for Smarter Cities and Communities. Prosjektet handler om å gjennomføre konkrete innovative forsøk i

fullskala og utveksle kompetanse og erfaringer med andre byer. Stavanger kommune skal lede det lokale arbeidet i samarbeid med Greater Stavanger, Lyse Energi, Rogaland fylkeskommune og Universitetet i Stavanger, samt delta med eget prosjekt på energistyring i bygg i regi av Stavanger eiendom.

Kommunen er medlem av organisasjonen Norwegian Green Building Council (http://ngbc.no/om-breeam), og har eierskap i BREEAM-Nor. BREEAM er et kvalitetsprogram- og verktøy som kommuner og byggebransje nå tar i bruk for å følge opp nasjonale og internasjonale miljøkrav. Utbyggingsområdet Madla – Revheim er et BREEAM-pilotprosjekt.

Videreutvikle Stavanger Forum

Den videre utviklingen av Stavanger Forum-området (http://www.stavanger.kommune.no/no/Tilbud-tjenester-og-skjema/Bolig-bygg-og-eiendom/Utbyggingsprosjekter/Stavanger-Forum-info/) som konferanse- og idrettsområde vil kreve ressurser i 2015 og 2016. Omfanget vil avhenge av om et planlagt hotell langs fasaden av Stavanger idrettshall blir ferdigstilt til ONS 2016. Eie- og driftsform av energisentralen i området må avklares. I tillegg vil det være behov for oppfølging av avtalene som er inngått med ulike aktører i området.

Realisere Bjergstedvisjonen

Rådmannen er engasjert i videreutviklingen av de resterende tomtene i Bjergstedområdet. Avtale med utbyggere om salg av hotelltomten Sandvigå 11 og nabotomten med tilhørende utbygging av kaiområdene er i gang. Her planlegges arkitektkonkurranse med påfølgende detaljreguleringsplan, som vil være ferdig i løpet av 2015. Kommunen inngår avtale om festetomt med Studentsamskipnaden i Stavanger med plass til boliger for rundt 170 studenter.

Opsjonsavtalen for nytt hovedkontor for SR-Bank på Bybergstykket følges opp med en salgsavtale når reguleringsplanen er godkjent.

Kulturtorg Nytorget og nytt tinghus

Realiseringen av Kulturtorg Nytorget vil kreve betydelige ressurser, særlig mot slutten av perioden. Prosjektet er en oppfølging av et bystyrevedtak i forbindelse med behandlingen av *Handlings- og økonomiplan 2014–2017.* Kommunen skal tilrettelegge for opparbeidelse av Nytorget med tilliggende areal, og samtidig for utbygging av det nye Tinghuset. Prosjektet gjennomføres for å sikre at også de offentlige arealene i området oppgraderes. Kommunen må ta stilling til parkeringsløsning og sørge for relokalisering av Ungdom og fritid, som i dag holder til i Metropolis, den tidligere politistasjonen.

Sluttføre Friområdeprosjektet

Bystyret vedtok *Kommunedelplan for idrett og friluftsliv* (http://www.stavanger.kommune.no/Documents/Kommunedelplan%20for%20idrett,%20fysisk%20aktivitet%20og%20naturopplevelser/Kommunedelplan%20for%20idrett,%20fysisk%20aktivitet%20og%20naturopplevelser.pdf) 21.9.2009, med blant annet dette vedtaket om prioritering og gjennomføring: «Innen 2022 skal alle regulerte friarealer gjennom prosjekt friområde være sikret.» De siste årene har i større grad vært benyttet til grunnerverv. De kommende årene vil rådmannen prioritere utbygging av turveier og – områder ved Boganes (Plan 2144), mellom Boganes og Frøystad (Plan 1811) og ved skytebanen ved Hafrsfjord (Plan 2292).

Orden i utleieavtaler

Juridisk vil i perioden foreta en omfattende gjennomgang av avtaler om utleie av grunn og bygg som kommunen eier. Målet er at utleie til eksterne leietakere blir mer i samsvar med kommunens retningslinjer om tidsbestemte avtaler til markedspris.

6.3 Miljø

6.3.1 Tjenestebeskrivelse

Miljøavdelingen i kommunen arbeider med ulike tema relatert til bærekraftig utvikling og har ansvar for at tiltakene gjennomføres i alle avdelinger, som en del av den daglige planleggingen, forvaltningen og driften.

En bærekraftig samfunnsutvikling imøtekommer behovene til dagens generasjon, uten å redusere og ødelegge kommende generasjoners muligheter for å dekke sine behov.

	Økonomi for Miljø 2015-2018	2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	4 549	4 549	4 549	4 549
	Endringer:				
202	Forurenset Sjøbunn	500	500	500	500
203	Justering av prosjektene "Endring av reisevaner" og "Miljøsøndag"	-400	-400	-400	-400
204	Effektiviseringskrav	-100	-100	-100	-100
	Korrigert netto budsjettrammer 2015-2018	**4 549**	**4 549**	**4 549**	**4 549**

Tabell 6.2 Økonomi for Miljø 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

6.3.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Rapportere på klima- og miljøplanen

Klima- og miljøplan 2010-2025 (http://www.stavanger.kommune.no/Documents/Natur%20og%20milj%C3%B8/Aktuelt/Klima-ogmiljoplan2010-2025_190510_rev_zip.pdf) er det overordnede dokumentet for arbeidsoppgavene i avdelingen. Planen er samordnet med kommuneplanen som ble vedtatt i 2011.

Miljøavdelingen arbeider med å lage 75 gode og kvalitetssikrede indikatorer, som skal vise effekten av kommunens klima- og miljøarbeid. Ett eksempel er bedre dokumentasjon på endring i bruk av sykkel som transportmiddel, som er en del av kommunens sykkelsatsing.

Den første årsberetningen på kommunens oppfølging av klima- og miljøplanen legges fram i 2015.

Videreføre Framtidens byer-prosjekter

Når Framtidens Byer (FB) nå sluttføres, vil Miljøavdelingen videreføre disse prosjektene:

- *Strategi for energi- og varmeløsninger i regionen* er innarbeidet i utkast til ny kommuneplan. Strategien følges opp med energiutredninger for utbyggingsområdene Atlanteren, Madla – Revheim og Nore Sunde. Strategien peker på flere oppgaver, som vil bli fulgt opp i den regionale samarbeidsgruppen, der Greater Stavanger har sekretariat.
- Prosjektet *Oljefri Nord-Jæren*, med fjerning av oljekjeler og erstatning av olje med fornybare eller klimanøytrale energikilder, fortsetter i tre år til.

Agenda 21 Stavanger, miljøvern for folk på jobb og hjemme

Agenda 21 har sitt utspring i FNs konferanse for miljø og utvikling i Rio i 1992. Miljøavdelingen samarbeider med næringslivets stiftelse *Grønn By* i Agenda 21-arbeidet:

- Samarbeidet med nabokommunene om miljøsertifisering av bygg. Den gjennomførte Miljøfyrtårn-sertifiseringen av kommunale bygg krever kontinuerlig oppfølging og jevnlige resertifiseringer.
- Miljøveiledning for småbarnsfamilier, borettslag, velforeninger og ulike virksomheter fortsetter.
- Arrangementene Grønn frokost, Earth Hour, Fairtrade-dagen, Verdens miljøverndag og Miljøsøndag er viktige for å synliggjøre klima- og miljøutfordringene og mulige løsninger.
- Klimasiddis, en mobilisering av innbyggere og husholdninger for å nå klima- og miljømål, førte i 2013 til et samarbeid med Urban Sjøfront og Selvaag bygg. Dette arbeidet videreføres i andre utbyggingsområder og som verktøy for borettslag og velforeninger.
- Arbeidet med å øke andelen økologisk mat og drikke i kommunale virksomheter fortsetter, men i mindre omfang enn i 2014 på grunn av redusert statlig støtte. Arbeidet skjer i samarbeid med Ullandhaug Økologiske Gård, Fylkesmannen og andre.

Mer miljøvennlige reisevaner

Som et ledd i kommunens arbeid med transportutfordringene i regionen, bistår Miljøavdelingen bedrifter som vil legge om til mer miljøvennlige reisevaner for sine ansatte. Også i planperioden fortsetter kommunen å tilby informasjon og tiltakspakker for å kartlegge reisevaner og mobilisere for mer sykling. Arbeidet er også en del av Sykkelløftet (http://sykkelloftet.no/).

Hvor forurenset er havnebassenget?

Arbeidet med å kartlegge forurensing i havnebassenget (http://www.stavanger.kommune.no/no/Tilbud-tjenester-og-skjema/Natur-og-miljo/Ren-og-sunn-by/Forurenset-sjobunn/) fortsetter. Prosjektet er 70-80 prosent støttet av Klima- og forurensingsdepartementet (Klif). Klif har utpekt 17 havner i landet hvor de pålegger lokale myndigheter å kartlegge og å vurdere tiltak for å begrense skadene fra forurensede sedimenter på sjøbunnen. Kartlegging, analyser og vurdering av om det må gjøres tiltak i sjøen pågår. I 2015 vil de første områdene ved Hundvåg og Buøy få en klargjort status.

Internasjonalt arbeid

Evalueringen av et tiårig demokrati- og miljøsamarbeid med vennskapsbyen Antsirabé på Madagaskar er forsinket som følge av landets politiske situasjon. Avsluttende møte for dette KS-støttede prosjektet er utsatt til 2015. Et mulig nytt prosjekt med Antsirabé og Madagaskar for å videreføre erfaringene til andre kommuner er fortsatt under vurdering i dialog med KS. Fredskorps-arbeidet er lagt i bero, men det er etablert kontakt med Universitetet i Stavanger for eventuell videreføring av tema som kommunen har jobbet med i Madagaskar. Også Stavangers vennskapsby Nablus i Palestina støttes med midler til klimatiltak. Det skal utvikles et tettere samarbeid med byer som ligger langt framme på miljø- og klimatiltak i Europa. Stavanger er godkjent som assosiert medlem i Eurocities (http://www.eurocities.eu/) og Miljøavdelingen følger opp mulige samarbeidsprosjekter i 2015 og fremover.

6.4 Stavanger eiendom

6.4.1 Tjenestebeskrivelse

Stavanger eiendom ivaretar rollen som eier og forvalter av alle kommunale bygg som består av om lag 2500 boliger, 53 skoler, 82 barnehager og om lag 350 andre eiendommer med bygg. Dette utgjør et samlet areal på ca. 750 000 m^2. Bygningsmassen representerer en antatt samlet verdi på mer enn kr 13 mrd.

Stavanger eiendom har i tillegg ansvar for planlegging, prosjektering og gjennomføring av kommunale byggeprosjekt og selvbyggerordningen.

	Økonomi for Stavanger eiendom 2015-2018	2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	-279 492	-279 492	-279 492	-279 492
	Driftskonsekvenser av investeringer:				
54	Økte vedlikeholds- og renholdsutgifter til nye bygg	20 300	31 100	52 250	59 550
	Endringer:				
236	Forsikring bygg	1 200	1 400	1 600	1 800
237	Volumøkning, bofellesskap og omsorgsboliger, husleieøkning	-1 900	-5 500	-5 950	-5 950
238	Strøm nødaggregat, private ideelle sykehjem	4 500	0	0	0
239	Kommunale boliger, effekt av tidligere års regulering av husleie	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
240	Tilskudd til presteboliger	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
241	Vedlikehold for administrasjons- og formålsbygg, reduksjon	-23 950	-3 050	21 950	31 950
242	Bortfall av leieutgifter til Forsvarsbygg	-1 300	-1 300	-1 300	-1 300
243	Generell reduksjon teknisk drift Forus	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
244	Effektiviseringskrav	-950	-950	-950	-950
	Korrigert netto budsjettrammer 2015-2018	**-288 592**	**-264 792**	**-218 892**	**-201 392**

Tabell 6.3 Økonomi for Stavanger eiendom 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

6.4.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Vedlikehold av bygg

På bakgrunn av en omfattende tilstandsanalysene på kommunale bygg utført i 2013, er det foretatt en kostnadsestimering for rehabilitering av bygningsmassen for å komme opp på brukbar eller bra standard. Vedlikeholdsetterslepet ble beregnet til kr 2,0 mrd. Korrigert for bygg som ikke er i daglig bruk, samt bygg som er planlagt revet/solgt, utgjør vedlikeholdsetterslepet kr 1,85 mrd.

Kategorisering av standard for forvaltning, drift og vedlikehold (FDV) av kommunens bygningsmasse tar utgangspunkt i Holte-modellen. Modellen har tre satser for løpende FDV. Lav sats som kun innebærer forfallende vedlikehold, og som vil gradvis nedjustere standard på bygg. Middels sats som medfører

verdibevarende vedlikehold, og høy sats som gir mulighet for utvikling av byggene basert på standardheving og forskriftskrav.

Nåværende FDV-budsjett utgjør 89 prosent av Holte-modellen lav sats. Sammenlignet med verdibevarende vedlikehold, definert som Holte – middels sats, framkommer en årlig budsjettunderdekning på kr 221 mill. Budsjettjustering til verdibevarende vedlikehold må skje over en lengre periode enn kommende fireårsperiode.

Sparer energi i kommunale bygg

Stavanger eiendom gjennomfører et omstillingsprosjekt innen energiledelse og effektiv drift. Prosjektet er inne i sitt andre år og vil bli ferdigstilt i 2016. Målet er å nedjustere energiforbruk i de 49 kommunale byggene som er med i prosjektet med 25 prosent. I planperioden vil rådmannen prioritere tiltak i eksisterende bygg og gjennomføre lønnsomme energitiltak, men også sikre gode energiløsninger i rehabiliteringer og nybygg. For å nå de ambisiøse målsetningene i kommunens klima- og miljøplan vil det foreslås flere energitiltaksprosjekter i årene som kommer. I kommende planperiode er avdelingens mål å sertifisere seg i energiledelse gjennom den internasjonale standarden NS-EN ISO 50001:2011 (http://www.standard.no/no/Nettbutikk/produktkatalogen/Produktpresentasjon/?ProductID=525400).

Stavanger eiendom skal gjennomføre et av de lokale fullskalaforsøkene i EU-fyrtårn-prosjektet *Triangulum*. Stavanger skal, sammen med Eindhoven og Manchester teste ut innovative løsninger for mer bærekraftige bysamfunn i en femårsperiode fra 2015. Prosjektet tar utgangspunkt i allerede vedtatte planer og handler om å videreutvikle systemer for energioppfølging, og bidra til at bygg for offentlige formål blir smartere.

Bekjempelse av legionella

Bekjempelse av legionella blir et prioritert område også i kommende fireårsperiode. Høsten 2014 ble det vedtatt nye rutiner for håndtering av legionella i dusjanlegg, som gjør det lettere å vurdere om bygg skal holdes stengt eller ikke dersom rutinekontroller avdekker funn av legionella. Et forskningsprosjekt i samarbeid med IRIS ferdigstilles i 2015 og vil danne grunnlag for bedre risikostyring og risikokommunikasjon ut mot brukerne.

Nye nasjonale krav utfordrer

Stavanger eiendom har ansvar for å følge opp stadig nye nasjonale krav til byggeiere. Det er knyttet stor usikkerhet til hva slike krav vil bety økonomisk for kommunen. Innen utgangen av 2020 er det blant annet et nasjonalt mål at alle offentlige bygg skal være universelt utformet. Det er ikke kjent om det vil bli noen statlige støtteordninger for dette arbeidet. I tillegg skal nye krav og pålegg innen brann, miljørettet helsevern, innemiljø og brukertilpasning etterleves. Tilpassing til nye pedagogiske metoder og utbygging av tele- og datanett i byggene er eksempler på brukertilpasning. Kostnadene til dette kommer i tillegg til ordinært vedlikehold.

6.5 Park og vei

6.5.1 Tjenestebeskrivelse

Park og vei har ansvaret for å forvalte, vedlikeholde, bygge og utvikle alle kommunale utendørs områder og anlegg. I tillegg til dette har Park og vei ansvar for Stavanger botaniske hage (http://stavanger.kommune.no/botaniskhage) og Stavanger friluftssenter (http://www.stavanger.kommune.no/no/Tilbud-tjenester-og-skjema/Kultur-idrett-og-fritid/Fritid1/Friluftsliv/Stavanger-friluftssenter/).

Forvaltningen omfatter trafikksikkerhet, tilrettelegging for torg- og uteservering, midlertidige trafikkomlegginger, trefelling, godkjenning av planer for tiltak på kommunale uteområder, gravemeldinger, sikkerhetstilsyn for lekeutstyr i offentlige områder, arealtillatelser for utendørs arrangementer, naturforvaltning, viltforvaltning og forvaltning av kommunale båthavner (http://www.stavanger.kommune.no/no/Tilbud-tjenester-og-skjema/Kultur-idrett-og-fritid/Fritid1/Batliv1/Bathavner/) og kolonihager (http://www.stavanger.kommune.no/no/Tilbud-tjenester-og-skjema/Kultur-idrett-og-fritid/Fritid1/Friluftsliv/Parker-og-friomrader/kolinihager/).

Park og vei fastsetter standard, bestiller og kvalitetssikrer vedlikeholdet av de kommunale uteområdene. Tjenestene har hittil i hovedsak vært kjøpt fra Stavanger Natur- og Idrettsservice KF, men tjenestene for Tasta bydel blir fra november 2014 kjøpt fra en annen leverandør.

	Økonomi for Park og vei 2015-2018	2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	147 302	147 302	147 302	147 302
	Driftskonsekvenser av investeringer:				
44	Framkommelighet	400	800	1 200	1 600
45	Trafikksikkerhet og miljø	300	600	900	1 200
46	Etterslep vedlikehold park, friområder og aktivitetsanlegg	200	400	600	800
47	Nye anlegg	600	1200	1 800	2 400
48	Plasser, veien og torg ved Stavanger konserthus IKS	200	400	600	800
	Endringer:				
208	Biologisk mangfold	250	500	750	1 000
209	Ny drifts- og vedlikeholdsavtale med Lyse	100	200	300	400
210	Vedlikeholdsetterslep uteområder, kommunale bygg	250	250	250	250
211	Økt tilskudd til friluftsområdene, Attende, Arboreet	350	450	600	750
212	Uteservering, økt avgift	-500	-500	-500	-500
213	Småbåthavn, økte leieinntekter	-500	-500	-500	-500
214	Rammereduksjon park og vei	-400	-400	-400	-400
215	Vedlikehold gater og veier, økt rensing av gatesluk, reduksjon	-2 050	-2 050	-2 050	-2 050
216	Drift og vedlikehold sentrum, reduksjon	-1 800	-1 800	-1 800	-1 800
217	Vedlikehold parker, friområder og utendørs idrettsanlegg, reduksjon	-4 250	-4 250	-4 250	-4 250
218	Bruk av sommerblomster, julebelysning, reduksjon	-350	-350	-350	-350
219	Bidrag fra vertskommune under festival, reduksjon	-1 200	-700	-1 200	-700
220	Tilskudd til private lekeplasser, avvikling	-450	-450	-450	-450
221	Effektiviseringskrav	-950	-950	-950	-950
	Korrigert netto budsjettrammer 2015-2018	**137 502**	**140 152**	**141 852**	**144 552**

Tabell 6.4 Økonomi for Park og vei 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

6.5.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

I den kommende perioden blir aktivitetsnivå innenfor både utvikling- og vedlikehold tilpasset trangere økonomiske rammer.

I en slik situasjon vil Park og vei særlig prioritere tiltak og områder for barn og unge. Det betyr trafikksikkerhet, miljøgater/gatetun, skolegårder, barnehager, lekeplasser, nærmiljøanlegg, nabolagsparker, sosiale møteplasser og idrettsanlegg.

Tilrettelegge for en økende befolkning

I tilretteleggingen for en økende befolkning skal Park og vei delta i overordnet planlegging og gjennomføre konkrete tiltak. Også i denne sammenheng gjelder de nevnte prioriteringene og prosjekter som Park og vei allerede er i gang med.

Folkehelse i nærnatur og trafikksikring

Park og veis viktigste bidrag til Stavanger kommunes satsing på folkehelse i perioden blir trafikksikkerhetsarbeidet og tilrettelegging for friluftsliv i nærmiljøet. Områder i Stavanger med lav levekårsindeks vil bli prioritert.

Folkehelsesatsingen 52 hverdagsturer (http://www.stavanger.kommune.no/52) skal, i samarbeid med Stavanger Turistforening og andre aktuelle deltakere, videreutvikles og videreføres i hele perioden.

Stavanger på sykkel

For å koordinere og sørge for gjennomføring av den vedtatte satsingen på sykkel (http://www.stavanger.kommune.no/sykkel) som transportform i Stavanger er organisasjonens kompetanse styrket. Gjennom samordning av planlegging, utbygging, holdningskampanjer, drift og vedlikehold skal sykkelandelen i Stavanger økes. Satsingen er også et bidrag til å løse utfordringer for framkommelighet på veiene i regionen, og vil kreve betydelige ressurser i årene som kommer. I tillegg til egne ressurser forutsettes det betydelige bidrag fra Jærenpakke 2.

Vedlikehold med begrenset verdibevaring

Arbeid med vedlikehold av veier, uteanlegg og friområder for å bevare verdiene blir mer utfordrende enn det har vært.

På bakgrunn av tilstandsanalysene på uteanlegg ved skoler, barnehager og sykehjem utført i 2013, har avdelingen foretatt en kostnadsestimering for rehabilitering av uteområdene til en god standard som innebærer at områdene har normal slitasje og er vedlikeholdt. Vedlikeholdsetterslepet ble beregnet til kr 380 mill., eks. etterslep på skolegårder, kr 50 mill., som rehabiliteres gjennom *prosjekt skolegårder*. Forskyving av vedlikeholdsarbeidet kan gi et ytterligere forfall og økning av vedlikeholdsetterslepet.

Prosjekt skolegårder, videreføres på samme nivå i kommende periode. Vedlikeholdet gjennomføres slik at ytterligere forfall i teknisk tilstand og aktivitetsverdi i størst mulig grad unngås.

Det er avdekket et betydelig etterslep i vedlikehold av bruer og kaier som kommunen har ansvar for. For enkelte anlegg er det av sikkerhetshensyn innført begrensninger i trafikk og bruk. Det er i perioden ikke avsatt ressurser til forvaltning eller rehabilitering av disse.

Skjøtsel av de store friområdene krever kontinuerlig oppmerksomhet for å sikre effektiv ressursbruk. Det er et stort behov for å utvikle metoder som er mer effektive og miljøvennlige. Ett eksempel er overgang til giftfri ugraskontroll, som gjennomføres på alle uteområder fra og med 2015.

Valg av materialer og løsninger i de tre prioriterte urbane områdene; Stavanger sentrum, Bjergsted og Stavanger Forum, holder et høyere nivå enn resten av byens uteområder. Rådmannen vil tilstrebe et så godt vedlikehold som mulig innenfor gitte rammer.

Forvaltningen av Tasta bydel blir en særlig utfordring. Vedlikeholdet skal gjennomføres av en privat entreprenør, foreløpig ut 2016. I tillegg skal Hinna bydel forvaltes på samme måte av Stavanger Natur- og Idrettsservice for å kunne få et riktig sammenligningsgrunnlag mellom tradisjonell kommunal og konkurranseutsatt drift. Oppfølging og kvalitetssikringen vil kreve betydelige ressurser og prioritering i parkseksjonen i årene som kommer.

Handlekraftig organisasjon og attraktiv arbeidsgiver

Arbeidet med å komplettere og operasjonalisere bestiller- og forvaltningssystemene vil bli prioritert gjennom hele perioden. Dette vil gi bedre oversikt over hva kommunen faktisk forvalter i park- og veisektoren, noe som igjen vil danne grunnlag for mer effektiv planlegging av drift og vedlikehold.

Rådmannen vil i perioden prioritere å få avklart forholdet mellom privat og offentlige veier og å få på plass en hensiktsmessig forvaltning av bruer og kaier.

6.6 Idrett

6.6.1 Tjenestebeskrivelse

Idrettsavdelingens hovedoppgave er å legge til rette for den organiserte idrettsaktiviteten på kommunens utendørs idrettsanlegg, i idrettshaller, svømmehaller, skolelokaler og skolebasseng.

Avdelingen fordeler treningstid til brukerne av anleggene. Idrettsrådet vil fra 2015 tildele treningstid på de anleggene som den organiserte idretten bruker på kveldstid, som idrettshaller og utendørsanlegg. Etter tildelingen vil idrettsavdelingen være ankeinstans.

Avdelingen har også ansvar for å levere brukertjenester til idrettslagene og andre brukere, i forbindelse med ulike arrangement i idrettsanleggene.

Andre viktige oppgaver er å fordele ulike tilskudd og å gjennomføre behovsanalyser som grunnlag for politiske beslutninger i forbindelse med utbygging av nye idrettsanlegg.

	Økonomi for Idrett 2015-2018	2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	110 455	110 455	110 455	110 455
	Driftskonsekvenser av investeringer:				
49	Kvernevik svømmehall, drift fra november 2015	700	4 250	4 250	4 250
50	Hundvåg svømmehall, drift fra april 2015	2 850	4 250	4 250	4 250
51	Drift og vedlikeholdsutgifter av utstillingshall	400	400	400	400
52	Dobbel idrettshall Hetlandshallen, drift fra juli 2018	0	0	0	600
53	Drift Nye Gamlingen	0	0	1 500	1 500
	Endringer:				
222	Leie og driftsutgifter for bruk av areal i idrettshaller/utstillingshaller	8 300	10 800	10 800	10 800
223	Leieinntekter ONS, utgår i 2015 og 2017	1 050	0	1 050	0
224	Volumøkning, billettpriser Kvernevik og Hundvåg svømmehall	-1 200	-1 500	-1 500	-1 500
225	Økning av billettpriser i svømmehallene	-500	-1 000	-1 500	-2 000
226	Beach volleyball World Tour Stavanger 2014-2016	0	0	-2 500	-2 500
227	Leieinntekter OTD	-700	0	-700	0
228	Gamlingen stenges fom september 2015	-750	-750	-750	-750
229	Redusert forbruk på andre driftsutgifter	-1 650	-1 650	-1 650	-1 650
230	Redusert renhold garderober, materiellkjøp, morgentrening, sommerstenging m.v. (NIS)	-1 950	-1 950	-1 950	-1 950
231	Reduserte utbetalinger på større idrettsarrangement	-700	-700	-700	-700
232	Reduksjon i tilskuddet til idretten (drift av Idrettsrådet)	-350	-350	-350	-350
233	Reduksjon i anleggstilskudd	-350	-350	-350	-350
234	Redusert driftstilskudd til idrettslag	-900	-900	-900	-900
235	Effektiviseringskrav	-150	-150	-150	-150
	Korrigert netto budsjettrammer 2015-2018	**114 555**	**120 855**	**119 705**	**119 455**

Tabell 6.5 Økonomi for Idrett 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

6.6.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

AktivBy som bookingsystem og informasjonsverktøy

Idrettsavdelingen satte bookingsystemet og informasjonsverktøyet AktivBy (https://aktivby.stavanger.kommune.no/)

i drift våren 2014. Avdelingen vil det første driftsåret arbeide for å få flest mulig av våre brukere til å ta i bruk systemet, slik at innbyggerne får raskere informasjon og svar på sine forespørsler om bruk av anleggene.

Følge opp fagplanen for idrett 2014-2029

Rådmannen vil fortsatt legge til rette for å bygge idrettsanlegg som prioriteres i *Fagplan for idrett 2014-2029* og *Kommuneplan for idrett, fysisk aktivitet og naturopplevelse 2010–2022*.

I første omgang bidrar Idrettsavdelingen med å realisere de to nye svømmehallene (http://sharepoint/steder/prosjektplassen/hop2013_2016/HP%2020152018/H%AFP%20hoveddokument%201/de%20to%20nye%20sv%BFmmehallene) på Hundvåg og i Kvernevik. De vil bli åpnet for bruk i 2015. I tillegg pågår arbeidet med å realisere folkebad i Jåttåvågen.

Legge til rette for flere innendørsaktiviteter

Idrettsavdelingen vil arbeide for å legge til rette for flere idrettsaktiviteter i nye haller. Flere haller vil bli tatt i bruk i planperioden, blant annet Hjertelagshallen, Forum Expo, ny idrettshall i Siddishallen, Vikinghallen – ny idretts- og fotballhall og idrettshallene ved bedriftsidrettsanlegget på Forus.

6.7 Vann og avløp

6.7.1 Tjenestebeskrivelse

Vann og avløp har ansvaret for Stavanger kommunes vann- og avløpsanlegg og tjenester forbundet med utbygging, forvaltning, drift og vedlikehold av disse. Virksomheten er gebyrfinansiert med hjemmel i *Lov om kommunale vass- og kloakkavgifter.* Vann og avløp har også en rekke tilsynsoppgaver og er organisert etter bestiller-utførermodellen. Fullt bemannet har fagavdelingen 50 medarbeidere fordelt på tre seksjoner. Prosjektering og anleggsutførelse av investeringsprosjektene ivaretas av Plan- og anleggsavdelingen.

	Økonomi for Vann og avløp 2015-2018	2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	-9 195	-9 195	-9 195	-9 195
	Endringer:				
245	Fastledd, IVAR	1 222	3 460	8 696	15 547
246	Mengdevariabelt ledd, IVAR	2 044	3 962	10 192	18 109
247	Bemanningsøkning iht. hovedplan	350	700	1 050	1 400
248	Driftsutgifter/generell prisstigning	2 907	3 582	4 271	4 973
249	Avskrivninger	950	2 013	2 913	3 813
250	Renter restkapital	1 923	2 484	2 926	3 344
251	Bruk/avsetning til selvkostfond	-4 666	-2 403	5 597	5 597
252	Gebyrer/gebyrøkning	-4 730	-13 798	-35 645	-52 783
253	Fastledd, IVAR	1 403	3 841	4 562	5 731
254	Mengdevariabelt ledd, IVAR	1 740	5 510	5 800	6 670
255	Bemanningsøkning iht. hovedplan	350	700	1 050	1 400
256	Driftsutgifter/generell prisstigning	4 127	4 874	5 635	6 412
257	Avskrivninger	1 665	3 110	4 448	5 786
258	Renter restkapital	3 092	3 124	3 501	3 843
259	Gebyrer/gebyrøkning	-12 863	-21 159	-24 996	-29 842
	Korrigert netto budsjettrammer 2015-2018	**-9 681**	**-9 195**	**-9 195**	**-9 195**

Tabell 6.6 Økonomi for Vann og avløp 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

6.7.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Klimautfordringer

Vann og avløps hovedforpliktelse, som er å levere vann og motta avløpsvann på en forsvarlig måte, blir påvirket av klimaendringene. Mer nedbør og høyere vanntemperatur i vannkilden påvirker kvaliteten på råvannet. Hyppigere forekomster av store nedbørsmengder på kort tid gjør at avløpsnettets kapasitet oftere

blir overskredet, og dette fører til flere oversvømmelser.

Mer nedbør med høyere intensitet og stigende havnivå fører også til at overløpene oftere trer i funksjon, sjønære anlegg får mer drifts- og vedlikeholdsproblemer, og sjøen blir mer forurenset. For å forebygge uønskede klimakonsekvenser på best mulig måte har Vann og avløp et ansvar for å påvirke at arealplanleggingen i kommunen prioriterer flomveier og metoder for å fordrøye og forsinke vannet.

Stavanger kommune må styrke kompetansen på området og bygge anlegg som er robuste nok til å håndtere større vannmengder på kort tid. En forsvarlig klimaberedskap innebærer også at drift og vedlikehold av vann- og avløpsnettet holder et forsvarlig nivå.

Drift og vedlikehold av avløpsnettet

Vann og avløp følger opp avløpsforskriften, som tilfredsstiller kravene i EU's avløpsdirektiv. Den har innvirkning på alle aktivitetene til avløpsverket. Særlig gjelder dette kravene til:

- kapasitet på avløpsnettet og reduksjon av fremmedvann. Fremmedvann er overvann som utilsiktet havner i ledningsnettet.
- reduksjon av overløpsdrift og forurensende utslipp
- oppgradering av avløpspumpestasjonene
- fornying av i gjennomsnitt én prosent av avløpsledningene årlig.

God og sikker vannforsyning

For å opprettholde, eller forbedre kvaliteten og sikkerheten i vannforsyningen, arbeider Vann og avløp for å:

- redusere vannlekkasjer og bruddhendelser
- intensivere arbeidet med rengjøring og sikring av ledninger og kummer
- fornye i gjennomsnitt én prosent av vannledningene årlig
- kontinuerlig vurdere og overvåke sikkerheten og kvaliteten i vannforsyningen.

Redusere miljøkonsekvenser

Vann og avløp bidrar til å redusere utslipp av forurensende stoffer til vannmiljøet. Derfor må fagavdelingen også arbeide for å redusere andre miljøskadelige utslipp som følge av egne aktiviteter. Viktige tiltak i perioden for å oppnå dette vil være å:

- redusere energiforbruket
- redusere transportbehovet
- vurdere valg av materiell og miljøbelastningen ved produksjon, montering, bruk og gjenbruk (livsløpsvurderinger).

6.8 Renovasjon

6.8.1 Tjenestebeskrivelse

Fagavdelingen Renovasjon skal sikre innbyggerne i Stavanger økonomisk effektive og miljøvennlige avfallstjenester preget av et høyt servicenivå. Avdelingen har ansvar for, samt bestiller all innsamling av husholdningsavfall. Den forvalter abonnementene og driver informasjons- og motivasjonstiltak. Renovasjon er også myndighet i saker knyttet til forurensning og forsøpling. Fagavdelingen kjøper inn alle innsamlings- og behandlingstjenester fra private eller interkommunale avfallsselskap.

	Økonomi for Renovasjon 2015-2018	2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	140	140	140	140
	Standard- og volumendringer:				
260	Økt leveringsgebyr og -mengde til IVAR	1 905	3 267	4 663	6 095
261	Renovasjonen IKS og Norsk gjenvinning, volumøkning	2 410	4 308	6 280	8 278
262	Kalkulerte finanskostnader	117	-63	-255	-440
263	Generell prisstigning innkjøpte varer og tjenester	1 023	1 825	2 503	2 062
264	Gebyrer/generell gebyrøkning	-3 572	-8 005	-11 480	-14 605
265	Bruk av bundet fond	-1 883	-1 332	-1 711	-1 390
	Korrigert netto budsjettrammer 2015-2018	**140**	**140**	**140**	**140**

Tabell 6.7 Økonomi for Renovasjon 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

6.8.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Sortering av avfall i et automatisk sorteringsanlegg

IVAR IKS har vedtatt bygging av et sorteringsanlegg for restavfall som trolig vil være i drift rundt årsskiftet 2016/2017. I denne sammenhengen er det viktig å utrede hvilke omlegginger som må til i kommunen, sammenlignet med dagens innsamlingsordninger. Hensikten er å gi innbyggerne best mulig service, kombinert med økt gjenvinningsgrad og kostnadseffektiv drift. Når anlegget kommer i drift, vil Renovasjonsavdelingen avvikle de rundt 60 ubetjente miljøstasjonene for plast- og glassemballasje.

Videreutvikle hentavfall.no

Bestillingsordningen for grovavfall, hageavfall og farlig avfall er en ubetinget suksess. I planperioden vil rådmannen arbeide for å utvide ordningen til å omfatte glassemballasje og tekstiler. Dette er et ledd i det kontinuerlige arbeidet med å yte best mulige renovasjonstjenester til lavest mulig pris for innbyggerne.

6.9 Plan og anlegg

6.9.1 Tjenestebeskrivelse

Plan og anlegg har ansvar for prosjektering og bygging av offentlige vei-, vann- og avløpsprosjekter som utføres i regi av Stavanger kommune.

Her inngår også teknisk tilrettelegging i de kommunale utbyggings- og transformasjonsområdene, i tillegg til godkjenning og oppfølging av vann- og avløpsanlegg i private utbyggingsprosjekter. Totalt utgjør dette et årlig investeringsvolum på rundt kr 150 mill., fordelt på 30–40 prosjekter.

Plan og anlegg utfører også oppdrag for andre aktører med ansvar for infrastrukturtiltak, som Statens Vegvesen, Lyse AS, IVAR IKS og ulike tele- og kabelselskaper. Koordinering av disse infrastrukturtiltakene er en viktig og utfordrende del av avdelingens oppgaver.

6.9.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Plan og anlegg vil legge vekt på å videreutvikle avdelingens konkurransekraft, gjennomføringsdyktighet og kvalitet i prosjektene. Videre vil samhandlingen med de andre infrastrukturaktørene bli prioritert i perioden. Brukere av tjenestene skal oppleve kommunen som effektiv, dyktig og serviceinnstilt.

Samhandling i egenregidriften

Plan og anlegg arbeider med å øke samhandlingen mellom kommunens egne anleggslag, for å oppnå raskere framdrift og økt konkurransekraft. Prosjektet fortsetter utover i perioden.

Bedre kvalitet på prosjektene

For å nå målene om å oppnå avtalt kvalitet i prosjektene, vil avdelingen videreutvikle kvalitetssystemet med vekt på kontroll og verifikasjon, slik at man unngår feil i plan- og byggefasen.

Bedre samhandling med andre som graver

Rådmannen vil styrke samhandling mellom aktørene som tilrettelegger infrastrukturen i det offentlige rom. Arbeidet i VA-forum sammen med IVAR IKS og eierkommunene fortsetter. Det samme gjør samarbeidet med Lyse AS, Telenor, Statens vegvesen og andre aktører i graveklubben, som ble opprettet i 2011.

Plan og anlegg deltar også i et nasjonalt samarbeidsforum i regi av Norsk vann for å videreutvikle arbeidet med samordningen av ledninger i grunnen.

Bedre samordning av prosjektene gir mindre belastning for de som blir berørt av anleggsarbeidene og effektiviseringsgevinst for aktørene. Kommunen vil høste resultater av arbeidet ut over i planperioden.

Helse, miljø og sikkerhet i anleggene

I arbeidet med å levere konkurransedyktige prosjekter med høy kvalitet til rett tid, er det viktig å ikke gå på akkord med helse, miljø og sikkerhet. I tekniske produksjonsenheter som Plan og anlegg er det kontinuerlige HMS-arbeidet ekstra viktig.

7 Kommuneovergripende tema

7.1 Kommunereform
7.2 Skatteoppkreverfunksjonen
7.3 Samfunnssikkerhet
7.4 Digital kommune
7.5 Styringsinformasjon og beslutningsstøtte
7.6 Pensjon

7.1 Kommunereform

Regjeringen er opptatt av langsiktig bærekraft og økonomisk robusthet i kommunesektoren, og har derfor satt i gang et arbeid med kommunereform, se Prop.95 S (2013-2014) Kommuneproposisjonen 2015. Bystyret behandlet sak om kommunereformen og bærekraftig utvikling av storbyområdet i september 2014.

Bystyret ønsker å bidra positivt til arbeidet med kommunereformen, og Stavanger kommune ga sin tilslutning til at KS deltar som faglig tilrettelegger og koordinator for lokale/regionale prosesser.

Videre må det etableres en prosess i nært samarbeid med KS regionalt og KS storbynettverk for å vurdere hvilke oppgaver som naturlig kan tillegges større og mer robuste kommuner, som grunnlag for utvikling av en fortsatt konkurransekraftig region.

Stavanger kommune har også tatt initiativ til et samarbeid med Jærrådet for å delta i et regionalt utredningsarbeid, med oppmerksomhet rettet mot styrking av lokaldemokratiet og funksjonelle samfunnsutviklingsområder. Det vil i løpet av november 2014 legges fram sak til formannskapet som grunnlag for videre prosess.

7.2 Skatteoppkreverfunksjonen

Skattedirektoratet har fått i oppdrag å utrede hvordan skatteoppkreverfunksjonen kan overføres fra kommunene til skatteetaten og se på behovet for endringer i regelverket som følger av overføringen. Utredningen skal være ferdig innen 15. november 2014. Lovforslag skal ut på høring rundt årsskiftet, og det er planlagt lovvedtak sent våren 2015 med ikrafttredelse fra 1. januar 2016. Dette skjer på siden av kommunereformprosessen.

Det var forventet at regjeringens forslag om en mulig statliggjøring av skatteoppkreverfunksjonen skulle inngå i kommunereformprosessen og arbeidet med å utrede hvilke oppgaver som kan overføres fra staten til kommunene.

Dagens organisering av skatteinnkrevingen har gitt en effektiv innkreving, basert på nærhet til innbyggerne og kunnskap om lokale forhold. Dette har vært nøkkelen til meget lave restanser både når det gjelder skattekrav og kommunale krav.

7.3 Samfunnssikkerhet

7.3.1 Innledning

Kommunen har, sammen med andre aktører, et stort ansvar for å ivareta samfunnssikkerheten i regionen. Kommunen skal kartlegge hvilke uønskede hendelser som kan inntreffe, og vurdere sannsynlighet og konsekvens av disse. Målet er at samfunnet skal kunne forebygge trusler og håndtere kriser på en effektiv måte.

7.3.2 Risiko- og sårbarhetsanalyser

I prosjektet Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse for Stavangerregionen (HROS) legger samarbeidskommunene Randaberg, Sandnes, Sola og Stavanger opp til en bred involvering av eksterne og interne aktører for å følge opp identifiserte tiltak fra risiko- og sårbarhetsanalysen (ROS-analysen) i tillegg til å gjennomføre beredskapsanalyser og utarbeide samordnede beredskapsplaner.

7.3.3 Tilpassing til et klima i endring

De helhetlige ROS-analysene peker blant annet på Stavangers sårbarhet overfor klimaendringer som følge av omfattende klimagassutslipp. Nærheten til havet gjør vår kommune særlig utsatt.

Stavanger deltar i flere prosjekter for å gjøre kommunen bedre i stand til å håndtere fremtidige klimautfordringer.

Flom og flomveier er viktige tema, både når det gjelder klimautvikling og generelt med tanke på byutvikling. Stavanger er en by uten større vassdrag og elver, og bekkene befinner seg i områder hvor nærliggende utbygging med påfølgende flomfare er lite aktuelt. Urbane flommer som følge av intens nedbør og overbelastning av avløpsnettet kan imidlertid være en utfordring.

7.3.4 Prioriterte oppgaver i planperioden

Beredskapsanalysene skal danne grunnlag for utarbeiding av regionale beredskapsplaner. Engasjement og involvering fra offentlige og private samarbeidsaktører er et suksesskriterium for å sikre et best mulig sluttresultat.

Beredskapsplanene planlegges ferdigstilt mot slutten av 2015. Disse planene vil være utgangspunkt for kommunens øvelser fremover. Mot slutten av planperioden skal HROS-analysen revideres, og denne revisjonen vil skje i takt med revisjon av kommuneplanarbeidet.

Den samme beredskapsprosessen skal også igangsettes for å sikre en god oppfølging av *Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse for Stavanger kommune* (KROS). Dette arbeidet vil medføre en bred involvering av ansatte i kommunen, med deltakelse fra ulike avdelinger og på ulike organisatoriske nivå for å sikre et best mulig sluttresultat. Mot slutten av planperioden skal KROS revideres, også denne revisjonen vil skje i takt med revisjon av kommuneplanarbeidet.

Innen utgangen av 2016 skal Beredskapsavdelingen ha tilbudt kurs i ROS-analyser, beredskapsplaner og øvelser til alle virksomhetene i Oppvekst og levekår. Kursene gir veiledning i gjennomføring av ROS-analyser, utarbeiding av beredskapsplaner og gjennomføring av øvelser. Risikoanalysen og beredskapsplanen revideres årlig.

Stavanger kommune vil i planperioden legge opp til en kontinuerlig forbedring og utvikling av krisestøtteverktøyet CIM. Det vil arrangeres opplæring og øvelser for alle avdelinger i kommunen, i første rekke på ledernivå. For å skape en robust kommunal kriseledelse legges det i planperioden opp til en spesialisering av rollene/funksjonene som skal ivaretas under krisehåndtering.

Regionale og kommunale beredskapsplaner skal være tilgjengelige i CIM. Stavanger kommune deltar i et nasjonalt StorbyCIM-nettverk, hvor grunntanken er å ha et forum for lærings-/erfaringsoverføring storbyene imellom.

Som oppfølging av HROS skal SMS-varsling per mobiltelefon vurderes som tiltak ved akutte hendelser der store befolkningsmengder er involvert.

En egen ROS-analyse av klimaendringer er påbegynt og skal gjennomføres i løpet av perioden. Gjennom å kartlegge konsekvenser av endrede vindforhold, økt- og mer intens nedbør, temperatur, luftfuktighet, erosjon, flom og havnivå, får kommunen oversikt over aktuelle forebyggende tiltak.

Kjennskap til alternative flomveier og potensielt flomutsatte områder er viktig. Det skal derfor gjennomføres en flomveikartlegging i Stavanger hvor havnivå og flomutsatte områder skal kartlegges nærmere. Viktig for alle slike analyser og kartlegginger er at resultatene fortløpende implementeres i kommunens kartverk og at kunnskapen tas i bruk så fort som mulig.

Bestemmelser om VA-rammeplan skal i tillegg sikre at alle planer og utbyggingsprosjekter utformes slik at flom og flomveier blir tatt hensyn til og håndtert på riktig tidspunkt i planfasen.

7.4 Digital kommune

7.4.1 Innledning

Digitaliseringsstrategien og IKT-strategien legges fram parallelt til politisk behandling (administrasjonsutvalget november 2014 – bystyret januar 2015).

Det er satt av kr 38,5 mill. til IT-investeringer i Stavanger kommune i kommende planperiode.

7.4.2 Digitale løsninger

Behovet for nye digitale løsninger er stort, og brukervennlige selvbetjeningsløsninger etterspurt. Gjennom webbaserte fagsystemer, tilgang til velferdsteknologi og nettsider som integrerer med bakenforliggende systemer skal kommunen tilby løsninger som effektiviserer samhandling og tjenesteyting til innbyggere og næringsliv.

Det skal legges til rette for økt åpenhet, digitale tjenester og e-forvaltning. Nytt digitalt sakarkiv, Svar Ut, og digitalisering av eiendomsarkivet er eksempel på store digitaliseringsprosjekt som er under utvikling.

7.4.3 Prioriterte oppgaver i planperioden

Nye løsninger krever kompetanse, både blant ansatte i kommunen og innbyggerne. Arbeid med å forenkle og forbedre er sentralt, men også holdningsarbeid og opplæring er viktig for å ta ut effekter av nye løsninger.

For å få til omstilling og effektivisering i tilstrekkelig grad er det avgjørende å ha ledere og nøkkelpersonell med strategisk IKT-kompetanse, som ser framtidige muligheter og utfordringer i utviklingen og utnyttelsen av ny teknologi. Videre må ansatte ha tilstrekkelig kompetanse til å bruke og utnytte aktuelle IKT-løsninger.

Det er en forutsetning å se fremtidige muligheter og utfordringer både opp mot egen tjenesteproduksjon og når det gjelder utvikling av ny teknologi. Løsninger må fungere på tvers av kommunale enheter og andre forvaltningsnivåer. Implementering av nye løsninger skal foregå innenfor rammene av en lovpålagt og forsvarlig dokumenthåndtering. Økt digitalisering gjør det nødvendig å identifisere risikoområder og iverksette tiltak.

Det stilles også krav til kommunen om en mer helhetlig samfunnsdokumentasjon, noe som innebærer en bevisst strategi for å sikre bevaring av arkivmateriale med kulturhistorisk verdi. Arkivfunksjonen skal styrkes ved å sentralisere arkivtjenesten for de digitale sakarkiver i virksomhetene til byarkivet, og flytte dette til et regionalt arkivsenter på Ullandhaug når det står ferdig.

7.5 Styringsinformasjon og beslutningsstøtte

Rådmannen har i 2014 arbeidet med å få på plass en infrastruktur for uttrekk og presentasjon av styringsdata fra de mange fagsystemene. Økonomisystemet, HR-systemet og pleie- og omsorg har vært prioritert. Det er etablert en datavarehusløsning med utbyggingsmuligheter. Her er styringsdata lagt til rette for multidimensjonale rapporter og analyser. Datavarehuset leverer også data til *SOL* (Styrings- og ledelsesinformasjon), som blir kommunens system for presentasjon av styringsinformasjon for virksomheter og fagavdelinger. *SOL* blir satt i drift i 2015. Rådmannen vil i 2015 arbeide videre med inkorporering av flere fagsystemer og anvendelsesområder i SOL og med utvikling av driftsanalyser og rapporter basert på dataene i datavarehuset. IT-avdelingen er i ferd med å styrke sin kompetanse innen *BI* (Business Intelligence). Dette vil sikre et godt fundament for videre utvikling og drift av løsningene. Det er et generelt behov for å styrke stabenes kompetanse i bruk av analyseverktøy for å få fullt utbytte av de nye mulighetene.

7.6 Pensjon

Stavanger kommune har offentlig tjenestepensjon for ansatte forsikret i KLP. Framover vil særlig akkumulert premieavvik medføre økte kostnader og utfordre kommunens driftsbudsjett. Utvikling i uttak for AFP 62-64 påvirker også kostnadsbildet. I tillegg vil endring i uføretrygd fra 2015 og vurdering av framtidig pensjonsleverandør påvirke det framtidige (netto) kostnadsnivået og kommunens økonomiske interesser utover hva som ligger til grunn i budsjettet i økonomiplanperioden.

7.6.1 Høye framtidige pensjonskostnader

De beregnede pensjonskostnadene som kommunene fører i sine regnskaper har i mange år vært gjennomgående lavere enn de pensjonspremiene de har måttet betale til sine pensjonsleverandører. De årlige avvikene kalles premieavvik. Regelverket ved innføring av ordningen i 2002 forutsatte at premieavviket ville variere mellom positive og negative verdier fra det ene året til det neste, slik at det over en tiårsperiode ville jevne seg ut mot null. Virkeligheten har gitt kommunene flere år med store positive premieavvik som har akkumulert seg opp til store framtidige kostnadsforpliktelser. Særlig årene 2012, 2014 og nå 2015 har – og vil – medføre betydelige inntektsføringer og oppbygging av framtidige kostnader. De årlige avvikene har nå bygget seg opp til et akkumulert premieavvik som for Stavanger kommune utgjør kr 407,62 mill. per 31.12.2013. Nivået er beregnet til å stige til om lag kr 574,22 mill. per 31.12.2015 og utgjør 6,5 % av budsjetterte driftsinntekter. Dette er utgifter som kommunen må dekke inn over driftsbudsjettene de neste 7–10 årene.

Utvikling i premieavvik følger i figur 7.1.

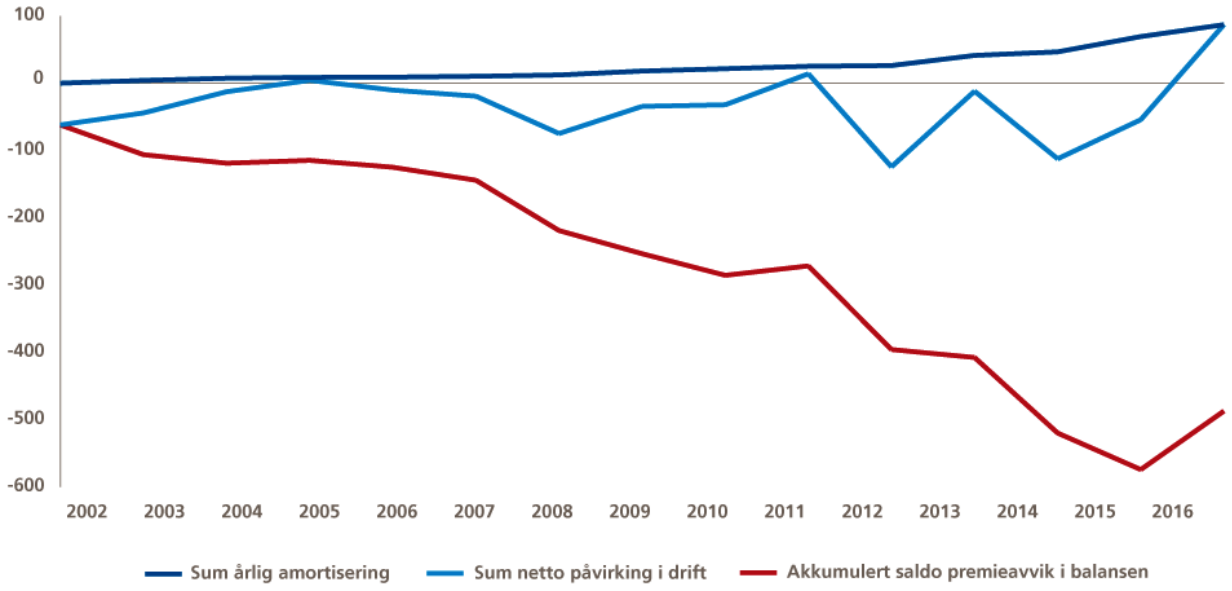

Figur 7.1 Utvikling av premieavvik 2002–2015 for Stavanger kommune. Akkumulert saldo premieavvik i balansen vises her med negativt fortegn for å indikere hvor store inntekter som historisk er bokført og som skal kostnadsføres i framtiden.

Amortiseringstiden – tiden premieavviket skal tilbakeføres på – er redusert fra 15 år i 2002, til 10 år i 2011 og til 7 år fra 2014. Det betyr raskere reduksjon av akkumulert premieavvik (tidligere års inntektsførte premieavvik) og en stadig større kostnadsbelastning på driften. Dette blir særlig utfordrende framover i de årene de nye premieavvikene er små og inntektsføringen ikke dekker kostnadsføringen av tidligere års premieavvik. Rådmannen har vurdert å opprette et særskilt pensjonsfond for å motvirke effekten av framtidige kostnader ved å ta kostnaden når forpliktelsen påløper i regnskapet, men på grunn av den økonomiske situasjonen i inneværende periode har dette ikke vært mulig. For Stavanger kommune vil en stor andel av realveksten i de frie inntektene i årene framover gå med til å dekke pensjon.

7.6.2 Framtidig utvikling i AFP 62–64 – utbetalinger

Stavanger kommune er selvassurandør på AFP 62-64 i motsetning til utjevningsfellesskap på AFP 65-66. Det betyr at kommunen tar fortløpende kostnaden for hver ansatt som benytter ordningen AFP 62-64 og dermed må følge utviklingen for å gi prognoser fram i tid. Ønsket om AFP styres av mange forhold – blant annet private forhold rundt helse og livssituasjon, økonomiske forhold og effekter av mer fleksibelt uttak av alderspensjon og forhold rundt arbeidssituasjonen. I tillegg kommer samfunnstrender, hvor det nå er stadig oftere et uttalt ønske fra både arbeidsgiver og arbeidstaker at den ansatte jobber lenger enn til fylte 67 år.

Utviklingen i Stavanger kommune er en fallende trend for uttak av AFP 62-64, dog høyere enn gjennomsnittet til KLP sine kunder.

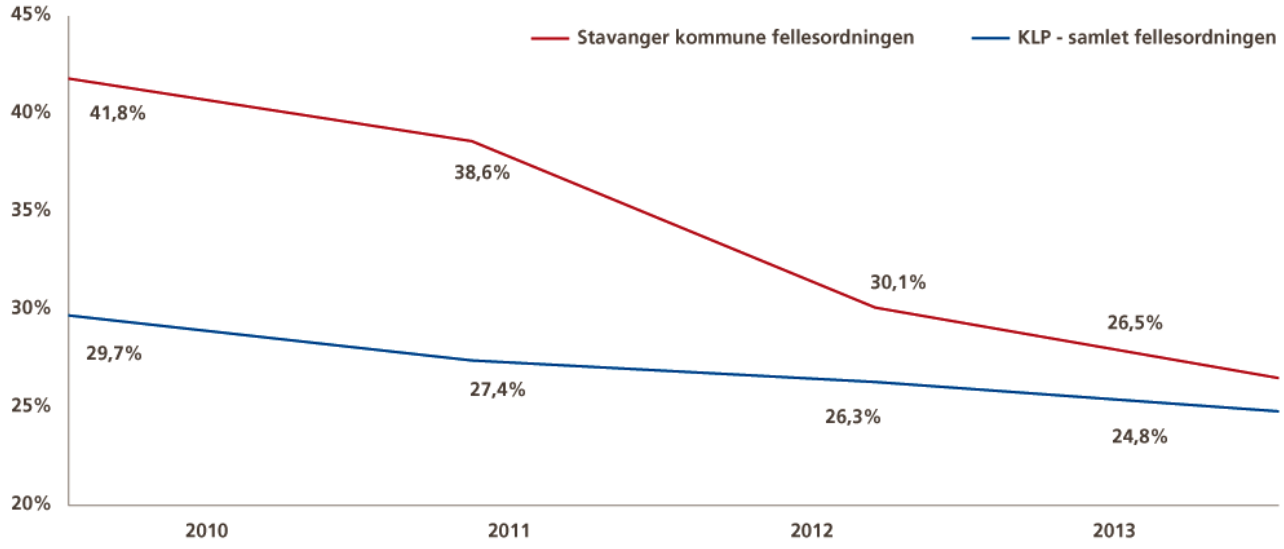

Figur 7.2 Utvikling av uttak av AFP 62-64 målt i prosent av arbeidstakere i samme aldersgruppe per 31.12. hvert år

7.6.3 Etablering av uføretrygd medfører framtidig tilbakebetaling

Stortinget har vedtatt ny uføretrygd fra 01.01.2015. Fram til nå har kommunene innbetalt premier til løpende uførepensjon og oppbygging av risikofondet med bakgrunn i denne forpliktelsen. Antall uføre har gått noe ned over tid. Stavanger kommune har lavere uføreandel enn gjennomsnittet i KLP. Omregning av de framtidige forpliktelsene vil skje med effekt 01.01.2015. Siden framtidige forpliktelser blir lavere, taler dette for en tilbakeføring av for mye innbetalte midler tidligere år inn på premiefondet. KLP har sendt avklaringsbrev til Finanstilsynet hvor de etterlyser klare beregningskriterier. Beløpsstørrelsene er dermed foreløpig ukjent og rådmannen avventer nærmere avklaringer fra KLP på nyåret.

7.6.4 Framtidig pensjonsleverandør og valg av assuranseordning

Stavanger kommune har relativt lavt alderssnitt på kommunens ansatte og lavt uttak av uførepensjon i forhold til gjennomsnittskommunen i Norge. Dette er forhold som trekker i retning av ikke å være en del av et utjevnende pensjonsfellesskap slik som dagens løsning i KLP. De siste par årene har de andre pensjonsleverandørene trukket seg ut av markedet for offentlig pensjon og det er ikke lenger mulig å konkurranseutsette pensjonsleverandøren. Alternativet er da egen pensjonskasse, eventuelt en interkommunal pensjonskasse hvor medlemsmassen har noenlunde lik profil som Stavanger kommune. Rådmannen ønsker å gjennomføre en grundig analyse av hvilken ordning som kommunen er best tjent med både styringsmessig, kvalitativt og økonomisk. Valg av leverandør vil ikke påvirke selve pensjonsordningen som den ansatte har eller pensjonen som kommer til utbetaling. Omlegging av uførepensjon til uføretrygd fra folketrygden med virkning 01.01.2015 vil påvirke analysegrunnlaget og vurderingene rundt dette. En etablering av egen pensjonskasse vil kreve styrking av egenkapital utover vårt

innskudd i KLP, samt en mulig etableringsprosess og driftskonsept må utredes nærmere. Rådmannen vil fremme en sak til politisk behandling når resultatet av utredningsarbeidet foreligger – antakeligvis rundt årsskiftet 2015/2016.

8 Kommunale foretak

8.1 Sølvberget KF
8.2 Stavanger byggdrift KF
8.3 Stavanger Natur- og idrettsservice KF
8.4 Stavanger Parkeringsselskap KF

8.1 Sølvberget KF

Saksframlegg

Referanse	Journalnr.	Dato
BMHE-14/16780-5	90768/14	02.10.2014

Sølvberget
Stavanger kulturhus

Planlagt behandling i følgende utvalg: **Sak nr.:**
Møtedato: **Votering:**

Stavanger formannskap (AU)

Stavanger formannskap

Stavanger bystyre

ÅRSBUDSJETT 2015 OG HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2015–2018 – SØLVBERGET KF

Forslag til vedtak:

1. Overføringene til Sølvberget KF for 2015 fastsettes til kr 59,778 mill. I tillegg dekkes merutgifter som følge av lønnsoppgjør.

2. Det godkjennes et investeringsbudsjett for Sølvberget KF på kr 20,750 mill. i 2015.

3. Vedlagte forslag til drifts- og investeringsrammer for 2015-2018 anses som retningsgivende ved rullering av handlings- og økonomiplanen.

Sammendrag

Sølvberget KF har utarbeidet forslag til årsbudsjett 2015 og handlings- og økonomiplan 2015–2018. Det blir i det følgende redegjort nærmere for foretakets budsjettforslag og rådmannens innstilling. Bystyrets vedtak om budsjett for det kommende kalenderår skal omfatte kommunens virksomhet i kommunale foretak, jf. kommuneloven § 46 nr. 2.

8.1.1 Bakgrunn for saken

Sølvberget KF har utarbeidet forslag til årsbudsjett 2015 og handlings- og økonomiplan 2015-2018. Foretakets styre behandlet budsjettforslaget den 01. september 2014. Styret anmoder om følgende økning i overføringene til Sølvberget KF i perioden 2015–2018 (økning utover budsjett 2014):

2015	2016	2017	2018
kr 6 700 000	kr 7 750 000	kr 7 250 000	kr 6 950 000

Tabell 8.1

Det vises til vedlagt saksfremlegg for en nærmere redegjørelse for budsjettforslaget til Sølvberget KF. Som følge av den økonomiske situasjonen for bykassen i kommende planperiode, tilrår ikke rådmannen godkjenning av alle volumendringer/tiltak i foretakets budsjettforslag. Foretaket blir i 2014 kompensert for lønnsoppgjøret i 2014, som videreføres i 2015, etter at resultatet av lønnsoppgjør mv. foreligger. Korrigert for ekstraordinært tilskudd på kr 2,3 mill. knyttet til ombygging av kafeen og lønns-kompensasjon 2014 er

samlet tilskudd til foretaket på kr 58,128 mill. i 2014.

Foretaket har de senere årene ikke blitt fullt ut kompensert for økte kapitalutgifter, noe som medfører en reduksjon i foretakets ordinære driftsramme. Kapitalutgiftene har nå blitt relativt tyngende i foretakets drift (ca. kr. 3 mill. i 2015). Nye investeringer i planperioden vil gi en ytterligere økning i kapitalutgiftene. Foretaket har i 2013 og 2014 fått økt overføringene med totalt kr 1,2 mill. til å dekke kapitalutgifter. Rådmannen foreslår at foretaket kompenseres med ytterligere kr 1,45 mill. i 2015. Det legges videre til grunn at inntekter fra lån ytt i forbindelse med ombygging av kafeen anvendes til å dekke egne kapitalutgifter.

For 2015 søker foretaket om kr 0,3 mill. til drift av galleri, kr 0,25 mill. til Obstfelderjubileum i 2016 og kr 0,3 mill. til barne- og ungdomslitteraturkonferansen Bokmerket Norden. Rådmannen foreslår at foretaket i 2015 får økt rammen med kr 0,2 mill. til Obstfelderjubileumet i 2016. Samlet overføring til Sølvberget KF i 2015 foreslås etter dette satt til kr 59,778 mill. (kr 58,128 + kr 1,45 + kr 0,2 mill.).

Sølvberget KF har videre foreslått et investeringsbudsjett i 2015 på kr 20,75 mill. Dette inkluderer kr 17,1 mill. til det pågående fornyings- og opprustningsprosjektet «Nye Sølvberget». Det vises til vedlagt saksfremlegg for en redegjørelse for investeringsbudsjettet. Framdrift og låneopptak må tilpasses de til enhver tid gjeldende rammer. Behovet for låneopptak vil være lavere som følge av at foretaket har ubrukte lånemidler. Rådmannen tiltrer forslaget til investeringsramme i 2015.

Inger Østensjø
rådmann

Kristine C. Hernes
direktør økonomi

Bjørn Morten Hermansen
saksbehandler

Vedlegg:
Vedlegg 1: Forslag til årsbudsjett 2015 og handlings- og økonomiplan 2015-2018 – Sølvberget KF
Vedlegg 2: Saksprotokoll

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.

8.1.2 Forslag til årsbudsjett 2015 og handlings- og økonomiplan 2015–2018

Visjon

Sølvberget skal være den beste formidleren av kunnskap for alle og landets fremste arena for kreativitet. Gjennom opplysning og opplevelser skal trofaste gjester beholdes og nye mennesker begeistres. Byens største møteplass skal dyrke romslighet og refleksjon.

Sølvbergets kunnskap og kompetanse skal ikke vokse i takt med byens og regionens befolkning – vi skal ligge foran. Vi skal formidle de gode historiene og være en trygg veiviser i en informasjonsjungel som stadig vokser seg tettere.

Hovedmål

Kunnskap og dannelse

Vi skal sikre alle rett til den samme informasjonsmengden. Vi skal være rustet til å svare på de spørsmålene innbyggerne har – og de spørsmålene de ikke visste at de hadde. Vi skal stimulere til nysgjerrighet og refleksjon.

Opplevelse og formidling

Vi skal by på de gode opplevelsene og formidle de viktige fortellingene til begeistring og glede for stadig nye generasjoner.

Mangfold og muligheter

Vi skal fungere på tvers av kulturell, religiøs og økonomisk bakgrunn – på tvers av økonomiske, aldersmessige og samfunnsmessige skillelinjer. Dette er en viktig ressurs som kan videreutvikles gjennom deltagelse og aktiv formidling.

Møteplass og medvirkning

I en stadig mer fragmentert og kommersiell hverdag er behovet for møteplasser med høye dører og vide porter større enn noen gang. Sølvberget skal preges av nærhet og romslighet slik at vi kan møte innbyggerne der de er og gi dem arenaer for medvirkning, deltakelse og diskusjon.

Virksomheten

Sølvbergets virksomhet består av drift av bibliotek, program- og gallerivirksomhet, internasjonalt kulturnettverk, nettsider og ulike digitale tjenester, Kapittelfestivalen og fase 1 av Litteraturhus/Kiellandsenter. Bibliotekvirksomheten på Sølvberget er fordelt på tre etasjer, med en nyåpnet første etasje med lengre åpent enn etasjene oppover. I tillegg drives flere bydelsrettede tjenester, blant annet tilbud til skoler og barnehager, fengselsbibliotek og Madla bibliotek. Det nasjonale nord-sør kompetansebiblioteket ligger også på Sølvberget. Sølv-berget forvalter Kulturbanken på oppdrag fra kommunen. Sølvberget har samarbeidsavtaler med Rogaland fylkeskommune om fjernlånstjenester og med ICORN, fribynettverket for forfulgte forfattere, om kontorlokaler og annet. Samlet gir dette en bredde få av fylkets kultur-institusjoner er i nærheten av.

Sølvberget har 80 ansatte, fordelt på 64,4 årsverk. Av disse er 3,5 årsverk knyttet til prosjekt-stillinger og 3,5 utleid til ICORN. Sølvberget KF leier kulturhuset, unntatt kinoen, av Stavanger eiendom.

Status

Publikums bruk av Sølvberget sine tjenester er høyt med rundt 1,2 millioner besøk årlig (inkludert SF-kino). Biblioteket har den største andelen besøkende med 870 000 pr år. Besøket er økende etter åpning av ny første etasje i januar 2014. Biblioteket er et viktig tilbud for innbyggerne, og brukes både som læringsarena, sted for opplevelser og møteplass. Arrangement og ulike aktiviteter er en viktig del av tilbudene i biblioteket. Barn og barnefamilier er spesielt prioritert målgruppe. En stor del av Sølvbergets brukere har minoritetsbakgrunn.

Flere saker kommer til å få store konsekvenser for driften av Sølvberget i årene framover:

Januar 2014 åpnet Sølvberget KF nyinnredet første etasje med innvendig trapp som leder publikum oppover i etasjene. Det arbeides med planer for redesign og ominnredning av øvrige etasjer, bl.a. med en del verksteder og møterom som inviterer til medskaping og partnerskap. Sølvberget Galleri har vært stengt siden 2009 på grunn av ombygginger i Kulturhuset og økonomiske nedskjæringer. Det arbeides høsten 2014 med reetablering av galleriet og opp-start av utstillinger.

Formannskapet har vedtatt at driftsmodellen med et litteraturhus som også skal være et Kiellandsenter

legges til grunn for det videre arbeidet med litteraturhus og Kiellandsenter i Stavanger. Det er videre vedtatt at arbeidet med forprosjekt for rehabilitering av Kulturbanken blir sett i gang. Prosjektet skal vise mulig innpassing av et Kiellandsenter og litteraturhus i deler av bygget.

Stavangerforfatteren Sigbjørn Obstfelder er blant landets største lyrikere, og har blitt omtalt som modernismens far i norsk litteratur. 150-årsjubileet for hans fødsel er i 2016, og ansvaret for dette er lagt til Sølvberget.

Økonomi

Investeringer

Sølvbergets investeringer finansieres gjennom låneopptak, som genererer finansutgifter. Da Sølvberget er et kommunalt foretak, er det ingen automatikk i at disse blir dekket av kommunale overføringer.

Det pågående fornyings- og opprustningsprosjekt «Nye Sølvberget» skal etter planen være ferdig i 2016. Ny første etasje som åpnet i januar 2014, har vært en stor suksess som byens dagligstue og møteplass. For å fullføre prosjektet, trengs videre investeringer i 2015 og 2016. Erfaringene med første etasje er lagt til grunn når disse utgiftene er beregnet. En viktig forutsetning for eventuelle videre investeringer, er at det finnes en løsning for å kompensere for finansutgiftene. Ellers vil det være umulig for Sølvberget å ta opp nye lån for å finansiere disse.

Rehabilitering av Kulturbanken og innplassering av litteraturhus/Kiellandsenter

Formannskapet har vedtatt at det skal settes i gang forprosjektering av denne rehabiliteringen. Sølvberget har dialog med Stavanger kommune om saken, og de beregner foreløpige kostnader for prosjektet og melder dette inn til forslag til Handlings- og økonomiplan. Det er antydet en kostnad for et forprosjekt på 2-3 millioner og en totalkostnad for rehabiliteringen på rundt 70 mill. Dermed tas ikke denne investeringen med i forslaget fra Sølvberget.

Drift

Sølvbergets driftsramme er stram i forhold til aktivitetsnivået. Åpning av ny første etasje med åpent til kl 21 om kvelden har vært veldig populært, og det har krevd store omfordelinger av ressursene for å få dette til. Sølvberget satser også stort på arrangement og aktiviteter for å være et attraktivt og levende kulturhus.

Nå er situasjonen slik at Sølvbergets finansutgifter øker på grunn av de siste investeringene. Dersom dette ikke kompenseres, er realiteten at Sølvberget må kutte betydelig i tilbudene til publikum fra 2015 for å få budsjettet i balanse. Dette gjelder selv om det ikke tas opp nye lån.

Budsjettforslag investering 2015–2018

Prioritet	2015	2016	2017	2018
1 Nye Sølvberget: Kostnader med oppgradering av 2- 4. etasje	17 100	5 150		
2 Nytt innleveringsanlegg/utlånsautomater	3 000			
3 Skifte av biblioteksystem og forarbeid til dette		2 000	500	
4 Datautstyr, programvare og nettsider	650	500	500	500
Forslag investeringer 2015–2018	**20 750**	**7 650**	**1 000**	**500**

Tabell 8.2 Budsjettforslag investering 2015–2018

Kommentarer/begrunnelse

1. Nye Sølvberget

Første etasje i oppgraderingen er ferdigstilt, men de resterende etasjene gjenstår, inkludert galleri, flytting av kontorer og åpning av fjerde etasje for publikum. For 2015 planlegges en fullstendig fornying av 2. – 4.etasje som også omfatter skifte av golvbelegg og noe omlegging av ventilasjon på grunn av flytting av kontorer. Flytting av kontorer vil være et viktig HMS-tiltak for å bedre arbeidsforholdene for de ansatte, da det er en utfordring gjennom hele året i forhold til termisk eksponering (kulde/varme/fuktighet/luftkvalitet), spesielt i 4. etasje øst. Det legges opp til å gjenbruke mest mulig av inventaret. Samtidig arbeider man med å skape attraktive miljøer, arbeidsplasser og møterom/verksteder for publikum.

Her er en oversikt over hva som er brukt i prosjektet til nå, og estimerte framtidige kostnader:

Utgifter og estimerte kostnader	
Bevilgning 2012-2013	**17 600**
Brukt 2012 Nye Sølvberget	585
Brukt pr 2013 Nye Sølvberget	8 685
Brukt 1.halvår 2014	1 450
Omdisponert til Renaa 2013	3 500
Beregnet brukt resten av 2014 Nye Sølvberget	700
Beregnet omdisponert til Renaa i 2014	1 300
Beregnet brukt totalt pr 31.12.2014	16 220
Rest	1 380
Framtidig investeringsbehov	**23 650**
Nye Sølvberget 2015 (av dette er 5 mill godkjent for 2014)	14 000
Nye Sølvberget 2015 - golvbelegg, ventilasjon, bør dekkes av huseier	4 500
Nye Sølvberget 2016	5 150
Gjenstående midler	1 380
Total kostnad for prosjektet, unntatt Renaa	**35 070**

Tabell 8.3 Utgifter og estimerte kostnader

Kostnadene med byggeledelse, arkitekt, diverse malerarbeid, elektro osv vil være betydelige. Noen av de byggetekniske utgiftene som gjenstår, som oppgradering av ventilasjon og skifte av golvbelegg, bør dekkes av Stavanger kommune, som er husleier. Dette må det være en dialog med Stavanger kommune om framover, og det er naturlig å se i sammenheng med reforhandlinger av husleieavtalen.For 2012-2013 er det tatt opp lån på kr 17,6 mill til ombyggingsprosjektet «Nye Sølvberget». Av disse er 3,5 mill omdisponert til investeringer i kafeen til Renaa på Sølvberget, og det er søkt om omdisponering av ytterligere 1,6 mill.

Kafeen skal betale tilbake renter og utgifter på disse investeringsmidlene, som et tillegg til husleien. Dermed vil ikke disse lånene belaste Sølvberget med finansutgifter. Prosjektet «Nye Sølvberget» er forsinket, og det er ikke tatt opp lån for 5 mill som er godkjent for 2014. Dette låneopptaket forskyves til 2015.

2. Nytt innleveringsanlegg/utlånsautomater

For 2014 ble det bevilget 1 mill til dette prosjektet. Dette skal dekke RFID brikker (radiobrikker) til hele samlingen, RFID-lesere til utlånsautomater og innleveringsanlegg samt nye alarm-porter.

Innleveringsanlegget foreslås skiftet ut i 2015. Dette er 10 år gammelt og modent for utskiftning. Det er driftsproblemer med anlegget, og det er ikke tilpasset RFID-teknologien. Total kostnad er 3 mill.

3. Skifte av biblioteksystem og forarbeid til dette

Bibits, som leverer biblioteksystemet Aleph til Sølvberget, leverer ikke lenger support på systemet. Sølvberget har valgt å beholde systemet en stund til med support fra Ex Libris i Tyskland.

Det er bevilget 500.000 til forprosjekt og anbudskonkurranse i 2014. Nå er det besluttet å kjøre en felles prosess med andre storbyer når det gjelder dette, noe som betyr at prosessen tar lengre tid enn tidligere antatt. 2 mill til innkjøp av nytt system og 500.000 til ferdigstilling er derfor skjøvet til henholdsvis 2016 og 2017. Det blir trolig ikke aktuelt å benytte investeringene som er godkjent for 2014.

4. Datautstyr og programvare

Årlig sum til innkjøp av datautstyr og programvare er videreført fra forrige HØP. For 2015 er posten økt med 150.000 for å oppgradere nettsidene.

Det siste er helt nødvendig på grunn av både den tekniske utviklingen med mobilløsninger og Sølvbergets app, samt nye lovpålagte krav som gjelder universell utforming av nettsider.

Budsjettforslag drift 2015–2018

	Budsjettforslag drift 2015–2018	2015	2016	2017	2018
	Rammetilskudd gjeldende økonomiplan	56 998	56 998	56 998	56 998
	Lønnsoppgjør	1 350	1 350	1 350	1350
	Finanskostnader nåværende lån	1 950	1 900	1 850	1800
	Finanskostnader nye lån	2550	3400	3450	3500
Prioritet	**Nye tiltak/volumendringer**				
1	Drift av galleri	300	300	300	300
2	Obstfelderjubileum 2016	250	500		
3	Bokmerke Norden	300	300	300	
	Forslag til rammetilskudd	**63 698**	**64 748**	**64 248**	**63 948**

Tabell 8.4 Budsjettforslag drift 2015–2018

Finanskostnader

Økte investeringer fører til økte rente- og avdragsutgifter på driftsbudsjettet. Det er ikke mulig å dekke disse kostnadene over dagens driftsbudsjett. I Sølvbergets ramme ligger det inne en kompensasjon for finanskostnader på kr 1,2 mill, noe som bare vil dekke en del av kostnadene. Ikke kompenserte finanskostnader for nåværende lån er i underkant av 2 mill pr år. Finans-kostnadene for nye lån vil utgjøre kr 2,55 mill i 2015 dersom forslag til investeringsbudsjett godkjennes, og dette vil øke ytterligere i årene framover.

Kommentarer til forslag til nye tiltak:

1. Drift av galleri

Det ble avsatt driftsmidler til galleri på kr 300.000 i 2014, med oppstart høsten 2014. Tiltaket har helårsvirkning fra 2015 og må økes med ytterligere 300.000 i tillegg til det som allerede ligger inne i rammen.

2. Obstfelderjubileum 2016

Obstfelderjubileet markeres i 2016 med 150 år siden Obstfelders fødsel. Sølvberget vil ha et hovedansvar for dette. Sigbjørn Obstfelders posisjon som «Den første modernist» bør videre-foredles i spennende nye prosjekter, der også ukjente sider ved forfatteren og litteraturen løftes fram. Jubileet vil konsentrere seg om en hovedmålgruppe: barn og unge, men i lys av en voksende eldrebølge ser Sølvberget også denne gruppen som svært interessant – gjerne i sammenheng med barn/unge. Det er bevilget kr 100.000 til et forprosjekt i 2014. Beløpene som er satt opp framover forutsetter tilskudd fra diverse instanser, slik at totalbudsjettet blir langt større en Stavanger kommunes andel. Dette skal det arbeides med i 2015, og beløpet for 2016 må eventuelt justeres i forhold til dette.

3. Bokmerke Norden

Dette er en nordisk barne- og ungdomslitteratur konferanse som legges til Stavanger i 2015. Planen er å avholde konferansen hvert annet år fremover.

En liknende konferanse har tidligere vært arrangert av Rogaland fylkeskommune og har hatt stor betydning for fagmiljøet i Norden. Fylkeskommunen ønsker ikke lenger å fortsette med dette, og i dialog med dem har Sølvberget tatt over, siden Stavanger allerede har opparbeidet seg en posisjon i fagmiljøet. Dette er en konferanse som vil gi kompetanseheving både for lærere, bibliotekarer og førskolelærere, og som i neste omgang kommer barn og unge i Stavanger til gode med økte kunnskaper om litteratur, formidling og pedagogiske virkemidler innen leseforståelse og leselyst. Konferansen vil sette Stavanger i førersetet i Norden når det gjelder barn/unge og lesing, og skape viktige nettverk for fagmiljøene i byen/fylket.

Det er lagt opp til betydelig ekstern finansiering, og stor egeninnsats fra Sølvberget. En basisfinansiering fra Stavanger kommune i tillegg vil gjøre det lettere å hente eksterne midler.

Oppdatert etter styremøte 01.09.2014

8.1.3 Saksprotokoll

REFERANSE	JOURNALNR.	DATO
MEG-14/15698-3	83256/14	10.09.2014

Utvalg: **Styret for Sølvberget KF**

Møtedato: **01.09.2014**

Sak: **21/14**

Resultat:

Arkivsak: 14/15698 ÅRSBUDSJETT 2015 OG HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2015-2018

Behandling:

Vedtak:

1. Styret for Sølvberget KF tilrår bystyret å godkjenne forslag til årsbudsjett 2015 og Handlings- og økonomiplan 2015–2018 for Sølvberget KF.

2. Bibliotek- og kulturhussjefen får fullmakt til å justere tallene i den videre dialog med rådmannen.

8.2 Stavanger byggdrift KF

Saksframlegg

Referanse	Journalnr.	Dato
BMHE-14/16780-6	91747/14	02.10.2014

Planlagt behandling i følgende utvalg:	Sak nr.:	Møtedato:	Votering:
Stavanger formannskap (AU)			
Stavanger formannskap			
Stavanger bystyre			

ÅRSBUDSJETT 2015 OG HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2015–2018 – STAVANGER BYGGDRIFT KF

Forslag til vedtak:

1. Budsjett 2015 for Stavanger Byggdrift KF godkjennes i samsvar med rådmannens anførsler.

2. Økonomiplan for perioden 2015-2018 anses som retningsgivende for den videre drift.

Sammendrag

Stavanger Byggdrift KF har utarbeidet forslag til årsbudsjett 2015 og handlings- og økonomiplan 2015-2018. Det blir i det følgende redegjort nærmere for foretakets budsjettforslag og rådmannens innstilling. Bystyrets vedtak om budsjett for det kommende kalenderår skal omfatte kommunens virksomhet i kommunale foretak, jf. kommuneloven § 46 nr. 2.

8.2.1 Bakgrunn for saken

Stavanger Byggdrift KF har utarbeidet forslag til årsbudsjett 2015 og handlings- og økonomiplan 2015–2018. Styret behandlet budsjettforslaget den 09. september 2014 og fattet slikt vedtak:

Styrets vedtak:

- *Investeringsforslaget ble godkjent*
- *Driftsbudsjett for 2015 ble godkjent med følgende vedtak:*

Styret presiserer at budsjettet for 2015 er et nullpunktsbudsjett i tråd med Eierskapsmeldingen. Styret presiserer at det er usikkerhet knyttet til budsjetterte tallstørrelser som;

- *KLP*
    - *Reguleringspremie*
    - *Premieavvik*
    - *AFP*

- *Lønnsoppgjør*
- *Omsetningsstørrelser*
- *Generell prisstigning*

En lavere aktivitet (bestilling) enn budsjettert vil ventelig medføre underskudd.

Styret gir fullmakt til administrasjonen til å justere budsjettet for endringer vedr. reguleringspremie og premieavvik.

I styrets budsjettforslag for 2015 er det foreslått økning i timeprisen på håndverker- og renholdstjenester på henholdsvis 5,8 % og 7,5 %. Det er videre foreslått en økning i middagsprisen på 6 %, jf. vedlagt saksfremlegg. Den foreslåtte økningen i middagsprisen på 6 % vil medføre en økning i matutgiftene for de kommunale sykehjemmene på om lag kr 1,2 mill. i 2015. Dette vil i utgangspunktet gi de kommunale sykehjemmene et samlet omstillingsbehov på kr 1,2 mill. i 2015.

Rådmannen legger til grunn at Stavanger Byggdrift KF gis kompensasjon for lønnsoppgjør på lik linje med de ordinære virksomhetene, og at det er dette som danner rammen for en justering av priser på foretakets tjenester. Økte pensjonskostnader knyttet til reguleringspremie og generell prisstigning dekkes innenfor foretakets ramme uten tilsvarende økning i timeprisene. Det forventes at foretaket kontinuerlig evaluerer tjenesteområdene med sikte på identifisering og videre oppfølging av tiltak som vil redusere faste kostnader og ellers effektivisere tjenesteproduksjonen, jf. eierstrategien.

Bestillerbudsjettet og oppdragsavtalene vil regulere oppdragsvolumet for Stavanger Byggdrift KF. For 2015 er det lagt opp til en netto reduksjon i bestillerbudjstettet til Stavanger Eiendom for vedlikehold av administrasjons- og formålsbygg. Reduksjonen i bestillerbudsjettet vil igjen gi en betydelig reduksjon i oppdragsvolumet for Stavanger Byggdrift KF. Styret er ansvarlig for at aktivitetsnivået tilpasses disse rammer. Dette medfører et ytterligere omstillingsbehov for Stavanger Byggdrift KF. Rådmannen viser til at det er Stavanger Eiendom (bestiller) som har ansvaret for standarden på de kommunale byggene.

Foretakets forslag til årsbudsjett 2015 og handlings- og økonomiplan 2015–2018 framgår av tabellen.

	Budsjett 2015	Budsjett 2014	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018
Salg	231 141 420	225 354 481	236 919 956	242 842 954	248 914 028
Varekost videresalg	–70 505 000	–70 210 000	–72 267 625	–74 074 316	–75 926 174
Lønn	–128 295 652	–122 445 545	–131 503 043	–134 790 619	–138 160 385
Dekningsbidrag	**32 340 768**	**32 698 936**	**33 149 287**	**33 978 019**	**34 827 470**
Lønn adm (kun avd 1000)	–9 538 405	–9 045 843	–9 776 865	–10 021 287	–10 271 819
Andre drifts- og salgskostnader	–19 355 000	–19 772 100	–19 838 875	–20 334 847	–20 843 218
Brutto driftsresultat	**3 447 363**	**3 880 993**	**3 533 547**	**3 621 886**	**3 712 433**
Finansinntekter	800 000	900 000	820 000	840 500	861 513
Finanskostnader	–4 247 363	–4 780 993	–4 353 547	–4 462 386	–4 573 945
Netto driftsresultat	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Tabell 8.5a Forslag til årsbudsjett 2015 og handlings- og økonomiplan 2015–2018

Foretaket foreslår følgende investeringer i perioden 2015–2018:

Investeringer 2015-2018	2015	2016	2017	2018
Egenkapitalinnskudd KLP	660 000	660 000	660 000	660 000
Stansemaskin til kjøkken i 2015 og utskiftning av utstyr/materiell	100 000	100 000	100 000	100 000
Sum	**760 000**	**760 000**	**760 000**	**760 000**

Tabell 8.5b Investeringer 2015-2018

Retningslinjene i eierstrategien for disponering av overskudd skal regulere en eventuell tilbakeføring av midler til bykassen. I årsbudsjett for 2015 er det budsjettert med finanskostnader på kr 4,25 mill. som omfatter avsetning til pensjonsfond. Dette gir samlet et netto driftsresultat på kr 0. i 2015.

Inger Østensjø
rådmann

Kristine C. Hernes
direktør økonomi

Bjørn Morten Hermansen
saksbehandler

Vedlegg: Forslag til årsbudsjett 2015 og Handlings- og økonomiplan 2015-2018 – Stavanger Byggdrift KF

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.

8.2.2 Budsjettkommentar

Innledning

Budsjettet tar utgangspunkt i videreføring av gjeldende driftsvolum. Vi legger opp til et selvkost-budsjett, i tråd med Eierskapsmeldingen, og har en innarbeidet nøktern holdning med hensyn til kostnadsberegninger og et ønske om lavest mest mulig prisjustering. Et selvkostbudsjett skal resultat-messig ende ut rundt null i resultat når samtlige kostnader er dekket og beregnede inntekter fratrukket. Reguleringspremie og premieavvik er betydelige størrelser som i sin karakter er vanskelige å budsjettere. Samtidig innebærer dagens regelverk at positive premieavvik inntektsføres, for deretter å utgiftsføres over kommende år. Som ansvarlig økonomisk enhet vil vi så vidt mulig håndtere premieavviket som en kostnad i det året den tilhører, idet vi tilstreber å budsjettere med inndekning av tilsvarende avsetning til pensjonsfond. Vi forsøker altså å unngå akkumulering av fremtidige forpliktelser uten inndekning.

Usikkerhetsmomenter

Stavanger kommunes økonomiske situasjon ventes å legge et ytterligere press på bestillers budsjetter til vedlikehold av kommunale bygg. Som en umiddelbar reaksjon kan det være både forståelig og akseptabelt å redusere driftsmidler til vedlikehold. Bystyret bør imidlertid være klar over at manglende vedlikehold vil akselerere forfallet på eiendommer som allerede har et stort vedlikeholdsetterslep. For å møte dette må det

som et minimum utarbeides en plan for å ta igjen det forsømte, samt settes av ressurser til påkrevde nødløsninger og tettere oppfølging.

Effektivisering

Byggdrift søker etter løsninger som kan bidra til effektivisering og kostnadsbesparelse. Ved at vi selger timeproduksjon vil imidlertid slik effektivisering ikke vise seg i våre regnskaper, men hos bestiller som da vil kunne kjøpe færre timer av oss. Det er slik sett ikke realistisk å redusere vårt budsjett eller priser uten at dette vil medføre underskudd i vårt regnskap. Underskudd vil fort medføre negativ egenkapital, hvor bykassen må bidra til inndekningen. Konkurranseutsetting av våre tjenester har en lignende effekt, ved at det tas vekk produksjonsvolum som er med å dekke faste felleskostnader. Det medfører således en mer-byråkratisering både hos bestillerleddet og Innkjøpsavdelingen, samt omstillings-kostnader for utfører. I tillegg tilkommer et økt kontrollregime for å følge opp leveransen. Et eksternt anbud må altså være betydelig mer enn bare så vidt rimeligere for at kommunen i realiteten skal ha en gevinst av tiltaket.

Priser

Prisene fremkommer i hovedsak som et resultat av budsjettoppbyggingen, men det er også forsøkt å ta hensyn til kundens forventning om lavest mulig prisøkning. Ved salg til private tas det høyere pris enn ved salg til kommunen.

Prisene er etter dette satt til:

	Pris 2014	Pris 2015	%-vis økning fra året før
Middagspris kommunen:	kr 57,50	kr 61	6,0 %
Håndverker tjenester	kr 430	kr 455	5,8 %
Renholdstjenester	kr 330	kr 355	7,5 %

Tabell 8.6 Priser

Dette er prisene for hele 2015, det foretas normalt ingen prisjustering i løpet av året. Innen områdene håndverkertjenester og renhold vil foretaket fortsatt nøye seg med et påslag ved videresalg på 7 %, til tross for at markedet generelt opererer med 15 %.

Hva skjer?

Foretakets egenkapitalsituasjon er blitt svekket gjennom årets vedtak om «utbytte», og økonomien vil ikke bli styrket gjennom det fremlagte budsjettet.

Det ble i 2013 vedtatt sak om vedlikeholdsstrategi hvor det slås fast at det er kr 200 mill for lite i årlige midler til vedlikehold av kommunens bygg. Dagens økonomiske situasjon tilsier at det kan ta lang tid å få stoppet det pågående forfallet, dersom denne oppgaven ikke prioriteres klarere i budsjettene. «Det er dyrt å være fattig». Dårlige bygg går ikke bare ut over økonomien, men også trivsel og effektivitet hos brukerne av bygget.

Byggdrift har i lengre tid tatt til orde for at det burde vært et tettere og bedre samarbeid mellom Eiendom og Byggdrift. Det ville bidradd til øket kompetansen på drift av bygg, bedret koordinering av oppgaver og gitt riktigere prioritering av tiltak. I sum vil dette gjøre de samlede FDV oppgavene mer effektive. Byggene ville blitt bedre ivaretatt. I sin tur vil dette gi bedre bygg for brukerne.

Styrets budsjettvedtak 2015:

Styret presiserer at budsjettet for 2015 er et nullpunktsbudsjett i tråd med Eierskapsmeldingen. Styret presiserer at det er usikkerhet knyttet til budsjetterte tallstørrelser som;

- KLP
    - Reguleringspremie
    - Premieavvik
    - AFP
- Lønnsoppgjør
- Omsetningsstørrelser
- Generell prisstigning

En lavere aktivitet (bestilling) enn budsjettert vil ventelig medføre underskudd.

Styret gir fullmakt til administrasjonen til å justere budsjettet for endringer vedr. reguleringspremie og premieavvik.

Stavanger den 9. september 2014

Erik T. Hirth

8.3 Stavanger Natur- og idrettsservice KF

Saksframlegg

Referanse	Journalnr.	Dato
BMHE-14/16780-7	91748/14	02.10.2014

Planlagt behandling i følgende utvalg:	Sak nr.:	Møtedato:	Votering:
Stavanger formannskap (AU)			
Stavanger formannskap			
Stavanger bystyre			

ÅRSBUDSJETT 2015 OG HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2015-2018 – STAVANGER NATUR- OG IDRETTSSERVICE KF

Forslag til vedtak

1. Budsjett 2015 for Stavanger Natur- og idrettsservice KF godkjennes i samsvar med rådmannens anførsler.

2. Økonomiplan for perioden 2015–2018 anses som retningsgivende for den videre drift.

Sammendrag

Stavanger Natur- og idrettsservice KF har utarbeidet forslag til årsbudsjett 2015 og handlings- og økonomiplan 2015-2018. Det blir i det følgende redegjort nærmere for foretakets budsjettforslag og rådmannens innstilling. Bystyrets vedtak om budsjett for det kommende kalenderår skal omfatte kommunens virksomhet i kommunale foretak, jf. kommuneloven § 46 nr. 2.

8.3.1 Bakgrunn for saken

Stavanger Natur- og idrettsservice KF har utarbeidet forslag til årsbudsjett 2015 og handlings- og økonomiplan 2015-2018. Foretakets styre behandlet budsjettforslaget den 15. september 2014 og fattet slikt vedtak:

Vedtak
Styret tar saken til orientering

I budsjettforslaget vises det til at foretaket har fått et redusert oppdragsvolum gjennom konkurranse-utsetting av grøntvedlikehold i Tasta bydel. Det vises videre til mulige ytterligere reduksjoner i oppdragsvolumet fra bestillerenhetene. Foretaket ønsker å øke oppdragsvolumet overfor eksterne aktører og andre bestillerenheter i kommunen for å delvis kompensere for et redusert oppdragsvolum fra hovedbestillerne. Foretaket anser videre potensialet for en reduksjon i driftskostnadene som begrenset, utover en reduksjon i lønnskostnader. På bakgrunn av det forannevnte har foretaket budsjettert med et netto driftsresultat på kr 0 de tre første årene i planperioden.

Rådmannen legger til grunn at foretaket vil bli kompensert for lønnsoppgjør på lik linje med de ordinære virksomhetene gjennom priser/oppdragsavtaler overfor bestillerenhetene. Økte pensjonskostnader knyttet

til reguleringspremien forutsettes dekket innenfor foretakets rammer også i 2015. Foretakets styre har ansvaret for at budsjettrammene overholdes.

Vedtatte bestillerbudsjett og oppdragsavtalene med Park og vei, Idrett og Stavanger Eiendom vil være styrende for hvilke overføringer foretaket kan forvente fra bestillerne i 2015. Det legges opp til en reduksjon i bestillerbudsjettene i 2015, som igjen vil gi en reduksjon i foretakets oppdragsvolum. Dette medfører et betydelig omstillingsbehov. Styret er ansvarlig for at aktivitetsnivået tilpasses disse rammer. Det er Bymiljø og utbygging (BMU) som har ansvaret for standarden på de kommunale anleggene.

Foretaket har de senere årene arbeidet systematisk med å fornye maskinparken. Enkelte utskiftninger vil imidlertid fortsatt være nødvendige for å opprettholde en effektiv drift. Foretaket ønsker derfor å fastsette en investeringsramme på kr 5 mill. per år. Rådmannen tiltrer styrets forslag til investeringsramme i perioden 2015-2018.

Inger Østensjø
rådmann

Kristine C. Hernes
direktør økonomi

Bjørn Morten Hermansen
saksbehandler

Vedlegg: Forslag til årsbudsjett 2015 og Handlings- og økonomiplan 2015-2018 – Stavanger Natur- og idretttsservice KF

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.

8.3.2 Handlings- og økonomiplan for Stavanger Natur- og idrettsservice KF

Saksframlegg

Saken behandles i følgende utvalg:	Sak nr.:	Møtedato:	Votering:
Styret for Stavanger natur- og idrettsservice KF	37/14	15.09.14	

Handlings- og økonomiplan for Stavanger Natur- og idrettsservice KF 2015-2018

Vedtak:

Styret vedtar forslag til handlings- og økonomiplan for foretaket med et nullresultat for de første årene.

Saken gjelder

I forbindelse med kommunenes handlings og økonomiplan for perioden 2015-2018 er NIS bedt om å komme med innspill. I den forbindelse sendte foretaket over følgende til Stavanger kommune:

Økonomiplan 2015–2018

Stavanger natur- og idrettsservice KF (NIS) skal iht. gjeldende regelverk utarbeide 4-årige økonomiplaner.

For perioden 2015-2018 står kommunen, og derfor Stavanger Natur og idrettsservice KF overfor store utfordringer.

Flere ulike faktorer fører til at kontraktene med Stavanger kommune blir kraftig redusert.

Benchmarkingstiltaket i Tasta bydel gjør at rammekontrakten med Park og vei blir redusert med ca. 2,2 millioner kroner.

Fra vår bestiller i Idrettsavdelingen har det kommet signal om en rekke mulige innsparingstiltak, og har kommet frem til mulige kutt i bestillingen på ca. 3 mill. kr.

Fra våre bestillere i Park og Vei må vi også regne med kutt i den størrelsesordenen.

Ser vi totalt på kutt i budsjett sammen med reduksjon av porteføljen ved konkurranseutsetning av grøntvedlikehold i Tasta bydel er totalt forventet kutt på ca. 8,5 millioner.

Foretaket har de siste to årene hatt en bevisst målsetting om å styrke våre kjernetjenester mot Stavanger kommune, og har gjennom et godt samarbeid med våre bestillere helt bevisst økt andelen av våre oppdrag mot kommunen, på bekostning av arbeid for andre kunder. Pr d.d. i 2014 har foretaket en omsetning på ca. 93% mot Stavanger kommune. (jf. 90/10 regelen for kommunale foretak). Dette tilsvarer at vi pr nå kunne ha økt vår omsetning mot private med ca. 3 millioner kroner hittil i år, og ca. 5 millioner på årsbasis. Med de ovennevnte kuttene i bestillinger fra Stavanger kommune kan vi i 2015 øke vår portefølje mot private kunder med ca. 4 millioner og fortsatt være under 90/10 regelen.

Foretaket ønsker også å styrke vår portefølje mot andre bestillere i kommunen for å dekke inn inntektstapet fra våre hovedbestillere.

Dersom vi ikke klarer å øke oppdragsmengden mot kommunen betyr dette at vi må beregne nedskjæringer i våre inntekter selv om vi skulle klare å selge tjenester mot private opp mot 10 % av totalomsetning.

Dersom inntektene reduseres er vi også nødt til å redusere kostnader. Vi har allerede i flere år kuttet i driftskostnader, og disse er nå nede på et minimumsnivå, og det er derfor ikke mye å spare på dette.

Vår største kostnad er lønnskostnader (ca. 63%), og vi ønsker derfor å finne måter å redusere dette på. Dette vil gjøres ved å redusere antall vikarer, ikke erstatte personell som slutter, redusere overtid og redusere antall sommerhjelper.

Grunnet ovennevnte kutt vil det fra foretakets side ikke budsjetteres med overskudd de kommende tre årene. Tabellen under viser foretakets økonomiplan for perioden 2015-2018:

Økonomiplan 2015-2018	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018
Driftsinntekter				
Faste kontrakter med Stavanger kommune	-89 600	-92 200	-96 000	-103 000
Refusjon materialkjøp fast kontrakt	-11 000	-11 500	-11 800	-12 000
Andre salgsinntekter	-38 600	-39 200	-40 300	-42 500
Sum inntekter	**-139 200**	**-142 900**	**-148 100**	**-157 500**
Driftsutgifter				
Lønn inkl. sos utgifter	87 000	89 700	93 700	98 000
Materialkjøp kontrakt	10 900	11 300	11 900	12 200
Driftskostnader	41 000	41 600	42 200	44 000
Sum utgifter	**138 900**	**142 600**	**147 800**	**154 200**
Netto driftsresultat	**-300**	**-300**	**-300**	**-3 300**
Finansposter				
Finansinntekter	-200	-200	-200	-200
Finansutgifter	500	500	500	500
Sum finansposter	**300**	**300**	**300**	**300**
Netto resultat (overskudd)	**0**	**0**	**0**	**-3 000**
Investeringsbehov	5 000	5 000	5 000	5 000

Tabell 8.7 Økonomiplan for perioden 2015–2018

Det har de siste årene blitt gjort et systematisk arbeid for å bedre maskinparken. Dette har ført til at vi nå har en nyere og bedre maskinpark, og foretaket ønsker, i lys av signaler fra kommunen, å holde innvesteringer så lavt som mulig.

Noen utskiftninger vil imidlertid være helt nødvendig for å kunne opprettholde en effektiv drift.

Styret vedtar forslag til handlings- og økonomiplan for foretaket med et nullresultat for de første årene.

Kurt Idland Nils F Gjerpe

Daglig leder Økonomileder

8.4 Stavanger Parkeringsselskap KF

STAVANGER PARKERING

Saksframlegg

Referanse	Journalnr.	Dato
BMHE-14/16780-8	91751/14	02.10.2014

Planlagt behandling i følgende utvalg:	**Sak nr.:**	**Møtedato:**	**Votering:**
Stavanger formannskap (AU)			
Stavanger formannskap			
Stavanger bystyre			

ÅRSBUDSJETT 2015 OG HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2015-2018 – STAVANGER PARKERINGSSELSKAP KF

Forslag til vedtak:

1. Forslag til budsjett for Stavanger Parkeringsselskap KF for 2015 vedtas med et driftsoverskudd på kr 11,4 mill., og et investeringsbudsjett på kr 5,2 mill.

2. Utbytte/overføringer fra Stavanger Parkeringsselskap KF til bykassen settes til kr 0 i 2015.

3. Investerings- og langtidsbudsjett for perioden 2015 – 2018 er retningsgivende ved rullering av økonomiplanen.

Sammendrag

Stavanger Parkeringsselskap KF har utarbeidet forslag til årsbudsjett 2015 og handlings- og økonomiplan 2015-2018. Det blir i det følgende redegjort nærmere for foretakets budsjettforslag og rådmannens innstilling. Bystyrets vedtak om budsjett for det kommende kalenderår skal omfatte kommunens virksomhet i kommunale foretak, jf. kommuneloven § 46 nr. 2.

8.4.1 Bakgrunn for saken

Stavanger Parkeringsselskap KF har utarbeidet forslag til budsjett 2015 og handlings- og økonomi-plan 2015-2018. Styret behandlet budsjettforslaget den 01. september 2014 og fattet slikt vedtak:

Styrets vedtak

Styret godkjenner budsjettet for 2015–2018. Selskapet har betalt utbytte på 75 mnok i 2013 og 4 mnok i 2014. Styret påpeker at foretaket har begrenset kapasitet til å foreta finansiering av fremtidige parkeringsanlegg. Med dagens prisnivå, lavere finansinntekter, kraftig økning i antallet ikke-betalende

kunder og økte kostnader (KPI) vil redusere selskapets mulighet for inntjening fremover og dermed bygge fonds for nyinvesteringer. Den underliggende driften er god slik at likviditeten er tilfredsstillende i forhold til ordinær drift.

Driftsbudsjett 2015–2018 (mill. kr)	2015	2016	2017	2018
Driftsinntekter	81,5	81,2	82,5	83,3
Finansinntekter	1,0	1,0	1,0	1,0
Sum inntekter	**82,5**	**82,2**	**83,5**	**84,5**
Driftsutgifter	63,6	63,7	66,3	68,3
Finansutgifter	7,5	8,5	9,6	10,9
Sum utgifter	**71,1**	**72,2**	**75,9**	**79,2**
Netto driftsresultat	**11,4**	**10,0**	**7,6**	**5,3**

Tabell 8.8 Driftsbudsjett 2015–2018 (mill. kr)

Forslag til investeringsbudsjett i oppgradering av teknisk utstyr i perioden 2015-2018:

Investeringsbudsjett 2015-2018 (mill. kr)	2015	2016	2017	2018
	5,2	0,8	0,8	0,0

Tabell 8.9 Investeringsbudsjett 2015–2018 (mill. kr)

Rådmannen tiltrer styrets forslag til drifts- og investeringsbudsjett for 2015, jf. vedlagt saksinnstilling. Retningslinjene i eierstrategien for disponering av overskudd skal regulere en eventuell overføring av midler fra foretaket til bykassen. Som det framgår av styrets vedtak ble det tilbakeført totalt kr 79 mill. fra foretaket i 2013 og 2014. Rådmannen har inntil videre valgt å ikke budsjettere med ytterligere overføringer fra foretaket i den kommende planperioden. Dette som følge av at det er ønskelig at foretaket gis mulighet til å bygge opp fonds/egenkapital til finansiering av eventuelle framtidige parkeringsanlegg, og derigjennom begrenser framtid låneopptak.

Inger Østensjø
rådmann

Kristine C. Hernes
direktør økonomi

Bjørn Morten Hermansen
saksbehandler

Vedlegg: Forslag til årsbudsjett 2015 og Handlings- og økonomiplan 2015-2018 – Stavanger Parkeringsselskap KF

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.

8.4.2 Budsjett 2015 med langtidsbudsjett

Budsjettet for Stavanger Parkeringsselskap KF er basert på historiske data, trend, dagens takster og priser. Endringer i priser, gebyrer eller større investeringer er ikke hensyntatt. Den mye omtalte parkeringsforskriften er det nå børstet støv av igjen – for selskapets del får det liten betydning rent praktisk fordi mange av forbedringene og kravene som blir stilt innfris i dag. Den største endringen for selskapet vil være endringene i ileggelsene. Dersom forslaget blir gjennomført vil vi – gitt at dagens nivå på antall ileggelser er noenlunde stabilt – få en endring på inntektssiden. Selskapet vil foreta en revisjon av takstene i løpet av 2014 som ventelig vil kunne få effekt i 2015.

Kostnader

Det er i kostnadsbudsjettet hensyntatt prisstigning og økte lønnsutgifter basert på forutsetninger i henhold til budsjettrundskriv fra Stavanger kommune.

Selskapet har hatt lavere bemanning i 2014 enn budsjettert grunnet forhold utenfor bedriftens kontroll. Det er ventet lavere bemanning også i 2015 som følge av dette. Innføring av ny teknologi og påfølgende effektivisering av driften gjør at selskapet opprettholder normalt driftsnivå, samtidig som selskapet må være grundige i prioriteringene. Det betyr maksimalt fokus på trafikksikkerhet i Stavanger kommune og minst mulig nedetid i våre p-anlegg.

Foretaket har anlegg som krever vedlikehold og disse kostnadene er medtatt i budsjettet. Det hersker imidlertid en viss usikkerhet med hensyn til uforutsette kostnader i flere eldre anlegg. Det legges opp til oppgradering av teknisk utstyr i forhold til håndheving, skilting og betalingssystemer.

Den enorme fremveksten av el-biler, eventuell infrastruktur til disse, sykkelparkeringsanlegg er områder som er rene kostnadsbaser.

Kostnadene har i 2014 økt noe der økningen skyldes avskrivninger for nye anlegg i hele driftsår. De øvrige kostnadene har per 1. halvår 2014 dermed reelt sett gått noe ned.

Driftsutgiftene utgjør 63,6 mill.kr.

Inntekter

Grunnet ny parkeringsforskrift og en eventuell prisrevisjon gjør at inntektsgrunnlaget fort kan endres vesentlig i løpet av 2015. Dette er ikke hensyntatt i budsjett for 2015 og langtidsbudsjett.

Inntektene har i løpet av 2014 steget sammenliknet med 2013 som en konsekvens av bedre og mer stabil drift. Parkeringsbelegget i våre p-anlegg har vist stabilitet i flere år og det forventes derfor ingen endringer her.

Foretaket får fremover lavere finansinntekter som følge av utbytte til eier.

Inntektsbudsjettet er budsjettert med basis i regnskapstall og trend og får en totalinntekt på 81,5 mill. kr. Og et resultat på 11,4 mill.kr.

Framtidsutsikter

Det hersker stor usikkerhet både med hensyn til inntekter og kostnader. Selskapet styrer mot et nullresultat rundt 2020 gitt dagens forutsetninger. Foretakets evne til større investeringer er redusert som følge av lavere kapitalbase og muligheten til å opparbeide seg investeringskapital reduseres dersom det ikke tas grep på inntektssiden. Det er imidlertid tilstrekkelig midler til ordinær drift og selskapet jobber for å øke kapitalbasen for å kunne ta fremtidige investeringer i nye p-anlegg. Selskapet har iverksatt et prosjekt for gjennomgang av foretakets økonomi i et fremtidsperspektiv i samarbeid med Rogaland Revisjon IKS.

Hensikten er å kunne møte de utfordringer selskapet står overfor. Det er ventet at den nye sentrumsplanen, Ankerkvartalet (P-posten), P-Bergeland er områder som kan medføre større utbygginger der Stavanger Parkeringsselskap KF kan få en sentral rolle.

Et viktig satsningsområde for foretaket er forbedrede kundeopplevelser. APP for betaling av parkering er innført og det satses videre på ny betalingsløsning for P-anlegg med bom. I tillegg jobbes det med mer effektive løsninger i forhold til håndheving.

9 Statistikk, planer og brukerundersøkelser

9.1 Nøkkeltall
9.2 Brukerundersøkelser og spørreundersøkelser i perioden 2015-2018
9.3 Planoversikt

9.1 Nøkkeltall

Nøkkeltall	2011	2012	2013
9.1.1 Grunnskole og SFO			
Elever i Stavangerskolen, barnetrinn	10 038	10 079	10 242
Elever i Stavangerskololen, ungdomstrinn	4 546	4 428	4 341
Sum årsverk personale med lederoppgaver	115	118	128
Sum årsverk til undervisning	1 043	1 087	1 079
Elever med enkeltvedtak om spesialundervisning etter Opplæringsloven § 5-1	1 072	1 253	1 397
Elever med særskilt språkopplæring etter Opplæringsloven § 2-8	906	1 030	1 198
Barn i SFO	4 374	4 493	4 744
Barn i SFO med 100% plass	3 494	3 416	3 818
Lærertetthet i ordinær undervisning	19	18	19
Netto driftsutgifter til grunnskoleundervisning per elev	71 150	76 624	80 947
9.1.2 Barnehager	**2011**	**2012**	**2013**
Antall barn i barnehage 0-6 år	7 783	7 874	7 866
Antall barn i kommunal barnehage 0-3 år	1 874	1 962	1 847
Antall barn i privat barnehage 0-3 år	968	997	1 016
Antall barn i kommunal barnehage 3-6 år	3 129	3 114	3 173
Antall barn i privat barnehage 3-6 år	1 812	1 776	1 830
Styrket barnehagetilbud, antall barn	425	468	496
Tilbud i spesielt tilrettelagt avdeling (smågruppe), antall barn	48	48	40
Spesialpedagogisk hjelp av spesialpedagogisk team, antall barn	264	336	266
Korrigerte brutto driftsutgifter per korrigert oppholdstime i kommunale barnehager	38	40	43
9.1.3 Johannes læringssenter	**2011**	**2012**	**2013**
Antall barn i innføringsbarnehagen	56	56	51
Antall barn i barnehager med flerspråklig assistenter	419	522	482
Antall elever i innføringsskolen på Johannes læringssenter(1-7.trinn)	206	246	274
Grunnskoler - tospråklig fagundervisning og morsmålsopplæring	830	784	720
Tospråklig fagundervisning og mormålsopplæring (innføringsklasse)	186	243	266
Norskopplæring asylsøkere	1 016	1 001	928
Norskopplæring - betalingsdeltakere på dag og kveld	1 089	1 304	1 552

Nøkkeltall	2011	2012	2013
9.1.4 Helsestasjons- og skolehelsetjeneste	**2011**	**2012**	**2013**
Antall fødsler	1 812	1 801	1 823
Dekningsgrad hjembesøk nyfødte	42,2 %	55,4 %	66,0 %
Konsultasjoner helsestasjon 0-5 åringer	45 124	44 123	44 984
Konsultasjoner skolebarn 6-15 år	20 743	22 874	26 886
Andel fullvaksinerte 2 åringer kikhostevaksine	96,0 %	94,0 %	95,0 %
Andel fullvaksinerte 10 klasse MMR vaksine	96,0 %	94,0 %	91,0 %
9.1.5 Barnevernstjenesten	**2011**	**2012**	**2013**
Alle barn med tiltak	779	883	902
Barn med hjelpetiltak i hjemmet pr 31.12	503	545	578
Barn med hjelpetiltak utenfor hjemmet pr 31.12	276	338	324
Antall nye meldinger	851	831	930
Antall nye barn med vedtak om tiltak	266	301	395
Oversittelser av lovpålagte frister for gjennomføring av undersøkelse	40,0 %	24,0 %	27,0 %
Netto driftsutgifter per innbygger 0 til 17 år til barnevern	6 110	6 828	6 958
9.1.6 Pleie og omsorgstjenester	**2011**	**2012**	**2013**
Antall personer med omsorgslønn	97	98	84
Antall personer med personlig assistent	30	30	39
Antall innvilget individuell plan (IP)	719	677	457
Antall sykehjemsplasser 31.12	918	967	967
Antall plasser aldershjem og bofellesskap eldre	166	166	166
Antall dagsenterplasser for eldre	235	235	235
Andel sykehjem korttid	20,0 %	19,8 %	19,8 %
Andel plasser i enerom	94,7 %	97,7 %	98,0 %
Antall mottakere bare hjemmehjelp 31.12	910	832	792
Antall mottakere hjemmehjelp og hjemmesykepleie 31.12	1 545	1 364	1 338
Antall mottakere bare hjemmesykepleie 31.12	1 227	1 271	1 343
Antall oppdrag natttjenesten	36 755	41 722	41 037
Antall plasser på dagsenter	46	43	46

Nøkkeltall	2011	2012	2013
Antall plasser i avlastingsbolig	28	28	28
Antall plasser i barne- og ungdomsbolig, bokollektiv og ungdomsbolig	25	25	25
Netto driftsutgifter pleie og omsorg per innbygger	12 474	13 724	14 216
9.1.7 NAV	**2011**	**2012**	**2013**
Mottakere av sosialhjelp	3 169	2 961	3 192
Andel under 25 år	24,0 %	23,0 %	22,0 %
Andel med sosialhjelp som viktigste kilde livsopphold	17,0 %	29,0 %	30,0 %
Andel langtidsmottakere (sosialhjelp over 6 måneder siste år)	38,0 %	38,0 %	37,0 %
Antall nyregistrerte i løpet av året	580	518	592
Netto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp per innbygger 20-66 år	1 421	1 399	1 644
9.1.8 Stavanger Legevakt	**2011**	**2012**	**2013**
Antall konsulatasjoner	41 898	40 266	41 231
Antall sykebesøk	1 862	1 561	1 607
9.1.9 Krisesenteret	**2011**	**2012**	**2013**
Antall kvinnelige beboere	122	176	178
Antall mannlige beboere	11	18	21
Antall barn	93	155	143
9.1.10 Arbeidstrenignsseksjonen	**2011**	**2012**	**2013**
Antall tiltaksplasser	108	163	176
Praksisplass for funksjonshemmede - antall personer med avtale 31.12	39	42	45
9.1.11 Musikk- og kulturskole	**2011**	**2012**	**2013**
Antall elevplasser i musikk- og kulturskolen	3 351	3 384	3 473
Netto driftsutgifter per deltaker eksl. Korsp/kor	7 978	9 014	8 741
9.1.12 Stavanger eiendom	**2011**	**2012**	**2013**
Forvalting av eiendom - målt i bta kvadratmeter	819 300	839 100	831 984
Prosjektering bygg - ferdigstilte bygg målt i millioner kroner	411	853	501
9.1.13 Park og vei	**2011**	**2012**	**2013**
Vedlikeholdsareal park og idrett - målt i dekar	12 856	13 006	13 817
Vedlikeholdsareal vei - målt i dekar	2 558	2 558	2 558

Nøkkeltall	2011	2012	2013
Vedlikehold av kommunale plasser og veier - slaghull lappet	1 539	1 672	1 205
Vedlikehold av kommunale plasser og veier - gatesluk tømt	5 300	4 994	1 573
Vedlikehold av kommunale plasser og veier - gaterenhold inkl sykkelruter	610	158	769
Vedlikehold av kommunale plasser og veien - reparasjoner	310	498	450
Nyanlegg turveier - målt i meter	-	2 186	680
9.1.14 Idrett	**2011**	**2012**	**2013**
Antall besøk i idrettshaller	1 680 822	1 621 343	1 579 669
Driftstilskudd til idrettslag målt i kroner	6 336 000	6 536 000	6 336 000
9.1.15 Revovasjon	**2011**	**2012**	**2013**
Sum gjenvunnet husholdningsavfall	33 071	34 295	36 302
Sum restavfall (forbrenning med energiutnyttelse)	18 381	19 938	20 479
9.1.16 Vann og avløp	**2011**	**2012**	**2013**
Antall avløpspumpestasjoner	94	98	102
Antall vannmålere i drift	3 150	3 095	3 217
Antall utskifting av vannmåler	40	189	334
Driftsutgifter per innbygger	1 139	1 195	1 256
9.1.17 Byggesak	**2011**	**2012**	**2013**
Antall mottatte byggesaker	3 093	3 613	2 347
Antall boliger fullført	540	650	1 028
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for byggesaker	23	27	36

Tabell 9.1 Nøkkeltall

Eiendomskatt 2014	Kommune	Hoved-gruppe	Eskatt	Promille-sats	Bunn-fradrag	Eiendoms-skatt normal bolig 2014	Sum inntekt regnskap 2013
				(Promille)	*(Hele kroner)*		*(Hele tusen kroner)*
	Kristiansand	Bolig	Ja, hele kommunen	6		5 850	200 934
		Næring	Ja	6			65 771
		Sum					266 705
	Fredrikstad	Bolig	Ja, hele kommunen	4	200 000	5 100	141 260
		Næring	Ja	7			58 562
		Sum					199 822
	Trondheim	Bolig	Ja, hele kommunen	5	500 000	4 346	337 564
		Næring	Ja	5			130 624
		Sum					468 188
	Tromsø	Bolig	Ja, hele kommunen	3	200 000	3 456	98 082
		Næring	Ja	5			36 277
		Sum					134 359
	Stavanger	Bolig	Ja, nesten hele kommunen	2	360 000	2 000	88 029
		Næring	Ja	2			71 286
		Sum					159 315
	Bergen	Bolig	Nei				
		Næring	Ja	5			201 022
		Sum					201 022
	Bærum	Bolig	Nei				
		Næring	Nei				
	Oslo	Bolig	Nei				
		Næring	Nei				
	Drammen	Bolig	Nei				
		Næring	Nei				
	Sandnes	Bolig	Nei				
		Næring	Nei				0

Tabell 9.2 Eiendomskatt

9.2 Brukerundersøkelser og spørreundersøkelser i perioden 2015-2018

Årlig Annet hvert år Hvert tredje år Hvert fjerde år

2015	2016	2017	2018
Oppvekst og levekår			
Foresatteundersøkelse 3., 6., 9 trinn	Foresatteundersøkelse 3., 6., 9 trinn	Foresatteundersøkelse 3., 6., 9 trinn	Foresatteundersøkelse 3., 6., 9 trinn
Elev, skole 7. og 10. tr	Elev, skole 7. og 10. tr	Elev, skole 7. og 10. tr	Elev, skole 7. og 10. tr
Foresattundersøkelse barnehage	Foresattundersøkelse barnehage	Foresattundersøkelse barnehage	Foresattundersøkelse barnehage
Stavanger legevakt	Stavanger legevakt	Stavanger legevakt	Stavanger legevakt
Ressurssenter for styrket barnehagetilbud		Ressurssenter for styrket barnehagetilbud	
Pårørendeundersøkelse PUH	Hjemmesykepleie	Hjemmehjelpstjenesten	Pårørendeundersøkelse PUH
Avlastning i bolig	Sykehjem og dagsenter beboere	Foresattundersøkelse kulturskolen	Avlastning i bolig
Fysio- og ergoterapitj.	Sykehjem pårørende	Jordmortjenesten	Fysio- og ergoterapitj.
Sosialtjenesten	Oppvekst og levekårservice	Helsestasjon	Sosialtjenesten
Aktivitetssenter psykisk helse			Aktivitetssenter psykisk helse
Bofellesskap psykisk helse			Bofellesskap psykisk helse
		Ungdomsundersøkelsen	
Bymiljø og utbygging			
Brukerundersøkelser VA-tjenester	Brukerundersøkelser VA-tjenester	Brukerundersøkelser VA-tjenester	Brukerundersøkelser VA-tjenester
Brukertilfredshet Renovasjon	Brukertilfredshet Renovasjon	Brukertilfredshet Renovasjon	Brukertilfredshet Renovasjon
	Idrett		Idrett
	Destinasjonsparker (ParkCheck)		Destinasjonsparker (ParkCheck)
	Nabolagsparker (ParkCheck)		Nabolagsparker (ParkCheck)
Personal og organisasjon			
Medarbeiderundersøkelse	Medarbeiderundersøkelse	Medarbeiderundersøkelse	Medarbeiderundersøkelse
Servicetorget – test av servicenivå	Servicetorget – test av servicenivå	Servicetorget – test av servicenivå	Servicetorget – test av servicenivå
Andre			

2015	2016	2017	2018
Politisk sekretariat			
	Internbruker		Internbruker

Tabell 9.3 Brukerundersøkelser og spørreundersøkelser i perioden 2015-2018

9.3 Planoversikt

Vedtatte planer samt planer under arbeid / oppstart i perioden 2015–2018

Oversikten er oppdatert i forhold til planoversikten i *Kommunal planstrategi for Stavanger 2012-2015*, vedtatt av bystyret 29.10.2012, samt oversikten som ligger i gjeldende *Handlings- og økonomiplan 2014-2017*. Plan-/revisjonsbehov gjelder perioden 2015-2018 med hovedvekt på de første årene. Kommunal planstrategi vil blir revidert senest i 2016.

Plan	Vedtatt	Plan- / revisjons-behov	Kommentar/status
Kommunal planstrategi			
Kommunal planstrategi for Stavanger 2012-2015	2012	2016	Revideres hvert 4. år og vedtas innen ett år etter at nytt bystyre er konstituert.
Interkommunale planer. Gjeldende			
Hovedplan - avløp	2014		IVAR IKS ansvarlig for plan.
Hovedplan vann – transportanlegg	2013		IVAR IKS ansvarlig for plan.
Hovedplan vann – vannforsyning 2050	2011		IVAR IKS ansvarlig for plan for drikkevann.
Felles boligstrategi for storbyområdet	2014		
Strategisk næringsplan for Stavangerregionen 2013-2025	2013		
Strategi for energi- og varmeløsninger i Stavanger, Randaberg, Rennesøy, Sola, Sandnes og bybåndet sør	2012		Følges opp med retningslinjer og bestemmelser som inngår i kommuneplan.
Framtidens byer	2008		Framtidens byer er et nasjonalt program der de 13 største norske byene skal finne gode måter å redusere klimagassutslippene på, og skape et godt bymiljø. En forpliktende intensjonsavtale om å kutte klimagassutslippene med minst 20 % fra 1990-nivå innen 2020. Programmet er 6-årig (2009-2014).
Interkommunale planer. Under arbeid			
Hovedplan vann – behandlingsanlegg 2050	2004	2014?	IVAR er ansvarlig for framdrift.
Felles beredskapsplan for Randaberg, Sola, Stavanger og Sandnes kommune			Igangsatt i tråd med vedtak i bystyret 28.04.2014.
Felles befolkningsframskrivinger for storbyområdet			Under arbeid.
Videreutvikling av strategi for regionale næringsområder		Ja	Igangsatt i tråd med kommunal planstrategi 2012-2015.
Områderegulering for Universitetet i Stavanger (Stavanger og Sola)		Ja	Igangsatt jf. kommuneplanen. Sola kommune invitert.
Områderegulering for Dusavik I og II (Stavanger og Randaberg)		Ja	Igangsatt i tråd med kommuneplan. Randaberg kommune invitert.
Hafrsfjord – bruk av strandsone/sjø og grønnstruktur (Sola og Stavanger)			Jf. planstrategi Sola kommune, anbefales dette som regional plan.

Plan	Vedtatt	Plan- / revisjons-behov	Kommentar/status
Kommuneplan			
Kommuneplan 2010-2025 – samfunnsdel og arealdel	2011	Ja	Revisjon jf. eget kapittel i planstrategien. Rulleres hvert 4. år.
Kommuneplan 2014-2029 – samfunnsdel og arealdel			Planforslag på høring. Frist for innspill 06.10.2014.
Kommunedelplaner (KDP)			
Kommunedelplan for universell utforming 2014-2029	2014		Bystyret sak 17/14.
Kommunedelplan for kulturminner 2010-2025	2011		
Kommunedelplan for klima og miljø 2010-2025	2010	Ja	Vurderes revidert 2016-2017.
Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet og naturopplevelser 2010-2022	2009	Ja	Revisjonsbehov. Er under revidering av Idrett. PV sin revidering starter i 2015.
Kommunedelplan for kunst og kultur, Kulturbyen Stavanger 2010-2017	2009	Ja	Revisjon høsten 2015-våren 2017; ny plan for perioden 2018-2025, jf. tilsvarende for kulturarenaplanen (temaplan).
Kommunedelplan for småbåthavner i Stavanger 2007 – 2017 (K120)	2008		Revidert planhefte av 10.10.2008 er vedtatt av bystyret desember 2008. Fulgt opp med egen handlingsplan.
Overordnede strategier (for kommunens virke)			
Strategisk kompetansestyring 2014-2026	2014		Følges opp med 4-årig handlingsplan.
Anskaffelsesstrategi for Stavanger kommune	2014		
Arbeidsgiverstrategi 2013-2025 Attraktiv arbeidsgiver og handlekraftig organisasjon	2013		Følges opp med 4-årig handlingsplan.
Strategi for likestilling og mangfold 2013-2020	2013		Tiltaksplaner revideres årlig.
IKT-strategi for Stavanger kommune	2010	Ja	Revideres i 2014. IKT-strategien skal bidra til å realisere digitaliseringsstrategiens hovedmål og vil bli behandlet i bystyret vinteren 2015 samtidig med digitaliseringsstrategi for 2014-2029.
Kommunikasjonsstrategi	2009		
Finansreglement for Stavanger kommune	2012		Revideres hver bystyreperiode.
Temaplaner			
Fagplan idrett 2014-2029	2014		Vedtatt av bystyret 27.10.2014.

Plan	Vedtatt	Plan- / revisjons-behov	Kommentar/status
Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2014 – 2018	2014		
Strategi for å bedre kompetanse om kost og ernæring for barn og unge	2014		Vedtatt i kommunalstyrene for Oppvekst og Levekår i juni 2014. Rapport om gjennomføring av planen skal inngå i virksomhetenes årsrapporter.
Plan for reduksjon i vannlekkasjer	2014		
Internasjonal strategi for Stavanger kommune	2014		Vedtatt av formannskapet – sak 99/14.
Etisk standard for ansatte og folkevalgte	2014		Vedtatt av bystyret.
Plan for etikk og forebygging av misligheter og korrupsjon	2014		
Strategiplan for folkehelsearbeidet 2013-2029 Det gode liv i Stavanger	2014		Rulleres hver bystyreperiode. Neste rullering innen juni 2016.
Visjon og strategi for Stavanger som arrangementsby	2014		Vedtatt av formannskapet.
Strategi for implementering av velferdsteknologi 2014-2017 Selvstendig, trygg og aktiv	2014		
Melding om univsersitetsbyen Stavanger	2014		Følges opp av «Handlingsplan for studentboliger».
Handlings- og økonomiplan 2014-2017	2013	2014	Årlig revisjon/rullering.
Boligbyggeprogram og befolkningsframskriving årlig	2013	2014	Årlig revisjon/rullering. Politisk behandling høsten 2014.
Utbyggingsplan 2011-2015 En god by å bo i	2011	Ja	Oppfølging av planen vedtatt 2013. Revisjonsbehov jf. planens tidshorisont.
Barnehagebruksplan	2013	2015	Rulleres årlig.
Handlingsplan for reduksjon av støy	2013		
Vedlikeholdsstrategi for kommunens bygningsmasse og aktuelle uteområder	2013		
Frivillighetsmeldingen for levekårsområdet	2012	Ja	Planen skal utvides til å omfatte kultur/ idrett og ungdom/fritid.
Handlingsplan mot diskriminering av lesbiske, homofile 2012-2016	2012	Ja	Revideres i 2016.
Kulturarenaplan	2012	Ja	Rulleres i perioden høsten 2015-våren 2017 for planperioden 2018-2025, jf. tilsvarende for KDP for kunst og kultur.
Plan for skolestruktur	2012		Rulleres årlig.

Plan	Vedtatt	Plan- / revisjons-behov	Kommentar/status
Plan for Stavanger kulturskole 2012-2022	2012		
Sykkelstrategi for Stavanger med handlingsplan 2011-15	2012	Ja	Revisjonsbehov med bakgrunn i sykkelprosjektet.
Kvalitetsplan for SFO 2011-2015 Fritid på skolen	2011	Ja	Revideres 2014-2015.
Kvalitetsplan for skole 2011-2015 God, bedre, best	2011	Ja	Revideres 2014-2015.
Kvalitetsplan for barnehage 2011-2015 Stadig bedre	2011	Ja	Revideres 2014-2015.
Omsorg 2025	2011	Ja	Foreslås erstattet av ny helhetlig plan for helse og omsorg.
Plan for fysisk aktivitet i barnehage, barneskole/SFO og ungdomsskole	2011		
Plan for psykisk helsearbeid i Stavanger kommune 2011-2015	2011	Ja	Revideres i 2016 med to handlingsdeler: en for barn og en for voksne.
Ruspolitisk handlingsplan for Stavanger 2011-2015 Sammen om veien videre	2011	Ja	Revideres i 2015.
Plan for Stavanger legevakt	2011	Ja	Revideres 2014/2015.
Plan for legetjenesten	2011	Ja	Revideres 2014/2015.
Boligsosial handlingsplan 2010-2015	2010	Ja	Revideres i 2015.
Hovedplan for vannforsyning, vannmiljø og avløp 2011-2022	2010	Ja	Revideres i 2016.
Trafikksikkerhetsplan for Stavanger 2010-2013	2010	Ja	Planforslaget er sendt ut på høring og blir sluttbehandlet i løpet av høsten 2014.
Pandemiplan	2009	Ja	Revisjonsbehov, oppstart høst 2014.
Smittevernplan	2009	Ja	Revisjonsbehov, oppstart høst 2014.
Plan mot fattigdom	2004		Utgår. Erstattes av Tiltaksplan mot Barnefattigdom – se temaplaner under arbeid.
Strategisk plan for beredskap og samfunnssikkerhet	2002	Ja	Revisjonsbehov.
Fagplan for landbruk	2001		
Nye temaplaner under arbeid eller planlagt startet i planperioden			
Plan for reduksjon av fremmedvann			Planarbeidet startet i 2014. Ferdigstilles 2015.

Plan	Vedtatt	Plan- / revisjons-behov	Kommentar/status
Rammeplan for vedlikehold av kommunale bygninger			Plan under arbeid. Politisk behandling i 2015.
Demensplan			Planen er under arbeid . Ferdigstilles 2015.
Helhetlig plan for helse og omsorg			Ny plan i tråd med formannskapsvedtak, vurderer oppstart planarbeid 2015.
Plan for helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming i Stavanger kommune 2015 – 2018			Planen vil bli ferdigstilt og gå til politisk behandling høsten 2014.
Tiltaksplan mot barnefattigdom			Se kommentar til Plan mot fattigdom.
Digitaliseringsstrategi 2014 - 2029			Strategiarbeidet vil bli sluttført høsten 2014. Politisk behandling vinteren 2015. Følges opp gjennom IKT-strategien og handlingsplaner innenfor de enkelte tjensteområdene.
Handlingsplan for studentboliger			Utledet av meldingen om universitetsbyen Stavanger.
Kommunedelplaner for areal			
Kommunedelplan for E39 Smiene-Harestad	2012		
Kommunedelplan for sykkelstamveg på Nord-Jæren	2011		
Kommunedelplan for Stavanger Sentrum	2005	Ja	Igangsatt i tråd med vedtak i kommunalutvalget. Planforslag på høring i 2014.
Kommunedelplan for Paradis og Hillevåg	2005	Ja	Aktuelt å revidere rekkefølgebestemmelser.
Kommunedelplan for Jåttåvågen	2001		
Kommunedelplan for dobbeltsporet	2001		
Kommunedelplan for Husabø	1996		
Områdeplaner for areal			
Områdeplan for Nore Sunde	2014		
Områdeplan for Jåttå Nord	2014		
Områdeplan for utfylling på Buøy	2013		
Områdeplan for Jåttåvågen Nord	2012		
Nye arealplaner under arbeid eller planlegges startet i planperioden			
Interkommunal kommunedelplan for Forus		Ja	Politisk bestilling kommunalutvalget (2013): Uttalelse til regional planstrategi.

Plan	Vedtatt	Plan- / revisjons-behov	Kommentar/status
Kommunedelplan for parkering på Forus		Ja	Planen er på høring til 1.10.2013.
Områdeplan for 2020Park		Ja	Igangsatt jf. bystyrets kommuneplanvedtak. Innarbeidet i områdeplan for Forus øst, men tatt ut ved kommunalstyrets behandling.
Områdeplan for Atlanteren		Ja	Vedtas i 2014.
Områdeplan for Dusavik		Ja	Forberedes for høring.
Områdeplan for Forusstranda Nord		Ja	Igangsatt jf. bystyrets kommuneplanvedtak. Innarbeidet i områdeplan for Forus øst.
Områdeplan for Forus øst		Ja	Forberedes for høring.
Områdeplan for Madla – Revheim		Ja	Forberedes for høring.
Områdeplan for Mariero		Ja	Forberedes for høring.
Områdeplan for Nytorget		Ja	Forberedelse arkitektkonkurranse.
Områdeplan for universitetsområdet		Ja	Utledet av meldingen om universitetsbyen Stavanger. Forberedes for høring.
Reguleringsplan for E 39 Smiene - Harestad		Ja	Planprogramvedtatt, i regi av Statens vegvesen.
Reguleringsplan for FV 44 Sandnes til Gausel stasjon		Ja	Førstegangsbehandling 19.09.2013.
Reguleringsplan for FV44 mellom Diagonalen og Gausel stasjon		Ja	Førstegangsbehandling høst 2013.
Reguleringsplan for kollektivfelt langs RV 509 fra Hafrsfjord bru til Bråde		Ja	Høringsperioden er avsluttet. Avventer arkeologiske utgravinger. Vedtas 2014?
Reguleringsplan for kollektivfelt RV 509 fra Bråde til Ragbakken vest		Ja	Planprogram på høring, i regi av Statens vegvesen.
Reguleringsplan for Paradis		Ja	Høring av detaljplan for Paradis sør. Sluttbehandling lagt på vent pga behov for avklaring fra Jernbaneverket.
Reguleringsplan for sykkelstamvegen fra Sørmarka til kommunegrensen		Ja	Planprogram vedtatt, i regi av Statens vegvesen. To planer.
Reguleringsplan for transportkorridor vest		Ja	Planprogram vedtatt, i regi av Statens vegvesen.
Reguleringsplaner for bussvei 2020 langs RV 509 og FV 44		Ja	

Tabell 9.4 Vedtatte planer samt planer under arbeid / oppstart i perioden 2015-2018

10 Hovedoversikter og driftsrammer

10.1 Driftsbudsjett
10.2 Investeringsbudsjett
10.3 Netto driftsrammer

10.1 Driftsbudsjett

10.1.1 Hovedoversikt – drift

Hovedoversikt – drift	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018
Driftsinntekter						
Brukerbetalinger	420 401 000	430 701 000	454 551 000	459 251 000	459 251 000	459 251 000
Andre salgs- og leieinntekter	780 808 000	746 270 000	787 056 000	813 303 000	843 062 000	869 021 000
Overføringer med krav til motytelse	896 455 000	644 215 000	647 174 000	647 174 000	647 174 000	647 174 000
Rammetilskudd	1 495 453 000	1 470 991 000	1 606 300 000	1 640 500 000	1 656 700 000	1 672 500 000
Andre statlige overføringer	134 134 000	127 633 000	126 983 000	125 933 000	124 033 000	124 033 000
Andre overføringer	21 473 000	16 044 000	16 044 000	16 044 000	16 044 000	16 044 000
Skatt på inntekt og formue	4 753 061 000	5 147 900 000	4 986 900 000	5 053 000 000	5 126 100 000	5 201 900 000
Eiendomsskatt	159 315 000	160 000 000	161 000 000	174 000 000	188 800 000	188 800 000
Sum driftsinntekter	**8 661 101 000**	**8 743 754 000**	**8 786 008 000**	**8 929 205 000**	**9 061 164 000**	**9 178 723 000**
Driftsutgifter						
Lønnsutgifter	3 712 258 000	3 703 368 000	3 604 996 000	3 592 685 000	3 647 281 000	3 650 795 000
Sosiale utgifter	974 009 000	1 065 661 000	1 060 738 000	1 064 649 000	1 078 853 000	1 079 539 000
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	1 028 818 000	1 392 824 000	1 396 716 000	1 433 940 000	1 496 958 000	1 500 826 000
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	1 766 005 000	1 711 696 000	1 730 603 000	1 754 927 000	1 769 122 000	1 789 809 000
Overføringer	896 967 000	977 943 000	1 096 928 000	1 081 728 000	1 052 738 000	1 052 508 000
Avskrivninger	435 134 000	439 901 000	447 648 000	450 569 000	453 434 000	456 247 000
Fordelte utgifter	-79 171 000	-442 459 000	-442 459 000	-442 459 000	-442 459 000	-442 459 000
Sum driftsutgifter	**8 734 020 000**	**8 848 934 000**	**8 895 170 000**	**8 936 039 000**	**9 055 927 000**	**9 087 265 000**
Brutto driftsresultat	**-72 919 000**	**-105 180 000**	**-109 162 000**	**-6 834 000**	**5 237 000**	**91 458 000**
Finansinntekter						
Renteinntekter og utbytte	394 953 000	361 828 000	380 488 000	420 079 000	420 379 000	453 920 000
Gevinst på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	23 257 000	-	-	-	-	-
Mottatte avdrag på utlån	1 280 000	1 361 000	1 361 000	1 361 000	1 361 000	1 361 000
Sum eksterne finansinntekter	**419 490 000**	**363 189 000**	**381 849 000**	**421 440 000**	**421 740 000**	**455 281 000**
Finansutgifter						
Renteutgifter og låneomkostninger	264 870 000	267 690 000	304 461 000	338 987 000	330 402 000	359 756 000
Tap på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	1 992 000	-	-	-	-	-
Avdrag på lån	353 032 000	365 199 000	325 900 000	347 800 000	345 000 000	352 000 000
Utlån	1 370 000	1 230 000	1 230 000	1 230 000	1 230 000	1 230 000
Sum eksterne finansutgifter	**621 264 000**	**634 119 000**	**631 591 000**	**688 017 000**	**676 632 000**	**712 986 000**

Hovedoversikt – drift	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018
Resultat eksterne finanstransaksjoner	**-201 774 000**	**-270 930 000**	**-249 742 000**	**-266 577 000**	**-254 892 000**	**-257 705 000**
Motpost avskrivninger	435 134 000	439 901 000	447 648 000	450 569 000	453 434 000	456 247 000
Netto driftsresultat	**160 441 000**	**63 791 000**	**88 744 000**	**177 158 000**	**203 779 000**	**290 000 000**
Interne finanstransaksjoner						
Bruk av tidligere års regnsk.m. mindreforbruk	15 506 000	-	-	-	-	-
Bruk av disposisjonsfond	77 015 000	-	-	-	-	-
Bruk av bundne fond	85 091 000	9 107 000	15 656 000	12 842 000	5 221 000	4 900 000
Sum bruk av avsetninger	**177 613 000**	**9 107 000**	**15 656 000**	**12 842 000**	**5 221 000**	**4 900 000**
Overført til investeringsregnskapet	143 418 000	72 898 000	104 400 000	190 000 000	209 000 000	294 900 000
Dekning av tidligere års regnsk.m. merforbruk	-	-	-	-	-	-
Avsatt til disposisjonsfond	106 336 000	-	-	-	-	-
Avsatt til bundne fond	80 537 000	-	-	-	-	-
Sum avsetninger	**330 291 000**	**72 898 000**	**104 400 000**	**190 000 000**	**209 000 000**	**294 900 000**
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	**7 763 000**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

Tabell 10.1 Hovedoversikt – drift

10.1.2 Budsjettskjema 1A – drift

Budsjettskjema 1A – drift	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018
Skatt på inntekt og formue	4 753 061	4 990 900	4 986 900	5 053 000	5 126 100	5 201 900
Ordinært rammetilskudd	1 495 453	1 522 991	1 606 300	1 640 500	1 656 700	1 672 500
Skatt på eiendom	159 315	160 000	161 000	174 000	188 800	188 800
Andre direkte eller indirekte skatter	-	-	-	-	0	0
Andre generelle statstilskudd	134 134	139 284	126 983	125 933	124 033	124 033
Sum frie disponible inntekter	**6 541 964**	**6 813 175**	**6 881 183**	**6 993 433**	**7 095 633**	**7 187 233**
Renteinntekter og utbytte	394 953	385 285	380 488	420 079	420 379	453 920
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)	23 257	-	-	-	-	-
Renteutg.,provisjoner og andre fin.utg.	264 870	295 856	304 461	338 987	330 402	359 756
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)	1 992	-	-	-	-	-
Avdrag på lån	353 032	376 410	325 900	347 800	345 000	352 000
Netto finansinnt./utg.	**-201 684**	**-286 981**	**-249 873**	**-266 708**	**-255 023**	**-257 836**
Til dekning av tidligere regnsk.m. merforbruk	-	-	-	-	-	-
Til ubundne avsetninger	106 336	35 006	-	-	-	-
Til bundne avsetninger	80 537	-	-	-	-	-
Bruk av tidligere regnks.m. mindreforbruk	15 506	7 763	-	-	-	-
Bruk av ubundne avsetninger	77 015	62 051	-	-	-	-
Bruk av bundne avsetninger	85 091	85 356	15 656	12 842	5 221	4 900
Netto avsetninger	**-9 260**	**120 164**	**15 656**	**12 842**	**5 221**	**4 900**
Overført til investeringsbudsjettet	143 418	70 509	104 400	190 000	209 000	294 900
Til fordeling drift	6 187 602	6 575 849	6 542 566	6 549 567	6 636 831	6 639 397
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	6 179 839	6 575 849	6 542 566	6 549 567	6 636 831	6 639 397
Mer/mindreforbruk	**7 763**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

Tabell 10.2 Budsjettskjema 1A - drift

10.1.3 Budsjettskjema 1B – netto drift

Budsjettskjema 1B - netto drift	Vedtatt budsjett 2014	Budsjettforslag 2015	Budsjettforslag 2016	Budsjettforslag 2017	Budsjettforslag 2018
Rådmann, stab og støttefunksjoner					
Rådmann	9 247	9 247	9 247	9 247	9 247
Økonomi	153 528	145 728	145 728	145 728	145 728
Personal og organisasjon	124 368	115 518	113 368	113 368	113 368
Kommunikasjonsavdeling	7 122	7 822	7 822	7 822	7 822
Næring	5 233	5 983	5 733	5 733	5 733
Kommuneadvokat	6 721	7 021	7 021	7 021	7 021
Politisk sekretariat	11 331	11 131	11 131	11 131	11 131
Sum Rådmann, stab og støttefunksjoner	**317 550**	**302 450**	**300 050**	**300 050**	**300 050**
Oppvekst og levekår					
Stab Oppvekst og levekår	66 896	66 096	66 096	66 096	66 096
Barnehage	1 050 358	1 024 991	1 018 991	1 012 991	1 008 991
Ressurssenter for styrket barnehagetilbud	54 610	61 010	60 610	60 610	60 610
Grunnskole	1 340 542	1 255 717	1 228 067	1 227 767	1 227 767
Johannes læringssenter	100 326	106 626	107 926	107 926	107 926
Stavanger kulturskole	35 010	32 210	32 210	32 210	32 210
Pedagogisk-psykologisk tjeneste	39 473	36 923	36 923	36 923	36 923
Ungdom og fritid	70 602	67 902	68 402	67 902	67 902
Helsestasjon og skolehelsetjenesten	64 048	62 198	62 198	62 198	62 198
Helse- og sosialkontor	1 561 814	1 538 839	1 510 989	1 510 989	1 510 989
NAV	196 929	217 729	216 329	216 329	216 329
Fysio- og ergoterapitjenesten	57 106	54 726	54 726	54 726	54 726
Barnevernstjenesten	194 868	201 218	201 218	201 218	201 218
Helsehuset i Stavanger	11 814	12 314	13 314	14 314	14 314
Hjemmebaserte tjenester	143 362	150 672	165 872	170 972	174 472

Budsjettskjema 1B - netto drift	Vedtatt budsjett 2014	Budsjettforslag 2015	Budsjettforslag 2016	Budsjettforslag 2017	Budsjettforslag 2018
Alders- og sykehjem	97 986	77 236	76 436	132 436	132 436
Stavanger legevakt	33 125	30 025	30 025	30 025	30 025
Rehabiliteringsseksjonen	44 577	40 277	40 277	40 277	40 277
Arbeidstreningsseksjonen	12 269	11 819	11 819	11 819	11 819
Flyktningseksjonen	8 509	8 509	8 509	8 509	8 509
EMbo	9 800	9 600	9 600	9 600	9 600
Dagsenter og avlastningsseksjonen	94 488	109 413	143 213	143 213	143 213
Tekniske hjemmetjenester	1 312	1 312	1 312	1 312	1 312
Krisesenteret i Stavanger	10 892	11 192	11 192	11 192	11 192
Sentrale midler levekår	77 429	-52 571	-52 571	-52 571	-52 571
Sentrale midler legetjeneste	61 071	61 821	62 821	63 821	63 821
Sum Oppvekst og levekår	**5 439 216**	**5 197 804**	**5 186 504**	**5 242 804**	**5 242 304**
Bymiljø og utbygging					
Stab Bymiljø og utbygging	4 790	4 690	4 690	4 690	4 690
Miljø	4 549	4 549	4 549	4 549	4 549
utbygging	4 169	-2 881	-2 581	-2 581	-2 581
Stavanger Eiendom	-279 492	-288 592	-264 792	-218 892	-201 392
Park og vei	147 302	137 502	140 152	141 852	144 552
Idrett	110 455	114 555	120 855	119 705	119 455
Vannverket	-	-	-	-	-
Avløpsverket	-9 195	-9 681	-9 195	-9 195	-9 195
Renovasjon	140	140	140	140	140
Plan og anlegg	-	-	-	-	-
Sum Bymiljø og utbygging	**-17 282**	**-39 718**	**-6 182**	**40 268**	**60 218**
Kultur og byutvikling					
Stab Kultur og byutvikling	17 920	17 920	17 920	17 920	17 920
Byggesaksavdelingen	-	-	7 500	10 000	-

Budsjettskjema 1B - netto drift	Vedtatt budsjett 2014	Budsjettforslag 2015	Budsjettforslag 2016	Budsjettforslag 2017	Budsjettforslag 2018
Planavdelinger	29 222	27 622	27 122	27 122	27 122
Kulturavdelingen	145 428	148 458	148 458	148 308	148 408
Sum Kultur og byutvikling	**192 570**	**194 000**	**201 000**	**203 350**	**193 450**
Felles kostnader	**643 795**	**888 030**	**868 195**	**850 359**	**843 375**
Sum fordelt til drift	**-6 575 849**	**-6 542 566**	**-6 549 567**	**-6 636 831**	**-6 639 397**
Sum totalt	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

Tabell 10.3 Budsjettskjema 1b - netto drift. Tall i hele tusen

10.1.4 Driftsrammetabell

	Driftsrammetabell 2015 til 2018	Opprinnelig budsjett 2014	2015	2016	2017	2018
1	Formue-/inntektsskatt	-5 147 900	-4 986 900	-5 053 000	-5 126 100	-5 201 900
2	Innbyggertilskudd inkl. utgiftsutjevning	-2 576 191	-2 561 000	-2 607 900	-2 638 000	-2 668 400
3	Inntektsutjevning	1 105 200	954 700	967 400	981 300	995 900
	Sum frie inntekter	**-6 618 891**	**-6 593 200**	**-6 693 500**	**-6 782 800**	**-6 874 400**
	Sentrale inntekter					
4	Eiendomsskatt (netto)	-134 000	-135 000	-148 000	-162 800	-162 800
5	Statlige overføringer, flyktninger og innvandrere	-85 000	-83 600	-83 600	-83 600	-83 600
6	Kompensasjonsordninger fra Husbanken	-35 200	-34 950	-33 900	-32 000	-32 000
	Sum sentrale inntekter	**-254 200**	**-253 550**	**-265 500**	**-278 400**	**-278 400**
	Finans					
7	Lyse Energi AS, utbytte	-175 000	-179 000	-190 000	-201 000	-212 000
8	SF Kino Stavanger/Sandnes AS, utbytte	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
9	Renovasjonen IKS, utbytte	-500	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
10	Motpost avskrivinger inkl. renter restkapital, VAR sektor	-93 132	-100 879	-103 800	-106 665	-109 478
11	Renteinntekter - ansvarlig lån i Lyse Energi AS	-43 000	-39 300	-40 200	-40 800	-41 300
12	Renteinntekter bank og finansforvaltning	-39 850	-33 450	-40 200	-41 950	-43 700
13	Rentekostnader gjeldslån, renteswap og startlån	166 211	178 722	192 307	196 772	205 835
14	Avdragsutgifter (investeringslån)	365 199	325 900	347 800	345 000	352 000
	Sum finans	**177 928**	**148 993**	**162 907**	**148 357**	**148 357**
	Overføring til investering					
15	Egenfinansiering av investeringer	72 898	104 400	190 000	209 000	294 900
	Sum overføring til investering	**72 898**	**104 400**	**190 000**	**209 000**	**294 900**
	Sentrale utgifter					
16	Helårseffekt lønnsoppgjør 2014	105 000	211 350	211 850	211 850	211 850
17	Lønnsoppgjør 2015	-	95 000	95 000	95 000	95 000
18	Pensjon	174 000	190 000	195 000	195 000	195 000

	Driftsrammetabell 2015 til 2018	Opprinnelig budsjett 2014	2015	2016	2017	2018
19	Ordinær reservekonto og næring/kulturfondet	7 200	7 200	7 200	7 200	7 200
20	Folkevalgte	47 000	49 500	49 500	49 500	49 500
21	Hovedtillitsvalgte	9 200	10 750	10 750	10 750	10 750
22	Kirkelig fellesråd	76 400	79 550	79 550	79 550	79 550
23	Tilskudd livssynssamfunn	10 300	12 000	12 000	12 000	12 000
24	Revisjon og kontrollutvalg	5 200	5 300	5 300	5 300	5 300
25	Felleskostnader	63 242	66 400	66 400	66 400	66 400
26	Valg	-	6 000	-	6 000	-
	Sum sentrale utgifter	**497 542**	**733 050**	**732 550**	**738 550**	**732 550**
	Sum netto utgifter	**748 368**	**986 443**	**1 085 457**	**1 095 907**	**1 175 807**
	Tilskudd regionale prosjekter					
27	Brannvesenet Sør-Rogaland IKS	106 140	109 250	112 500	115 850	119 300
28	Greater Stavanger	7 775	7 850	7 850	7 850	7 850
29	Stavanger konserthus IKS (kapitalkostnader og drift)	32 900	45 200	45 950	46 550	47 050
30	Sørmarka flerbrukshall IKS	15 000	13 300	13 300	12 700	11 900
31	Multihallen og Storhallen IKS	12 575	11 200	11 100	10 950	10 800
32	Ryfast, planleggingsutgifter	35 000	35 000	20 000	-	-
33	Rogaland teater, prosjektmidler sceneskifte	500	1 000	-	-	-
	Sum tilskudd regionale prosjekter	**209 890**	**222 800**	**210 700**	**193 900**	**196 900**
	Beregnet netto driftsramme til disposisjon	**-5 914 833**	**-5 637 507**	**-5 662 843**	**-5 771 393**	**-5 780 093**
	Disponibelt utover 2014-nivå	**-**	**277 326**	**251 990**	**143 440**	**134 740**
	Driftskonsekvenser av investeringer i oppvekst og levekår					
34	Lervig sykehjem	-	-	3 000	65 000	65 000
35	Haugåsveien 26/28, bofellesskap psykisk helse, 7 plasser	-	-	4 300	5 200	5 200
36	Krosshaugveien, bofellesskap for autister, 8 plasser	-	-	22 800	22 800	22 800
37	Bjørn Farmannsgate 25, barn med autisme og PUH, 4 plasser	-	-	11 000	11 000	11 000

	Driftsrammetabell 2015 til 2018	Opprinnelig budsjett 2014	2015	2016	2017	2018
38	Lassahagen bofellesskap, psykisk helse, 4+6 plasser	-	3 600	12 500	13 200	13 200
39	Søra Bråde bofellesskap PUH, 16 plasser	-	11 200	11 200	11 200	11 200
40	Dagsenterplasser, PUH, 15 brukere	-	-	-	3 500	7 000
41	Barnehageprosjekter ferdigstillt 2014, helårseffekter	-	2 000	2 000	2 000	2 000
	Sum driftskons. av invest. i oppvekst og levekår	**-**	**16 800**	**66 800**	**133 900**	**137 400**
	Driftskonsekvenser av investeringer til kirkelige formål					
42	Tjensvoll gravlund, utbygging av driftsbygning, drift og vedlikehold	-	100	100	100	100
43	Hundvåg gravlund, arealutvidelse	-	200	200	200	200
	Sum driftskonsekvenser av investeringer til kirkelige formål	**-**	**300**	**300**	**300**	**300**
	Driftskonsekvenser av investeringer på park og vei					
44	Framkommelighet	-	400	800	1 200	1 600
45	Trafikksikkerhet og miljø	-	300	600	900	1 200
46	Etterslep vedlikehold park, friområder og aktivitetsanlegg	-	200	400	600	800
47	Nye anlegg	-	600	1 200	1 800	2 400
48	Plasser, vei og torg ved Stavanger konserthus IKS	-	200	400	600	800
	Sum driftskonsekvenser av investeringer på park og vei	**-**	**1 700**	**3 400**	**5 100**	**6 800**
	Driftskonsekvenser av investering på idrett					
49	Kvernevik svømmehall	-	700	4 250	4 250	4 250
50	Hundvåg svømmehall	-	2 850	4 250	4 250	4 250
51	Utstillingshall, drift og vedlikeholdsutgifter	-	400	400	400	400
52	Hetlandshallen, dobbel idrettshall	-	-	-	-	600
53	Nye Gamlingen	-	-	-	1 500	1 500
	Sum driftskonsekvenser av investering på idrett	**-**	**3 950**	**8 900**	**10 400**	**11 000**

	Driftsrammetabell 2015 til 2018	Opprinnelig budsjett 2014	2015	2016	2017	2018
	Driftskonsekvenser av investeringer i Stavanger eiendom					
54	Vedlikehold- og renholdsutgifter til nye bygg	-	20 300	31 100	52 250	59 550
55	Energiutgifter til nye bygg	-	2 950	5 400	8 800	9 950
	Sum Driftskonsekvenser av investeringer i Stavanger eiendom	**-**	**23 250**	**36 500**	**61 050**	**69 500**
	Sum netto driftskonsekvenser av investeringer	**-**	**46 000**	**115 900**	**210 750**	**225 000**
	SENTRALE OMRÅDER					
	Felles tiltak sentrale områder					
56	Innovasjons- og utviklingsmidler	-	2 500	2 500	2 500	2 500
57	Eksterne husleiekontrakter	-	3 800	3 850	3 900	3 900
58	Reduksjon i pris og forbruk av energi	-	-3 400	-3 400	-3 400	-3 400
59	Gjenopptakelse av oppreisningsordninger	-	3 000	3 000	3 000	3 000
60	ENØK-innsparinger	-	-2 000	-4 000	-4 000	-6 000
61	Gevinster ved bruk av IKT-løsninger	-	-2 000	-4 000	-4 000	-4 000
62	Rammeavtaler, økonomiske effekt	-	-4 500	-4 500	-4 500	-4 500
	Sum felles tiltak sentrale områder	**-**	**-2 600**	**-6 550**	**-6 500**	**-8 500**
	Personal og organisasjon					
63	Implementering av arbeidsgiverstrategi	-	1 800	2 400	2 400	2 400
64	Digital arkivdanning	-	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
65	Prosjekt eSak	-	3 000	3 000	3 000	3 000
66	Offentlige PhD	-	500	500	500	500
67	Regulering av torgavgift, gratis kopiering mv	-	-500	-500	-500	-500
68	Bemanningsreduksjon	-	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
69	Lærlingeordningen, verdiskapning	-	-3 000	-4 000	-4 000	-4 000
70	Redusere diverse ordninger som rekruttering, stipend mv	-	-2 500	-3 000	-3 000	-3 000
71	Gjennomgang av velferdsordninger, seniorpolitikk, boligtilskuddsordningen, kantinedrift mv.	-	-3 250	-4 500	-4 500	-4 500
72	Effektiviseringskrav	-	-1 900	-1 900	-1 900	-1 900

	Driftsrammetabell 2015 til 2018	Opprinnelig budsjett 2014	2015	2016	2017	2018
	Sum personal og organisasjon	**-**	**-8 850**	**-11 000**	**-11 000**	**-11 000**
	Kommunikasjon					
73	Digital innbyggerdialog og sosiale medier	-	500	500	500	500
74	Tilrettelegge kommunalinfo på andre språk	-	300	300	300	300
75	Effektiviseringskrav	-	-100	-100	-100	-100
	Sum kommunikasjon	**-**	**700**	**700**	**700**	**700**
	Økonomi					
76	Salg av økonomitjenester til andre kommuner og selskap	-	-3 800	-3 800	-3 800	-3 800
77	Intern omorganisering i SK-regnskap	-	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
78	Effektiviseringskrav	-	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
	Sum økonomi	**-**	**-7 800**	**-7 800**	**-7 800**	**-7 800**
	Kommuneadvokaten					
79	Merkantil ressurs og kjøp av advokattjenester	-	300	300	300	300
	Sum kommuneadvokaten	**-**	**300**	**300**	**300**	**300**
	Næring					
80	Justert driftsramme inkludert BID-ordning	-	750	500	500	500
	Sum næring	**-**	**750**	**500**	**500**	**500**
	Politisk sekreteriat					
81	Effektiviseringskrav	-	-200	-200	-200	-200
	Sum politisk sekreteriat	**-**	**-200**	**-200**	**-200**	**-200**
	SUM SENTRALE OMRÅDER	**-**	**-17 700**	**-24 050**	**-24 000**	**-26 000**
	OPPVEKST OG LEVEKÅR					
82	Nye lokaler til Oppvekst og levekårsservice	-	1 500	1 500	1 500	1 500
83	SLT, reduksjon	-	-500	-500	-500	-500
84	Effektiviseringskrav	-	-1 800	-1 800	-1 800	-1 800
	Sum stab		**-800**	**-800**	**-800**	**-800**
	Budsjettekniske endringer					
85	Medfinansiering samhandlingsreform	-	-109 400	-109 400	-109 400	-109 400

	Driftsrammetabell 2015 til 2018	Opprinnelig budsjett 2014	2015	2016	2017	2018
	Sum stab		**-109 400**	**-109 400**	**-109 400**	**-109 400**
	Felles tiltak levekår					
86	Ressurskrevende tjenester, refusjonsinntekt	-	-4 000	-4 000	-4 000	-4 000
87	Samhandlingsstillinger i hjemmebaserte tjenester, reduksjon	-	-3 900	-3 900	-3 900	-3 900
88	Kommunalstyret levekår, økt ramme reversert	-	-6 700	-6 700	-6 700	-6 700
89	Tilskudd til lag og organisasjoner, reduksjon	-	-700	-700	-700	-700
90	Prosjekt "Ville veier", avsluttes	-	-250	-250	-250	-250
	Sum felles tiltak levekår	**-**	**-15 550**	**-15 550**	**-15 550**	**-15 550**
	Barnehage					
91	Pedagogisk bemanning,tilpassing til barnehagelovens krav	-	6 000	6 000	6 000	6 000
92	Kompetanseheving	-	500	1 500	2 500	2 500
93	Tilskudd ikke-kommunale barnehager, effekt av ny beregningsmetode	-	-	5 000	-2 000	-6 000
94	Økt foreldrebetaling, endring i satser	-	-13 000	-13 000	-13 000	-13 000
95	Omstilling av området "styrket barnehagetilbud"	-	-4 000	-6 900	-6 900	-6 900
96	Barnepark, familiebhg. og åpne bhg. samt drift av kommunale bhg. i leide bygg, avvikling	-	-3 000	-5 400	-5 400	-5 400
97	Ledelsesstruktur, administrasjonsressurs, kjøkkenassistentressurs mv, rammereduskjon	-	-10 000	-15 000	-15 000	-15 000
98	Tilskudd til SBF-ordningen, barnehage, reduksjon	-	-100	-100	-100	-100
99	Tospråklige assistenter, språktiltak, helsetjenester for flerspråkilge mv, reduksjon	-	-1 100	-2 800	-2 800	-2 800
100	Effektiviseringskrav	-	-3 200	-3 200	-3 200	-3 200
	Sum barnehage	**-**	**-27 900**	**-33 900**	**-39 900**	**-43 900**
	Ressurssenteret for styrket barnehagetilbud					
101	Omstilling av området "styrket barnehagetilbud"	-	4 000	6 900	6 900	6 900
102	Opprettholdelse av aktivitetsnivå i 2014	-	3 000	100	100	100

	Driftsrammetabell 2015 til 2018	Opprinnelig budsjett 2014	2015	2016	2017	2018
103	Psykisk helsestilling 100 %, avvikling	-	-350	-750	-750	-750
104	Effektiviseringskrav	-	-250	-250	-250	-250
	Sum Ressurssenteret for styrket barnehagetilbud	**-**	**6 400**	**6 000**	**6 000**	**6 000**
	Skole og SFO					
105	Elevtallsvekst grunnskole	-	3 600	3 600	3 600	3 600
106	Lenden skole, avslutte leieforhold	-	-850	-1 500	-1 500	-1 500
107	Åmøy skole, inklusive SFO, avvikling	-	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
108	Skoleplasser for elever fra Åmøy	-	700	700	700	700
109	Stavanger-prosjektet, delfinansiere stilling Universitetet i Stavanger	-	300	300	-	-
110	Skolefritidsordningen, øke prisene	-	-10 400	-15 100	-15 100	-15 100
111	Tastarustå og Teinå skoler, omstillingsmidler trekkes tilbake	-	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
112	Den kulturelle skolesekken, redusert aktivitet og busspenger	-	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
113	Rammereduksjon - skole	-	-47 100	-67 100	-67 100	-67 100
114	Redusert reserve – spesialundervisning og minoritetsspråklig undervisning	-	-3 800	-3 800	-3 800	-3 800
115	Kurs, kompetanseutvikling, reisestipend mv, redusert tilbud	-	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
116	«Grønt flagg»-ordning, internasjonalt skolesamarbeid, realfagssatsing på Oljemuseet	-	-600	-1 400	-1 400	-1 400
117	Driftsstyreordningen, reduksjon	-	-300	-300	-300	-300
118	Kommunalt foreldreutvalg, reduksjon i tilskudd	-	-250	-250	-250	-250
119	Kommunalstyret oppvekst, reversere økt ramme	-	-9 250	-10 750	-10 750	-10 750
120	Brukerundersøkelser, reduksjon	-	-200	-200	-200	-200
121	Lenden, rammereduksjon	-	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
122	Effektiviseringskrav	-	-5 500	-5 500	-5 500	-5 500
	Sum skole og sfo	**-**	**-84 850**	**-112 500**	**-112 800**	**-112 800**
	Johannes læringssenter					

	Driftsrammetabell 2015 til 2018	Opprinnelig budsjett 2014	2015	2016	2017	2018
123	Husleie nye lokaler Haugesundsg 27 og 30	-	4 800	6 100	6 100	6 100
124	Introduksjonsstønad, aktivitet på 2014-nivå	-	4 500	4 500	4 500	4 500
125	Johannes læringssenter, rammereduksjon	-	-2 500	-2 500	-2 500	-2 500
126	Effektiviseringskrav	-	-500	-500	-500	-500
	Sum Johannes læringssenter	**-**	**6 300**	**7 600**	**7 600**	**7 600**
	Kulturskolen					
127	Kulturskoletimen i SFO/skole, avvikling	-	-1 800	-1 800	-1 800	-1 800
128	Kontingentøkning	-	-450	-450	-450	-450
129	Kulturskolen, rammereduksjon	-	-350	-350	-350	-350
130	Effektiviseringskrav	-	-200	-200	-200	-200
	Sum Kulturskolen	**-**	**-2 800**	**-2 800**	**-2 800**	**-2 800**
	PPT					
131	PPT, rammereduksjon	-	-2 400	-2 400	-2 400	-2 400
132	Effektiviseringskrav	-	-150	-150	-150	-150
	Sum PPT	**-**	**-2 550**	**-2 550**	**-2 550**	**-2 550**
	Ungdom og fritid					
133	Ungdomsundersøkelsen	-	-	500	-	-
134	Uteseksjonen, redusert drift	-	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
135	Fritidsklubb/bydelhus, redusert drift	-	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
136	Barn og ungdomssekretærer, redusert tilskuddnivå	-	-500	-500	-500	-500
137	Effektiviseringskrav	-	-200	-200	-200	-200
	Sum Ungdom og fritid	**-**	**-2 700**	**-2 200**	**-2 700**	**-2 700**
	Helsestasjon og Skolehelsetjeneste					
138	Legetjeneste, reduksjon	-	-500	-500	-500	-500
139	HERO, avvikling	-	-1 100	-1 100	-1 100	-1 100
140	Effektiviseringskrav	-	-250	-250	-250	-250
	Sum Helsestasjon og Skolehelsetjeneste	**-**	**-1 850**	**-1 850**	**-1 850**	**-1 850**
	Barnevern					

	Driftsrammetabell 2015 til 2018	Opprinnelig budsjett 2014	2015	2016	2017	2018
141	Fosterhjemsutgifter, økte satser og økt volum	-	4 000	4 000	4 000	4 000
142	Økt kommunal egenandel, barnevernsinstitusjon	-	4 200	4 200	4 200	4 200
143	Rammereduksjon barnevern (stab)	-	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
144	Effektiviseringskrav	-	-350	-350	-350	-350
	Sum barnevern	**-**	**6 350**	**6 350**	**6 350**	**6 350**
	Embo					
145	Redusert bemanning	-	-200	-200	-200	-200
	Sum Embo	**-**	**-200**	**-200**	**-200**	**-200**
	Helse- og sosialkontor					
146	Omfattende pleiebehov	-	3 000	3 000	3 000	3 000
147	TAFU, prosjektmidler utgår	-	-550	-550	-550	-550
148	Redusert bemanning og effektiviseringskrav	-	-3 050	-3 050	-3 050	-3 050
	Sum helse- og sosialkontor	**-**	**-600**	**-600**	**-600**	**-600**
	NAV-kontorene					
149	Sosialhjelp	-	20 000	20 000	20 000	20 000
150	Redusere bemanningen	-	-	-1 400	-1 400	-1 400
151	Effektiviseringskrav	-	-200	-200	-200	-200
	Sum NAV-kontorene	**-**	**19 800**	**18 400**	**18 400**	**18 400**
	Hjemmebaserte tjenester					
152	Økt eksternhusleie og innføring av arbeidstøy HBT	-	2 750	4 250	4 250	4 250
153	Samlokalisering av Madla og Tjensvoll hjemmebaserte tjenester	-	250	750	750	750
154	Rammereduksjon - hjemmebaserte tjenester	-	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
155	St Svithun bofellesskap, avvikling	-	-	-4 200	-4 200	-4 200
156	HERO, avvikling	-	-300	-300	-300	-300
157	Prosjekt "miljøterapeut rus", avvikling av kommunal finansiering	-	-1 400	-1 400	-1 400	-1 400
158	Effektiviseringskrav	-	-3 200	-3 200	-3 200	-3 200
	Sum hjemmebaserte tjenester	**-**	**-11 900**	**-14 100**	**-14 100**	**-14 100**

	Driftsrammetabell 2015 til 2018	Opprinnelig budsjett 2014	2015	2016	2017	2018
	Alders- og sykehjem					
159	Husleieavtale, private ideelle sykehjem	-	300	600	600	600
160	Alders Hvile, driftsavtale	-	1 500	1 500	1 500	1 500
161	Boganes sykehjem, prisjustering	-	3 200	3 350	3 350	3 350
162	Tilskudd til studie av alternativ til sykehjemsdrift - Domkirken	-	50	50	50	50
163	Trygghetsavdeling, Vålandstunet sykehjem, avvikling	-	-1 800	-2 700	-2 700	-2 700
164	Mosheim sykehjem, avvikling	-	-13 000	-26 000	-26 000	-26 000
165	Reversere planlagte dagsenterplasser,Boganes Sykehjem, jf. Tertial 30.04.2014	-	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
166	Øke antall øyeblikkelig hjelpssenger og redusere overgangsplasser, jf Tertial 30.04.2014	-	-4 500	-4 500	-4 500	-4 500
167	Rehabiliteringsplasser i Spania, avvikling	-	-	-	-6 000	-6 000
168	Vålandstunet sykehjem, avvikling	-	-10 000	-21 000	-21 000	-21 000
169	Effektiviseringskrav	-	-3 050	-3 050	-3 050	-3 050
	Sum alders- og sykehjem	**-**	**-28 800**	**-53 250**	**-59 250**	**-59 250**
	Rehabiliteringsseksjonen					
170	Redusere ressurser i botiltak	-	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
171	LAR Helse Stavanger ansvar for medisinutlevering, helsestasjon	-	-3 100	-3 100	-3 100	-3 100
172	Effektiviseringskrav	-	-200	-200	-200	-200
	Sum Rehabiliteringsseksjonen	**-**	**-4 300**	**-4 300**	**-4 300**	**-4 300**
	Dagsenter og avlastningsseksjonen					
173	PU-brukere dagsenter, 15 plasser	-	3 500	3 500	3 500	3 500
174	Ressurskrevende brukere avlastning	-	3 000	3 000	3 000	3 000
175	Ferieturer for funksjonshemmede, avvikling	-	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
176	Redusere antall plasser i avlastningsboligene	-	-4 500	-7 500	-7 500	-7 500
177	Effektiviseringskrav	-	-600	-600	-600	-600
	Sum dagsenter og avlastningsseksjonen	**-**	**400**	**-2 600**	**-2 600**	**-2 600**
	Krisesenteret					

	Driftsrammetabell 2015 til 2018	Opprinnelig budsjett 2014	2015	2016	2017	2018
178	Økt tilskudd i tråd med samarbeidsavtalen mellom kommunene	-	300	300	300	300
	Sum Krisesenteret	**-**	**300**	**300**	**300**	**300**
	Fysio- og ergoterapitjenesten					
179	Redusere aktiviteten	-	-1 400	-1 400	-1 400	-1 400
180	Effektiviseringskrav	-	-200	-200	-200	-200
	Sum fysio- og ergoterapitjenesten	**-**	**-1 600**	**-1 600**	**-1 600**	**-1 600**
	Arbeidstreningsseksjonen					
181	Redusere aktiviteten	-	-450	-450	-450	-450
	Sum arbeidstreningsseksjonen	**-**	**-450**	**-450**	**-450**	**-450**
	Helsehuset i Stavanger					
182	Stavanger lokalmedisinske senter	-	-500	-500	-500	-500
183	Leve HELE LIVET	-	1 000	2 000	3 000	3 000
	Sum Helsehuset i Stavanger	**-**	**500**	**1 500**	**2 500**	**2 500**
	Stavanger legevakt					
184	Initiativ til interkommunalt samarbeid ved smittevernkontoret	-	-500	-500	-500	-500
185	Samarbeidsavtale Sola og Randaberg, merinntekt	-	-2 400	-2 400	-2 400	-2 400
186	Effektiviseringskrav	-	-200	-200	-200	-200
	Sum Stavanger legevakt	**-**	**-3 100**	**-3 100**	**-3 100**	**-3 100**
	Samfunnsmedisin					
187	Tilskudd fastleger som følge av befolkningsvekst, økning	-	1 000	2 000	3 000	3 000
188	Sykehjemslegevakt, reduksjon	-	–250	–250	–250	–250
189	Utviklingsarbeid fastlegetjenesten, reduksjon	-	–250	–250	–250	–250
	Sum samfunnsmedisin	**-**	**500**	**1 500**	**2 500**	**2 500**
	SUM OPPVEKST OG LEVEKÅR	**-**	**-258 800**	**-320 100**	**-330 900**	**-334 900**
	KULTUR OG BYUTVIKLING					
	Kultur					
190	Opera Rogaland IKS, driftstilskudd	-	-	-	50	150

	Driftsrammetabell 2015 til 2018	Opprinnelig budsjett 2014	2015	2016	2017	2018
191	MUST prosjektleder utv. Prosjekter, egnethetsanalyse, redusert driftstilskudd	-	–500	–950	–950	–950
192	Ny driftsavtale med Tou Scene	-	600	600	600	600
193	Økt tilskudd til kulturinstitusjoner, statlig del-finansiert	-	2 150	2 150	2 150	2 150
194	Kunstforeningen, tilbakeføring av tilskudd	-	860	860	860	860
195	Sølvberget KF, økt tilskudd	-	1 650	1 650	1 450	1 450
196	Redusere tilskudd til kulturformål	-	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
197	Effektiviseringskrav	-	–600	–150	–150	–150
	Sum kultur	**-**	**3 160**	**3 160**	**3 010**	**3 110**
	Byggesak					
198	Digitalisering av byggesaksarkiv - endret fremdrift	-	-	7 500	10 000	-
	Sum byggesak	**-**	**-**	**7 500**	**10 000**	**-**
	Geodata					
199	Eiendomsskatt, omtaksering	-	500	-	-	-
	Sum Geodata	**-**	**500**	**-**	**-**	**-**
	Planavdelinger					
200	Effektiviseringskrav	-	-2 100	-2 100	-2 100	-2 100
	Sum planavdelinger	**-**	**-2 100**	**-2 100**	**-2 100**	**-2 100**
	SUM KULTUR OG BYUTVIKLING	**-**	**1 560**	**8 560**	**10 910**	**1 010**
	BYMILJØ OG UTBYGGING					
	Felles tiltak bymiljø og utbygging					
201	Effektiviseringskrav stab BMU	-	–100	–100	–100	–100
	Sum felles tiltak bymiljø og utbygging	**-**	**–100**	**–100**	**–100**	**–100**
	Miljø					
202	Forurenset Sjøbunn	-	500	500	500	500
203	Justering av prosjektene "Endring av reisevaner" og "Miljøsøndag"	-	–400	–400	–400	–400
204	Effektiviseringskrav	-	–100	–100	–100	–100
	Sum miljø	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

	Driftsrammetabell 2015 til 2018	Opprinnelig budsjett 2014	2015	2016	2017	2018
	Utbygging					
205	Lysefjorden utvikling Urban sjøfront	-	850	850	850	850
206	Leieinntekter, utbyggingsavdelingen	-	-7 800	-7 500	-7 500	-7 500
207	Effektiviseringskrav	-	–100	–100	–100	–100
	Sum utbygging	**-**	**-7 050**	**-6 750**	**-6 750**	**-6 750**
	Park og vei					
208	Biologisk mangfold	-	250	500	750	1 000
209	Ny drifts- og vedlikeholdsavtale med Lyse	-	100	200	300	400
210	Vedlikeholdsetterslep uteområder, kommunale bygg	-	250	250	250	250
211	Økt tilskudd til friluftsområdene, Attende, Arboreet	-	350	450	600	750
212	Uteservering, økt avgift	-	–500	–500	–500	–500
213	Småbåthavner, økte leieinntekter	-	–500	–500	–500	–500
214	Rammereduksjon park og vei	-	–400	–400	–400	–400
215	Vedlikehold gater og veier, økt rensing av gatesluk, reduksjon	-	-2 050	-2 050	-2 050	-2 050
216	Drift og vedlikehold sentrum, reduksjon	-	-1 800	-1 800	-1 800	-1 800
217	Vedlikehold parker, friområder og utendørs idrettsanlegg, reduksjon	-	-4 250	-4 250	-4 250	-4 250
218	Sommerblomster, julebelysning, reduksjon	-	–350	–350	–350	–350
219	Bidrag fra vertskommune under festival, reduksjon	-	-1 200	–700	-1 200	–700
220	Tilskuddet til private lekeplasser, reduksjon	-	–450	–450	–450	–450
221	Effektiviseringskrav	-	–950	–950	–950	–950
	Sum park og vei	**-**	**-11 500**	**-10 550**	**-10 550**	**-9 550**
	Idrett					
222	Leie nye idrettshaller, samt økte diftsutgifter ifm. Idrettens bruk av utstillingshall (Forum Expo)	-	8 300	10 800	10 800	10 800
223	Leieinntekter ONS, bortfaller i 2015 og 2017	-	1 050	-	1 050	-
224	Billettpriser Kvernevik og Hundvåg svømmehall, volumøkning,	-	-1 200	-1 500	-1 500	-1 500

	Driftsrammetabell 2015 til 2018	Opprinnelig budsjett 2014	2015	2016	2017	2018
225	Billettpriser i svømmehallene, økning	-	–500	-1 000	-1 500	-2 000
226	Beach volleyball World Tour Stavanger 2014-2016	-	-	-	-2 500	-2 500
227	OTD, leieinntekter	-	–700	-	–700	-
228	Gamlingen, stenges fom september 2015	-	–750	–750	–750	–750
229	Redusert forbruk på andre driftsutgifter	-	-1 650	-1 650	-1 650	-1 650
230	Renhold garderober, materiellkjøp, morgentrening, sommerstenging m.v. (NIS), reduksjon	-	-1 950	-1 950	-1 950	-1 950
231	Reduserte utbetalinger på større idrettsarrangement	-	–700	–700	–700	–700
232	Tilskudd til idretten (drift av Idrettsrådet), reduksjon	-	–350	–350	–350	–350
233	Anleggstilskudd, reduksjon	-	–350	–350	–350	–350
234	Driftstilskudd til idrettslag, reduksjon	-	–900	–900	–900	–900
235	Effektiviseringskrav	-	–150	–150	–150	–150
	Sum idrett	**-**	**150**	**1 500**	**-1 150**	**-2 000**
	Stavanger eiendom					
236	Forsikring bygg	-	1 200	1 400	1 600	1 800
237	Volumøkning, bofellesskap og omsorgsboliger, husleieøkning	-	-1 900	-5 500	-5 950	-5 950
238	Strøm nødaggregat, private ideelle sykehjem	-	4 500	-	-	-
239	Kommunale boliger, effekt av tidligere års regulering av husleie	-	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
240	Tilskudd til presteboliger	-	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
241	Vedlikehold for administrasjons- og formålsbygg, reduksjon	-	-23 950	-3 050	21 950	31 950
242	Forsvarsbygg, bortfall av leieutgifter	-	-1 300	-1 300	-1 300	-1 300
243	Teknisk drift Forus, generell reduksjon	-	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
244	Effektiviseringskrav	-	–950	–950	–950	–950
	Sum Stavanger eiendom	**-**	**-29 400**	**-16 400**	**8 350**	**18 550**
	Vannverket					
245	Fastledd, IVAR	-	1 222	3 460	8 696	15 547

	Driftsrammetabell 2015 til 2018	Opprinnelig budsjett 2014	2015	2016	2017	2018
246	Mengdevariabelt ledd, IVAR	-	2 044	3 962	10 192	18 109
247	Bemanningsøkning iht. hovedplan	-	350	700	1 050	1 400
248	Driftsutgifter/generell prisstigning	-	2 907	3 582	4 271	4 973
249	Avskrivninger	-	950	2 013	2 913	3 813
250	Renter restkapital	-	1 923	2 484	2 926	3 344
251	Bruk/avsetning til selvkostfond	-	-4 666	-2 403	5 597	5 597
252	Gebyrer/gebyrøkning	-	-4 730	-13 798	-35 645	-52 783
	Sum Vannverket	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
	Avløpsverket					
253	Fastledd, IVAR	-	1 403	3 841	4 562	5 731
254	Mengdevariabelt ledd, IVAR	-	1 740	5 510	5 800	6 670
255	Bemanningsøkning iht. hovedplan	-	350	700	1 050	1 400
256	Driftsutgifter/generell prisstigning	-	4 127	4 874	5 635	6 412
257	Avskrivninger	-	1 665	3 110	4 448	5 786
258	Renter restkapital	-	3 092	3 124	3 501	3 843
259	Gebyrer/gebyrøkning	-	-12 863	-21 159	-24 996	-29 842
	Sum Avløpsverket	**-**	**–486**	**-**	**-**	**-**
	Renovasjon					
260	Økt leveringsgebyr og mengde til IVAR	-	1 905	3 267	4 663	6 095
261	Renovasjonen IKS og Norsk gjenvinning, volumøkning	-	2 410	4 308	6 280	8 278
262	Kalkulerte finanskostnader	-	117	–63	–255	–440
263	Generell prisstigning innkjøpte varer og tjenester	-	1 023	1 825	2 503	2 062
264	Gebyrer/generell gebyrøkning	-	-3 572	-8 005	-11 480	-14 605
265	Bruk av bundet fond	-	-1 883	-1 332	-1 711	-1 390
	Sum renovasjon	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
	SUM BYMILJØ OG UTBYGGING	**-**	**-48 386**	**-32 300**	**-10 200**	**150**
	Sum endringer på sektorene	**-**	**-323 326**	**-367 890**	**-354 190**	**-359 740**

Driftsrammetabell 2015 til 2018	Opprinnelig budsjett 2014	2015	2016	2017	2018
Sum netto driftskonsekvenser og endringer på sektorene	**-**	**-277 326**	**-251 990**	**-143 440**	**-134 740**
BUDSJETTBALANSE	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

Tabell 10.4 Driftsrammetabell 2015–2018

10.1.5 Økonomiske mål

Økonomiske mål	2015	2016	2017	2018	Snitt 2015-2018	Mål
Netto driftsresultat i prosent av driftsinntektene	1,0 %	2,0 %	2,2 %	3,2 %	2,1 %	3,0 %
Investeringer, andel egenfinansiering	49 %	39 %	83 %	67 %	60 %	>50 %
Gjeldsgrad, brutto lånegjeld (ekskl. Startlån) i prosent av driftsinntektene	63 %	67 %	64 %	62 %	64 %	<60 %

Tabell 10.5 Økonomiske mål

10.1.6 Detaljert prognose over frie inntekter

Skatt og rammetilskudd	2014	2014	2014	2015	2016	2017	2018
(hele tusen kroner)	**Opprinnelig vedtatt budsjett**	**Justert budsjett per 2. tertial**	**Anslag årsbudsjett - statsbudsjett**	**Rådmannens forslag**	**Rådmannens forslag**	**Rådmannens forslag**	**Rådmannens forslag**
Formue- og inntektsskatt	**–5 147 900**	**–4 772 073**	**–4 772 073**	**–4 986 900**	**–5 053 000**	**–5 126 100**	**–5 201 900**
Vekst fra året før	6,6%	0,4%	0,4%	4,5%	1,3%	1,4%	1,5%
% av landsgjennomsnittet	152,2%	143,2%	144,1%	143,5%	143,5%	143,5%	143,5%
Antall innbyggere 01.01.xx	130 754	130 754	130 754	132 481	134 438	136 570	138 752
Gjennomsnittlig skatt per innbygger i Stavanger	39 259	36 497	36 497	37 642	37 587	37 535	37 492
Gjennomsnittlig skatt per innbygger på landsbasis	25 799	25 476	25 330	26 228	26 190	26 153	26 123
Diff. Stavanger og landsgj.snittet	13 460	11 021	11 167	11 414	11 397	11 382	11 369
Rammetilskudd:							
Innbyggertilskudd (likt beløp pr innb)	–2 948 961	–2 936 951	–2 936 995	–2 945 721	–2 994 530	–3 034 200	–3 074 233
Utgiftsutjevning	441 898	441 898	441 898	460 969	471 832	482 107	492 510
INGAR	7 974	7 974	7 974	8 329			
Saker med særskilt fordeling	–4 485	–4 485	–4 485	–9 975	–9 975	–9 975	–9 975
Storbytilskudd	–45 217	–45 217	–45 217	–47 202	–47 827	–48 532	–49 302
Tapskompensasjon skjønn	–27 400	–27 400	–27 400	–27 400	–27 400	–27 400	–27 400
Ekstra skjønn tildelt							
Saldering NB /RNB		–4 857	–4 868				
Sum rammetilsk. ekskl inntektsutj.	**–2 576 191**	**–2 569 038**	**–2 569 093**	**–2 561 000**	**–2 607 900**	**–2 638 000**	**–2 668 400**
Inntektsutjevning	1 105 200	909 220	921 275	954 700	967 400	981 300	995 900
Sum rammetilskudd etter inntektsutjevning	**–1 470 991**	**–1 659 818**	**–1 647 818**	**–1 606 300**	**–1 640 500**	**–1 656 700**	**–1 672 500**
Sum frie inntekter (skatt og rammetsilkuddet) avrundet	**–6 618 891**	**–6 431 891**	**–6 419 891**	**–6 593 200**	**–6 693 500**	**–6 782 800**	**–6 874 400**
Sum endring i %				**2,5%**	**1,5%**	**1,3%**	**1,4%**

Tabell 10.6 Detaljert prognose over frie inntekter.

10.2 Investeringsbudsjett

10.2.1 Hovedoversikt investering

Hovedoversikt – investering	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018
Inntekter						
Salg av driftsmidler og fast eiendom	147 644	189 400	283 600	52 500	2 800	59 000
Andre salgsinntekter	1 995	-	-	-	0	0
Overføringer med krav til motytelse	-5 671	145 140	153 600	140 400	90 700	94 400
Statlige overføringer	10 150	52 560	38 400	34 500	284 300	32 900
Andre overføringer	3 975	72 000	-	-	0	0
Renteinntekter og utbytte	75 000	-	-	-	0	0
Sum inntekter	**233 093**	**459 100**	**475 600**	**227 400**	**377 800**	**186 300**
Utgifter						
Lønnsutgifter	29 110	31 168	-	-	0	0
Sosiale utgifter	6 660	7 172	-	-	0	0
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	1 139 138	1 243 789	1 265 749	1 154 400	737 100	765 900
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	31 050	-	-	-	0	0
Overføringer	143 425	769	-500	-500	2 100	2 800
Renteutgifter og omkostninger	36	-	-	-	0	0
Fordelte utgifter	-167 674	-85 462	-	-	0	0
Sum utgifter	1 181 747	1 197 436	1 265 249	1 153 900	739 200	768 700
Finanstransaksjoner						
Avdrag på lån	158 721	96 571	95 000	95 000	95 000	95 000
Utlån	354 256	357 600	364 850	350 000	350 000	350 000
Kjøp av aksjer og andeler	14 706	13 600	15 100	16 100	17 100	18 100
Dekning av tidligere års udekket	42 372	76 625	-	-	0	0
Avsatt til ubundne investeringsfond	-	101 585	-	-	0	0
Avsatt til bundne investeringsfond	36 260	36 000	-	-	0	0
Avsatt til likviditetsreserve	-	-	-	-	0	0
Sum finansieringstransaksjoner	**606 316**	**681 981**	**474 950**	**461 100**	**462 100**	**463 100**

Hovedoversikt – investering	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018
Finansieringsbehov	**1 554 969**	**1 420 317**	**1 264 599**	**1 387 600**	**823 500**	**1 045 500**
Dekket slik:						
Bruk av lån	1 017 623	1 126 287	1 011 549	1 058 100	475 900	612 000
Salg av aksjer og andeler	23 285	-	-	-	0	0
Mottatte avdrag på utlån	212 216	140 171	138 600	138 600	138 600	138 600
Overført fra driftsbudsjettet	143 418	70 509	104 400	190 000	209 000	294 900
Bruk av tidligere års udisponert	-	-	-	-	0	0
Bruk av disposisjonsfond	33 766	-	-	-	0	0
Bruk av bundne driftsfond	-	-	-	-	0	0
Bruk av ubundne investeringsfond	-	47 350	10 050	900	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	48 037	36 000	-	-	0	0
Bruk av likviditetsreserve	-	-	-	-	0	0
Sum finansiering	**1 478 344**	**1 420 317**	**1 264 599**	**1 387 600**	**823 500**	**1 045 500**
Udekket/udisponert	**-76 625**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

Tabell 10.7 Hovedoversikt investering

10.2.2 Budsjettskjema 2A – investering

Budsjettskjema 2A – investering	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018
Investeringer i anleggsmidler	1 181 747	1 197 436	1 265 249	1 153 900	739200	768700
Utlån og forskutteringer	368 962	371 200	379 950	366 100	367100	368100
Avdrag på lån	158 721	96 571	95 000	95 000	95000	95000
Dekning av tidligere års udekket	42 372	76 625	-	-	0	0
Avsetninger	36 260	137 585	-	-	0	0
Årets finansieringsbehov	**1 788 062**	**1 879 417**	**1 740 199**	**1 615 000**	**1 201 300**	**1 231 800**
Finansiert slik:						
Bruk av lånemidler	1 017 623	1 126 287	1 011 549	1 058 100	475 900	612 000
Inntekter fra salg av anleggsmidler	170 929	189 400	283 600	52 500	2 800	59 000
Tilskudd til investeringer	14 125	124 560	38 400	34 500	284 300	32 900
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	206 545	285 311	292 200	279 000	229 300	233 000
Andre inntekter	76 995	-	-	-	-	-
Sum ekstern finansiering	**1 486 217**	**1 725 558**	**1 625 749**	**1 424 100**	**992 300**	**936 900**
Overført fra driftsbudsjettet	143 418	70 509	104 400	190 000	209 000	294 900
Bruk av avsetninger	81 803	83 350	10 050	900	-	-
Sum finansiering	**1 711 438**	**1 879 417**	**1 740 199**	**1 615 000**	**1 201 300**	**1 231 800**
Udekket/udisponert	**76 625**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

Tabell 10.8 Budsjettskjema 2A – investering

10.2.3 Investeringstabell

	Investeringstabell 2015-2018	Total prosjekt-kostnad	Budsjett til og med 2014	2015	2016	2017	2018
	DIVERSE BYGG OG ANLEGG						
1	Nye Tou, 1. byggetrinn (ferdig 2016)	84 100	72 600	14 000	10 800		
2	Holmeegenes, rehabilitering (ferdig 2015)	22 000	11 000	1 200			
3	Kulvert over motorvei, inkl.prosjektering (ferdig 2016)	141 000	8 600	63 200	77 300		
4	Administrasjonsbygg, utbedring			3 000	3 000	3 000	3 000
5	Energitiltak i kommunale bygg	55 000		17 000	19 000	19 000	
6	Olav Kyrres gate 19, varmesentral (ferdig 2016)	15 000		2 000	13 000		
7	Olav Kyrres gate 19, rehabilitering (ferdig 2017/2018)	40 000			2 000	30 000	8 000
8	Vålandstårnet, rehabilitering (ferdig 2015)	7 000		7 000			
9	Kongsgata 47/49, rehabilitering	10 000			10 000		
10	Olav Kyrresgate 23, taktekking	5 000			5 000		
11	Legionellaforebygging (ferdig 2015)	32 000	27 270	4 349			
12	Boliger til flyktninger og vanskeligstilte, bygging og kjøp			10 000	10 000	15 000	30 000
13	Haugåsveien, 20 kommunale bolger og tre tjenesteboliger	55 000		20 000	20 000	15 000	
14	Prestebolig Hafrsfjord menighet	5 300	3 500	1 800			
15	Oddahagen, 9 boliger	25 000	1 000	12 000	12 000		
16	Kari Trestakkv. 3, 10 boliger	25 000	2 000	13 000	10 000		
17	Brannsikring i sentrum			1 500	1 500	1 500	1 500
18	Eldre boliger, rehabilitering			2 500	2 500	2 500	2 500
	Sum diverse bygg	**521 400**	**125 970**	**172 549**	**196 100**	**86 000**	**45 000**
	SKOLEBYGG						
	Nybygg/utvidelse/ombygging						
19	Madlavoll skole - utvidelse/ombygging (ferdig 2015)	52 000	54 000	8 700			

	Investeringstabell 2015-2018	Total prosjekt-kostnad	Budsjett til og med 2014	2015	2016	2017	2018
20	Lenden skole og ressurssenter - (ombygging Johannes skole) (ferdig mai 2015)	55 000	47 000	14 000			
21	Storhaug skole, SFO bygg til skoleformål (ferdig 2015)	10 000	1 000	9 000			
22	Kristianslyst skole - nybygg 6 klasserekker (ferdig 2014)	195 000	176 000	27 800			
23	Madlamark skole, nybygg (ferdig 2019)	150 000				5 000	70 000
24	Johannes voksenopplæring, utstyr (2015)	4 000	100	3 900			
25	Eiganes skole. Utbygging av 27 rom inkl. fransk skole (ferdig 2016)	280 000	16 800	60 000	168 200	35 000	
26	Vaulen skole, ombygging	150 000					2 000
27	Kvaleberg skole, utbygging (ferdig 2020)	57 000					2 000
28	Kannik skole, modulbygg (ferdig 2015)	16 000		16 000			
29	Skeie skole m/14 rom, utvidelse (ferdig 2022)	182 000					2 000
30	Storhaug bydel ny barneskole 14 rom (ferdig 2019)	182 000	200	1 000	2 000	20 000	80 000
31	Jåtten skole, nybygg 14 rom (ferdig 2019)	196 000			3 000	30 000	70 000
32	Tastarustå skole, innvendig ombygging	19 600	19 000	600			
	Rehabilitering						
33	Tastaveden skole, rehabilitering (ferdig 2019)	146 000				2 000	50 000
34	Kvernevik skole, rehabilitering (inkl. Kunnskapsløftet) (ferdig 2019/2020)	64 000					2 000
35	Hundvåg skole - rehabilitering (ferdig 2019)	40 500					3 000
36	Gautesete skole - Kunnskapsløftet - rehabilitering - funksjonsendring (ferdig 2018)	30 800			2 000	20 000	8 800
37	Skoler, inventar og utstyr			6 000	6 000	6 000	6 000
38	Skoler, løpende rehabilitering			6 500	6 500	6 500	6 500
	Sum skolebygg	**1 829 900**	**314 100**	**153 500**	**187 700**	**124 500**	**302 300**
	BARNEHAGEBYGG						

	Investeringstabell 2015-2018	Total prosjekt-kostnad	Budsjett til og med 2014	2015	2016	2017	2018
	Nybygg						
39	Emmaus barnehage, trinn 4 (ferdig mars 2016)	48 200	21 000	12 800	22 000		
40	Stokkatunet barnehage, 2 avdelinger samt spesialavd. multihandicap.(ferdig 2015)	50 700	14 000	36 500			
41	Roaldsøy barnehage (riving/nybygg 4 avd) (ferdig 2016)	36 000	5 000	10 000	23 000		
42	Fransk barnehage (modulbygg) (ferdig 2015)	29 000	3 000	26 000			
43	Kløvereng barnehage Storhaug - nytt garderobebygg (ferdig 2015)	7 300	6 700	3 000			
44	Nore Sunde ny barnehage 6 avd.(ferdig 2019)	54 000					5 000
	Rehabilitering						
45	Ytre Tasta barnehage, rehabilitering avd. Eskeland (ferdig 2016/2017)	20 000		2 000	15 000	3 000	
46	Ytre Tasta barnehage, avd. Vardenes (ferdig 2017/2018)	10 000				8 000	2 000
47	Barnehager, løpende rehabilitering			5 000	5 000	5 000	5 000
48	Barnehager, inventar og utstyr			1 000	1 000	1 000	1 000
	Sum barnehagebygg	**255 200**	**49 700**	**96 300**	**66 000**	**17 000**	**13 000**
	SYKEHJEM, BOFELLESSKAP OG DAGTILBUD						
49	Krosshaug - 8 stk nye omsorgsboliger i bofelleskap (ferdig nov. 2015)	48 500	19 000	34 500			
50	Haugåsv 26/28, riving og nybygg -7 nye omsorgsboliger i bofellesskap (ferdig 2016)	35 000	8 400	10 000	11 900	10 000	
51	Bjørn Farmandsgt 25, 4 plasser i barnebolig (inkl.parkering). Ferdig 2016	35 000	1 000	12 000	22 000		
52	Kalhammaren avlastningsbolig, utbedring (ferdig 2014/2015)	3 000	2 000	1 000			
53	Fredrikke Quamsvei, utbedring.Ferdig 2016.	5 000			5 000		
54	Helsehuset Stavanger-(prosjekteringsmidler)		500	1 000			

	Investeringstabell 2015-2018	Total prosjekt-kostnad	Budsjett til og med 2014	2015	2016	2017	2018
55	Lassahagen ombygging boliger (ferdig 2015)	20 000	4 000	17 000			
56	Lervig, nytt sykehjem-123 plasser(inkl.tomt og prod.kjøkken) (ferdig 2017)	490 000	11 000	153 900	170 000	159 000	
57	St.Petri aldershjem,riving, nytt bofellesskap (ferdig 2020)	80 000					2 000
58	Selveide boliger i bofellesskap for personer med utviklingshemming	30 000					2 000
59	Omsorgsboliger i bofellesskap til personer med utviklingshemming (2x8 boliger)	80 000					2 000
60	Dagtilbud psykisk utviklingshemmede	3 000			1 500	1 500	
61	Alarmer/mottakssentraler tekniske hjemmetjenester, utskifting	4 500		2 000	2 500		
62	Institusjoner og bofellesskap, løpende rehabilitering			6 000	6 000	6 000	6 000
	Sum sykehjem, bofellesskap og dagtilbud	**834 000**	**45 900**	**237 400**	**218 900**	**176 500**	**12 000**
	PARK- OG IDRETTSBYGG						
63	Idrettsbygg, rehabilitering			1 500	1 500	1 500	1 500
64	Hundvåg svømmehall (ferdig mars 2015)	135 800	97 100	31 700			
65	Kvernevik svømmehall (ferdig 2015)	132 300	63 100	60 400	10 000		
66	Hetlandshallen,utvendig tak(ferdig 2015)	13 000	6 000	7 000			
67	Hetlandshallen, dobbelhall	40 000				10 000	30 000
68	Stavanger idrettshall, garderober / fasade (ferdig 2019)	40 000				2 000	25 000
69	Folkebad (OPS) - Planleggingsutgifter	10 000	6 700	2 000	3 400		
70	Nye Gamlingen, inkl. rekkefølgekrav (ferdig 2016)	120 000	11 000	29 000	61 000	19 000	
71	Stavanger svømmehall, rehabilitering (ferdig 2018/2019)	70 000				2 000	60 000
	Sum park og idrettsbygg	**561 100**	**183 900**	**131 600**	**75 900**	**34 500**	**116 500**
	Sum bygg	**4 001 600**	**719 570**	**791 349**	**744 600**	**438 500**	**488 800**
	UTBYGGINGSOMRÅDER						

	Investeringstabell 2015-2018	Total prosjekt-kostnad	Budsjett til og med 2014	2015	2016	2017	2018
72	Kjøp av areal i hovedutbyggingsområder			35 000	35 000	35 000	35 000
73	Byggemodning av hovedutbyggingsområder			20 000	20 000	20 000	20 000
74	Kjøp og utvikling av andre eiendommer			25 000	25 000	25 000	25 000
	Jåttåvågen						
75	Jåttåvågen områdeutvikling (ferdig 2016)	150 000		80 000	70 000		
	Anlegg Stavanger Forumområdet						
76	Stavanger Forum-ny utstillingshall, inkl.tomt/rekkefølgekrav	255 200	255 200	500			
77	Stavanger Forum - områdeutvikling, inkludert grunnerverv	200 000	200 000	17 500	14 000		
78	Stavanger Forum, ny energisentral	26 100	26 100	1 600	500		
	Storhaug						
79	Områdeløft Storhaug	8 000	2 000	2 000	2 000	2 000	
	Bjergsted						
80	Dansesaler Bjergsted	26 000	6 000	20 000			
	Sum utbyggingsområder	665 300	489 300	201 600	166 500	82 000	80 000
	VANNVERKET						
	Oppfølging hovedplaner						
81	Vannmålere/off. ledninger			1 000	1 100	600	600
82	Ringledninger/forsterkninger.			2 000	2 400	2 400	2 400
83	Fornyelse/renovering			23 000	22 000	22 000	22 000
84	Vannledninger/utbyggingsområder			4 000	5 000	5 000	5 000
	Andre prosjekter						
85	Byomforming			2 000	2 000	2 000	2 000
86	Lekkasjereduksjon			1 000			
87	Vålandsbassengene (ferdig 2016/2017)	10 000	1 000	3 000	4 000	2 000	
88	Strakstiltak			2 000	2 000	2 000	2 000
	Kjøretøy						

	Investeringstabell 2015-2018	Total prosjekt-kostnad	Budsjett til og med 2014	2015	2016	2017	2018
89	Desinfeksjon etc.				500		
90	Reparasjonslag				500		
	AVLØPSVERKET						
	Hovedplanrelaterte						
91	Kloakkrammeplanen			3 000	3 000		
92	Separering			11 500	11 000	11 000	7 500
93	Fornyelse og renovering			32 000	33 000	33 000	33 000
	Andre prosjekter						
94	Nedbørsmålere			300	300		
95	Vålandsbassengene (ferdig 2016/2017)	10 000	1 000	3 000	4 000	2 000	
96	Stasjonsoppgradering inkl. brutt vannforsyning			300			
97	Byomforming			4 000	5 000	5 000	5 000
98	Strakstiltak			2 500	2 500	2 500	2 500
99	Kirkelig fellesråd, refusjon			(1 000)	(1 000)	(1 000)	(1 000)
	Kjøretøy						
100	Spylebil			3 300			
101	Bil produksjonsleder				500		
	RENOVASJON						
102	Kjøp av nye søppelspann			2 200	2 300	2 300	2 300
103	Nedgravde containere			2 000	2 100	2 100	2 100
104	Miljøstasjoner			200	200		
	Sum vann, avløp og renovasjon			**101 300**	**102 400**	**92 900**	**85 400**
	PARK OG VEI						
	Framkommelighet						
105	Asfaltering			5 000	5 000	5 000	5 000
106	Flaskehalsutbedring (ferdig 2015)	25 000	1 000	24 000			
107	Rehabilitering			1 500	1 500	1 500	1 500
108	Nye veianlegg			2 100	2 100	2 100	2 100

	Investeringstabell 2015-2018	Total prosjekt-kostnad	Budsjett til og med 2014	2015	2016	2017	2018
109	Gatelys			10 000	10 000	10 000	10 000
110	Gatelysarmatur som inneholder kvikksølv, utskifting	40 000		10 000	10 000	10 000	10 000
	Miljø og trafikksikkerhet						
111	Sykkelveinettet, sykkelparkering og servicefunksjoner			2 500	2 500	2 500	2 500
112	Sykkelstrategi (ferdig 2016)	50 000	18 000	16 000	18 200		
113	Austre Åmøy, gang/sykkelvei (20146/2017)	5 000			5 000		
114	Trafikksikkerhet			10 300	10 300	10 300	10 300
115	Miljø og gatetun			3 500	3 500	3 500	3 500
	Sentrum						
116	Sentrum			6 000	6 000	6 000	6 000
	Park og nærmiljø						
117	Løkker,baner,skatebaner og nærmiljøanlegg			6 100	6 100	6 100	6 100
118	Tasta skatepark	22 000	1 000	9 000	12 000		
119	Kunst i offentlig rom (lekeplasser)			1 000	1 000	1 000	1 000
120	Prosjekt friområde			10 000	10 000	10 000	10 000
121	Parkanlegg/friområder, rehabilitering			700	700	700	700
	Utendørs idrettsanlegg						
122	Idrettsanlegg, rehabilitering			6 000	6 000	6 000	6 000
	Uteområder kommunale bygg						
123	Utearealer skoler			8 000	8 000	8 000	8 000
	Sum park og vei	**142 000**	**20 000**	**131 700**	**117 900**	**82 700**	**82 700**
	FELLES						
124	Flytting av datasentre			6 500			
125	Nytt sak/arkiv-system (anskaffelse og implementering) (ferdig 2015)	8 000	4 000	4 000			
126	Egenkapitalinnskudd KLP			15 100	16 100	17 100	18 100
	Sum felles	**8 000**	**4 000**	**25 600**	**16 100**	**17 100**	**18 100**

	Investeringstabell 2015-2018	Total prosjekt-kostnad	Budsjett til og med 2014	2015	2016	2017	2018
	OPPVEKST						
127	IT i undervisning / utskifting (inkludert elektroniske tavler)			6 000	6 000	6 000	6 000
128	IT i barnehager			1 000	1 000	1 000	1 000
	Sum oppvekst			7 000	7 000	7 000	7 000
	LEVEKÅR						
129	Utstyr, gjelder hele levekår			4 000	4 000	4 000	4 000
130	Inventar sykehjem			1 500	1 500	1 500	1 500
131	Biler			1 500	1 500	1 500	1 500
	Sum levekår			**7 000**	**7 000**	**7 000**	**7 000**
	KIRKELIG FELLESRÅD						
132	Maskiner gravlundene			500	500	500	500
133	Tjensvoll gravlund,avløpsledning (refusjon VA-verk fra 2015)	5 000		1 000	1 000	1 000	1 000
134	Domkirken, restaurering av vestfasade (ferdig 2014/2015)	12 500	10 000	2 500			
135	Domkirken, reparasjon orgel (ferdig 2015)	6 500	5 200	3 100			
136	Domkirken 2025	305 000	2 500	5 000	5 000	5 000	5 000
137	Krematoriet, skifte tak (2015)	2 700		2 700			
138	Bekkefaret kirke,rehabilitering (ferdig 2018)	30 000			2 000	20 000	8 000
139	Kirkeparker og gravlunder, oppgradering	7 000				2 000	2 000
140	Gravlunder, utredning av trykk- og avløpsledninger	1 100				400	700
141	Tasta gravlund, prosjektering					200	600
	Sum kirkelig fellesråd	**369 800**	**17 700**	**14 800**	**8 500**	**29 100**	**17 800**
	Sum investeringer i planperioden	**5 186 700**	**1 728 670**	**1 280 349**	**1 170 000**	**756 300**	**786 800**
	FINANSIERING AV INVESTERINGER						
142	Overføring fra driften			104 400	190 000	209 000	294 900
143	Momsrefusjon investeringer			153 600	140 400	90 700	94 400

	Investeringstabell 2015-2018	Total prosjekt-kostnad	Budsjett til og med 2014	2015	2016	2017	2018
144	Lyse Energi AS, avdrag ansvarlig lån			43 600	43 600	43 600	43 600
145	Tilskudd kjøp/bygging boliger (maks 20%)			6 000	6 000	6 000	6 000
146	Tilskudd rehabilitering boliger (maks 20%)			600	600	600	600
147	Salg eiendommer (utbyggingsområder)			63 100	2 500	2 800	55 000
148	Salg øvrige eiendommer			172 000	7 000	-	-
149	Ekstraordinære eiendomssalg			42 000	43 000	-	4 000
150	Salg av kommunale boliger			6 500			
151	Oppstartstilskudd nye sykehjemsplasser Lervig				-	230 000	
152	Oppstartstilskudd nye omsorgsboliger og bofelleskap			11 800	16 800		
153	Spillemidler ordinære idrettsanlegg			8 300	8 300	8 300	8 300
154	Spillemidler nærmiljøanlegg			800	800	800	800
155	Spillemidler 2 svømmehaller (Hundvåg/Kvernevik)					36 600	
156	Tilskudd fra Enova				2 000	2 000	2 200
157	Spillemidler rehabilitering av Tasta svømmehall			10 900			
158	Spillemidler, Nye Gamlingen						10 000
159	Spillemidler, Hetlandshallen dobbelhall						5 000
160	Bruk av disposisjonsfond			10 050	900		
161	Låneopptak			646 699	708 100	125 900	262 000
	Sum finansiering av investeringer			**1 280 349**	**1 170 000**	**756 300**	**786 800**
	Andel egenfinansiering			**49**	**39**	**83**	**67**
	Andel lånefinansiering			**51**	**61**	**17**	**33**

Tabell 10.9 Investeringstabell (tusen kr). *Kravet til realistisk budsjettering gjelder for hvert budsjettår. Dersom det ikke er foretatt konsistente budsjettjusteringer mellom årene, vil ikke summen av årenes årsbudsjett være lik kostnadsrammene for prosjektene

10.3 Netto driftsrammer

10.3.1 Netto driftsrammer per Kostra art

Netto driftsrammer per kostrafunksjon	Budsj.forslag	Vedtatt budsj.	% Endr
	2 015	2 014	2014-2015
100 Politisk styring	52 958	44 458	19,1 %
110 Kontroll og revisjon	5 300	5 200	1,9 %
120 Administrasjon	331 335	347 583	-4,7 %
121 Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen	22 675	21 475	5,6 %
130 Administrasjonslokaler	50 704	45 992	10,3 %
170 Årets premieavvik	-125 066	-179 378	-30,3 %
171 Amortisering av tidligere års premieavvik	70 179	45 672	53,7 %
172 Pensjon	270 904	322 628	-16,0 %
173 Premiefond	-26 017	-14 922	74,4 %
180 Diverse fellesutgifter	357 031	155 862	129,1 %
190 Interne serviceenheter	-	48	-100,0 %
201 Førskole	883 658	907 925	-2,7 %
202 Grunnskole	1 093 019	1 169 869	-6,6 %
211 Styrket tilbud til førskolebarn	139 563	134 413	3,8 %
213 Voksenopplæring	35 973	34 173	5,3 %
215 Skolefritidstilbud	8 842	19 242	-54,1 %
221 Førskolelokaler og skyss	101 887	101 272	0,6 %
222 Skolelokaler	225 782	231 944	-2,7 %
223 Skoleskyss	6 595	6 595	-
231 Aktivitetstilbud barn og unge	30 227	31 927	-5,3 %
232 Forebygging, helsest.- og skoleh.Tjeneste	68 442	68 892	-0,7 %
233 Annet forebyggende helsearbeid	29 822	31 272	-4,6 %
234 Akt.- og service for eldre og personer med funknedsett.	88 245	86 245	2,3 %
241 Diagnose, behandling, re-/habilitering	156 629	160 079	-2,2 %
242 Råd, veiledning og sosial forebyggende arbeid	85 875	66 325	29,5 %
243 Tilbud til personer med rusproblemer	66 227	71 777	-7,7 %
244 Barneverntjeneste	60 542	62 392	-3,0 %
251 Barneverntiltak når barnet ikke er plassert av barnevernet	17 554	17 554	-

Netto driftsrammer per kostrafunksjon	Budsj.forslag	Vedtatt budsj.	% Endr
252 Barneverntiltak når barnet er plassert av barnevernet	180 238	172 238	4,6 %
253 Helse- og omsorgstjenester i institusjon	787 818	821 218	-4,1 %
254 Helse- og omsorgstjenester til hjemmeboende	826 959	833 224	-0,8 %
255 Medfinansiering somatiske tjenester	-2 006	107 394	-101,9 %
256 Akutthjelp helse-og omsorgtjenesten	-	-	-
261 Institusjonslokaler	85 033	78 108	8,9 %
265 Kommunalt disponerte boliger	-104 118	-91 268	14,1 %
273 Arbeidsrettede tiltak i kommunal regi	14 782	15 232	-3,0 %
275 Introduksjonsordningen	34 366	29 866	15,1 %
276 Kvalifiseringsordningen	40 778	40 778	-
281 Økonomisk sosialhjelp	116 516	116 516	-
283 Bistand til etablering og opprettholdelse av egen bolig	17 278	14 910	15,9 %
285 Tjenester utenfor ordinært kommunalt ansvarsområde	4 008	2 858	40,2 %
301 Plansaksbehandling	61 088	63 188	-3,3 %
302 Byggesaksbehandling og eierseksjonering	-	1 063	-100,0 %
303 Kart og oppmåling	8 013	7 513	6,7 %
304 Bygge-og delesaksbeh,, ansvaresrett og utslippstillatelser	111	-	-
305 Eierseksjonering	575	575	-
320 Kommunal næringsvirksomhet	-10 006	-10 006	-
325 Tilrettelegging og bistand for næringslivet	-6 999	-824	749,4 %
329 Landbruksforvaltning og landbruksbasert næringsutvikling	792	792	-
330 Samferdselsbedrifter/transporttiltak	1 780	1 780	-
332 Kommunale veier	88 361	92 461	-4,4 %
335 Rekreasjon i tettsted	52 484	57 882	-9,3 %
338 Forebygging av branner og andre ulykker	26 630	23 784	12,0 %
339 Beredskap mot branner og andre ulykker	76 662	77 148	-0,6 %
340 Produksjon av vann	-1 464	-	-
345 Distribusjon av vann	1 464	-	-
350 Avløpsrensing	-9 720	-	-

Netto driftsrammer per kostrafunksjon	Budsj.forslag	Vedtatt budsj.	% Endr
353 Avløpsnett/innsamling av avløpsvann	39	-9 195	-100,4 %
354 Tømming av slamavskillere, septiktanker o.L.	-	-	-
355 Innsamling, gjenvinning og sluttbehandling av hush. avfall	-	-	-
360 Naturforvaltning og friluftsliv	18 307	17 507	4,6 %
365 Kulturminnevern	497	497	-
370 Bibliotek	51 376	49 226	4,4 %
375 Museer	19 455	19 455	-
377 Kunstformidling	58 133	56 287	3,3 %
380 Idrett og tilskudd til andres idrettsanlegg	45 668	52 993	-13,8 %
381 Kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg	107 352	99 562	7,8 %
383 Musikk- og kulturskoler	29 088	31 888	-8,8 %
385 Andre kulturaktiviteter og tilskudd til andres kulturbygg	70 445	58 611	20,2 %
386 Kommunale kulturbygg	19 872	19 872	-
390 Den norske kirke	79 274	76 834	3,2 %
392 Andre religiøse formål	12 000	10 300	16,5 %
800 Skatt på inntekt og formue	-5 121 900	-5 281 900	-3,0 %
840 Statlige rammetilskudd og øvrige generelle statstilskudd	-1 610 023	-1 474 791	9,2 %
850 Generelt statstilskudd vedrørende flyktninger mv.	-84 424	-84 424	-
860 Motpost avskrivninger	-447 440	-439 693	1,8 %
870 Renter/utbytte og lån (innlån og utlån)	247 573	271 129	-8,7 %
880 Interne finansieringstransaksjoner	104 400	72 898	43,2 %
Nettosum alle funksjoner	**-**	**-**	**-**

Tabell 10.10 Netto driftsrammer per Kostra art

10.3.2 Netto driftsrammer per virksomhet

Netto driftsrammer per virksomhet	Budsj.forslag	Vedtatt budsj.	% Endr
Rådmann stab og støttefunksjon	**2 015**	**2 014**	**2014-2015**
Rådmann			
10 Lønn	20 081	20 081	-
11 Forbruk	220	220	-
12 Drift	346	346	-
14 Overføringer	1 963	1 963	-
Sum utgifter	22 610	22 610	-
17 Refusjoner	-13 363	-13 363	-
Sum inntekter	-13 363	-13 363	-
Nettosum Rådmann	**9 247**	**9 247**	**-**
Økonomi			
10 Lønn	25 092	28 092	-10,7 %
11 Forbruk	4 543	4 543	-
12 Drift	2 775	2 775	-
14 Overføringer	321	321	-
15 Finansutgifter/finanstransaksjoner	47	47	-
Sum utgifter	32 778	35 778	-8,4 %
16 Salgsinntekter	-21	-21	-
17 Refusjoner	-370	-370	-
19 Finansinntekter/finanstransaksjoner	-47	-47	-
Sum inntekter	-438	-438	-
Nettosum Økonomi	**32 340**	**35 340**	**-8,5 %**
SK-Regnskap			
10 Lønn	34 070	35 070	-2,9 %
11 Forbruk	3 945	3 945	-
12 Drift	1 693	1 693	-
13 Kjøp av tjenester	20	20	-
14 Overføringer	412	412	-

Netto driftsrammer per virksomhet	Budsj.forslag	Vedtatt budsj.	% Endr
15 Finansutgifter/finanstransaksjoner	119	119	-
Sum utgifter	40 259	41 259	-2,4 %
16 Salgsinntekter	-5 146	-4 875	5,6 %
17 Refusjoner	-4 120	-3 416	20,6 %
19 Finansinntekter/finanstransaksjoner	-119	-119	-
Sum inntekter	-9 385	-8 410	11,6 %
Nettosum SK-Regnskap	**30 874**	**32 849**	**-6,0 %**
IT			
10 Lønn	21 082	21 082	-
11 Forbruk	16 009	16 009	-
12 Drift	37 588	37 588	-
14 Overføringer	9 757	9 757	-
15 Finansutgifter/finanstransaksjoner	6 539	6 539	-
Sum utgifter	90 975	90 975	-
16 Salgsinntekter	-9 236	-7 936	16,4 %
17 Refusjoner	-10 372	-10 372	-
18 Overføringer	-204	-204	-
19 Finansinntekter/finanstransaksjoner	-6 539	-6 539	-
Sum inntekter	-26 351	-25 051	5,2 %
Nettosum IT	**64 624**	**65 924**	**-2,0 %**
Kemner			
10 Lønn	18 683	18 683	-
11 Forbruk	3 087	3 087	-
12 Drift	382	382	-
14 Overføringer	792	792	-
15 Finansutgifter/finanstransaksjoner	11	11	-
Sum utgifter	22 955	22 955	-
16 Salgsinntekter	-2 510	-2 010	24,9 %

Netto driftsrammer per virksomhet	Budsj.forslag	Vedtatt budsj.	% Endr
17 Refusjoner	-2 544	-1 519	67,5 %
19 Finansinntekter/finanstransaksjoner	-11	-11	-
Sum inntekter	-5 065	-3 540	43,1 %
Nettosum Kemner	**17 890**	**19 415**	**-7,9 %**
Personal og organisasjon			
10 Lønn	91 286	94 850	-3,8 %
11 Forbruk	23 585	27 565	-14,4 %
12 Drift	10 309	11 109	-7,2 %
13 Kjøp av tjenester	6 090	6 090	-
14 Overføringer	3 402	3 402	-
15 Finansutgifter/finanstransaksjoner	193	193	-
Sum utgifter	134 865	143 209	-5,8 %
16 Salgsinntekter	-6 854	-6 354	7,9 %
17 Refusjoner	-12 120	-12 120	-
18 Overføringer	-180	-180	-
19 Finansinntekter/finanstransaksjoner	-193	-193	-
Sum inntekter	-19 347	-18 847	2,7 %
Nettosum Personal og organisasjon	**115 518**	**124 362**	**-7,1 %**
Funksjon 190 - Personal og organisasjon			
10 Lønn	-	6	-100,0 %
Sum utgifter	-	6	-100,0 %
Nettosum Personal og organisasjon	**-**	**6**	**-100,0 %**
Kommunikasjonsavdeling			
10 Lønn	5 271	5 371	-1,9 %
11 Forbruk	663	663	-
12 Drift	2 038	1 238	64,6 %
14 Overføringer	168	168	-

Netto driftsrammer per virksomhet	Budsj.forslag	Vedtatt budsj.	% Endr
15 Finansutgifter/finanstransaksjoner	51	51	-
Sum utgifter	8 191	7 491	9,3 %
16 Salgsinntekter	-130	-130	-
17 Refusjoner	-188	-188	-
19 Finansinntekter/finanstransaksjoner	-51	-51	-
Sum inntekter	-369	-369	-
Nettosum Kommunikasjonsavdeling	**7 822**	**7 122**	**9,8 %**
Næring			
10 Lønn	2 082	1 832	13,7 %
11 Forbruk	754	554	36,1 %
12 Drift	861	861	-
13 Kjøp av tjenester	70	70	-
14 Overføringer	12	12	-
Sum utgifter	3 779	3 329	13,5 %
16 Salgsinntekter	–70	–70	-
17 Refusjoner	–12	–12	-
Sum inntekter	–82	–82	-
Nettosum Næring	**3 697**	**3 247**	**13,9 %**
Støtte til næringsutvikling			
12 Drift	1 986	1 986	-
14 Overføringer	370	70	428,6 %
Sum utgifter	2 356	2 056	14,6 %
17 Refusjoner	–70	–70	-
Sum inntekter	–70	–70	-
Nettosum Støtte til næringsutvikling	**2 286**	**1 986**	**15,1 %**
Kommuneadvokat			
10 Lønn	4 566	4 466	2,2 %
11 Forbruk	2 091	2 091	-

Netto driftsrammer per virksomhet	Budsj.forslag	Vedtatt budsj.	% Endr
12 Drift	404	204	98,0 %
14 Overføringer	78	78	-
Sum utgifter	7 139	6 839	4,4 %
16 Salgsinntekter	–40	–40	-
17 Refusjoner	–78	–78	-
Sum inntekter	–118	–118	-
Nettosum Kommuneadvokat	**7 021**	**6 721**	**4,5 %**
Politisk sekretariat			
10 Lønn	8 497	8 697	–2,3 %
11 Forbruk	2 239	2 239	-
12 Drift	285	285	-
14 Overføringer	110	110	-
15 Finansutgifter/finanstransaksjoner	326	326	-
Sum utgifter	11 457	11 657	–1,7 %
19 Finansinntekter/finanstransaksjoner	–326	–326	-
Sum inntekter	–326	–326	-
Nettosum Politisk sekretariat	**11 131**	**11 331**	**–1,8 %**
Nettosum Rådmann, stab og støttefunksjoner	**302 450**	**317 550**	**–4,8 %**
	Budsj.forslag	Vedtatt budsj.	% Endr
Oppvekst og levekår	**2 015**	**2 014**	**2014-2015**
Stab Oppvekst og levekår			
10 Lønn	59 455	61 505	–3,3 %
11 Forbruk	6 069	4 569	32,8 %
12 Drift	1 610	1 610	-
13 Kjøp av tjenester	255	255	-
14 Overføringer	1 073	1 323	–18,9 %
15 Finansutgifter/finanstransaksjoner	2 809	2 809	-
Sum utgifter	71 271	72 071	–1,1 %

Netto driftsrammer per virksomhet	Budsj.forslag	Vedtatt budsj.	% Endr
16 Salgsinntekter	–698	–698	-
17 Refusjoner	-1 668	-1 668	-
19 Finansinntekter/finanstransaksjoner	-2 809	-2 809	-
Sum inntekter	-5 175	-5 175	-
Nettosum Stab Oppvekst og levekår	**66 096**	**66 896**	**–1,2 %**
Barnehage			
10 Lønn	671 891	684 791	–1,9 %
11 Forbruk	116 023	116 023	-
13 Kjøp av tjenester	416 866	416 333	0,1 %
14 Overføringer	5 756	5 756	-
15 Finansutgifter/finanstransaksjoner	2 696	2 696	-
Sum utgifter	1 213 232	1 225 599	–1,0 %
16 Salgsinntekter	-133 129	-120 129	10,8 %
17 Refusjoner	-52 416	-52 416	-
19 Finansinntekter/finanstransaksjoner	-2 696	-2 696	-
Sum inntekter	-188 241	-175 241	7,4 %
Nettosum Barnehage	**1 024 991**	**1 050 358**	**–2,4 %**
Ressurssenter for styrket barnehagetilbud			
10 Lønn	59 873	53 473	12,0 %
11 Forbruk	3 109	3 109	-
14 Overføringer	551	551	-
Sum utgifter	63 533	57 133	11,2 %
17 Refusjoner	-2 523	-2 523	-
Sum inntekter	-2 523	-2 523	-
Nettosum Ressurssenter for styrket barnehagetilbud	**61 010**	**54 610**	**11,7 %**
Grunnskole			
10 Lønn	1 142 983	1 209 483	–5,5 %
11 Forbruk	272 072	280 747	–3,1 %

Netto driftsrammer per virksomhet	Budsj.forslag	Vedtatt budsj.	% Endr
12 Drift	4 504	4 504	-
13 Kjøp av tjenester	36 606	35 906	2,0 %
14 Overføringer	20 846	20 796	0,2 %
15 Finansutgifter/finanstransaksjoner	12 125	12 125	-
Sum utgifter	1 489 136	1 563 561	–4,8 %
16 Salgsinntekter	-125 284	-114 884	9,1 %
17 Refusjoner	-96 010	-96 010	-
19 Finansinntekter/finanstransaksjoner	-12 125	-12 125	-
Sum inntekter	-233 419	-223 019	4,7 %
Nettosum Grunnskole	**1 255 717**	**1 340 542**	**–6,3 %**
Johannes læringssenter			
10 Lønn	135 432	133 932	1,1 %
11 Forbruk	22 492	17 692	27,1 %
12 Drift	3 090	3 090	-
14 Overføringer	5 987	5 987	-
15 Finansutgifter/finanstransaksjoner	1 841	1 841	-
Sum utgifter	168 842	162 542	3,9 %
16 Salgsinntekter	-8 864	-8 864	-
17 Refusjoner	-51 511	-51 511	-
19 Finansinntekter/finanstransaksjoner	-1 841	-1 841	-
Sum inntekter	-62 216	-62 216	-
Nettosum Johannes læringssenter	**106 626**	**100 326**	**6,3 %**
Stavanger kulturskole			
10 Lønn	38 523	40 873	–5,8 %
11 Forbruk	4 767	4 767	-
12 Drift	809	809	-
13 Kjøp av tjenester	1 514	1 514	-
14 Overføringer	636	636	-

Netto driftsrammer per virksomhet	Budsj.forslag	Vedtatt budsj.	% Endr
15 Finansutgifter/finanstransaksjoner	81	81	-
Sum utgifter	46 330	48 680	–4,8 %
16 Salgsinntekter	-12 826	-12 376	3,6 %
17 Refusjoner	-1 213	-1 213	-
19 Finansinntekter/finanstransaksjoner	–81	–81	-
Sum inntekter	-14 120	-13 670	3,3 %
Nettosum Stavanger kulturskole	**32 210**	**35 010**	**–8,0 %**
Pedagogisk-psykologisk tjeneste			
10 Lønn	33 234	35 784	–7,1 %
11 Forbruk	4 237	4 237	-
12 Drift	301	301	-
13 Kjøp av tjenester	200	200	-
14 Overføringer	515	515	-
15 Finansutgifter/finanstransaksjoner	180	180	-
Sum utgifter	38 667	41 217	–6,2 %
17 Refusjoner	-1 564	-1 564	-
19 Finansinntekter/finanstransaksjoner	–180	–180	-
Sum inntekter	-1 744	-1 744	-
Nettosum Pedagogisk-psykologisk tjeneste	**36 923**	**39 473**	**–6,5 %**
Ungdom og fritid			
10 Lønn	47 593	49 793	–4,4 %
11 Forbruk	21 804	21 804	-
12 Drift	2 909	2 909	-
13 Kjøp av tjenester	241	241	-
14 Overføringer	12 776	13 276	–3,8 %
15 Finansutgifter/finanstransaksjoner	260	260	-
Sum utgifter	85 583	88 283	–3,1 %
16 Salgsinntekter	-4 542	-4 542	-

Netto driftsrammer per virksomhet	Budsj.forslag	Vedtatt budsj.	% Endr
17 Refusjoner	-12 819	-12 819	-
18 Overføringer	–60	–60	-
19 Finansinntekter/finanstransaksjoner	–260	–260	-
Sum inntekter	-17 681	-17 681	-
Nettosum Ungdom og fritid	**67 902**	**70 602**	**–3,8 %**
Helsestasjon og skolehelsetjenesten			
10 Lønn	49 080	50 930	–3,6 %
11 Forbruk	9 616	9 616	-
12 Drift	292	292	-
13 Kjøp av tjenester	2 146	2 146	-
14 Overføringer	4 016	4 016	-
15 Finansutgifter/finanstransaksjoner	208	208	-
Sum utgifter	65 358	67 208	–2,8 %
17 Refusjoner	-2 952	-2 952	-
19 Finansinntekter/finanstransaksjoner	–208	–208	-
Sum inntekter	-3 160	-3 160	-
Nettosum Helsestasjon og skolehelsetjenesten	**62 198**	**64 048**	**–2,9 %**
Helse- og sosialkontor			
10 Lønn	71 086	74 686	–4,8 %
11 Forbruk	26 416	26 416	-
12 Drift	1 386 150	1 407 525	–1,5 %
13 Kjøp av tjenester	80 222	80 222	-
14 Overføringer	19 525	17 525	11,4 %
Sum utgifter	1 583 399	1 606 374	–1,4 %
17 Refusjoner	-44 560	-44 560	-
Sum inntekter	-44 560	-44 560	-
Nettosum Helse- og sosialkontor	**1 538 839**	**1 561 814**	**–1,5 %**
NAV			

Netto driftsrammer per virksomhet	Budsj.forslag	Vedtatt budsj.	% Endr
10 Lønn	69 199	69 399	–0,3 %
11 Forbruk	5 509	5 509	-
12 Drift	360	360	-
13 Kjøp av tjenester	4 795	4 795	-
14 Overføringer	149 695	128 695	16,3 %
15 Finansutgifter/finanstransaksjoner	1 230	1 230	-
Sum utgifter	230 788	209 988	9,9 %
17 Refusjoner	-11 698	-11 698	-
19 Finansinntekter/finanstransaksjoner	-1 361	-1 361	-
Sum inntekter	-13 059	-13 059	-
Nettosum NAV	**217 729**	**196 929**	**10,6 %**
Fysio- og ergoterapitjenesten			
10 Lønn	35 165	37 728	–6,8 %
11 Forbruk	6 102	6 102	-
12 Drift	365	365	-
13 Kjøp av tjenester	20 797	20 797	-
14 Overføringer	1 530	1 530	-
Sum utgifter	63 959	66 522	–3,9 %
16 Salgsinntekter	–49	–49	-
17 Refusjoner	-9 184	-9 367	–2,0 %
Sum inntekter	-9 233	-9 416	–1,9 %
Nettosum Fysio- og ergoterapitjenesten	**54 726**	**57 106**	**–4,2 %**
Barnevernstjenesten			
10 Lønn	128 687	126 537	1,7 %
11 Forbruk	28 801	28 801	-
12 Drift	14 552	14 552	-
13 Kjøp av tjenester	44 533	40 333	10,4 %
14 Overføringer	7 346	7 346	-

Netto driftsrammer per virksomhet	Budsj.forslag	Vedtatt budsj.	% Endr
15 Finansutgifter/finanstransaksjoner	111	111	-
Sum utgifter	224 030	217 680	2,9 %
16 Salgsinntekter	–10	–10	-
17 Refusjoner	-22 691	-22 691	-
19 Finansinntekter/finanstransaksjoner	–111	–111	-
Sum inntekter	-22 812	-22 812	-
Nettosum Barnevernstjenesten	**201 218**	**194 868**	**3,3 %**
Helsehuset i Stavanger			
10 Lønn	1 564	1 564	-
11 Forbruk	2 000	1 000	100,0 %
12 Drift	2 000	2 000	-
14 Overføringer	7 250	7 750	–6,5 %
Sum utgifter	12 814	12 314	4,1 %
17 Refusjoner	–500	–500	-
Sum inntekter	–500	–500	-
Nettosum Helsehuset i Stavanger	**12 314**	**11 814**	**4,2 %**
Hjemmebaserte tjenesterinkl. Stavanger hjemmehjelp			
10 Lønn	694 173	688 510	0,8 %
11 Forbruk	38 059	36 259	5,0 %
12 Drift	24 952	21 352	16,9 %
13 Kjøp av tjenester	4 643	4 613	0,7 %
14 Overføringer	14 082	14 082	-
15 Finansutgifter/finanstransaksjoner	230	230	-
Sum utgifter	776 139	765 046	1,5 %
16 Salgsinntekter	-8 496	-8 496	-
17 Refusjoner	-616 741	-612 958	0,6 %
19 Finansinntekter/finanstransaksjoner	–230	–230	-
Sum inntekter	-625 467	-621 684	0,6 %

Netto driftsrammer per virksomhet	Budsj.forslag	Vedtatt budsj.	% Endr
Nettosum Hjemmebaserte tjenesterinkl. Stavanger hjemmehjelp	**150 672**	**143 362**	**5,1 %**
Alders- og sykehjem			
10 Lønn	442 744	473 294	–6,5 %
11 Forbruk	133 400	136 700	–2,4 %
12 Drift	3 000	3 000	-
13 Kjøp av tjenester	421 563	416 513	1,2 %
14 Overføringer	17 907	17 907	-
15 Finansutgifter/finanstransaksjoner	2 547	2 547	-
Sum utgifter	1 021 161	1 049 961	–2,7 %
16 Salgsinntekter	-161 688	-161 688	-
17 Refusjoner	-779 690	-787 740	–1,0 %
19 Finansinntekter/finanstransaksjoner	-2 547	-2 547	-
Sum inntekter	-943 925	-951 975	–0,9 %
Nettosum Alders- og sykehjem	**77 236**	**97 986**	**–21,2 %**
Stavanger legevakt			
10 Lønn	45 695	45 895	–0,4 %
11 Forbruk	8 356	8 356	-
12 Drift	1 417	1 417	-
13 Kjøp av tjenester	382	382	-
14 Overføringer	5 521	5 521	-
15 Finansutgifter/finanstransaksjoner	22	22	-
Sum utgifter	61 393	61 593	–0,3 %
16 Salgsinntekter	-10 564	-10 564	-
17 Refusjoner	-18 249	-15 349	18,9 %
18 Overføringer	-2 533	-2 533	-
19 Finansinntekter/finanstransaksjoner	–22	–22	-
Sum inntekter	-31 368	-28 468	10,2 %
Nettosum Stavanger legevakt	**30 025**	**33 125**	**–9,4 %**

Netto driftsrammer per virksomhet	Budsj.forslag	Vedtatt budsj.	% Endr
Rehabiliteringsseksjonen			
10 Lønn	35 905	40 205	–10,7 %
11 Forbruk	5 089	5 089	-
12 Drift	1 157	1 157	-
13 Kjøp av tjenester	662	662	-
14 Overføringer	529	529	-
15 Finansutgifter/finanstransaksjoner	79	79	-
Sum utgifter	43 421	47 721	–9,0 %
16 Salgsinntekter	–984	–984	-
17 Refusjoner	-2 081	-2 081	-
19 Finansinntekter/finanstransaksjoner	–79	–79	-
Sum inntekter	-3 144	-3 144	-
Nettosum Rehabiliteringsseksjonen	**40 277**	**44 577**	**–9,7 %**
Arbeidstreningsseksjonen			
10 Lønn	8 325	8 775	–5,1 %
11 Forbruk	3 807	3 807	-
12 Drift	488	488	-
13 Kjøp av tjenester	1 375	1 375	-
14 Overføringer	810	810	-
15 Finansutgifter/finanstransaksjoner	161	161	-
Sum utgifter	14 966	15 416	–2,9 %
16 Salgsinntekter	–48	–48	-
17 Refusjoner	-2 938	-2 938	-
19 Finansinntekter/finanstransaksjoner	–161	–161	-
Sum inntekter	-3 147	-3 147	-
Nettosum Arbeidstreningsseksjonen	**11 819**	**12 269**	**–3,7 %**
Flyktningseksjonen			
10 Lønn	7 252	7 252	-

Netto driftsrammer per virksomhet	Budsj.forslag	Vedtatt budsj.	% Endr
11 Forbruk	1 450	1 450	-
12 Drift	10	10	-
14 Overføringer	491	491	-
15 Finansutgifter/finanstransaksjoner	52	52	-
Sum utgifter	9 255	9 255	-
16 Salgsinntekter	–414	–414	-
17 Refusjoner	–280	–280	-
19 Finansinntekter/finanstransaksjoner	–52	–52	-
Sum inntekter	–746	–746	-
Nettosum Flyktningseksjonen	**8 509**	**8 509**	**-**
EMbo			
10 Lønn	44 650	44 850	–0,5 %
11 Forbruk	8 024	8 024	-
12 Drift	1 170	1 170	-
13 Kjøp av tjenester	10	10	-
Sum utgifter	53 854	54 054	–0,4 %
17 Refusjoner	-44 254	-44 254	-
Sum inntekter	-44 254	-44 254	-
Nettosum EMbo	**9 600**	**9 800**	**–2,0 %**
Dagsenter- og avlastningsseksjonen			
10 Lønn	138 897	131 472	5,7 %
11 Forbruk	19 667	19 667	-
12 Drift	1 349	1 349	-
13 Kjøp av tjenester	270	270	-
14 Overføringer	2 887	2 887	-
Sum utgifter	163 070	155 645	4,8 %
16 Salgsinntekter	–956	–956	-
17 Refusjoner	-52 701	-60 201	–12,5 %

Netto driftsrammer per virksomhet	Budsj.forslag	Vedtatt budsj.	% Endr
Sum inntekter	-53 657	-61 157	–12,3 %
Nettosum Dagsenter- og avlastningsseksjonen	**109 413**	**94 488**	**15,8 %**
Tekniske hjemmetjenester			
10 Lønn	4 177	4 177	-
11 Forbruk	1 640	1 640	-
12 Drift	871	871	-
13 Kjøp av tjenester	86	86	-
14 Overføringer	609	609	-
15 Finansutgifter/finanstransaksjoner	186	186	-
Sum utgifter	7 569	7 569	-
16 Salgsinntekter	-5 435	-5 435	-
17 Refusjoner	–636	–636	-
19 Finansinntekter/finanstransaksjoner	–186	–186	-
Sum inntekter	-6 257	-6 257	-
Nettosum Tekniske hjemmetjenester	**1 312**	**1 312**	**-**
Krisesenteret i Stavanger			
10 Lønn	10 851	10 551	2,8 %
11 Forbruk	2 701	2 701	-
12 Drift	120	120	-
14 Overføringer	70	70	-
Sum utgifter	13 742	13 442	2,2 %
17 Refusjoner	-2 550	-2 550	-
Sum inntekter	-2 550	-2 550	-
Nettosum Krisesenteret i Stavanger	**11 192**	**10 892**	**2,8 %**
Sentrale midler levekår			
10 Lønn	7 200	7 200	-
11 Forbruk	2 208	2 708	–18,5 %
12 Drift	3 956	3 956	-

Netto driftsrammer per virksomhet	Budsj.forslag	Vedtatt budsj.	% Endr
13 Kjøp av tjenester	17 799	17 799	-
14 Overføringer	27 758	153 258	–81,9 %
15 Finansutgifter/finanstransaksjoner	2 799	2 799	-
Sum utgifter	61 720	187 720	–67,1 %
16 Salgsinntekter	-2 125	-2 125	-
17 Refusjoner	-109 367	-105 367	3,8 %
19 Finansinntekter/finanstransaksjoner	-2 799	-2 799	-
Sum inntekter	-114 291	-110 291	3,6 %
Nettosum Sentrale midler levekår	**-52 571**	**77 429**	**–167,9 %**
Sentrale midler legetjeneste			
10 Lønn	5 519	5 769	–4,3 %
11 Forbruk	32	32	-
13 Kjøp av tjenester	61 260	60 260	1,7 %
Sum utgifter	66 811	66 061	1,1 %
17 Refusjoner	-4 990	-4 990	-
Sum inntekter	-4 990	-4 990	-
Nettosum Sentrale midler legetjeneste	**61 821**	**61 071**	**1,2 %**
Nettosum Oppvekst og levekår	**5 197 804**	**5 439 216**	**–4,4 %**
	Budsj.forslag	**Vedtatt budsj.**	**% Endr**
Bymiljø og utbygging	**2 015**	**2 014**	**2014-2015**
Stab Bymiljø og utbygging			
10 Lønn	3 874	3 974	–2,5 %
11 Forbruk	571	571	-
12 Drift	245	245	-
14 Overføringer	127	127	-
Sum utgifter	4 817	4 917	–2,0 %
17 Refusjoner	–127	–127	-
Sum inntekter	–127	–127	-

Netto driftsrammer per virksomhet	Budsj.forslag	Vedtatt budsj.	% Endr
Nettosum Stab Bymiljø og utbygging	**4 690**	**4 790**	**–2,1 %**
Miljø			
10 Lønn	2 523	2 623	–3,8 %
11 Forbruk	2 226	1 726	29,0 %
12 Drift	1 900	2 300	–17,4 %
14 Overføringer	970	970	-
15 Finansutgifter/finanstransaksjoner	208	208	-
Sum utgifter	7 827	7 827	-
17 Refusjoner	-1 570	-1 570	-
18 Overføringer	-1 500	-1 500	-
19 Finansinntekter/finanstransaksjoner	–208	–208	-
Sum inntekter	-3 278	-3 278	-
Nettosum Miljø	**4 549**	**4 549**	**-**
Utbygging			
10 Lønn	3 828	3 928	–2,6 %
11 Forbruk	31	31	-
12 Drift	210	210	-
14 Overføringer	860	10	8 500,0
Sum utgifter	4 929	4 179	18,0 %
16 Salgsinntekter	-7 800	-	-
17 Refusjoner	–10	–10	-
Sum inntekter	-7 810	–10	78 000,0
Nettosum Utbygging	**-2 881**	**4 169**	**–169,1 %**
Stavanger Eiendom			
10 Lønn	18 676	19 626	–4,8 %
11 Forbruk	78 788	78 888	–0,1 %
12 Drift	43 363	43 513	–0,3 %
13 Kjøp av tjenester	55 012	55 012	-

Netto driftsrammer per virksomhet	Budsj.forslag	Vedtatt budsj.	% Endr
14 Overføringer	11 830	11 830	-
15 Finansutgifter/finanstransaksjoner	52 335	52 335	-
Sum utgifter	260 004	261 204	–0,5 %
16 Salgsinntekter	-254 826	-247 926	2,8 %
17 Refusjoner	-23 624	-23 624	-
18 Overføringer	-1 000	-	-
19 Finansinntekter/finanstransaksjoner	-269 146	-269 146	-
Sum inntekter	-548 596	-540 696	1,5 %
Nettosum Stavanger Eiendom	**-288 592**	**-279 492**	**3,3 %**
Funksjon 190 - Stavanger Eiendom			
10 Lønn	11 866	11 866	-
11 Forbruk	12 912	12 912	-
12 Drift	65 003	65 003	-
13 Kjøp av tjenester	101 613	101 613	-
14 Overføringer	10 922	10 922	-
15 Finansutgifter/finanstransaksjoner	216 811	216 811	-
Sum utgifter	419 127	419 127	-
16 Salgsinntekter	-406 486	-406 486	-
17 Refusjoner	-12 641	-12 641	-
Sum inntekter	-419 127	-419 127	-
Nettosum Stavanger Eiendom	**-**	**-**	**-**
Park og vei			
10 Lønn	15 028	16 378	–8,2 %
11 Forbruk	20 325	21 525	–5,6 %
12 Drift	36 686	38 946	–5,8 %
13 Kjøp av tjenester	72 763	76 603	–5,0 %
14 Overføringer	12 510	12 660	–1,2 %
15 Finansutgifter/finanstransaksjoner	33 471	33 471	-

Netto driftsrammer per virksomhet	Budsj.forslag	Vedtatt budsj.	% Endr
Sum utgifter	190 783	199 583	–4,4 %
16 Salgsinntekter	-8 735	-7 735	12,9 %
17 Refusjoner	-8 475	-8 517	–0,5 %
18 Overføringer	-2 600	-2 600	-
19 Finansinntekter/finanstransaksjoner	-33 471	-33 471	-
Sum inntekter	-53 281	-52 323	1,8 %
Nettosum Park og vei	**137 502**	**147 260**	**–6,6 %**
Funksjon 190 - Park og vei			
10 Lønn	16 410	16 410	-
11 Forbruk	202	202	-
12 Drift	108	108	-
14 Overføringer	55	55	-
Sum utgifter	16 775	16 775	-
16 Salgsinntekter	-16 528	-16 528	-
17 Refusjoner	–247	–205	20,5 %
Sum inntekter	-16 775	-16 733	0,3 %
Nettosum Park og vei	**-**	**42**	**–100,0 %**
Idrett			
10 Lønn	4 119	4 269	–3,5 %
11 Forbruk	66 237	55 637	19,1 %
12 Drift	2 817	2 817	-
13 Kjøp av tjenester	32 758	35 458	–7,6 %
14 Overføringer	25 643	27 943	–8,2 %
15 Finansutgifter/finanstransaksjoner	7 982	7 982	-
Sum utgifter	139 556	134 106	4,1 %
16 Salgsinntekter	-14 568	-13 218	10,2 %
17 Refusjoner	-2 451	-2 451	-
19 Finansinntekter/finanstransaksjoner	-7 982	-7 982	-

Netto driftsrammer per virksomhet	Budsj.forslag	Vedtatt budsj.	% Endr
Sum inntekter	-25 001	-23 651	5,7 %
Nettosum Idrett	**114 555**	**110 455**	**3,7 %**
Vannverket			
10 Lønn	16 715	16 365	2,1 %
11 Forbruk	8 985	6 078	47,8 %
12 Drift	8 400	8 400	-
13 Kjøp av tjenester	43 530	40 264	8,1 %
14 Overføringer	300	300	-
15 Finansutgifter/finanstransaksjoner	31 663	28 790	10,0 %
Sum utgifter	109 593	100 197	9,4 %
16 Salgsinntekter	-99 330	-94 600	5,0 %
19 Finansinntekter/finanstransaksjoner	-10 263	-5 597	83,4 %
Sum inntekter	-109 593	-100 197	9,4 %
Nettosum Vannverket	**-**	**-**	**-**
Avløpsverket			
10 Lønn	17 035	16 685	2,1 %
11 Forbruk	11 752	7 625	54,1 %
12 Drift	10 351	10 351	-
13 Kjøp av tjenester	81 832	78 689	4 %
14 Overføringer	850	850	-
15 Finansutgifter/finanstransaksjoner	64 402	59 645	8 %
Sum utgifter	186 222	173 845	7,1 %
16 Salgsinntekter	-195 841	-182 978	7 %
17 Refusjoner	–62	–62	-
Sum inntekter	-195 903	-183 040	7 %
Nettosum Avløpsverket	**-9 681**	**-9 195**	**5,3 %**
Renovasjon			
10 Lønn	5 651	5 651	-

Netto driftsrammer per virksomhet	Budsj.forslag	Vedtatt budsj.	% Endr
11 Forbruk	13 814	12 791	8 %
12 Drift	10 298	10 298	-
13 Kjøp av tjenester	104 850	100 535	4,3 %
14 Overføringer	490	490	-
15 Finansutgifter/finanstransaksjoner	4 815	4 698	2,5 %
Sum utgifter	139 918	134 463	4,1 %
16 Salgsinntekter	-132 957	-129 385	2,8 %
17 Refusjoner	-3 828	-3 828	-
19 Finansinntekter/finanstransaksjoner	-2 993	-1 110	169,6 %
Sum inntekter	-139 778	-134 323	4,1 %
Nettosum Renovasjon	**140**	**140**	**-**
Nettosum Bymiljø og utbygging	**-39 718**	**-17 282**	**129,8 %**

	Budsj.forslag	Vedtatt budsj.	% Endr
Kultur og byutvikling	**2 015**	**2 014**	**2014-2015**
Stab Kultur og byutvikling			
10 Lønn	4 851	4 851	-
11 Forbruk	14 923	14 923	-
12 Drift	2 067	2 067	-
14 Overføringer	1 075	1 075	-
15 Finansutgifter/finanstransaksjoner	402	402	-
Sum utgifter	23 318	23 318	-
16 Salgsinntekter	-2 921	-2 921	-
17 Refusjoner	-2 075	-2 075	-
19 Finansinntekter/finanstransaksjoner	–402	–402	-
Sum inntekter	-5 398	-5 398	-
Nettosum Stab Kultur og byutvikling	**17 920**	**17 920**	**-**
Byggesaksavdelingen			
10 Lønn	16 069	16 069	-

Netto driftsrammer per virksomhet	Budsj.forslag	Vedtatt budsj.	% Endr
11 Forbruk	6 978	6 978	-
14 Overføringer	83	83	-
Sum utgifter	23 130	23 130	-
16 Salgsinntekter	-20 647	-20 647	-
17 Refusjoner	–83	–83	-
19 Finansinntekter/finanstransaksjoner	-2 400	-2 400	-
Sum inntekter	-23 130	-23 130	-
Nettosum Byggesaksavdelingen	**-**	**-**	**-**
Planavdelinger			
10 Lønn	42 993	42 993	-
11 Forbruk	1 700	1 200	41,7 %
12 Drift	-1 070	1 030	–203,9 %
14 Overføringer	808	808	-
15 Finansutgifter/finanstransaksjoner	1 100	1 100	-
Sum utgifter	45 531	47 131	–3,4 %
16 Salgsinntekter	-15 426	-15 426	-
17 Refusjoner	–883	–883	-
18 Overføringer	–500	–500	-
19 Finansinntekter/finanstransaksjoner	-1 100	-1 100	-
Sum inntekter	-17 909	-17 909	-
Nettosum Planavdelinger	**27 622**	**29 222**	**–5,5 %**
Kulturavdelingen			
10 Lønn	3 932	4 532	–13,2 %
11 Forbruk	371	371	-
12 Drift	81	81	-
14 Overføringer	144 364	140 734	2,6 %
15 Finansutgifter/finanstransaksjoner	787	787	-
Sum utgifter	149 535	146 505	2,1 %

Netto driftsrammer per virksomhet	Budsj.forslag	Vedtatt budsj.	% Endr
17 Refusjoner	–290	–290	-
19 Finansinntekter/finanstransaksjoner	–787	–787	-
Sum inntekter	-1 077	-1 077	-
Nettosum Kulturavdelingen	**148 458**	**145 428**	**2,1 %**
Nettosum Kultur og byutvikling	**194 000**	**192 570**	**0,7 %**

	Budsj.forslag	Vedtatt budsj.	% Endr
Felles inntekter og utgifter	**2 015**	**2 014**	**2014-2015**
605100 BV-ALLMENT			
Sum utgifter	410	410	-
Nettosum	**410**	**410**	**-**
605200 FV- ALLMENT			
Sum inntekter	-6 100	-6 100	-
Nettosum	**-6 100**	**-6 100**	**-**
800000 FOLKEVALGTE			
Sum utgifter	51 311	48 811	5,1 %
Nettosum	**51 311**	**48 811**	**5,1 %**
800010 REVISJON			
Sum utgifter	5 300	5 200	1,9 %
Nettosum	**5 300**	**5 200**	**1,9 %**
800014 HOVEDTILLITSVALGTE			
Sum utgifter	12 303	10 753	14,4 %
Sum inntekter	–25	–25	-
Nettosum	**12 278**	**10 728**	**14,5 %**
800015 FELLESUTGIFTER			
Sum utgifter	21 360	22 847	–6,5 %
Sum inntekter	-2 200	-7 870	–72,1 %

Netto driftsrammer per virksomhet	Budsj.forslag	Vedtatt budsj.	% Endr
Nettosum	**19 160**	**14 977**	**27,9 %**
800016 TILSKUDD DIVERSE			
Sum utgifter	15 891	15 891	-
Nettosum	**15 891**	**15 891**	**-**
800017 VALG			
Sum utgifter	6 000	-	-
Nettosum	**6 000**	**-**	**-**
800018 TILFELDIGE UTGIFTER (KUN BUDSJETT)			
Sum utgifter	38 835	43 098	–9,9 %
Sum inntekter	-1 353	-1 353	-
Nettosum	**37 482**	**41 745**	**–10,2 %**
800020 TILSKUDD REGIONALE PROSJEKTER			
Sum utgifter	222 800	209 890	6,2 %
Nettosum	**222 800**	**209 890**	**6,2 %**
800022 ANDR. NÆRINGSFORM.			
Sum inntekter	-2 900	-2 900	-
Nettosum	**-2 900**	**-2 900**	**-**
800025 LIVSSYNSSAMFUNN			
Sum utgifter	12 000	10 300	16,5 %
Nettosum	**12 000**	**10 300**	**16,5 %**
800028 INNTEKT FRIKRAFT			
Sum inntekter	-15 100	-15 100	-
Nettosum	**-15 100**	**-15 100**	**-**
800029 DIVERSE TILSK. SAMFERDSEL			
Sum utgifter	800	800	-

Netto driftsrammer per virksomhet	Budsj.forslag	Vedtatt budsj.	% Endr
Nettosum	**800**	**800**	**-**
800032 STAVANGER FELLESRÅD			
Sum utgifter	79 970	76 520	4,5 %
Nettosum	**79 970**	**76 520**	**4,5 %**
800099 RESERVE TILL.BEVILGN			
Sum utgifter	497 319	279 839	77,7 %
Nettosum	**497 319**	**279 839**	**77,7 %**
800200 SKATT PÅ INNT./FORM.			
Sum inntekter	-4 986 900	-5 147 900	–3,1 %
Nettosum	**-4 986 900**	**-5 147 900**	**–3,1 %**
800201 EIENDOMSSKATT			
Sum utgifter	26 000	26 000	-
Sum inntekter	-161 000	-160 000	0,6 %
Nettosum	**-135 000**	**-134 000**	**0,8 %**
800202 RAMMETILSKUDD			
Sum inntekter	-1 606 300	-1 470 991	9,2 %
Nettosum	**-1 606 300**	**-1 470 991**	**9,2 %**
800204 DIVERSE KOMP.TILSKUDD			
Sum inntekter	-34 950	-35 200	–0,7 %
Nettosum	**-34 950**	**-35 200**	**–0,7 %**
800205 INTEGRERINGSTILSKUDD			
Sum inntekter	-84 400	-85 800	–1,6 %
Nettosum	**-84 400**	**-85 800**	**–1,6 %**
800300 RENTER/UTBYTTE OG LÅN			
Sum utgifter	304 460	267 689	13,7 %

Netto driftsrammer per virksomhet	Budsj.forslag	Vedtatt budsj.	% Endr
Sum inntekter	-481 367	-454 960	5,8 %
Nettosum	**-176 907**	**-187 271**	**–5,5 %**
800302 AVDRAG PÅ INNLÅN/UTLÅN			
Sum utgifter	325 900	365 199	–10,8 %
Nettosum	**325 900**	**365 199**	**–10,8 %**
800403 OVERF. KAP.REGNSK.			
Sum utgifter	104 400	72 898	43,2 %
Nettosum	**104 400**	**72 898**	**43,2 %**
800500 KOMMUNAL OPPREISNINGSORDNING			
Sum utgifter	3 000	-	-
Nettosum	**3 000**	**-**	**-**
Nettosum Felles inntekter og utgifter	**-5 654 536**	**-5 932 054**	**–4,7 %**
Nettosum Stavanger kommune	**-**	**-**	**-**

Tabell 10.11 Netto driftsrammer per virksomhet

11 Tilskudd til lag, organisasjoner og private institusjoner

	Tilskudd til lag, organisasjoner og private institusjoner	Vedtatt budsjett 2014	Søknadsbeløp	Rådmannens forslag 2015	Endring i prosent
	Oppdragsavtaler/rammeavtaler				
1	Fontenehuset	1 704 000	2 000 000	1 619 000	-5,0 %
2	Skipper Worse AS - eldresenter	3 795 000	4 800 000	3 605 000	-5,0 %
3	Hinnasenteret	1 036 000	1 401 000	984 000	-5,0 %
	Tilskudd				
4	Engøyholmen kystkultursenter, inkl. brannbåt Nøkk	1 932 000	2 500 000	1 835 000	-5,0 %
5	Engøyholmen kystkultursenter restaurering sjøhustak/gavlvegg		500 000	0	
6	SMSO Senter mot seksuelle overgrep	180 000	180 000	171 000	-5,0 %
7	Kirkens bymisjon, Albertine	1 100 000	1 200 000	1 045 000	-5,0 %
8	- Ravnene	720 000	760 000	684 000	-5,0 %
9	- Gateprest	115 000	150 000	109 000	-5,2 %
10	- Jobb 1	1 000 000	1 100 000	950 000	-5,0 %
11	- Gatejurist	300 000	500 000	285 000	-5,0 %
12	Kirkens SOS i Rogaland	374 000	400 000	355 000	-5,1 %
13	A-alarm oppstart prosjekt	0	125 000	0	
14	A-alarm oppstart prosjekt, likemannstjeneste	0	450 000	0	
15	Amathea, veiledning for gravide	86 000	100 000	82 000	-4,7 %
16	Ananke Stavanger	25 000	30 000	24 000	-4,0 %
17	Rus-Nett Rogaland	164 000	200 000	156 000	-4,9 %
18	Stavanger Døvesenter	300 000	300 000	285 000	-5,0 %
19	LLH Rogaland	94 000	130 000	89 000	-5,3 %
20	LPP Rogaland Landsforeningen for pårørende innen psykisk helse	10 200	20 000	10 000	-2,0 %
21	Mental helse Stavanger	105 000	110 000	100 000	-4,8 %
22	Mental helse ungdom Stavangerregionen	40 000	50 000	38 000	-5,0 %
23	Norsk Cøliakiforening avd. Rogaland	0	100 000	0	
24	Røde Kors Flyktningguide	250 000	250 000	238 000	-4,8 %
25	Røde Kors Stavanger - nettverk etter soning	95 000	200 000	90 000	-5,3 %

	Tilskudd til lag, organisasjoner og private institusjoner	Vedtatt budsjett 2014	Søknadsbeløp	Rådmannens forslag 2015	Endring i prosent
26	Stiftelsen PårørendeSenteret, Vaisenhusgate 39	1 232 000	2 000 000	1 170 000	-5,0 %
27	- Barne- og ungdomskontakt	300 000	300 000	285 000	-5,0 %
28	Stiftelsen Psykiatrisk Opplysning - Psyk Opp info	193 000	193 000	183 000	-5,2 %
29	Stiftelsen Psykiatrisk Opplysning - Schizofrenidagene	153 000	153 000	100 000	-34,6 %
30	Tjensvoll menighetsdagsenter	20 000	20 000	19 000	-5,0 %
31	SELVHJELP for innvandrere og flyktninger (SEIF)	290 000	381 000	276 000	-4,8 %
32	Kreftomsorg i Rogaland (KOR)	254 000	600 000	241 000	-5,1 %
33	KIA - Kristent interkulturelt arbeid	204 000	500 000	194 000	-4,9 %
34	Skipper Worse, prosjekt 60+	428 000	428 000	407 000	-4,9 %
35	SiS - Studentsamskipnaden i Stavanger	150 000	150 000	143 000	-4,7 %
36	RIO - Rusmiddelbrukernes Interesseorganisasjon	0	80 000	40 000	
37	Stimuleringsmidler barne-/ungdomsorganisasjoner	7 997 000	7 997 000	7 597 000	-5,0 %
38	Sosialt / helsefremmende arbeid	430 000	430 000	409 000	-4,9 %
39	Funkis huset	0	200 000	0	
40	Frelsesarmeens gatefotball	100 000	1 100 000	95 000	-5,0 %
41	Senterfor spiseforstyrrelser	165 000	260 000	157 000	-4,8 %
42	STL Stavanger samarbeidsrådet for Tros og livssynssamfunn	0	75 000	0	
43	Veiledningssenteret for pårørende	0	200 000	190 000	
	Sum Oppvekst og levekår	**25 341 200**		**24 260 000**	**-4,3 %**

		Vedtatt budsjett 2014	Søknadsbeløp	Rådmannens forslag 2015	Endring i prosent
44	**Beregnet tilskudd ikke-kommunale barnehager**				
	Ikke-kommunale ordinære barnehager				
	Sats per oppholdstime små barn	84,19		87,25	3,6 %
	Sats per heltidsplass per år små barn	181 854		188 458	3,6 %
	Sats per oppholdstime store barn	41,33		42,28	2,3 %
	Sats per heltidsplass per år store barn	89 272		91 317	2,3 %
	Ikke-kommunale familiebarnehager				

	Tilskudd til lag, organisasjoner og private institusjoner	Vedtatt budsjett 2014	Søknadsbeløp	Rådmannens forslag 2015	Endring i prosent
	Sats per oppholdstime små barn	95,99		85,61	-10,8 %
	Sats per heltidsplass per år små barn	207 344		184 910	-10,8 %
	Sats per oppholdstime store barn	47,12		41,36	-12,2 %
	Sats per heltidsplass per år store barn	101 785		89 347	-12,2 %
	Kapitaltilskudd (nasjonalt beregnet sats)				
	Per barn per år i ordinære barnehager	9 100		Se tekst	
	Per barn per år i familiebarnehager	12 046		Se tekst	

		Vedtatt budsjett 2014	Søknadsbeløp	Rådmannens forslag 2015	Endring i prosent
	Bymiljø og utvikling				
45	Tilskudd til idretten	8 540 000		6 950 000	-18,6 %
46	Stavanger Ishall	4 192 000		4 375 000	4,4 %
47	Stimuleringstilskudd	682 000		682 000	0,0 %
48	Private lekeplasser	464 000		0	-100,0 %
49	Jæren Friluftsråd	1 517 000		1 664 000	9,7 %
50	Ryfylke friluftsråd	1 517 000		1 664 000	9,7 %
51	Rogaland Arboret	658 000		690 000	4,9 %
52	Stavanger Sentrum AS	900 000		900 000	0,0 %
53	Stavanger turnforening	300 000		300 000	0,0 %
54	Ynglingehallen	1 032 000		1 032 000	0,0 %
55	Verdens Energibyer	72 000		72 000	0,0 %
56	Beach volleyball World Tour Stavanger	2 500 000		2 500 000	0,0 %
57	Reservekonto idrett	1 700 000		1 700 000	0,0 %
	Sum Bymiljø og utvikling	**24 074 000**		**22 529 000**	

		Vedtatt budsjett 2014	Søknadsbeløp	Rådmannens forslag 2015	Endring i prosent
	Kultur og byutvikling				
	Regionale m.v.				
58	MUST - Museum Stavanger	16 614 000	17 484 000	16 766 000	0,9 %

	Tilskudd til lag, organisasjoner og private institusjoner	Vedtatt budsjett 2014	Søknadsbeløp	Rådmannens forslag 2015	Endring i prosent
59	Jernaldergården v/Arkeologisk Museum	141 000	300 000	141 000	0,0 %
60	Norsk Oljemuseeum	2 063 000	2 200 000	2 063 000	0,0 %
61	Utvandrersenteret	330 000	530 000	330 000	0,0 %
62	Rogaland kunstsenter	853 000	1 226 500	853 000	0,0 %
63	Tou Scene	2 252 000		2 852 000	26,6 %
64	Kunstskolen i Rogaland	504 000	519 000	504 000	0,0 %
65	Filmkraft Rogaland	1 530 000	1 830 000	1 530 000	0,0 %
66	Stiftelsen Veteranskipet Rogaland	293 000	350 000	293 000	0,0 %
67	Rogaland Teater, inkl. barne- og ungdomsteateret	17 304 000	17 904 000	18 484 000	6,8 %
68	Stavanger symfoniorkester	21 907 000	22 727 000	22 699 000	3,6 %
	Sum Regionale m.v.	**63 791 000**		**66 515 000**	**4,3 %**
	Kommunalt finansierte institusjoner				
69	Norsk lydinstitutt	2 373 000	2 452 000	2 411 000	1,6 %
70	STAR driftstilskudd	600 000	800 000	600 000	0,0 %
71	Stavanger kunstforening	-	2 500 000	861 000	
72	Frida Hansens hus	223 000	223 000	223 000	0,0 %
	Sum Kommunalt finansierte institusjoner	**3 196 000**		**4 095 000**	**28,1 %**
	Div. tilskudd (sekkepost), stipend, priser				
73	Tilskudd til produksjon og formidling av kunst og kultur, arrangement og festivaler, inkl. internasjonal kulturformidling og vennskapsbysammarbeid	7 500 000		7 000 000	-6,7 %
	- Tilskudd kulturarrangører				
	- Rytmisk musikk tilskudd	-			
	- Konserttilskudd	-			
	- Tilskudd litteratur, ytringsfrihet	-			
	- Tilskudd til festivaler og større arrangementer	-			
	- Andre tilskudd kunstformidling	-			
	- Tilskudd til inter.kulturform.og vennskapsbysamarbeid	-			
74	Tilskudd til kor og korps	442 000		442 000	0,0 %
75	Tilskudd kulturorganisasjoner	283 000		283 000	0,0 %

	Tilskudd til lag, organisasjoner og private institusjoner	Vedtatt budsjett 2014	Søknadsbeløp	Rådmannens forslag 2015	Endring i prosent
76	Tilskudd til voksenopplæring	28 000		28 000	0,0 %
77	Tilskudd til kultur tiltak for eldre	50 000		50 000	0,0 %
78	KULTURSTIPEND				
	Stavanger kommunes kunst- og kulturstipend	350 000		350 000	0,0 %
	- 1 kulturstipend innen scenekunst	-			
	- 1 kulturstipend innen musikk	-			
	- 1 kulturstipend inne visuell kunst	-			
	- 1 kulturstipend innen litteratur	-			
	- 1 kuratorstipend innen visuell kunst	-			
	- 1 stipend innen manusutvikling for film	-			
	- Odd Noregers stipend innen sakprosa	-			
79	Stavanger kommunes kulturpris	50 000		50 000	0,0 %
80	Kommunalstyrets disposisjonskonto/div. kunst- og kulturprosjekter	3 500 000		3 100 000	-11,4 %
81	Tilskudd til etablering og drift av produksjonsfellesskap innenfor kunst og kultur	850 000		850 000	0,0 %
82	Tilskudd visuell kunst	500 000		400 000	-20,0 %
	Sum Div. tilskud (sekkepost), stipend, priser	**13 553 000**		**12 553 000**	**-7,4 %**
	Sum Kultur og byutvikling	**80 540 000**		**83 163 000**	**3,3 %**
	Diverse tilskudd	**Vedtatt budsjett 2014**	**Søknadsbeløp**	**Rådmannens forslag 2015**	**Endring i prosent**
83	Senter for int. kommunikasjon - SIK	191 000	200 000	181 000	-5,2 %
84	Petrad	200 000	210 000	190 000	-5,0 %
85	Gladmat festival	1 214 000	1 214 000	1 153 000	-5,0 %
86	Studentersamfunnet Folken	710 000	920 000	675 000	-4,9 %
	Sum	**2 315 000**		**2 199 000**	**-5,0 %**
	Medlemsavgift/kontigent				
87	Tilskudd ASSS-samarbeid	210 000	230 000	230 000	9,5 %
88	Region Stavanger BA	2 713 000	2 746 000	2 746 000	1,2 %
89	Nordsjøvegen - medlemsavgift	50 000	55 000	55 000	10,0 %

	Tilskudd til lag, organisasjoner og private institusjoner	Vedtatt budsjett 2014	Søknadsbeløp	Rådmannens forslag 2015	Endring i prosent
90	Norsk pasientskadeerstatning	3 446 000	3 500 000	3 500 000	1,6 %
91	Interkommunalt utvalg mot akutt forurensing	517 000	649 008	649 000	25,5 %
	Sum medlemsavgift/kontingent	**6 936 000**		**7 180 000**	**3,5 %**
	Kommunalt råd, komité, TV-aksjon				
92	Eldrerådet	540 000		513 000	-5,0 %
93	Funksjonshemmedes råd	33 000		33 000	0,0 %
94	Innvandrerrådet	33 000		33 000	0,0 %
95	Bidrag TV-aksjonen kr 1 pr.innbygger	129 000		131 000	1,6 %
96	TV-aksjonen i bydelene kr 0,50 pr.innbygger - belastes rådmannens disposisjonskonto	64 500		66 000	2,3 %
97	17. mai komite	1 405 000		700 000	-50,2 %
98	Kirkelig dialogsenter	400 000	450 000	380 000	-5,0 %
	Sum kommunalt råd, komité, TV-aksjon	2 604 500		1 856 000	-28,7 %
	Andre reservekonti				
99	Disposisjonskonto, rådmannen	870 000		1 190 000	36,8 %
100	Ordinær reservekonto inkl. 1 mill. næringsfondet/kulturfondet. Tiltaksliste følger under:	8 900 000			
	Omdisponere til kommunalstyret for kultur og idrett			1 700 000	
	Spelemannsdagene 2015 - jfr. FSK vedtak 21.08.14			500 000	
	Norway Chess - jfr. FSK vedtak 02.10.14			500 000	
	Tour de Fjords - jfr. FSK vedtak 02.10.14			1 500 000	
	Skape - jfr. partnerskap/handlingsplan 2012-2015			500 000	
	Til fri disposisjon ordinær reservekonto 2015 inkl. 1 mill. til næringsfondet			4 200 000	
	Sum andre reservekonti	**9 770 000**		**10090000**	
	Sum diverse tilskuddskonto	**21 625 500**		**21325000**	
	Sum alle tilskudd	**151 580 700**		**151277000**	**-0,20 %**

Tabell 11.1 Tilskudd til lag, organisasjoner og private institusjoner

Merknader til tabell – tilskudd til lag, organisasjoner og private institusjoner i 2015.

Oppvekst og levekår

Rådmannen foreslår å redusere tilskudd med om lag 5 % til lag og organisasjoner innenfor levekårsområdet. Rådmannens forslag blir da som følger:

1. Fontenehuset søker om kr 2,000 mill. for 2015 til å opprettholde kvalitet og utvikle aktivitet og kvantitet. Rådmannen foreslår å innvilge kr 1,619 mill.
2. Skipper Worse AS søker om kr 4,800 mill. som begrunnes med aktivitetsøkning, økte transportkostnader og personalutgifter. Rådmannen foreslår å innvilge kr 3,605 mill.
3. Hinnasenteret søker om kr 1,401 mill. til driftsutgifter av senteret. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,984 mill.
4. Engøyholmen kystkultursenter, alternativt skoletilbud og tiltak innen rus/psykiatri i Stavanger søker om kr 2,500 mill. i driftstilskudd kulturminnevern. Rådmannen foreslår å innvilge kr 1, 835 mill.
5. Engøyholmen kystkultursenter i Stavanger søker om og kr 0,500 mill. til kystkultursenter restaurering sjøhustak/gavlvegg. Rådmannen foreslår å ikke innvilge denne søknaden.
6. SMSO senter mot seksuelle overgrep søker om kr 0,180 mill. til driftsutgifter. Rådmannen foreslår å innvilge 0,171 mill.
7. Kirkens bymisjon Albertine søker kr 1,200 mill. til tiltak for kvinner med prostitusjonserfaring og videre arbeid mot gateprostitusjon, menneskehandel og helsetilbud. Rådmannen foreslår å innvilge kr 1,045 mill.
8. Kirkens Bymisjon, Ravnene søker om kr 0,760 mill. som begrunnes med en generell lønns- og prisvekst. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,684 mill.
9. Kirkens Bymisjon Gateprest søker om kr 0,150 mill. for å kunne øke stillingen for gatepresten. En utvidelse av stillingen vil kunne medføre økt satsing i forhold til legemiddelassistert rehabilitering og oppfølging av LAR- pasienter og Leve med HIV. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,109 mill.
10. Kirkens Bymisjon, Jobb1 søker om kr 1,1 mill. til drifts og lønnstilskudd. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,950 mill.
11. Kirkens Bymisjon, Gatejurist. Søker om kr 0,500 mill. til del finansiering av en stilling. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,285 mill.
12. Kirkens SOS søker om kr 0,400 mill. i støtte til døgnåpen krisetelefontjeneste. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,355 mill.
13. A-alarm-bruker og pårørendeorganisasjon innen rusfeltet søker om kr 0,125 til 7-mnd oppstartprosjekt til planlegging, utforming og kvalitetssikring av ansette likemenn og kurse disse i hva det innebærer å være likemann og en brukermedvirker. Rådmannen foreslår å ikke innvilge denne søknaden.
14. A-alarm-bruker og pårørendeorganisasjon innen rusfeltet søker om kr 0,450 til å dekke kostnader til individuell oppfølging i forhold til aktivisering og/eller arbeidstrening av rusavhengige. Rådmannen foreslår å ikke innvilge denne søknaden.
15. Amathea, veiledning for gravide søker om kr 0,100 mill. til driftsstøtte. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,082 mill.
16. Ananke Stavanger brukerorganisasjon/støtteforening for mennesker med tvangslidelser søker kr 0,030 mill. til driftstilskudd og støtte til informasjons og opplæringstiltak. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,024 mill.
17. Rus-Nett Rogaland søker om kr 0,200 mill. til driftsstøtte. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,156 mill.
18. Stavanger Døvesenter søker om kr 0,300 mill. med bakgrunn i økte i lønns -og driftsutgifter. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,285 mill.
19. LLH Rogaland-Landsforeningen for lesbiske, homofile, bifile og trans personer søker om kr 0,130 mill. med

bakgrunn i økte leie- og strømutgifter. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,089 mill.

20. LPP – Rogaland landsforeningen for pårørende innen psykisk helse søker om kr 0,020 mill. til å dekke utgifter til samling for LPP representanter i diverse brukerutvalg 2015. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,010 mill.
21. Mental helse Stavanger søker om kr 0,110 mill. i driftsmidler til å dekke utgifter til tilbud til mennesker som sliter med sin psykiske helse. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,100 mill.
22. Mental helse ungdom Stavangerregionen søker om kr 0,050 mill. i driftsutgifter av ungdomslaget og treffsted på Metropolis. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,038 mill.
23. Norsk Cøliakiforening avdeling Rogaland søker om kr 0,100 mill. til driftsstøtte. Rådmannen foreslår å ikke innvilge denne søknaden.
24. Røde Kors Flyktningguide søker om kr 0,250 mill. med bakgrunn i økt aktivitet. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,238 mill.
25. Røde Kors Stavanger-nettverk etter soning søker om kr 0,200 mill. til videre drift og utvikling av aktiviteten. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,090 mill.
26. Stiftelsen Pårørende Senteret søker om kr 2,000 mill. for å kunne opprettholde nåværende drift med fire stillinger og stor pågang av nye brukere. Rådmannen foreslår å innvilge 1,170 mill.
27. Det finnes en egen søknadsprosess knyttet til midlene for Barne- og ungdomskontakt. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,285 mill.
28. Stiftelsen Psykiatrisk Opplysning søker om kr 0,193 mill. til drift av Psykiatrisk Opplysning Informasjon. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,183 mill.
29. Stiftelsen Psykiatrisk Opplysning – Schizofrenidagene søker om kr 0,153 mill. til gjennomføring av Schizofreniuken. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,100 mill.
30. Tjensvoll menighetsdagsenter søker om tilskudd kr 0,020 mill. i lønns- og driftsutgifter. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,019 mill.
31. SELVHJELP for innvandrere og flyktninger søker om kr 0,381 mill., som utgjør 50 % av organisasjonens budsjettforslag for 2015. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,276 mill.
32. Kreftomsorg Rogaland (KOR) søker om driftsstøtte kr 0,600 mill. Bakgrunnen er økt volum og etterspørsel. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,241 mill.
33. KIA søker om kr 0,500 mill. til utvidet aktivitet. Det gjelder kostnader til undervisningslokaler, flerkulturelle middager, forebyggende helsearbeid, språktrening, kursing, tilrettelegging for integrering og relasjonsbygging og samarbeid med lokale. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,194 mill.
34. Prosjekt 60+ Skipper Worse søker om kr 0,428 mill. til fysisk trening for eldre. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,407 mill.
35. Studentsamskipnaden i Stavanger UIS. Søker om permanent driftsstøtte på kr 0,150 mill. til studenthelsestasjon. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,143 mill.
36. RIO rusmisbrukernes interesseorganisasjon søkte om kr 0,080 mill. for støtte til brukermedvirkning i Stavanger kommune. Rådmannen foreslår å innvilge 0,040 mill.
37. Stimuleringsmidler er i all hovedsak knyttet til drift av barne- og ungdomsorganisasjoner og barne- og ungdomssekretærer. Rådmannen foreslår å innvilge kr 7,597 mill.
38. Midlene knyttet til sosialt/helsefremmende arbeid tildeles gjennom egen søknadsprosess. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,409 mill.
39. Funkis Huset Sandnes søkte om kr 0,200 mill. til drift med bakgrunn av høye bruker- og besøkstall fra Stavanger kommune. Rådmannen foreslår å ikke innvilge denne søknaden.

40. Frelsesarmeens gatefotball søkte om kr 1,100 mill. til å drive og videreutvikle aktivitetstilbud for de vanskeligstilte i Stavanger kommune. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,095.
41. Senter for spiseforstyrrelser søker om kr 0,260 til å opprettholde dagens drift, samt å kunne møte det økende behovet i distriktet. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,157.
42. STL -Stavanger samarbeidsrådet for Tros og livssynssamfunn søker om kr 0,075 til driftsstøtte til aktiviteter og lønn deltidsstilling koordinator. Rådmannen foreslår å ikke innvilge denne søknaden.
43. Veiledningssenteret for pårørendesøker om kr 0,200 til videre drift av lavterskeltilbud for pårørende av rusmiddelavhengige, fengsels innsatte og personer som er i kontakt med politiet. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,190 mill.

Tilskudd til ikke-kommunale barnehager

44. Stavanger kommune fatter vedtak om tilskudd for 2015 basert på det nye regelverket (regnskapsmodellen). Dette innebærer at kommunen skal bruke regnskapstallene og barnetallet i de kommunale barnehagene fra to år tilbake (2013) for å beregne tilskuddssatsen. Tallene skal oppjusteres med anslaget på pris- og lønnsvekst i kommunesektoren (kommunal deflator) for 2014 og 2015, og justeres for endringer i foreldrebetalingen. I tillegg utbetaler kommunen nasjonalt beregnet kapitaltilskudd som publiseres av Telemarksforskning i november 2014. Etter at tilskuddssatsene er regnet ut, gis tilskuddet basert på barnetallet for 2015 i de ikke-kommunale barnehagene.

Bymiljø og utbygging

45. Drift av idrettslag med og uten egne anlegg. Søknadene behandles i kommunalstyret Kultur og Idrett. I forhold til fjoråret, foreslås reduksjoner i tilskudd til idrettslag på kr 0,900 mill., reduksjoner i anleggstilskudd på kr 0,330 mill. og reduksjon på drift av idrettsrådet på kr 0,360 mill. I tillegg reduseres integreringstilskuddet med kr 0,200 mill. som følge av at vi ikke får folkehelsemidler til neste år. Totalt reduseres tilskudd til idretten med kr 1,790 mill. Rådmannen foreslår å innvilge kr 6,950 mill.
46. Det er en økning i tilskuddet til Stavanger Ishall med kr 0,180 mill. i forhold til 2014. Rådmannen foreslår å innvilge kr 4,192 mill. i tråd med inngitt avtale.
47. Stimulering og støtte til dugnadsinnsats i lokalmiljøene. Søknadene behandles i kommunalstyret BMU sammen med årsprogrammet BMU. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,682 mill.
48. Støtte til private lekeplasser. Rådmannen foreslår å fjerne tilskuddet på kr 0,464 mill.
49. Jæren friluftsråd. Bystyret vedtok i 2013 at tilskudd til Jæren friluftsråd skulle indeksreguleres årlig med bakgrunn i økt innbyggertall og prisstigning. Disse to faktorene gir en samlet økning i forhold til 2014 på totalt kr 0,147 mill. Rådmannen foreslår å innvilge kr 1,664 mill.
50. Ryfylke friluftsråd. Bystyret vedtok i 2013 at tilskudd til Jæren friluftsråd skulle indeksreguleres årlig med bakgrunn i økt innbyggertall og prisstigning. Disse to faktorene gir en samlet økning i forhold til 2014 på totalt kr 0,147 mill. Rådmannen foreslår å innvilge kr 1,664 mill.
51. Rogaland arboret. Formannskapet har vedtatt å bevilge kr 5 per innbygger i 2014 (130 754 innbyggere per 01.01.2014). Tilskuddet indeksreguleres årlig med bakgrunn i økt innbyggertall og prisstigning. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,690 mill.
52. Stavanger sentrum AS. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,900 mill.
53. I forbindelse med at kommunen overtok Turnhallen ble Stavanger turnforening gitt et tilskudd til lønnsutgifter for miljøarbeider i 50 % stilling. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,300 mill.
54. Kompensasjon for idrettslags bruk av Ynglingehallen. Rådmannen foreslår å innvilge kr 1,032 mill.
55. Medlemsavgift i verdens Energibyer. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,072 mill.

56. I henhold til formannskapets sak 132/13 foreslås det avsatt kr 2,500 mill. hvert år i perioden 2014-2016 i tilskudd til Beach Volleyball World Tour. Rådmannen foreslår å innvilge kr 2,500 mill.

57. Reservekonto idrett. Rådmannen foreslår å innvilge kr 1,700 mill.

Kultur og byutvikling

58. MUST – Museum Stavanger søker om kr 17,484 mill. fra Stavanger kommune. Avtalt fordelingsnøkkel er Stavanger kommune 32 %, Rogaland fylkeskommune 27 %, staten 41 %. Inkludert i dette beløpet ligger avtalefestet kommunal andel justert iht. statsbudsjettet, økt tilskudd til barnemuseet på kr 0,600 mill., bidrag til nytt lokale for Norsk grafisk museum på kr 0,600 mill., kr 0,450 mill. til utviklingsprosjekt for museumsanleggene i Muségaten og 0,436 mill. i forbindelse med konsolidering med Utstein Kloster høsten 2012. Rådmannen foreslår å innvilge kr 16,766 mill.

59. Jernaldergården søker om kr 0,300 mill. i driftstilskudd fra Stavanger kommune. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,141.

60. Norsk Oljemuseum søker om kr 2,200 mill. i driftstilskudd fra Stavanger kommune. Rådmannen foreslår å innvilge kr 2,063 mill.

61. Utvandrersenteret søker om 0,530 kr. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,330 mill.

62. Rogaland Kunstsenter søker om kr 1,226 mill. i driftstøtte fra Stavanger kommune. Senteret søker også Rogaland fylkeskommune om støtte. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,853 mill.

63. Formannskapet vedtok i sak 175/14 driftsavtale med Tou Scene AS for forvaltning og drift av hele Tou-anlegget. I følge avtalen skal kommunen gi Tou Scene et årlig økonomisk vederlag på kr 2,852 mill.

64. Kunstskolen i Rogaland søker om kr 0,519 mill. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,504 mill.

65. Filmkraft Rogaland. Søker om kr 1,830 mill. i tilskudd fra Stavanger kommune. Rådmannen foreslår å innvilge kr 1,530 mill.

66. Veteranskipet Rogaland søker om kr 0,350 mill. i tilskudd fra Stavanger kommune. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,293 mill.

67. Rogaland Teater søker om kr 17,904 mill. fra Stavanger kommune. Tallet inkluderer kr 1,254 mill. som er Stavanger kommunes faste tilskudd til Barne- og ungdomsteateret. Driftstilskuddet som er bevilget fra kommunen for 2015 inkluderer også en andel av finansieringskostnader til ny rømningsvei til Intimscenen. I driftstilskuddet fra staten for 2015 er kr 1,000 mill. øremerket finansieringskostnader. Fordelingsnøkkel for driftstilskudd mellom stat, kommune og fylke er hhv. 70 %, 20 % og 10 %. I tillegg foreslår rådmannen å bevilge kr 1,000 mill. til prosjekt sceneskifte. Rådmannen foreslår å innvilge kr 18,484 mill.

68. Stavanger Symfoniorkester søker om kr 22,727 mill. fra kommunen for 2015. Fordelingsnøkkel for driftstilskudd mellom stat, kommune og fylke er henholdsvis 70 %, 20 % og 10 %. Rådmannen foreslår å innvilge kr 22,699 mill.

69. Norsk Lydinstitutt søker om i alt kr 2,452 mill. i driftstilskudd. Tilskuddet må reguleres iht. inngått bindende avtale. Rådmannen foreslår å innvilge kr 2,411 mill.

70. Star – Stavanger Rock søker om kr. 0,800 mill. fra Stavanger kommune. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,600 mill.

71. Stavanger kunstforening søker om kr 2,5 mill. i tilskudd for 2015. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,861 mill.

72. Frida Hansens hus søker om kr 0,223. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,223 mill.

73. Tilskuddsposten omfatter årlig støtte til festivaler og større arrangement, årlig støtte til kulturarrangører, årlig støtte til ensemble, samt støtte til tiltak innenfor produksjon og formidling av musikk, scenekunst, visuell kunst og litteratur, inkluder internasjonal kulturformidling og vennskapsby-samarbeid. Rådmannen

foreslår å innvilge kr 7,000 mill.

74. Driftstilskudd til kor og korps søkes gjennom eget søknadsskjema. Administrasjonen tildeler midler etter ett sett med regler fastsatt av kommunalstyret for kultur og idrett. Søknadsfristen annonseres. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,442 mill.
75. Driftstilskudd til kulturorganisasjoner søkes gjennom eget søknadsskjema. Administrasjonen tildeler midler etter ett sett med regler fastsatt kommunalstyret for kultur og idrett. Søknadsfristen annonseres. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,283 mill.
76. Driftstilskudd til voksenopplæring søkes gjennom eget søknadsskjema. Administrasjonen tildeler midler etter ett sett med regler fastsatt for kommunalstyret for kultur og idrett. Tilskuddsordninger har liten etterspørsel. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,028 mill.
77. Kulturtiltak og dagsturer for eldre. Ordningen annonseres og søkes gjennom eget søknadsskjema. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,050 mill.
78. Kommunens kunst og kulturstipend er samlet i en pott og utlyses samtidig. Av utlysningen skal det fremgå hva slags stipendordninger kommunen har (kulturstipend, sakprosastipend, filmmanusstipend, og kunstkuratorstipend) og hvem som kan søke på hva. Det skal presiseres at en eventuell tildeling av de ulike typene stipend årlig vurderes med utgangspunkt i mottatte søknader. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,350 mill.
79. Kulturpris annonseres og vedtas av kommunalstyret etter forslag fra publikum. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,050 mill.
80. Kommunalstyrets disposisjonskonto/div. kunst- og kulturprosjekter. Rådmannen foreslår å innvilge kr 3,100 mill. for 2015.
81. Tilskuddsordningen omfatter støtte til øvingsfellesskap innenfor musikk og scenekunst (f.eks. PRODA), atelierfellesskap, felles produksjonsvirksomheter som f.eks. Grafisk Verksted, m.m. Tilskuddsordningen er en oppfølging av hovedinnsatsområdet «En attraktiv by for kunstnere» i kommunedelplanen for kunst og kultur, samt «produksjonsløftet» i kulturarenaplanen, jf. KKI-sak 69/13. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,850 mill.
82. Tilskuddsordningen omfatter støtte til formidling av kunst etter søknad fra Stavanger kunstmuseum (MUST), Kunsthall Stavanger (Stavanger kunstforening), Rogaland kunstsenter og Kunstskolen i Rogaland.

Diverse tilskudd

83. Senter for interkulturell kommunikasjon (SIK) søker om kr 0,200 mill. til kurs og kompetanseutvikling. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,181 mill.
84. PETRAD, stiftelse under Oljedirektoratet søker om kr 0,210 mill. til finansiering av utenlandsk deltaker på PETRAD sitt åtte ukers kurs innen petroleumsfag. PETRAD søker og mottar tilskudd over statsbudsjettet til samme formål. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,190 mill. til dette formålet.
85. Gladmatfestivalen søker om totalt 1,214mill. For 2015 foreslås bevilget 1,153 mill.
86. Studentersamfunnet Folken søker om kr 0,920 mill. til driftstilskudd Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,675 mill.

Medlemsavgift/Kontingent

87. Kontingent for deltakelse i ASSS-nettverk. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,230 mill.
88. Region Stavanger BA. Medlemskontingent kr 21 per innbygger. Justeres i henhold til Statistisk sentralbyrås folketall i Stavanger (per 01.01.2014 – 130 754 personer). Rådmannen foreslår å innvilge kr 2,746 mill.
89. Medlemsavgift for *Nordsjøveien*. Justeres i henhold til Statistisk sentralbyrås regulering for medlemsavgifter.

90. Norsk Pasientskadeerstatning antyder at erstatningsutbetalingene på landsbasis vil være på om lag kr 130,000 mill. i 2015. Tilskuddet fordeles etter innbyggertall. Rådmannen foreslår å innvilge kr 3,500 mill.

91. Interkommunalt utvalg mot akutt forurensing (IUA) søker om kr 5,15 per innbygger i 2015. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,649 mill.

Kommunalt råd/komite/TV-aksjon

92. Eldrerådet. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,513 mill.

93. Funksjonshemmedes råd. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,033 mill.

94. Innvandrerrådet. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,033 mill.

95. Bidrag TV-aksjonen. Det avsettes kr 1 pr. innbygger i Stavanger kommune (per 01.01.14 – 130 754 personer) i 2015. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,131 mill.

96. TV-aksjonen bydelene. Det avsettes kr 0,50 per innbygger i Stavanger kommune (per 01.01.14 – 130 754 personer) i 2015. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,066 mill.

97. 17.mai komite. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,700 mill.

98. Kirkelig dialogsenter. Kirkelig dialogsenter søker for 2015 om tilskudd på kr 0,450 mill. Rådmannen foreslår å innvilge kr 0,380 mill.

Andre reservekonti

99. Rådmannen kan gi tilskudd på inntil kr 0,100 mill. fra rådmannens disposisjonskonto etter søknad fra humanitære organisasjoner, lokale lag og foreninger, kulturarrangement med mer. Hvert halvår orienteres kommunalutvalget om bruken av midlene. Tilskudd til WECP videreføres ikke i 2015, mens økte medlemsavgifter og kontingenter reduserer rådmannens disposisjonskonto. Tilskudd til TV-aksjonen i bydelene, kr 0,066 mill. foreslås bevilget fra denne konto. Disponibel ramme til behandling av løpende søknader på denne kontoen blir i 2015 kr 1,190 mill.

100. Tilskudd fra ordinær reservekonto kan søkes av lokale lag og organisasjoner til kultur, idrett og sosialt arbeid. Søknadene behandles av formannskapet. Vedtatte tiltak for 2015 er opplistet i tabellen. Viser også til kapittel 3.8.3 i Handlings- og økonomiplanen 2015-2018, linje 14. Disponibel ramme til behandling av søknader på ordinær reservekonto blir i 2015 kr 4,200 mill., inkludert kr 1,000 mill. til næringsfondet.

12 Avgifter, gebyrer og egenbetalinger

12.1 Vann- og avløpsgebyrer
12.2 Renovasjonsgebyr
12.3 Priser i svømmehaller
12.4 Feieavgift
12.5 Egenbetalingssatser for barns opphold i barnehager
12.6 Egenbetalingssatser for skolefritidsordningen og Fiks Ferigge Fe…
12.7 Elevkontingent Stavanger kulturskole
12.8 Egenbetalingssatser for levekår
12.9 Gebyr for startlån
12.10 Gebyrregulativ for forvaltningsoppgaver 2015 etter Matrikkell…
12.11 Gebyrregulativ for byggesaksbehandling
12.12 Gebyrregulativ for planforslag, mindre endringer av regulerin…
12.13 Avgifter gravlundtjenester

Rådmannen foreslår følgende endringer i avgifter, gebyrer og egenbetalinger i 2015:

1. Vanngebyr foreslås økt med 5,0 % og avløpsgebyr foreslås økt med 7,1 %.

2. Satser for renovasjonsgebyr foreslås opprettholdt på samme nivå som 2014.

3. Billettpriser i svømmehallene foreslås økt med om lag 11 %.

4. Feieavgift foreslås økt med om lag 3,6 %.

5. Egenbetalingssats for barns opphold i barnehager 2015 foreslås økt med kr 175 per måned for en 100 % plass, fra kr 2 405 til kr 2 580. I tillegg foreslås endringer i moderasjonsordningene.

6. Betalingssats for skolefritidsordningen foreslås økt med 11 % fra høsten 2015. Dette gir en økning på kr 299 per måned for 100 % plass og kr 179 per måned for 60 % plass fra 1.8.2015.

7. Elevkontingent for Stavanger Kulturskole foreslås økt med en prisøkning på 3,5 % per semester med virkning fra 1.1.2015.

8. Maksimalsats for betaling for langtidsopphold i institusjon foreslås økt opp til kr 38 220 per måned. Timepris for praktisk bistand i hjemmet foreslås økt til kr 419. Forskriftsregulerte egenbetalinger innen levekår er foreslått justert i tråd med forslag til statsbudsjett for 2015.

9. Gebyr for startlån foreslås å øke med kr 500 til kr 1 500.
10. Gebyrregulativ for forvaltningsoppgaver etter Matrikkelloven foreslås økt med 2 %.
11. Gebyrregulativ for byggesaksbehandling foreslås økt med i gjennomsnitt 2 %.
12. Gebyrregulativ for behandling av private reguleringsplaner, samt søknader om deling foreslås økt med i gjennomsnitt med 2 %.
13. Avgifter på gravlundtjenester foreslås økt med 7 %.

12.1 Vann- og avløpsgebyrer

I budsjettet for 2015 er det lagt til grunn en økning av gebyrer for vann med 5,0 % og en økning av gebyrene for avløp med 7,1 %. Dekningsgraden i rådmannens forslag er for vannverket 90,6 % og for avløpsverket er den 105,3 %.

Manglende dekningsgrad blir dekket inn av opparbeidede fond fra tidligere år. En renteoppgang kan på sikt føre til en økning av gebyrene.

12.1.1 Generelt om gebyrgrunnlaget

Gebyrene baseres på at inntektene for vann- og avløpsverket ikke skal overskride gebyrgrunnlaget sett over en periode på fire til fem år. I 2015 ligger de foreslåtte gebyrinntektene for avløpsverket litt over gebyrgrunnlaget for å tilbakebetale opparbeidede underskudd. For vannverket ligger gebyrinntektene under gebyrgrunnlaget i 2015-16 for å bruke opparbeidet selvkostfond.

Gebyrgrunnlaget består av utgifter til:

- Administrasjon, etc.
- Drift og vedlikehold
- Betjening av investert kapital
- Betaling til IVAR for vann- og avløpstjenester

Selvkostberegningene gjøres etter reglene i kommunaldepartementets rundskriv om selvkostberegninger i kommunene.

For størstedelene av VA- anleggene legges det til grunn en avskrivningstid på 40 år. Avskrivning er lineær.

Rentene på restkapitalen er satt lik 5-årig swap-rente per september 2014 på 2,7 % (2,2 % + 0,5 %).

12.1.2 Beregning av gebyrgrunnlaget

Gebyrgrunnlaget fremgår av budsjettet:

Vannverket – ansvar 602

- Funksjon 340: produksjon av vann. Det vil si kjøp av vann fra IVAR
- Funksjon 345: Distribusjon av vann

Avløpsverket – ansvar 603

- Funksjon 350: avløpsrensing. Det vil si leveranse av avløpsvann til IVAR.
- Funksjon 353: avløpsanlegg, innsamling av avløpsvann

Funksjon 345 og 353 vises med følgende oppdeling: Lønn for VA-verkets egen administrasjon, drift og vedlikehold samt overføringer til administrasjonen og kapitalkostnader.

Beregning av gebyrgrunnlag 2015	2015	2016	2017	2018
Vannverket				
Fastledd, IVAR	17 370	19 608	24 844	31 695
Mengdevariabelt ledd, IVAR	26 110	28 028	34 258	42 175
Bemanningsøkning iht Hovedplan	700	1 050	1 400	1 750
Driftsutgifter/generell prisstigning	33 750	34 425	35 114	35 816
Avskrivninger	17 876	18 939	19 839	20 739
Renter restkapital	13 787	14 348	14 790	15 208
Gebyrgrunnlag	**109 593**	**116 398**	**130 245**	**147 383**
Foreslåtte inntekter	-99 330	-108 398	-130 245	-147 383
Dekningsgrad	**90,6 %**	**93,1 %**	**100,0 %**	**100,0 %**
Avløpsverket				
Avløpsrensing IVAR	81 732	87 940	88 951	90 990
Bemanningsøkning iht Hovedplan	700	1 050	1 400	1 750
Driftsutgifter/generell prisstigning	37 326	38 073	38 834	39 611
Avskrivninger	37 190	38 635	39 973	41 311
Renter restkapital	27 212	27 244	27 621	27 963
Gebyrgrunnlag	**184 160**	**192 942**	**196 779**	**201 625**
Foreslåtte inntekter	-193 841	-202 137	-205 974	-210 820
Dekningsgrad	**105,3 %**	**104,8 %**	**104,7 %**	**104,6 %**

Tabell 12.1 Beregning av gebyrgrunnlag 2015

Prisen for vann 2015 foreslås økt med 5,0 %. Prisen for avløp foreslås økt med 7,1 %. Alle priser er eksklusiv MVA.

12.1.3 Årsgebyrer

Vann

a) Ubebygde eiendommer

Inntil bystyret bestemmer noe annet settes gebyret for disse til kr 0 per år.

b) Fastleddet

Alle eiendommer skal betale kr 4,15 per m^2 brutto gulvareal per år.

c) Det mengdevariable leddet

Prisen er kr 3,20 per m^3 målt forbruk. Eiendommer som ikke har installert vannmåler betaler for et stipulert forbruk tilsvarende 1,5 m^3 per m^2.

Avløp

a) Ubebygde eiendommer

Inntil bystyret bestemmer noe annet settes gebyret for disse til kr 0 per år.

b) Fastleddet

Alle eiendommer skal betale kr 8,24 per m^2 brutto gulvareal per år.

c) Det mengdevariable leddet

Prisen er kr 6,61 per m^3 målt forbruk. Eiendommer som ikke har installert vannmåler betaler for et stipulert forbruk tilsvarende 1,5 m^3 per m^2.

12.1.4 Vannmålerleie

Alle abonnenter med vannmåler skal betale en årlig leie. Prisen for leie er:

Vannmålerleie	Pris (kr)	Horisontal	Vertikal
For 20 mm (3/4") vannmåler per stk.	163	190 mm	105 mm
25 mm (1")	196	260 mm	150 mm
40 mm (1 1/2")	259	300 mm	200 mm
50 mm (2")	431	200 mm	200 mm
50 mm Woltmannmåler	966	270 mm	
80 mm	1 213	300 mm	
100 mm	1 435	360 mm	
150 mm	1 610	500 mm	
200 mm	2 418	350 mm	350 mm

Tabell 12.2 Årlig vannmålerleie

12.1.5 Tilknytningsgebyrer

Vann

Gebyret for tilknytning er kr 2418,00 + kr 2,25 per m^2 brutto gulvareal.

Avløp

Gruppe I kr 41,12 per m^2 brutto gulvareal. Gjelder for eiendommer hvor tomtene som er gjort byggeklare, allerede har betalt full refusjon for opparbeidelse av hele feltet, vei, vann, avløp samt ledninger til feltet.

Gruppe II kr 101,50 per m^2 brutto gulvareal. Gjelder for eiendommer hvor tomtene som er gjort byggeklare, bare delvis har betalt og/eller dekket noen av kostnadene til forsterkning av eksisterende offentlig ledningsnett

Gruppe III kr 200,80 per m^2 brutto gulvareal

1. Gjelder for eksisterende bebyggelse som ved fremføring av offentlig avløp gis tilknytningsmuligheter til denne.
2. Gjelder for bebyggelse som kan tilknyttes eksisterende offentlig avløp, og som ikke er pålagt refusjon for dette.

12.1.6 Oppmøte

For oppmøte betales kr 250,00.

12.1.7 Slamgebyr

Eiendommer som er tilknyttet kommunalt avløp, betaler et utlignet gebyr for slam kr 29,46.

Eiendommer som ikke er tilknyttet kommunalt avløp, betaler gebyr for slam kr 646,37.

12.2 Renovasjonsgebyr

Finansiering av husholdningsrenovasjon underligger det såkalte selvkostprinsippet. Utgiftene til renovasjon skal dekkes via gebyr, og regnskapene skal – sett over en fireårsperiode – gå i balanse.

Renovasjonsgebyret foreslås opprettholdt på samme nivå som i 2014.

Fra 2013 til 2014 var det en økning i renovasjonsgebyret på 1%. Driftskostnadene for renovasjonen i 2015 forventes å øke moderat. En del av de forventede merutgiftene i 2015 dekkes med midler fra renovasjonsfondet.

Renovasjonen i Stavanger har som mål å være blant de tre billigste byene i landet når det gjelder standard renovasjonsgebyr.

12.2.1 Beregning av gebyrgrunnlag for 2015

Alle tall er i hele 1000 kroner.

Beregning av gebyrgrunnlag 2015	2015	2016	2017	2018
Kapitalkostnader				
Avskrivninger	3 972 000	3 772 000	3 570 000	3 375 000
Renter restkapital	842 000	862 000	872 000	882 000
Sum kapitalkostnader	**4 814 000**	**4 634 000**	**4 442 000**	**4 257 000**
Drift og vedlikehold				
Kjøp fra IVAR IKS	54 500 000	55 862 000	57 258 000	58 690 000
Egenregiavtale med Renovasjonen Egenregi AS	50 260 000	52 158 300	54 130 300	56 128 100
Hovedpost 0 (lønn)	5 762 000	5 924 500	6 092 500	6 265 900
Drift/vedlikehold (fratrukket internkjøp)	23 452 000	24 092 000	24 602 000	23 987 000
Internkjøp	990 000	990 000	990 000	990 000
Kapitalkostnad	4 814 000	4 634 000	4 442 000	4 257 000
Gebyrgrunnlag	**139 778 000**	**143 660 800**	**147 514 800**	**150 318 000**

Tabell 12.3 Beregning av gebyrgrunnlag for 2015

Beregning av dekningsgrad (DG: forhold mellom inntekter og gebyrgrunnlag):

Foreslåtte inntekter 2015: kr 136 785

DG: (136 785 x 100) / 139 778 = *97,9%*

12.2.2 Gebyrstruktur

Renovasjonsgebyrene i Stavanger kommune er splittet opp i et grunngebyr og en volum- avhengig (variabel) del basert på restavfallsbeholderens størrelse.

Gebyrsammensetningen for 2015 blir derved slik for følgende typiske abonnement *(ekskludert merverdiavgift, kronebeløp per husholdning):*

Gebyrstruktur		2014			2015		
Abonnementstype	**Beholder**	**Fast**	**Variabel**	**SUM**	**Fast**	**Variabel**	**SUM**
Liten	80-l	900	1 011	1 911	**900**	**1 011**	**1 911**
Standard	120-l	900	1 324	2 224	**900**	**1 324**	**2 224**
Dobbel	240-l	900	2 094	2 994	**900**	**2 094**	**2 994**
Storhusholdning	660-l	900	5 148	6 048	**900**	**5 148**	**6 048**
Nedgravd container	5 m^3	900	1 300	2 200	**900**	**1 300**	**2 200**

Tabell 12.4 Gebyrsammensetning

Gebyrsystemet er i samsvar med renovasjonsforskriftens § 11.

I henhold til ovenstående redegjørelse foreslår rådmannen følgende:

- Satsene for renovasjonsgebyr opprettholdes på samme nivå som i 2014.
- Renovasjonsgebyrene differensieres i samsvar med gjeldende renovasjonsforskrift slik:

Alle beløp eksklusive merverdiavgift tabell 12.5:

Pkt.	Gebyrdel	80-l beholder	120-l beholder	240-l beholder	660-l beholder
A	Fast gebyrdel	900	900	900	900
B	Variabel gebyrdel (restavfall)	1 011	1 324	2 094	5 148
C	Fellesabonnement	Ved fellesabonnement ilegges hver husholdning en fast gebyrdel etter pkt. A, samt variabel gebyrdel i forhold til hver husholdnings andel av antall og størrelse på beholdere i henhold til punkt B.			
D	Hjemmekompostering	1) For abonnenter som hjemmekomposterer i henhold til § 6 i renovasjonsforskriften, innrømmes en gebyrreduksjon på 20% av samlet gebyr (fast og variabel del) i individuelt eller fellesabonnement. Brun dunk må da være inndratt.			
		2) Det gis dessuten en rabatt på kommunens kompostbeholder og tilbud om gratis tilkjøring av beholderen. Prisen på beholderen settes til kr 1 700.			
E	Dobbel tømmefrekvens	Abonnenter som ønsker dobbel hyppighet for tømming av beholdere som fast ordning, betaler dobbelt beløp for den variable gebyrdelen samt et gebyr på kr 100 per oppmøte i «mellomukene»			
F	Henteordning for glass-/ metall- og plastemballasje	Borettslag, sameier og lignende som ønsker egen henteordning for plast og glass/metall, tilbys en egen tømmeordning. Prisen per tømming per beholder er for plastemballasje følgende: 80 liters beholder: kr 14 120 liters beholder: kr 20 240 liters beholder: kr 30 660 liters beholder: kr 50 Sekk med plast: kr 12 Tømming av beholdere for glass-/metallemballasje er gratis.			
G	Tømming av nedgravde containere	Kr 400 per tømming, uansett avfallsfraksjon. I områder der Stavanger kommune har investert i nedgravde containere, betaler husholdningsabonnenten en variabel gebyrdel på kr 1 200. Tilknyttede næringsdrivende i samme område betaler en årspris på henholdsvis kr 1 950, kr 3 680 og kr 8 150, avhengig av bedriftens størrelse.			
H	Bruk av kompaktor	Hver kompaktor-beholder (600 liter) for restavfall prises lik to vanlige restavfallsbeholdere på 660 liter.			
I	Bytte av avfallsbeholder	Kr 175 per byttet beholder. Bytte av ødelagte beholdere er gratis.			
J	Kjøp av ekstra sekker	Sekk for papir: kr 24 Sekk for bioavfall: kr 28 Sekk for restavfall: kr 36 Sekkeprisen inkluderer kostnadene for henting og behandling av avfall.			
K	Trilletjenester for spann	For borettslag og sameier tilbys en tjeneste der abonnenten slipper å sette beholderne fram for tømming ved nærmeste kjørbare vei. Trillingen av spann utføres av renovatørene. Prisene er oppgitt per beholder og tømmedag. Avstand til kjørbar vei i meter: kr 1,80 per meter Ulempetillegg terskel: kr 1,80 per terskel Ulempetillegg ramper: kr 3,20 per meter høydeforskjell Ulempetillegg trapper: kr 3,20 per trinn Nøkkelservice (låste dører/porter): kr 15 per dør og tømmedag			
L	Låsbare spann	Tillegg på kr 90 per beholder per år. Dette gjelder også brannsikre spann med lås.			
M	Gebyrregulativ for kommunal behandling av forurenset-grunn-saker (iht. bystyrevedtak 6.12.2004)	For behandling av saker om graving i forurenset grunn er det et differensiert gebyrsystem: a) Mindre saker av enkel karakter: kr 12 000 b) Mellomstore saker: kr 18 500 c) Store, kompliserte saker: kr 25 000			

Tabell 12.5 Alle beløp eksklusive merverdiavgift

12.3 Priser i svømmehaller

Formannskapet vedtok i sak 13/631 en gradvis økning av billettpriser i svømmehallene fra 2013 nivå til tilsvarende nivå som benyttes i Oslo og Bergen i år 2018. Rådmannen foreslår følgende prisøkning, som tilsvarer om lag 11 %:

Priser	2014	2015	2016	2017	2018
Enkeltbillett til barn/honnør	28	31	36	41	45
Enkeltbillett til voksne	50	55	65	75	85
Klippekort, 10 klipp, til barn/honnør	215	240	280	320	360
Klippekort, 10 klipp, til voksne	400	440	500	580	680
Halvårskort til barn/honnør	520	580	670	770	860
Halvårskort til voksne	970	1 070	1 270	1 470	1 670
Halvårskort til familie	1 455	1 655	1 855	2 055	2 255

Tabell 12.6 Priser i svømmehaller 2015

12.4 Feieavgift

Feiing og tilsyn tilbys alle eiendommer med bygning(er) med pipe og ildsted og er en lovpålagt og avgiftsbelagt tjeneste. Tjenestens primære funksjon er å forebygge boligbrann.

Det feies etter behov, og tjenesten innebærer besøk av feier for kontroll og eventuell feiing av pipe minimum hvert 4. år. Tilsynet omfatter blant annet kontroll av ildsted og pipe, rådgiving om brannsikkerhet og rømningsveier, samt bruk og vedlikehold av røykvarslere og slukningsmidler. Tilsynet utføres av en feier og tilbys utført hvert 4. år.

Feieavgiften er i 2014 kr 280 per pipeløp. Avgiften foreslås økt til kr 290 per pipeløp i år 2015.

Feiertjenesten drives etter selvkost.

12.5 Egenbetalingssatser for barns opphold i barnehager

12.5.1 Foreldrebetaling

Foreldrebetaling per år

Det er i forslag til statsbudsjett foreslått en årlig maksimalpris på kr 28 380 for barns opphold i barnehage. Alle typer moderasjon gjelder i kommunale og ikke-kommunale barnehager. Reduserte plasstyper har et prispåslag på 10 %. Dette beløpet blir utregnet etter en plasstype på 100 %, hvor betalingen er kr 2 580 per måned. Makspris per år blir da:

Plasstype Inntil	100 % 45 timer	80 % 36 timer	60 % 27 timer	50 % 22,5 timer	40 % 18 timer	20 % 9 timer	Barnepark
Betaling per år	28 380	25 542	19 866	17 028	14 190	8 514	5 870

Tabell 12.7 Foreldrebetaling per år.Kostpenger og eventuelt bleiepenger kommer i tillegg

Foreldrebetaling per måned

Betalingen i kommunale barnehager fordeles over 11 betalingsterminer. Disse betales forskuddsvis hver måned. August er betalingsfri. Ikke-kommunale barnehager fordeler betalingen på 11 eller 12 terminer. Stavanger kommune anbefaler alle å nytte betalingsform avtalegiro eller e-faktura.

Plasstype	100 %	80 %	60 %	50 %	40 %	20 %
Maksimal Månedspris	2 580	2 322	1 806	1 548	1 290	774

Tabell 12.8 Foreldrebetaling per måned

12.5.2 Moderasjonsordninger

Søskenmoderasjon

Søskenmoderasjon gis for barnehageplassen med lavest plasstørrelse. Søskenmoderasjon belastes den kommunale barnehagen når søsken samtidig går i privat barnehage. I tidligere år er det gitt 75 % moderasjon for fjerde og femte barn. Rådmannen foreslår å endre dette til 50 %.

Søskenmoderasjon	Mod. %	100 %	80 %	60 %	50 %	40 %	20 %
Pris for det første barnet	0 %	2 580	2 322	1 806	1 548	1 290	774
Pris for det andre barnet	30 %	1 806	1 625	1 264	1 084	903	542
Pris for ev. tredje barn	50 %	1 290	1 161	903	774	645	387
Pris for ev. fjerde barn	50 %	1 290	1 161	903	774	645	387
Pris for ev. femte barn	50 %	1 290	1 161	903	774	645	387

Tabell 12.9 Søskenmoderasjon

Moderasjon på økonomisk grunnlag

I tidligere år har øvre inntektsgrense for å søke moderasjon i foreldrebetaling på økonomisk grunnlag/friplass vært 8G. For inntekt inntil 6G kunne det søkes om 64 % moderasjon, og for inntekt fra 6G til 8G kunne det søkes om 32 % moderasjon.

Rådmannen foreslår fra 2015 bortfall av friplass og følgende endringer:

Familier med inntekt under kr 441 850 = 5G (G= folketrygdens grunnbeløp) kan søke om moderasjon på økonomisk grunnlag. Moderasjon innvilges slik:

Par/gifte/samboere/delt omsorg:

- For inntekt inntil 5G[1] kan det søkes om 50 % moderasjon.
- For inntekt inntil 3,5G det søkes om 75 % moderasjon.

Enslige forsørgere:

- For inntekt inntil 6G har ikke enslige forsørgere krav på moderasjon fra Stavanger kommune. De kan søke NAV om 64 % moderasjon.

Søkere som får dekket deler av foreldrebetalingen av andre, får denne stønaden til fradrag i reduksjonen fra kommune. Søkere med inntekt over 5G kan ikke søke om moderasjon.

Funksjonshemmede

Barn som mottar spesialpedagogisk hjelp etter § 5-7 har rett til å få denne hjelpen gratis.

- Foreldrebetalingen reduseres ut fra antall innvilgende spesialpedagogiske timer i ordinær barnehager.
- Barn med vedtak om plass i spesielt tilrettelagt avdeling defineres som 30 timer spesialpedagogisk hjelp når oppholdstiden til sammen er 45 timer.
- Foreldrene får enkeltvedtak om fratrekk i foreldrebetaling etter § 5-7.
- Vedtaket kan omgjøres dersom det skjer endringer i barnet sine behov for spesialpedagogisk hjelp i løpet av året.

Moderasjonen tildeles på grunnlag av sakkyndig tilrådning og enkeltvedtak om spesialpedagogisk hjelp.

Varighet

Moderasjon innvilges for inntil ett år om gangen. De nye satsene foreslås gjeldende fra 1.1.2015.

Prosedyre ved søknad om moderasjon

Foresatte har selv ansvar for å søke om moderasjon. Det må søkes på ny for hvert år.

Frist: 1.mai**.** Søknadsskjema fås i barnehagen. Dokumenterte opplysninger om familiens samlede inntekter må følge med søknaden. Eventuell moderasjon innvilges når barnehagen har mottatt fullstendig søknad, dvs. når alle inntekter og utgifter er dokumentert. Høyeste sats vil bli krevd inntil vedtak om moderasjon foreligger. Reduksjon i betaling med tilbakevirkende kraft innvilges ikke.

Søknad om moderasjon leveres i barnehagen og barnehage oversender søknaden til Oppvekstservice, Stavanger kommune, som saksbehandlende instans.

1 Pr. 01.05.2014 utgjør folketrygdens grunnbeløp (G) kr 88 370. Den reguleres den 01.05 hvert år.

12.5.6 Refusjonsordningen for ikke-kommunale barnehager

Ikke-kommunale barnehager er saksbehandlere på søknadene fra foreldrene når det gjelder søknad om søskenmoderasjon, på søknad om moderasjon på økonomisk grunnlag, og moderasjon for barn som mottar spesialpedagogisk hjelp etter § 5-7.

Barnehagene søker Stavanger kommune om refusjon for det beløp barnehagen har innvilget som moderasjon til foreldre. To ganger per år sender Stavanger kommune ut et felles skjema som barnehagene fyller ut.

Ved krav om refusjon på moderasjon på økonomisk grunnlag kreves inntektsdokumentasjon. Oppfyller søknaden refusjonskravene, får den ikke-kommunale barnehagen dekket moderasjonsbeløpet av Stavanger kommune.

Fristene er 15. juni og 15. november hvert år.

12.6
Egenbetalingssatser for skolefritidsordningen og Fiks Ferigge Ferie

12.6.1 Skolefritidsordningen (SFO)

Rådmannen foreslår at betalingssatsene for opphold i skolefritidsordningen for høsten 2014 videreføres våren 2015. Betalingssatsen for våren er:

Månedspris	Periode	Plass
2 631	01.01 - 30.06	100 %
1 831	01.01 - 30.06	60 %

Tabell 12.10 Månedspris SFO, våren 2015

Fra høsten 2015 foreslår rådmannen å øke betalingssatsen med kr 299 per måned for 100 % plass og kr 179 per måned for 60 % plass. Dette utgjør følgende:

Månedspris	Periode	Plass
2 930	01.08 - 31.12	100 %
2 010	01.08 - 31.12	60 %

Tabell 12.11 Månedspris SFO, høsten 2015

Betalingen fordeles over 11 terminer. I tillegg kommer matpenger ved enkelte ordninger.

1. Det er anledning til å søke om 60 % friplass eller moderasjon for 100 % plass for familier med lav inntekt. De som tilfredsstiller kravene til friplass vil i perioden 01.01–30.06 kunne få redusert avgiften på 100 % plass fra kr 2 631 per måned til kr 1 052 per måned. For perioden 01.08–31.12 vil søker kunne få redusert avgiften på 100 % plass fra kr 2 930 per måned til kr 1 172 per måned.

2. Søskenmoderasjonsordningen videreføres. I praksis betyr det 25 % søskenmoderasjon fra og med 2. barn i skolefritidsordningen. Moderasjonen beregnes av laveste plass-størrelse.

12.6.2 Fiks Ferigge Ferie

Det blir gitt et tilbud i skolens sommerferie med egen påmelding og særskilt betalingssats. Ferietilbudet er et samarbeid mellom «Fiks Ferigge Ferie» og SFO på enkeltskoler. Rådmannen foreslår en pris på kr 1 700 per uke i 2015. Barn som kan benytte seg av tilbudet i «Fiks Ferigge Ferie» får sitt tilbud her, mens elever med behov for et tilrettelagt tilbud får dette organisert av SFO på egen skole.

12.7 Elevkontingent Stavanger kulturskole

Rådmannen foreslår at kontingentsatsene for Stavanger Kulturskole økes i snitt med 3,5 % til følgende beløp med virkning fra 1.1.2015:

Aktivitet	Pris 2014	Foreslått pris 2015	Endring i kr
Instrumental-/vokalundervisning	3 530+ eventuell instrumentleie	3 600+ eventuell instrumentleie	70
Musikk fra livets begynnelse	3 130	3 200	70
Musikklek 3-4-5 år	3 130	3 200	70
Kulturkarusellen 1 & 2 klasse (inkl. 100,- i materiell)	3 030	3 300	270
Kulturskolekor	2 900	3 200	300
Lørdagsskolen instrument	6 340	7 200	860
Barnedans (nybegynnere)	2 900	3 200	300
Dansepartier med 45-60 min. pr. uke	3 350	3 600	250
Dansepartier med 75 min. per uke	3 700	3 600	-100
Dansepartier med 90 min. per uke	3 960	3 600	-360
Talentklasse dans	5 980	6 700	720
Bilde og visuelt/fotobehandling	3 750	3 820	70
Drama/teater	3 750 inkludert materiell	3 820 inkludert materiell	70
Drama/teater voksen	7 580	7 580	0
Samspill	1 160	1 200	40

Tabell 12.12 Elevkontingent i Stavanger kulturskole 2015

Søskenmoderasjon

Det er 25 % søskenmoderasjon for elever i kulturskolen. Moderasjonen gjelder billigste kontingent og på tvers av tilbudene.

12.8 Egenbetalingssatser for levekår

12.8.1 Betaling for langtidsopphold

Langtidsopphold på institusjon omfattes av forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester: 75 % av inntekt mellom kr 7 500 og folketrygdens grunnbeløp, og 85 % av overskytende inntekt. Fribeløpet før beregning av vederlag, kr 7 500 er justert i tråd med forslag til statsbudsjett for 2015.

Maksimalsatsen foreslås økt med 5 % til kr 38 220 per måned fra 1.1.2015.

12.8.2 Betaling for sykehjemsopphold i Spania

Opphold på disse plassene omfattes av forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester. Betaling for oppholdet varierer avhengig av om brukeren er hjemmeboende eller langtidspasient på sykehjem. For hjemmeboende er satsen satt lik maksimalsats for korttidsopphold på sykehjem, mens langtidsbeboere fortsetter å betale sitt faste vederlag for opphold. I tillegg må brukere betale reise og reiseforsikring via kommunen.

Langtidspasienter ved alders- og sykehjem betaler sitt faste vederlag, andre betaler sats for korttidsopphold kr 147 per døgn. I tillegg betales for reise og reiseforsikring. Satsene er justeres i tråd med endring i forskrift.

12.8.3 Betaling for korttidsopphold

Korttidsopphold på institusjon omfattes av forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester. Satsen er kr 147 i 2015 og er justert i tråd med forslag til statsbudsjett 2015. Forskriften sier videre at hvis en bor mer enn 60 døgn på korttidsopphold i løpet av et år, kan betaling kreves etter reglene for langtidsopphold.

12.8.4 Betaling for opphold på overgangsplass for utskrivningsklare pasienter fra spesialisthelsetjenesten

Utskrivningsklare pasienter fra spesialisthelsetjenesten som trenger tjenester fra kommunehelsetjenesten, kan i en periode ha behov for opphold på overgangsplass på sykehjem inntil pasientens behov for kommunalt tjenestetilbud er avklart/på plass. Betaling for opphold på overgangsplass er i henhold til døgnsats for korttidsopphold, kr 147 per døgn, uavhengig av oppholdets lengde. Satsen er justert i tråd med forslag til statsbudsjett for 2015.

12.8.5 Betaling for døgnopphold øyeblikkelig hjelp

I henhold til forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester § 1 andre ledd punkt b, kan det ikke kreves egenandel for døgnplasser som kommunen oppretter for å sørge for tilbud om døgnopphold øyeblikkelig hjelp.

12.8.6 Betaling ved Lagård dag- og nattlosji og K46

Prisen foreslås økt med 2 % fra 1.1.2015 til kr 270 per døgn.

12.8.7 Betaling for dagsenteropphold

Dagsenter for brukere med reduserte kognitive funksjoner

Stavanger kommune krever sats for opphold på kr 77, tilsvarende Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester. Satsen er justert i tråd med forslag til statsbudsjett for 2015.

Andre dagsenter

Stavanger kommune krever sats for opphold på kr 77, tilsvarende Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester. Satsen er justert i tråd med endring i forskrift. I tillegg betales det for måltider. Rådmannen foreslår å øke betaling for måltider med 5 % til kr 46 for dagsenterbrukere med nettoinntekt under 2G og kr 81 for dagsenterbrukere med nettoinntekt over 2G.

Pris per opphold ved dagsenter inkludert måltider blir:

Nettoinntekt	Pris per opphold
Under 2G (0–176 740)	123
Over 2G (>176 740)	158

Tabell 12.13

Avtalte dagsenterbesøk må betales hvis fraværet ikke er varslet innen 24 timer på forhånd.

12.8.8 Betaling for praktisk bistand i hjemmet

Dette er betaling i henhold til Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. § 11.2 «Vederlag for helse- og omsorgstjeneste» og Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester § 8 «Kommunens adgang til å fastsette betalingssatser for praktisk bistand og opplæring». Det kreves ikke betaling for pleie.

Stavanger kommune krever tilsvarende maksimal betalingssats for husstander med inntekt under 2G, det vil si kr 186 per måned. Satsen er justert i tråd med endring i forskrift.

Rådmannen foreslår å øke timesatsen med 3 % fra kr 407 til kr 419 fra 1.1.2015. Dette tilsvarer omtrent kommunens lønnsutgifter til hjemmehjelpen per time tillagt 10 % administrasjon, og er det maksimale som kan kreves i henhold til forskrift.

Helse- og omsorgsdepartementet sendte 13.12.2006 ut rundskriv I-6/2006. Dette inneholder en tolkning som medfører at trygghetsalarm i mange tilfeller er en tjeneste som omfattes av inntektsskjermingsregelen. Dette medfører at husstander med nettoinntekt under 2G ikke skal betale mer enn kr 186 per måned for hjemmehjelp og trygghetsalarm samlet. I Stavanger har vi lagt til grunn en tolkning som betyr at alle husstander med inntekt under 2G betaler kr 186 per måned for hjemmehjelp og/eller trygghetsalarm.

1. Abonnementsordningen for tjenester i hjemmet omfatter praktisk bistand og opplæring i henhold til Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m.. § 3-2 punkt 6b.

2. Abonnementsavgiften avhenger av husstandens nettoinntekt før særfradrag ved siste ligning, og av om noen i husstanden mottar hjelpestønad til hjelp i huset. Det tas også hensyn til utenlandsk pensjon som ikke inngår i nettoinntekten. Eventuelt omsorgslønnsbidrag i nettoinntekten trekkes fra.

3. Timesats for hjemmehjelp: kr 419. Følgende begrensninger gjelder fra 1.1.2015:

Nettoinntekt	Maksimal månedssats
Under 2G (0–176 740)	186
2G–3G (176 740–265 110)	758
3G–4G (265 110–353 480)	1 453
Over 4G (>353 480)	2 906

Tabell 12.14 Betaling for hjemmehjelp

Med G menes grunnbeløp i folketrygden. Nettoinntekt er inntektsgrunnlag ved siste ligning. For husstander med inntekt under 2G inngår eventuell trygghetsalarm i satsen på kr 186 per måned.

12.8.9 Abonnementsavgift for trygghetsalarm

Prisen foreslås økt med 3 % opp til nærmeste 5-krone fra 1.1.2015.

Helse- og omsorgsdepartementet sendte 13.12.2006 ut rundskriv I-6/2006. Dette inneholder en tolkning som medfører at trygghetsalarm i mange tilfeller er en tjeneste som omfattes av inntektsskjermingsregelen. Dette medfører at husstander med nettoinntekt under 2G ikke skal betale mer enn kr 185 per måned for hjemmehjelp og trygghetsalarm samlet. I Stavanger har vi lagt til grunn en tolkning som betyr at alle husstander med inntekt under 2G betaler kr 185 per måned for hjemmehjelp og/eller trygghetsalarm.

Følgende begrensninger gjelder fra 1.1.2015:

Nettoinntekt	Månedssats
Under 2G (0–176 740)	185 inkl. ev praktisk bistand
2G–3G (176 740–265 110)	271
Over 3G (>265 110)	541

Tabell 12.15 Abonnementsavgift for trygghetsalarm

Maksimal betalingssats for husstander med nettoinntekt under 2G er justert i tråd med endringer i forskrift.

12.8.10 Vaksinasjonsgebyr

Rådmannen foreslår at satsene står uendret fra 2014 for å kunne være konkurransedyktige i forhold til det private markedet. Vaksinasjonsgebyr ved utenlandsreise vil fra 1.1.2015 bli som følger:

- Konsultasjon første gang voksne kr 315 + vaksine.
- Oppfølgingskonsultasjon voksne kr 215 + vaksine.
- Konsultasjon barn 2 – 16 år kr 215 + vaksine.
- Barn under 2 år betaler kun for vaksine.
- Studenter får 10 % rabatt på konsultasjonsgebyr.
- Familiegruppe på tre eller flere over 16 år: Hver tredje person betaler andregangs konsultasjonsgebyr. Dette gjelder ved ny reise.

12.8.11 Arbeidsreise

Transport "arbeidsreise" er foreslått økt fra kr 21 til kr 22 per tur fra 1.1.2015.

12.9 Gebyr for startlån

Rådmannen foreslår å øke gebyr for startlån fra kr 1 000 til kr 1 500.

12.10
Gebyrregulativ for forvaltningsoppgaver 2015 etter Matrikkelloven

Gebyrer for arbeider etter matrikkelloven (Lovens § 32, forskriftene § 16) fastsettes som følger:

12.10.1 Oppretting av matrikkelenhet

Oppretting av grunneiendom og festegrunn

Gebyr for oppretting av grunneiendom og festegrunn	
Areal fra 0 – 500 m²	kr 22 000
Areal fra 501 – 2000 m²	kr 24 000
Areal fra 2001 m² – økning per påbegynt da.	kr 2 000

Tabell 12.16 Gebyr for oppretting av grunneiendom og festegrunn

For eiendom som ikke er selvstendig bruksenhet, beregnes et halvt gebyr etter dette punktet.

Ved samtidig oppmåling av flere tilgrensende tomter som er rekvirert av samme rekvirent, gis følgende reduksjoner i gebyret:

- 6 – 10 tomter: 10 % reduksjon.
- 11 – 25 tomter: 15 % reduksjon.
- 26 og flere: 20 % reduksjon.

Matrikulering av eksisterende umatrikulert grunn / ukjent eier

Matrikulering av eksisterende umatrikulert grunn / ukjent eier	
Areal fra 0 - 150 m^2	kr 18 000
Areal fra 151 – 500 m^2	kr 22 000
Areal fra 501 – 2000 m^2	kr 24 000
Areal fra 2001 m^2 – økning per påbegynt da.	kr 2 000

Tabell 12.17 Gebyr for matrikulering av eksisterende umatrikulert grunn/ukjent eier

Oppretting av uteareal på eierseksjon

Gebyr for tilleggsareal per eierseksjon

Gebyr for tilleggsareal per eierseksjon	
Areal fra 0 - 50 m^2	kr 10 400
Areal fra 51 – 250 m^2	kr 13 000
Areal fra 251 – 2000 m^2	kr 15 000
Areal fra 2001 m^2 – økning per påbegynt da.	kr 2 000

Tabell 12.18 Gebyr for tilleggsareal per eierseksjon

Ved samtidig oppmåling av flere tilgrensende tomter som er rekvirert av samme rekvirent, gis følgende reduksjoner i gebyret:

- 6 – 10 tomter: 10 % reduksjon.
- 11 – 25 tomter: 15 % reduksjon.
- 26 og flere: 20 % reduksjon.

Oppretting av anleggseiendom

Gebyr for oppretting av anleggseiendom

Gebyr for oppretting av anleggseiendom	
Areal fra 0 – 2000 m^2	kr 31 500
Areal fra 2001 m^2 – økning per påbegynt da.	kr 2 000

Tabell 12.19 Gebyr for oppretting av anleggseiendom

Registrering av jordsameie

Gebyr for registrering av eksisterende jordsameie faktureres etter medgått tid. – se «Oppretting av grunneiendom og festegrunn».

12.10.2 Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning

Viser til satsene ovenfor. I tillegg kan det komme tilleggsgebyr for å utføre oppmålingsforretning – kr 1 600.

Avbrudd i oppmålingsforretning eller matrikulering

Gebyr for berammede saker som blir trukket før fullføring eller som ikke lar seg matrikkelføre på grunn av endrede hjemmelsforhold, settes til 1/3 gebyr av satsene etter 10.1 og 10.2.

12.10.3 Grensejustering

Grunneiendom

Ved gebyr for grensejustering kan arealet for involverte eiendommer justeres med inntil 5 % av eiendommens areal (maksimalgrensen er satt til 500 m²). En eiendom kan imidlertid ikke avgi areal som i sum overstiger 20 % av eiendommens areal før justeringen.

Gebyr for grensejustering	
Areal fra 0 – 100 m^2	kr 7 300
Areal fra 101 – 150 m^2	kr 9 400
Areal fra 151 – 250 m^2	kr 12 400
Areal fra 251 – 500 m^2	kr 15 500

Tabell 12.20 Gebyr for grensejustering

Anleggseiendom

En anleggseiendom kan justeres med inntil 5 % av anleggseiendommens areal, men den maksimale grensen settes til 1000 m²

Gebyr for grensejustering, anleggseiendom	
Areal fra 0 – 250 m^2	kr 16 700
Areal fra 251 – 1000 m^2	kr 19 800

Tabell 12.21 Gebyr for grensejustering, anleggseiendom

12.10.4 Arealoverføring

Grunneiendom

Ved arealoverføring skal oppmålingsforretning og tinglysing gjennomføres. Arealoverføring utløser dokumentavgift.

Gebyr ved arealoverføring av grunneiendom	
Areal fra 0 – 250 m^2	kr 15 700
Areal fra 251 – 500 m^2	kr 19 800
Arealoverføring pr. nytt påbegynt 500 m² medfører en økning av gebyret på	kr 2 000

Tabell 12.22 Gebyr ved arealoverføring av grunneiendom

Heftefrie grunneiendommer

Når eiendommene er heftefrie benyttes følgende satser:

Gebyr ved arealoverføring av heftefrie grunneiendommer	
Areal fra 0 – 250 m^2	kr 12 500
Areal fra 251 – 500 m^2	kr 16 600
Arealoverføring pr. nytt påbegynt 500 m² medfører en økning av gebyret på	kr 2 000

Tabell 12.23 Gebyr ved arealoverføring av heftefrie grunneiendommer

Anleggseiendom

For anleggseiendom kan areal som skal overføres fra en matrikkelenhet til en annen – ikke være registrert på en tredje matrikkelenhet. Arealet kan kun overføres til en matrikkelenhet dersom vilkårene for sammenføying er til stede. Matrikkelenheten skal utgjøre et sammenhengende areal.

Gebyr ved arealoverføring av anleggseiendom	
Areal fra 0 – 250 m^2	kr 22 000
Areal fra 251 – 500 m^2	kr 26 000
Arealoverføring pr. nytt påbegynt 500 m² medfører en økning av gebyret på	kr 2 000

Tabell 12.24 Gebyr ved arealoverføring av anleggseiendom

12.10.5 Klarlegging av eksisterende grense der grensen tidligere er koordinatbestemt ved oppmålingsforretning

Klarlegging av eksisterende grense der grensen tidligere er koordinatbestemt ved oppmålingsforretning	
For inntil 2 punkter	kr 3 600 + mva.
For overskytende grensepunkter, pr. punkt	kr 500 + mva.

Tabell 12.25 Gebyr for klarlegging av grense der grensen tidligere er koordinatbestemt ved oppmålingsforretning

12.10.6 Klarlegging av eksisterende grense der grensen ikke tidligere er koordinatbestemt / eller klarlegging av rettigheter

Klarlegging av eksisterende grense der grensen ikke tidligere er koordinatbestemt / eller klarlegging av rettigheter	
For inntil 2 punkter	kr 6 100
For overskytende grensepunkter, pr. punkt	kr 1 200

Tabell 12.26 Gebyr for klarlegging av eksisterende grense der grensen ikke tidligere er koordinatbestemt / eller klarlegging av rettigheter

Gebyr for klarlegging av rettigheter faktureres etter medgått tid.

12.10.7 Privat grenseavtale

Privat grenseavtale	
For inntil 2 punkter eller 100 m grenselengde	kr 7 200
For hvert nytt punkt eller påbegynt 100 m grenselengde	kr 1 700

Tabell 12.27 Gebyr ved privat grenseavtale

Billigste alternativ for rekvirent velges.

Alternativt kan gebyr fastsettes etter medgått tid.

12.10.8 Urimelig gebyr

Dersom gebyret åpenbart er urimelig i forhold til de prinsipper som er lagt til grunn, og det arbeidet og de kostnadene kommunen har hatt, kan rådmannen eller den han/hun har gitt fullmakt, av eget tiltak fastsette et passende gebyr.

Fullmaktshaver kan under samme forutsetninger og med bakgrunn i grunngitt søknad fra den som har fått krav om betaling av gebyr, fastsette et redusert gebyr.

12.10.9 Betalingstidspunkt

Rådmannen foreslår at gebyret skal kreves inn etterskuddsvis.

12.10.10 Forandringer i grunnlaget for matrikkelføring av saken

Gjør rekvirenten under sakens gang forandringer i grunnlaget for matrikkelføring av saken, opprettholdes likevel gebyret.

12.10.11 Utstedelse av matrikkelbrev

Utstedelse av matrikkelbrev	
Matrikkelbrev inntil 10 sider	kr 175
Matrikkelbrev over 10 sider	kr 350

Tabell 12.28 Gebyr for utstedelse av matrikkelbrev

Endring i maksimalsatsene reguleres av Statens kartverk i takt med den årlige kostnadsutviklingen.

12.10.12 Andre tjenester

Ved krav om grunnbokshjemmel utskilt fra umatrikulert grunn eller ukjent eier skal det betales et gebyr på kr 4 000 som dekker utlysning i avis, dokumentavgift ol.

For arbeider som ikke passer inn i klassene over, vil arbeid bli fakturert slik:

Ingeniør / konsulent kr 850 per time

12.11 Gebyrregulativ for byggesaksbehandling

ALMINNELIGE BESTEMMELSER

Gebyrer foreslått med hjemmel i plan- og bygningslovens § 33-1 og med virkning fra 1.1.2015.

Gebyrregulativet tar utgangspunkt i de bygningstyper som er basert på NS (Norsk standard) 3457. Regulativet gjenspeiler det faktiske saksbehandlingsarbeidet de forskjellige sakstypene medfører. Gebyret er bygget opp av to elementer, et basisgebyr som avspeiler hovedtyngden av arbeidet innenfor hver sakskategori avhengig av tiltaksklasse, og et arealgebyr som fanger opp merarbeid som følge av størrelsen på bygget. I tillegg kommer gebyr for godkjenning av ansvarlige samt gebyr for behandling av eventuelle dispensasjoner.

I spesielle tilfeller kan kommunen også belaste tiltaket med utgifter til nødvendig sakkyndig bistand i forbindelse med tilsyn.

§ 1 Gebyret innbefatter

Saksbehandling, godkjenning av ansvarlige, dokumentkontroll, fastsetting av høydeplassering i marken, samt tilsyn av prosjektering, utførelse og kontroll. Gebyret utstedes til tiltakshaver.

Eventuell påvisning av bygget rekvireres av oppmålingsvesenet og betales etter gjeldende regulativ.

§ 2 Betalingsplikt

Alle som får utført tjenester etter dette regulativ skal betale gebyr. Etter forfall beregnes renter etter Lov om forsinkelsesrenter. Ved purring påløper purregebyr etter gjeldende satser.

§ 3 Gebyrberegningstidspunkt/avregning

Gebyret beregnes på det tidspunkt det fattes et vedtak, f.eks. rammetillatelse, igangsettingstillatelse eller tillatelse til tiltak.

§ 4 Fakturerings- og betalingstidspunkt

Når vedtak som innebærer godkjenning av søknaden blir gitt, herunder også rammetillatelse, faktureres fullt gebyr. Ved behandling av igangsetting betales gebyr for ansvarlige foretak som er kommet til.

Dersom tiltakshaver trekker prosjektet etter at rammetillatelse er gitt kan det innen 1 år søkes om å få refundert inntil 50 % av innbetalt gebyr. Etter 2 år kan det søkes om refusjon av 25 % av innbetalt gebyr.

§ 5 Kombinerte bygg

Består bygningen av flere funksjoner beregnes gebyret etter de enkelte delene.

§ 6 Midlertidige bygninger

Ved midlertidige bygninger betales fullt gebyr i den kategori bygget omfattes av.

§ 7 Prosjekter som kommer inn under flere tiltaksklasser

Ved prosjekter som kommer inn under flere tiltaksklasser beregnes gebyret etter byggets samlete tiltaksklasse.

§ 8 Avslag

Ved vedtak som medfører avslag på ramme/igangsettingstillatelse blir tiltakshaver belastet med 25 % i

forhold til opprinnelig fullt gebyr. Gebyr under kr 200 faktureres ikke.

§ 8a Gebyr for allerede utført byggearbeid
Allerede utført byggearbeid som det søkes om tillatelse for i ettertid, blir belastet med 50 % høyere gebyr enn normalsatsen for tilsvarende tiltak.

§ 8b Utgifter til bruk av sakkyndig bistand
Dersom kommunen i forbindelse med tilsyn har behov for å innhente sakkyndig bistand i spesielle saker der kommunen selv ikke har nødvendig fagkompetanse for å kunne vurdere tiltaket/dokumentasjonen, kan utgiftene til dette helt eller delvis belastes tiltakshaver.

§ 9 Urimelig gebyr

Hvis gebyret anses å bli åpenbart urimelig i forhold til det arbeid og de kostnader byggesaksavdelingen har hatt med saken, eller anses åpenbart urimelig av andre grunner, kan kommunaldirektøren fastsette passende gebyr.

§ 10 Klageadgang

Gebyrfastsettelsen i den enkelte sak kan ikke påklages. Direktørens avgjørelse av søknad om reduksjon av gebyr kan påklages etter reglene i forvaltningsloven.

Se tabell 12.29 under for tiltak som behandles etter søknad. I tillegg til basisgebyr betales et arealgebyr på 17 kr per m^2 bruksareal. >10.000 m2 halveres arealgebyret til kr.8.50 pr m^2.

Tiltak som behandles etter søknad.	Tiltaksklasse 1	Tiltaksklasse 2	Tiltaksklasse 3
01. BOLIGER			
(Bygningstyper i parentes)			
Basisgebyr:			
a. Enebolig (111-113)	13 950	20 700	
b. Tomannsbolig (121 – 124)	13 950	20 700	
c. Rekkehus, kjedehus, andre småhus (131-136)	18 050	23 250	
d. Fritidsbolig (161- 163)	10 600	18 050	
e. Tilbygg punkt a-d	0	0	
< 50 m^2	2 050	3 250	
> 50 m^2	3 250	5 300	
f. Påbygg punkt a-d	0	0	
< 50 m^2	2 050	3 250	
> 50 m^2	3 250	5 300	
g. Ombygging < 50 % av totalt areal	2 050		
h. Ombygging > 50 % av totalt areal	12 050		
a Ny boenhet	12 050		
Hovedombygging = nybygg	0		
i. Stort boligbygg 2 et. (141-144)	44 450	66 000	87 000
j. Stort boligbygg 3 og 4 et. (142-145)	0	87 000	145 650
k. Stort boligbygg 5 et. el. mer (143-146)	0	113 400	169 600
l. Bygg med bofellesskap (151-159)	44 450	66 000	86 900
m. Tilbygg punkt i-l. Ved små til/påbygg/ ombygginger betales et minimumsgebyr på 4550 kr			
< 1000 m^2	22 900	32 700	
> 1000 m^2	32 700	43 400	
n. Påbygg punkt i-l	0	0	
< 1000 m^2	22 570	32 700	
> 1000 m^2	32 700	43 400	

Tiltak som behandles etter søknad.	Tiltaksklasse 1	Tiltaksklasse 2	Tiltaksklasse 3
o. Ombygging < 50 % av totalt areal (j, k)	0	38 250	63 450
p. Ombygging > 50 % av totalt areal (j, k)	0	69 850	117 150
q. Ombygging < 50% av total areal (i,l)	17 850	28 300	34 900
r. Ombygging >50% av total areal (i,l)	28 300	49 850	65 280
Hovedombygging = nybygg			
s. Boligbrakker	8 000	150 000	
Andre tiltak på boligeiendom			
Fasadeendring/vinduskift (per fasade)	750		
Støttemur	3 250		
Innhengning/gjerde/støyskjerm	750		
Brygge	3 250	5 300	
Graving/fylling/sprenging	2 050		
Brønn/dam	1 350		
Basseng	3 800		
02. ANDRE NYBYGG			
(Bygningstyper i parentes)			
Basisgebyr:			
a. Garasje og uthus til bolig, naust	2 050		
(181-183)			
b. Tilbygg a	1 100		
c. Påbygg a	1 100		
03. INDUSTRI OG LAGERBYGNING			
(Bygningstyper i NS 3457 i parentes)			
Basisgebyr:			
a. Industribygg (211-218)	44 060	66 000	87 050
b. Annet industribygg og lignende(219)	20 200	37 450	58 900
c. Energiforsyningsbygg (221-229)	45 000	66 000	87 050
d. Lagerbygg (231-239)	20 300	37 450	58 900

Tiltak som behandles etter søknad.	Tiltaksklasse 1	Tiltaksklasse 2	Tiltaksklasse 3
e. Fiskeri og landbruksbygg (241-249)	20 300	37 450	58 900
f. Tilbygg a-e ved mindre til/påbygg ombygginger betales et minimumsgebyr på 7150 kr			
< 1 000 m^2	11 900	23 150	44 550
> 1 000 m^2	23 100	44 600	66 000
g. Påbygg a-e			
< 1 000 m^2	11 900	23 150	44 550
> 1 000 m^2	23 150	44 600	66 000
h. Omb-./bruksendring < 50 % av totalt areal (a,c)	17 300	32 900	49 400
i. Omb-/bruksendring > 50 % av totalt areal (a,c)	32 900	44 550	66 000
j. Omb.-/bruksendring <50% av totalt areal (b,d,e)	8 150	15 000	29 300
k. Bruksendring uten ombygging 7150kr			
l. Ombygging >50% av totalt areal (b,d,e)	17 300	32 900	44 550
m. Trafo, pumpestasjon, kjølekontainer (små)	4 400		
Hovedombygging = nybygg			
04 KONTOR-FORRETNING			
(Bygningstyper i parentes)			
Basisgebyr:			
a. Kontorbygg (311-319)	55 700	89 650	154 100
b. Varehus og andre butikkbygg (321-330)	55 700	110 350	172 700
c. Bensinstasjon (323)	22 950	44 550	
Samferdsel og kommunikasjon			
d. Ekspedisjonsbygg, terminal,	55 700	89 650	154 100
telekommunikasjonsbygg (411-429)			
e. Garasje- og hangarbygg,	22 600	44 550	66 100
veg- og trafikktilsynsbygg (431-449)			
f. Tilbygg a-e ved mindre til/påbygg ombygginger betales et minimumsgebyr på 7150 kr			
< 1 000 m^2	23 100	44 600	

Tiltak som behandles etter søknad.	Tiltaksklasse 1	Tiltaksklasse 2	Tiltaksklasse 3
> 1 000 m^2	44 600	66 000	77 900
Påbygg a-e			
< 1 000 m^2	23 100	44 600	
> 1 000 m^2	44 600	66 000	77 900
g. Omb-/bruksendring < 50 % av totalt areal (a,b,d)	23 100	32 700	66 000
i. Omb-/bruksendring > 50 % av totalt areal (a,b,d)	44 600	66 000	86 900
j. Omb-/bruksendring < 50 % av totalt areal (c,e)	8 900	17 850	26 700
k. Omb-/bruksendring > 50 % av totalt areal c,e)	17 850	32 640	49 400
k. Bruksendring uten ombygging kr 7 150			
05. HOTELL OG RESTAURANTBYGG			
(Bygningstyper i parentes)			
Basisgebyr:			
a. Hotellbygg (511-519)	66 650	109 000	172 700
b. Bygg for overnatting (521-529)	54 700	82 300	11 7900
c. Restaurantbygg (531-539)	54 700	82 300	117 900
d. Tilbygg a-c Ved mindre til/påbygg/ombygginger betales et minimumsgebyr på 7150 kr			
< 1 000 m^2	23 100	44 600	66 000
> 1 000 m^2	44 600	66 000	113 700
Påbygg a-c			
< 1 000 m^2	23 100	44 600	66 000
> 1 000 m^2	44 600	66 000	113 700
e. Omb-/bruksendring < 50 % av bygning	32 700	44 600	66 000
f. Omb-/bruksendring > 50 % av bygning	44 600	66 000	89 350
g. Bruksendring uten ombygging kr 7 150			
Hovedombygging = nybygg			
06. KULTUR OG FORSKNING			
(Bygningstyper i parentes)			

Tiltak som behandles etter søknad.	Tiltaksklasse 1	Tiltaksklasse 2	Tiltaksklasse 3
Basisgebyr:			
a. Lekepark, barnehage (611-612)	20 300	33 300	
b. Skolebygg (613-619)	53 600	89 350	155 000
c. Universitets- og høgskolebygg,		89 350	155 000
museums- og biblioteksbygg (621-649)			
d. Idrettsbygg (651-659)		66000	113700
e. Kulturhus (661-669)	53600	89350	155000
f. Bygg for religiøse aktiviteter (671-679)		89 350	155 000
Helsebygg			
g. Sykehus, sykehjem (719-729)		113 700	168 500
h. Primærhelsebygg (731-739)	44 600	66 000	113 700
Fengsel, beredskapsbygg			
i. fengselsbygg, beredskapsbygg (819-829)	53 600	89 350	155 000
j. Tilbygg a-i. Ved mindre til/påbygg eller ombygginger betales et minimumsgebyr på 7150kr			
< 1 000 m^2		23 154	
> 1 000 m^2		44 600	89 350
Påbygg a-i			
< 1 000 m^2		22 600	56 600
> 1 000 m^2		44 600	89 350
k. Omb-/bruksendring < 50 % av totalt areal		22 600	32 640
(unntatt lekepark/barnehage)			
l. Omb-/bruksendring > 50 % av totalt areal		66 000	113 700
(unntatt lekepark/barnehage)			
m. Omb-/bruksendring < 50% av totalt areal	8 050	15 000	
(lekepark/barnehage)			
n. Omb-/bruksendring > 50% av totalt areal	15 000	32 700	
(lekepark/barnehage)			
o. Bruksendring uten ombygging 7150kr			

Tiltak som behandles etter søknad.	Tiltaksklasse 1	Tiltaksklasse 2	Tiltaksklasse 3
Hovedombygging = nybygg			
07. DISPENSASJONSSØKNADER			
Det skal beregnes gebyr for hver av disse forhold			
a. Formål	5 000	8 000	10 000
b. Utnyttelse	5 000	8 000	10 000
c. Plassering (reg.byggelinje/byggegrense)	5 000	8 000	10 000
d. Etasjetall	5 000	8 000	10 000
e. Høyde (gesimshøyde o.l.)	5 000	8 000	10 000
f. Andre forhold i reg. best.	5 000	8 000	10 000
g. Avstandskrav § 29-4 i pbl	5 000	8 000	10 000
h. Veiopparbeidelse	5 000	8 000	10 000
i. Byggteknisk forskrift	5 000	8 000	10 000
08. REVIDERTE TEGNINGER/TILLEGGSSØKNADER			
(mindre endringer)			
Ved økt areal beregnes det basisgebyr, samt 17 kr per m^2 bruksareal. Ved større endringer beregnes gebyr som ved ombygging.	1 500	2 250	
09. RIVING			
Gebyr per bygning			
< 400 m^2	1 100		
> 400 m^2	4 200		
10. TEKNISKE INSTALLASJONER			
PBL § 20. f.			
Installasjon/sikkerhetskontroll av heis. Gebyr per heis.	2 950		
Ventilasjonsanlegg oppføring/endring/reparasjon	4 200		
VVS-planer nyanlegg/større endringer og reparasjoner/ledningsnett	4 200		
Kjølemaskiner/Trykkøkingsmaskin	4 200		

Tiltak som behandles etter søknad.	Tiltaksklasse 1	Tiltaksklasse 2	Tiltaksklasse 3
Basestasjon for mobil/kommunikasjon	4 200		
11. ANDRE TILTAK SOM KREVER SØKNAD OG TILLATELSE			
Fasadeendring/vindusskift (per fasade)	1 400		
Skilt/reklame	1 400		
Større skiltplan	3 000		
Støttemur	3 300		
Innhegning/gjerde/støyskjerm	3 000		
Fylling > 1000 m^2	14 000		
12. GODKJENNING AV ANSVARLIG SØKER, PROSJEKTERENDE, UTFØRENDE OG KONTROLLERENDE			
Gebyr beregnes for hvert tiltak det søkes om.			
a. Ved lokal godkjenning (per foretak)	1 785		
c. Personlig ansvarsrett (selvbygger)	600		
13. UTENDØRSPLANER/OPPARBEIDELSESPLAN			
< 5000 m^2	4 400		
> 5000 m^2	8 700		
Ny avkjørsel fra eiendom	1 950		
14. FRIKJØP PARKERING	**87 500**		
Beløpet fastsettes etter parkeringsnorm for Stavanger			
15. FRIKJØP TILFLUKTSROM			
Beløp fastsettes av sivilforsvaret			
16. TILTAK SOM KREVER SØKNAD OG SOM KAN FORESTÅS AV TILTAKSHAVER PBL§ 20-2			
a) mindre tiltak på bebygd eiendom. (ved små tiltak og komplett søknad ved innsending kan gebyret reduseres til kr 1 050)	2 050		
b) alminnelige driftsbygninger i landbruket	4 300		

Tiltak som behandles etter søknad.	Tiltaksklasse 1	Tiltaksklasse 2	Tiltaksklasse 3
c) midlertidige bygninger, konstruksjoner eller anlegg som nevnt i § 20-1 første ledd bokstav j og som ikke skal plasseres for lengre tidsrom enn 2 år	4 300		
d) andre mindre tiltak som etter kommunens skjønn kan forestås av tiltakshaver	2 050		
17. DELT IGANGSETTING			
Det tas et gebyr på 3 250 kr for igangsetting nr. 2, 3, 4 osv.			
18. FERDIGATTEST ELDRE BYGG			
For bygg over 5 år tas et gebyr på kr 2 750			

Tabell 12.29 Gebyrer ved byggesaksbehandling 2015

12.12
Gebyrregulativ for planforslag, mindre endringer av reguleringsplaner, dispensasjoner og konsekvensutredninger

12.12.1 Reguleringsplaner

Samlet gebyr blir summen av A, B og eventuelt C og D. Beregningsgrunnlaget er arealet av planområdet (både over og under terreng) som fremmes til behandling. Gebyret regnes ut fra maks. utnyttelse som planen gir mulighet for. Hvis et forslag legger til rette for både offentlig og private tiltak skal gebyr bare beregnes for den del av planområdet som omfatter de private tiltakene.

A Gebyr etter planområdets areal:

- For arealer t.o.m. 2 000 m^2: kr 56 050
- For arealer over 2 000 m^2 t.o.m. 5 000 m^2: kr 75 530
- For arealer over 5 000 m^2 t.o.m. 10 000 m^2: kr 94 400
- For arealer over 10 000 m^2 t.o.m. 20 000 m^2: kr 125 850
- For arealer over 20 000 m^2 betales et tillegg for hvert påbegynt arealintervall på 1 000 m^2: kr 715

B Tilleggsgebyr for bebyggelse:
Det skal betales tilleggsgebyr for bebyggelse i planområdet. Både eksisterende bebyggelse som skal bli stående og ny bebyggelse skal regnes med. Det skal betales gebyr for arealer som ligger både over og under terreng. Arealet beregnes i tråd med NS 3940 og skal foreligge ved søknad.

For hver påbegynt 100 m^2 bruksareal (BRA): kr 940

C Endringsgebyr:
Kultur og byutvikling kan kreve et tilleggsgebyr dersom forslagstiller fremmer endringsforslag underveis: 30 % av gebyr. Med endringsforslag forstås endringer som ikke krever ny varsling av planoppstart.

D Konsekvensutredninger:
For planer som faller inn under forskrift om konsekvensutredninger (§ 4.1 og § 4.2 i plan- og bygningsloven), skal det betales et tilleggsgebyr som tilsvarer 75 % av satsen for selve reguleringsplanen, jf. avsnitt 1.

12.12.2 Mindre endringer

- Ny atkomst, eller flytting av eksisterende/regulert atkomst: kr 5 970
- For arealer t.o.m. 2 000 m^2: kr 21 010
- For arealer over 2 000 m^2 til og med 5 000 m^2: kr 34 960
- For arealer over 5 000 m^2 til og med 10 000 m^2: kr 56 0150
- For arealer over 10 000 m^2: kr 70 225

Tilleggsgebyr:

- For saker der kommunen må utarbeide/bearbeide plankart/bestemmelser: kr 3 570
- For saker der kommunen må gjennomføre tilleggs høring: kr 3 570

12.12.3 Delesøknader

A. Delesaker/grensejusteringer

Fradeling av ny(-e) tomt(-er) fastsatt i plan.
Grensejusteringer/makebytte i tråd med plan (maks 5 % endring av minste involverte eiendom)

- Per tomt/areal som søkes fradelt: kr 9 050
- Ved deling av flere tomter i samme søknad der delelinje er påtegnet i plan gis det 50 % rabatt i forhold til pkt 3.1 fra 2. t.o.m. den 10. berørte tomt
- Gebyrfritt fra tomt 11

B. Delesak som krever mindre reguleringsendring eller dispensasjon
Fradeling av ny(-e) tomt(-er) som krever endring av plan. For eksempel endrede tomtegrenser, innregulering av ny/felles avkjørsel eller justering av formålsgrenser.
Fradeling av ny(-e) tomt(-er) som krever dispensasjon fra plan.

Per tomt som søkes fradelt: kr 18 460

Tilleggsgebyr:

- For saker der kommunen må utarbeide/bearbeide plankart/bestemmelser: kr 3 570
- For saker der kommunen må gjennomføre tilleggs høring: kr 3 570

12.12.4 Dispensasjoner

- Saker som fremlegges for kommunalstyret: kr 18 460
- Saker til administrativt vedtak: kr 9 050

12.12.5 Annet

Urimelig gebyr
Hvis gebyret anses å bli åpenbart urimelig i forhold til det arbeid og de kostnader kommunen har hatt med saken, eller anses urimelig av andre grunner, kan kommunen v/direktør for Kultur og byutvikling fastsette passende gebyr.

Klageadgang
Gebyrfastsettelsen i den enkelte sak kan ikke påklages der gebyrregulativet følges. Direktørens avgjørelse av søknad om reduksjon av gebyr kan påklages etter reglene i forvaltningsloven.

For utregning av areal, se Norsk Standard NS 3940

12.13 Avgifter gravlundtjenester

Det foreslås følgende avgifter for gravlundtjenester i 2015.

Formål	Avgiftssatser 2014	Avgiftssatser 2015
Festeavgift for urne- og kistegraver	150	150
Kremasjonsavgift utenbys rekvirent	5 133	5 300
Leie av kapell på gravlund til seremoni, utenbys rekvirent	1 872	2 200

Tabell 12.30 Avgifter gravlundtjenester 2015

13 Budsjettreglement

Budsjett- og økonomireglement gjeldende fra 01.01.2015

Forslag

Budsjett- og økonomireglementet for Stavanger kommune redegjør for kommunens overordnede budsjett- og rapporteringsrutiner inkludert fullmakter.

1. BUDSJETTBEHANDLINGEN

1.1 Bystyret skal innen årets utgang vedta et samlet budsjett for kommende kalenderår, jf. kommunelovens § 45.1. Årsbudsjettet utgjør en selvstendig del av den fireårige Handlings- og økonomiplanen som vedtas av bystyret en gang per år, jf kommunelovens § 44.1. Årsbudsjettet skal være realistisk og det skal fastsettes på grunnlag av de inntekter og utgifter som kommunen kan forvente i budsjettåret, jf. kommunelovens § 46.3. Bystyrets vedtak om årsbudsjettet er bindende.

1.2 Bystyret vedtar budsjett for skatter, rammetilskudd, renter/avdrag, gebyrer, avgiftssatser og egenbetaling på kommunale tjenester samt anvendelse av netto driftsresultat. Bystyret vedtar driftsbudsjettene i henhold til budsjettskjema 1A og 1B.

1.3 Bystyret vedtar et investeringsbudsjett med finansiering for kommende kalenderår, skjema 2A og 2B. For investeringsprosjekter som går over ett eller flere år med en total prosjektkostnad, anses de totale prosjektkostnadene å være styrende. Kravet til realistisk budsjettering gjelder for hvert budsjettår jf. punkt 1.1. Dersom inntektsrammene og bevilgningene i kommunens vedtatte budsjett ikke lenger tilsvarer de inntektene og utgiftene som kan forventes i løpet av året, gir det grunnlag til å foreta budsjettjusteringer.

1.4 Vedtatt handlings- og økonomiplan skal oversendes til departementet (fylkesmannen) til orientering innen 15. januar i budsjettåret, jf. Kommuneloven § 44 og forskrift om årsbudsjett for kommuner og fylkeskommuner § 15.

2. BUDSJETTFULLMAKTER

2.1 Bystyret

2.1.1 Bystyret delegerer budsjettfullmakter til underliggende utvalg, styrer, råd og rådmannen i henhold til bestemmelsene gjengitt under.

2.1.2 Bystyret kan inndra fullmakter som er gitt til underliggende organ.

2.2 Formannskapet

2.2.1 Formannskapet gis fullmakt til å erverve, avhende, makeskifte eller pantsette fast eiendom, inngå nye festeavtaler, endre eksisterende festeavtaler eller inngå utbyggingsavtaler såfremt dette

er innenfor budsjettets samlede rammer til formålet. Denne fullmakt kommer bare til anvendelse når det gjelder eiendommer eller rettigheter med verdi inntil kr 30 mill. Formannskapet gis videre fullmakt til å stille garanti for lån til andre formål enn tjenestebiler og boliger på et beløp på inntil kr 30 mill. i den enkelte sak.

2.2.2 Formannskapet gis fullmakt til å disponere ordinær reservekonto innenfor budsjettrammen som er vedtatt av bystyret.

2.2.3 Formannskapets gis fullmakt til å godkjenne forprosjekt med finansiering innenfor budsjettrammen på byggeprosjekter som er vedtatt av bystyret.

2.3 Kommunalstyrene

2.3.1 Kommunalstyrene har adgang til å omdisponere vedtatt ressursbruk i driftsbudsjettet innenfor hvert enkelt virksomhetsområde slik det fremkommer av skjema 1B, så lenge dette ikke strider mot budsjettreglementets punkt 2.6.1 og 2.6.2.

2.3.2 Kommunalstyrene gis innenfor hvert enkelt virksomhetsområde fullmakt til å disponere/omdisponere rammebevilgninger til investeringsformål innenfor bystyrets vedtatte totalramme i budsjettåret. Dette gjelder ikke investeringer som skal behandles i henhold til den kommunale byggeinstruksen.

2.4 Rådmannen

2.4.1 Rådmannen har anledning til å videredelegere fullmaktene innenfor pkt 2.4 der det er formålstjenlig innenfor organisasjonen.

2.4.2 Rådmannen utarbeider et samlet budsjettforslag som grunnlag for bystyrets behandling av årsbudsjettet og Handlings – og økonomiplan.

2.4.3 Der det i skjema 1B er flere virksomheter og avdelinger innenfor et virksomhetsområde, fordeler rådmannen ved årets begynnelse netto rammebudsjett til disse. Rådmannen har fullmakt til å fordele lønnsreserven som følge av lønnsoppgjør.

2.4.4 Rådmannen delegeres myndighet til å foreta tekniske budsjettjusteringer, herunder budsjettjusteringer mellom virksomhetene og avdelingene dersom dette er av ikke-prinsipiell betydning. Nettorammen på driftsbudsjettet kan også endres som følge av regnskapstekniske føringer mellom drifts- og investeringsregnskapet i henhold til den til enhver tid gjeldende regnskapslovgivning.

Det er en forutsetning at:

1. Endringer ikke er i konflikt med mål og prioriteringer i årsbudsjettet eller andre politiske vedtak.

2. Endringene ikke er av vesentlig betydning.

2.4.5 Ved disponering av midler fra ordinær reservekonto og fra næringsfondet får rådmannen fullmakt til å anvende beløp inntil kr 100.000 i den enkelte sak.

Ved disponering av midler fra reservekonto innenfor kulturområdet, gis rådmannen fullmakt til å disponere kr 50.000.

2.4.6 Rådmannen gis anledning til å erverve, avhende, makeskifte eller pantsette fast eiendom, inngå nye festeavtaler, endre eksisterende festeavtaler eller inngå utbyggingsavtaler når det

gjelder eiendommer eller rettigheter som er verd kr 10 mill. eller mindre. For enkeltstående boliger er rådmannens fullmakt kr 10 mill., såfremt dette er innenfor budsjettets samlede rammer til formålet.

2.4.7 Innenfor vedtatt låneramme i årsbudsjettet, har rådmannen fullmakt til å ta opp nødvendig lån, samt refinansiere lån, avtale lånevilkår og undertegne lånekontrakter. Rådmannen gis videre fullmakt til å foreta plassering av likvide midler i henhold til vedtatt finansreglement.

2.4.8 Rådmannen undertegner alle typer kontrakter, avtaler og tinglysningsdokumenter (skjøter, pantobligasjoner, slettelseserklæringer og lignende) på Stavanger kommunes vegne.

2.4.9 Rådmannen fastsetter lønn til ansatte.

2.5 Virksomhetene / fagavdelinger / driftsstyrene

2.5.1 Virksomhetene/driftsstyrene og avdelingene kan disponere/omdisponere budsjettmidler innenfor sine virksomheters /avdelingers vedtatte netto budsjettramme, med de begrensninger som følger av pkt. 2.6.1 og 2.6.2 under. Omdisponering skal gjøres gjennom justering av budsjettet.

2.5.2 Netto budsjettramme i henhold til pkt 2.4.2, er tildelt budsjett eksklusiv;

- Energiutgifter

- Klientutgifter sosial og barnevern

- Bestillerbudsjett helse- og omsorgstjenester

- Introduksjons- og kvalifiseringsstønad

- Bruker – og egenbetaling for opphold i barnehage og SFO

- Egenbetaling i alders – og sykehjem og betaling for hjemmehjelp

2.5.3 Merinntekter inntil kr 250.000 per år som virksomhetene selv genererer, kan disponeres av virksomheten. Denne begrensingen gjelder ikke syke- og svangerskapsrefusjon eller inntekter som er generert av elevproduksjoner mv. Det presiseres at budsjettendring skal foretas.

2.5.4 Matpenger som tilhører brukere kan ikke omdisponeres til andre formål uten brukers godkjenning. Dette gjelder i barnehager, SFO og bofellesskap.

2.6 Unntak/begrensninger i budsjettfullmaktene

Følgende forhold holdes utenom omdisponeringsadgangen for alle politiske og administrative organer under formannskapet:

2.6.1 Omdisponeringer som kommer i strid med ordlyd og/eller intensjoner i bystyrets eller formannskapets prinsipielle vedtak i budsjettsammenheng.

2.6.2 Det gis ikke anledning til å omdisponere bestillerbudsjett til administrative formål. Bestillerbudsjettet til sykehjemsområdet kan ikke sees i sammenheng med de øvrige bestillerbudsjettene

3. RAPPORTERING

3.1 Rådmannen er ansvarlig for løpende kontroll av den økonomiske utviklingen, herunder

rapportering til formannskap og bystyret. Tjenesteområdene rapporterer månedlig til rådmannen.

3.2 Sak om skatteinngangen legges fram for formannskapet hver måned med unntak av juli.

3.3 Det legges fram sak for formannskapet og bystyret etter første tertial (30. april) og andre tertial (31. august) om budsjettforbruket så langt i året og med prognose for resten av året (forventet årsresultat). Vesentlige endringer og uforutsette behov som ikke lar seg løse innenfor vedtatte budsjettrammer, skal framgå av saken. Bystyret fatter endelig vedtak om budsjettendringer.

3.4 Kommunene er pliktig å gi departementet løpende informasjon om ressursbruk og tjenesteyting til bruk i nasjonalt informasjonssystem (KOSTRA), jf. Kommuneloven § 49. Målet med KOSTRA er å koble sammen tjenesteproduksjonsdata med økonomidata. Sammenstillingen skal gi informasjon om prioritet, produktivitet og dekningsgrader i forhold til kommunens ulike brukergrupper. Hovedrapporteringen har frist 15. februar etter regnskapsåret, men andre frister forekommer og er nærmere detaljert i rundskriv fra SSB.

4. ÅRSREGNSKAP OG ÅRSRAPPORT

4.1 Generelt

4.1.1 Kommunen skal utarbeide årsregnskap og årsrapport jf. kommunelovens § 48.

4.1.2 Årsregnskapet (konsern) skal være avlagt innen 15. februar i året etter regnskapsåret. Regnskapet er offentlig fra det tidspunktet det er avlagt. Revisjonen reviderer regnskapet innen 15. mars.

4.1.3 Rådmannen er ansvarlig for å utarbeide kommunens årsrapport og den skal avlegges senest 31. mars året etter regnskapsåret. Årsrapporten behandles sammen med årsregnskapet.

4.1.4 Kontrollutvalget skal i henhold til kommunelovens § 77 4. ledd og kontrollutvalgs-forskriftens § 7 uttale seg om kommunens årsregnskap inkludert de kommunale foretakene før bystyret godkjenner regnskapet. Uttalelsen skal være formannskapet i hende tidsnok til at det kan tas hensyn til denne før formannskapet avgir innstilling om årsregnskapet i bystyret.

4.1.5 Årsregnskapet og årsrapporten skal vedtas av bystyret senest seks måneder etter årets slutt.

4.1.6 Årsregnskapet, årsrapporten og revisjonsberetningen skal snarest mulig og senest en måned etter at årsregnskapet er vedtatt av bystyret sendes til departementet (fylkesmannen) og Statistisk sentralbyrå. Ved oversendelsen skal også kontrollutvalgets uttalelse, formannskapets innstilling og bystyrets vedtak i forbindelse med behandlingen av årsregnskapet og årsrapporten legges ved.

4.2 Overføringsregler mellom budsjettår

4.2.1 Inntil 3 % mindreforbruk av samlet nettobudsjett for virksomhetene kan overføres til neste år. Inntil 3 % merforbruk er lån på neste års budsjett og skal dekkes inn i løpet av neste år. Gjeldende regelverk om strykninger kan påvirke denne bestemmelsen.

4.2.2 Drift innenfor selvkosttjenester skal ved et regnskapsmessig merforbruk ved årets slutt finansieres ved bruk av selvkostfond. Hvis det etter bruk av fond fortsatt er underskudd, dekkes dette midlertidig av bykassen inneværende år. Underskuddet må dekkes fult ut over påfølgende tre år. Midler avsatt på selvkostfond skal disponeres innen tre år.

14 Forslag til vedtak

FORSLAG TIL VEDTAK I HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2015-2018 SAMT ÅRSBUDSJETT 2015

Politisk behandling av handlings- og økonomiplan 2015-2018 samt årsbudsjett 2015 vil bli som følger:

- Rådmannens forslag til handlings- og økonomiplan legges fram for bystyret 31. oktober
- Formannskapet (AU) 25. november
- Formannskapet behandler og innstiller handlings- og økonomiplanen den 27. november
- Bystyret vedtar handlings- og økonomiplansaken den 15. desember 2014

Rådmannen anbefaler at formannskapet innstiller slik:

Formannskapet tilrår bystyret å fatte følgende:

Forslag til vedtak:

1. Bystyret godkjenner det fremlagte forslag til *Handlings- og økonomiplan 2015-2018* for Stavanger kommune. Netto budsjettramme for 2015 fastsettes i henhold til:
    - Budsjettskjema 1 B Driftsbudsjett, jf. kapittel 10, pkt. 10.1.3
    - Budsjettskjema 2 A Investeringsbudsjett, jf. kapittel 10.2.2
    - Budsjettskjema 2 B Investeringsprosjekter, jf. kapittel 10.2.3
2. Bystyret godkjenner forslag til skatter, rammetilskudd, renter, avdrag og anvendelse av netto driftsresultat m.v. i henhold til budsjettskjema 1A i kapittel 10, pkt. 10.1.2.
3. Skatt på inntekt og formue fastsettes i henhold til høyeste skattøre som Stortinget vedtar.
4. I medhold av eiendomsskatteloven §§ 2 og 3 a) skrives eiendomsskatt for 2015 ut på faste eiendommer i hele kommunen. Eiendomsskattesatsen er 2 promille. For boligdelen av eiendommer (herunder fritidseiendommer) som ikke benyttes til næringsvirksomhet gjelder et bunnfradrag på kr 360 000 av takstverdi. Bystyrets vedtak (sak 0011/05 og 0063/07) i medhold av eiendoms-skatteloven § 7 videreføres for følgende punkter:
    - Foreninger, lag og stiftelser som driver religiøs-/livssynsmessig, humanitær, idrettslig og kulturell ikke-kommersiell virksomhet skal få fritak fra eiendomsskatt, jf. § 7 a)
    - Fredede bygninger og anlegg i privat eie gis fullt fritak for eiendomsskatt, jf. § 7 b)
    - Fritak for Austre Åmøy og ikke landfast byøyer, jf. § 7 d)

5. Eiendomsskatten skal betales i to terminer. Ved taksering og utskriving av eiendomsskatt benytter kommunen tidligere vedtatte skattevedtekter.
6. Bystyret godkjenner at det tas opp følgende lån til finansiering av investeringsbudsjettet i 2015:
    - Startlån fra Husbanken til videre utlån på inntil kr 350 mill./avdragstid 25 år
    - Lån til finansiering av egne investeringer på inntil kr 646,7 mill./avdragstid 30 år
    - Lån for viderelån til Sølvberget KF på inntil kr 14,9 mill./avdragstid 30 år
7. Bystyret godkjenner endringer i egenbetalinger mv. slik det fremgår av kapittel 12.
8. Bystyret godkjenner budsjettreglementet slik det fremgår av kapittel 13.
9. Bystyret godkjenner budsjett 2015 for Sølvberget KF, Stavanger byggdrift KF, Stavanger Natur- og idrettsservice KF og Stavanger Parkeringsselskap KF i samsvar med rådmannens anførsler. Økonomiplan for perioden 2015-2018 anses som retningsgivende for den videre drift.

stavanger.kommune.no

STAVANGER KOMMUNE

procontra Illustrasjon: Berit Sømme